

027.5
R66

cb

Raia ROGAC

**BIBLIOTECA ÎNTRE
LECTURI
ȘI EVENIMENTE**

Cronici

Eseuri

Interviuri

Consemnări

Biblioteca Municipală B.P. HASDEU

RAIA ROGAC

BIBLIOTECA ÎNTRE LECTURI ȘI EVENIMENTE

Colecția *BiblioEseu*

Colecția *BiblioEseu* va include studii, cercetări (empirice, teoretice, sociologice), eseuri, sinteze pe teme biblioteconomice; alte scrieri despre istoria cărții și rolul bibliotecii în actul lecturii; programe, campanii, evenimente; experiențe, istorii de succes, rezultate.

Ca tipologie, Colecția *BiblioEseu* va cuprinde: *antologii*; *culegeri* de comunicări de la conferințele organizate de BM, de articole de autor sau grup de autori pe tematicile amintite; *culegeri* de interviuri cu utilizatorii sau scriitorii despre bibliotecă, carte, lectură; *sinteze* ale tendințelor în domeniul bibliotecii, cărții, lecturii și rezultate ale unor cercetări.

Pentru o sistematizare a aparițiilor editoriale, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a constituit și alte colecții prin care se vor pune la dispoziție elaborări, sinteze, descoperiri inteligente și esențiale pentru bibliotecari, precum: *Professional*, *Bibliographica*, *Chișinăuiana*, *Exegeze literare*, *Antologii*.

Biblioteca Municipală B.P. HASDEU

calea ta spre cunoaștere!

Raia ROGAC

**BIBLIOTECA ÎNTRE LECTURI
ȘI EVENIMENTE**

(Recenzii, cronici, eseuri, interviuri, consemnări, referințe)

CHIȘINĂU
2018

CZU 027.52(478-25) (478-25)/082 = 135.1

Autor: Raia Rogac

Ediție îngrijită de dr. Mariana Harjevschi

Coordonator: conf. univ. dr. Lidia Kulikovski

Prefață: Vlad Pohilă

Redactor: Valeriu Rață

Coperta: Valeriu Herța

Tehnoredactare: Ion Vârlan

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din RM

Rogac, Raia.

Biblioteca între lecturi și evenimente : (Recenzii, cronici, eseuri, interviuri, consemnări, referințe) / Raia Rogac ; pref.: Vlad Pohilă ; coord.: Lidia Kulikovski ; ed. îngrijită de Mariana Harjevschi ; Bibl. Municipală "B. P. Hasdeu". - Chișinău : S. n., 2018 (Tipogr. "Garomont Studio"). - 304 p. : fot. - (Colecția "BiblioEseu", ISBN 978-9975-134-34-7).

Referințe bibliogr. în subsol. - 100 ex.

ISBN 978-9975-134-33-0.

027.52(478-25)

R 66

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	9
PARTEA ÎNTÂI. Recenzii, cronici, eseuri, interviuri, consemnări	
Un Brad trecut în nemurire.....	15
Traian Brad – parte din memoria și recunoștința Neamului	18
Petru Cărare: întâlnire de suflet la Biblioteca „Transilvania”	24
Biblioteca „Transilvania” la 15 ani	26
Biblioteca sărbătorește afirmarea tinerelor talente.....	31
Start promițător în programul cultural al Filialei „O. Ghibu”	33
„Pariziana romanescă: mit și modernitate”.....	35
Dublu vernisaj.....	35
Iuliu Cărhelan: „ <i>La cartea vieții adunată...</i> ”.....	37
Bucuria de a descoperi lumina din suflet	39
Salonul Internațional de Carte: tradiție și stimulare creativă.....	42
Donație de carte de la Biblioteca Metropolitană	48
Biblioteca „Ovidius”: lansare de carte și vernisaj de pictură.....	53
Grigore Vieru: Om al Anului și al Dragostei	54
„ <i>Ars adolescentina</i> ” – pistă de lansare a tinerilor	55
Carte scrisă cu arcușul sângelui	57
Biblioteca publică „Liviu Rebreanu” – farmacie a sufletului	58
Triplă sărbătoare pentru familia Grama	61
O nouă carte pentru adolescenți: „ <i>Îngerii de gheață...</i> ”.....	65
Un dar prețios limbii române	66
Prilej pentru o sărbătoare de suflet	69

Lansarea unui... „ <i>Tărăboi...</i> ”	71
Cu dragoste despre omul din preajmă.	74
Casă nouă pentru Biblioteca „Maramureș”	77
Prezentarea unui nou manual: „ <i>Metodica predării literaturii române</i> ”	78
Din „ <i>Silaba sufletului</i> ” – o sărbătoare pentru suflet.	80
Cu sufletul aproape de Liviu Rebreanu	83
Grigore Vieru și reverberațiile eternității	84
„ <i>Calvarul</i> ” – un nou capăt de acuzare împotriva comunismului	87
Cu „ <i>Masa tăcerii</i> ” la masa lansării	90
Mi-am deschis sufletul ca în oglindă.	92
Ion Daghi în trei ipostaze	94
„ <i>Asasinări în masă...</i> ” cartea care te cutremură	98
Victimele terorii comuniste din Basarabia	100
„ <i>Clipa</i> ” – la o clipă aniversară	104
Lansare în „ <i>Casa sufletului meu</i> ”	108
„ <i>Tema pentru acasă</i> ” – romanul de succes al anului.	110
Triplă lansare sub semn de aniversare	115
Forul celor mai fideli cititori.	118
Mihail Garaz, creator de valori perene	119
Aurelian Silvestru, regăsindu-se pe sine	121
Un tandem reușit între vers și imagine	125
Omagiu unei cărți și celui care a scris-o	127
„ <i>Arhipelag</i> ” – o carte de vizită a scriitorilor basarabeni	130
Lume bună la glume se adună.	133
Valeriu Graur omagiat la Chișinău	136
„ <i>Hagi Curda</i> ” – un sat românesc din Basarabia istorică	138
Revista „ <i>Natura</i> ” – un prieten de încredere al bibliotecarilor	141
Lucian Blaga comemorat la „Transilvania”	142
O reușită didactică	145
Mai dă Doamne, asemenea dicționare!	146
Biblioteca „Ovidius” – promotoare a valorilor chișinăuene	148
Carol Schmidt – un primar al Chișinăului readus în actualitate	153

La dispariția unui suflet generos.	158
Aurelian Silvestru împărtaşind „ <i>Fărăme de suflet</i> ”	160
Chișinăul omagiat la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”	164
O nouă vizită – o nouă donație de carte	167
Întâlnire cu Aurelian Silvestru la Biblioteca „L. Rebreanu”	173
Nu m-am trudit degeaba.	175
Netrecătoarele splendori ale limbii române	178
Eminescu în captivitatea „nebulniei”	184
Distincții pentru promovarea și cultivarea limbii române	188
O seară de creație cu Nina Slutu-Soroceanu.	193
„ <i>BiblioPolis</i> ” la o zi de mare sărbătoare	196
Mărturie de credință pentru Basarabia română	199
Adunați la <i>Masa rotundă</i> a cuvintelor	203
La o cină de taină cu Steliana Grama.	208
Un vis împlinit contra unui destin marcat	212
Transnistria martiră	214
Îndemn pentru carabinieri: să citească, să scrie și să vorbească românește.	217
O nouă antologie „ <i>Eminescu</i> ” prezentată la Biblioteca „L. Rebreanu”	220
O amintire care dăinuie: Victor Dumbrăveanu	223
Lectura este munca și stilul meu de viață	225
Copiii citesc o carte cu Ianoș Țurcanu.	230
„ <i>Mitropolitul Gurie – operă zidită în destinul Basarabiei</i> ”	231
Primul vernisaj – prima porțiță	237
Triplă lansare de carte: Ninela Caranfil, Vlad Pohilă și Valeriu Rață	238

PARTEA A DOUA. Recenzii despre autor

Pelinia în centrul atenției (E. Cibotaru)	246
O duminică a sufletului la Pelinia (Ludmila Bulat)	249
Sfântă datorie împlinită (Claudia Partole)	252
Pelinia – doină în ceaslovul vremii (Lidia Ungureanu)	255
Încă un sat și-a găsit cronicarul (Ludmila Bulat)	257
Convorbiri despre valori (Gheorghe Păun)	260

Colaborare româno-română: „ <i>Punți de suflet</i> ” – punți de spiritualitate (Nina Slutu-Soroceanu)	262
Cea dintotdeauna Raia Rogac – fidelă spiritualității românești (Lidia Grosu) ..	273
Istorie captivantă ca însăși realitatea (Ion Ciocanu)	275
Dulci amintiri de la Pelinia (Victor Dumbrăveanu)	277
Raia Rogac, Ion Constantin: <i>Biblioteca „Onisifor Ghibu”: două decenii de istorie</i> (Anatol Petrencu)	279
Hronicul unei biblioteci (Ludmila Bulat)	281
Biblioteca „Onisifor Ghibu” la două decenii (Claudia Slutu-Grama)	284
Cultura bibliotecii și biblioteca culturii (Tudor Palladi)	288
Când Basarabia ne (mai) întinde o mână (Marian Nencescu).....	290
DESPRE AUTOR	295
ICONOGRAFIE	297

PREFAȚĂ

UN EXEMPLU FERICIT DE MODELARE PRIN CULTURĂ

Vlad POHILĂ

CUVINTELE, CA ȘI FLORILE, CA ȘI PĂSĂRILE, ca și oamenii, de altminteri, „au prostul obicei” de a se ofili, de a se retrage din atenția publică și, într-un final – de a dispărea: din uzul cotidian, activ, dacă e să ne referim la cuvinte. Este și cazul termenilor înrudiți *cronică* și *cronicar*, pe care, mulți, dacă nu foarte mulți vorbitori ai românei de la noi sau din dreapta Prutului le consideră, în cel mai bun caz, ca arhaisme, dacă nu chiar ca pe niște cuvinte date uitării, dispărute din vocabularul viu. Din fericire, nu e la mijloc decât o rătăcire, o impresie falsă. Am scris, fără a ezita, *din fericire*, deoarece, dispariția, pierderea unor cuvinte dintr-o limbă poate fi echivalată cu părăsirea unei națiuni de către oamenii ei, cei buni, vrednici, utili societății.

Referindu-ne la epoca de glorie a cronografeii românești, când au trudit cu multă îndemânare și pasiune cărturari ca Grigore Ureche, Miron Costin, Nicolae Costin sau Mihail Moxa – și până la autorii de letopisețe anonime de la mijlocul sau de la finele sec. XVIII, atunci nu putem să nu constatăm adevărul că respectivele noțiuni (*cronică* sau *letopiseț* și *cronicar*), specifice acelei epoci, adică sensurile pe care le aveau acești termeni – fără doar și poate s-au modificat până la dispariție. Trecerea lor în fondul pasiv al limbii române a fost cauzată, în primul rând, de apariția presei periodice, niște „cronici” lunare, săptămânale apoi chiar și cotidiene, elaborate de „cronicari” de factură nouă, de cele mai multe ori – filologică, dar și istorică, artistică, juridică, diplomatică, savantă etc. Pe la mijlocul secolului al XIX-lea, autorii de articole de ziar sau de revistă ce comentau evenimente de actualitate – din politica internă și externă, din viața socială, economică, culturală, dar și întâmplări din „lumea criminală”, fapte diverse etc. au prins a fi numiți *cronicari*, tot așa cum specia

gazetărească pe care ei o cultivau a fost „botezată” *cronică*. Astfel, s-a dat o nouă semnificație, o nouă viață, de vreți, unor termeni ce riscau să iasă din uzul cotidian. Totodată, au apărut articole gazetărești-cronici, devenite peste decenii și peste secole deja, scrieri celebre, acestea asigurând autorilor și editorilor o netrecătoare notorietate. Este și cazul unor personalități marcante ale jurnalisticii, ale culturii române în ansamblu ca: Nicolae Filimon, considerat ca primul cronicar muzical și teatral român de talie europeană; Nicolae Carandino sau Liviu Rebreanu – cronicari teatrali, Garabet Ibrăileanu, C. Dobrogeanu-Gherea, G. Călinescu sau Ovidiu Papadima – cronicari literari, Petru Comarnescu – cronicar literar-artistic, cu un cuvânt greu în aprecierea artelor plastice ș.a.

Adeseori se produceau interferențe ale activității „noilor cronicari”, fenomen ce are loc și în prezent atât ca un rezultat al îngemănării și interpătrunderii genurilor artei, cât și al atracției pe care un gazetar o poate simți, concomitent, și pentru muzică, și pentru teatru, să zicem; sau fiind pasionat, în egală măsură, și de literatură și de artele plastice. În ultimul timp viața culturală s-a diversificat la un grad surprinzător, iar această diversificare stimulează și fenomenul interferenței genurilor literar-artistice, concomitent înmulțind și numărul de oameni ai scrisului care reflectă fenomene, eforturi, evenimente, împliniri din mai multe domenii ale consacrării literar-artistice, culturale și savante.

Deși inițial cam timid, se impune, la noi, tot mai energic, termenul de *cronicar cultural* și această insistență se datorește, neîndoios, următoarelor fapte: a) că la Chișinău, în alte orașe și chiar în localități rurale din Republica Moldova, în pofida diferitor probleme existente, palpită o apreciabilă viață culturală; b) că avem în presa scrisă, în audiovizual și în internet jurnaliști, reporteri, publiciști, comentatori, esești care reprezintă cu brio această specialitate (sau – specializare) a activității gazetărești. Nu risc să fac aici o listă, oricât de sumară a acestor colegi de breaslă, dar menționez fără a ezita că o personalitate de seamă a breslei cronicarilor culturali este și **Raia Rogac**, autoarea cărții pe care ai deschis-o acum, stimate cititorule.

Raia Rogac a activat ca redactor la Radio Actualități Chișinău – actualmente Radio Moldova, apoi la Agenția de Știri „Moldpress” și s-a impus ca o știristă performantă la începutul anilor '90 ai secolului trecut, când relatări de Raia Rogac (inclusiv de pe „linia frontului”, din timpul războiului de pe Nistru) erau nu că preluate masiv, dar și solicitate insistent de prestigioase agenții de știri de la București și din alte capitale europene. În ultimele două decenii s-a reprofilat definitiv și extrem de eficient într-un spațiu tematic ce i-a fost mereu familial: viața culturală în cele mai diferite aspecte, în cele mai surprinzătoare manifestări ale ei.

A avut și mai are colaborări cu prestigioase ziare și reviste de cultură de pe ambele maluri ale Prutului, textele scrise de autoarea noastră fiind găzduite cu prețuirea de rigoare de redactorii multor publicații periodice, bucurându-se de o călduroasă primire din partea cititorilor. Mulți basarabeni și foarte mulți români din Țară și-au putut crea o imagine anume sau o impresie mai clară tocmai datorită lucrărilor publicistice risipite generos de către Raia Rogac în *Literatura și arta, Moldova, Viața Basarabiei, Curtea de la Argeș, Clipa, Vatra veche, Destin românesc, Făclia, Florile dalbe* etc. și, nu în ultimul rând – în *BiblioPolis*, revistă a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău. La această ultimă colaborare a dumneaei vom reveni neapărat, într-un pasaj special, așa cum activitatea respectivă constituie un episod mai aparte al eforturilor Raiei Rogac, ea mai fiind și un pretext, și un argument, ambele solide, pentru apariția cărții de față.

Nu știu cine ar putea contabiliza, cât de cât exact, numărul de articole, eseuri, interviuri, cronici, reportaje, tablete, scrise de Raia Rogac în ultimii vreo 20 de ani. Ar fi problematic să stabilim șirul impresionant de personalități ale culturii române (posibil, cu accentul pe cele din Basarabia) pe care le-a intervievat sau pe care le-a portretizat dânsa. Cert este că a căutat (și întotdeauna a găsit prilejul) de a aduce în atenția cititorilor chipuri impresionante de faimoși intelectuali din întreg spațiul românesc, pe unii repunându-i, abil, inteligent, discret, în actualitate, pe alții – scoțându-i dintr-o nemeritată neglijare sau chiar uitare. A excelat, în acest sens, în specia interviului și, așa cum am menționat și cu altă ocazie, Raia Rogac este o meșterită în a „descoase” personalitatea cu care dialoghează, de a o determina să se confeseze fluent și sincer, cu detalii ce impresionează și emoționează pe oricine are ocazia de a citi dialogul. Cu timpul, colega noastră și-a diversificat abordările, înclinând spre recenzie, eseu, spre tabletă, spre cronică culturală. O anumită închipuire despre preocupările de cronicar cultural ale Raiei Rogac ne-o putem face răsfoind cărțile editate până în prezent (vezi *Despre autor*, p. 297), în care a adunat o bună parte din scrierile sale pe parcursul ultimelor două-trei decenii, și, nu în ultimul rând – în *BiblioPolis*. E de menționat că toate volumele ei au văzut lumina tiparului în prestigioase edituri de la București și de la Chișinău, toate au atras atenția presei, a colegilor de breaslă, beneficiind de recenzii, consemnări, prezentări și frumoase lansări în biblioteci, la universități, în cămine culturale, în alte instituții ale spiritualității naționale. Și, poate ce este mai important, cărțile scrise și tipărite de Raia Rogac se bucură de solicitări din partea cititorilor dornici de a fi la curent cu ce mai este nou și valoros în viața noastră culturală.

Apreciind la cota maximă activitatea publicistică, cu tematică de cultură, în special, a Raiei Rogac, nu pot să nu pun în evidență asiduitatea, perseverența,

harul dar și curajul ei de a fi scris și o monografie a satului natal – comuna Pelinia din partea Râșcanilor. Tinerii studioși în sociologie, din școala lui Dimitrie Gusti, în anii '30-'40 ai secolului trecut, făceau monografii ale unui sat (este adevărat, monografii de o rarismă, poate chiar unică complexitate), antrenând la elaborarea unui volum zeci de persoane. În ultima vreme, de pe la începutul anilor '90 ai sec. XX, la noi, în Basarabia, a luat avânt o lăudabilă practică de a elabora monografii pentru diferite sate, comune, orașele și orașe „de la Naslavcea la Giurgiulești”. Acestea, de regulă, sunt elaborate de mici echipe de monografiști, uneori de două persoane, în cele mai dese cazuri – un istoric cu îndemânare în munca de arhivă și un ziarist. Iată însă că Raia Rogac s-a aventurat să scrie de una singură o carte despre localitatea ei de baștină, aducând ea personal un omagiu satului de unde a pornit pe drumurile vieții, inclusiv pe calea unei impresionante afirmări în meșteșugul scrisului.

Revenind la tematica de bază a muncii de publicist a Raiei Rogac, trebuie să subliniem că un segment important al acestei activități dânsa l-a pus în legătură cu revista *BiblioPolis*. Ce-i drept, e drept: însăși activitatea BM „Hasdeu”, în ultimii 20-25 de ani, oferă o multitudine de posibilități autorului dornic de a aborda cele mai diferite aspecte ale unei vieți culturale în continuă mișcare, dezvoltare, evoluție, modernizare, racordare la stilul românesc de factură europeană în promovarea valorilor spirituale. Rar eveniment cultural de la BM la care să nu fi asistat Raia Rogac cu notesul pe brațe și cu sufletul deschis la mesajul manifestării, după care să pună la dispoziția multor redacții reportaje, cronici, interviuri, tablete – uimitoare și prin operativitate, și ca precizie, și ca demers instructiv; pe scurt, adevărate modele de stil cronicăresc modern.

Iar evenimentele literar-artistice, culturale, științifice, omagiale etc. „se țin lanț”, desfășurându-se săptămânal sau de câteva ori pe săptămână, la Biblioteca Municipală din Chișinău, în circa 30 de filiale: lansări de carte, expoziții și saloane, vernisaje, zile ale bibliotecilor, săptămâni ale ușilor deschise, inaugurări, omagieri, concursuri, donații de carte etc. Nu risc să numesc toate filialele de unde a făcut R. Rogac reportaje, interviuri, cronici, tablete. Voi aminti, totuși, câteva – doar câteva! – din subdiviziunile BM, de unde, fără a răsfoi manuscrisul de față, îmi amintesc limpede că de acolo dânsa a scris pentru *BiblioPolis* materiale ce au sporit intenția noastră de face o revistă captivantă, utilă, necesară bibliotecarilor, altor eventuali cititori ai ei: „Liviu Rebreanu”, „Onisifor Ghibu”, Biblioteca Centrală, „Transilvania”, „Ovidius”, „Maramureș”, „Alba Iulia”, Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi”...

Ca redactor-șef al revistei *BiblioPolis*, țin să mărturisesc: de-a lungul unui deceniu și jumătate, cât Raia Rogac a fost o laborioasă și inspirată colaboratoare, au fost cazuri când aveam două sau chiar trei articole de la una și aceeași

manifestare. Și întotdeauna am dat preferință „versiunilor” prezentate de R. Rogac, pentru că ele excelau prin suport documentar, prin exactitatea și fluența expunerii. În plus, se evidențiau prin fluența limbajului și prin felul măiestrit de a pune în evidență amănuntul semnificativ, valoros, util minților și benefic sufletelor noastre. În diferite topuri – și oficiale, și neoficiale – scrierile Raiei Rogac au fost desemnate ca cele mai izbutite, ca cele mai limpezi ca mesaj, mai convingătoare ca informație, mai acaparante ca manieră narativă.

Este apreciabilă „turnură” pe care a făcut-o autoarea noastră – cu deosebire, în ultimul deceniu, spre eseu, spre cronică literară, spre recenzii și consemnări. Zeci de autori consacrați din stânga și din dreapta Prutului au beneficiat de atenția ei scrutătoare de cititoare cu certe abilități de critic literar: Grigore Vieru, Theodor Codreanu, Nicolae Dabija, Aurelian Silvestru, Victor Teleucă, Petru Cărare, Iuliu Cărchelan, Victor Dumbrăveanu, Ianoș Țurcanu, Ludmila Bulat etc. A prezentat, a recenzat, a analizat, a promovat sute de cărți noi, cu cele mai diverse subiecte, de autori extrem de diferiți, scrieri în maniere stilistice aflate uneori la polii percepției artistice. Raia Rogac citește mult, enorm – devenind, în acest sens, un fel de figură legendară, însă esențial, cred eu, este faptul că dânsa citește atent, pătrunde în miezul operei literare, știe a trage concluzii privind construcția, „înălțimea și adâncimea” operei literare, este capabilă să scoată în evidență, pentru cititori, mesajul lucrărilor analizate, rostul eforturilor făcute de autor, aspectele sau momentele din carte ce ar merita o atenție deosebită pentru a nu regreta că au consumat timp și energie pentru lectura câtorva sute de pagini, acum, într-o epocă, pe când oamenii nici măcar pentru un articol de ziar nu au întotdeauna posibilitățile dorite.

Mai e de adăugat că R. Rogac alege pentru lucrările sale titluri inspirate, sugestive, acaparante – chiar atunci când subiectul (evenimentului cultural, al cărții, al întrunirii) te predispune la o relatare nepretențioasă, simplistă, seacă, „bătătorită”: *Carte scrisă cu arcușul sângelui*, *Bucuria de a descoperi lumina din suflet*, *O nouă carte pentru adolescenți: „Îngerii de gheață”*, *Cu dragoste despre omul din prejmă*, *Grigore Vieru și reverberațiile eternității*, *„Tema pentru acasă”* – romanul de succes al anului, *Aurelian Silvestru, regăsindu-se pe sine*, *Netrecătoarele splendori ale limbii române*, *Mitropolitul Gurie – operă zidită în destinul Basarabiei* ș.a.

Am enumerat unele din motivele ce fac opera eseistică a Raiei Rogac demnă de atenția cititorilor, inclusiv a scriitorilor, a altor oameni de artă implicați în menținerea unui puls impresionant al vieții culturale la Chișinău, inclusiv la BM „B.P. Hasdeu”. Sunt acestea, totodată, și niște motivații sau argumentări în favoarea apariției prezentei cărți: *Biblioteca între lecturi și evenimente: recenzii, cronici, interviuri, consemnări*, sub auspiciile Bibliotecii căreia Raia Rogac i-a

consacrat un segment apreciabil din existența sa spirituală și umană în genere. Totodată, cel puțin o parte din punctele prin care am încercat să zugrăvim chipul de creație al Raiei Rogac, mai fac dovadă că autoarea ne pune la dispoziție o nouă carte ce va atrage atenția destinatarilor: scriitori, bibliotecari, în exercițiul funcției sau viitori; tineri pasionați de carte și de lectură, de cultură, de miraculosul univers al frumosului. Prin tot ce scrie, cu deosebire în ultimul timp, autoarea noastră ne oferă, discret, un frumos exemplu de modelare a publicului cititor prin apropierea lui de cultură. Și, din fericire, eforturile acestea de a apropia oamenii de valorile culturale, de cele mai multe ori, au efectul scontat, fie el, succesul acesta, la cote diferite, cu randamente diverse. Dacă este adevărat că ultima moare speranța, apoi cultura ar trebui să moară penultima. Deși... cel mai bine ar fi să nu moară nicidecum! – nici speranța, nici cultura, nici inteligența, nici bunătatea omenească.

O carte bună contribuie la întărirea credinței și a speranței. Sau cel puțin însuflă mai multă încredere în perenitatea, în durabilitatea, în perpetuitatea credinței și nădejzii. Inclusiv prin efortul de modelare a sufletelor omenești prin cultură. Or, acest efort, după cum am menționat deja, este laitmotivul volumului de față. Sincere felicitări autoarei și fie ca strădaniile ei să fie răsplătite din plin și de cititori, și de generațiile ce vor mai trăi sub semnul dragostei de frumos.

Decembrie 2017

PARTEA ÎNTÂI

RECENZII, CRONICI, ESEURI, INTERVIURI, CONSEMĂRI

UN BRAD TRECUT ÎN NEMURIRE

ZILELE ACESTEIA, LA BIBLIOTECA PUBLICĂ „TRANSILVANIA” din sectorul Ciocana al mun. Chișinău a avut loc dezvelirea basoreliefului ctitorului acestei instituții de cultură Traian Brad.

Reprezentanți ai Direcției municipale de cultură, ai Preturii Ciocana, poeți, scriitori, bibliotecari au pus în evidență viața și activitatea acestui om de suflet.

Traian Brad, directorul general al Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj și fondatorul Bibliotecii „Transilvania” din Chișinău, s-a născut la 31 august 1945, la Pănade, județul Alba. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj (1972) și a făcut studii de management în biblioteconomie și știința informării în România și în Franța.

Din anul 1987 a fost directorul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” din Cluj-Napoca, pe care a condus-o până la sfârșitul vieții. Biblioteca a fost instituția în care Traian Brad a dat măsura capacității sale, a fost pasiunea căreia i s-a dăruit în totalitate. Tot ce a făcut în cariera sa s-a interferat cu Biblioteca.

Rămân de referință lucrările: *Pănade – 700 de ani* (studiu monografic, în colaborare), 1998 și *Lectura și Biblioteca Publică din Cluj* (studiu monografic), 2001, prima este monografia de suflet a satului natal, a doua este monografia de suflet a Bibliotecii, începutul și sfârșitul, două puncte cardinale între care a ars viața, cariera și pasiunea lui Traian Brad.

Prima mea interlocutoare este Doina Popa, director general al Bibliotecii Județene „Octavian Goga”.

Simțiți prezența spirituală a lui Traian Brad aici?

Peste tot unde mă uit în această Bibliotecă îi simt prezența și de multe ori parcă mă și aștept să-l văd, deși a trecut peste un an de zile de când el ne-a părăsit. A fost un om deosebit, o personalitate de excepție și unul dintre cei puțini oameni care știu să dăruiască mai mult decât să primească. Am venit cu mare emoție la Biblioteca „Transilvania” să-i cinstim memoria și ceea ce au

făcut colegii noștri și autoritățile de la Chișinău prin amplasarea basoreliefului în incinta Bibliotecii este un lucru de mare generozitate și de mare omenie.

Dumneavoastră veți continua activitatea în așa fel încât relațiile de colaborare să urmeze pe același făgaș?

Mă străduiesc prin tot ceea ce fac să acționez cam așa cum ar fi făcut el, cum i-ar fi plăcut lui să facă. Am fost prima persoană de la Biblioteca „Octavian Goga” care a venit și a văzut ce este aici și a stabilit relațiile și pe urmă împreună am făcut totul. Deci, îmi este drag să vin încoace, nu o fac din obligație și sper că ceea ce Traian a clădit, noi am rămas să ducem mai departe. „Biblioteca lui Traian Brad”, așa cum ne place nouă să o prezentăm, este întruchiparea idealurilor sale și visul său devenit realitate. La această „bibliotecă pentru cărți” se adaugă o altă bibliotecă, cea „de cărți”, pe care a realizat-o aici la Chișinău Biblioteca „Transilvania” și care cu onoare îi cinstește memoria. Pentru Traian Brad Biblioteca „Transilvania” a însemnat foarte mult și cred că a iubit-o la fel de mult ca și pe cea clujeană pentru că numai din iubire și dăruire totală se pot naște lucruri atât de frumoase.

Pornită dintr-un ideal, devenită pasiune și intrată în conștiință pentru totdeauna, această bibliotecă s-a dezvoltat sub atenta lui îndrumare. Zecile de mii de cărți cu care a înzestrat-o, bursele de studiu acordate bibliotecarilor, schimburile de experiență organizate, dezbaterile profesionale, simpoziunile și toate edițiile Zilelor Bibliotecii „Transilvania” sunt mărturii ale faptelor sale generoase și ale statorniciei cu care i-a urmărit evoluția. Aici, la Chișinău, Biblioteca „Transilvania” rămâne ctitoria lui de suflet și de conștiință. A fost prezent la toate edițiile simpozionului științific *Anul bibliologic*, la care se întâlnea cu directorii bibliotecilor, îi informa despre noutățile din specialitate, despre programele europene pentru biblioteci. Vizitele lui la Chișinău nu se limitau numai la biblioteci, ci participa și la activitățile organizate de Uniunea Scriitorilor, Academia de Științe, Casa Limbii Române. Fiind coordonator pentru România în programe europene de mare importanță pentru profesie, Traian Brad a insistat de fiecare dată și a reușit includerea Republicii Moldova în aceste programe. Traian Brad a iubit cu pasiune Cartea și Biblioteca. Contribuția lui la dezvoltarea culturală a acestei țări, prin bibliotecile ei, este mare. Pentru meritele deosebite pe care le-a avut în realizarea reformei în bibliotecile din Republica Moldova i-au fost decernate *Diploma* Ministerului Culturii din Republica Moldova și *Diploma de Excelență* a Primăriei Municipiului Chișinău. Respectul pe care-l datorăm memoriei lui este permanent.

Un alt interlocutor, Grant Harris, Biblioteca Congresului, Washington, D.J., SUA.

D-voastră l-ați cunoscut pe Traian Brad?

Am făcut cunoștință cu el în 1997, în iulie. Am realizat o călătorie de documentare la Cluj. Traian Brad a făcut lucruri excepționale pentru bibliotecă. Cum mi s-a părut mie, mereu se grăbea să muncească.

În continuare solicităm și opinia academicianului Mihai Cimpoi:

Vreau să spun că el era un bun organizator al acțiunilor culturale. Avea o fermitate ardelenască, o trăinicie solidă. Dacă-și punea ceva în gând, neapărat făcea. Pot să spun că el a fost nu numai ctitorul acestei Biblioteci „Transilvania”, ctitor în sens de fondator. El a fost, de fapt, organizatorul tuturor acțiunilor culturale. În acest, sens vreau să amintesc că noi tot cu sprijinul lui am organizat Zilele Lucian Blaga la Chișinău. În afară de aceasta am organizat împreună mai multe manifestări culturale. Nu numai ceea ce ține de bibliotecă. Aș vrea să menționez programul academic, pe care l-am condus eu la Academia noastră. E vorba de relațiile culturale dintre Ardeal și Moldova, inclusiv Basarabia. În felul acesta s-a născut și un volum, care a apărut la Editura Fundației Culturale din București, precum și foarte multe concursuri. În cadrul acestor concursuri s-au acordat diverse premii. De exemplu, Premiul *Lucian Blaga* îl are Grigore Vieru, Arcadie Suceveanu, Leo Butnaru. El a fost un punct de reper, a fost sufletul renașterii noastre naționale, așa l-aș califica eu. Ne pare rău că a dispărut atât de timpuriu.

E bine că tradiția stabilită de el are continuare. Astfel, la Biblioteca „Transilvania” și anul acesta au fost sărbătorite Zilele Bibliotecii și din nou bibliotecarii de la „Octavian Goga” au fost alături, din nou cu donații de carte, cu lansări.

În primul rând, dovadă că Biblioteca „Transilvania” funcționează conform unui program ireproșabil – pune la dispoziția oricui orice informație, nu numai de carte, dar și fotografii, filme etc. Traian Brad a fost un bibliotecar de structură modernă pentru că am văzut și Biblioteca Județeană de la Cluj, așa cum și-a dorit-o, conectată la toate sistemele informaționale, internaționale, la internet ș.a. Ceea ce a făcut la noi este o operă de integrare culturală de europeanizare și de bună organizare în domeniul biblioteconomic, care la ora actuală este un lucru nu atât de simplu, e complex, ține de toate sistemele de informație. Deci, el ne-a integrat în acest dialog al valorilor cu toată lumea.

În încheiere, câteva concluzii ale directoarei bibliotecii-gazdă Parascovia Onciu.

Aș vrea să amintesc cuvintele lui Iulian Filip: „Urmele lui izvorăsc lumină și tristețe.” Lumină pentru că a fost ctitorul Bibliotecii „Transilvania”, a adus foarte multe cărți care pot servi generațiilor viitoare. A fost un om care a ars, dând lumină altuia. Tristețe pentru că la cei 57 de ani plecați din viață este cu adevărat trist. A fost omul care ne-a iubit pe noi, basarabeni. A pus temelie bibliotecii noi la Cluj. A văzut finisat numai un etaj, celelalte urmau mai apoi să fie date în

folosință. O părticică din viața lui mare a ars pentru cauza Bibliotecii. Traian Brad a fost acela care a știut să ne înțeleagă la momentele oportune, a știut să vadă în fiecare din noi un om bun, om care-și duce misiunea cu demnitate. Noi, bibliotecarii, n-am uitat că de fiecare dată ne aducea ceva nou. Deseori mergea peste hotare în vizite de documentare și venea cu ceva nou, împărtășindu-ne și nouă din experiența acumulată. În 1991 chiar și Biblioteca „Octavian Goga” era fără calculatoare, fără tehnologii avansate. Acuma ea este în România pe prim-plan, automatizată complet. Noi, aici, la „Transilvania”, ne străduim în continuare să fim cei care vom duce lumina adusă de el mai departe.

Veți mai avea și alte manifestări comemorative?

Da, vom mai dezveli și o placă comemorativă.

Mă gândeam poate pregătiți o carte de amintiri...

E o idee interesantă. Avem casete video-audio – tot ce am făcut pe parcursul a zece ani. Vom elabora un ziar *BiblioPolis*, dedicat în întregime lui Traian Brad. De ce nu, se poate și o carte de memorii – pentru că fiecare din noi, care l-a cunoscut, are ce-și aminti cu dragoste și căldură de Omul, care s-a numit Traian Brad.

(Glasul Națiunii, 16 oct. 2003;

Rogac R. Convorbiri de suflet. Chișinău, 2004)

TRAIAN BRAD – PARTE DIN MEMORIA ȘI RECUNOȘTINȚA NEAMULUI

Un dialog cu Parascovia Onciu, directoarea Bibliotecii Publice
„Transilvania”

STIMATĂ DOAMNĂ, ȘTIU CĂ AVEȚI ÎNSCRIS PE SUFLET ultimul autograf pe care Traian Brad, în ciuda bolii necruțătoare, l-a așternut pe ultima-i carte „Lectura și Biblioteca Publică la Cluj”, lansarea căreia a avut loc doar în Transilvania, nereușind să fie cu prezența la Chișinău din cauza trecerii lui în eternitate.

Pentru mine acest autograf e mai mult decât o diplomă de merit, cuvintele lui îmi trezesc încrederea că știu să-mi fac meseria, că am locul meu potrivit în viață. El este mereu prezent cu spiritul în Bibliotecă și totdeauna îmi raportează faptele la ceea ce ar fi spus.

Să-l reproducem integral, mai ales că e unul din puținele autografe pe care a reușit să le scrie cu mâna sa.

„Pentru Parascovia Onciu și familia sa, cu care am împărțit bucurii și neazuri mai mult de zece ani, cu care am fondat prima bibliotecă publică ro-

mânească din Basarabia – „Transilvania”, de după al Doilea Război Mondial, bibliotecă pe care am animat-o cu dragostea și profesionalismul ce ne caracterizează pe amândoi. Împreună cu bucuria de a fi mereu aproape în bătaia pentru limba, cultura și civilizația românească. Cu prietenia și prețuirea lui Traian Brad. Cluj-Napoca, 10 martie 2002.”

Optimismul și siguranța de viață nu i-au lăsat loc să conștientizeze gravitatea bolii, sperând ca împreună să realizați în continuare lucruri frumoase.

Tot așa mintea mea refuză să recunoască că Traian Brad nu mai este. El face parte din memoria și recunoștința noastră. Și așa va fi mereu.

Ca un adevărat ctitor al Bibliotecii „Transilvania”, el a reușit în timp record să completeze fondul de carte românească, transformând instituția într-un veritabil centru de cultură și informare prin manifestări de amploare desfășurate la Chișinău.

Deseori „punea pana în cerneală” pentru a da curs unor materiale, în special, în presa clujeană, despre evenimentele curente, iată doar câteva titluri: *Cartea – punte de legătură între două maluri*, *Biblioteca „Transilvania” din Chișinău – o poartă spre cultura românească*, ultimul publicat în *Adevărul de Cluj* și în care menționa: „Prima bibliotecă românească organizată după 1990 în acea parte de Țară, cu contribuția determinantă a Consiliului Județean Cluj, a Bibliotecii Județene «Octavian Goga» și sprijinul câtorva biblioteci din județele Transilvaniei, a reușit, de-a lungul acestor ani, să sensibilizeze sufletul multor donatori particulari clujeni și al unor conducători de instituții, care cu generozitate au contribuit cu carte, din bibliotecile familiale sau instituționale, la sporirea zestrei lăcașului de cultură nou întemeiat. Așa se face că astăzi Biblioteca «Transilvania» deține în colecțiile sale peste 50 000 de volume de carte, discuri... și alte obiecte de cultură necesare satisfacerii, într-o oarecare măsură, a nevoilor de lectură și documentare pentru populația, îndeosebi tânără, a sectorului Ciocana...”

În cartea *Lectura și Biblioteca Publică la Cluj* Traian Brad amintește că la Chișinău înainte de 1940 a existat o bibliotecă mare de carte românească, dar „urmele” ei au fost șterse. Fiind bine documentat, știind golurile și foamea de cuvântul matern, intuind ce ar însemna pentru noi, basarabenii, o astfel de instituție publică, în primăvara anului 1991 a trimis o delegație la Chișinău, compusă din patru persoane: Doina Popa, Ion Puiu, Mircea Zeicu, Adriana Kiraly, pentru a găsi sediu pentru viitoarea instituție. Nu am știut că sectorul Ciocana, cu sediul bibliotecii nr. 32, va fi privilegiat de un asemenea eveniment de mare amploare. După plecarea delegației a urmat reparația sediului, apoi munca de construire a bibliotecii, la care au participat cot la cot și colegile de la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj-Napoca. Îmi amintesc cu drag

de Mișu Alin Gherman, care a descărcat cu noi tirul de 10 mii de volume, nu știam că deține o funcție importantă la filiala Academiei Române din Cluj-Napoca, dar după ce am finisat lucrul s-a prezentat și am remarcat simplitatea lui și bunăvoința, fiind un om remarcabil și un bun prieten. Apoi au sosit colegile de la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” – Mimi Cișman, Doina Banu, Mimi Răchita, Ioana Rotund, Ada Kiraly, care au lucrat cu noi pentru a aranja aceste volume la raft. Era început de august 1991, cu „puciul” de la Moscova. Se pune în general sub semnul întrebării viitorul bibliotecii. Oricum, la Cluj-Napoca se lucra, se adunau cărțile cu apelul „O carte pentru fratele din Basarabia”.

Chiar lui Traian Brad îi aparține inițiativa de a crea prima bibliotecă de carte românească în Basarabia după cel de-al Doilea Război Mondial?

Ulterior, cunoscându-l îndeaproape, pot spune cu siguranță că acest merit îi aparține în exclusivitate. Era un ardelean cu o tenacitate nemaipomenită. Inaugurarea a fost deosebit de frumoasă, în prezența președintelui Parlamentului Alexandru Moșanu, ministrului culturii Ion Ungureanu și a multor personalități notorii din R. Moldova și Transilvania. Aceasta urma, inițial, să fie la 27 august, dar sărbătorirea Independenței a amânat acest eveniment cu două zile mai târziu. O numeroasă delegație de la Cluj-Napoca a fost prezentă la acest mare act istoric. Era un sentiment de nedescris pentru toată suflarea. A fost multă lume – „lume bună”, cum obișnuia să spună Traian Brad, încât spațiul extins al bibliotecii părea neîncăpător.

Traian Brad și Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, cu un mare talent organizatoric, mobilizau oamenii la fapte mari. S-a văzut acest lucru pe parcursul celor 14 ani de ctitorie a Bibliotecii „Transilvania”. Au urmat tradiționalele Zile ale Bibliotecii „Transilvania”, simpozionul *Basarabia, Transilvania – repere culturale, Salonul de toamnă al editurilor transilvănene* – cu lansări de cărți de mare interes pentru public. Delegațiile venite din Transilvania susțineau comunicări interesante în cadrul simpozionului. Prezenți au fost scriitori, cercetători, istorici, cântăreți de muzică populară, mass-media și Televiziunea clujeană. Multe nume de rang mare se înscriu în lista celor prezenți la Zilele Bibliotecii „Transilvania” pe parcursul acestor ani. Scriitori: Virgil Bulat, Aurel Câmpeanu, Teodor Tanco, Ion Cristofor, Alexandru Vlad, Ion Mușlea, Mircea Oprea, Dan Damaschin, Virgil Lazăr, Mircea Popa, Ioan Buzași, Constantin Mălinaș, Constantin Cubleşan, Pompei Cocean, Horia Munteanu, Ionuț Țene, Ovidiu Suci; ziariști: Radu Călin Bot, Constantin Zărnescu, Domițian Cesereanu, Irimie Negoită, Ion Istrate, Eugen Popa, Constantin Musteață, Aurel Câmpeanu, Nicolae Mocan, Mihaela Bocu, Nicolae N. Mocanu, Ion Pop, Ion Mureșan, Adrian Popescu, Ilie Rad, Victor-Constantin Cubleşan, Virgil Mihaiu, Ioan Țepelea, Ilie Șandru; istorici:

Vasile Moga, Nicolae Josanu, Ioan Chindriș, Gelu Neamțu, Valer Hossu; cântăreți: Mariana-Emilia Morcan, Nicolae Opruț, Grigore și Voichița Leșe, Maria Marcu, Mia Dan. Datorită efortului lui Traian Brad a fost posibilă prezența acestor personalități. E greu să duci cărțile prin vămi și să-ți asumi responsabilitatea de a intra în voie fiecăruia din delegație. Se cere ardere de sine.

Spuneți că mai întâi ați dialogat la telefon. Când l-ați cunoscut, era precum vă închipuiți?

Da, un profesionist bun cu o răbdare enormă, cu dragoste față de oameni în tot ceea ce făcea, cu un zâmbet deosebit, caracteristic doar lui, un om al cărții, al prieteniei.

Se zice că plăcerea de a face bine se răsplătește înzecit.

O fi. Sinceră să fiu, știu că mulți au profitat de omenia lui. Traian Brad a fost ctitor al Bibliotecii Publice „Transilvania”, director general al Bibliotecii Județene „Octavian Goga”, președinte al Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România, membru fondator al Societății Culturale „Lucian Blaga”, al Fundațiilor „Mihai Eminescu” din Cluj-Napoca și „Timotei Cipariu” din Pănade, autor în colaborare al voluminoasei monografii *Pănade – 700 de ani*, al amplului studiu monografic *Lectura și Biblioteca Publică la Cluj etc.*

Traian Brad a vrut să deschidă o bibliotecă similară „Transilvania” și la Cernăuți. Am plecat în 1993 cu delegația de la Cluj-Napoca acolo, cu scopul de a organiza o bibliotecă românească pentru populația românească. Nu s-a putut realiza acest proiect și cărțile destinate au fost repartizate pentru deschiderea Bibliotecii „Târgu-Mureș” de la Chișinău. În calitate de președinte al Asociației Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România a îndemnat colegii să susțină prin donații de carte Basarabia, a îndemnat conducătorii de biblioteci să ctitorească câte o bibliotecă. A urmat inaugurarea bibliotecilor „Ovidius”, „Târgu-Mureș”, „Târgoviște”, „Alba Iulia”, „Maramureș”. În toate acțiunile mari și mici Traian Brad a investit nu numai efort, mijloace, dar și suflet. Chiar și ziua de naștere și-o serba la Chișinău, nedorind să fie schimbată data Zilelor Bibliotecii. Era și acesta un sacrificiu. Avea misiunea lui de a fi aici, la noi, la Chișinău, cred eu, de la Dumnezeu dată.

Cum vedea Traian Brad viitorul Bibliotecii Publice?

De fiecare dată când se întorcea din deplasările de serviciu de peste hotare, găsea abilități și persoane care să-l susțină la implementarea noului, în special, în domeniul informațional. Gândul lui de totdeauna pentru bibliotecă a fost să fie un edificiu cu spațiu impunător și comod pentru public, cu acces la informație prin noile tehnologii informaționale. A și reușit să automatizeze Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, care este foarte frumoasă. În holul bibliotecii, în momentul funeraliilor, mă gândeam: „Doamne, de ce nu i-ai mai dat viață

ca să-și vadă rodul muncii sale!?” Fusesse deschis de el doar Oficiul copii, celelalte secții ale noii Biblioteci Județene „Octavian Goga” urmau să se realizeze și la care nu a reușit, din cauza trecerii în eternitate.

Care a fost ultima lui vizită la Chișinău?

N-am intuit niciodată că se vor sfârși atât de curând drumurile lui de la Cluj-Napoca la Chișinău și invers. Era plin de viață, de planuri, de inițiative, de proiecte. Cu energia lui, cu aura care emana numai bunătațe, nu puteai vedea un sfârșit. A fost foarte greu să-l petrecem pe ultimul drum. Revenind la Chișinău, după înmormântare, mult timp nu-mi găseam liniștea. Dar înainte de a ne lăsa pentru totdeauna, Traian Brad a știut să pună la cale astfel lucrurile ca să fie asigurată continuitatea colaborării noastre cu Biblioteca „Octavian Goga” din Cluj-Napoca, încredințând postul de director unei urmașe demne în persoana dnei Doina Popa, care respectă întocmai tradiția deja bine sudată, dându-și concursul la organizarea Zilelor Bibliotecii „Transilvania”, la continuarea simpozionului *Basarabia – Transilvania: repere culturale* și Salonul de carte cu edițiile noi apărute în Transilvania. Ultima lui vizită la Chișinău a fost la aniversarea de 10 ani ai bibliotecii, în 2001. Toate manifestările prilejuite de acest eveniment au fost foarte bine organizate, cu public numeros, cu „lume bună”, vorba lui. Zâmbetul de pe față ne demonstra că era satisfăcut de munca și realizările noastre. Chiar ne-a adunat colectivul, spunându-ne că vrea să ne vadă și să discute cu fiecare în parte. Așa făcea totdeauna în ultima seară, înainte de a se întoarce la Cluj-Napoca. Aceste întâlniri erau foarte calde, sufletești, parcă în sânul unei familii unite. Era grijuliu, ne întreba despre familie, despre copii, despre toate. Știa de salariile noastre mici și nu știu cum rupea și ne mai dădea și câte o mică primă. Nici eu și nici nimeni dintre noi nu s-a gândit că va fi ultima noastră întâlnire. În martie 2002 trebuia să vină la Anul bibliologic și pregătea cartea *Lectura și Biblioteca Publică la Cluj*, pe care a lansat-o la baștina lui în Pănade. A fost o sărbătoare foarte frumoasă, am văzut-o pe caseta care ne-a transmis-o dna Doina Popa. Urma ca lansarea cărții s-o facă și la Chișinău, la Zilele Bibliotecii „Transilvania”, dar... a fost ca la 8 iunie să se întrerupă drumul lui în viață. A fost pe neașteptate. Nu s-a plâns niciodată de durere, de greutate, de necazuri. Poate le avea, dar nu le arăta pe față.

Aproape de / și implicat în nevoile și durerile altora, pe ale sale le tănuia.

Știa să le ascundă, să nu deranjeze, nici nu puteai bănuși că are și el ca tot omul probleme, dureri. Era o persoană foarte disciplinată și organizată și știa să-i mobilizeze și pe alții. Imaginați-vă doar că în fiecare an la Zilele Bibliotecii venea pentru cinci-șase zile cu un autocar mare, cu delegație mare, cu loturi mari de carte – și totul era în grija și sprijinul lui personal. Îmi amintesc că o

dată, în componența delegației din Cluj, a venit un basarabean, dl Enăchescu, care zeci de ani nu și-a văzut rudele și era răvășit de sentimente. Domnia Sa a mai venit în câteva rânduri, iar la deschiderea Bibliotecii „Târgu-Mureș” a donat colecția bibliotecii sale personale acestei instituții. Acesta-i un mic exemplu. De fiecare dată Traian Brad știa să găsească sponsori pentru venirea și plecarea de la Chișinău. Era un efort fizic foarte mare. Totdeauna îmi spunea: „Mai avem ceva de făcut, haideți să punem la cale și alte directive...”

Cu alte cuvinte, acum aveți unele repere pentru viitor?

În primul rând, unul ar fi informatizarea deplină a Bibliotecii. Vreau să menționez că chiar la început, grație unui proiect obținut de la Fundația „Soros”, Biblioteca a fost dotată cu calculatoare. Am deschis „Ludoteca”. Venind aici și văzând experiența noastră, mai târziu au deschis și colegii de la Biblioteca „O. Goga” același serviciu. Ei au avut acest serviciu cu foarte mulți ani în urmă, la Târgu-Mureș, se numea „jocurioteca”, de aceea m-am și legat de această idee materializând-o în felul nostru și nu-i rău deloc pentru copii. Biblioteca a avut de câștigat, după cum am spus, cele două calculatoare, dar sunt puține pentru a asigura nivelul de informatizare computerizată la nivel cu cel al Bibliotecii Județene „Octavian Goga” din Cluj-Napoca. Sperăm să putem și noi într-un viitor apropiat să realizăm această perspectivă cu ajutorul autorităților locale, prietenilor bibliotecii, proiectelor în care ne vom lansa.

Revenind la memoria lui Traian Brad, căruia, după cum ați menționat, îi datorăți succesele, care sunt următorii pași în evoluția Bibliotecii „Transilvania”?

Spuneam că în curând vom marca 15 ani de existență. Până la această dată vom face o reparație capitală a edificiului, vom căuta să ducem la bun sfârșit catalogul electronic și vom pregăti o sărbătoare de zile mari, cu un program bine gândit. Actuala directoare de la Biblioteca Județeană Cluj, dna Doina Popa, este o fidelă continuatoare a cauzei lui Traian Brad, susținând instituția noastră.

Ați putea face și un film despre Traian Brad?

Avem multe fotografii cu el de la manifestări, de asemenea, casete audio și video, cu vocea și imaginea lui, în timp s-ar putea realiza și un film. La jubileu vom folosi toate sursele. Doar vizionând și ascultând aceste casete îți poți face o imagine clară despre cel care a fost și va rămâne în continuare Traian Brad – ctitorul Bibliotecii „Transilvania”, prietenul de suflet al fraților basarabeni. Mesajul lui este limpede pentru toți. Trebuie să știm de unde venim și încotro mergem. E trist fără Traian Brad și la Cluj-Napoca, și la Chișinău. De fiecare dată când plec în Transilvania, vizitez mormântul, pentru câteva minute de reculegere, dar și pentru a-i împărtăși succesele noastre de ultima oră, pentru a-l convinge că mergem înainte, cauza lui e vie și casa, pe care a clădit-o ca

Meșterul Manole, se dezvoltă și că în pereții acestei construcții spirituale s-a clădit pe sine.

Când am pregătit un ziar comemorativ, am apelat la mulți din cei care l-au cunoscut pe Traian Brad și toți au răspuns cu căldură, scriind cu dragoste despre amintirea lui. Ce bine ar fi fost dacă era în viață pentru a-i marca jubileul de 60 ani! Îl simțim alături de noi, cu noi, toți prietenii, iar la „Masa tăcerii” vor vorbi faptele lui Traian Brad. Traian Brad rămâne a fi patronul spiritual al Bibliotecii și al miilor de cărți, cu 42 000 de utilizatori înscriși. Basorelieful de la intrare vorbește de la sine – Traian Brad rămâne în continuare ctitorul Bibliotecii „Transilvania” – continuitatea faptelor lui e asigurată. Cred că merită și o stradă, aici, la Ciocana, să-i poarte numele, poate o bibliotecă, poate o filială. S-a vorbit la nivel de Primărie, la Departamentul cultură, sperăm că la aniversarea de 15 ani aceste proiecte să se materializeze cu susținerea autorităților locale. Traian Brad a fost un mare – mare sufletist și nu poți să nu arzi când îți pui pe foc inima.

(*BiblioPolis*, ed. spec., 31 aug. 2005, *In memoriam Traian Brad*)

PETRU CĂRARE: ÎNTÂLNIRE DE SUFLET LA BIBLIOTECA „TRANSILVANIA”

JOI, 17 NOIEMBRIE CURENT, LA BIBLIOTECA PUBLICA „Transilvania” din sectorul Ciocana al capitalei, în după-amiaza zilei, a avut loc ședința Cenaclului „Perpetuum”, condus și moderat de poetul Leo Butnaru, care de data aceasta a avut drept motiv lansarea Biobibliografiei lui Petru Cărare, alcătuită de instituția gazdă sub auspiciile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, la care a fost prezent și scriitorul.

Manifestarea în cauză s-a vrut a fi nu doar o prezentare a noii apariții editoriale (amintim cu acest prilej că în această colecție au mai apărut lucrări consacrate lui Ion Ciocanu, Alexandru Gromov, Serafim Saka, Leo Butnaru), dar având în vedere că anul acesta „Cavalerul umorului”, precum îl numește criticul Mihai Cimpoi, rotunjește frumoasa vârstă de șapte decenii, și o frumoasă și cordială omagiere în spațiul Bibliotecii.

Cu acest prilej un grup de elevi de la Liceul „Gaudeamus” au prezentat un recital de poezie din opera maestrului, îndrumați de profesoara Valentina Curechi. Din partea inimosului și omenosului Ion Gaină, directorul Muzeului memorial „Alexe Mateevici” din Zaim, baștina scriitorului P. Cărare, sărbătoritului, pe lângă buchete de flori, i s-a conferit pentru a doua oară titlul de *Cavaler* (de data aceasta) *al spațiului spiritual Alexe Mateevici*, o diplomă no-

minală, un medalion comemorativ dar, cred, i-au încălzit inima și premiul de 1000 de lei, oferit cu generozitate de un sponsor din satul Salcuța, și anume Eugen Pâslaru, director la fabrica de vin, o întreprindere moldo-belgiană. Celor mai activi participanți domnul Ion Găină le-a oferit câte un exemplar al primului și minunatului calendar din seria *Personalități din sudul Basarabiei*, pe lângă cele patru personalități se impune și imaginea septuagenarilor, ministrul culturii Ion Ungureanu și a ministrului umorului (definiția îmi aparține), Petru Cărare.

Manifestarea de carte a fost completată de expoziția de carte (volume poezie și publicistică de și despre autor), intitulată plastic *Poet satiric – verificat demon al ironiei*. Vreau în continuare să conving cititorii că întâlnirea cu publicul cald și numeros i-au făcut o mare plăcere sărbătoritului. Marcel Bâlici, de 11 ani profesor de limbă și literatură română la Liceul Teoretic „Gaudeamus”: Referitor la creația lui Petru Cărare pot spune că pentru a lupta cu o boală e necesar să fie diagnosticată, practic scriitorul aceasta și face – diagnosticare, încearcă să afle sursa răului. Răul văzut de Petru Cărare este criticat subtil, fin, putând afirma cu certitudine că prin literatură ne asigurăm o purificare. Umorul lui Petru Cărare este purificarea a celor din jur, dar aș îndrăzni să spun și a propriei personalități. P. Cărare expune acea flacăra interioară, încearcă să treacă prin al șaptelea foc. În momentul în care avem posibilitatea în timpul vieții să-i spunem semenului nostru, cetățeanului, scriitorului, care se află în preajma noastră, să discutăm, să ne șoptească acel mesaj, care nu e strigat, dar șoptit prin literatură, deci, să-l apreciem la timpul oportun.

E firesc ca un profesor de limbă și literatură să aibă mai mulți idoli-scriitori. Petru Cărare prin ce vă cucerește sufletul?

Fără îndoială, prin dreptatea pe care o face P. Cărare atunci când simțul dreptății strigă, ne apropiem de acest aspru, dar și iscusit critic al dreptății. Opera lui P. Cărare este o operă funcțională, care răspunde necesităților fiecăruia din noi.

Ion Găină, directorul muzeului Zaim:

Dacă e să pomenim de acest sat, Zaim, avem de aici doi oameni mari, mă refer la A. Mateevici și P. Cărare, ilustre personalități. Atât cât maestrul este printre noi, atât cât putem să mai comunicăm, să nu ne stânjenim să realizăm niște lucruri, care după tradiție, nu știu de ce, lumea le face după plecarea scriitorilor și a oamenilor de artă. Noi am deschis la Zaim o expoziție permanentă *Petru Cărare*, un semn de carte cu autograful lui. De asemenea, l-am inclus în primul calendar al *Personalităților din sudul Basarabiei*.

Aceasta să fie prima Bibliografie a scriitorului?

Nu cunosc. Încercări s-au făcut mai multe. Chiar a avut un manuscris și în anul 2000 eram gata să scot o bibliografie, dar văzând că P. Cărare n-a încetat să tot scrie, am așteptat. E bine că s-a făcut. Noi vom realiza alte lucruri de pe segmentul acestei activități. Ne manifestăm toată dragostea noastră, a celor din Zaimul copilăriei sale și venim cu aceste modeste daruri la jubileul de 70 de ani. Am oferit diploma și Ludmilei Capița, care a muncit la alcătuirea cărții, directorului Bibliotecii „Transilvania”, care a organizat această frumoasă întâlnire de suflet. Pentru P. Cărare mai avem și alte lucruri de făcut – să restabilim casa copilăriei poetului și o vom face neapărat, acolo este clar ce avem de făcut. Pe frontispiciul casei este inscripție făcută de Primărie: „Casa copilăriei poetului P. Cărare, luată sub ocrotirea Primăriei satului Zaim”, decizie din 1993.

I-am adresat câteva întrebări și scriitorului îndrăgit Petru Cărare, la care mi-a răspuns în stilul Domniei Sale, mucalit.

Sunteți la prima bibliografie?

...Prima, e-he-he, dar de-ale mele am vreo 50. Ei prima dată au scos, că nu prea scot. Acum poate că au bani mai mulți, că așa nu prea scot...

Dar e cu sprijinul Bibliotecii Municipale...

A-a-a! Lăudabil. Că dacă ai scris sau alcătuit o carte – să apară că de ce dracu ai mai făcut-o?!

Dumneavoastră continuați să luptați, în virtutea popularității și interesului față de cărțile pe care le-ați scris, împotriva unui mare flagel moral, care rău se numește...

Dar fără intenții speciale. Eu am sărit de opt ori cu parașuta, ca să nu mă tem... să critic răul. Asta-i viața și de șapte decenii eu tot P. Cărare sunt.

Lucrarea conține peste 1000 de nominalizări: ediții aparte, poezii, epigrame, piese, interviuri, dialoguri etc., dar și referințe, un studiu introductiv, un tabel cronologic și indexuri de nume, opere și periodice, file de album. Ea este destinată elevilor, studenților, profesorilor și tuturor celor interesați să cunoască detaliat activitatea literară a scriitorului.

(*Glasul Națiunii*, 31 aug. 2005)

BIBLIOTECA „TRANSILVANIA” LA 15 ANI

I

BIBLIOTECA PUBLICĂ „TRANSILVANIA” este prima instituție de carte românească, fondată după 1990 cu sprijinul oamenilor de bună-credință din Ardeal, un mare rol revenindu-i regretatului Traian Brad, directorul Bibliotecii „Octavian Goga” din Cluj-Napoca.

Cu prilejul frumoasei aniversări, aici a avut loc o suită de manifestări culturale-științifice menite să pună în evidență importanța acestui prestigios centru de culturalizare și informare a comunității.

Cadrul festiv a demarat cu intonarea imnului *E ziua ta, Bibliotecă* de către minunatul cor al Liceului „M. Berezovschi” din cartierul Ciocana și prezentarea oaspeților – personalități marcante de pe ambele maluri ale Prutului, între aceștia înscriindu-se: Filip Teodorescu, Ambasador al României în R. Moldova; Vasile Nanea, atașat cultural; Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”; Doina Popa, director general al Bibliotecii Județene „Octavian Goga”, însoțită de o delegație reprezentativă de scriitori, ziariști, bibliotecari din Cluj-Napoca, precum și scriitorii Iulian Flip, Ianoș Țurcanu, Ion Hadârcă, N. Rusu, T. Colac și mulți, mulți alții, cu prezentări făcute de Parascovia Onciu, directoarea bibliotecii-gazdă.

În cuvântul inaugural doamna Lidia Kulikovski a menționat: „«Transilvania» este o bibliotecă cu totul și totul deosebită. Atunci când a luat naștere, în 1991, noi, cei de la Cluj-Napoca și de la Chișinău, ne-am identificat cu orizontul speranței, pe care ne-am propus să-l propagăm într-un viitor promițător. Biblioteca a înfruntat toate ingerințele timpului, urmându-și cursul, rolul, rostul și misiunea, devenind o instituție chiar model, declanșatoare a deschiderilor, maturizându-se în plan profesional.”

În continuare, Ambasadorul României în R. Moldova, dl Filip Teodorescu, a remarcat, în aceeași ordine de idei: „În această zi v-ați adunat pentru această frumoasă aniversare – un moment semnificativ și important pentru Biblioteca, ce oferă carte din România și R. Moldova. Această bibliotecă și-a început existența când aici începea un nou drum – ieșirea din URSS, ceea ce a însemnat o regăsire în comun a oamenilor care au limbă, grafie și tradiții istorice comune. Biblioteca are cel mai important rol în creșterea spirituală, care s-a făcut prin carte. Mă bucur că suntem aici și ne simțim în mijlocul cărților ca la noi acasă. Mă bucur că alături sunt mulți copii. Am văzut aici cel mai frumos dar – o donație de carte *De la Transilvania pentru «Transilvania»*. Vă doresc ca acest parteneriat să parcurgă și în continuare un drum frumos servind cultura și existența noastră comună.

Doina Popa, director general, Biblioteca „Octavian Goga”: „Delegația noastră vine în fiecare an la Chișinău. Acum, în acest moment aniversar, e greu să-ți depășești emoțiile, e o încărcătură cu multe semnificații. Aici sunt prezenți bibliotecari din Cluj-Napoca, care au venit înainte de crearea bibliotecii pentru a ajuta colegii de la Chișinău în sistematizarea fondului de cărți, în aranjarea pe rafturi, ca mai apoi să se facă o inaugurare de zile mari, care a coincis cu declararea Independenței Republicii Moldova și sărbătoarea „Limba noastră

cea română”, dar și ziua de naștere a regretatului Traian Brad, cel care a realizat Biblioteca „Transilvania”, prezența spirituală a căruia o simțim ori de câte ori venim aici. El a fost o personalitate de excepție și dintre acei puțini oameni care știu să dăruiască mai mult decât să primească. Îmi este drag să vin încoace, nu o fac din obligație, dar din dorința de a duce mai departe împreună ceea ce Traian Brad a edificat.

Și de data aceasta am venit cu un mare lot de carte românească, poate cel mai frumos din câte au fost, pentru că se constituie în exclusivitate din volume noi, foarte valoroase, care vor fi prezentate de colegii mei.”

II

NU POT SĂ NU MENȚIONEZ CEL PUȚIN CÂTEVA TITLURI: o impecabilă ediție Biblia de la Blaj 1795, Istoria literaturii române contemporane 1941-2000, Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, volumele Eminescu, dicționare din diverse domenii, atlasuri, cărți de Emil Cioran, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, enciclopedii și multe-multe altele. Darul nostru este întregit de un calculator de ultimă generație.

Appreciez foarte mult această bibliotecă – prima din municipiul Chișinău, minunatul ei colectiv și pe dna director Parascovia Onciu, care în tot ce fac depun suflet și dăruire întru cauza nobilă de a fi lideri în serviciul cărții și al comunității. Mă bucură faptul că numărul de filiale de carte românească e în continuă creștere. Din cele 24 – opt au fost inaugurate în capitală, restul în raioane, iar în primăvară va fi deschisă la Chișinău Biblioteca „Liviu Rebreanu”.

Șirul cuvintelor omagiale a fost susținut de Vasile Nanea, atașat cultural, care a urât „La mulți ani Bibliotecilor «Transilvania» și «B.P. Hasdeu»”, Iulian Filip, poet, care a sugerat „permanentizarea dialogului între biblioteci, fără Pruturi”, Ianoș Țurcanu, șef adjunct al Direcției cultură a Primăriei Municipiului Chișinău, ș.a. Omagiile au fost completate de decernarea diplomelor de excelență din partea Primăriei și Preturii Ciocana sărbătorii și unui mare număr de persoane care sunt alături de Bibliotecă la manifestările și acțiunile acesteia. După cum era și firesc, lansările și prezentările de carte au început cu cea intitulată *Traian Brad, un slujitor al cărții*, antologie apărută cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la nașterea lui. Desprindem câteva esențe din prefață: „Lucrarea însumează bogata activitate publicistică a lui Traian Brad, însoțită de gândurile omagiale așternute în paginile revistelor culturale de către cei care l-au cunoscut și l-au stimat, se constituie într-un veritabil omagiu dedicat memoriei sale în anul în care ar fi împlinit șase decenii de viață. Cele două mari corpusuri ale volumului (*Activitatea publicistică și Traian Brad – în memoria contemporani-*

lor), precedate de date biografice, separate prin interviurile în care-și trădează adevărata sa „profesiune de credință”, sunt dovadă vie și grăitoare că cel numit Bibliotecarul a fost un om al profesiei căreia i-a dedicat întreaga sa pricepere, activitate și viață.”

Despre carte, dar mai ales despre protagonistul ei – Traian Brad și regretabila-i absență, și-au amintit Lidia Kulikovski, Doina Popa, Alexei Rău, directorul Bibliotecii Naționale, poetul Ion Hadârcă și alți vorbitori care l-au cunoscut în toate ipostazele – îndrumător, interlocutor, prieten. Acestei date i-a fost dedicată și o ediție specială a ziarului *BiblioPolis*, pregătită de Biblioteca „Transilvania”. În continuare au fost prezentate *Biblia de la Blaj*, de care s-a folosit și Gavriil Bănulescu-Bodoni, episcop al Moldovei și Țării Românești (1792) și mitropolit al Basarabiei (1812-1821); *Istoria literaturii române contemporane 1941-2000* de Alex Ștefănescu, apreciată de scriitorul Ilie Rad ca o capodoperă, o lucrare de referință, cea mai bună după George Călinescu, „în stil călinescian”; *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, cea mai complexă ediție de ultimă oră. În prezența autorilor au fost lansate o serie de cărți noi apărute la editurile „Limes” și „Grinta”, din Cluj-Napoca, și „Cogito”, din Oradea. Vom prezenta integral denumirea lor, astfel ca cititorii interesați să le poată lua cu împrumut de la Biblioteca „Transilvania”. În ordinea lansării: Adrian Grănescu: *De o parte și de alta a cărților*; Cella Serghi: *Interviuri*; Ilie Rad: *De la Moscova la New York. Note de drum din Federația Rusă și fragmente de jurnal american*; Lucian Cristea: *Un urs în tribunal, Zodia ciorii vopsite, Sufletul pensulei*; Virgil Bulat: *Mataintarsi în mezopunct*; Ion Cristofor: *Românită în exil, Francofonia în dialog*; Ilie Șandru: *Basarabia iarăși și iarăși...*

Programul manifestărilor au mai cuprins vernisajul expoziției de pictură *Chișinău – 570 ani și peisaje din Țară* a Valentinei Brâncoveanu, lucrările căreia în repetate rânduri împodobesc sălile de lectură ale filialelor BM „B.P. Hasdeu”, precum și un minunat recital folcloric, susținut de cunoscuta interpretă Maria Iliuț.

În a doua jumătate a zilei specialiști în materie de biblioteconomie s-au întrunit în cadrul unui atelier profesional cu genericul *Dezvoltare. Progres. Parteneriat. Colaborare*, organizat de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” și Biblioteca „Transilvania”, în calitate de moderatoare avându-le pe distinsle doamne Lidia Kulikovski și Doina Popa. Directoarea Lidia Kulikovski a definit Biblioteca „Transilvania” ca pe un foarte valoros arbitru. Grație colaborării cu Biblioteca „Octavian Goga”, care-și desfășoară activitatea în stil european, noi suntem fericiți pentru că am câștigat din această conlucrare, a subliniat Domnia Sa, – prin ajutorul dezinteresat ca instruire profesională, completarea colecțiilor de carte, dar mai

ales prin organizarea activităților culturale de anvergură. Atâtea evenimente de cultură pe un metru pătrat în Chișinău nu se fac nicăieri ca în Biblioteca „Transilvania” cu ajutorul Bibliotecii „Octavian Goga”. Referindu-mă la cercetarea bibliotecară în ansamblu pot spune că este o preocupare permanentă a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Anual pregătim și edităm nouă-zece titluri de biobibliografii, cercetând toate temele legate de carte, evenimente jubiliare. Biblioteca are oameni de calitate pentru a face cercetare pe măsură. Biblioteca „Transilvania” este la a cincea lucrare din această categorie. Ultima se intitulează „*Transilvania – țară de dor*” și e consacrată evenimentului pe care îl sărbătorim. Ne luăm în serios misiunea de pregătire și editare a biobibliografiilor și cred că ar trebui să implicăm mai multe persoane pentru a realiza și mai mult. O idee ar fi să elaborăm bibliografii comune, bunăoară, în cazul dat, al celor două biblioteci, care de mult și-au dat mâna – „Transilvania” și „Octavian Goga”. Așadar, stimați colegi, colaborarea rămâne a fi cuvântul-cheie. Să ne conjugăm eforturile să valorificăm, să actualizăm, să citim „*Cartea, care este modul nostru de a dăinui*”. De altfel, ultima frază este și titlul unei cărți semnate de Lidia Kulikovski, apărută și lansată la mijlocul anului curent.

În cadrul atelierului profesional au fost prezentate următoarele comunicări: Doina Popa – *Utilizarea tehnologiei REID în premieră în bibliotecile din România prin proiectul european LIBERIMMS*, Sorina Stanca – *Servicii noi la Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, asigurate prin tehnologia REID – demonstrații practice*, Tatiana Costiuc – *Programe de educație permanentă la Biblioteca Județeană „Octavian Goga”*, Ludmila Pegza – *Componente informaționale ale beneficiarilor Bibliotecii Publice de Drept din Chișinău: acțiuni și programe*, Adriana Kiraly – *Construcția de biblioteci în viziunea specialiștilor europeni*, Ludmila Pânzaru – *E-bibliografii, parte componentă a e-conținuturilor Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”*.

După un schimb util de opinii și informații, evenimentul a fost întregit de o nouă lansare, de data aceasta a unui manual intitulat „*Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor*” și semnat de aceeași doamnă, Lidia Kulikovski, cu o prezentare de publicistul și lingvistul Vlad Pohilă. Cartea a văzut lumina tiparului la Editura „Epigraf” din Chișinău și constituie o premieră la manualele de acest gen. Alcătuită din 11 capitole, ea sintetizează munca de cercetare în domeniul biblioteconomic în general de un autor cu o impresionantă experiență, care cunoaște foarte bine literatura de referință, situația din biblioteci și practicile de calitate, în special, în bibliotecile din Europa, SUA, țările ex-sovietice. Manualul cucerește prin limbajul elevat de specialitate, prin coerența și fluiditatea textelor. Merită de reținut că nu este limitată categoria

beneficiarilor. Ea se adresează studenților, bibliotecarilor, profesorilor universitari, cadrelor didactice.

(*Glasul Națiunii*, 9 și 16 noiem. 2006)

BIBLIOTECA SĂRBĂTOREȘTE AFIRMAREA TINERELOR TALENTE

ESTE O AXIOMĂ CĂ BIBLIOTECILE FORMEAZĂ oameni bine informați, culti, inteligenți. Dar este incontestabil rolul bibliotecii și la creșterea tinerelor talente literar-artistice. Un exemplu elocvent în acest sens ni l-a oferit recent, în primele zile cu ger și zăpadă din februarie a.c, BP „Ovidius”. Aici, în cadrul Clubului „Tinere talente”, a avut loc lansarea unei cărți de debut: *Joc lucid*. Autoarea este Cristina Popovschi, elevă în clasa a XII-a la Liceul „Nicolae Iorga” din Chișinău.

Conducătoarea și moderatoarea clubului, poeta Zina Izbaș, a propus audienței să-și expună împărțit opiniile. Pe de o parte, să-și dea cu părerea poeți afirmați, pe de altă parte, să li se ofere acest drept și unor condeieri în devenire, în această categorie înscriindu-se membrii echipei „Semnal Junior”, elevi de la Colegiul de Construcție din capitală.

Poeta Galina Furdui, care a semnat prefața plachetei de versuri a tinerei debutante, a încercat să convingă publicul că autoarea „nu se joacă în cuvinte”. Cristina Popovschi este o adolescentă care dorește să spună cât mai mult, în poezia ei există o corelație armonioasă între gând și simțire, între conștient și subconștient, încearcă să-și orânduiască fraza sofisticată, dar în același timp își expune gândurile într-o nuanță transparentă, de taină, laconic. Este o fire care insistă în starea de lumină. Cunoscând-o pe Cristina din clasa a VI-a, putem afirma că Galina Furdui i-a fost „nașa de botez poetic”, a ajutat-o să-și crească aripile pentru a se lansa individual, eveniment care s-a desfășurat cu multă căldură și apreciere la Biblioteca „Ovidius”.

Poetul Nicolae Spătaru a mărturisit că lectura cărții i-a produs „o surpriză extraordinară”, arătând că, în ciuda vârstei, Cristina abordează o majoritate de teme care ne preocupă – dragostea, misterul creației, al existenței ei și altele, pătrunzând în esența vieții, ca, de exemplu, în poezia *Dați-vă jos, măștile*. Poezia ei este plină de farmec, dovedește o maturitate a gândirii, sunt multe strofe care ne predispun la meditație, astfel încât trebuie să scrie în continuare.

Poeta și prozatoarea Lidia Hlib a caracterizat laconic poezia Cristinei Popovschi: „profunzime, metafore, filozofie, zbor liber al gândului”, dorindu-i ca lumina din suflet să nu fie întunecată de nicio umbră. „Mă bucur pentru

Uniunea Scriitorilor că apare o tânără poetă cu suflu proaspăt.” Adresându-se tinerilor din sală, scriitoarea a adăugat: „Nu pierdeți timpul, citiți, scrieți, acumulați bogății spirituale.”

Avocatul Dorin Chirtoacă a constatat că liceana a reușit repede să urce toate treptele pe care i le-a înaintat viața, atingând o poziție meritorie pentru semenii ei, pledând pentru solidificarea mesajului întru promovarea talentelor tinere, fiind absolut convins că generațiile care vin le vor depăși pe cele existente prin erudiție, cunoaștere, talent.

Să cităm în continuare și câteva analize literare ale unor critici debutanți. Lucia Ciobanu, elevă în clasa a XI-a, Liceul „Minerva”: „Fiind la o vârstă adolescentină, Cristina păstrează în suflet câteva note de copilărie prin însuși titlul cărții – *Joc lucid*. Prin titlul altei poezii – *Amin*, însă acestui joc i-a dat o altă amploare. În amalgamul dictat de inimă, căci în fiecare poezie simțim acel suflet aprins, tinerei poete inima i-a fost peniță. Analizând creația ei în evoluția cuvântului, observăm că face apel la Eminescu – prin poezia *Luceafărul*, alături de altele intitulate *Lumina*, *Toamnă*, *Lacrima*, în care aspectul filozofic se îmbină cu sentimentele omenesti de nostalgie. Constatăm că e o fire puternică, o adevărată leoaică, odată ce afirmă că «Sunt gata», «Am încercat», «Largul nepătruns», unde Cristina a avut îndrăzneala să pătrundă. În poezia *Obișnuință* tânăra poetă aspiră spre lucruri mărețe, neobișnuite. Sufletul Cristinei tinde spre Unicul Adevăr, fapt demonstrat prin poezia *Adevărul*. Lacrima cea mai sărată a fost vărsată asupra poeziei *Poetul*, unde îl vede pe acesta «un foc ce arde împrăștiind șoapte», așa precum ea însăși este un vulcan plin de sentimente și idei, ce s-au revărsat cu acest *Joc lucid*”. Lia Măță, eleva clasei a IX-a, Liceul „O. Ghibu” consideră că „poezia Cristinei Popovschi reprezintă muguri filozofici ce ating Spațiul, Universul și limitele perceperii eu-lui, locul individului și încărcătura psihologică. Individ și spațiu, morală și societate – sunt subiecte ce vădesc tendința de a privi dintr-o parte la ceea ce ți se întâmplă ție însuși. Cred că e ceva firesc pentru o persoană inspirată, ajunsă la vârsta căutărilor”.

Atmosfera a fost completată de un recital de versuri și cântece pe versuri de Cristina Popovschi, surpriza fiind din partea echipei „Semnal junior”, membră a căreia este și debutanta.

Merită să fie apreciate desenele și coperta, semnate de sora Cristinei – Diana Popovschi, studentă la Universitatea „Ion Creangă” din capitală, anul I, specialitatea grafică. Sunt remarcabile mediul și „consiliul artistic” al acestei minunate familii, mama Elena precizând: „La noi acasă poeziile au viață, se scriu, se declamă, se cântă, se ascultă. Mai des ascultă tatăl Vasile care, oricât de obosit de muncă ar fi, prioritate oferă lecturii poeziilor proprii, ale Cristinei, dar și ale doamnei Elena, care a și editat o culegere de poezii pentru copii de

toate vârstele, intitulată *Sămânță divină*. Se ascultă cu plăcere și cântecele Daniei, care a făcut nouă ani la școala muzicală, clasa vioară, actualmente fiind studentă în anul II, Facultatea relații internaționale, Universitatea de Stat din Moldova. Universul, atmosfera familiei sunt propice pentru nașterea tinerelor talente, despre care, sper, vom mai auzi.”

În încheiere, pentru „a gusta” din versurile Cristinei și cititorii noștri, am ales poezia *Sunt gata*.

„Sunt gata – / Să înfrunt și deziluzii: / Sunt gata – / Să privesc în ochiul umbrii / Sunt gata – / Să înșel dezamăgirea: / Căci legea mă preface în iubire / Și tip în plină pregătire – / Spre Om și Luna-n nori pitită... / Dar e păcat, căci nu sunt auzită.”

Dragă Cristina Popovschi, ai strigat și ai câștigat! „Păcatul” a dispărut, căci ai fost auzită de doamna Galina Furdui, de prezentatoarea Zina Izbaș, de bibliotecarele de la „Ovidius”, de colegii tăi, de prieteni, care cu flori și vorbe calde au venit să-ți sărbătorească „botezul poetic”, căci cu adevărat a fost o sărbătoare de suflet această lansare de carte de debut pentru tine, pentru familie, pentru public. Nu-ți rămâne decât „să mai strigi”, mai asiduu, mai profund și te asigur că din nou vei fi auzită.

(*BiblioPolis*, 2007, nr. 1, vol. 21, semnat R. ANDREI)

START PROMIȚĂTOR ÎN PROGRAMUL CULTURAL AL FILIALEI „O. GHIBU”

RECUNOSCUTĂ LA CHIȘINĂU ȘI NU NUMAI, ca un generos promotor de variate și calitative manifestări culturale, BP „O. Ghibu” a intrat în noul an, 2007, an jubiliar pentru BM „B.P. Hasdeu”, cu o serie de evenimente ce au trezit un viu interes. Despre câteva din acestea vă relatăm în continuare. Drept motto pentru o primă lansare ne-ar putea servi gândul expus de Mitoș Micleșeanu, unul dintre cei doi membri ai faimosului site www.planetamoldova.net: „Dincolo de toate aceste aspecte dureroase, «Planeta Moldova» se află pe «Planeta România»; iar noi am găsit aici ceea ce ne-a lipsit și, sper eu, am adus și noi ceva util, folositor, constructiv. Iar toată povestea cu show-businessul, succesul, vedetismul, toate acestea nu sunt decât frunze căzătoare. Chiar dacă «Podul de flori» a rămas suspendat la jumătate, Unirea s-a produs demult, în plan cultural, iar asta, cred eu, contează cel mai mult!”

Redacția publicației periodice de sinteză *Secolul 21*, aflată sub egida Uniunii Scriitorilor din România și a Fundației Culturale „Secolul 21”, a pregătit recent un număr dedicat integral Basarabiei, având titlul *Chișinău. Dimensiuni*

culturale. Și iată că la Biblioteca „Onisifor Ghibu” din capitală a avut loc lansarea acestei ediții speciale, la care pe lângă scriitorii din Republica Moldova, bunăoară, Vladimir Beșleagă, Vasile Butnaru, Dumitru Crudu, Iulian Ciocan, Vasile Ciobanu, Vasile Gârneț ș.a., a participat și o echipă de creație din cadrul revistei, în componența căreia s-au aflat Alina Ledeanu, director; Irina Mavrodin, eseistă, traducătoare, editor și Cosmin Manolache, scriitor, responsabil de număr, număr care a fost realizat cu sprijinul Ministerului de Externe și al Departamentului pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni din România. În argumentul său, Cosmin Manolache a menționat: „Ne-am îndreptat atenția asupra creației ultimelor generații de la sfârșitul secolului XX, aducând în prim-plan o dramaturgie extrem de activă, cu montări foarte apreciate atât la Chișinău, cât și în România și în străinătate. Am inventariat trei valuri de poeți, începând cu postmodernii anilor '80, continuând cu generația ce a debutat la mijlocul anilor '90 și afirmată deopotrivă la Chișinău și în România, apoi încheind cu tinerii membri ai Clubului literar, aflați în căutarea unei definiții a propriului lor univers poetic printr-o desprindere de orice context politic, de obsesii colective și de rănilor nevindecate ale istoriei. Secvența acordată prozatorilor / romancierilor, prezenți cu fragmente de romane în pregătire ori publicate, sugerează existența unei mărci basarabene, ale cărei ingrediente multiculturale, lipsite de ostentație, dar și construcții în direcția recuperării istoriei recente cu îngăduință și luciditate au fost confirmate ca fenomen și în alte publicații culturale românești. De asemenea, domeniul artelor plastice, foarte dinamic de-a lungul ultimilor 15 ani și emanând o violență revelatoare, completează spațiul cultural – o Planetă Moldova sclipitoare.”

Astfel, la rubrica *Noua scenă* semnează Dumitru Crudu, Nicoleta Esinencu, Alexandru Buruiană, Constantin Cheianu ș.a. Sub genericul *Trei valuri ale poeziei* îi avem ca autori pe Emilian Galaicu-Păun, Irina Nechit, Vasile Gârneț, Pavel Păduraru, Grigore Chipere, Andrei Gamarț ș.a., iar la rubrica *Romanul – un brand basarabean* figurează cu fragmente de scrieri Nicolae Popa, Ștefan Baștovoi, Alexandru Vakulovski, Iulian Ciocan, Oleg Carp ș.a. Alte rubrici prezente în ediția specială sunt *Moldova – un spațiu francofon*, *Perspective* și *Noi și orașul*.

(*BiblioPolis*, 2007, nr. 1, vol. 21)

PARIZIANA ROMANESCĂ: MIT ȘI MODERNITATE

ÎN CADRUL ACELUIAȘI EVENIMENT, cu aceeași participare, cu același public reverențios, de calitate, a fost lansat și volumul *Pariziana romanescă: mit și modernitate* de prof. univ. dr. hab. Elena Prus, director al Institutului de Cercetări Filologice și Interculturale din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova (Chișinău). Cartea a văzut lumina tiparului recent, la Editura Institutul European Iași, făcând parte din Colecția Academica, seria Spații francofone.

Lucrarea, după cum au apreciat vorbitorii, se prezintă ca un amplu și inedit studiu despre femeia pariziană ca figură expozițională a realității și literaturii franceze din secolul al XIX-lea. De ce anume acest secol? În introducere autoarea Elena Prus concretizează că anume el este cunoscut ca unul din cele mai agitate și mai glorioase în istoria Franței: marele secol al culturii franceze, al revoluțiilor, al Parisului, al femeilor. Literatura face din femeia pariziană o constantă, pe care Balzac o eternizează prin majusculă – *La Parisienne*. *Pariziana* este versiunea unei femei moderne, astfel că în sec. XIX *Pariziana* este Femeia Nouă, situată într-o lume care se schimbă tot mai rapid, grație dinamismului vieții urbane, într-o vreme când Parisul devine capitala Europei și a modernității. Femeia pariziană se definește prin Paris, ea este o metonimie a Parisului. Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării constă în faptul că studiul oferă un tablou de ansamblu al literaturii franceze din a doua jumătate a sec. XIX prin prisma valorificării unui personaj fascinant al modernității, care este *Pariziana*. Cartea poate fi găsită atât în librăriile din Chișinău, cât și cele de la Iași, dar și mai simplu la Biblioteca „Onisifor Ghibu”, care a găzduit lansarea.

În încheiere, dacă doriți „Cherchez la femme”, căutați și citiți mai întâi *Pariziana romanescă: mit și modernitate*, o selectă lucrare literară în stil de cercetare și care, pe lângă gustul lecturii, oferă și o puternică doză de informare, utilă pentru orice persoană avidă de cunoaștere și înțelepciune.

(*BiblioPolis*, 2007, nr. 1, vol. 21)

DUBLU VERNISAJ

SALONUL DE ARTE FRUMOASE DE LA Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu” din capitală găzduiește cele mai reprezentative lucrări create de două tinere talente, eleve în anul III la Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Pământădeală” din Chișinău – Ludmila Guzeva și Olga Cozacenco.

Vernisajul a avut loc în prezența unui public receptiv, interesat, deosebit de cald și prietenos, în rândul acestora s-au înscris profesori de artă, părinți, colegi și simpli cititori. Elena Vulpe, directoarea Bibliotecii, a menționat că aici deseori se organizează expoziții ale tinerilor creatori. De pildă, „Grupul de creație 11 + 1 = 111” de la Liceul Republican de Arte „Igor Vieru”, expune în fiecare an în sala BP „O. Ghibu”.

E de remarcat faptul că pe lângă dorința de a se realiza, de a se expune, L. Guzeva și O. Cozacenco au încercat și au reușit prin intermediul profesorului Gheorghe Mitru să găsească spațiul expozițional, să monteze expoziția, să invite oaspeții la vernisaj, trecând prin toate etapele de organizare. Dacă trecem în revistă doar sumar o parte din reușitele activităților artistico-plactice ale acestor eleve dotate, rămâne să constatăm că orice e pe potriva energiei lor creatoare și speranței lor de realizare artistică.

Ludmila Guzeva a ocupat locul I la Concursul *Eminesciana plastică*, la Concursul școlar municipal, în cadrul expoziției personale la conferința *Muncă, talent, cutezanță*, este laureată în mai multe rânduri a concursului *Tânărul plastician*.

Olga Cozacenco este laureată de mai multe ori la Concursul municipal de pictură, participantă la expozițiile *Icoana sufletului meu*, *Autumnală* în cadrul Colegiului de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”, participantă la expoziția personală în Franța *Arts Moldova*, este de mai multe ori bursieră a Primăriei Municipiului Chișinău.

Fiind întrebat în repetate rânduri cât e de greu să faci lucrări monumentale, Constantin Brâncuși spunea: „Nu e greu. E greu să te pui în starea de a le realiza.” Se pare că aceste tinere deseori reușesc în acest sens, experimentând diverse forme, tehnici și materiale (pastel, ulei pe pânză, imprimeu), exprimându-și viziunea față de misterele și enigmele naturii, vieții, spațiului existențial și dincolo de acestea. Sunt în căutare nu numai de forme, dar și de stil clasic, realist, postmodern. Cromatica culorilor e de cea mai diversă gamă, elevele utilizând atât culorile calde, cât și cele reci.

Ghenadie Jalbă, Sergiu Bădrăgan, Sergiu Fusu, profesori de arte, au apreciat pozitiv lucrările fetelor, arătându-le, bineînțeles, și unele momente la care pot reveni, în ansamblu însuflându-le acea doză de optimism de care au nevoie, pentru a merge „oricum, înainte”, fraza aceluiași C. Brâncuși, pentru că mai ales acum, când totul se cumpără și se vinde, chiar și sufletele, tinerele speranțe ale Frumosului încearcă să ne convingă pe toți că omenirea mai poate fi salvată, atâta timp cât mai există dornici de a-și descoperi talentul și biblioteci care să găzduiască expoziții ale inspirației juvenile.

Vicedirectorul Colegiului de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”, dna Elena Poștaru, mulțumind gazdelor, și-a exprimat convingerea că această colaborare va deveni tradițională, cu atât mai mult cu cât în ianuarie curent, tot în cadrul Salonului de arte frumoase s-a desfășurat expoziția de grup de la această instituție a tinerilor plasticieni. Manifestarea, având genericul „InfoDebut”, a întrunit discipoli ai profesorului Pavel Turuta. Astfel, pentru mulți învățăcei și profesori de la instituțiile de artă din Chișinău, BP „O. Ghibu” a devenit o dorită trambulină de lansare cu succes în lumea fascinantă a frumosului, a tinerilor talente.

(*BiblioPolis*, 2007, nr. 1, vol. 21)

IULIU CÂRCHELAN: „LA CARTEA VIEȚII ADUNATĂ...”

„La cartea vieții adunată
De mine și de Domnul...
Când voi ieși la drum vreodată
Să-mi spuneți: Ecce Homo!”

(*Ecce Homo*, 2006)

IATĂ CĂ ACEASTĂ NOUĂ CARTE „ADUNATĂ” a lui Iuliu Cârchelan, intitulată metaforic *Aștept o nouă dimineață*, apărută sub semnul celor „șapte porți” (șapte decenii de viață și activitate – n.a.) vine să-l reprezinte integral pe traducătorul, poetul și prozatorul născut în comuna Alexandru Ioan Cuza, Cahul.

Debutul și-l semnează exact o jumătate de veac în urmă în paginile ziarului *Tinerimea Moldovei*, exprimat în versuri și traduceri. Ceva mai târziu, în 1959, „glasu-i tânăr” se alătură altor autori în culegerea cu același nume. După zece ani, odată cu placheta de versuri *Poarta soarelui*, luminat de razele acestuia, intră cu succes în spațiul editorial, completat cu alte cărți de proză și poezie (în special, pentru copii) *Trio*, *Cerbul meu*, *Apă dulce de cișmea*, *Când se coc merele*, *Mărul* ș.a.

Grație lecturii și cunoașterii literaturii universale, realizează reușite traduceri din Teocrit, Ovidiu, Pindar, Lope de Vega, Petrarca, Dante, Luis de Leon, M. Gorki, Boscan, Tumanean, Meteev, din alte opere ale scriitorilor ruși, ucraineneni, belaruși, lituanieni, englezi, spanioli etc. La rândul-i, o parte din versurile și prozele Domniei Sale, prin traduceri, sunt cunoscute în Țările Baltice, Ucraina, Rusia, Belarus, Armenia, Georgia, Uzbekistan și în alte țări.

Într-o altă ipostază artistică, cea de actor, s-a produs în neuitatele filme *Lu-ceafărul* și *Lăutarii* ale eternului și reputatului regizor regretat Emil Loteanu.

În paralel, Iuliu Cârchelan a desfășurat o activitate susținută de mai mulți ani la diverse edituri și redacții pentru copii și adolescenți, cincisprezece ani în șir fiind președintele juriului Concursului republican al tinerilor poeți și prozatori *Florii*.

Lansarea cărții „*Aștept o nouă dimineață*”, apărută la Editura „Prometeu”, care inserează o selecție din cele mai bune poezii din creația poetului, a avut loc la Biblioteca „Ovidius”, în cadrul cenaclului literar cu același nume, condus de poetul Ianoș Țurcanu.

La această întâlnire de suflet pentru autor și cei prezenți au venit să-și spună cuvântul despre noua lucrare scriitori, bibliotecari, cititori.

Tudor Palladi, prefațatorul volumului, între altele, a menționat: „Scrierile sale, multe dintre ele, așternute pe zăpada foii în vreme de vară sau de iarnă, de toamnă sau de primăvară, în ultimii doi ani, poartă fețele și pulsul anotimpurilor sale interioare, firești și necesare, eticocivice, instructive, meditative și omenești, pentru că nu le-a fost străină inspirația și modul de a fi al autorului.”

Vladimir Rusnac: „Îmi pare bine să cinstim truda literară a colegului nostru, să-i fim alături la sărbătorirea cărții. Titlul – acest suflet al cărții – e foarte bine gândit, are multe semnificații, inspiră speranță, ne sugerează gândul că este o așteptare a ieșirii din bezna nopții în care mai trăim. Îmi place dedicația autorului: «Închin această carte Basarabiei – icoana neamului meu, ca un suspin de dor.» O închină tuturor, adică nouă, care ne mândrim că trăim aici și purtăm în suflet această palmă de pământ. În această carte este concentrată viața lui plină. Acum, când sărăcia își lasă amprenta pretutindeni, apariția unei noi cărți este o lumină benefică. Nu noi trebuie să plecăm din țară, ci alții. Cartea impresionează. Multe din poezii, mai ales din ultima perioadă, sunt picturi, le percepi cu văzul, sufletul, simțirea. Noaptea ideologiei mai este și acum, din păcate. Vreau să remarc și rolul important al Bibliotecii, de unde pornește în lume această carte.”

Nicolae Rusu: „Lectura acestei cărți m-a dus cu gândul la Nicolai Costenco. Versurile lui Iuliu Cârchelan emană simțire și claritate. Dacă autorul «așteaptă o nouă dimineață», noi așteptăm de la Domnia Sa o nouă carte.”

Manifestarea a fost întregită de o expoziție de cărți ale autorului, de un minispectacol de poezie *Iuliu Cârchelan și muzică*, susținut de tinerele Mariana Pușcașu, Cristina Popovschi și compozitorul Mihai Mateeșu.

În final, „vinovatul” a mărturisit: „E o carte la care am muncit mult, mulțumesc familiei care m-a ajutat, colegilor, cititorilor. Am străduit asupra fiecărui cuvânt ca să lumineze adâncimea sufletului meu. E o carte cu multe simboluri

– șapte porți sunt șapte decenii străbătute. În prima poartă vine Luceafărul, care răstoarnă timpul și în ultima poartă acesta își ocupă locul meritat și nu se sfârșește – Luceafărul arde, deci, aștept o nouă dimineată pentru a scrie noi poeme întru bucuria mea și a tuturor celor care vor să aibă alături lumina sufletului meu. Am stat la începutul multor tinere talente, de aici și din România, mulți din acești copii își au deja cărțile proprii. Vă îndemn să iubiți poezia, muncim pentru voi, tânăra generație. Să iubim poezia, care ne-a născut, care ne oferă lumina și frumosul.”

Alăturăm ultima strofă din poezia care a dat naștere titlului cărții: „Și stau cu foaia albă-n față, / Ca un plugar pe câmpul nins... / Aștept să vină-o nouă dimineată, / Când Timpul se va vrea învins!...”

Îi dorim sănătate și viață lungă cărții, noului volum apărut și autorului, dorindu-l învingător în mișcarea eternă pentru a lăsa amprentele gândului, care să completeze ninsul foilor întru nașterea altor poezii și cărți, întru noi întâl-niri cu cel mai generos judecător – cititorul.

(*Glasul Națiunii*, 2007, nr. 12)

BUCURIA DE A DESCOPERI LUMINA DIN SUFLET

LUMINA DIN NOI, APĂRUTĂ ÎN ANUL 2007 la Editura „Măiastră” din Târgu-Jiu, este cartea de debut a Mihaelei Neață Trilion. Autoarea își scrie primul roman – prima încercare de a deschide timid calea sofisticată și anevoioasă a universului literar – prin prisma propriilor experiențe de viață, astfel înscriindu-se în categoria lucrărilor autobiografice. Tentația acestui gest nu a fost unul singular – doar de a-și vedea încropită viața în paginile a două coperti –, ci universal. În tumultul existenței de astăzi, lumea, indiferent de țara în care se află – în goana nebună după averea materială, în separarea ei tot mai dezastruoasă „în mizeri și bogați” –, uită de suflet, de căldura, de lumina, de protecția și valoarea acestuia. S-ar părea că în împărăția imensă a bipedelor nu există loc de izolare, dar trist și tragic e faptul că tot mai mulți indivizi se simt singuratici, frustrați, aflați „pe culmile disperării”. Trecute prin aceste stări deabusolante, când schimbarea propriului destin spre un curs normal părea aproape imposibilă, autoarea își examinează, cu toată sinceritatea, propriile greșeli, neatitudini, pe cele ale părinților, ale altor personaje pentru a se vedea din interior, pentru a descoperi în cele din urmă Lumina.

„Am eliberat cu bună știință răutățile pământului, crezând că am puterea să lupt cu ele. Câtă naivitate! Mă simt atât de mica și neputincioasă în fața tăvălu-

gului ce stă să mă înghită, să mă îngroape în vorbe ce rănesc adânc, în judecăți nedrepte, în uitare de sine... Plutesc ca o frunză în vântul defăimării. Mă las în voia lui. La ce bun?! N-aș avea nicio șansă. Prefer să aștept. Știu bine că după furtună, soarele apare mereu, zâmbind celor răbdători. Mă închid în mine și uit de lume. Retrăiesc cele mai frumoase momente din viața mea și-mi încarc bateriile. Știu că nu sunt singură în lumea mea interioară. Este cineva acolo, care mă iubește așa cum sunt și care nu mă judecă niciodată. Lumina din mine, este lumina din tine sau lumina din El! Ea există în fiecare, trebuie doar să crezi și ea va străluci”, mărturisește autoarea.

Activând mulți ani în domeniul pedagogic, Mihaela Neață Trilion n-a putut să nu lase în pânza romanului o amprentă educativă, care să-l îndemne pe cititor să nu fie nepăsător față de aproapele său, dar mai ales față de sine, să nu se lase în voia întâmplării sau celor cu putere de decizie, atunci când acestea pot avea consecințe nefaste. Încă nimeni n-a reușit să-și trăiască viața de două ori, or, mesajul principal ar fi: luptați pentru destinul vostru. Convingătoare în acest sens sunt următoarele pasaje: „Vreau să mă eliberez și de această greutate. Știu că sunt mai săracă, dar sunt o săracă liberă. În acest moment, mi-am recâștigat independența și sunt fericită. Ce va fi, voi vedea! Învăț să privesc doar înainte” (pag. 185). „Cu un fâlfâit de aripi, cineva îmi șoptește că nu pot ajuta pe toată lumea. Da, știi bine, dar nimeni nu mă poate opri să ajut. Să gândesc că... de fapt, ajutându-i pe alții, te ajuți pe tine. Căci suntem părți ale aceluiași întreg! Ce pierd făcând acest lucru? Nimic. Nici chiar timpul nu este pierdut. Ce câștig? Liniștea mea sufletească. Și nu este puțin. Încerc să fac asta în fiecare zi, cu fiecare om ce-mi iese în cale și-mi deschide o poartă spre amarul din el. Dacă reușesc? Câteodată da, câteodată nu. Căci nu poți ajuta pe cel ce nu vrea să fie ajutat! Niciodată. Și-atunci e bine doar să-l însoțești în necazul lui, să-i fii aproape când va decide să-și deschidă sufletul și să te invite să intri. E o mare onoare să fii invitat în lumea lui, plină de suferință. Este momentul când, cu lumina ta poți chema lumina lui, și fiecare ungher al sufletului va simți căldura ce va transforma amarul în dulce. Căci va vedea, în sfârșit, ce este bun în viața lui și se va bucura” (pag. 207).

Cartea nu se adresează către un segment anume de cititori, ea este deschisă tuturor, cu predilecție pentru tineri, părinți, pedagogi. Frazele simple, îngrijite, cu amestec de emoții și tensiune, fac lectura romanului captivantă.

Cartea *Lumina din noi* s-a bucurat de o frumoasă lansare în cadrul Cenaclului literar „Ovidius” de la biblioteca cu același nume din Chișinău, condus de poetul Ianoș Țurcanu, care, chiar din start, a mărturisit că „este o carte uluitoare, este o carte de dragoste, de lumină, ce caută o ieșire spre porțile binelui. Mai

poate fi numită o rugăciune, care spală de păcate Universul. Această lumină din suflete ne-a adus autoarea la Chișinău”.

La sărbătorirea debutului Mihaelei Neață Trilion a fost prezent un public cald, receptiv, competent, între care scriitori, ziariști, bibliotecari, simpli cititori. În continuare vom desprinde câteva gânduri apreciative ale participanților la discuție.

Iulian Filip, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova: „Cartea face parte literalmente din genul autobiografic, foarte ușor poate fi gustată printr-o lectură rapidă. Ea ne îndeamnă să devenim «mesagerii vederii de sine». Personajul principal încearcă să-și mențină echilibrul, să lupte pentru lumină. «Scopul nostru e să fim fericiți» – acesta este leitmotivul romanului. Autoarea îi pune în lumină dramatică pe părinți, care prea târziu își vor recunoaște greșelile, eroul principal obține un șir de victorii. Cartea cuprinde pagini colosale la capitolul maternității.”

Mai generoasă, scriitoarea Claudia Partole conchide: „Am impresia de parcă a venit Parisul la noi în Basarabia. Printr-o lectură atractivă am reușit să-mi dau seama că autoarea a avut deschisă cutia Pandorei, a încercat să adune răul și să-l îmblânzească. Mi-a plăcut foarte mult felul de a trăi prin vis, m-a impresionat titlul, deoarece și eu conștientizez că Dumnezeu picură Lumină în noi, dar, cu regret, mulți și-o sting, întunecându-și calea destinului. Felicitări autoarei pentru această sărbătoare a cărții și a luminii.”

Ziarista Zina Izbaș a destăinuit: „M-a plăcut tot – coperta, titlul, textele de pe copertă, conținutul romanului, care este exact pentru auditoriul meu – tineri și adolescenți de la emisiunile *Semnal junior*, *Ars adolescentina*, *Noi, tinerii* ș.a. Cartea este și un suport moral pentru părinți. Ea cuprinde foarte multe răspunsuri la întrebări de genul: niciodată nu-i târziu să-ți găsești sufletul pereche; niciodată nu-i târziu să faci bine. M-a impresionat că Maria – eroina principală – n-a urât pe nimeni, de asemenea, m-a impresionat dragostea pentru copilul cu păr bălai, pentru locul unde s-a născut.”

Răvășită sufletește, autoarea a mulțumit publicului pentru prezență, pentru cuvintele cordiale, evocând câteva momente din viața sa. „Această carte e un nou început pentru mine, eu cred în puterea binelui din noi. Eșec nu există, trebuie doar să știm să alegem drumul potrivit, timpul potrivit și să ne menținem în dragoste. Vă doresc să aveți parte de lumină, pace pentru că soarele totdeauna răsare și strălucește. Cartea este scrisă în Franța timp de un an de zile. Acum sunt la o altă intersecție, pregătită să-mi aleg un nou drum – drumul de a fi mesager al iubirii românilor de pretutindeni. Rădăcinile niciodată nu vor dispărea. Vreau să mărturisesc că am întâlnit mulți români peste hotare, nu cred că există o națiune care să aibă o bogăție interioară, o căldură sufletească,

o dragoste de Neam mai mare decât a noastră. Este o mare bogăție pe care nu ne-o poate fura nimeni.”

Și, bineînțeles, gazda evenimentului, directoarea Bibliotecii, Elena Butucel, în final a remarcat: „Lansarea cărții Mihaelei Neață *Trilion Lumina din noi* nu întâmplător a avut loc aici. Dumnezeu a vrut să fie așa. Ne simțim onorați, îi mulțumim pentru energia și gândirea pozitivă și o așteptăm cu noi cărți, care să fie lansate la Biblioteca „Ovidius”.

În încheiere, aș menționa că noul roman nu este doar pentru cititorii din România, Basarabia, el poate fi și pentru cei din Franța, țară care a adoptat-o prin căsătorie, dacă i se va asigura o traducere în limba franceză, căci merită. Pe lângă revelație cartea ne oferă bucuria (rețeta) de a descoperi lumina din sufletul fiecăruia din noi. Îi urez Mihaelei Neață *Trilion* până fără „pană”, doze plăcute de inspirație și multe cărți înainte.

(*BiblioPolis*, 2007, nr. 3, vol. 23)

SALONUL INTERNAȚIONAL DE CARTE: TRADIȚIE ȘI STIMULARE CREATIVĂ

Un interviu cu Alexe Rău, directorul Bibliotecii Naționale

„O bibliotecă este vie prin spiritul și oamenii ei. Nimic nu este mai actual și mai intens decât pulsația inefabilă a unei cărți.” (Nicolae Iorga)

DOMNULE DIRECTOR GENERAL, mai întâi vreau să vă adresez sincere felicitări cu prilejul jubileului instituției al cărei patron sunteți. Cred că, în context, ar fi binevenită, pentru cititorii revistei BiblioPolis, o sumară trecere în revistă a celor mai semnificative file din istoria Bibliotecii Naționale.

Mulțumindu-vă pentru felicitări, mă simt aproape somat să remarc motto-ul așezat de dvs. în susul întrebărilor ce mi le-ați pregătit, semnificația și sugestia celor două propoziții care îl alcătuiesc. *Una hirundo vernon facit*, ziceau vechii latini. Indubitabil, personalul unei biblioteci este cel care însuflețește instituția, care pune în mișcare circuitul de idei și de valori, tot el fiind și acea Anima ce îi creează utilizatorului spațiul metafizic iminent unei interiorizări, fără de care actul cel adevărat al lecturii ar eșua. Mai mult, bibliotecarii și utilizatorii trebuie să fie reînsuflețiți de una și aceeași mișcare interioară. Numai în acest fel se deschide accesul către lumea imaginară, spirituală, în care se transbordează cel care se lasă dus de vehiculele literelor. Poetul Rainer Maria Rilke mărturisea, în *Les Cahiers de Malte Laurdis Brigge*, că a trăit adesea astfel de stări în sălile de lectură ale Bibliotecii Naționale a Franței. Cât e de minunat să te afli printre

oamenii care citesc într-o sală de lectură, scrie el. Fiecare din ei este prezent în mod real și, în același timp, nu este, căci a plecat de mult în lumea cărții pe care o citește. Ei bine, acest lucru nu s-ar fi întâmplat dacă bibliotecarii covârșeau prin prezența lor reală lumea imaginară. Bibliotecarii trebuie să fie acea punte abia tangibilă pe care cititorii pășesc din lumea materială în cea imaginară, spirituală de dincolo de existența minoră. Oare nu aceasta ar trebui să fie strategia magistrală, finalitatea unei biblioteci? Da, zicem noi, suprasarcina ei rezidă tocmai în construirea acestei oportunități, a acestui spațiu al libertății. Desigur, romanii mai spuneau: *Qualis rex, talis grex*. În acest context, există două posibilități de nominalizare a „principalelor file de istorie” (lucru pe care mă rugați să-l fac): suprapunerea istoriei acestei biblioteci cu istoria Basarabiei, din care vom vedea că biografia acestei instituții e ca un breviar al istoriei provinciei, încât filele principale ale amândurora corespund sau, a doua abordare, care constă în a lua drept punct de orientare dictonul de la începutul acestui alineat și a considera drept „file de istorie” perioadele de activitate ale directorilor, care s-au rânduie la conducerea bibliotecii în acești 175 de ani. Această a doua manieră ne dezvăluie și mișcarea gândirii biblioteconomice la noi, și contextul concret istoric al fiecărui directorat. Eu am recurs la această metodă în eseu intitulat *Biblioteca Națională în circuitul de idei* (publicat în volumul *Magister dixit*). Principalele file istorice în acel eseu le constituie activitatea lui Gavriil Bilevici, primul bibliotecar, Nicolai Cozlov, Venedict Beller, Alexandru Chirtoacă, Gheorghe Cincilei, Petru Ganenco, Tatiana Levandovski.

Din 1992 a demarat o perioadă cu totul deosebită în istoria bibliotecii noastre și a întregului SNB. E o filă ce cuprinde activitatea generației de aur a biblioteconomiei basarabene, generație reformatoare din care mi-a fost dat să fac parte și eu. S-a scris mult despre realizările acestei generații care a dat biblioteconomiei naționale o direcție europeană și postmodernă. BNRM a trecut printr-o schimbare la față revelatoare, creându-și o imagine elitară în context național și nu numai, s-a bucurat de prețuirea UE, a Fondului de Excelență de la Geneva, a conducerii republicii și a comunității bibliotecare de la noi. Despre toate acestea s-a scris și acum, în edițiile noastre jubiliare și anterior, în presă și în alte genuri de publicații, toate acestea scutindu-mă de ingratitudea unui autoelogiu. Mai ales că, vine vorba, *Veritas fi ia temporis est*.

Care sunt cele mai valoroase fonduri ale instituției și cea mai veche carte aflată în grija Bibliotecii Naționale?

În general, funcția determinativă a unei biblioteci naționale este memoria, deci pentru ea sunt prețioase toate publicațiile ce apar pe teritoriul țării a cărei BN este, căci aceste documente constituie în ansamblul lor memoria acestui teritoriu, a țării, a neamului întreg. În sensul la care intuiesc că-l aveți dvs.

în vedere, vă spun că în chiar ajunul aniversării a 175-a a BNRM, când am constituit o echipă de creație care să elaboreze volumul întâi al colecției *Din comorile BNRM* (care a și fost lansat în cadrul suitei de activități aniversare), mi-a revenit sarcina să abordez încă o dată chestiunea cu privire la cărțile care pot fi considerate cele mai vechi în colecțiile bibliotecii noastre. Am scris și un eseu consacrat acestor exemplare. Așadar, BNRM este deținătoarea a două cărți străvechi care sunt legate, prin „biografia” lor poligrafică și în special prin conținutul, autorul și comentatorii lor, de epoca primelor tipărituri de pe continentul european, precum și de vremile antice ale părinților filosofiei. Prima din aceste cărți cuprinde *Categoriile* lui Aristotel și a fost scoasă în limba greacă la Veneția, în anul 1551. Este o carte paliativă, adică făcută pe modelul incunabulului omonim, publicat tot la Veneția, în 1499. În celebra bibliografie a lui Konrad von Gesner, tipărită la Zurich în 1455-1456, această carte e descrisă ca fiind un incunabul târziu. Aroma acestei ediții a categoriilor aristoteliene o fac comentariile marelui interpret de opere filosofice antice Simplicius. A doua, ca vechime carte, din colecțiile BNRM, este volumul *Acciaoli Donați, Octo Politicorum Commentarij, Nune primum in Lucen ec//f*, Veneția, 1556.

Din „vechimile” din relativa noastră proximitate, au fost menționate mereu *Biblia de la Ostrog* și *Apostolul* lui Ivan Fiodorov (Rusia), ediții princeps. Un loc aparte, în acest context, revine unuia din volumele dintr-o tragere ulterioară a Cărții Românești de învățătură (*Cazania*) a mitropolitului Varlaam. Sunt prețioase primele cărți tipărite pe teritoriul Basarabiei: colecția Bănulescu-Bodoni (cărți scoase la Tipografia Exarhicească din Chișinău în 1812-1814), cărțile tipărite de Mihail Strelbițki la Dubăsari, edițiile princeps ale cărților lui D. Cantemir, ale clasicilor literaturii române, colecția bibliofilică și alte ediții deosebite, care corespund parametrilor de ediție patrimonială sau bibliofilă. Totalul edițiilor vechi și rare deținute de BNRM atinge cifra de 28 mii de exemplare.

Dacă vorbim de Salonul Internațional de Carte, cred că ar trebui să identificăm premiile care au fost acordate, dar nu înainte de a ne prezenta o informație generală despre participanți, lansări de carte, alte evenimente care s-au înscris în amplul și variatul program al SIC-2007.

Finis coronat opus. Am întâlnit acest dicton în mai multe pasaje din grandiosul manual al Lidiei Kulikovski. În cazul nostru, însă nu cred că Salonul Internațional de Carte (SIC-2007) este sfârșitul a ceva. Încununare – da, dar sfârșit, niciodată. El poate fi considerat, dacă țineți atât de mult la acest cuvânt, ca o încununare a noii imagini ce și-a creat-o BNRM în urma reformei prin care a trecut și continuă să mai treacă. Cununa însă, pe lângă funcția ei simbolică, are drept menire magistrală să scoată în evidență pe purtătorul ei. Salonul este într-adevăr o realizare de vârf a BNRM, iar câteva cotidiane l-au numit, cu niș-

te ani în urmă, drept cea mai importantă acțiune culturală în viața republicii noastre. Salonul e o trecere în revistă nu doar a cărților expuse de editori, ci și a palmaresului de formule biblioteconomice de difuzare culturală și de activitate științifică creat după 1992. Specificul principal al ediției din acest an al Salonului a constat în faptul că el a fost consacrat aniversării a 175-a a BNRM. Aceasta înseamnă că am realizat o împletire a liniilor compoziționale ale Salonului cu suita de acțiuni cultural-științifice consacrate jubileului. A ieșit, cum a zis cineva, o corolă de întâmplări minunate care a durat mai multe zile, Biblioteca producându-se într-o ipostază despre care scria într-un minunat poem Grigore Vieru: „Ca un pom cu roșii mere sunt rodit lăuntric eu.” Echipa BNRM a demonstrat tot ce are mai bun la ora actuală; în plus, a lansat câteva inițiative și formule în premieră absolută. Am reușit să ne constituim un stil cult și înalt, să ducem multe din formulele noastre de activitate la înălțimea perfecțiunii.

Precum s-a spus și la conferința de presă, la SIC 2007 a fost expusă producția a 83 de edituri din 16 țări. Numărul lucrărilor așezate pe standuri și simeze a întrecut cifra de 4500. Au avut loc peste 120 lansări de carte, au fost inaugurate nouă expoziții de cărți, opere de artă, lucruri personale ale autorilor omagiați, au fost organizate 25 de acțiuni cultural-științifice de anvergură, a fost înregistrat un număr de peste 12 mii de vizitatori.

Premiile acordate la Salon au fost aduse la cunoștința opiniei publice într-un mod foarte operativ de către mijloacele de informare în masă, așa încât ele sunt cunoscute de o lume întreagă. Ca să vă onorez, totuși, întrebarea, aș enumera aici doar pe câștigătorii premiilor principale: Marele Premiu *Coresi* a fost decernat editurilor „Arc” și „Gunivas”, pentru *DEXI – Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române*. Premiul *Editura anului* a revenit „Cartier”-ului. Premiul *Cartea anului* a fost acordat din nou lui Iurie Colesnic, pentru vol. 7 al *Basarabiei necunoscute*. Premiul *Tipografia anului* a revenit Tipografiei Centrale, iar Premiul *Ilie Gravorul* a fost conferit Editurii „Arc”, pentru prezentarea grafică și designul colecției *Maeștri ai artei plastice basarabene din secolul XX*. O serie de premii speciale au acordat Ministerul Culturii și Turismului, Ministerul Educației și Tineretului, Primăria Municipiului Chișinău, Uniunea Scriitorilor, Uniunea Teatrală, Uniunea Artiștilor Plastici, Comisia Națională pentru UNESCO, Biroul din Chișinău al Consiliului Europei.

Care au fost noutățile ediției curente a SIC?

Aș menționa în această ordine de idei recurgerea la noi resurse manageriale, marketingul situându-se aici pe primul loc. S-a extins repertoriul formulelor publicitare și calitatea lor în toate sensurile posibile în acest context: estetic, de amplasare, conjugarea formulelor vizuale cu cele auditive (cu sprijinul noului primar de Chișinău, dl Dorin Chirtoacă, au fost puse la punct anunțurile prin

viu grai, efectuate de către șoferii troleibuzelor, autobuzelor și ai unor maxita-xiuri), implicarea în Salon a generației tinere (a avut loc o dezbatere a tinerilor poeți pe tema represaliilor staliniste). În ceea ce privește fondul evenimentului, așa menționa, pe de o parte, noutățile absolute care au fost puse la încercare, pe de alta – formulele deja rodite, care în 2007 au avut un mai mare succes în comparație cu alți ani.

Noutățile: inaugurarea Cheiului Voltaire (Clubul bibliofililor din Moldova), dezvelirea portretului lui A. Mateevici în blocul nr. 2 și încheierea, în acest fel, a constituirii celor două situri (blocuri) ale BNRM: situl Alecsandri și situl Mateevici. Reproducerea atmosferei din anul 1832, în care a fost inaugurată Biblioteca Gubernială din Chișinău, prin elemente de reprezentare teatralizată și prin crearea câtorva „zone de epocă”, expunându-se în ele obiecte din acea perioadă, împrumutate de la muzee, dar mai multe din ele aduse de către salariații BNRM de pe la casele lor, unde aceste lucruri se păstrează încă de la bunicii și străbunicii lor; crearea unui nou logo al BN, prezentarea unor noi edituri din Turcia, Polonia, Germania, Japonia (care a fost una din surprizele salonului, prezentând cărți cu grafică holografică de ultimă oră). A participat și o editură nouă din Chișinău – „Periscop”. S-au bucurat de audiență și de succes Cheiul Voltaire, ședința Ateneului „Moldova”, în cadrul căreia a ținut o conferință despre bibliofilie și lectură celebrul bibliofil chișinăuian, prof. univ. dr. Aurel Marinciuc; ședința Clubului biblioteconomiștilor, consacrată centenarului nașterii lui Alexandru Chirtoacă, director al bibliotecii noastre în perioada 1959-1963, cel care a condus construirea actualului bloc nr. 1 al Bibliotecii; masa rotundă *La ce bun cărți în timpuri sărace*; expoziția de portrete *Domnitorii Țării Moldovei*, elaborată de inginerul Radu Moțoc, mare bibliofil din Galați; cenaclul *Miorița*, consacrat lansării cărții acad. M. Cimpoi *Secolul Bacovia*, apărută în limba engleză la Londra; dezbaterile pe tema *Elucidarea subiectului represaliilor staliniste în lucrările scriitorilor tineri din R. Moldova*, însoțită de lansarea câtorva cărți noi cu acest subiect; Bienala ex-librisului moldovenesc ș.a. Setul de ediții jubiliare este și el unul care nu doar conține lucrări noi, dar el însuși constituie un mod nou de abordare stilistică și conținutală: un proiect nou realizat împreună cu Hermina Anghelescu din SUA (bibliografia *Republica Moldova în lume*), o nouă viziune a revistei *Magazin bibliologic*, o primă încercare de a edita o colecție de comori păstrate în colecțiile BNRM, primul volum al căreia a fost lansat la aniversare.

Am simțit cu toții că am realizat un eveniment de o altitudine nouă. Sau, cum spunea unul din participanții din România, secondat de mulți alți editori, scriitori, vizitatori: „Ați realizat ceva cum nu a mai fost niciodată în vreo bibliotecă din spațiul cultural românesc.” Ne bucurăm că am ajuns astfel de zile

vestitoare de rod. Și ne mândrim cu modestie. Deși, dacă știi care-ți este valoarea, nu e păcat să și o spui. Îmi amintesc, în această ordine de idei, ce spunea în context unul din cunoscuții scriitori ruși: „Skromnost v iskusstve – znamea prohvostov.” La greci, arta însemna meserie. La noi, meseria de bibliotecar este o artă.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” e în pragul aniversării de 130 de ani. Care sunt relațiile dintre cele „două surori”, sintagma vă aparține.

Despre relațiile dintre noi, ce aș putea spune? Este evident că relațiile dintre două instituții sunt, se măsoară cu și se așează pe relațiile dintre directorii lor. Ne cunoaștem, eu și Lidia Kulikovski, iată, de-o viață. Sau de o viață de bibliotecar. A fost un timp când am susținut-o cu tot sufletul acolo, în raion, unde lucra. Lidia, la rândul-i este, să zic așa, nănașa primei mele cărți, făcând tot posibilul pentru tipărirea volumului meu de poeme. Când am ajuns, în 2004, la mare cumpănă în viață, Lidia mi-a dăruit premiul ce-l câștigase la Salonul de Carte, organizat de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”. Șirul exemplurilor de acest fel poate fi prelungit. Sigur, Lidia este o leoaică a biblioteconomiei noastre, iar eu, un șarpe al ei. Dar dacă e s-o spun în altfel de limbaj, suntem doi biblioteconomiști meniți să facă performanțe inegalabile. Pe acest picior de situație nu are cum să nu apară dacă nu concurența, atunci cel puțin zvonul de ființă al acestei concurențe. Clipele de confruntare m-au împodobit cu vreo două, trei „cucullius”-uri la care țin ca la niște podoabe, ca la niște semne de curaj și de noblețe. La ele i-am răspuns Lidiei – se putea altfel? – cu două, trei ieșiri incisive... Dar toate acestea au rămas de mult în urmă. Se vede că ne-am urcat amândoi până la cuibul înțelepciunii. Astăzi eu îi elogiez studiile și manualul publicate, iar ea îmi apreciază reușitele științifice sau poetice. Pe unele din ele le cumpără de la mine, ajutorul acordat mie sub această formă umplându-mă de evlavie. Cred că azi am revenit la frumoasele relații din perioada începutului reformei bibliotecare la noi, perioadă în care ne lega bucuria noului, setea de a cunoaște lucruri și prieteni noi, când eram tovarăși de călătorie peste Prut și în orașele unde își țineau sesiunile generale IFLA, tovarăși de drum în biblioteconomie și în viața cotidiană.

Și da, bibliotecile pe care le conducem sunt niște biblioteci surori, ele provin de la aceeași rădăcină, de la prima bibliotecă publică înființată la Chișinău. Iar două surori trebuie să se afle în relații corespunzătoare. Drept care, în preajma aniversării a 130-a a surorii noastre mici, venim către dânsa cu toate cuvintele, florile, urările, chiar cucullius-urile cele mai frumoase, bucurându-ne de toate lucrurile bune ce le face și de performanțele neordinare pe care le-a atins. Slavă personalului acestei biblioteci redutabile și *ave* directoarei ei, Primei Doamne a biblioteconomiei noastre. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a devenit un

etalon, o unitate de măsură pentru rețeaua de biblioteci publice din Republica Moldova.

Dacă ar fi să încheiem acest dialog cu un catren sau aforism, care ar fi acesta?

Îmi vine spontan în gând un dicton arab, consonant cu calitatea Lidiei de tovarăș de drum în biblioteconomie: „Tovarășul de călătorie este mai important decât însăși călătoria.” Apoi se înlănțuie un proverb arab care parcă ar conține, în subtext, una din misiunile Bibliotecii în vremurile noastre neașezate: „Cerneala savantului e mai importantă decât sângele martirului.” În fine, se ivește o maximă ce pare să vizeze și timpurile schimbării: „Tradiția fără modernitate este o fundătură. Modernitatea fără tradiție este o iremediabilă și totală nebulnie” (George Edward Bateman Saintsbury).

(*BiblioPolis*, 2007, nr. 3, vol. 23)

DONAȚIE DE CARTE DE LA BIBLIOTECA METROPOLITANĂ

CU PRILEJUL CELEI DE-A 15-A ANIVERSĂRI de la înființare, Biblioteca Publică „O. Ghibu” din Chișinău a organizat o întreagă suită de manifestări, cuprinse în Săptămâna ușilor deschise, inclusiv tradiționalele Zile Ghibu – cu lansări de carte, simpozion științific, expoziții de carte și de pictură.

Un loc aparte în palmaresul acestor evenimente l-a constituit prezentarea și lansarea considerabilei donații de carte, făcută cu generozitate de Biblioteca Metropolitană București în cadrul *Protocolului de colaborare* dintre cele două capitale de pe ambele maluri ale Prutului. Prețiosul dar, constând din 2000 de exemplare de carte, a fost adus de Florin Rotaru, directorul general al prestigioasei instituții de carte de la București.

Scriitori, ziariști, bibliotecari s-au reunit la acest festin bibliofilic pentru a împărtăși cu gazdele marea bucurie cu efect benefic pentru ambele părți: biblioteca având posibilitatea de a-și completa fondul cu literatură de valoare universală, iar publicul de a se înscrie în rândul cititorilor activi ai noii colecții. Din start, academicianul Mihai Cimpoi, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, avea să aprecieze evenimentul ca pe unul de importanță majoră. Prin această donație s-a deschis poarta spre Europa, scriitorii acesteia venindu-ne acasă prin lucrările lor. Donația este o întreagă avere. Acest lucru îl datorăm lui Florin Rotaru, îi mulțumim din partea Chișinăului, a comunității în întregime. Pe viitor vom extinde dezideratele colaborării.

Doamna Lidia Kulikovski, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, moderatoarea evenimentului, a specificat importanța dezvoltării colecției de carte

sau, altfel spus, neliniștea dialectică a bibliotecarilor. Ca și în atâtea rânduri, a menționat dânsa, ne-a adunat Măria Sa Cartea. A aborda problemele dezvoltării colecțiilor într-o bibliotecă înseamnă a intra chiar în miezul problemelor de fond, a modului de funcționare, a legitimității acestei biblioteci. Dezvoltarea colecției nu poate fi separată de serviciile bibliotecii. Și, invers, toate activitățile și serviciile biblioteconomice conlucrează pentru a evidenția colecția înnoită în mod constant pentru că este punctul vital al oricărei biblioteci. Aspectul enciclopedic al fondurilor, spre care tind bibliotecile, reflectă dorința bibliotecarilor de a corespunde cu universalitatea nevoilor umane. Astăzi este mult mai greu realizarea acestui deziderat pentru că universul e în perpetuă expansiune. O colecție poate fi estimată în termeni calitativi și cantitativi. În Biblioteca „O. Ghibu” au intrat donații din România, în perioada anilor 1992-2007, în număr de 54 091 de exemplare. Deosebit de rodnic a fost anul în care a fost fondată biblioteca, donația fiind de 40 000 de exemplare. Cifrele sunt mari și impresionează. O bibliotecă publică poate cunoaște extinderea propriei colecții numai după ce-și poate defini aria ei, singurul element ontologic original pentru fiecare instituție. La Biblioteca „O. Ghibu” acest element ontologic este valoarea națională și internațională, ea înscriindu-se ca o bibliotecă de referință. Bugețul este o constrângere esențială în ceea ce privește achiziția. Constrângerea bugetară aduce prejudicii aspectului intelectual al colecțiilor și poate egala cu cenzura sau îngrădirea premeditată a autorităților publice locale a accesului la informație. Specialiștii în biblioteconomie au identificat următoarele obiective referitoare la constituirea colecțiilor: echilibrul achizițiilor, acest termen funcționează ca un moderator permanent, atenuând toate expresiile voluntariste – este echilibrul dintre genurile literare, dintre diferitele tipuri de suporturi, dintre cerere și ofertă; exhaustivitatea; cererea utilizatorilor, care apare în motivele explicate ale proceselor de dezvoltare a colecției.

Astăzi, oricât s-ar stăru, bibliotecarul nu poate respecta aceste obiective. Colecțiile se constituie din surse modeste pentru exigențele actuale ale utilizatorilor, din donații particulare sau din partea instituțiilor, recuperări de la cititori. La „Onisifor Ghibu” acestea se fac și din ce ne oferă Florin Rotaru, adică Biblioteca Metropolitană din București. Oricare ar fi motivele invocate sau procedeele folosite, un lucru este esențial – intrarea cărții editată în țară în fondul unei biblioteci publice este o acțiune esențialmente de patrimoniu. O colecție își creează identitatea patrimonială prin trei elemente complementare, susțin specialiștii francezi: depinde de comunitatea publică și răspunde unor nevoi documentare definite de această comunitate; urmează colectivitatea în evoluția sa, neglijează documentele perimate pentru ea (dar nu în absolut) și caută elemente noi destinate înaintării ei; își definește locul patri-

monial, care-i condiționat de primele două. Al patrulea element pe care specialiștii francezi în dezvoltarea colecțiilor nu l-au menționat este susținerea aspirațiilor naționale ale colectivității chișinăuene și nu numai, prin colecții selectate, asigurând temelia memoriei, contribuind la întărirea șanselor de întregire. Aceste aspirații le citim și în dedicațiile de pe cărțile, care le colecționează biblioteca de la cititori, autori, politicieni, actori, simpli chișinăuieni. Iată câteva din ele cu genericul *Biblioteca „Onisifor Ghibu” este cheia de boltă a eu-lui nostru național*: Ion Borșevici – academician: „Biblioteca «Onisifor Ghibu» este un simbol de rezistență împotriva rusificării neamului nostru, o flacăra vie a spiritualității românești, un cămin al tinerelor generații, care vin aici după adevărul istoric. Această bibliotecă a educat și va educa mii de tineri și tinere ale noii generații. Mă închin în fața bibliotecarilor și distinsei doamne Elena Vulpe.”

Vadim Pirogan – memorialist, fost deținut în lagărele sovietice: „Biblioteca «Onisifor Ghibu» este o oază de lumină într-un spațiu rătăcit, unde cei dornici de a cunoaște, la o întâlnire cu Sufletul, se pot regăsi prin muzică, pictură și poezie, simțindu-se mai aproape de Dumnezeu, în speranța unei colaborări fără impedimente. Îmi exprim toată venerația pentru doamna director E. Vulpe și pentru toți colaboratorii, străjuiți de bunăvoință, generozitate și amabilitate.” Veronica Postolachi, dr. în filologie, profesoară de limba română la Liceul „Mircea Eliade”: „Sunt impresionată de amploarea și frumusețea manifestărilor pe care le organizează cu mult profesionalism și inspirație Biblioteca «O. Ghibu». Sincer vorbind, nicio bibliotecă nu se ridică la acest nivel. Mă bucur din suflet pentru că printre lucrătorii bibliotecii sunt și foștii mei studenți.” Elena Țau, prof. univ.: „Cu multă admirație pentru colectivul minunat al Bibliotecii «O. Ghibu», care prin cutezanță, perseverență și dăruire promovează valorile spirituale ale neamului românesc. Manifestările organizate în incinta bibliotecii se deosebesc prin inteligență și calitate, apreciate de toți acei care pășesc cu drag pragul acestui lăcaș.” Marcela Mardare, scriitoare: „Biblioteca «Onisifor Ghibu» este un Simbol al românismului pe acest plai basarabean, un Templu al cunoașterii, o Casă primitoare și plină de bunăvoință. Vreau să-i doresc viață veșnică, iar minunatului colectiv să fie mereu frumos și plin de gingășia și bunătatea pe care le-a avut dintotdeauna.” Ghenadie Jalbă, pictor: „Oare nu sunt acestea urme grăitoare despre activitatea Bibliotecii «O. Ghibu»? Oare aceste cuvinte-dedicații nu sunt mulțumiri celor care fac această bibliotecă unică, nobilă, iar celor care trudesec un motiv în plus să se bucure de aprecierea, de calitatea și valoarea lucrului împlinit?”

În continuare, din nou Lidia Kulikovski: „În Occident, spune Patrick Bazin, frapează decalajul crescând dintre imaginea eroică pe care o avem încă despre

misiunea noastră de bibliotecari și percepția pe care o are publicul în această privință. La noi, publicul recunoaște acest eroism. Bibliotecarul de astăzi nu este cel din imaginea lui Giuseppe Arcimboldi. Dar văzând donația, pentru câțva timp m-am simțit exact în pielea acelui chip, pentru că devii ceea ce iubești. Câte cărți și de ce calitate am văzut aici! Trebuie să-mi fac un plan de lectură și să știți că multe titluri prezente aici vor încăpea în prea înghesuitul meu program. Nicolae Balotă spunea, într-un interviu recent, că «bibliotecile fac parte din acele locuri privilegiate în care omul s-a căutat, s-a găsit și s-a pierdut de atâtea ori pe sine, pentru a se căuta iarăși și iarăși». Am experimentat personal, nu o dată, aceste stări la Biblioteca „O. Ghibu”. Expoziția încropită aici de bibliotecari parcă are și alt mesaj decât cel de a face cunoscut acest noian de carte, decât a face cunoscut efortul BCB de îmbunătățire a colecției și, deci, a susține satisfacerea necesităților informaționale. Ea mai are un mesaj adresat omului modern grăbit să dărâme ceea ce a construit și să zidească un alt univers, referindu-mă la cartea electronică, la această societate a proliferării neasemuite a mijloacelor de comunicare – cartea ca simbol, prin frumusețea ei. Achiziția este o problemă legată de intelect și intelectul se vrea rebel pentru că paznicul valorilor este mai presus de politică și economie. Florin Rotaru are convingerea că aici, la Chișinău, există mare necesitate de carte, de carte bună, de valori și mai presus de toate are dorința de a ajuta, dar cel mai important, m-am convins, dacă se apucă de ceva apoi face un lucru fundamental. Exemple: *Bibliografia Municipiului București*, proiectul *București, capitala latinității orientale*, lansat încă de inspectoratul pentru cultură, acum Biblioteca Bucureștilor. Actualitatea politică recentă a adus în prim-planul scenei culturale o nouă tematică – și anume aceea a proximității – înțeleasă nu numai ca o extindere a democratizării, ci și ca o aprofundare a acesteia prin luarea în considerare a fiecărei situații și a așteptărilor fiecăruia. Sunt convinsă că mulți își vor satisface așteptările prin această colecție. Noi, cei care muncim în biblioteci, noi, cei implicați în susținerea Filialei «O. Ghibu» ca organism comun – BM «B.P. Hasdeu» și BM «M. Sadoveanu» –, suntem responsabili pentru această perioadă din istoria noastră, pentru că fiecare carte intrată în bibliotecă se înscrie într-un proces de acumulare a memoriei, concretizând imaginea Renașterii potrivit căreia «noi suntem piticii de pe umerii uriașilor». Vom fi noi «uriașii» pentru cei care vor veni peste câțiva ani, nu secole? Dl Florin Rotaru e convins că da și contribuie enorm la aceasta.”

Poetul Ion Hadârcă a afirmat: „Nu puteam lipsi de la această acțiune culturală. Am participat la inaugurarea acestei biblioteci. Am și eu un merit de lansare a cărților în cadrul Cenaclului Literar «Mihai Eminescu», care a fost deschis chiar de la început. Biblioteca «O. Ghibu» este

mai mult decât un așezământ de carte, este un așezământ de cultură, un așezământ politic – o ambasadă a cărților și cititorilor. Știu cât de mare este dragostea lui Florin Rotaru pentru bibliotecă, îi suntem recunoscători pentru generozitatea și gestu-i de susținere. Sabia lui Damocle încă mai persistă deasupra bibliotecii (se are în vedere strămutarea acesteia în alt local). Este un gest de susținere a fondului de carte, de carte modernă, care face biblioteca mai atractivă. Această donație este un modul interplanetar, care alimentează Planeta Moldovei, fiind totodată o bucurie a cărturarilor noștri.”

Iulian Filip, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova, este de părere că prin această frumoasă donație va fi modificată proporția de patru cărți românești la 19 rusești din sistemul bibliotecilor municipale. Gestul lui Florin Rotaru capătă o semnificație de sprijin moral.

În calitate de șef adjunct al Direcției municipale cultură Ianoș Țurcanu avea să remarce că „o carte este vie când este în bibliotecă”, mulțumind oaspeților pentru completarea fondului de carte al Bibliotecii „O. Ghibu”.

Măgulit de aprecierea și recunoștința exprimată, în răspuns, Florin Rotaru a spus: „Faptele vorbesc singure. Nu mă voi lăsa copleșit de nostalgie. Istoric nu s-a reușit nici în perioada interbelică să se facă cât au reușit acești oameni în 15 ani. Orizontul nostru și privirile noastre sunt îndreptate spre viitor. Am fost în Franța la două congrese ale bibliotecarilor. Noi am devenit membri ai Asociației Bibliotecarilor din Franța, pentru început vom traduce în franceză revista *Biblioteca*. Am convenit să sprijinim moral doi reprezentanți ai bibliotecii din R. Moldova. Am vrut să vin cu o instituție aici și am venit cu o instituție. Am lucrat luni și ani de zile pentru aceasta. Suntem într-o fază ca în 1991, efortul va fi la fel de mare, dăruirea totală, iar unirea să fie pretutindeni. Mărturia e aproape haiducească, e nevoie de mult mai mare unitate, vom întreprinde politica pașilor mărunți, dar siguri. În încheiere exprim recunoștință tuturor colegilor mei, primarului general de București Adrieian Videanu pentru ajutorul acordat. Mulțumesc tuturor oamenilor care au zidit la Chișinău nouă biblioteci de carte românească și o vreau și pe a zecea, dorindu-le să-și realizeze toate visurile.”

În final, Lidia Kulikovski a concluzionat: „Mă bucur că în proiectele colegilor bucureșteni există loc și pentru noi.”

Directoarea Bibliotecii „O. Ghibu” Elena Vulpe, a remarcat: „Niciodată atât de mulți scriitori de seamă din secolele XIX-XXI, prin cele mai reprezentative lucrări, nu au fost la dispoziția cititorilor ca acum. Colecția este de o valoare deosebită și sunt sigură că va fi solicitată și apreciată. Ne vom strădui să o valorificăm într-un fond aparte”.

Se cere de menționat că donația include mai multe cărți din diferite domenii: literatură istorică, științifică, beletristică, manuale, dicționare, calendare, volume apărute în ultimul timp la cele mai cunoscute și apreciate edituri din România, cum ar fi RAO, „Humanitas”, „Polirom” ș.a.

Dintre autori am aminti câteva nume de referință cu zeci de titluri de carte, de exemplu: Hermann Hesse, Gabriel García Márquez, W. Thackeray, Virginia Woolf, Ernesto Sabato, Albert Camus, Andre Malraux, Victor Hugo, Marcel Proust, Franz Kafka, A. de Saint-Exupery, Jorge Luis Borges ș.a., din literatura universală, iar din literatura română scriitori precum Mircea Eliade, Mihail Sadoveanu, Alexandru Paleologu, Mircea Dinescu etc.

Un cadou de zile mari este și Enciclopedia Uniunii Europene, dar și calculatorul în configurație completă, care încununează această frumoasă donație metropolitană.

(*BiblioPolis*, 2007, nr. 3, vol. 23)

BIBLIOTECA „OVIDIUS”: LANSARE DE CARTE ȘI VERNISAJ DE PICTURĂ

ÎN CADRUL CENACLULUI LITERAR „OVIDIUS” de la Biblioteca cu același nume a avut loc lansarea jurnalului *La Paris, la neamuri* de Victor Dumbrăveanu și vernisajul primei expoziții personale a tinerei plasticiene Valeria Barbas, studentă la arte plastice de la Universitatea „Ion Creangă” din Chișinău. Moderatorul Cenaclului, Ianoș Țurcanu, a apreciat jurnalul lui Victor Dumbrăveanu drept o lucrare analitică, elegantă, care se citește ușor. În opinia scriitorului Andrei Burac, autorul rămâne fidel unui segment anume de cititori. „Prin această carte Victor Dumbrăveanu tot acolo țintește – se adresează publicului adolescentin. Sper ca el să devină receptiv și la jurnalul *La Paris, la neamuri*”, a mai spus A. Burac. Serafim Belicov este cel care a lecturat cartea din manuscris. „L-am parcurs de la A la Z, e scris dintr-o suflare și se citește la fel”, a subliniat poetul. Ștefan Țurcanu, șef de catedră la Universitatea Agricolă, coleg de clasă la școala din Pelinia, l-a îndemnat pe Victor Dumbrăveanu să scrie un roman. Autorul și-a motivat tentația de a scrie acest jurnal, în care a venit cu impresii, note și opinii despre Franța, dar și despre Moldova, mărturisind : „Pentru mine jurnalul a fost o provocare. El te îndeamnă, dacă nu ai posibilitate, să vizitezi Parisul – centrul cultural al lumii, cel puțin să culegi informații despre această metropolă și să visezi că, odată și odată, destinul te va duce acolo”, a susținut autorul. Parisul l-a ajutat pe Dumbrăveanu să-și regăsească ocupația de suflet – scrisul.

Expoziția personală a Valeriei Barbas a completat atmosfera Cenaclului literar. Cuprinsă de emoții, firești pentru un astfel de eveniment, tânăra plasticiană a spus: „Am selectat cele mai reprezentative lucrări din anii 2003-2007. Practic mai multe tehnici, dar prefer uleiul și acrilul. Invit toți doritorii să viziteze expoziția și să-și lase impresiile.” Elena Butucel, directoarea Bibliotecii „Ovidius”, a specificat că pentru vârsta Valeriei o expoziție personală e deja o realizare promițătoare.

(Ziarul de gardă, 27 dec. 2007)

GRIGORE VIERU: OM AL ANULUI ȘI AL DRAGOSTEI

SUB SEMNUL DRAGOSTEI, Organizația Mondială a Copiilor Talentați în colaborare cu Biblioteca Publică „O. Ghibu” a organizat, în incinta acesteia, o întâlnire de neuitat cu marele poet al Neamului Grigore Vieru.

Prilejuind de moment, poeta Renata Verejanu a făcut o trecere în revistă a realizărilor organizației, menționând că în luna iunie se va desfășura cea de-a XV-a ediție a Festivalului Internațional *Micul Prinț*. Chiar dacă ne-a fost greu în ultimii ani, a spus dânsa, am găsit bunăvoință la oameni cu suflet mare, care au susținut copiii talentați. Doi ani consecutiv Festivalul s-a desfășurat sub patronajul președintelui Parlamentului RM, Marian Lupu. Pe Grigore Vieru l-am avut de mai multe ori în juriu, îl ținem în inima noastră și ne bucurăm că este printre noi. Cu urările noastre de sănătate, bucurii și încă multe realizări, îi înmănăm Diploma *Om al anului 2007*.

În continuare, Veronica Postolachi, profesoară de limba și literatura română la Liceul român-englez „Mircea Eliade”, i-a dăruit poetului cartea sa *Cuvântul ca instrument al magicului în poezia lui L. Blaga și Gr. Vieru*, declamându-i totodată poezia *Legământ* pentru „ca să vedeți că nu ne-am îndepărtat de Dumneavoastră, că prin scânteia divină, care ne-ați dăruit-o, ne-ați învățat dragostea de Țară, de Neam, de mamă, de femeie, dar și de Eminescu, poetul care întruchipează spiritul românesc”.

Silvia Gonciar i-a dedicat poetului romanța *Când eram copii odată...*

Mulțumind pentru primirea cordială, Grigore Vieru a spus: „De drag de Dumneavoastră am venit aici. Îmi amintesc de tinerețea mea, mai exact de anul 1973, când reușisem să trec Prutul. Eram pentru prima oară la București. Mă țineam pe urma copiilor – îmi părea că ei nu vorbesc, dar cântă. Vroiam de pe atunci să rămân, să cer azil ca să ajung ajutor de cioban la o stână din Carpați. Azi am ajuns la Academia Română. Azi mă țin din urma copiilor de la

noi, în special, a celor de la «Mircea Eliade», sunt aproape de casă. Cât de frumoși vorbesc! Avem multe talente. Am hotărât să rămân aici alături de minunații noștri copii – sunt curați, frumoși, dotați. Regret că mulți părinți îi lasă pe seama bătrânilor, câștigă bine în străinătate, câștigă în bani, dar își pierd copiii, familia. Nu condamn pe cei care pleacă, dar cei care au rămas n-o duc mai bine și totuși rezistă. Am fost în multe țări. India îi săracă de când îi ea, având un miliard de oameni, dar nu i-am prea întâlnit în altă parte. S-a umplut lumea de români, prea ușor ne desprindem de pământul natal. Pleacă intelectualitatea, pleacă tineretul, care nu se va întoarce. Aici, Acasă, mi-am pus piatra de mormânt, în satul natal, lângă mormântul mamei. Sunt alarmat de viitorul nostru, dar să nu disperăm. Chiar și întâlnirea aceasta mă bucură foarte mult și mă înaripează. Încerc să încurajez lumea, dar și mie uneori îmi pare că e sfârșitul lumii, când însă văd copii talentați îmi zic: nu, nu e sfârșitul, poate e începutul unei lumi noi. Din păcate, în ultimii ani m-am cam îndepărtat de copii, chiar îmi este dor de ei, ei m-au salvat în anii grei. Fac parte din generația cea mai tragică, cea mai traumatizată, trecând prin tăvălugul războiului, foametei, dar cel mai aspru a fost tăvălugul spiritual, fiind lipsiți de operele valoroase. L-am descoperit pe Eminescu abia la facultate. Azi avem o nouă generație, frumoasă, care ne va scoate la liman. Să fim mai atenți, să-i încurajăm.”

Titlul de *Om al anului 2007* din partea Organizației Mondiale a copiilor talentați a mai fost acordat: președintelui companiei publice TeleRadio V. Todercan; directorului general „Moldcell” Yusuf Baeskan; managerului general „LeoGrand Hotel Convention Center”, Ozcan Alcon. Președintele Parlamentului Marian Lupu și fostul Ambasador al Germaniei în R. Moldova, care continuă să activeze în țara noastră, au fost distinși cu Diploma *Ambasador al Culturii Păcii*. Toți cei onorați, în cuvântul lor de răspuns, au asigurat organizatorii că vor susține și în continuare cauza copiilor talentați.

(*BiblioPolis*, 2008, nr. 1, vol. 25)

ARS ADOLESCENTINA – PISTĂ DE LANSARE A TINERILOR

ZILELE TRECUTE CLUBUL „TINERE TALENTE” de pe lângă Biblioteca Publică „Ovidius” din Chișinău a reunit într-o ședință festivă laureații Concurșului de Creație al Tinerei Generații *Ars Adolescentina – 2008*, dedicat Anului Tineretului și Zilei Mondiale a Păcii.

După cum a menționat moderatoarea Clubului, jurnalista Zina Izbaș, la cea de-a opta ediție, 31 de concurenți din toată republica au disputat locurile

premiante la cele două secțiuni: interpretare și compoziție. Ei au demonstrat o pregătire mai bună, grație faptului că majoritatea au fost reprezentanți ai instituțiilor cu profil artistic, bunăoară, Liceul Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu”; Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice; Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga”, licee cu clase specializate din capitală și din raioanele republicii.

De Premiul Mare (o excursie în România, oferit de Institutul „Frații Golescu” pentru relațiile cu românii din străinătate din București) s-a învrednicit Laura Jitariuc, elevă la Liceul Teoretic „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Grigoriopol, liceu refugiat la Doroțchaia. Din partea aceleiași instituții, interpreților și autorilor de muzică adolescentină le-au fost oferite diplome, mențiuni și seturi de literatură necesară la pregătirea pentru examenele de capacitate.

De aceleași cadouri s-au bucurat și duetul Antonina Cucerenco și Cristina Frunză de la Liceul Estetic-Umanistic „Onisifor Ghibu” din Chișinău, trioul Ion Vovc, Veronica Zaharia și Olga Chelaru, studenți la Colegiul Național de Comerț, Anastasia Casian, elevă la Liceul Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu” ș.a.

Compozitorul Vlad Mircos, în calitate de președinte al juriului, a mărturisit celor prezenți că este îmbucurător faptul că, din an în an, tot mai mulți tineri își pleacă sufletul asupra creațiilor realizate în țară, apreciind astfel valoarea lor inestimabilă. Muzica și pictura sunt cele mai bune lucruri în viață, care vă fac mai frumoși, toleranți, mai răbdători și ele vă purifică spiritul, a subliniat compozitorul.

Premiile Companiei Publice „Teleradio Moldova” au fost acordate Laurenției Toia, elevă la Liceul Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu” și Olgăi Chelaru, de la Colegiul Național de Comerț. Meritul de a urca pe podiumul învingătorilor le-a revenit lui Iulian Moșneaga (cel mai mic participant), Vlad Ciobanu, Lenuța Plămădeală, Anișoara Pătrașcu, Dumitru Talmazan, Dorin Belous, Marcel Roșca ș.a.

Doamnele Valentina Uscatu și Silvia Ciobanu, profesoare la Liceul Republican „Ciprian Porumbescu”, au remarcat cu deosebită mândrie că nouă dintre cei zece participanți de la instituția în cauză s-au ales cu locuri premiante. Tuturor participanților li s-au oferit premii și cadouri din partea Centrului Național de Resurse pentru Tineret și Editurii „Gunivas”. În cadrul ședinței Clubului, laureații, rând pe rând, și-au ridicat premiile oferite, împărțându-și, totodată, opiniile vis-à-vis de participarea la concurs, proiectele de creație pe viitor, alte performanțe obținute în cadrul diferitor competiții. Exprimând recunoștință profesorilor și organizatorilor pentru posibilitatea de afirmare, dâșii au apreciat *Ars adolescentina* drept pistă de lansare. Atmosfera caldă și

frumoasă din cadrul „marii adunări a tinerelor talente”, cum a subliniat una dintre participante, a fost întregită de un minunat recital de muzică susținut de majoritatea celor prezenți.

(*Florile dalbe*, 6 noiem. 2008)

CARTE SCRISĂ CU ARCUȘUL SÂNGELUI

VRÂND SĂ SE ALINIEZE ZILEI MONDIALE A TINERETULUI, marcată prin diverse acțiuni pe întreaga planetă, ședința din 11 noiembrie curent a cenaclului „Ovidius” de la Biblioteca Publică cu același nume, a propus publicului, alcătuit în temei de tineri și tinere de la colegiile Tehnic și de Construcții, un dialog polidimensional, având drept laitmotiv noua carte de versuri a lui Ianoș Țurcanu, intitulată „izgonirea din Eden”, apreciată la ultima ediție a Salonului Internațional de Carte din Chișinău cu Premiul „Eros”, având ca specificare: propagarea cărții de dragoste pentru tineret.

În debutul manifestării Elena Butucel, directoarea instituției-gază, a menționat că, deși Cenaclul literar „Ovidius”, fondat la inițiativa lui I. Țurcanu odată cu deschiderea Bibliotecii și condus de acesta cu succes pe parcursul a paisprezece ani, a cunoscut numeroase lansări de carte, a fost pentru prima dată când poetul își lansează o carte în cadrul acestuia, motiv pentru care ședința a fost moderată de poetul Iulian Filip, care nu a întârziat să-i facă autorului o schiță de creație în calitate de versificator, dar și de om al culturii. Cea mai apreciată calitate a lui Ianoș Țurcanu consideră Iulian Filip este că „sublansatul” poate să întrețină dialoguri vii, interesante de la publicul mic până la cel adolescentin. Nu întâmplător cărțulia *Jirafa supărată* în cadrul Salonului de Carte de anul trecut s-a bucurat de premiul *Simpatia publicului*. Pe I. Țurcanu îl poți percepe după propriul măsurătoriu al formulei artistice. Editoarea cărții Ana Manole a mărturisit că i-a făcut o plăcere deosebită să lucreze la această antologie de versuri și aforisme ale lui Ianoș Țurcanu, urmărindu-i creația de la începuturi, acestea înscriindu-se în paralel cu activitatea de medic la un centru cosmonautic din Soci. Nu cunosc un creator care a evoluat atât de mult. Îmi place că este deschis, sincer, lucru care m-a determinat să-i propun colaborarea. Noua apariție este o carte de duminică, de relaxare plăcută. Ana Manole a dorit tuturor drag de carte și iubire de țară.

Scriitorul Nicolae Rusu, din propria mărturisire, a venit nu numai să-și spună opinia, dar și să se „pricopsească” cu o carte cu autograf, această dorință îndeplinindu-i-se, el a afirmat că vede concepția Anei Manole în realizarea cărții foarte admirabilă, având și ca ilustrații desenele poetice ale acesteia. Nicolae

Rusu a fost intrigat de titlu – *Izgonirea din Eden*, enigma versificată a acestei întâmplări cititorul o descoperă la lectura volumului. Dumitru Mămăligă, redactor, publicist, mai nou – redactor-șef și cofondator al unei noi reviste literare pentru tineret „Rouă stelară”, a amintit despre activitatea de creație pentru copii a lui Ianoș Țurcanu, de cea de textier, ca să dea notă maximă pentru poezia de dragoste a autorului.

Și aici vin eu să subliniez că antologia este postfațată de academicianul Mihai Cimpoi, care între altele spune: Ianoș Țurcanu este, înainte de toate, un poet al iubirii, văzând în acest sentiment o expresie a deplinătății. Versurile erotice sunt pătrunse de o sensibilitate lirică fină, care dă măsura adevărată a darului său artistic.

Tinerii Mihaela Mogoreanu, Ion Druță, Cristina Costiș, Tatiana Gheorghită au susținut un minispectacol de poezie pe versuri din noua carte, primind-o în dar de la autor cu autograf.

(*Glasul*, 13 noiem. 2008, nr. 28)

BIBLIOTECA PUBLICĂ „LIVIU REBREANU” – FARMACIE A SUFLETULUI

„Sunt nume ce apun în neuitare / Și-oricât
s-ar perinda ziua și anul în ele ne găsim duruți
aleanul, / Purtând cu noi dorința de-nălțare, /
Unul dintre aceste nume e Rebreanu.” (Crina
Popescu, elevă la LT „Liviu Rebreanu”)

ÎN PERIOADA 24-28 NOIEMBRIE CURENT, instituția nominalizată în titlu, în colaborare cu Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud, și-a sărbătorit cu fast și mulți oaspeți prima aniversare de la botez. Tradițională pentru toate bibliotecile din sistemul municipal, Săptămâna ușilor deschise a însumat o suită amplă de manifestări, menite să pună în lumină performanțele realizate în acest răstimp. Suita a debutat cu lansarea cărții *Pozne cu alde Păcală*, autor Victor Cirimpei. Despre carte și autor și-au spus cuvântul Elena Cibotari, directoarea bibliotecii-gazdă, doctoranda Angela Păsat, colega de academie al autorului, dr. Dumitru Apetri. Elevi de la Liceul Teoretic „G. Călinescu” au prezentat un minispectacol-comedie cu fragmente înscenate din cartea lansată.

O altă zi a însemnat un alt eveniment. La 25 noiembrie, colaboratorii Bibliotecii, împreună cu reprezentanți ai Organizației Internaționale pentru Migrație

Misiunea în Republica Moldova, au desfășurat o masă rotundă cu tema *Traficul de ființe umane, cine sunt victimele?*, asistați de elevi de la liceele „Al. I. Cuza”, „G. Călinescu”, Colegiul Tehnologic. După prezentarea unui film documentar cu mărturii ale victimelor traficate, organizatorii au inițiat un viu dialog în vederea cunoașterii regulilor de comportare pentru a evita situațiile de trafic, de apelare la organele abilitate în cazuri de risc. La finalul acțiunii toți participanții au completat o anchetă și au fost rugați ca despre tot ce au aflat ei să transmită prietenilor, cunoscuților, pentru a reduce la minimum numărul celor care nu cunosc pericolul traficului de ființe umane. Elevii s-au dovedit a fi în cunoștință de cauză, au completat dezbaterile și și-au exprimat dorința de a se înscrie în rândul voluntarilor organizațiilor obștești, care luptă cu acest flagel. Ziua de 26 noiembrie a fost consacrată aproape integral micuților de la grădinițe și ciclul primar de la LT „Al. I. Cuza”. De data aceasta în calitate de parteneri au fost membrii Departamentului cultură al Asociației Obștești „Sensul vieții”, care au jucat cu multă vervă spectacolul *Călătorie în lumea poveștilor* și au oferit picilor ciocolate de la Moșul Nicolae. Copiii de la grădinița nr. 159 s-au mai bucurat și de o oră de lectură *În Țara zânelor*.

În cadrul Săptămânii ușilor deschise a avut loc Ziua Bibliotecii „Liviu Rebreanu”, care a inserat acțiuni omagiale dedicate patronului spiritual, desfășurate în chiar ziua de naștere a scriitorului. Deschiderea solemnă a fost inaugurată cu un mesaj de bilanț și o felicitare de către directoarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, care între altele a menționat: „Anul trecut, la 27 noiembrie, am inaugurat Biblioteca «Liviu Rebreanu» cu sprijinul administrației județului și Bibliotecii Județene Bistrița-Năsăud. Noii noștri parteneri au fost experți minunați ca să facă cea mai bună selecție de carte. În scurt timp noua bibliotecă a devenit ca o farmacie a sufletului pentru comunitatea chișinăuiană, dar mai ales pentru cea din cartierul Poșta Veche, care a dus lipsă de o instituție bibliofilă cu literatură în mai multe limbi, dar mai ales în limba română. Anul trecut s-au unit două orașe, Bistrița și Chișinău, pentru a deschide o bibliotecă, astăzi cele două biblioteci se remarcă prin cea mai fructuoasă colaborare.

Biblioteca «Liviu Rebreanu» are 134 476 de documente împrumutate și consultate și 37 mii de vizite. Colaboratorii Bibliotecii oferă servicii și la distanță. De exemplu, au oferit circa 1200 de răspunsuri la telefon. Colectivul a organizat 68 de expoziții tematice. În 2007 am primit pentru această bibliotecă 4000 de volume de la BJ Bistrița-Năsăud, dintre care 2000 sunt expuse în sala de lectură, 1600 sunt în sala de împrumut, iar 400 – la expoziții. Biblioteca întreține o strânsă conlucrare cu liceele, grădinițele din sector, dar și cu reprezentanții Institutului de Științe ale Educației, aflat în apropiere. O astfel

de conlucrare este demonstrată și cu reprezentanții mass-media. Pentru copii deosebit de interesantă a fost emisiunea *De la A la Z*, organizată pe viu, cu participarea lor, de către un post de televiziune pe parcursul anului. Instituția este dotată cu echipament modern, grație colaborării despre care am pomenit mai sus. În numele tuturor ne exprimăm grațitudinea și mulțumirile noastre. Prin Bistrița-Năsăud am găsit partenerul nostru ideal. Din delegația din anul acesta fac parte Olimpia Pop, directoarea Bibliotecii Județene, reprezentanții acesteia Sorin Bretfelean, Florin Săsărman, scriitorii Ștefan Damian, Aurel Rău, Cornel Cotuțiu, Vasile G. Dâncu.

Mesaie de salut și urări de prosperitate au mai adresat Irina Șpac și Tatiana Petrache de la Pretura sect. Râșcani, Măria Trofimov, directoarea Bibliotecii Publice Anenii Noi, care a făcut o declarație de profund respect pentru toate personalitățile de pe ambele maluri ale Prutului, care au ostenit întru crearea acestui lăcaș al cărții: „Vă urăm să vă fie mereu neadumbrite sentimentele, mereu senine dorurile, să rămâneți întotdeauna cu sufletul atât de nobil precum ați fost atunci când ați zămislit Biblioteca Publică «Liviu Rebreanu». Slujitorilor acestei respectabile instituții le dorim sănătate și puterea de a duce mai departe această Lucrare! De asemenea, abundență zilnică de cititori. Urmele lăsate pe parcursul multor ani să se cheme: credință, semințe de idei, scânteii divine din care să se aprindă la oameni focul cel sacru al lumii interioare.”

Cu același prilej, scriitorul Iulian Filip, șef de direcție la Uniunea Scriitorilor din Moldova, a mai concretizat că unitatea spirituală trebuie să fie demonstrată prin acțiuni concrete de acest gen, iar Florin Săsărman, șef serviciu Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud, a remarcat la rândul-i că acum vede întruchipată ideea de anul trecut într-un trup viabil, sănătos – Biblioteca „Liviu Rebreanu”. Suntem mulțumiți de colaborare și de realizările pe care au reușit să le obțină bibliotecarii de aici. Credem că va fi o colaborare de durată, sperăm, de asemenea, să dotăm și pe viitor instituția tutelară, felicitându-i pe cei implicați pentru eforturile mari și constante pe care le-au depus. Avem și acum 1000 de cărți la vamă, a mai spus oaspetele bistrițean. Scriitorul și părintele Ioan Pinte, pe lângă alte momente evocate despre importanța colaborării, a menționat cu pietate că este fericit să-l vadă pe Liviu Rebreanu la loc de cinste.

Cadeții Roman Ojovan și Minai Sănduță de la Liceul „Sfântul Gheorghe” au prezentat publicului adunat interesante eseuri despre Liviu Rebreanu și creația sa. Elevele Cristina Roșea și Crina Popescu de la LT „Liviu Rebreanu” din Chișinău, în semn de omagiu, au declamat versuri proprii și au citit eseuri închinete scriitorului sărbătorit.

În după-amiaza aceleiași zile, în intenția de a găzdui un număr cât mai extins de audienți, la sediul BM „B.P. Hasdeu” s-a desfășurat prima ediție

a simpozionului științific *Liviu Rebreanu*, moderat de dr. Lidia Kulikovski și scriitorul Vlad Pohilă. Savanți și scriitori de pe ambele maluri ale Prutului au prezentat teme inedite care, după cum a afirmat L. Kulikovski, vor fi publicate într-o culegere separată. Iată o parte din titluri, care vorbesc de la sine: *Amalgam. Liviu Rebreanu – câteva secvențe* (Aurel Rău, scriitor, revista *Steaua* din Cluj-Napoca), *Liviu Rebreanu și Italia* (Ștefan Damian, prof. univ., scriitor, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca), *Vocația culturală a familiei Rebreanu* (Cornel Cotuțiu, scriitor), *Liviu Rebreanu. Transgresarea limitelor sau transrealitatea* (Ion Hadârcă, scriitor), *Liviu Rebreanu și Constantin Stere* (Pavel Balmuș, Centrul Național de Hasdeologie), *Liviu Rebreanu și romanul basarabean* (prof. univ. dr. hab. Alexandru Burlacu, Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”, Chișinău), *Receptarea operei lui Liviu Rebreanu în Basarabia* (acad. Mihai Cimpoi), *Liviu Rebreanu – continuitate și ruptură, tradiție și inovație* (Măria Savin, lector superior la Institutul de Științe ale Educației).

Cu prilejul simpozionului a fost expusă o bogată expoziție de carte *Liviu Rebreanu*. Simpozionul se înscrie ca un eveniment remarcabil al anului curent.

La Săptămâna ușilor deschise ar mai fi de adăugat că ea s-a încheiat cu un frumos concurs cu genericul *Cărțile ne sunt prieteni* și atelierul de creație *Pictăm lectura*, prezentarea colecției de referință a Bibliotecii și a colecțiilor *Enciclopediei vizuale* ș.a. Vreau să subliniez că în fiecare zi colaboratorii Bibliotecii au organizat câte trei-patru excursii ghidate, care au familiarizat publicul cititor din diferite categorii cu toate bogățiile instituției: minunatele colecții de carte, utilajul modern, sălile de lectură etc.

În finalul acestei prezentări ne alăturăm la toate cuvintele de apreciere, încurajare și susținere pentru Biblioteca Publică „Liviu Rebreanu” întru a fi cu adevărat un cuib de înțelepciune pentru locuitorii Chișinăului și nu numai.

(*BiblioPolis*, 2008, nr. 4, vol. 28)

TRIPLĂ SĂRBĂTOARE PENTRU FAMILIA GRAMA

LA MIJLOCUL LUNII NOIEMBRIE CURENT, Biblioteca Publică „Ovidius” din Chișinău a devenit neîncăpătoare pentru toți cei veniți să sărbătorească împreună cu familia Claudia Slutu-Grama și Dumitru Grama câteva momente de bucurie și împlinire din viața lor.

Mai întâi a fost lansată cartea regretatei fiice Steliana Grama *Curcubeul viselor*, proaspăt apărută la Editura *Pontos*, o selecție de versuri pentru copii cu

o postfață de criticul literar Tudor Palladi, intitulată *Decantarea vocației sau Poeta pornită „pe a stelelor cale”*. Cât de premoniționale s-au dovedit a fi versurile ei: „Am să emigrez la noapte / Într-o carte, într-un vers. / Am să emigrez în visul / Ce m-așteaptă sub fereastră / Și, cu visul împreună, / Vom porni prin Univers / Să aprindem Curcubeul / Cel stelar pe bolta-albastră...”

Editoarea Marcela Mardare, aruncând o punte de legătură, a menționat că Steliana e cea care ne-a adunat prin leagănul curcubeielor. Cel mai frumos nume – Rondelia – i l-a dat Tudor Palladi, care a fost și a rămas un mare prieten al scriitoarei. Noua carte cuprinde poezii scrise în diferite perioade. Editoarea a subliniat că Steliana era matură chiar și atunci când era copil. Ea a trăit puțin în numărătoarea de ani, dar mult prin faptele bune și cărțile frumoase, profunde, pe care le-a scris cu sufletul și la care vor reveni încă multe generații în continuare.

Elevele Daniela Nistor de la Liceul român-francez „Gheorghe Asachi”, Dana Ciobanu de la Liceul Teoretic „Spiru Haret”, Mihaela Barcaru de la Gimnaziul nr. 53, Diana Pârveuțu de la Liceul român-englez „Mircea Eliade”, Marina Croitoru de la Liceul „Mihai Viteazul”, Ana Popescu de la Liceul „George Meniuc”, studenții Mariana Ghilan, de la Universitatea Liberă Internațională din Moldova și Ion Botnaru, de la Universitatea de Stat din Moldova, au susținut un recital de poezie pe versuri de Steliana Grama, apreciindu-i succint întreaga creație.

În mod firesc și convingător, ca întotdeauna, Tudor Palladi, care a supus unei analize minuțioase moștenirea literară a Steliane, a captivat publicul prin decantările făcute vizavi de poetă și creația sa, spunând că este o fire sorină, care a ars în poezie, eseuri, publicistică – în tot ce a scris. Versurile în această carte reprezintă patru-cinci Steliane Grama, care pot înfrumuseța orice antologie de poezie europeană, a specificat criticul literar. Ciclurile unu și doi sunt dialoguri în sine, dialoguri teatralizate, pe când Steliana Grama adevărată este cea din rondeluri. Toate poeziile ei duc către inimă. Ea a săpat în propriul sol – aceasta a făcut-o să devină o mare poetă, inconfundabilă, îndrăzneță cu sine, cutezătoare. De la părinți a împrumutat perseverența și bunăvoința. Era o fire deschisă, se bucura mult de succesele altora, o calitate tot mai rar întâlnită în zilele noastre, nu vorbea niciun cuvânt de rău, numai de bine și întru bine. Steliana Grama a lucrat foarte mult, ca un calculator, avea capacitatea unică de a se concentra, desprinzându-se de preocupările cotidiene. Mai sunt griji ale părinților pentru a face cunoscută integral munca ei în cântece, dramaturgie etc. *Curcubeul...* lansat este unul stelar, unul stelian.

Actorul Sandu Aristin Cupcea cu deosebită simțire a recitat versuri de-ale Steliane Grama, amintind de momentele când a cunoscut-o la activitățile cul-

turale și literare din Republica Moldova și România, unde întotdeauna avea o prezență meritorie, de cele mai multe ori, când era vorba de concursuri și festivaluri, fiind desemnată cu locuri de frunte.

Poeta Galina Furdui, care i-a încurajat primii pași în devenire, s-a referit în mod special la energetica interioară a cuvântului scris al Stelianeii Grama, având convingerea că ea este talentul care a venit pe o rază de lumină să ne vorbească despre lumină. Și-a anunțat venirea în poezie la șapte ani. Elevă fiind mi-a adus un ciclu de versuri și am înțeles atunci că în literatură vine un poet cu totul deosebit, a concretizat Galina Furdui. În versul de ultimă oră îi simțeam durerea ascunsă, conștiința despărțirii de această lume, chiar dacă o știa imperfectă. Din Lumină coboară sufletul ei ca să rămână la loc de lumină în inimile noastre, a mai subliniat vorbitoarea.

Toți cei prezenți s-au simțit aureolați de amintirea luminoasă a Stelianeii Grama, căci pe mulți i-a cunoscut și mulți au cunoscut-o și apreciat-o. Dovadă și omagiile aduse în continuare de vorbitori. Olga Stavțun, profesoara de limba și literatura română a Stelianeii, a mărturisit cu emoție: am cunoscut-o din clasa a V-a, de la prima recreație, când s-a apropiat și m-a întrebat ce carte citesc, spunându-mi ca ea citește *Istoria ieroglifică* de D. Cantemir. Îmi plăcea mult de tot să comunic cu ea. Era o adevărată sărbătoare pentru mine să mă duc la domiciliu pentru a-i comunica temele, atunci când boala nu-i permitea să vină la școală. Avea multe idei interesante. Lecturând opera lui I. Druță, a spus că știe cum poate fi salvată Moldova de frig în perioada de iarnă. Am urmărit cu atenție evoluția carierei ei literare și după ce a terminat școala medie. Trebuie să recunosc că am o neîmplinire – n-am reușit să organizez la liceu o întâlnire cu Steliana Grama, ea fiind mereu ocupată. Sper să avem o lansare a cărții *Curcubeul viselor* și a tripticului biobibliografic *O familie de intelectuali basarabeni* și la noi, la Liceul „Mihai Viteazul”, cu prezența părinților Stelianeii Grama. La împlinirea unui an de la trecerea ei în eternitate am avut cu elevii o oră specială: *In memoriam Steliana Grama*. Mulțumesc părinților pentru acest copil minune – Steliana, al lor, dar și al nostru, al tuturor.

Interpreta Margareta Sârbu a completat atmosfera cu un mic florilegiu folk pe versurile poetei, susținut cu multe aplauze de publicul încântat de evenimentul cultural de la bibliotecă.

În partea a doua a manifestării a fost lansat, în premieră pentru sistemul municipal de biblioteci, după cum avea să menționeze directoarea instituției-gază Elena Butucel, tripticul biobibliografic *O familie de intelectuali basarabeni*, apărut grație unui parteneriat de invidiat dintre Academia de Științe a Moldovei, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și Biblioteca Publică „Ovidius”. Cartea este un merit al prof. Ion Madan, căruia îi aparține nu numai ideea, dar

și pregătirea minuțioasă a materialelor, doar moartea l-a împiedicat să ducă la bun sfârșit această lucrare, care la alegerea lui, a încredințat-o colaboratorilor de la bibliotecile sus-menționate.

Ediția este îngrijită, ca mai totdeauna în cazul editării acestui gen de literatură, de conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, redactată bibliografic de Margareta Cebotari și Taisia Foiu, avându-l ca lector pe neobositul Vlad Pohilă. Structura lucrării reflectă activitatea științifică, didactică, literară și publicistică a fiecărui membru al familiei Grama: istoricul literar, bibliologul și bibliograful, dr. în filologie, scriitoarea Claudia Slutu-Grama; conf. univ. dr. în drept Dumitru C. Grama și poeta, prozatoarea, criticul teatral, publicista Steliana Grama. Practic, acestea sunt trei biobibliografii unite sub două coperti cu o notă, o prefață, o postfață și o cronică de familie unică. În preambulul lucrării, Lidia Kulikovski menționează, între altele: „O bibliografie mai are meritul de a învinge timpul, de a scurta depărtările și de a înfățișa protagoniștii cu tot ce au făcut și a lăsa altora, cu tot ce au avut mai bun, mai frumos în viața lor, actualizând și acutizând memoria. Prin finisarea acestei lucrări îl evocăm, cu o deosebită căldură, pe autorul ideii, profesorul Ion Madan; pe protagonista inițială a acestei lucrări Claudia Slutu o omagiem cu respectul și aprecierea deosebită pe care le merită cu prisosință; pe Steliana o comemorăm cu toată dragostea pe care i-am purtat-o; exprimăm recunoștință pentru sprijinul acordat Claudiei și Stelianeii – capului acestei dinastii, conf. univ. dr. Dumitru C. Grama.”

O altă apreciere a fost de la o persoană cu bogată experiență în materie de bibliografie și anume dl Ion Șpac, care a spus: „Mă bucur să văd aici fețe tinere și mai puțin tinere, dar toate cu dragoste de carte. Mulți din cei prezenți au trecut prin școala de biblioteconomie a lui Ion Madan, școală bună, creativă; dacă nu era el și alții ca dânsul, domeniul acesta era sub nivel, nu ar fi avut atâtea performanțe. Între multele lucrări ale lui I. Madan este și această premieră, care s-a realizat prin colaborarea în comun a mai multor biblioteci. Această carte va înveșnici distinsa familie Grama și pe Ion Madan. Este o carte bună, va fi un bun ajutor pentru cercetătorii de azi și de mâine. Informațiile de bază ale biobibliografiei sunt selectate din arhiva personală a familiei, din fondurile BȘC a ASM, ale bibliotecilor „B.P. Hasdeu” și „Ovidius”.

În partea finală, vorbitorii s-au referit la ambele cărți lansate și la calitățile rafinate ale celor trei membri ai familiei Grama, care sunt rostite împreună și după plecarea Stelianeii pe aripi stelare în împărăția necuprinsului etern. Astfel, Raisa Vasilachi, director adjunct la Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei; Boris Druță, avocat, scriitor; Larisa Ungureanu, colaboratoare a AȘM; Alexei Potângă, dr. în drept; Andrei Smochină, profesor, ș.a. au argumentat că această familie este un demn model de inte-

lectuali, de înaltă ținută civică și culturală, oameni de o cumsecădenie aparte, familie care a adus lumină în sufletele celor care i-au cunoscut în orice împrejurări.

În același context aș vrea să remarc că evenimentul în deplina lui desfășurare s-a mai dorit a fi și a fost un omagiu adus celui care a împlinit frumoasa aniversare de 65 de ani, prilej care i-a adus confirmarea publică de doctor habilitat de către conducerea AȘM, chiar în cadrul sărbătorii, adică dlui Dumitru Grama.

(*BiblioPolis*, 2008, nr. 4, vol. 28)

O NOUĂ CARTE PENTRU ADOLESCENȚI: *ÎNGERII DE GHEAȚĂ...*

ZILELE TRECUTE, NOUL ROMAN *Îngerii de ceață*. Romanul unui licean *siguratic* de Victor Dumbrăveanu a avut o încercare pe viu la public în cadrul Cenaclului literar *Ovidius* de la biblioteca cu același nume din Chișinău, moderator, poetul Ianoș Țurcanu. Au venit să-și expună opiniile profesori și elevi de la Liceul Teoretic „Mihai Viteazul”, Colegiul de Construcții, scriitori, bibliotecari.

Iată, bunăoară, ce a remarcat Grigore Boleac, anul IV, Colegiul de Construcții: „Pot considera acest roman ca un îndrumar pentru viața de adolescent. Însă nu mi-a plăcut sfârșitul, el trebuie continuat. Mă pasionează literatura care înfioară sufletul tânărului cititor. Cartea se citește ușor, am citit-o într-o singură noapte.”

Scriitorul Nicolae Rusu a specificat că autorii folosesc această metodă de imagine nesfârșită a lucrării pentru a intriga, pentru a fascina. Nemulțumirea, în cazul dat, e o dovadă că scriitorul Victor Dumbrăveanu și-a atins scopul.

Profesoara Olga Starțun de la Liceul Teoretic „Mihai Viteazul” a menționat: „Am citit-o împreună cu discipolii mei, studiind tehnici moderne de lectură a romanelor (Victor Dumbrăveanu pășește pe urma scriitorilor din această categorie). În roman este surprinsă reușita situația intelectualului basarabean care nu putea spune adevărul. E descrisă bine o familie de intelectuali în care mă văd și pe mine. Motivul părinți-copii e realizat cu multă pricepere și talent. Dacă elevii susțin că romanul trebuie continuat, Victor Dumbrăveanu trebuie s-o facă.”

Biblioteca de la Colegiul de Construcții, Tatiana Ambroci, și-a mărturisit bucuria la apariția acestei cărți, declarând că o va recomanda cu plăcere elevilor. Eleva Marina Beregoi, de la această instituție, a spus că a descoperit în

carte arta sincerității, romanul e unul al meditației, plin de viață. Ianoș Țurcanu a concluzionat: „Eu am văzut prin această carte o fereastră deschisă către lumină.”

Victor Dumbrăveanu a subliniat că pentru el cartea este o nouă experiență, în *Cuvânt-înainte* el specifică: „Am scris-o la începutul anilor '90, dar nu eram mulțumit, publicasem doar fragmente. Peste vreo 10 ani am revenit, în vara aceasta s-a întâmplat ceva important în viața mea, pomenindu-mă aruncat de valurile existenței dincolo... de dragoste. Și atunci mi-am amintit de tânărul licean. Rezultatul este această carte. Îmi iubesc personajele, și pe voi vă iubesc, cititorii. Întâlnirea această o să mă ajute la definitivarea celui alt roman. Eu am multe cărți pentru adolescenți. O parte o să le reeditez. Este foarte importantă părerea voastră. Interesul nostru, al scriitorilor, e să vă trezim dragostea de carte.”

Vom mai completa la cele menționate mai sus că romanul a apărut la Editura „Bons Offices” și a fost discutat în cadrul proiectului *Lecturi publice* a filialei din Chișinău a Uniunii Scriitorilor din România.

(*Făclia*, 25 oct. 2008, nr. 37)

UN DAR PREȚIOS LIMBII ROMÂNE

LA BIBLIOTECA PUBLICĂ „ONISIFOR GHIBU” din Chișinău a avut loc lansarea unui nou *Dicționar etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistică*, care din start s-a prezentat ca o amplă lucrare științifică cu titlul de premieră și unicat. Autorul dicționarului este dr. Mihai Vinereanu, lingvist român stabilit de mulți ani în SUA, despre care, succint, se pot comunica următoarele.

Născut la 30 aprilie 1954 în comuna Vaideeni, jud. Vâlcea. După terminarea studiilor liceale și satisfacerea serviciului militar, studiază doi ani (1976-1978) chimia industrială la Institutul Politehnic „Gheorghe Asachi” din Iași. Exact din această perioadă se simte atras de filologie, astfel că între anii 1979-1983 îmbrățișează această facultate în cadrul Universității „Al. I. Cuza” din aceeași urbe. Aici apar primii germeni ai ideii de a studia originea dacică a limbii române, dar neavând posibilitatea unei documentări aprofundate, revine la cercetare mai târziu, când pleacă din țară, în 1985. După un an de aflare în Germania, emigrează în SUA, unde se include activ, în cadrul unor congrese, cu diverse comunicări despre originea limbii române. După 1990 publică articole pe această temă în reviste din România și din SUA. Din 1994 studiază lingvistica la Graduate School and University Center, City University of New York,

activând aici și în calitate de cercetător științific și profesor asistent. În 1998 obține titlul de *Master of Arts* în lingvistică. Teza de masterat – *The influence of substrat in Romanian* – a fost dezvoltată în lucrarea *Originea traco-dacă a limbii române*, tipărită la Editura „Pontos” din Chișinău, și lansată, de asemenea, în capitala Republicii Moldova. Din 1999 M. Vinereanu și-a continuat studiile de lingvistică la nivel de doctorat. Noul *Dicționar...* lansat, scos de sub tipar la Editura „Alcor” din București, este încununarea unei activități laborioase de cercetare și elaborare de peste 20 de ani.

După cum a menționat în debutul manifestării Elena Vulpe, directoarea bibliotecii-gază, cartea lansată a anticipat marele interes față de lucrări de acest gen, neacoperit în fondul bibliotecilor din Chișinău. Cu acest prilej a amintit de efortul enorm, de pe timpuri al lui B.P. Hasdeu, patronul spiritual al Bibliotecii Municipale, care de unul singur a elaborat proiectul inedit al *Etymologicum Magnum Romaniae*. Directoarea a mulțumit cordial autorului pentru exemplarul donat cu autograf, menționând că va promova noua achiziție în rândul cititorilor ca pe o lucrare de mare valoare lingvistică.

Moderatorul evenimentului, scriitorul și lingvistul Vlad Pohilă, a făcut o incursiune în știința lexicografică română, apreciată ca relativ tânără, de câteva secole, în care s-au impus o serie de nume notorii, cum ar fi B.P. Hasdeu, Al. Cihac, O. Densusianu, Al. Graur, L. Șăineanu, A. Candrea ș.a., având pornire chiar de la Aron Pumnul. La Chișinău, Silviu Berejan este savantul care a făcut inovații în sistemul lexicografic. Cu o mică trecere în revistă a unor greșeli, care s-au perpetuat de-a lungul a 15 decenii, Vlad Pohilă a evidențiat totodată că lucrarea lui M. Vinereanu este una deosebită, adresată atât specialiștilor în domeniu, cât și tuturor categoriilor de utilizatori, în special tinerilor, inclusiv liceenilor, prezenți în mare număr la lansare. Meritul lui Mihai Vinereanu este mai evident, dacă vom remarca și faptul că, de regulă, la elaborarea și redactarea dicționalelor de proporții muncesc echipe întregi, pe când autorul și-a desfășurat activitatea de cercetare și alcătuire de unul singur, de cele mai multe ori pe cont propriu, departe de casă și de mediul lingvistic propice ei. Rezultatul a întrecut poate și propriile așteptări – lucrarea s-a bucurat de o apreciere meritată din partea mai multor personalități.

Între altele, actorul și scriitorul Andrei Vartic a ținut să remarce nu numai calitățile de inedită valoare fundamentală a *Dicționarului...*, cunoscut de Domnia Sa de la A la Z „încă din fașă”, adică din manuscris, dar și actul de curaj, excepțional, al autorului, calificat ca o dovadă de sacrificiu, de adevărat patriotism. În același context, academicianul Petru Soltan a apreciat efortul ieșit din comun al lui M. Vinereanu, felicitându-l pentru „acest neprețuit dar limbii române”. Profesoara de limbă română de la Liceul Teoretic „Mircea Eliade” din

Chișinău, dr. Veronica Postolachi, și-a împărtășit bucuria „unei descoperiri”, având certitudinea că e tocmai ceea ce căuta mai de mult. „Tinerii, în special, a spus dânsa, trebuie să cunoască bine de unde venim, să fim mândri de vechea poporului și a limbii noastre. Despre autor voi spune doar atât: poți să fii mai român decât românii, chiar fiind departe de țară.”

„Nașa editorială” din 2002 a lui M. Vinereanu, editoarea Marcela Mardare, la rându-i, a demonstrat publicului competent marea capacitate de cercetare și dăruire muncii îndrăgite de către autor, soldată cu dicționarul în cauză, care trebuie să se afle pe masa de lucru a diverselor categorii de utilizatori: cercetători, profesori, studenți, elevi etc. În încheiere, directoarea Editurii „Pontos” a spus că va fi onorată să colaboreze în continuare cu autorul pentru scoaterea de sub tipar a unor noi lucrări, dar poate și noi ediții ale *Dicționarului*. Poeta Claudia Partole a ținut să sublinieze următoarele: „Trebuie să-i mulțumim lui Dumnezeu că unii prieteni ne aduc alți prieteni, cum este și cazul lui M. Vinereanu, care a depus o muncă titanică, o consacrare totală, din care a rezultat o lucrare pe măsură.”

Protagonistul evenimentului a mulțumit pentru aprecieri, spunând că este o onoare să lanseze *Dicționarul...* la Chișinău, grație unor buni prieteni de aici de ani și ani, revederea cu aceștia constituind o reală bucurie, mai ales, când există și un temei îndreptățit. În continuare, M. Vinereanu a răspuns competent, documentat numeroaselor întrebări din partea, mai ales, a tinerilor.

Merită a fi reținute următoarele momente: *Dicționarul etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistică* este o lucrare de 936 de pagini, care cuprinde un fond de 5000 de cuvinte, după aprecierea autorului – circa 1000 de cuvinte noi. Din totalul lexicului abordat, circa 60 de procente le constituie cel de origine traco-dacă, astfel fiecare filă ne prilejuiește surpriza unor premiere, unor informații inedite, descoperind și redescoperind cuvinte ale „șiragului de piatră rară” de milenii revărsat „pe moșia strămoșească”. În *Notă asupra ediției* se arată că *Dicționarul...* acoperă în timp și spațiu dinamica vocabularului limbii române, pentru că autorul vine cu un punct de vedere avizat, complex, inovator. *Cuvânt-înainte* este semnat de prof. dr. Constantin Frâncu, șeful Catedrei de limba română și lingvistică generală, Facultatea de Litere, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași.

În concluzie, după cum a fost menționat de mai mulți vorbitori, vom da Cezarului ce este al Cezarului – prioritatea noutății și originalității absolute a lucrării prin abordarea elementului vechi, preromân al limbii române, oferindu-i spațiul cuvenit în contextul potrivit lexical. Aceasta este, după cum a mărturisit însuși autorul, concepția și metodologia de cercetare. Interesantă este și declarația că o dată cu prima ediție a *Dicționarului...*, M. Vinereanu nu-și

consideră încheiată activitatea de cercetare și elaborare în domeniul lingvisticii orientată spre originile ei traco-dacice, activitate care, după cum au observat unii cercetători din R. Moldova, e înscrisă pe linia istorică B.P. Hasdeu – Mircea Vulcănescu – Constantin Noica.

(*BiblioPolis*, 2009, nr. 1, vol. 29)

PRILEJ PENTRU O SĂRBĂTOARE DE SUFLET

LA BIBLIOTECA PUBLICĂ „ONISIFOR GHIBU”, în organizarea Bibliotecii Publice „Maramureș”, în cadrul cenaclului literar *Magia cuvântului*, în prezența autoarei, a avut loc lansarea volumului *Curs de stilistică*, de dna conf. univ. dr. hab. Irina Condrea, decanul Facultății de Litere de la Universitatea de Stat din Moldova.

La început, cu un mesaj de felicitare s-a adresat directoarea BP „Maramureș” Svetlana Javelea, mulțumind autoarei pentru onoarea de a lansa o carte foarte utilă pentru mai multe categorii de cititori, în special, studenți, masteranzi, profesori, liceeni, jurnaliști, filologi etc., pentru evenimentul care a prilejuit o adevărată sărbătoare de suflet tuturor celor adunați.

Moderatoarea cenaclului, Victoria Fonari, dr. conf. la USM, a făcut o succintă prezentare a cenaclului și a cărții lansate, apreciind-o ca pe una deosebită, cu un limbaj artistic elevat și bijuterii lingvistice incluse în cuprins, ținută grafică reușită, design și coloristică atrăgătoare.

Împărtășindu-și opinia, dr. conf. Viorica Molea a remarcat: „Acest curs de stilistică, materializat în minunata carte pe care o lansăm, a fost elaborat de către autoare de multă vreme, încercat pe viu la studenții facultății de mai mulți ani, ajungând acuma la deplina lui maturitate. Volumul a fost mult așteptat de cei interesați și va trezi, fără îndoială, o atenție sporită din partea celor care îl vor utiliza. Manuale de stilistică sunt foarte puține, cel de față este unul nou, cu o abordare originală, ținându-se cont de evoluția și schimbările care s-au produs în domeniu. Autoarea pornește de la lucruri cunoscute ca să ajungă la teme noi, cum ar fi intertextualitatea, metaplasmele și încheie reușit cu norma lingvistică. Remarcabilă este prezența unui bogat material factologic. În aplicații fiecare temă este ilustrată copios cu materiale diverse, exemplele fiind selectate din operele artistice ale autorilor consacrați.”

Prof. univ. Anatol Ciobanu, membru corespondent al AȘM, și-a amintit că Irina Condrea este o fostă studentă, foarte bună, a Domniei Sale, regretând numărul redus de savante în domeniul lingvistic, apreciind că autoarea merită în deplină măsură acest grad, fiind o fire muncitoare și foarte talentată. Irina

Condrea are mai multe teme de cercetare, care până la urmă s-au soldat cu zece cărți, are și traduceri, emisiuni radio și TV, conferințe etc., stilistica însă este copilul cel drag. De asemenea, are o serie de lucrări pe *șantier*. Cred că un bun intelectual trebuie să realizeze în viață trei lucruri esențiale: să dea naștere unui copil, să facă o casă și să scrie o carte. Sărbătorita noastră a atins aceste lucruri la cotă maximă.

Scriitorul și publicistul Vlad Pohilă a ținut să arate că a redactat o biografie a Irinei Condrea, i-a prefăcut o carte, a făcut o recenzie la cartea ei despre traduceri, referindu-se public la încă o pasiune a Domniei Sale, pe lângă cea de cercetare și de publicistică. Vorba e că după absolvirea facultății, la USM, I. Condrea a urmat la Moscova niște formidabile Cursuri de muzeistică și studiul artelor, după care a lucrat un timp ghid și traducătoare pentru celebre muzee din marile centre culturale ale Rusiei. Tot atunci a putut vizita mai multe republici incorporate în URSS; și-a făcut o bogată bibliotecă de carte românească, a comunicat cu oameni de aleasă cultură, din dreapta Prutului. Această carte este a 11-a în șirul celor apărute până acuma. În altă ordine de idei, a spus că prețuiește mult asiduitatea gospodărească, dar și civică pe care o demonstrează cu prisosință prin tot ceea ce face.

Dr. conf. Alexandra Gherasim avea să specifice: „Este un curs de stilistică rafinat, îți oferă multă deschidere, interpretări. Orice apariție a unei cărți este o sărbătoare. Cărțile pe care le scriu profesorii sunt altele decât cele pe care le scriu scriitorii. Cărțile profesorilor sunt un răspuns la necesitățile discipolilor, ale colegilor. Cărțile profesorilor se fac din dorința pentru a veni cu ceva bun întru ajutorarea studenților. Am avut ocazia să experimentez și eu acest curs pe viu cu studenții, erau foarte atrași și regretau faptul că nu este cuprins între două coperti, lucru care s-a produs și pentru care o felicităm cu multă căldură pe colega noastră”

Dr. conf. Ana Ghilaș a asigurat autoarea că volumul a prilejuit o mare bucurie nu numai pentru studenți, dar și pentru profesori. Având în vedere publicul numeros din rândul masteranzilor și studenților, dr. univ. Sabina Corniciuc a făcut câteva sugestii pentru aceștia: „Un manual cu repere clare este o provocare. Voi, tinerii, viitorii profesori, prin acest volum o să aveți un instrument util atunci când o să mergeți să predați în școli. Aveți în carte interferențe de mai multe feluri de stilistică. Nu este o invenție mai valoroasă decât de a ne exprima limbajul. Cum ne alegem instrumentul de vorbire, de comunicare, de muncă etc., depinde de fiecare în parte. În încheiere vă îndemn, vorba poetului, să vorbiți în miezul limbii și nu la marginea ei.”

S-ar putea vorbi încă multe lucruri interesante despre carte și autoarea ei, de exemplu, că este structurată în 12 capitole, că are 196 de pagini, că se ci-

tește ușor, aproape ca o lucrare artistică, dar vreau să rețin atenția la cel mai important aspect – ea, cartea, are o menire practică, una de căpătâi, este un avertisment și o dorință de a vorbi o limbă corectă, literară, în ciuda evoluției și a schimbărilor rapide în toate domeniile, inclusiv cel lingvistic.

Atmosfera evenimentului cultural, organizat de BP „Maramureș” în incinta BP „O. Ghibu”, a fost întregită de un scurt recital de muzică populară, susținut de absolventa USM Ludmila Manțuc, în semn de recunoștință pentru cei prezenți și pentru omagiată, căci până la urmă manifestarea a fost un omagiu adus omului de știință, dascălului, lingvistului de marcă Irina Condrea și produsului său intelectual *Curs de lingvistică*, primit cu multă cordialitate de public.

(*BiblioPolis*, 2009, nr. 2, vol. 30, semnat R. ANDREI)

LANSAREA UNUI... TĂRĂBOI...

LA BIBLIOTECA PUBLICĂ „TÂRGOVIȘTE” din Chișinău a avut loc un spectacol de umor cu genericul *Lume, lume, hai la glume*, prilejuit de Ziua internațională a umorului, la care și-au dat concursul cu mult spirit umoristic scriitori, academicieni, bibliotecari, ziariști, artiști, simpli cititori. Pe lângă toate glumele, evenimentul s-a dorit a fi și un omagiu serios pentru epigramistul Tudor Popovici, care a lansat o nouă carte, a 17-a la număr, mai deosebită decât precedentele, mai ales prin curajul de abordare, volumul intitulându-se sugestiv *Tărăboi în țara lui VoRoșca*. Lansarea s-a desfășurat în cadrul cenaclului care poartă numele bibliotecii-gazdă, condus fiind de un scriitor epigramist, dar și medic, Ion Cuzuioac. Atmosfera a fost *încălzită* din start de ample expoziții: de caricatură, a binecunoscutului specialist în domeniu Alex Dimitrov, cea de pictură a lui Ștefan Agachi și a protagonistului seratei de voie bună, numită *Creația epigramistului Tudor Popovici*, unde au fost expuse cărțile autorului, dar și o serie de desene, toate făcând parte din zestrea umoristică a protagonistului.

La început Ludmila Plopa, directoarea Bibliotecii Publice „Târgoviște”, a făcut o succintă prezentare a activității de cinci ani a cenaclului, trecând în revistă cele mai semnificative manifestări, accentuând că scriitorii și ziariștii care fac parte din tagma epigramiștilor au deja stabilită o frumoasă tradiție ca anume aici să se întâlnească la diverse sărbători de gen, dar și cu prilejul lansărilor de carte, evenimente foarte apreciate și gustate de public. Amintind de inspirata frază a lui Shakespeare că... *viața e un teatru, iar noi suntem actori*, gazda i-a îndemnat pe toți să se simtă confortabil și să participe activ la *lupte* și

dezbateri, căci pe învingători îi așteaptă traista cu surprize-cadouri, oferite de Tudor Popovici. Plus la epigramele spuse și scrise pentru concurs, vorbitorii au remarcat activitatea prolifică, inclusiv de medic, doctor conferențiar a sărbătoritului, s-au referit la cartea căreia i s-a dat *drum verde* către cititor.

Astfel, ziaristul Gheorghe Postolachi a menționat: „Cartea *Tărăboi în țara lui VoRoșca* este una foarte bună, formatul e adecvat. De un lucru nu-mi pot da seama de ce autorul a plasat toate ilustrațiile pe partea stângă, să însemne asta ceva?” Criticul Mihai Cimpoi a oferit un răspuns prin replica: „Pentru că nu e cu partidele de stânga!...” În final, Gh. Postolachi a mai subliniat: „Să-i mulțumim autorului că a scris o asemenea carte și haideti s-o citim și s-o recitim noi, cei care am mai citit-o.”

Cu plăcere vădită moderatorul Ion Cuzuioc i-a oferit cuvântul în continuare academicianului Mihai Cimpoi care, salutând manifestarea și pe participanții ei, a găsit necesar să sublinieze că scriitorii epigramiști sunt cei mai uniți din cadrul Uniunii Scriitorilor. Tudor Popovici este o personalitate cu o activitate susținută pe mai multe planuri, știindu-se că pe lângă medicină, mai este directorul unui ziar pentru studenți, încearcă să reînvie *Chipărușul*, editând unele ediții separate, cum ar fi *Academia umorului*. Spunând că demult visează să apară o publicație umoristică, *Domnia Sa* și-a exprimat regretul că o republică care are foarte multe realități demne de râsu-plânsu lumii, nu are o astfel de revistă, deși ajutorul într-o editare îl promisese chiar Voronin. Mihai Cimpoi a mai detaliat că e bine că aproape toate epigramele din cartea *Tărăboi în țara lui VoRoșca* sunt ancorate în realitățile politice din țară.

Relevând faptul că nu mulți scriitori se pot bucura de o prefață la carte semnată de un alt academician – Nicolae Dabija, redactorul-șef al revistei Uniunii Scriitorilor din Moldova *Literatura și arta*, moderatorul l-a îndemnat să-și împărtășească unele impresii vizavi de serata umoristică și de cel care a provocat-o. În ciuda așteptărilor, apreciatul poet și publicist a reținut atenția asupra unor lucruri care nu s-au înscris în ordine de amuzament, dar de adâncă tristețe, bunăoară: „Avem o republică plină de umor, dar umoriști – puțini. Avem doar niște oameni buni la suflet și foarte triști. Cunoscut faptul că Tudor Popovici în ultimul timp a trecut prin momente extraordinare de sănătate, fiindu-i periclitată viața, dar a scris, chiar spitalizat fiind, epigrame dramatice, sincere. Acum a venit cu epigrama politică, demonstrând mult curaj și patriotism. Este un autor talentat, care-și trăiește pe viu epigramele. Astăzi noi ducem o viață absurdă (chiar mai absurdă decât în spectacolele lui Eugen Ionescu, care se joacă din scenă și l-au afirmat ca pe un dramaturg de talie mondială), când anormalitatea a devenit normă. Cartea pe care o lansăm este profundă, scrisă cu multă durere. Dacă nu ne aduna T. Popovici, nici

n-am fi știut câți umoriști avem. I. Cuzuioc este conducătorul unui cenaclu excepțional.”

Pentru protagonist îndrăgita cântăreață de muzică populară bucovineană Maria Iliuț a interpretat mai multe melodii, care s-au înscris în atmosfera evenimentului, fiind completată mai apoi și de interpretarea savuroasă a lui Iulian Caranfil, în special, a melodiei *Melancolie* pe versurile regretatului Grigore Vieru, chiar și în cadrul unei serate dedicate umorului.

Poetul satiric Ion Diviza a prezentat publicului următoarele amănunte: „Autorul dă dovadă de mult curaj publicând această carte, luându-i pe mulți în furci, și pe bună dreptate, căci o merită. Când vom trăi bine, vom avea curajul să râdem și mai luminos. Ne dorim să creștem până la nivelul mării literaturi.” O altă opinie ancorată în contextul discuțiilor a fost cea a scriitorului Victor Prohin, care a amintit că s-au mai scris epigrame și despre alți conducători comuniști, dând exemplul Eugeniei Ostapciuc și al lui Andrei Sangheli. Tudor Popovici are talent, mult curaj civic, iar desenele din carte completează reușit mesajul epigramelor, făcându-l pe cititor să-și întindă zâmbetul până la urechi. După V. Prohin, umorul se face, mai ales, în țările sărace și în cele care au vițade-vie. Moldova le cuprinde pe ambele.

Poetul Ianoș Țurcanu, în calitate de șef adjunct al Direcției municipale de cultură, a concluzionat că e foarte bine că în biblioteci au început să apară cenacluri literare, unele având o desfășurare merituoasă, între care se înscrie și cenaclul *La Târgoviște*. Și totuși... e greu să fii vesel, scriind pe teme umoristice, a mărturisit el. Un oaspete de scurt popas s-a dovedit a fi unul din cei mai cotați umoriști basarabeni – Gheorghe Urschi, care a venit de drag de Tudor Popovici și de public din spital, împărtășind celor prezenți momente de martor ocular când protagonistul, în ciuda faptului că era grav bolnav, *comitea* epigrame, permanent având pixuri și hârtie pentru a nu scăpa nicio clipă de inspirație. Este un exemplu pentru noi toți, este curajos și merge înainte, după ce a adunat lauri în medicină, s-a apucat și de literatură, a mai adăugat Gh. Urschi.

Scriitorului Vlad Zbârnciog i s-a părut deosebit de semnificativă coperta roșie a cărții lansate, care parcă anticipează roșul din interior, apreciind tematica variată, conținutul bogat ce îl reprezintă cu succes pe autor, pe ambele maluri ale Prutului, prorocindu-i premii la festivalurile de gen. Larisa Ungureanu, dr. în studiul artelor, a destăinuit că la început mai nu a făcut o confuzie, citind *VoRișca* în loc de *VoRoșca*, (în primul caz, forma rusească s-ar fi tălmăcit *Hoțul*, o corespundere și în acest caz – *n.n.*). Adresându-se lui Tudor Popovici, dânsa a mai remarcat cu tristețe că un umorist este curajos, dar, din păcate, la noi, nu toată lumea e la fel. Profesorul Loghin Martin Alexeev, care, de asemenea,

„cochetează” cu epigrama, a spus-o tranșant: „Tudore, ne-ai dat chișca la toți! Atâtea epigrame politice!”

Minunații copii de la Studioul „Cardinal”, grupa mică și cea mare, au prezentat scenetele *Greierul și furnica* și respectiv *Vai-vai-vai!*

Cu dreptul legitim la „*ultimul cuvânt*”, dar și cel mai de onoare, Tudor Popovici a recunoscut: „S-a vorbit mult aici despre curaj, dar consider că e un lucru firesc să scrii așa precum simți, să redai adevărul. De ce să te temi? Cu toate acestea, două tipografii mi-au respins manuscrisul anume din această cauză. Nu știi de ce frica a intrat în oameni, de parcă ne-am pomeni în vremea lui Stalin. Suntem oare lași? Mulți au încercat să mă avertizeze că vor veni să mă închidă, dar pentru ce? Am făcut ce trebuia să fac și le sunt recunoscător colegilor de epigramă I. Cuzuioac, I. Diviza, V. Prohin că m-au ajutat, lui Nicolae Dabija pentru *Prefață* la carte. Vă îndemn să luptăm cu dictatura comunistă, să nu ne temem să spunem adevărul, mai ales că posturile de radio și televiziune oficiale, ziarele progubernamentale fac jocul dușmanilor poporului nostru, varsă căldări de zoi asupra celor care nu-i susțin.

Juriul, susținut cu multă animație de public, a stabilit învingătorii pentru cele mai bune epigrame ad hoc, deținătorii primelor trei locuri s-au dovedit a fi: Titus Știrbu, Nicolae Dabija și Vlad Zbârciog. O epigramă a avut și Mihai Cimpoi, pe care a prezentat-o în afara concursului. Conform unei bune tradiții, directoarea Ludmila Plopa i-a înmănat lui Tudor Popovici o *Diplomă de mențiune* din partea Bibliotecii Publice „Târgoviște”, îndemnându-l să scrie cât mai mult și să-și lanseze și în continuare cărțile în cadrul Cenaclului, unde este așteptat de fiecare dată cu mult drag.

Mărturisesc că am fost în chiar miezul evenimentului în cauză și din partea-mi îi adresez epigramistului Tudor Popovici o urare cu toată sinceritatea și încântarea: la mai multe cărți și toate pe aceeași unitate de măsură! Mai sunt și la Moldova oameni ce nu se tem a spune răspicat adevărul!

(*BiblioPolis*, 2009, nr. 2, vol. 30)

CU DRAGOSTE DESPRE OMUL DIN PREAJMĂ

EXEMPLUL FRUMOS TREBUIE SĂ NE ÎNSUFLEȚEASCĂ, SĂ NE INSPIRE, – consideră Ludmila Bulat, redactor de carte, cea care câteva decenii de viață s-a consacrat activității editoriale în mai multe unități de profil, dar în special celei de la Editura „Cartea Moldovenească”. În acest mediu *de naștere* a cărților s-a pătruns de dragostea de ele, de oamenii care participă la întreg ciclul de scoatere a lor *în lumină*, de limba română, de istoria și oamenii Țării etc. În cu-

noștință de cauză și în semn de omagiu s-a gândit să adune între două coperti, o serie de eseuri, schițe, risipite în presa periodică, anterior, într-un elegant volum, intitulat simplu – *Omul din preajmă*^{*}, dar și foarte sugestiv în același timp, căci ne duce cu gândul, fără doar și poate, la preceptul biblic: iubește-l pe aproapele tău. Și anume cu multă dragoste a scris Ludmila Bulat această carte, depășind condiția de redactor, fiind înzestrată cu spirit de observație și har de la Dumnezeu pentru mărturisirea celor văzute și auzite.

Cine sunt protagoniștii, adică cei din preajmă? Ne răspunde chiar autoarea în cuvântul de salut către cititor, argumentând că cei din preajmă au fost oamenii pe care îi cunoaște de mulți ani, alături de unii a crescut și s-a format, de la alții a învățat și le-a urmat povețele, simțindu-le căldura și omenia. O bună parte din aceștia au făcut parte din publicul numeros care s-a adunat la o întâlnire de suflet la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” pentru a lansa recenta apariție în cadrul Editurii „Pontos” din Chișinău, în prezența și cu susținerea autoarei.

Acțiunea a fost moderată de scriitorul și neîntrecutul publicist și stilist Vlad Pohilă, care chiar din start a subliniat rolul muncii pline de splendoare, dar și de greutate a editorilor și poligrafiștilor, menționând: aducem și pe această cale, un omagiu, toată recunoștința și prețuirea redactorilor de carte, corectorilor, tuturor celor care se află în serviciul de editare și tipărire, care de cele mai multe ori sunt în umbra autorilor. Despre ei s-a scris puțin. Or, în cumplita perioadă de ocupație sovietică tocmai scriitorul și redactorul au ținut aprinsă făclia spiritualității, a cărții.

În *sposedania* către public Ludmila Bulat și-a împărtășit emoțiile, bucuria de a fi cunoscut și lucrat în *preajma* unor mari personalități lingvistice – Valentin Mândăcanu, Foca Obadă ș.a., de la care în mod practic, zi de zi, a învățat limba română, împreună cu alți colegi. Și-a exprimat mândria și satisfacția că în 1989 a avut șansa de a îngriji în procesul editorial de opere ale unor mari savanți și scriitori români, bunăoară, Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu, Marin Preda, Gane, Giurescu și alții, pe care o parte din noi nici nu puteam visa să le ținem în mână, decât pe ascuns, la Biblioteca „Krupskaia”, în secția literatură străină. În primii ani de renaștere națională a bătut *ceasul de aur* pentru editorii și poligrafiștii din Republica Moldova. Cărți valoroase, într-o ținută grafică impecabilă, la prețuri acceptabile, se editau în tiraje de sute de mii, în special, cele din seriile *Biblioteca școlarului*, *Cartea pentru toți* ș.a. Unii chiar au inițiat un negoț profitabil de cărți cu frații de peste Prut. În același timp, Ludmila Bulat nu a putut să nu-și exprime regretul împărtășit de foarte mulți în legătură cu situația deplorabilă în care se găsește domeniul editorial astăzi,

^{*} Bulat, Ludmila. *Omul din preajmă* : publicistică. – Chișinău : Pontos, 2009. – 152 p.

nefiind protejat sub nicio formă de către stat. Casa Editurilor, nu mai este a lor, cum, de altfel, nimic aproape n-a mai rămas din Casa Presei, care să confirme că slujitorii acesteia se află acolo și nu zeci de firme și firmulițe, businessmeni, care și-au instalat grele uși de metal, ce redau o atmosferă sumbră, în care muza inspirației nu-și prea găsește locul.

Și-a depănat amintirile în continuare despre colegi, în special, despre cea care i-a adunat cu prilejul ei de sărbătoare, Ludmila Batâr, veteran al activității editoriale, care a remarcat că Ludmila Bulat și-a asumat rolul de cronicar al vieții editoriale, ceea ce i-a reușit de minune, iar Lora Bucătaru, de asemenea un redactor de carte cu multă experiență de muncă, și-a exprimat bucuria că evenimentul de cinstire a unei noi cărți a fost provocat de o colegă – foarte bun specialist. Artista Emerită Ninela Caranfil a spus că atunci când o carte este scrisă cu sufletul, ea se citește ușor, dovadă că volumașul oferit anticipat de autoare l-a citit în doar două zile. Redactorii sunt părinții cuvintelor, a mai adăugat ea, oferind sărbătoritei și publicului un frumos recital de poezie, intitulat expres: *Eu nu mă las de limba noastră*. Cu felicitări pentru cea de-a treia carte editată de Ludmila Bulat a mai venit Pahomie Bejenaru, impresionat de *Vlăstarii viguroși ai Seminarului Teologic*, *Un muzeu cu țigăncușe în prag*, *O floare pentru un redactor*, referindu-se doar la câteva titluri din carte, dar care toate merită același interes sporit de lectură. Aceeași opinie au avut-o și alți vorbitori: Ionel Căpiță, Maria Ișaev, Ion Rotaru și alții.

Subscriu în totalitate la punctele de vedere care s-au exprimat față de această carte și autoarea ei – este o carte care emană lumină, bunătate și oferă exemple de urmat. Limbajul lucrării, după cum a observat și moderatorul Vlad Pohilă, este mustos și se apropie după gen de cel al nuvelei. Folosind stilul clasic, de manieră crengiano-sadoveniană, cartea *Omul din preajmă* de Ludmila Bulat este accesibilă pentru toate categoriile de cititori. Este o carte scrisă cu dragoste despre dragostea față de aproapele său.

Merită și a fost apreciată ținuta grafică, îmbogățită cu o imagine a maestrului în fotografie și doctorului în economie Vasile Șoimaru, imagine care semnifică *Drumul spre lumină*.

Cu gândul că această carte va completa fondurile de carte ale bibliotecilor, îndemn eventualii cititori s-o citească, căci nu vor regreta. Gustul după lectura unei asemenea cărți este unul de plăcere, satisfacție, împlinire și dorința de a fi numaidecât mai bun cu cei din preajmă.

(*BiblioPolis*, 2009, nr. 3, vol. 31, semnat R. PELIN)

CASĂ NOUĂ PENTRU BIBLIOTECA „MARAMUREȘ”

LA EVENIMENTELE CULTURALE DE MARE IMPORTANȚĂ din capitala Republicii Moldova, desfășurate în ultimul timp, se înscrie și redeschiderea Bibliotecii Publice „Maramureș”, amplasată de data aceasta în sectorul Centru al capitalei (anterior a fost în sectorul Buiucani) – la Centrul de copilărie, adolescență și familie.

Inaugurarea a avut loc cu prezența mai multor personalități marcante de pe un mal și altul al Prutului, secundați de public numeros, setos de manifestări culturale. De la bun și salutar început, pretorul Vladimir Șarban a mulțumit Lidiei Kulikovski, directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, pentru onoarea de a găzdui biblioteca, care, vine să acopere o necesitate stringentă de lectură într-o zonă de margine a Chișinăului, văduvită de instituții biblioteconomice.

Grație faptului că au fost anulate vizele pentru cetățenii români, impuse de fosta conducere comunistă, la eveniment au participat: Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Publice din Baia Mare, ctitorul de la început al Bibliotecii Publice „Maramureș” din Chișinău, care a fost deschisă în anul 2001, însoțit de o parte din echipa sa: Alina Lemnean, Simona Domota, Ioana Dragota, Sorina Sandor, Ioan Micle, veniți, ca de fiecare dată, cu donație de carte, de data aceasta lotul fiind destul de considerabil – 10 mii de exemplare, constând din literatură valoroasă, inclusiv dicționare și enciclopedii, des solicitate mai ales de cititorii care fac parte din generația tânără – studenți și elevi de la instituții de învățământ.

Lidia Kulikovski a menționat că datorită bibliotecilor-filiale de carte românească din sistemul municipal, deschise și tutelate de instituții biblioteconomice din București, Constanța, Cluj-Napoca, Târgoviște, Baia Mare, Alba Iulia, Bistrița, Târgu-Mureș, Focșani, până în prezent în număr de nouă, a fost posibilă schimbarea proporției de carte românească, ajungându-se la 50 de procente, față de nouă procente, cum se atestă în primii ani de renaștere națională.

La rândul-i, Teodor Ardelean și-a exprimat mulțumirea că, împreună cu oamenii inimoși din alte zone din Țară, s-a reușit schimbarea statisticilor din Basarabia la capitolul carte românească.

Bucuria bibliotecarilor și a cititorilor cu mesaje călduroase a fost împărtășită și de acad. Mihai Cimpoi, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, scriitorii Nicolae Dabija, Ion Hadârcă, Vlad Zbârciog, Iulian Filip, Ianoș Țurcanu, profesorii universitari Vasile Șoimaru, Lidia Grosu ș.a.

Manifestarea a fost întregită de vernisajul unei expoziții de fotografii a jurnalistului Andrei Viziru, fiind prezentată de scriitoarea Claudia Partole și prof.

univ. Victoria Fonari, conducătoarea cenaclului literar „Magia cuvântului” de la Biblioteca Publică „Maramureș”.

(*BiblioPolis*, 2009, nr. 3, vol. 31, semnat R. ANDREI)

PPREZENTAREA UNUI NOU MANUAL: METODICA PREDĂRII LITERATURII ROMÂNE

LA BIBLIOTECA PUBLICĂ „O. GHIBU” din Chișinău a avut loc lansarea unui nou manual – *Metodica predării literaturii române*^{*}, autor Constantin Șchiopu, conferențiar la Catedra literatură română și comparată de la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”, profesor la Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim”, autor a peste 100 de lucrări, în special, manuale școlare, avându-i de coautori pe Mihai Cimpoi, Marcela Vâlcu-Șchiopu ș.a.

Cartea s-a dovedit a fi un produs proaspăt, foarte solicitat, deficitar în același timp, dacă ținem cont că ultima lucrare în domeniu a fost editată în 1984 și s-a bucurat de aprecierile celor pentru care e foarte binevenită: profesori, cercetători literari, doctoranzi, studenți, elevi etc.

În debutul evenimentului directoarea bibliotecii Elena Vulpe a spus că manifestarea se înscrie de minune în șirul de acțiuni dedicate *Anului creativității* în curs, de asemenea, poate răspunde și Programului *Nu pentru școală învățăm, ci pentru viață*, aflat în plină desfășurare atât în cadrul instituției-gazdă, cât și al celei tutelare – BM „B.P. Hasdeu”.

Moderatoarea Ludmila Armașu, dr. conf. la UPS „Ion Creangă”, a făcut o scurtă prezentare a lucrării, menționând că autorul întotdeauna a știut să vină în ajutor școlii cu manuale necesare pentru ciclul preuniversitar, noul volum însă este adresat unei categorii mai largi de beneficiari. În continuare, Eliza Bottezatu a menționat: „Am venit să ne bucurăm împreună de apariția unei cărți bune. Autorul este un literat, mai întâi de toate, și aceasta este foarte bine. Am rămas impresionată și de haina poligrafică, și de conținutul cărții. Metodica se naște din experiență, lucru pe care l-a dovedit autorul. Meritul cărții este că anume conf. C. Șchiopu nu a teoretizat excesiv, cum uneori se întâmplă. E mai greu să fii simplu. Autorul propune multe sugestii practice care vor fi de real folos instituțiilor de învățământ. Este bine că s-a ocupat de genurile literare. Ar mai fi și alte idei, dar pentru altă ocazie. *Drum bun cărții și La mai multe cărți!*”

Ludmila Berzoi, dr. conf. univ. la USM, a prezentat câteva reflecții, specificând următoarele: „Fără ezitare pot spune că este vorba de un nume de prestigiu, care s-a impus nu numai prin activitatea didactică, dar și cea de cercetare.

^{*} Șchiopu, Constantin. *Metodica predării literaturii române*. – Chișinău : s.n., 2009. – 332 p.

În manualul care se lansează autorul nuanțează metodici, prezintă proiecte didactice, deopotrivă cu sugestii pentru organizarea lecțiilor. Sunt multe aspecte pozitive, lucrarea în ansamblu este o mare realizare.”

Lectorul superior la UPS „Ion Creangă”, Liuba Cibotaru, a arătat că autorului nu i-a scăpat nimic din vedere, lucrarea apreciind-o ca pe una originală, bine structurată, care se bazează pe multe exemple, autorul neeschivându-se de la cele mai greu de abordat. Doctoranda Ludmila Cașu a arătat, în numele tinerilor specialiști, că aceștia de multe ori se confruntă cu multe cazuri mai dificile de predat, bucurându-se de cartea dlui C. Șchiopu, cu răspunsuri la multe întrebări care par a fi anticipate, este o lucrare ce nu va lipsi de pe masa de lucru a tinerilor savanți. O altă doctorandă, Elena Melnic, consideră că prin această lucrare autorul a umplut un mare gol în istoria literaturii naționale, mărturisind că o parte din sugestiile oferite a și reușit să le aplice în practica pedagogică. Viorica Goraș-Postică, dr. conf. univ., USM, completând cele relatate de alți vorbitori, a afirmat că autorul vine documentat din literatură, materialul propus ajută la aprofundarea cunoștințelor în domeniu, sensibilizează cititorul întru stimularea procesului de lectură prin savurare și plăcere, îndeamnă colegii să abordeze competent și profesionist metodicele de predare a literaturii române.

Victoria Fonari, dr. în filologie, și-a amintit de perioada de studenție, când l-a avut ca profesor pe C. Șchiopu, apreciindu-i meritul de bun formator, care-i determina pe studenți la meditație și simțire a textului prin prisma proprie, îndemnându-i, în primul rând, să fie buni cititori, apreciindu-i și calitatea de bun valorificator al creației populare. Eleva Liceului „Tudor Bubuioc” din Bubuieci, Mihaela Rusu, discipolă a profesoarei de limba și literatura română E. Popovici, remarcând perceperea pozitivă a manualelor de limbă română elaborate de C. Șchiopu, a amintit de afirmația scriitorului M. Preda: „Misiunea scriitorului român de azi, conștient de bogăția expresivă a limbii sale, trebuie să vizeze dezvoltarea fără limită a frumuseții unei istorii și a unei limbi”, concluzionând că Domnia Sa urmează cu demnitate acest deziderat. Se consideră greșit, a mai spus eleva, că limba și literatura română, în ultimul timp, nu are nevoie de sacrificiu intelectual, de lecturi substanțiale. Anume C. Șchiopu este unul din pilonii spiritului românesc care prin manualele sale reușește să se coboare în sufletul elevilor, pentru că, de fapt, pe bună dreptate se zice că în suflet se înalță sensul lumii.

Evenimentul, dar mai ales protagonistul, s-a bucurat de prezența unui număr mare de colegi de facultate și de activitate profesorală, de prieteni, studenți, elevi. În final, C. Șchiopu a mărturisit: „Mi-am dorit să am o întâlnire de suflet cu cei dragi, este prima mea ieșire și încercare la public după 30 de ani de

activitate didactică. *Metodica...* este cartea care-mi place cel mai mult, poate și de aceea că am lucrat la ea zece ani, poate de atâta că este una utilă și așteptată. Vreau să mulțumesc cu ocazia lansării și directorului A. Silvestru, să nu uităm că omul creativ este azi în vogă.”

Sărbătoarea a fost întregită de un frumos recital de muzică și poezie susținut de colegile de universitate M. Mocanu, M. Sârbu, elevele T. Coștrițchi, M. Gribincea, Dumitrița Moraru și ansamblul vocal „Prometeu”, conducător artistic V. Adam.

(*BiblioPolis*, 2009, nr. 3, vol. 31)

DIN SILABA SUFLETULUI – O SĂRBĂTOARE PENTRU SUFLET

DE ANI BUNI DE ZILE, LA BIBLIOTECA PUBLICĂ „ONISIFOR GHIBU” din Chișinău s-a încetățenit o practică de a lansa în cadrul Salonului de Arte sau al Cenaclului Literar „Mihai Eminescu”, condus de poetul Ion Hadârcă, tinere talente, care nu în puține cazuri demonstrează ulterior că au avut un start reușit întru formarea destinului artistic.

Îată că și de data aceasta la o serată poetică s-au adunat mai noi și mai vechi discipoli ai profesoarei de limba și literatura română de la Liceul Teoretic „Mircea Eliade”, dr. în filologie, Veronica Postolachi, pentru a lansa prima plachetă de versuri a unei foste eleve, intitulată frumos *Silaba sufletului*. Autoarea se numește Ana Macari, care este studentă la două facultăți în cadrul Universității Agrare de Stat din Moldova, o studentă eminentă, deținătoare a bursei Republicii Moldova, dar care, pe lângă studii, mai lasă deschisă poarta sufletului pentru a fi invadat de muza poetică. Până a-și vedea grămăjoară versurile într-o plachetă, Ana Macari a avut publicații în revistele *Noi*, *Clipa siderală*, în culegerea *Tentația metaforei* ș.a.

La consemnarea debutului s-au alăturat profesori, studenți de la Universitatea de Stat din Moldova, de la Universitatea Agrară, Academia de Studii Economice, elevi de la liceele „Mircea Eliade”, „Al. I. Cuza”, rude apropiate.

În cuvântul de salut, directoarea Bibliotecii Elena Vulpe a vorbit cu deosebită mândrie că în cadrul manifestărilor culturale aici s-au făcut auzite vocile multor mari scriitori, cum ar fi cea a regretaților poeți Ioan Alexandru, Marin Sorescu ș.a., de asemenea, la „Onisifor Ghibu”, și-au lansat cărți scriitorii Ana Blandiana, Ion Hadârcă, Vladimir Beșleagă, criticul și istoricul literar acad. Mihai Cimpoi și încă mulți, mulți alții. Evenimentul se înscrie strălucit în se-

ria de manifestări dedicate Anului creativității și Anului tineretului, biblioteca având un program bine conturat întru promovarea tinerilor – ca aceștia mai apoi să-și amintească cu drag de pista inițială de lansare.

Moderatoarea și prefațatoarea culegerii de poezii lansate, Veronica Postolachi, a menționat că poezia Anei Macari, izvorâtă din inocența copilăriei și semnele de întrebare ale adolescenței, pășește pragul maturității prin îngrijorarea și emoțiile în fața unor probleme majore: *rădăcinile* omului în *nisipuri trecătoare*, *criza existenței*, *albia minciunii*, *nepăsarea*, destinul cuvântului în *pântecele gândului*, *haosul cotidianului*, *suferința*, *tainele universului*, oamenii ca *roboți sentimentali*, dușmănia dintre oameni, nostalgia copilăriei, credința în iubire. Ea este o poezie profund metaforică, pe alocuri ermetizată, te invită într-o lume a sufletului, în *mărilor adânci* ale sinelui, care ne deschide poarta în universul unui eu introvertit.

Cu mult discernământ s-au pronunțat asupra poeziei Anei Macari tinerii critici literari. Iată cum apreciază lirica macariană Alexandrina Palii, studentă și ea la Academia de Studii Economice: „Sunt convinsă că versurile adunate în această carte nu reflectă altceva decât transformarea *necunoscutului* în *înțelegere*, ea este starea autorului și evoluția acestuia în *căutarea de sine*. Fiecare cuvânt confirmă acest lucru. Apa, element primordial, care ne este introdus chiar din copertă, domină întreaga carte sub diferite forme. Am citit cu mare plăcere cartea, manifestând o predilecție aparte pentru versurile dedicate părinților (*Curg culorile*, *Realitate la margine de univers*) și, mai ales, pentru *Încep*, care, deși sunt ultimele versuri, nu ar pune punct, ci virgulă, prevestind o altă etapă de percepere a lumii care se vrea narată într-o următoare culegere de versuri, la a cărei lansare, sper să fiu, de asemenea, invitată. *Încep* reprezintă o renaștere primăvărată a felului de a silabisi sufletul ajuns la împăcarea cu sine. Cartea cuprinde versuri din diferite perioade de creație, de aceea îmi este ușor să-mi recunosc fosta colegă de liceu. Vă îndemn pe toți, într-o oră liberă de relaxare, să citiți integral cartea de versuri lansată, astfel veți citi de la A la Z, pe silabe, sufletul Anei Macari.”

Valeria Răileanu, elevă în clasa a noua la Liceul „Mircea Eliade”, consideră că poezia Anei Macari ne întristează în unele cazuri, dar și ne bucură în altele, făcându-ne să descoperim noi imagini, noi gânduri, adevăruri, unele din ele (de ex., *Curg culorile*) conturând tărâmurii magice, ireale, dar frumoase. Poeziile prezentate fac dovada unei ființe înzestrate. Un alt elev, I. Cernoley, lasă să se înțeleagă că poezia tinerei autoare impresionează profund, versurile fiind îmbibate cu sensuri adânci, dar triste, ale realității cotidiene – către aceasta ne conduc îmbinările *albia minciunii*, *haosul cotidianului*, *suferința* etc. Poeta critică *adevărrurile-șabloane*, tinde la o ascensiune spirituală și la o fereastră

veșnic deschisă a sufletului. Impresionează mult poezia *Te iubesc*, veșnicul lait-motiv al sufletelor învăluite sub mantia frumosului.

Eleva Jana Semionov, din același liceu și din aceeași clasă, între altele, constată: „Ana Macari este întruchiparea cuvintelor patronului spiritual al liceului nostru – Mircea Eliade, care spunea că frumos în noi e faptul căutării. Ea caută versul, îl găsește și vine să ni-l împărtășească și nouă, fiind sigură că lumea înconjurătoare, prin intermediul lui, se face mai frumoasă spiritual.” Șirul vorbitorilor a fost completat de Ana Smolnițchi, studentă la Universitatea de Stat din Moldova, și elevii sus-numitei clase, a noua – Nicoleta Iliuha, Olga Spănu, Maria Muntean ș.a.

Cartea, recent lansată la Filiala „O. Ghibu”, a apărut la Editura „Pontos”, directoarea căreia, scriitoarea Marcela Mardare, și-a exprimat bucuria de a da aripi cutezanței, pentru că Ana Mardari și-a risipit, picătură cu picătură, sufletul în aceste versuri. Este o carte bună, cu o viziune profundă. Dacă Ana „s-a molipsit de boala poeziei”, să-i dorim să fie incurabilă. A apreciat meritul Anei, dar și al părinților ei întru crearea condițiilor favorabile creației, prof. univ. Valeriu Enciu, iar Adrian Macari, student la Universitatea de Stat din Moldova, arătând că este mândru de sora mai mare, i-a dorit până ușoară și alte cărți în viitorul apropiat.

În final, Ana Macari a mulțumit tuturor celor care au contribuit la apariția plachetei de versuri, în primul rând, părinților, masterandei Universității de Stat Vera Sărățel, verișoara sa, care prin ilustrațiile făcute pentru carte și-a marcat și ea debutul plastic, tuturor participanților care, cu vorba și sufletul, au fost aproape de această sărbătoare a debutului ei. E greu de presupus dacă tânăra poetă promițătoare va îmbrățișa o carieră care să exprime magia cuvintelor, nu știm dacă ea însăși își dorește acest lucru, cert însă este că Ana își va desfăta sufletul cu poezie, proprie sau a poeților consacrați, chiar dacă preocupările profesionale îi vor fi de altă natură. Sufletul ei avid de frumos nu va ceda în față îngustimilor de măsură, or, aceasta contează foarte mult, societatea, omenirea în ansamblu, poate evolua doar asistată de generații talentate și ascendente. Îi dorim Anișoarei zbor lin pe aripile muzei poetice, destin împlinit, căci efort și străduință are pe cât poate duce.

(*BiblioPolis*, 2009, nr. 4, vol. 32)

CU SUFLETUL APROAPE DE LIVIU REBREANU

ODATĂ CU DESCHIDEREA BIBLIOTECII PUBLICE „Liviu Rebreanu” la Chișinău, în parteneriat cu Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud (trei ani în urmă), suita de manifestări omagiale dedicate celui mai mare romancier român din toate timpurilor, a sporit simțitor.

În mod tradițional, instituția care-i poartă numele, în cadrul programului cu genericul Săptămâna ușilor deschise, aliniat zilei de naștere a marelui scriitor, organizează o serie de activități menite să familiarizeze publicul larg cu cele mai noi și interesante amănunte din viața și activitatea literară a patronului spiritual.

Ediția curentă n-a fost o excepție, chiar dacă, din motive obiective, pentru prima oară, n-au putut fi prezenți tutelarii de la Bistrița-Năsăud, având însă și anul acesta mare grijă să completeze fondul de carte încă din vară cu o considerabilă donație de volume valoroase în număr de câteva mii.

Astfel, pe parcursul a șapte zile au fost desfășurate mai multe expoziții și prezentări de colecții, excursii ghidate, de exemplu: *Liviu Rebreanu – prezențe în Biblioteca „Liviu Rebreanu”*, *Călătorii minunate prin pagini de carte*; mesele rotunde: *Biblioteca suport informațional pentru dezvoltare continuă* și *Promovarea valorilor francofone* (de reținut că biblioteca dispune de o colecție consistentă de carte în limba franceză, inclusiv enciclopedii și dicționare), serata literară *Titus Știrbu – poetul cu suflet de copil*; jocul literar *Călătorie în orașelul Bucuriei*; a fost prezentat în premieră flachmobul *Biblioteca te așteaptă*, lecția bibliografică *Ce ne spun cărțile*, de asemenea, au mai fost zile consacrate informării, atelierelor de creație, matineelor. De un interes deosebit s-a bucurat lansarea volumului de versuri, în prezența autorului Dumitru Pasat, *Clipa, doar ea*.

Un cuvânt aparte se cere a fi spus despre publicul numeros, bine organizat, începând cu alaiuri de copii de la grădinița 159, continuând cu elevi de la liceele „Gh. Asachi”, „G. Călinescu”, „Al. I. Cuza”, Colegiul de Poliție „Dimitrie Cantemir”, Liceul de Cadeți „Sfântul Gheorghe” și pedagogi din întreaga republică, aflați la stagiul la Institutul de Științe ale Educației, care au manifestat nu numai o prezență impunătoare, dar și o antrenare activă în toate activitățile.

Săptămâna ușilor deschise s-a încununat cu o conferință jubiliară *Liviu Rebreanu – 125 de ani de la naștere*, cu regret, Domnul i-a hărăzit doar 59 de ani neîmpliniți de viață.

Mai întâi un grup de cadeți de la Liceul „Sfântul Gheorghe” – Gheorghe Crețu, Mihai Scutaru, Iurie Trifan, Mihai Munteanu ș.a. – au prezentat un scurt spectacol literar cu fragmente din creația lui L. Rebreanu și eseuri proprii.

Scriitorul Vladimir Beșleagă s-a referit la *Modelul ideal Liviu Rebreanu în propria creație*, iar cercetătorul Pavel Balmuș la *Popasuri rebreniene (imaginare și... reale) în Basarabia*. Scriitorul Vladimir Beșleagă este unicul scriitor care și-a scris în perioada comunistă teza de doctorat consacrată lui Liviu Rebreanu. Pavel Balmuș, în calitate de președinte al Societății Bibliophililor „Paul Mihail” din R. Moldova, a făcut o prezentare a edițiilor chișinăuene ale operelor lui Liviu Rebreanu. Din colecția personală *Clara și Pavel Balmuș* a dăruit gazdelor un set mic de cărți de / și despre L. Rebreanu, de exemplu, *Amintiri despre Liviu Rebreanu, Liviu Rebreanu. Caiete, prezentate de Niculae Gheran, Liviu Rebreanu după un veac – evocări, comentarii critice, perspective străine, mărturii ale prozatorilor de azi ș.a.*

Cu prilejul sărbătoririi lui L. Rebreanu la Chișinău, Biblioteca a primit colecții de ilustrații de la casele memoriale „Liviu Rebreanu”, „Fanny Liviu Rebreanu”, „Ion Minulescu”, „Claudia Millian” și Muzeul Literaturii Române din București, care au fost expuse pentru toți participanții.

În cadrul conferinței a mai fost citit și comentat un amplu material *Unde, când și cum ai murit, Domnule Rebreanu?*, cuprins în revista *Sud* din județul Giurgiu.

Grație acestor manifestări Biblioteca „Liviu Rebreanu” din cartierul *Poșta Veche* al capitalei RM, prin donațiile oferite, își completează mereu colecția de carte *Liviu Rebreanu*.

(*Florile dalbe*, 1 ian. 2010, semnat R. ANDREI)

GRIGORE VIERU ȘI REVERBERAȚIILE ETERNITĂȚII

„Poezia lui Grigore Vieru – o fereastră prin care lumea intră în sufletul nostru și prin care sufletul nostru iese în lume.” (Vasile Romanciuc)

CU SAU FĂRĂ MOTIV DE COMEMORARE afiliată unor date calendaristice, evenimentele consacrate memoriei poetului Grigore Vieru se amplifică în măsura în care majoritatea din cei care l-au cunoscut, l-au apreciat, l-au iubit, conștientizează, în special acum, după trecerea lui în nemurire, cât de importantă și valoroasă este opera lui literară, pe care ne-a lăsat-o testament tuturor generațiilor.

Cu mai puțină tentă panegirică o astfel de manifestare a avut loc la Biblioteca „Onisifor Ghibu” din capitală cu genericul *Grigore Vieru și reverberațiile*

eternității, organizată de Centrul de Cultură „Călin Postolachi”, Liceul „Mircea Eliade” în colaborare cu gazdele.

Moderatoarea – Veronica Postolachi, dr. în filologie, profesoară de limba și literatura română – a invitat pentru acest eveniment elevii Domniei Sale de la liceele „Mircea Eliade” și „Al. I. Cuza”, cărora li s-au alăturat și cei de la Liceul „T. Bubuiog” din Bubueci.

Programul, amplu și consistent, a demarat cu un recital concurs de poezie cu genericul *Grigore Vieru – poet nemuritor prin vers și slovă*, pentru care ad-hoc a fost constituit un juriu (președinte scriitoarea Claudia Partole), care pe loc a desemnat învingătorii. Ei s-au dovedit a fi: Radu Bobescu – Marele Premiu; Victor Cojocar, Angelina Ostapovici, Elena Moldovan – locul I; Cristina Arhipov, Violina Rusu, Ecaterina Brad, Valeria Răilean, Victoria Sandu – locul II și Robert Rudenco, Doina Brumărel, Ion Urzică – locul trei. Toți au primit cărți interesante și valoroase, o parte din ele purtând semnătura lui Grigore Vieru.

Un grup de elevi de la Liceul „T. Bubuiog” au prezentat un spectacol muzical dedicat lui Mihai Eminescu și Grigore Vieru, majoritatea pieselor fiind inspirate din creația poetilor nominalizați.

În cadrul masei rotunde intitulată *De la Eminescu la Vieru – un veac de poezie* accentele au fost puse pe valoarea operei acestor titani ai versului românesc, care fac o punte consolidată de legătură de la un secol la altul, pentru creația cărora nu există unități de măsură.

Invitata de onoare, soția poetului doamna Raisa Vieru, și-a împărtășit cu multă cordialitate emoțiile: „De fiecare dată când am întâlniri cu liceeni, gimnaziști și chiar cu micuți de la grădinițe, ascultând cât de frumos recită versurile poetului care nu mai este printre noi, abia îmi pot stăpâni lacrimile. Și de data aceasta am fost impresionată profund, fiecărui participant aș fi dorit să-i ofer Marele Premiu. Am constatat cu bucurie că se adeverește vorba poetului: un scriitor nu poate fi învingător decât în limba lui. Să știți că spiritul lui e viu, prin opera sa el e aici cu noi. Am luat cunoștință de eseurile scrise de voi, dragi elevi, inspirate din o parte din aforismele lui, mi-au plăcut mult, sunt cu foarte multe gânduri folozofice, dovadă că Gr. Vieru e înțeles în toată plenitudinea creației sale. Vă mulțumesc din suflet și pentru recitalul de muzică și poezie, precum și pentru eseuri.”

Încărcată de răscolitoare amintiri, Claudia Partole a remarcat: aș putea să vorbesc despre Gr. Vieru zile în șir. Cu el am intrat în copilărie și cu el am ieșit din copilărie. El poate fi definit ca poetul care ne-a salvat memoria. Suntem un popor fericit că avem un Grigore Vieru. După accident poetul ne-a dat la fiecare câte o celulă din el pentru a fi puternici și mândri de limba și tradițiile

noastre. El ne-a fost dat ca să ne amintim de unde venim și încotro plecăm. Mi s-a părut alegorică întâmplarea cu cele două pâini, pe care le avea de la Cahul Grigore Vieru, când s-a întâmplat regretabilul accident. Una s-a rupt în două, pe când cealaltă s-a prefăcut toată în fărâmituri. De altfel, el tocmai participase la manifestările culturale consacrate zilei de naștere a Luceafărului. Raisa Vieru a continuat gândul Claudiei Partole: „Consider că pâinea fărâmițată este opera pe care poetul a împărțit-o la toți românii, operă tradusă în peste treizeci de limbi: engleză, franceză, italiană, germană, spaniolă, rusă etc. Pâinea cea ruptă în două este familia noastră – ruptă și ea în două odată cu plecarea lui în eternitate.”

Mai apoi a urmat un moment muzical susținut de Valeria Răilean de la Liceul „Mircea Eliade”, care a interpretat piesa *Eminescu*, pe versurile lui Grigore Vieru și muzica lui Ion Aldea-Teodorovici.

Oaspetele din România Viorel Popescu a concretizat, la rândul lui: „L-am cunoscut pe Grigore Vieru în 1992, la Iași, auzisem că i se spune Eminescu cel de azi și am fost curios să-l cunosc pe viu. Am avut onoarea să asist la aniversarea a 70-a de la nașterea poetului, care s-a desfășurat la Iași și s-a bucurat de o largă prezență a ieșenilor. S-au vorbit multe cuvinte frumoase la adresa poetului, dar și a omului Grigore Vieru. Lipsa lui lasă un mare gol în sufletul celor care au avut bucuria să-l cunoască și să-l aprecieze și se va face resimțită încă mult timp înainte. Prin aceste manifestări, prin caldele amintiri, parcă-l reînviem în mijlocul nostru. Cât de grăitoare în acest sens sunt versurile lui: un scriitor nu poate învia decât în limba în care a murit. În limba mamei, în limba Patriei Grigore Vieru a înviat.

Eleva Cristina Sibov este o participantă activă la toate medalioanele literare și se manifestă prin gust elevat de lectură, dar și prin spirit analitic profund, dacă și în continuare va continua pe aceeași linie, va putea completa cu siguranță pe viitor rândurile criticilor literari, subțiat și împărțit mai ales în ultima perioadă. De data aceasta Cristina s-a referit la marea prietenie dintre Grigore Vieru și Adrian Păunescu, ultimul plecat și el la ceruri unde, cred, își continuă convorbirile literare.

Concursul de eseuri s-a numit *Aforismele lui Vieru – generatoare de gând și emoții*. Elevii la scrierea acestora s-au dovedit a fi deosebit de inspirați, astfel că pornind de la un aforism îndrăgit de Grigore Vieru, în continuare le-au creat pe-ale lor proprii, frumoase și ingenioase. Câteva spicuri din fragmentele prezentate fac dovada afirmației în cauză.

Nicoleta Ilinca, bunăoară, în replică la aforismul grigorevierean „*Muzica e răzbunarea frumuseții pe urâțenie*”, consideră că altfel nici nu poate fi, deoarece muzica e un element al frumosului pur din lume izvorât din adâncul sufletului.

lor creatoare. Ana Bolgar pentru „*Plec zilnic după câștig la minele de aur ale graiului meu*” are motivația că profunzimea și farmecul graiului matern nu are limite, de aceea poate fi explorat continuu. Tatiana Tașcă pentru aforismul „*Lacrima nu este altceva decât sarea ce păstrează nealterată frumusețea omului*” a argumentat simplu: „Durerea produce în inima omului răbdare, care la rândul-i dezvoltă înțelegerea. Înțelegerea aduce bunătate, iar bunătatea iubirea. Și atunci ce poate fi mai înălțător decât această stare plină de armonie?” Gheorghe Popa continuă gândul lui Grigore Vieru „*Deși pământul se învârte mereu, eu m-am născut acasă*” cu afirmația că Acasă e un dat de la Dumnezeu, iar datul fiecăruia pe acest meleag frumos este să iubească Patria natală, care e aidoma casei părintești, mereu te așteaptă cu porțile deschise. Ala Melenciuc pentru aforismul „*Nu sunt mai puțin frumoase lacrimile iubirii în ochi mai puțin frumoși*” susține că frumosul se naște nu din materie, ci din puritatea, candoarea sentimentelor trăite. La aforismul „*Bezna are o singură culoare, lumina – o mie*” eleva Iulia Moroz încearcă să explice că lumina cunoștințelor colorează imaginația noastră asupra întregului Univers, necunoașterea ne face să rătăcim orbi prin desigurile ei, imaginea ei fiind de o singură culoare, cea a beznei.

Manifestarea a fost îmbogățită de vernisajul fotografic cu titlul *Grigore Vieru – mesager neobosit al culturii* și expoziția de carte, documente și fotografii cu genericul *Grigore Vieru – o creație vie, care rămâne în circuitul valorilor naționale*.

Cu această frumoasă ocazie participanții au lansat campania de lectură, având ca idee generatoare cunoscutul vers al lui Grigore Vieru *Ci să nu închi-deți cartea...*, care avea în vedere Cartea *Eminescu*.

(*Vatra veche*, 2010, nr. 4)

CALVARUL – UN NOU CAPĂT DE ACUZARE ÎMPOTRIVA COMUNISMULUI

LA BIBLIOTECA PUBLICĂ „ONISIFOR GHIBU” din Chișinău, în prezența autorului – D. Ciobanu, ajuns la onorabila vârstă de 88 de ani – a avut loc lansarea cărții Domniei Sale, intitulată *Calvarul (memorii)* cu precizarea *Familia Ciobanu sub teroarea regimului stalinist*.

Evenimentul, de o amploare și însemnătate deosebită, a început cu binecuvântarea preotului Ioan Ciuntu de la Biserica „Sfânta Teodora de la Sihla” întru cinstirea memoriei celor ce s-au jertfit pentru cauza neamului, după care actorul Andrei Sochircă a dat citirii fragmente din *Calvarul* pe fundalul unui zguduitor film documentar despre atrocitățile staliniste în perioada deportă-

rilor în gulagurile sovietice. În această atmosfera de înaltă vibrație sufletească Artistul Poporului, tenorul Mihai Munteanu, a interpretat minunatul poem *Limba noastră*, a regretaților Grigore Vieru – versuri și Ion Aldea-Teodorovici – muzică. Dragostea de neam și credința în Dumnezeu i-a ajutat pe mulți să supraviețuiască condițiilor inumane, între care și pe protagonistul manifestării impresionante.

Moderatorul, scriitorul și parlamentarul Ion Hadârcă, conducătorul Cenaclului literar „Mihai Eminescu” de pe lângă bibliotecă, a menționat, între altele: „E bine că această lansare are loc în cadrul familiei numeroase Ciobanu, a prietenilor, cititorilor, dar ar fi și mai bine ca asemenea volume să fie prezentate în Piața Marii Adunări Naționale la un forum comemorativ, care să reunească sute și mii de participanți pentru ca numele jertfelor staliniste să fie cunoscute de la mic la mare. Cu multă migală Maria Hadârcă și Nicolae Ciobanu au adunat materialele pentru această carte, au descifrat înregistrările, i-au asigurat ținuta grafică și lingvistică, mie revenindu-mi onoarea de a o prefața, lucru pe care l-am făcut cu multă plăcere. Nici vicisitudinile, nici regimul, nici anii nu l-au înfrânt pe acest falnic stejar din inima codrilor lozoveni. A rămas neclintit în dorința sa de reabilitare justițiară definitivă prin spunerea întregului Adevăr la judecata Istoriei și înlăturarea morală a nedreptăților umilitoare prin care le-a fost dat să treacă bunelor, părinților, fraților și surorilor noastre într-o poimenirea urmașilor.”

Cartea se vrea a fi încă un cap de acuzare împotriva terorii comuniste, nu întâmplător însuși autorul remarcă: „Aceste rânduri sper să devină cândva mărturia mea la mult râvnitul proces de judecată și de condamnare a odiosului regim criminal ruso-comunisto-stalinist, a crimelor săvârșite pe meleagurile noastre. Studiate de istorici, toate mărturiile acelor care au suferit vor fi probe în procesul de condamnare a actualilor moștenitori ai regimului comunist de ocupație. Prin organizații regionale de partid, comsomol, pionieri, ei încearcă să reînvie năluca monstruoasă a omenirii.” Se știe, a mai spus moderatorul, că a fost creată o comisie specială pentru colectarea materialelor, care vor fi date publicității pentru întreg poporul.

Sunt într-o totală de acord cu Ion Hadârcă, când menționează că portretul mamei deportate, înveșmântat în cuvinte de D. Ciobanu, comportă valoarea unui adevărat imn pe care, în subliniere, îl voi reproduce integral: „E greu să găsești cuvinte potrivite pentru a schița un portret al unei mame a celor dintr-o familie deportată. Smulse din cuiburile noastre strămoșești de către cel mai odios regim al sec. XX, rămase fără soți, aruncate la voia soartei în pustiul Kazahstanului sau în Siberiile de gheață, înconjurate de familii numeroase, cu cinci-șase copii, precum era la moldoveni pe atunci, ele au fost nevoite să-și

impună voința la maximum pentru a supraviețui. Câte chinuri, câtă foame au tras! Câte nopți nedormite, câte coșmaruri în vis și în realitate! Ca niște îngeri au întins aripile pentru a-și apăra cuibul, ca pe o pâine și-au împărțit sufletul și câte o bucățică l-au dăruit fiecărui pui.”

Cu emoții greu de stăpânit Valentina Sturza, președinta Societății Victimelor Staliniste, s-a destăinuit: „Am așteptat cu nerăbdare ziua lansării pentru a primi această minunată carte din chiar mâna verișorului meu D. Ciobanu. Eram împreună în vagonul care ne-a dus spre gulag. Am fost trei familii deportate cu 15 membri de familie, adulți și copii, până și noi, cei mai mici, eram etichetați ca *dușmani ai poporului*, ai *marelui popor sovietic*, mascat sub *șandramaua rusă*. Este practic imposibil să povestești calvarul în integritatea și monstruoza lui, retrăind din nou și din nou clipele trecutului amar. S-ar putea scrie tomuri uriașe prin câte au trecut victimele staliniste, între care mă înscriu și eu, și verișorul meu, care a rămas demn pentru neamul său, cu capul și inima sus.”

Un alt vorbitor, V. Hotineanu, ministrul sănătății al Republicii Moldova, a specificat: „În buletin locul meu de naștere este scris: Kzâl-Orda. Tatăl meu a fost în același lagăr stalinist cu nume Ivdev. Clișeul deportărilor stalinisto-comuniste cred că este cel mai odios din lume. Familia noastră a rezistat pentru că a fost împreună, pentru moldoveni ea a fost sfântă. Mă închin în fața Dumnezevoastră la propriu domnule D. Ciobanu și vă mulțumesc pentru această răscolitoare de suflet carte pe care am citit-o printre rânduri și cu amintirile proprii. Fac un îndemn către publicul numeros, în special, către reprezentanții tinerelor generații, să nu uite tradițiile strămoșești pe care tații, buneii, rudele le-au păstrat nealterate, chiar în condițiile gulagurilor staliniste. Să nu uitați și să vă cutremurați la intonarea *Imnului deportaților* de același amintit drag nouă tuturor Grigore Vieru, pe melodia mai tânărului său prieten Ion Aldea-Teodorovici, ambii trecuți în nemurire. Doi ani în urmă am fost la Kzâl-Orda, la mormântul rudelor, m-am întristat grozav, găsind cimitirul înstrăinat și părăsit. În încheiere, vreau să declar pentru toți: nu avem dreptul să uităm prin ce a trecut neamul nostru.”

Soția regretatului poet, de origine bucovinean, Ion Vatamanu, doamna Elena Curecheru-Vatamanu, a mărturisit: „Am citit și am plâns concomitent la lectura acestei cutremurătoare cărți, e foarte veridică. Tot calvarul care a fost descris, l-am suportat și noi, familia Curecheru. Tatăl a fost ridicat pe data de 22 iunie 1941 când, chipurile, conform istoriei sovietice, a fost declanșat *Marele Război pentru Apărarea Patriei*, nici măcar la apărarea acestei *Patrii* fictive, nu a fost luat, dar închis în pușcărie, nerezistând nici doi ani de viață silnică. Aveam un an, când la 6 iulie s-a întâmplat marea noastră tragedie a deportării.

Parcă și acum o aud pe bunica strigând: «Dați-mi copilul!» În ultimul moment am fost scoasă de pe listă, am rămas acasă, fără casă. O femeie din sat m-a luat și m-a dus la gară unde erau deportații. Nu numai fizic, dar și spiritual au încercat să ne distrugă. Abia la 22 de ani am învățat dulcea limbă a mamei. Chiar și după ce am revenit din gulag am fost urmăriți de KGB. Vreau să recit un poem de Ion Vatamanu, dedicat tatălui meu, socrul lui – Mihai Curechieru, intitulat *Mărturii de dragoste și ură*.”

În continuare voi reproduce și alte gânduri ale vorbitorilor, într-o forma mai succintă. Igor Șarov, decanul Facultății de Istorie de la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”: „Documentele acestea sunt foarte importante, este istoria noastră trăită pe viu. A nu uita este o datorie sfântă pentru toți.” Scriitorul Andrei Strâmbeanu: „Crimele nepedepsite aduc după sine alte crime.” Publicistul Vlad Pohilă: „Vin cu ideea de a face un film documentar printr-o chetă comună, care ar putea fi intitulat *Memorial al durerii*. Balticii nu uită, nici nu iartă. Mă închin de sănătate autorului, pe tineri îi îndemn la neuitare. În alte țări se publică masiv la această temă, cât martirii gulagurilor mai sunt în viață sau rudele lor. Nu pot fi uitate umilințele și înjosirile la care au fost supuși.”

Startul acestui gen a fost dat de Ancuța Nencev cu jurnalul său. Ideea filmului documentar a fost sprijinită de participanți. Mulțumind tuturor celor prezenți la lansare, cărora li s-a oferit în dar câte o carte, nepotul Nicolae Ciobanu a concluzionat: „Mi-a revenit onoarea de a edita *Calvarul*, prin drama bunelului se citește întreaga dramă a Neamului. Au rămas puțini din cei care au supraviețuit gulagului. Sfatul meu este de a folosi cât mai eficient aceste probe vii, cât vii mai sunt purtătorii lor. În acest context Ion Hadârcă a adăugat: „Mulțumesc pentru aceste picături de balsam pe suflet.”

O altă propunere, care am convingerea că va fi auzită, a fost de a cuprinde aceste memorii ale calvarului stalinisto-ruso-comunist în programul manualelor școlare, numai în acest fel va fi cunoscut și respectat Adevărul istoric.

Cartea este scrisă într-un limbaj îngrijit, este completată de un bogat album foto și de o listă a jertfelor regimului stalinisto-comunist din comuna de baștină a autorului – Ciuciuleni, raionul Nisporeni.

(*Ziarul de gardă*, 10 mai 2010)

CU MASA TĂCERII LA MASA LANSĂRII

LA SEDIUL CENTRAL AL BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. Hasdeu” din Chișinău a avut loc lansarea volumului *33 la masa tăcerii*, semnată de publicistul Gheorghe Budeanu în moderarea scriitorului Vlad Pohilă.

O fi pentru Gh. Budeanu trei cifra norocoasă? Nu știu, vădit însă e semnificația acesteia, căci mă gândesc că 33 sunt cei 32 de intervievați – personalități politice și de cultură de pe ambele maluri ale Prutului care, nu erau în carte, dacă nu era și autorul, deci, total – 33, plus încă trei eseuri de călătorie, în a treia carte semnată și lansată cu multă baftă. Dar magia cifrelor o rezervăm horoscopului, ne vom ocupa de cea a cuvintelor.

De la început, cum era și firesc, autorul a fost prezentat de moderator ca un harnic și talentat publicist, care și-a pus umărul, dar și penița în serviciu, atunci când au fost fondate ziarele *Flux* și *Timpul*, fiind un adept convins al celui din urmă, făcând parte din grupul redactorilor-șefi adjuncți. Nu este de loc ușor să aduni de-a lungul anilor materialele risipite în numeroase file de ziare, Gheorghe Budeanu însă a avut perseverența de a le păstra, fiind conștient de faptul că acestea la timpul lor vor constitui adevărate documente – mărturii, care să completeze istoria adevărată a neamului. Aceasta este și convingerea prefațatorului Mircea Snegur, primul președinte al Republicii Moldova, unul din protagoniștii cărții, care menționează: „Indiferent de împrejurări și aburiri de vânt, Gh. Budeanu și-a păstrat întotdeauna verticalitatea în ce privește identitatea noastră. A știut și știe (spunând mereu și cititorilor săi) cine suntem, de unde ne tragem și ce limbă vorbim. Iată de ce vorbește cu aceeași măsură despre aceleași dureri și perspective cu românii de pe ambele maluri ale Prutului. Vă îndemn să retrăiți, prin lectura prezentelor interviuri, întreaga istorie mai nouă a ținutului nostru drag.”

În mesajul de felicitare Domnia Sa a apreciat cartea ca pe un volum impresionant cu personalități de mare calibru. Astfel, că între cele două coperti pe un cuprins de 382 de pagini și-au aflat locul și menirea dialoguri cu regretații Grigore Vieru, Andrei Sârbu, Vasile Vasilache, Gheorghe Vodă, Emil Loteanu, Nicolae Sulac, Victor Ciutac, trecuți în eternitate, dar și cu cei care fac parte din generația elitelor de ieri și azi – generalul Ion Costăș, Ana Blandiana, Ion Caramitru, Eugen Holban, Vasile Iovu, Gheorghe Zamfir, Victor Socaciu, Eugen Doga, decanul de vârstă al plasticienilor – maestrul Glebus Sainciuc ș.a.

Autorul a avut inspirația ca fiecare interviu să fie însoțit de un scurt breviar biografic despre persoana interlocutoare, îmbogățind materialul cu detalii și amănunte interesante. Foarte intrigante, și totodată sugestive, sunt titlurile, care din start îndeamnă cititorul la lectură. Bunăoară, interviul cu generalul Ion Costăș se intitulează *În fața Rusiei, trebuie să fim cu ochii în patru* sau cel cu Ana Blandiana *Mi se părea prea puțin mâzgălitul pe pereți: jos Ceaușescu!*, sau cu Victor Socaciu *În Basarabia, ca și în Ardeal, istoria a excitat mai tare sentimentul național*, sau cu Vasile Șeicaru *La „Flacăra” noi eram niște mici păuniști*,

sau cu Mircea Snegur *Dacă poporul le mai oferea o șansă celor care au dus greul începutului, viața noastră era cu totul alta astăzi ș.a.m.d.*

Despre carte și autor au mai vorbit Nina Gorincioi-Cadoppi, moldoveancă stabilită cu traiul în Italia, care a sponsorizat cartea, generalul Tudor Botnaru, Artista Emerită Ninela Caranfil, Glebus Sainciuc, scriitorii Vasile Romanciuc, Andrei Strâmbeanu, Mihai Morăraș ș.a. Cu o notă aparte a venit scriitorul, patronul și colegul de breaslă de la *Timpul* Constantin Tănase, care pe lângă alte merite menționate a spus că Gheorghe Budeanu face parte din tagma jurnaliștilor bine documentați și cultivați, care stăpânește cu iscusință interviul, apreciindu-l ca pe unul din cele mai grele genuri publicistice în exercitare practică. Vorbitorii au subliniat că Gheorghe Budeanu se remarcă prin stil echilibrat, îngrijit, grație și faptului că autorul a activat un timp și pe post de redactor și stilist, antrenându-se cu succes și în această postură.

La lansare a participat și Areta Moșu, președinta Despărțământului „Mihail Kogălniceanu” ASTRA din Iași. Atmosfera de sărbătoare, căci a fost una de suflet pentru autor și participanți, s-a întregit cu recitalul de muzică, susținut la nai de neîntrecutul Vasile Iovu și la chitară de compozitorul Igor Grossu.

Despre cartea *33 la masa tăcerii* se mai poate adăuga că ea prezintă interes pentru cititorii de pe ambele maluri ale Prutului și nu numai, pentru românii de pretutindeni, care sunt preocupați în egală măsură să afle informații captivante despre personalități, și prin prisma lor – despre actualități din Basarabia și România. Cred că, din cele 1000 de exemplare ale volumului, o parte va ajunge și în Țară.

(*Intercultural*, 2010, nr. 2)

MI-AM DESCHIS SUFLETUL CA ÎN OGLINDĂ

LA SEDIUL CENTRAL AL BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. Hasdeu” din Chișinău, zilele trecute a avut loc o lansare de carte mai puțin obișnuită. Autoarea Ludmila Gonciar vine către cititor cu o plachetă de versuri *Rostiri către mâine*, din alt domeniu (mai puțin înrudit cu poezia) – cel juridic. Este lector la Universitatea de Stat din Moldova, la Catedra dreptul muncii, magistrul în drept, doctorand. După orele de studii și cercetare, își recrează sufletul scriind versuri, pe care, după cum afirmă scriitoarea Marcela Mardare, „le smulge din inima sa, din trăirile sale, din meditații și revelații, îmbrăcându-și gândurile în haina potrivită poeziei pentru a ne sensibiliza, a ne pune să conștientizăm ce se întâmplă cu noi, cu ființa noastră, ce trebuie să facem pentru a ne schimba destinul în bine, a ne păstra neamul sănătos,

viguros și plin de virtuți, trăindu-ne viața frumos și cu demnitate, în armonie cu tot ce ne înconjoară.”

„Nașul de botez poetic” al autoarei – Nicolae Dabija, totodată prefațatorul cărții și moderatorul evenimentului a remarcat: „Izvorul poeziei pentru Ludmila Goncear e casa părintească cu toate ale ei – cu busuiocul din grindă, cu lacra de zestre, cu fructele de pe coardă, cu păretarele și covoarele care îmbracă pereții, cu părinții, cu frații, cu surorile și icoana din colț.” Iată cum vede ea lumina copilăriei: „...copilăria-ndepărtată / Rămasă-n foșnetul de nuc / Precum o pânză viu pictată...” Sau cum își ascultă inima: „De s-ar întâmplă să poată / Cineva să te citească, / O viață nu i-ar fi de-ajuns, / Inimă, cât ai de spus.”

Autoarea își trăiește cu maximă intensitate dorurile, neliniștile, bucuriile. Acestea devin romane, bocete de despărțire, elegii, izvorâte, ca și tot folclorul nostru, dintr-un preaplin sufletesc. Poeziile au ritm melodic, care mai degrabă se cere cântat, doinit sau lăcrimat, decât citit. La ea iubirea este o stare firească. Iubirea de cel drag. Iubirea de părinți. Iubirea de neam. Iubirea de Dumnezeu. Poemele Ludmillei Goncear sunt izvorâte dintr-o sinceritate debordantă, dintr-un sentiment care înobilează nu doar oamenii, dar și cele la care se referă: singurătăți, rugăciuni, amintiri, vise. Poezia e firească, așa cum e viața. În ea este multă omenie, durere, bunătate, resemnare. Pe alocuri ele, cuvintele, vorbesc în locul autoarei, ajutând-o să se găsească în metafore simple, în imagini netrucate. E o sensibilitate metafizică care o situează pe autoare între cufundare și înălțare, între iubirile pământești și cele divine. De exemplu, *Omul creștin*: „*Omul creștin / E ca sufletul blajin... / Și i-i plină de îngeri icoana.*” Lirica Ludmillei Goncear despre suflet și inimă se adresează unui viitor, nenăscut încă, dar care există în mugurii gata să se desfacă, în sămburii încolțiți și semințele de poezie, toate zicerile ei fiind așa cum sugerează și titlul cărții, „*rostiri către mâine*”.

Lansarea a fost o sărbătoare de suflet nu numai pentru Ludmila Goncear, dar și pentru toți cei care au venit să-i împărtășească bucuria, un public numeros, între care scriitori, ziariști, bibliotecari, colegii de la catedră în corpore, studenți, prieteni, rude apropiate, foști profesori etc., care, grație primăverii, în semn de apreciere, au copleșit-o cu o mare de flori.

Vorbitorii, neîntrecuți în dorința să-i pună autoarei în lumină calitățile de erudiție, hărnicie, inspirație, asiduitate, cumsecădenie, prietenie, au mărturisit că au citit cu plăcere cartea de versuri (apărută la Editura „Pontos”), care o plasează în postura de poet în devenire, regăsindu-se în trăirile și sensibilitățile oglindite, favorizate de tematica foarte variată, unele din poezii fiind, în fapt, dedicații lirice de dragoste și recunoștință pentru cei mai apropiați, un elogiu aparte constituindu-l versurile pentru mamă, tată, soră, frate. În ansamblu,

cartea este valoroasă și pentru esența ei morală, educativă, îndemnând cititorul la o revizuire a poziției sale în societate întru a fi mai blajin, mai sincer, mai curat sufletește.

Portretul verbal al Ludmilei Goncear a fost întregit de actrița Ninela Caranfil (cu un recital de versuri), poetul Iulian Filip, fosta colegă de clasă Lidia Gavrițiu, colegii de la drept Aliona Chisari și Sergiu Balaban, studenta Daniela Melinciuc, fostul profesor și conducător de grupă Ilie Golovaci, redactorul cărții Manole Neagu ș.a.

În final, Ludmila Goncear, mulțumind tuturor pentru participare și aprecieri a mărturisit: „Am nevoie de versuri pentru a mă purifica moral, pentru a obține acel echilibru care ne moderează faptele bune. Nicolae Dabija mi-a pus nota existenței mele poetice, mai bine zis, a curajului de a veni în fața Domniilor Voastre cu această culegere de versuri, prin care mi-am deschis sufletul ca în oglindă. Nu-mi sunt indiferente durerile, trăirile sufletești ale celor din preajmă, sunt bucuroasă să ofer umărul când este nevoie, prietenia, sprijinul necesar care, ulterior, ca un bumerang, mi se întorc la propriile încercări ale destinului. Cartea aceasta e o mare bucurie pentru mine, un cadou de ziua mea, iar vorbele bune, încurajatoare îmi sunt ca un balsam pe suflet. În ciuda faptului că jurisprudența e mai prozaică, iar Temis mai puțin inspiratoare de poezie, cred că voi continua această delectare de suflet – căutarea metaforelor în orele de inspirație, nu pentru a-mi schimba destinul, ci pentru a-mi împlini o chemare a sufletului.”

Ne alăturăm la cuvintele calde din inimă, spuse la un debut poetic, dorindu-i Ludmilei Goncear și pe această cale lauri de noi succese. O poezie bună izvorăște nu din cuget, adică din profesie, ci din inimă și tot de inimă se citește.

(BiblioPolis, 2010, nr. 2, vol. 34; Intercultural, 2010, nr. 2)

ION DAGHI ÎN TREI IPOSTAZE

ACESTE MARI PLANURI DE ACTIVITATE consacrată ale maestrului, dr. în pedagogie Ion Daghi, au fost evidențiate în cadrul unei minunate serii de creație, desfășurată sub semnul celor 50 de ani de pedagogie, care a avut loc la Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu” din Chișinău și la care a participat un public numeros, reprezentat de pictori, scriitori, cadre didactice, bibliotecari, studenți.

Creația lui Ion Daghi este cunoscută și peste hotare, mai ales prin seria de lucrări *Eminesciana*, inspirate din lirica filosofică a Luceafărului poeziei românești, care s-au bucurat de o apreciere merituosă din partea criticilor de artă.

Nu întâmplător Alianța Franceză și Ambasada Franței de la Chișinău aveau să contribuie la editarea catalogului *L'Eminescienne plastique* (*Eminesciana plastică*), lansat la manifestarea de omagiere în prezența reprezentanților acestor instituții. Cartea cuprinde cele mai semnificative imagini ale unor mărgăritare plastice, realizate cu inspirație și finețe de Ion Daghi.

În cuvântul de salut Elena Vulpe, directoarea bibliotecii, a remarcat că mesajul plastic al tablourilor daghiene vibrează în unison cu mesajul scris al Cărții de valoare, în special, Eterna Carte Eminescu, mulțumind publicului de prezență, dar mai ales sărbătoritului pentru onoarea de a vernisa în mai multe rânduri anume la Biblioteca „Onisifor Ghibu”, pe care Domnia Sa a îndrăgît-o pe parcursul anilor.

Dr. în filologie Virgil Mândăcanu a apreciat creația artistică a pictorului Ion Daghi ca pe o pictură spirituală, menită nu numai să relaxeze sufletele, dar să și cultive dragostea pentru frumos și sublim, constatare făcută și în virtutea celor două decenii de activitate colegială universitară. Un alt vorbitor, coleg de promoție al omagiatului, Valeriu Podborschi, șef Catedră design industrial al Universității Tehnice din Moldova, consideră că Ion Daghi este „cel mai punctual și cel mai iubit profesor, având în spate sute și sute de absolvenți și discipoli, inclusiv opt generații la Universitatea Tehnică”.

Pe post de moderator, Dumitru Gabura, la rândul-i, avea să remarce studiul profund în filosofie, cu predilecție în filosofia eminesciană, pe care asiduu l-a făcut și continuă să-l facă Ion Daghi. *Eminesciana plastică* s-a desfășurat la Iași, București, Kiev și în alte părți, dar dacă ar fi fost și în Germania, Austria, Italia, mulți din vizitatori și-ar fi recunoscut filosofii din țara lor prin aceste imagini plastice, grație faptului că însuși Eminescu a fost fascinat de studierea mai multor sisteme filosofice din Europa.

Noul album, editat în franceză, cuprinde 39 de picturi, corespunzător anilor de viață ai Luceafărului. *Eminesciana* este o artă unică în lume. Dovadă de prețuire este și faptul că dr. Gerard Collin, expert cultural UNESCO, i-a propus maestrului să procure această serie de lucrări în scopul fondării unui muzeu de artă în Franța. Calitatea de filosof în arta plastică a sărbătoritului a subliniat-o și Ghenadie Jalbă, președintele Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova. În aceeași ordine de idei, plasticianul Gheorghe Vrabie a făcut o caracterizare mai definitorie, menționând următoarele: „În ciclul *Eminesciana* – pictură în pânză și în tempera – autorul nu pur și simplu reflectă ilustrativ personalitatea genialului poet, ci creează, printr-o originală structură compozițională și la fel de originală, gamă cromatică: imagini vizuale care dezvăluie complexitatea și infinitatea universului, dinamismul și dramatismul spațiului existențial al ființei umane, aspirațiile și capacitățile ei creatoare. Mesajul ideatic și estetic,

exprimat sugestiv, dens și incitant, îl surprindem chiar și în denumirile înseși ale lucrărilor: *Ontogeneză lirică*, *Apeiron*, *Enigma existenței noastre*, *În abis*, *Printre lumini*, *Nebuloasa Eminescu* etc. Pe multe din ele le-am putea numi *peisaje cosmice*, uneori ele fiind organizate compozițional și stratificate deosebit de complicat, altele alcătuite din porțiuni de pământ și cer, din valuri de ape și de nori, care se interpătrund, se suprapun, se rotesc cu vârtejuri și forțe de nebănuț. În unele tablouri gama e redusă la un segment mai restrâns al spectrului cromatic, iar în altele e cuprinzătoare, extinzându-se de la cele mai întunecate culori și tonuri de albastru, maroniu, indigo și negru până la cele mai fine nuanțe cromatice și tonale de azuriu, verde, galben, roz și alb. Și într-un caz, și în altul, exprimând în simboluri și alegorii, trăiri sufletești cu semnificații divine.

Criticul de artă, prof. univ. dr. Constantin Spânu, cu o sinceritate neafișată, a mărturisit că nu-și poate închipui Școala de Arte din R. Moldova fără Ion Daghi, care rămâne în suflet un copil mereu fascinat de sublim, poate, în primul rând, de Eminescu. Poetul Traianus l-a determinat pe omagiat ca pe „un om-metaforă”, exprimându-și convingerea că „metaforiștii sunt pe calea dispariției ca persoane non grata, rarissime”. Prin „demnitatea culorii și imaginii nu întâmplător este un eminescianist, chiar dacă un alde Patapievici îl plasează pe Eminescu «în debara»”. Ion Daghi este „un dictator al valorii, în vârf de listă”, dar cam trecut cu vederea de forurile oficial-intelectuale. „Astăzi însă este o onoare să nu ai medalii. Eminescu n-a scris pentru medalii și ordine”, a mai subliniat poetul.

Totuși, se cere a fi menționat că atât Eminescu, care le-ar fi meritat cu toată prisosința, a fost lipsit de însemne ale recunoașterii și din cauza ignoranței celor de la putere. Este regretabil că nici activitatea prodigioasă a contemporanului nostru Ion Daghi nu este observată de cei în drept s-o facă. Cu prilejul sărbătorii, poetul Traianus a dedicat omagiatului poemul său *La o cafea cu Dumnezeu*, pe care a recitat-o în fața celor prezenți. Criticul prof. univ. dr. hab. Ion Ciocanu a remarcat: „Bogăția de culori face casă bună cu textul la poemul *Răsărit de Luceafăr* de V. Teleucă. Nu văd ilustrații mai potrivite decât cele ale lui Ion Daghi”, a mai spus vorbitorul.

Ion Daghi este și un apreciat autor de manuale. În cadrul manifestării a fost lansat volumul *Compoziția decorativă frontală*, prezentat de Ionel Căpiță care, între altele, a menționat: „Având o practică pedagogică de o jumătate de secol și o activitate pe potrivă în domeniul artei plastice, maestrul Ion Daghi nu încetează să afirme că știința (teoria) în artă este tot atât de necesară, tot atât de importantă, precum sângele pentru om, ca să viețuiască. Pe lângă caracterul ei didactic, cartea mai este o ofrandă adusă pedagogilor, studenților, elevilor,

tuturor celor care sunt îndrăgostiți de frumos, de viață, de oameni, cărora le și este adresată. Și aceasta nu e tot. I. Daghi a pregătit pentru editare o altă carte pentru studenții facultăților de arte plastice, intitulată *Artisticul*, un volum de mare interes cu abordări în premieră pentru tema în cauză, sperând că și de data aceasta se vor găsi oameni deschiși de a susține financiar editarea acestei lucrări importante pentru cultura Republicii Moldova.”

Au mai vorbit despre autor și creația sa I. Doctoreanu, V. Cobzac ș.a. În mica „spovedanie” către cei veniți să-l omagieze, cu înfățișarea-i modestă, calmă și luminoasă, Ion Daghi, mulțumind gazdelor și asistenței pentru caldă primire, a mărturisit că destinul artistic i-a fost marcat de prietenia cu oameni deosebiți, nume de referință în arta plastică, cum ar fi regretații Mihai Grecu și Aurel David, care i-au sugerat unele repere întru realizare, dar și exemplul propriu de afirmare.

Alăturat stampei permanente *Arborele Eminescu* de A. David, sala a fost împodobită de lucrările sărbătoritului care, de fapt, vorbeau de la sine mai mult decât cuvintele îndreptățite ce i-au fost adresate de o bună parte din cei prezenți.

În finalul acestei ample cronici mi-am amintit de un interviu realizat anul trecut de regretatul Valeriu Babansky, în care Ion Daghi relatează, între multe altele, și despre „tristetea așteptărilor unei minuni” privind editarea celor patru manuscrise pe care le-a scris în ultimul timp. Mi se pare că 2010 pentru protagonistul nostru este nu numai anul de bilanț al celor 50 de ani de activitate didactică, dar unul minune: pe parcursul lui a apărut *Răsărit de Luceafăr*, cu inspiratele imagini eminesciene, albumul color în limba franceză *L'Eminescienne plastique*, manualul *Compoziția decorativă frontală*; de asemenea, s-a completat numărul de expoziții personale, iar pe lângă pictarea tablourilor, maestrul mai desfășoară o experiență inedită – o amplă lucrare mozaicală la Biserica „Sfântul Nicolae” din raionul Basarabeasca. Astfel, Dumnezeu l-a binecuvântat, potrivit-i calea cu oameni de bună credință, generoși care l-au ajutat să-și vadă, în bună parte, împlinite visurile, urmând realizarea altora. Actualmente, cu multă dăruire, autorul își definitivează noul ciclu de tablouri cu genericul *Dragostea în opera eminesciană*.

(*BiblioPolis*, 2010, nr. 3, vol. 35)

ASASINĂRI ÎN MASĂ... CARTEA CARE TE CUTREMURĂ

BIBLIOTECA PUBLICĂ „O. GHIBU” din Chișinău a găzduit recent lansarea unui volum care te cutremură chiar de la primele file, o carte așteptată de mult, cuprinzând documente inedite privind masacrarea fără vină a sute și mii de oameni din Basarabia în perioada interbelică. Însuși titlul acesteia vorbește de la sine: *Asasinări în masă din RASSM în perioada Marii Epurări (1937-1938)*.

După cum a mărturisit istoricul Ion Varta, membru al Comisiei pentru studierea și aprecierea regimului totalitar comunist din Republica Moldova, care a lucrat în colaborare cu Tatiana Varta și Igor Șarov, decanul Facultății de Istorie de la Universitatea de Stat din Moldova, lucrarea a fost pregătită și editată în timp record, doar câteva luni, fiind antrenate în paralel și echipe de la editurile „Arc” și non grata „Cartdidact”, unde a văzut lumina tiparului. Ea este o primă parte a dezvăluirilor șocante care include 1700 de nume de persoane, împușcate în baza așa-numitei *operații române*. Documentele sunt desecretizate din Arhivele Securității(SIS) și a Ministerului de Interne (MAI) al Republicii Moldova. Se dorește ca până la sfârșitul anului curent să fie editate trei volume, la fel de consistente ca și prima – circa 800 de pagini, în tiraj de 3000 de exemplare fiecare. Se intenționează, de asemenea, difuzarea gratuită în toate bibliotecile. Primul volum se deschide cu o prefață de istoricul francez Stephane Courtois, coordonatorul cunoscutului proiect *Cartea neagră a comunismului*, directorul Centrului de Istorie din Franța, în care se menționează: „La 26 ianuarie 2006, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a votat o rezoluție în care erau condamnate crimele regimurilor comuniste. Anume în acest cadru general se situează munca echipei de istorici, care, publicând volumul în cauză, aduc o mare cinste Republicii Moldova. Într-adevăr, după o jumătate de secol de comunism, toate țările supuse acestei terori trebuie să-și regăsească identitatea națională. Procesul constă, înainte de toate, dintr-o recuperare a memoriei, întrucât fără memorie, individul, ca și colectivitatea, nu-și mai cunoaște identitatea și nici ce reprezintă în realitate. Acest travaliu al memoriei trebuie considerat și dezvoltat de un travaliu al istoriei, care se sprijină pe o solidă bază științifică, procurată din arhive de documente incontestabile, de genul celor publicate aici.

Procese-verbale, incluse în carte, erau întocmite de așa-numita *troika* de la Tiraspol și de la Moscova, din care făcea parte reprezentantul *obkomului*, adică a Partidului Comunist, al Procuraturii și al treilea reprezentant al NKVD (de la securitate), decisivă era hotărârea primului. Decimarea vieților

omenești a avut o amploare foarte mare, a constatat Ion Varta, ca rezultat al cercetărilor efectuate. Acuzațiile erau din cele mai absurde, oricine putea fi victimă așa-numitei *troika*, sentința fiind însă una: *rasstreleati*, adică *a fi împușcat*. Erau împușcați oamenii pentru astfel de crime grave: credința în Dumnezeu, neplata impozitelor, simpatie față de Basarabia și România, abandonarea FZO (cursuri de meserii), eschivarea de la deportări, rude în România și altele de acest fel.

Așa cum mărturisește acad. Nicolae Dabija, toate călugărițele de la Mănăstirea Raiul, construită de părintele Inochentie Levizor la Lipetkoe, dincolo de Nistru, au fost împușcate – aproape 40 de condamnări la moarte într-o singură zi. Vina pentru care au fost condamnate la moarte a fost pentru toate una – credința în Dumnezeu. În aceeași perioadă, 1937-1938, în fosta URSS, conform datelor de arhivă, au fost împușcate șase milioane de persoane din rândul adulților, inclusiv adolescenți. „Am venit în mod special să-l felicit pe Ion Varta pentru această carte interesantă”, a remarcat N. Dabija. Chiar și în anul acesta au apărut monumente dedicate lui V.I. Lenin, în total în ultimii opt ani i-au fost înălțate 30 de monumente. Forul Democrat al Românilor din Republica Moldova, printr-o *Declarație* publicată recent, a propus ca Partidul Comunist să fie scos în afara legii ca partid criminal, ca autor al unui genocid de durată, declanșat contra poporului basarabean. Crimele comuniste trebuie studiate în școli, tinerii trebuie să cunoască adevărata istorie. Basarabia trebuie să fie curățită de elementul românesc, așa-și propuneau călăii neamului și nu despărțeau declarațiile de fapte oribile. Referitor la reabilitarea oamenilor, care s-a făcut în 1991, acum e timpul să se facă altfel. Să propunem ca în fiecare localitate să fie înălțate monumente celor care pe nedrept au fost omorâți, deportați. E bine că în această carte sunt lăsate documentele să vorbească de la sine, obligatoriu ca acestea să fie introduse și în manuale. Trebuie să facem și un Muzeu al ocupației comuniste, cum există, bunăoară, în țările baltice.

Istoricul A. Moraru a apreciat volumul ca pe unul de mare importanță, documentele sunt prezentate așa cum au fost întocmite la vremea respectivă. Încă din 1989 trebuiau să fie scoși din anonimat acești oameni care au pățimit fără vină, consecințele răsfângându-se și asupra membrilor familiilor celor executați ca dușmani ai poporului. E nevoie ca tot mai mulți, în special, tineretul, să cunoască adevărul istoric și călăii care au masacrat lumea pașnică. Propun ca să facem adresare către organele abilitate pentru a înlesni accesul și la Arhivele secrete ale Rusiei și Ucrainei.

Cu mesaje de prețuire și recunoștință pentru munca efectuată s-au mai alăturat și Mihail Harișin, ministru consilier al Ambasadei Ucrainei în Republica

Moldova, dr. în istorie I. Șarov, istoricul I. Cașu, Veronique Narta-Midca, secretar plenipotențiar al Ambasadei Franceze în Republica Moldova, ș.a.

Lansarea a fost moderată de lingvistul Eugen Lungu.

(*Națiunea*, București, 13 iul. 2010; *Natura*, 2010, nr. 7)

VICTIMELE TERORII COMUNISTE DIN BASARABIA

ÎN TIMP CE ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA atitudinea față de condamnare a crimelor comuniste, din cauza câtorva deputați, rămâne a fi împărțită și se amână examinarea, o parte din istorici și cercetători, prin mare efort, cu susținere morală și materială a sponsorilor de bună credință, scot la lumină adevărul gol-goluț prin culegeri de documente desecretizate de o monstruoasă covârșitoare a foștilor „eliberatori”. Cartea *Victimele terorii comuniste din Basarabia*, semnată de cunoscutul cercetător istoric, publicistul Alexandru Moraru, lansată în prezența unui public numeros și de calitate la Biblioteca Publică „O. Ghibu” din Chișinău, parcă s-ar vrea a fi o completare a volumului *Asasinări în masă din RASSM în perioada Marii Epurări (1937-1938)*, despre care am semnalat cititorilor mai înainte. De fapt, ea este o continuare a lucrării *Basarabia antisovietică* de același autor, cu o prefață comună de prof. dr. Gheorghe Buzatu, directorul Centrului de Istorie și Civilizație Europeană al Academiei Române, Filiala Iași, care specifică următoarele: „Volumul, rod al unor investigații de preferință și de durată, reunește mai multe documente depistate în arhivele din Chișinău, majoritatea copleșitoare a materialelor fiind inedite. Semnificația științifică și documentară a materialelor este excepțională.” Și mai departe: „Volumul ne plasează în plină etapă a gulagului, iar prin deznodământul cauzelor surprinse, și prin etapa care a succedat rapid morții lui I.V. Stalin – acea a dezghețului.”

Așadar, volumul, căci e primul din mai multe, pe care speră să le eduteze autorul, cuprinde documente secrete sovietice din perioada anilor 1944-1954, plus faximile a unui dosar privind cazuri de canibalism în RSSM.

Moderatorul evenimentului, scriitorul Vlad Pohilă, apreciind meritul cu totul deosebit al lui Alexandru Moraru, menționează că acesta: „Te include într-un duel cu un hidos balaur cu două capete – comunismul și cominternul, unul mai fiind viu în Republica Moldova. Rusia s-a debarasat de comunismul lor, alte țări au făcut la fel. În Basarabia de șapte decenii unii, și se știe cine sunt, încearcă să vopsească și să vualeze adevărul pentru ca lumea să trăiască cu iluzia de odinioară. În acest duel dur Alexandru Moraru a ieșit învingător. Comuniștii sunt de o intoleranță inimaginabilă, ei – și trebuie să le-o spunem

hotărât, sunt autorii și actorii nenumăratelor crime, ale căror victime au fost și conaționali noștri. În această carte se spune adevărul fără mască, cartea este și un omagiu adus victimelor, în lista cărora se înscriu și buneii autorului. Cartea este și de învățătură, mai ales, pentru tinerele generații, trebuie să știm ce a fost, ca, Doamne ferește, să nu se mai repete. Mai ales că și astăzi comuniștii nu se astâmpără și nu se vor astâmpăra până nu vom spune hotărât adevărul despre ei. Nu vom fi liberi cât ne mai apasă acest trecut care se vrea «astupat» de unele cercuri și personaje interesate. Vom fi cu adevărat liberi când vom lupta pentru demnitatea noastră națională.”

Rând pe rând, vorbitorii au susținut această linie fierbinte, înfierând teroarea comunistă. Dr. Viorica Olaru-Cemârtan, care și-a susținut teza de doctorat pe subiectul deportărilor, a remarcat că această carte vine în ajutorul doctoranzilor, studenților, tuturor celor interesați, ca o sursă credibilă de informație, având astfel la dispoziție material din arhivă la îndemână în condiții avantajoase. „Prin această carte Alexandru Moraru mi-a ușurat munca, arma lui împotriva comunismului este cuvântul și documentul inedit. Metaforic vorbind, să declarăm nu o bătălie, dar un război pentru adevărul istoric, numai așa o să avem certitudine și unitate. Cartea este o capodoperă de referință în ajutor cercetătorului, dar și publicului larg.”

Muziograful Elena Postică, care a reabilitat numele a 72 de mii de deportanți prin excelenta *Carte a Memoriei*, a subliniat că documentele care-și fac „drum verde” către cititor sunt absolut necesare, felicitând autorul și dorindu-i curaj și susținere pentru editarea celorlalte volume, care pot fi la fel de consistente și inedite, materialul autorului, pe care a avut ocazia să-l vadă, trebuind doar selectat și paginat.

Acad. Nicolae Dabija a spus că nu este periculoasă minciuna, ci semiadevărul, semiminciuna, care este mai credibilă pentru neștiutori. „Numai adevărul ne va face liberi, lucru acesta este scris și în *Biblie*. Am scris un roman cu subiectul deportărilor *Tema pentru acasă*, am avut o mulțime de întâlniri cu cititorii, carte captivează și mă bucur. Oamenii erau lichidați nu pentru defecte, dar pentru demnitate națională și umană. Ni se cere și în continuare să tăcem pentru a accepta crimele diavolului. Alexandru, bine că ai fost dat afară din serviciu și ai rămas șomer, apucându-te de cercetat arhivele, altfel nu aveam aceste cărți minunate. În Guvern a fost făcută propunerea ca prima lecție din cadrul noului an de studii se fie consacrate victimelor deportărilor. În istorie n-a fost un regim mai perfid, mai inuman decât cel al comuniștilor. Pe strada Grenoble din sectorul Botanica aceștia au împușcat 5000 de ostași români – un Katyn basarabean, în altă parte, în beciuri închise au fost împușcați 20 de mii de bărbați – un alt Katyn, mai sunt zeci de Katyn-uri, despre care trebuie

să vorbim și unde trebuie să mergem cu lumânări aprinse și să ne închinăm pentru memoria acestor victime nevinovate, iar criminalii să răspundă aici și în Ceruri. Așa «eroi» ca Frunze, Lazo, Kotovski trebuie să fie condamnați, să li se spună pe nume că sunt criminali, care au ucis mii de oameni. Asemenea cărți trebuie editate la mare nivel de stat. Fără istorie adevărată, fără limba strămoșilor, fără demnitate națională nu putem fi un popor în rând cu toată lumea.

Dr. hab. în istorie A. Moraru a declarat: „Cartea cuprinde 307 documente plus dosarul șocant desfășurat sub zodia răului, care scoate la iveală adevărul adevărat. Este o carte document. Autorul este la a patra carte pe teme de istorie, care pot fi apreciate ca o realizare de plan pentru un institut științific, dar a muncit fără salariu pe cont propriu. Această carte ne ajută să înțelegem și rezultatele Comisiei pentru studierea și aprecierea regimului totalitar comunist din Republica Moldova. Ajunge că 20 de ani am fost blocați. Chiar și aceste documente șocante trebuie să existe, pentru că adevărații canibali au fost comuniștii, care au organizat foametea și au împins unii oamenii în disperare să înnebunească, să încalce legile naturale umane. Mai expansionist și mai distrugător ca regimul comunist istoria lumii nu cunoaște. Numai Basarabia are victime de un milion și jumătate. Să nu ne temem să vorbim de genocidul roșu. Propun ca în esență acest material să fie editat sub forma unei broșuri care să fie transmisă oamenilor, mai ales acum, în perioada preelectorală, ca să înțeleagă adevărul cum este el și cum îl prezintă documentele de arhivă. Eu cred că autorul poate susține o teză de doctorat în baza lucrărilor editate până acum.”

Dr. în economie, Vasile Șoimaru, succint a apreciat: „Este o lucrare nemai-pomenit de curajoasă.” Dr. Viorel Cibotaru: „Încă suntem sub un regim de ocupație. Ține de demnitatea noastră să-i considerăm, așa precum sunt, ocupați. A veni aici să distrugi un popor este un genocid. În 2000 am aflat o statistică cutremurătoare. Din 1990 până în 2000 în Basarabia au murit natural, dar mai ales de pe urma accidentelor și a tot felul de boli tot atâtea oameni ca în deceniul cuprins între 1940-1950, cu anii de război, foamete organizată, deportări. Această temă își așteaptă cercetătorii, ca, de altfel, și primul deceniu al mileniului trei. Cei care nu susțin *Decretul* președintelui interimar al RM, dl M. Ghimpu, privind declararea zilei de 28 iunie ca Zi a ocupației sovietice, fac parte din trădătorii neamului. Vă îndemn să revenim la demnitatea noastră de popor, să nu fim răzlețiți, suntem într-o mișcare de rezistență, căreia trebuie să-i facem față. Decomunizarea trebuie să fie o politică de stat. Insemnele lor sunt un afront la lupta noastră de rezistență. De ce mai există monumentele lui Lenin și ale altora din aceeași serie? Cărțile de genul celei lansate sunt foarte necesare pentru toți. Felicitări pentru adevăr și curaj autorului, suntem în așteptarea volumului doi. Asemenea cărți vin ca o cărămidă solidă la temelia

demnității noastre.” Scriitorul, publicistul Tudor Țopa a arătat că la pagina 24 sunt date despre satul de baștină al Domniei Sale – Horodiște, cunoscându-i personal pe mulți din oamenii care au fost deportați și a propus autorului să facă o lansare în mijlocul sătenilor săi.

Au mai completat tema discuțiilor, care s-a extins cu luarea de atitudine față de regimul comunist, dr. Nina Negru, publicistul V. Ladaniuc, autorul unui eseu despre cel care a lansat cartea, Valentina Ciobanu, bibliotecara Liceului „D. Alighieri” și alții.

Copleșit de emoții, Alexandru Moraru a mulțumit celor prezenți pentru aprecieri, considerând volumul ca pe un lucru colectiv, deoarece dacă nu ar fi avut susținerea materială și morală a unor asemenea prieteni ca I. Nicula, A. Covrig, V. Pohilă, V. Șoimaru, V. Cibotaru, cartea nu apărea. „Apreciez cartea mea ca pe un instrument de lucru pentru tânăra generație. Când ai în față documentul, nu poți ocoli adevărul. Cartea pe care o pun la dispoziție este doar o mică picătură din ceea ce am văzut cu ochii și am răsfoit. Am avut multe probleme, dar contează rezultatul. Coperta este realizată de fiica mea Laura, elevă la Liceul Teoretic «Mircea Eliade», aleasă din câteva zeci de designuri. Am câteva proiecte, din care ar putea să apară vreo opt-nouă volume. Vă asigur că voi fi devotat tematicii care m-a ales pe mine. Cartea este dedicată bunelului meu Ion Moraru, care a fost ucis, tatălui, care a fost deportat în Siberia – memoriei lor și tuturor celor care au fost victime ale terorii comuniste. Lumea trebuie să cunoască, sigur că mi-aș dori ca lucrarea să fie editată la un mare tiraj de stat pentru a fi prezentă în toate bibliotecile, instituțiile de învățământ etc.”

În concluzie voi accentua că volumul este un adevărat recurs la memorie pentru patrioții neamului. Cu totul paradoxal și dureros că oamenii împinși în gulaguri erau tratați ca trădători de patrie, pentru că ocupanții sovietici se considerau peste tot stăpâni și, precum se cânta într-un popular șlagăr sovietic: „Moi adress ni dom, i ne ulița, moi adress Sovietskii Soiuz” – tradus din rusește: „Adresa mea nu este casa mea, strada mea, adresa mea este Uniunea Sovietică.” În volum sunt inserate și o serie de documente și mărturii ale organizațiilor patriotice antisovietice de rezistență, de exemplu: *Sabia dreptății, Organizația Naționalistă din Basarabia* ș.a. Cartea este de format mare cu 444 de pagini. Nu aș putea să nu-mi alătur și opinia personală despre *Victimele terorii comuniste* – ea este o adevărată enciclopedie a gulagurilor staliniste.

(*Națiunea*, București, 27 iul. 2010)

CLIPA – LA O CLIPĂ ANIVERSARĂ

REVISTA DE CULTURA ȘI CREAȚIE LITERARĂ *Clipa*, ajunsă la frumoasa vârstă a adolescenței – 15 ani, și-a sărbătorit aniversarea, într-un cadru festiv, la Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu” din Chișinău.

Programul a inclus câteva momente-clipe, distincte: gala laureaților Concursului Național de creație literară *Iulia Hasdeu*, ediția a XII-a; lansarea numărului 5 al revistei, conținând textele laureaților Concursului și lansarea volumului de exerciții de creativitate *Ateliere poetice. Din experiența unui cenaclu*, în care sunt incluse o serie de texte literare scrise de tineri creatori din diverse instituții de învățământ preuniversitar din Republica Moldova și România, participanți la ședințele Cenaclului *Iulia Hasdeu*, patronat de revistă, ultima înscriindu-se ca o premieră în domeniu.

Ediția curentă a concursului, după cum au menționat organizatorii, a fost sprijinită financiar de Ministerul Tineretului și Sportului, Direcția cultură a Primăriei Municipiului Chișinău, Direcția învățământ, tineret și sport, Ambasada României la Chișinău și Editura „Cartier”.

La deschidere, numerosului public venit să sărbătorească împreună cu aniversarii a ascultat spectacolul *Fugim în lume, Love?*, după textul Victoriei Maximenco, elevă în clasa a X-a de la Liceul Teoretic „Mircea Eliade” din Chișinău. În continuare, Aurelia Borzin, redactor-șef al revistei, „crescută” la cenaclul literar, și Iulia Iordăchescu, director coordonator de proiect, au salutat laureații și oaspeții, exprimându-și încrederea că și în viitor *Clipa* va menține această cale – posibilitate de afirmare a tinerelor talente, care poate fi considerată o pistă de lansare în lumea scrisului, dovadă că după debuturile literare de aici o bună parte de cenacliști au intrat cu succes în marea scenă a literaturii. Volumul *Ateliere poetice. Din experiența unui cenaclu* este o carte comună de debut editorial, experiență care poate fi continuată pe măsură ce vor mai trece niște ani și se va marca o nouă aniversare. Înainte de decernarea premiilor și-au spus opiniile vizavi de ediția recentă o parte din membri juriului.

Poeta Călina Trifan: „Fericită ideea Eugeniei Bulat de a crea o asemenea revistă, *Cetate a dăinuirii*. În cadrul revistelor și cenaclurilor literare din perioada interbelică au activat și și-au făcut un nume mulți scriitori de la noi. Vă doresc să mergeți pe urmele savantului nostru cu renume mondial E. Coșeriu, care a activat la revista *Licurici* a Liceului „Ion Creangă” din Bălți, unde și-a făcut studiile preuniversitare. Pe parcursul acestor 15 ani ați înregistrat succese evidente. Cei care au trecut prin *Clipa siderală*, actualmente *Clipa*, au fost remarcați și de alte reviste prestigioase din România și Republica Moldova. Între timp unii au reușit să devină membri ai Uniunii Scriitorilor, să editeze propri-

ile volume, să primească diverse premii la concursuri literare. Revista *Clipa* a fost distinsă cu Premiul Tineretului. *Clipa* a reușit să facă ceea ce n-au reușit să realizeze partidele politice în 19 ani – să înlăture, mai de mult, sârma ghimpată de la Prut. Tineri talentați din Republica Moldova au mers la concursuri importante din România, și cei de peste Prut au venit la noi. Sunteți tinerețea literaturii noastre, preludiul împlinirilor viitoare. Să rămâneți la fel de tineri și talentați în ceea ce faceți și în scris, în primul rând.”

Poeta Liliana Armașu: „Nu există o formulă definită de apreciere a premi-anților, de aceea nu putem oferi o garanție că ei în mod obligatoriu vor deveni scriitori. Am avut anul acesta lucrări mai bune ca anul trecut. În literatură există un avantaj: te poți oricând reabilita cu o carte bună, de aceea cei care n-au fost premiați au toată libertatea de a se afirma în continuare.”

Aurelia Borzin: „Nu atât de mult contează premiile, mai mult contează escaladarea muntelui. În acest context îmi amintesc de o parabolă biblică – cea cu talanții. Exercițiul scrierii contează. Aș dori să ne întâlnim și la concursuri literare de la Paris, Roma etc.”

Poetul Arcadie Suceveanu: „Nimeni azi nu poate da lecții de scris. Drumul scriitorului contemporan trece prin Bibliotecă. M-am bucurat auzind textele voastre, mă bucur să le citesc și din *Clipa*. Voi scrieți așa cum trebuie să scrieți la început de alt mileniu, aveți altă sensibilitate, lucrul acesta nu ar trebui să-i alerteze pe cei mai în vârstă. E firesc să veniți cu alt mesaj. Vorba cea veche: nu se dă lecții ierbii noi. Voi veniți în literatură altfel decât noi. E un proces dialectic firesc. Suflul nou, proaspăt al *Clipei* menține literatura noastră cu noii scriitori și cu cei vechi. Dar, repet: drumul afirmării trece prin Bibliotecă.”

Ministrul Tineretului și Sportului Ion Ciobanu: „Dacă vrem să avem o societate activă, trebuie să avem cultură, iar cultura se obține prin lectură. Literatura din Republica Moldova încetîșor începe să aibă și plusuri evidente. În perioada globalizării s-au schimbat prioritățile, dar cultura rămâne esența. Până acum am avut adevărate valori și sper să avem și în continuare. Vom fi alături de tinerii talentați și pe viitor.”

Adrian Gavriiliuc, cenaclist: „*Clipa* m-a învățat să fiu liber. A fost ca un fel de explozie care a produs o revoluție în mine.” Dan Nicu, cenaclist, debutant cu primul volum de eseuri: „Din 2005 pentru mine *Clipa* a însemnat începutul. *Clipa* te lasă să dai, dar și să primești.” Pentru relaxare sufletească Inga Druță a întregit atmosfera cu câteva melodii folk.

În semn de omagiu Iulia Iordăchescu a făcut o trecere în revistă a celor mai buni prieteni și colaboratori ai revistei *Clipa*, aducându-le mulțumirile cuvenite, un cuvânt aparte fiind exprimat celei fără de care *Clipa* n-ar fi existat – Eugeniei Bulat, în rând cu alți susținători consecvenți, învrednicindu-se

de diplome de excelență, între care academicianul Mihai Cimpoi, poetul Ion Hadârcă, regizorul și filozoful Ion Ungureanu, Elena Vulpe, directoarea bibliotecii-gazdă, dr. Veronica Postolachi, profesoară de limba și literatura română la Liceul „Mircea Eliade”, plasticianul Victor Cobzac, Monica Marilena Cristea, profesoară de limba și literatura română din Piatra-Neamț, Octavian Ionescu, președintele Asociației „Al. Sihleanu” din Vrancea ș.a.

Mai jos vom prezenta numele premianților, dar nu înainte de a concretiza că în cadrul ediției de față au participat 80 de tineri creatori (30 din România, 50 din Republica Moldova), dintre care 28 s-au învrednicit de premii, 14 laureați fiind din România: Piatra-Neamț, Suceava, Iași, Alexandria, Alba Iulia, Pitești. Majoritatea laureaților din România, dar și din Republica Moldova, au fost însoțiți de profesorii lor de limba și literatură română.

Concursul s-a desfășurat pe două categorii de vârstă: elevi de gimnaziu și liceeni, având trei secțiuni: poezie, proză, eseu. Decernarea premiilor s-a făcut cu citirea unor fragmente din textele fiecăruia. Astfel, au primit la: Secțiunea *Poezie* – elevi de gimnaziu: mențiune – Claudiu Nohai, cl. a VI-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Premiul III – Irina Nuțu, cl. a VII-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Premiul II – Antonio Răileanu, cl. a VI-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Premiul I – Anda Dorneanu, cl. a VIII-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Secțiunea *Poezie* – liceeni: mențiune – Victoria Bortă, cl. a XI-a, Liceul Teoretic „Olymp”, Costești, Ialoveni, prof. de limba și literatura română Eugenia Bordeianu; Premiul III – Andreea Teliban, cl. a XII-a, Colegiul Național „Petru Rareș”, Suceava, îndrumător Gheorghe Cârstian; Premiul II – Raluca Anton, cl. a XII-a, Liceul Pedagogic „Mircea Scarlat”, Alexandria, Teleorman, îndrumătoare Manuela Lungu, Cenaclul literar „Săgetătorul”; Premiul I – Camelia Vasilov, cl. a IX-a, Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Iași, prof. de limba și literatura română Costina Crăiță; Marele Premiu – Otay Deniz, cl. a X-a, Colegiul Național „Petru Rareș”, Suceava, îndrumător Gheorghe Cârstian, Cenaclul literar „Săgetătorul”; Secțiunea *Proză* – elevi de gimnaziu: mențiune – Ana Musteață, cl. a IX-a, Gimnaziul Dărcăuți, Soroca, prof. de limba și literatura română Raisa Cernolev; Valeria Corsac, cl. a VIII-a, Liceul Teoretic „Nicolae Iorga”, Chișinău, îndrumător poeta Galina Furdui; Premiul III – Maria Fărâmă, cl. a IX-a, Liceul Teoretic „Mircea Eliade”, Nisporeni; Premiul II – Claudiu Nohai, cl. a VI-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Premiul I – Ruxandra Popuțoiaia, cl. a VIII-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Secțiunea *Proză* – liceeni: Premiul III – Camelia Vasilov, cl. a IX-a,

Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Iași, prof. de limba și literatura română Costina Crăiță; Premiul II – Sorin-Marian Iagăru-Dina, cl. a XI-a, Colegiul Național „I.C. Brătianu”, Pitești, jud. Argeș; Premiul I – Iulia Todică, cl. a XI-a, Colegiul Național „Horia, Cloșca și Crișan”, Alba Iulia, prof. de limba și literatura română Mioara Cerbu; Marele Premiu – Victoria Maximenco, cl. a X-a, Liceul Teoretic „Mircea Eliade”, Chișinău, prof. de limba și literatura română dr. Veronica Postolachi; Secțiunea *Eseu* – elevi de gimnaziu: mențiune – Ștefan Repeșciuc, cl. a VI-a, Liceul Teoretic „Alexe Mateevici”, s. Ermoclia, r-nul Ștefan-Vodă, prof. de limba și literatura română Tatiana Potângă; Premiul III – Irina Nuțu, cl. a VII-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Premiul II – Theodora-Ilinca Ionescu, cl. a VI-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Premiul I – Cristina Sibov, cl. a IX-a, Liceul Teoretic „Mircea Eliade”, Chișinău, prof. de limba și literatura română dr. Veronica Postolachi; Secțiunea *Eseu* – liceeni: mențiune – Domnica Digori, cl. a XII-a, Liceul Teoretic „I.L. Caragiale”, Orhei, prof. de limba și literatura română Maria Gmârnea; Nadejda Bejan, cl. a XI-a, Liceul Academiei de Științe a Moldovei, Chișinău, prof. de limba și literatura română Marta Friptu; Premiul III – Tamara Balan, cl. a XI-a, Liceul Teoretic „Ion Creangă”, Chișinău, prof. de limba și literatura română Lucia Coman; Ana-Mihaela Nuța, cl. a XI-a, Liceul Teoretic „Petru Zadnipru”, Chișinău, prof. de limba și literatura română Alina Coropceanu; Premiul II – Victoria Bortă, cl. a XI-a, Liceul Teoretic „Olymp”, Costești, Ialoveni, prof. de limba și literatura română Eugenia Bordeianu; Premiul I – Sorin-Marian Iagăru-Dina, cl. a XI-a, Colegiul Național „I.C. Brătianu”, Pitești, jud. Argeș.

În încheiere, menționăm că toți cei care i-au ascultat, i-au văzut, i-au citit pe acești tineri talentați, visători, încă romantici, și-au format convingerea că Uniunea Scriitorilor, de fapt, uniunile scriitorilor de pe un mal și altul ale Prutului, au de unde își completa resursele umane de creație. Dar nu numai aceasta este important, ci și faptul că, chiar dacă nu se vor înfrăți cu pana de scriitor, vor alege mai ușor alte domenii de explorare și de împlinire a destinului, vor ști să scrie și să vorbească coerent limba noastră cea frumoasă, limba noastră cea română. Ca dovadă vom reproduce doar un fragment din eseul care s-a învrednicit de Premiul I, adecvat Cetății de Lumină – Biblioteca, unde s-a desfășurat acest impresionant și fericit periplu omagial: „Cititorul este, fără să o știe, un veritabil regizor. A citi o carte înseamnă inevitabil a o pune pe scena conștiinței. Imaginându-ne materialul epic al unui roman pus în scenă înțelegem mai bine Cartea ca lucru concret, ca lucru în sine, după terminologia lui Kant; ficțiunea este redată ca realitate obiectivă, de sine stătătoare. Însă așa cum orice piesă se joacă pentru public, orice carte are și ea nevoie să se nască încă o

dată, fiindcă, așa cum teatrul nu poate da reprezentații pentru o sală goală, nici scriitorul nu își va vedea creația desăvârșită decât atunci când redevine un dat sensibil. Cartea pleacă din conștiință și ajunge în conștiință, printr-un medium care este sistemul de semne, limbajul.”

Dorim revistei *Clipa* mulți ani rodnici, perseverență în descoperirea și promovarea tinerelor talente în ale scrisului întru afirmarea și perpetuarea culturii românești.

(*BiblioPolis*, 2010, nr. 4, vol. 36, semnat R. ANDREI)

LANSARE ÎN CASA SUFLETULUI MEU

BIBLIOTECA PUBLICĂ „ONISIFOR GHIBU” din Chișinău a găzduit o minunată lansare de carte, intitulată *Casa sufletului meu*^{*}, autoare Liuba Procopii, doctor conferențiar la Catedra de limba și literatura rusă a Universității din Tiraspol, încă și astăzi, din păcate, cu sediul în capitala Republicii Moldova. Evenimentul s-a dorit a fi omagiu și ofrandă frumoasei aniversări de cinci decenii de viață și activitate a protagonistei.

Cu acest prilej scriitori, colegi, prieteni s-au reunit într-o atmosferă caldă pentru a sărbători împreună debutul poetic editorial al autoarei, un prețios dar pentru sine, dar și pentru cei prezenți, grație faptului că fiecare a primit câte un exemplar cu autograf din partea destinsei profesoare.

Moderatorul manifestării, poetul Ianoș Țurcanu, a remarcat de la bun început că a citit placheta de versuri cu plăcere, considerând poezia inserată de bună calitate, în care predomină expresia muzicală și feminină.

Un alt vorbitor, poetul Iulian Filip, pe post și de prefațator, a specificat, între altele, și următoarele: „La facerea unei cărți zăbava e înrudită cu muncile arhitectului. Din poeziile diferite, întâmplăte diferite, pe tematică diferită, în chei diferite autorul edifică o structură, o concepție de carte, învecinând poezii, grupându-le în cicluri după anumite principii. E libertatea și responsabilitatea autorului (creatorului) – să edifice o concepție de carte deosebită, care să-l reprezinte, să fie după chipul și asemănarea sa. Relația autoarei cu romanța, care este premianta Festivalului *Crizantema de Argint*, percepția cromatică a materialului nuanțează, facilitează relația cititorului cu motivele, obsesiile, subiectele, îngândurările în diferite registre, albumele sentimentale expuse. E un fel de a-și citi Casa Sufletului, unicul spațiu de unde e posibil să provină fericirea sau senzația de plinătate. Eu am avut senzația de bucurie, provocată de o reală

^{*} Procopii, Liuba. *Casa sufletului meu*. Chișinău: Grafema Libris, 2010.

simțire poetică a autoarei, pe care vă îndemn să o citiți, dar nu oricum – din pragul Casei Sufletului fiecăruia. Face bine această oglindire.”

În completarea celor enunțate de I. Filip, voi menționa că placheta de versuri este împărțită pe cicluri: *anotimpuri; cromatică; acorduri; ave, femina (suită simfonică în șapte părți cu preludiu și epilog); și dacă dragoste nu e – nimic nu e; haiku; ars poetica; album*. Desenele grafice, care îmbogățesc conținutul cărții, sincere și expresive, aparțin, de asemenea, unei debutante – Stela Gavrilan, care s-a dovedit să fie chiar fiica autoarei.

Poeta Galina Furdul consideră extraordinar de lirică această culegere a Liubei Procopii, care vine „să ne salveze sufletul și prin poezie, și prin romanța”, subliniind că „a văzut în această carte o răsturnare de incertitudini. Liuba scrie o poezie dulce, îngândurată, cu o stare anume de suflet, aducătoare de viitor poetic”.

În altă ordine de idei, Nadejda Lavric, vicepreședinte al Sindicatului Educației și Științei din R. Moldova, a rămas surprinsă să descopere în liderul sindical al Universității Pedagogice din Tiraspol – Liuba Procopii – un adevărat poet cu un suflet generos, solicitând ad-hoc să fie organizată încă o lansare în mediul sindicalist.

Profesoara Maria Vasile de la Universitatea Tehnică a Moldovei, inspirată și emoționată, a concretizat: „Prin poezia protagonistei noastre văd geamurile casei părintești, geamuri sub formă de inimă, geamuri sub formă de liră, geamuri sub formă de carte. Se spune că astăzi se scrie mult, eu cred că se scrie din necesitate de revărsare de suflet, dovadă sunt aceste minunate versuri. Fiind colege de clasă, am mers cu Liuba aproape pe aceleași cărări școlare și pedagogice, în privința harului poetic însă m-a depășit.”

Ana Ghilaș, dr. conf. în filologie, susține că „chiar dacă titlul acestui volum *Casa sufletului meu* presupune un spațiu închis, autoarea ne-a deschis fereastra spre o viziune feminină asupra trecerii timpului, asupra artei ca expresie a sufletului, convingându-ne că viața „*E un dar în care te menține / Numai speranța și credința / În Dumnezeu și-n zi de mâine*”.

Și alți vorbitori au luat cuvântul, bunăoară, Aurica Folea, care e sigură că poezia L. Procopii e tandră, delicată, ca însăși autoarea; Eugenia Chiriac, dr. în biologie care, pe lângă cordialele felicitări, a mulțumit organizatorilor pentru această „evadare în lumea frumosului în sfântul locaș al cărții, inundat de muzică și poezie”; Tatiana Butnaru, dr. în filologie, și încă mulți alții, au întregit un portret verbal al sărbătoritei, în prim-planul căruia au stăruit asupra calităților de profesor excelent, de lider sindical de marcă, de bună familistă, încununată de cea care a fost la baza acestei reuniuni de suflet – de poetă aflată sub ocrotirea muzei, în mod special a Euterpei.

Atmosfera a fost înduioșată de un recital de romanțe (inclusiv pe versurile autoarei), interpretate de Nina Ermurachi și Nadejda Moșneaga, cărora li s-a alăturat și Liuba Procopii.

În nota de final aș adăuga, după cum a mărturisit și protagonista, că poeziile cuprinse în carte sunt „cernute” dintr-o mulțime scrisă pe parcursul vieții, de aceea ele exprimă și primele speranțe, iubiri, melancolii, provocări, dar nu și ultimele, pentru că în continuare Casa Sufletului ei rămâne deschisă pentru noi încercări. Versurile curg pe pantă lină, dar se ridică și pe povârnișuri în căutarea Sinelui, fiind măiestrit nuanțate de culorile bogate ale anotimpurilor și tematica abordată. Veselă sau tristă, poeta e mereu optimistă, licărul de soare și lumină străbate pregnant în orice împrejurări: „Încă-mi țin ferestrele deschise / Și aștept s-apară-un răsărit... / Am strivit în mine-atâtea vise / Pentru unul – cel mai fericit. / Da, au fost căderi, au fost și zboruri, / Dar iubirea n-am trădat nicicând... / Și-au murit în mine-atâtea doruri / Pentru unul, însă cel mai sfânt.”

Volumul *Casa sufletului meu* este sincer, simplu, elegant, îngrijit, ilustrând o cale în devenire poetică. A fost un curaj al autoarei să vină astăzi cu o plachetă de versuri adunate de-a lungul a patru decenii, un curaj care s-a încununat cu laurii succesului la public.

În ciuda multiplelor preocupări zilnice, sunt convinsă că Liuba Procopii va rămâne fidelă acestor subterfugii nocturne pentru a da glas poeziei și poate nu este îndepărtat viitorul când ne vom reuni la o nouă lansare de carte cu noi versuri semnate de aceeași mână înzestrată. Să vedem deci care e *Casa sufletului* Liubei Procopii: „În lumea asta furtunoasă, / Între trădare și eres, / Eu mi-am găsit în loc de casă / Un unic loc în Univers. / Iubire are-n temelie / Și geamu-n orice timp deschis, / Zidită e din poezie / Și plină de culori și vis. / În ea am sprijin și-alinare / În clipa când mi-e foarte greu, / Colacu-acesta de salvare / E Casa Sufletului meu.”

(*BiblioPolis*, 2010, nr. 4, vol. 36)

TEMA PENTRU ACASĂ – ROMANUL DE SUCCES AL ANULUI

A TRECUT APROAPE UN AN DE LA STARTUL celei de-a șaptea ediții a extinsei campanii de lectură *Chișinăul citește o carte*, pe care o desfășoară Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Cartea desemnată a fost romanul lui Nicolae Dabija *Tema pentru acasă*, pe care îl citisem din primele exemplare de semnal, de la Vlad Pohilă, și l-am propus să fie inclus pentru acest prestigios

program, exprimându-mi convingerea că noua scriere dabijiană va bate toate recordurile. Profeția mea iată că s-a adevărit. La conferința de totalizare, care a avut loc la Biblioteca „Onisifor Ghibu”, moderatoarea Elena Vulpe, directoarea instituției-gază, a concretizat următoarele cifre: în cadrul celor 31 de filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, pe parcursul anului de referință, au fost organizate 598 de manifestări – mese rotunde, conferințe, ateliere de creație, expoziții, dezbateri ș.a., în prim-planul cărora au fost ample discuții și comentarii asupra romanului nominalizat cu participarea a 13 329 de utilizatori. Cartea a fost luată cu împrumut de 16 872 de cititori. Pentru comparație vom menționa că în anul trecut cifra de împrumuturi a fost de 14 068. Numărul cititorilor romanului *Tema pentru acasă* poate fi lesne dublat, dacă ne gândim că primul tiraj de 20 de mii de exemplare, apărut la Editura „Princeps Edit” de la Iași, a și fost vândut. Acum, la aceeași unitate, e în curs de apariție a doua ediție, ușor îmbunătățită și completată cu o serie de recenzii apărute în Republica Moldova și în România. Conferința de totalizare s-a dorit a fi nu numai câteva ore de bilanț, dar și o mare sărbătoare a cărții, la care a participat un public select și numeros, reprezentat de cei mai fideli cititori ai romanului din diverse categorii: profesori, studenți, scriitori, bibliotecari, elevi etc.

Profesoara de limbă și literatură română de la Liceul „Mircea Eliade”, dr. Veronica Postolachi, avea să remarce: „*Tema...* este cea care te învață să fii om, de aici pornește valoarea estetică-morală a romanului, care a devenit o lucrare indispensabilă a programei școlare. M-am bucurat mult să văd acest roman în curricula școlară, ca și pe cel al Claudiei Partole, *Viața unei nopți sau Totentanz*. Cartea lui N. Dabija este incitantă și se aliniază cu succes la literatura despre închisori. Dacă *Romanul adolescentului miop* al lui Mircea Eliade este o carte de educație a tineretului, romanul lui Nicolae Dabija este de educație a omului în general. El trebuie să devină pâinea noastră spirituală cea de toate zilele, să existe nu doar în bibliotecile publice, dar în fiecare familie și nu una, dar chiar câte două-trei exemplare pentru a fi transmisă și generațiilor tinere, viitoare.”

O altă opinie, la fel de impresionantă, a fost cea a altei profesoare de limbă și literatură română, Alexandra Tănase, de la Liceul „Gaudeamus”, care a mărturisit că a „înghițit” romanul într-o singură noapte, „molipsindu-i” de lectură și pe elevi, care au citit cartea de la Biblioteca „Transilvania”, mulți din ei și-au procurat-o pentru colecțiile personale. Tema principală e tema iubirii, în sens larg, iubirea de patrie, de om, de neam. Am cunoscut o familie din raionul Strășeni cu un destin asemănător, care a suportat calvarul siberian cu demnitate și care are o mare asemănare cu principalii eroi din roman. Capitolele au o structură inedită, pe care eu le-aș defini ca nuvelete. Această carte, cu temele ei

majore care ne conturează ca oameni, ne ajută să depășim greutățile perioadei de tranziție.

Elisaveta Cibotaru, elevă de la Liceul „Gaudeamus”, cititoare fidelă a Bibliotecii „Transilvania”, a fost cutremurată sentimental de momentele în care este descrisă dragostea „de după gratii” a eroilor principali Maria Răzeșu și Mihai Ulmu, formându-și convingerea că totuși dragostea există. Valeria Răileanu, eleva Liceului „Mircea Eliade” și cititoare a Bibliotecii „O. Ghibu”, a remarcat că acest roman este dedicat intelectualilor basarabeni și nu numai. Este o carte întru neuitare: să nu uităm calvarul gulagurilor siberiene, care au masacrat mii și mii de oameni nevinovați. „Nicolae Dabija a reușit să stârneasă în noi un ocean de emoții. Noi am înscenat la liceu o parte din roman și cred că ar fi bine să se facă o piesă ori chiar un film după *Tema pentru acasă*.”

De la același liceu, reprezentând aceeași bibliotecă, Cristina Sibov a spus că a fost marcată îndeosebi de „momentele siberiene”, grație sentimentului de dragoste sublimă, curată, cu supreme eforturi de sacrificiu. Pentru eroii principali Siberia este un loc de infern, care însă devine și un loc sacru al iubirii împărtășite. Consider că numele personajelor comportă o simbolistică sacră. Maria ne duce cu gândul la Sfânta Maria, iar Mihai ne amintește de Mihai Eminescu. Un alt moment care m-a zguduit este cel în care se descrie cum unii oameni din Siberia vânau oameni (prizonieri) pentru a-i mânca, altfel spus, descrie canibalizarea oamenilor de către regimul stalinist. Este o carte de valoare care te ajută să găsești răspunsul la multe întrebări. Am făcut deja trei lecturi ale romanului și de fiecare dată am găsit noi mistere care m-au incitat.”

Olga Isac de la Liceul „Gh. Asachi”, Biblioteca „O. Ghibu”: „Este un roman excepțional, l-am primit ca pe o lecție de viață. Dragostea statornică și integră, în ciuda obstacolelor, învinge.” Tatiana Petcu, Liceul „Gh. Asachi”, Biblioteca „O. Ghibu”: „Cartea ne servește ca o lecție de istorie, acest roman m-a trezit la realitate, este unul de succes care merită să fie citit și recitit.” Irina Bărbuță, Colegiul de Comerț, Biblioteca „Alba Iulia”: „Refugiul dragostei în sânul naturii ne conduce cu gândul la lirica lui M. Eminescu. Majoritatea eroilor din roman sunt pozitivi, ei ne oferă pilde, ne învață, ne pot servi de modele în viață.” Elena Berlinschi, Liceul „Elena Alistar”: „Este un roman foarte bun, care promovează limba română și istoria neamului. Fiecare se poate regăsi în personaje și sunt sigură că fiecare și-ar dori să fie o Maria Răzeșu.”

Dr. Larisa Ungureanu, publicistă, critic de artă, Biblioteca „Târgoviște”: „M-am bucurat mult de acest roman, Nicolae Dabija făcând parte din generația mea. Gândesc că este un roman politic și l-aș pune alături de romanul *Doctor Jivago*, de Boris Pasternak din Rusia, laureat al Premiului Nobel. Cartea este un leac pentru cei care au avut de suferit. Am aflat din această carte mai mult

decât din manualele de istorie. Romanul merită să fie tradus în mai multe limbi și, în special, pentru fostele republici sovietice, populația cărora a avut, de asemenea, de suferit de pe urma terorii staliniste. Așa cum s-a mai menționat, după roman trebuie făcute și o piesă, și un film.”

Constanța Ciobanu, Liceul „Petru Rareș”, Biblioteca „Alba Iulia”: „Romanul este o lacrimă pură a copilului nevinovat.” Malvina Popovici, studentă, Biblioteca „V. Bielinski”: „Să sperăm că această carte a deschis ochii la multă lume. Iată axa principală – credința, suferința, lupta cu răul, spiritul eminescian, evoluarea către sublim. Și ca să răspund la tema romanului, spun că a fi om este o datorie.” Carolina Dodu-Savca, lector universitar: „Este un roman care comemorează suferința, când spunem a unui neam, subînțelegem pe toți cei trecuți prin sistemul de oribilă metamorfoză ce avea ca scop crearea unui *homo sovieticus*. Consider că mai presus decât toate în roman este demonstrată tema demnității.” Lilea Curajos, studentă, Universitatea de Stat din Moldova, Biblioteca „M. Lomonosov”: „Romanul este un monument tuturor jertfelor regimului comunist.” Elena Vârzaru, Biblioteca „N. Titulescu”: „Autorul și-a identificat sufletul cu cel al personajului principal. M-am bucurat că, în ciuda imposibilității de evadare din închisoare, totuși copilul Mircea s-a născut în libertate, însemnând că viitorul nostru va fi liber de teroarea comunistă.” Doina Vicol, Colegiul de Ecologie, Biblioteca „Adam Mickiewicz”: „Am citit cartea cu ochii sufletului, ea răzbună moartea celor nevinovați. Limbajul fiind simplu, cartea devine accesibilă pentru toți cititorii. A citit-o și surioara mea de șapte ani. Străbunica mea a trecut și ea prin chinurile deportărilor. Mihai și Maria sunt Tristan și Isolda, Romeo și Julieta Neamului nostru.”

Sala a fost îmbogățită și de o expoziție de picturi ale elevilor din diferite instituții cu subiecte inspirate din roman. Au întregit discuțiile și scriitorii M. Vicol, H. Moraru ș.a. A fost imposibil să reproducem toate opiniile, pentru care ar fi trebuit un spațiu de mărimea romanului, încât această cronică a noastră ar fi devenit un roman despre roman.

Răspunzând la comentarii și întrebări, Nicolae Dabija a observat de la început o coincidență, de altfel favorabilă, spunând că romanul se începe cu... *Și era miercuri și ploaia*, valabil și pentru conferința de totalizare: ...*Și era miercuri și ploaia*. „Mă bucur, a spus în continuare autorul, că ploaia nu i-a oprit pe cititori să vină să-și împărtășească opiniile. Le mulțumesc mult și lor, și bibliotecarilor, care m-au convins că nu are moarte cartea, în general, atâta timp cât vor avea asemenea slujitori. Din campania merituosă a Bibliotecii Municipale Chișinăul citește o carte, în baza celor 50 de lansări pe care le-am avut în diverse localități, pot spune că întreaga republică citește *Tema pentru acasă*. Romanul a întrunit peste o sută de recenzii. Este o carte nu despre deportări, este o carte

de dragoste, un omagiu adus femeii. Romanul se traduce deja în câteva limbi: germană, rusă, italiană. Am și o ofertă pentru film. Cartea a fost lansată și la Berlin. Grație bibliotecarilor ea s-a transformat în cartea vieții mele. Ea a primit Premiul *Cel mai bun roman al anului* din partea Academiei Internaționale «Mihai Eminescu».”

Aș fi încheiat aici, dacă zilele trecute nu dădeam cu ochii de câteva păreri în contra sens, exact ca în proverbul cu bătaia vântului, pe care o semnează doi autori, „cunoscutul, polivalentul și atotștiutorul” M.C., de la un ziar procomunist, de azi pe mâine. Acest personaj, în ciuda sutelor de opinii favorabile despre roman, vine să afirme că aprecierile sunt făcute de „mediocrități”, iar un asociat de-al său, A.J. (?) din Bacău, susține că romanul *Tema pentru acasă* este „tezist” și nu se ridică la nivelul reușitelor contemporane ale literaturii române.

Concluzia: nimic nou pentru domeniul literaturii când nulitățile încearcă să sfideze opinia publică cu opinii denigratoare, considerând că prin aceasta se fac cunoscuți. Și poate că e bine că-și înregistrează numele în istorie, oamenii de bună credință vor ști la concret pe cine să blameze. Pentru asemenea indivizi, veniți de pe aiurea, nimic nu e de valoare: mai ieri susțineau un atac murdar la adresa lui Grigore Vieru, Leonida Lari, Adrian Păunescu, azi îi „mediocritizează” pe N. Dabija, Th. Codreanu, A. Silvestru etc. Și mâine? Mâine își vor căuta alte „victime”, numai că rămâne să adaug că atât pentru mine, cât și pentru majoritatea persoanelor cu reală, moștenită de la părinți cumsecădenie, numele acestor denigratori se asociază cu scârba, iar „operele” lor nu ajung mai departe decât coșul de gunoi, nu al calculatorului sau al spațiului de lectură, ci al istoriei.

Apropo, același M.C. a „pomenit” și „un anume Silvestru”. Vreau să amintesc că în 1990, când în Chișinău nu adia nici pe departe spiritul înnoitor, Aurelian Silvestru a pus bazele învățământului de alternativă, fondând Liceul „Prometeu”, care între timp a devenit unul de elită, elevii acestuia culegând laurii succeselor la cele mai prestigioase concursuri naționale și internaționale. Aurelian Silvestru s-a afirmat ca un nume de referință în publicistică, dar și ca autor de manuale și cărți pentru elevi, este autorul unui imn al liceului, de o incontestabilă frumusețe (și text, și melodie), pe care-l intonează, în rând cu elevii, întreaga suflare românească. Și ajung acolo unde doream: mai nou, Aurelian Silvestru este autorul unui minunat roman, care se intitulează *Cel rătăcit*, o carte de profundă educație moral-creștină, a fost lansată la Biblioteca „Ovidius”, care poate cu succes concura pentru desemnarea lui în cadrul celei de-a opta ediții a campaniei de lectură *Chișinăul citește o carte*. Întrunește toate avantajele: nu este voluminos (354 pagini), se citește ușor (cu elemente de roman polițist), are un stil elegant, aforistic, limbaj coerent, care înlesnește

înțelegerea substratului filosofic, pilde și maxime, ce pot servi ca model și crez de viață, mai ales, pentru tineri.

(*BiblioPolis*, 2010, nr. 4, vol. 36)

TRIPLĂ LANSARE SUB SEMN DE ANIVERSARE

SUB SEMNUL ANIVERSĂRII DE 133 DE ANI, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a organizat la Sediul Central al acesteia o suită de manifestări menite să pună în evidență multiplele ei activități, dovadă a viabilității și confirmării statutului de instituție modernă, axată pe principii biblioteconomice europene.

Evenimentul principal l-a constituit conferința anuală a bibliotecarilor cu genericul *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” – calea spre cunoaștere a comunității chișinăuiene: resurse, servicii, inovații*, la care au participat reprezentanți din toate cele 31 de filiale. Bilanțul propriu-zis al activității pe perioada de referință, prezentat de conducătoarea instituției, dr. prof. univ. Lidia Kulicovski, a fost completat de expunerea noilor proiecte, inițiative, programe, desfășurate în cadrul unor filiale, în vederea preluării experiențelor de succes și în alte unități din sistemul municipal.

O altă manifestare, care a reunit un public mai larg, a fost lansarea a trei cărți, semnate de trei personalități, cunoscute și afirmate în plan cultural, în special, în lupta pentru statutul limbii române, adevărul istoric și demnitate națională: *Căderea comunismului*, autor dr. prof. univ. Vasile Șoimaru, *Sinteze*, autor profesorul și proaspătul membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova – Constantin Bobeică, și *Vlad Pohilă. Biobibliografie*, apărută sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și Centrului de Informare și Documentare „Chișinău”.

După cum a remarcat din start moderatoarea triplei lansări de carte, aceiași Lidia Kulikovski, cei trei protagoniști, diferiți ca vârstă și preocupări de bază, sunt unisoni în dragostea față de Neam, față de Cuvânt, față de Carte, plus că mai sunt legați de mulți ani de o sinceră prietenie.

Cartea *Căderea comuniștilor*, după afirmația autorului este dedicată memoriei părinților, care... „au fost lipsiți de averea agonisită până la ocupația kominternistă a Basarabiei, dar care n-au ajuns să se bucure de căderea comunismului”. Cartea cuprinde 60 de articole publicate în ultimii ani în *Timpul* și *Literatura și arta*, expresie clară a atitudinii autorului vis-à-vis de problemele societății din care se desprinde convingerea fermă: *comuniștii vor pica*. Și alte titluri vorbesc de la sine: *Guvernarea comunistă – marea spălătoare de bani publici*; *PCRM vrea să vină la putere iarăși prin minciună*; *La Chișinău comuniștii*

l-au răstignit pe Hristos a doua oară; Unde a dispărut Fiul cu miliardele Tatălui; Voronin – pionul, Roșca – campionul; Ultimii comuniști ai Europei au asigurat în timpul guvernării lor o creștere economică „durabilă și stabilă” ca un balon de săpun; Datoria externă a R. Moldova – egală cu averea clanului Voronin ș.a.

După cum avea să remarce prefațatorul noului volum Vlad Pohilă, prima carte semnată de Vasile Șoimaru *Căderea preșidenților*, scrisă cu 11 ani în urmă, i-a fost de bun augur, căci anume „de atunci, se pare, a prins a-și ascuți armele, arme pașnice, dar greu de înfruntat de către ipoteticii adversari: aparatul foto și stiloul, ambele secundate de calculator, cu multiplele și miraculoasele sale posibilități. De-a lungul acestui deceniu atât de chinuit al basarabenilor, a făcut zeci de mii de poze. De scris, a scris ceva mai puțin, însă a făcut-o la tensiune maximă, atunci când nu mai putea să tacă”. În final, acesta conchide: „Nu avem nicio îndoială că noua culegere publicistică a lui Vasile Șoimaru va fi de un real folos pentru mulți conaționali: cine va dori s-o citească, fără doar și poate, va avea ceva de reținut, va învăța câte ceva. Iar anumite lucruri i se vor limpezi, încât, după lectură, va vedea mai altfel viața noastră, starea în care ne-au adus cei care trebuie pe toate căile damnați și respinși încât neapărat să cadă, cât mai repede, acum și în vecii vecilor.”

În același context vom menționa că lansările de carte au fost întregite de o minunată expoziție de fotografii de Vasile Șoimaru cu genericul *României din jurul României în imagini*, care se vor regăsi în albumul astfel intitulat în curs de apariție, la o nouă ediție.

După cum am semnalat la începutul acestei cronici de eveniment, o altă carte lansată a fost cea a destinsului profesor de limbă și literatură română din satul Cornova, raionul Strășeni – Constantin Bobeică, care, la fel, a adunat într-o frumoasă culegere materiale publicate în ultima perioadă în spațiul mediatic din Republica Moldova, cu preponderență în *Literatura și arta*, botezată *Sinteze*, având precizarea autorului: *trăite, văzute, cugetate, durute*. În prefața *Impresionantele energii creatoare ale profesorului Constantin Bobeică*, dar și la prezentarea din cadrul lansării, Vlad Pohilă îi atribuie titlul de academician, având motivație nu numai semnul „de recunoaștere a vastității cunoștințelor sale, a spiritului filozofic, analitic ce-l caracterizează în abordarea problemelor de viață, a celor din domeniul limbii și literaturii române, a istoriei naționale și universale, a esteticii, eticii ș.a.”, cu toate că autorul însuși se consideră, pur și simplu, un intelectual solitar, dar, mai concretizează prefațatorul, că rectificarea poate fi admisă, cu condiția de a sublinia că profesorul este „mai curând un fel de «ultim mohican» al intelectualității rustice de la noi, unul rarism, cu marcă de unicat. Măcar și din motivul că face parte dintr-o generație care avea cultul cărții, al școlii, al studiului, al acumulării de cunoștințe pentru a le

pune într-o firească circulație pentru binele obștesc, spre ridicarea nivelului de instruire și de cultură a celor mulți, al tinerelor generații.”

M-a impresionat și m-a copleșit – ca de altfel și pe toți cei prezenți – mulțime de scriitori, pedagogi, ziariști, bibliotecari, îndemnul lui Constantin Bobeică, făcut de pe versantul celor 87 de ani de viață zbuciumată: „La luptă pentru Izbândă!” M-am gândit în acele momente că dacă sute și mii de discipoli ai profesorului și-au plantat în suflet măcar un grăunte din crezul neștrămutat al Domniei Sale, avem sorți de biruință pentru un viitor demn de urmași ai lui Ștefan cel Mare și Sfânt.

Cum era și firesc, cea de-a treia lucrare *Vlad Pohilă. Biobibliografie* a fost prezentată de Lidia Kulikovski, îngrijitoarea ediției (alcătuitoare Claudia Tricolici), subliniind că un asemenea volum poate fi considerat o carte de bilanț, reprezentativă pentru un autor, punându-i în lumină multipla și prozigioasa activitate. Pe cuprinsul celor aproape 300 de pagini, structurate în două capitole *Opera* și *Viața și activitatea*, sunt inserate edițiile aparte, publicistica, traducerile etc. – 1716 de titluri de materiale publicate, pornind de la debutul școlar, o serie de interviuri, referințe ș.a. Pentru înlesnire sunt propuse o serie de indexuri de nume, subiecte, seriale, resurse electronice. Lucrarea se încheie cu o *Iconografie*, care conține un restrâns album de fotografii despre viața și activitatea lui Vlad Pohilă.

Dintre generoasele referințe despre autor reține îndeosebi atenția cea punctată de poetul Grigore Vieru, intitulată *De ce mi-e drag Vlad Pohilă*: „1. Pentru că scrie în general puțin. Concis și clar. Și astfel reușesc să-l citesc. 2. Pentru că ceea ce scrie este temeinic și se reazemă pe o solidă cultură – dovadă că o personalitate nu se poate afirma în afara unei riguroase pregătiri culturale, dar nici în afara scânteii divine pe care, înainte de a purcede pe calea cunoașterii, e necesar ca Dumnezeu să ți-o pună în piept la naștere. 3. Pentru că, fiindu-i drag până la lacrimi Eminescu și apărându-l de programul demolator al ponegritorilor înăimiți sau rătăciți, îi este drag neamul care a dat naștere «poetului nepereche» și publicistului național... 4. Pentru că este înzestrat cu tocmai trei haruri: lingvistic, ziaristic și eseistic – calități guvernate, la rândul lor, de alte trei înzestrări native: sinceritate, moralitate și curaj. Iar de asupra tuturor acestor calități se ridică licoarea unui perfect simț național în mijlocul unei jungle de sulițe antiromânești. 7. Pentru că aparține cu toată ființa vieții naționale, iar propria lui viață a devenit parte a luptei pentru renașterea noastră spirituală. 8. Pentru demnitatea sa de român, de fiu al Cetății.” Am selectat doar o parte din cele 15 argumentări pentru a contura clar portretul civic și de creație a protagonistului. E foarte greu să completezi fără riscul repetării alte nuanțări, și totuși... De fapt, *Și totuși, limba română* e titlul unui solid volum de articole

și eseuri a lui Vlad Pohilă, cel mai cuprinzător, dedicat *limbii noastre* – „*foc ce arde*” (A. Mateevici), apărut în 2008. Dar m-am gândit la perseverența pe care o are publicistul nostru în lupta pentru erorile stilistice și gramaticale, amintindu-mi de I.L. Caragiale, cunoscut de toată lumea pentru *O scrisoare pierdută*, *De-ale carnavalului* ș.a., dar mai puțin pentru faptul că era în stare, după mărturisirile contemporanilor, să facă moarte de om pentru o virgulă pusă sau nepusă, la locul potrivit. Frică mi-e și mie că, scriind acest material, în exclusivitate pentru revista *BiblioPolis*, redactor-șef al căreia este Vlad Pohilă, acesta să nu fie tentat să comită o asemenea răsplată cu subsemnata.

Merită să mai spun că pe marginea acestor trei cărți și autorii lor s-au pronunțat scriitorii Nicolae Dabija, Aurelian Silvestru, părintele Petru Buburuz, Artista Emerită Ninela Caranfil, șefa Direcției municipale cultură Lucia Culev ș.a.

Pentru cei intrigați să le citească, putem adăuga că o pot face, solicitându-le cu împrumut la filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

(*Vatra veche*, 2010, nr. 12)

FORUL CELOR MAI FIDELI CITITORI

ÎN ABSOLUTĂ PREMIERĂ, ZILELE TRECUTE, la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău, s-a desfășurat o amplă manifestare, intitulată sugestiv *Forul celor mai fideli cititori*, dovadă convingătoare că actul de lectură, venerat de Mircea Eliade, Nicolae Iorga, Lucian Blaga, Grigore Vieru, Mihai Cimpoi și încă mulți-mulți alți mari cărturari nu și-a pierdut actualitatea nici în aceste condiții de viață cu ritm alert la maximum.

Potrivit spuselor directorului general al instituției, conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, anticipat festivității de omagiere, o comisie specială a selectat învingătorii din cei peste 116 mii de cititori (date pe ultimele zece luni ale anului în curs), după criterii bine stabilite: lecturi permanente în sală și la domiciliu, participarea la manifestări culturale și de promovare a imaginii Bibliotecii în societate, participarea la concursuri de gen – *Chișinăul citește o carte*, *Citește împreună cu familia*, *Cei mai buni cititori ai Bibliotecii* ș.a.

Din numărul total au fost desemnați 133 de premianți din diferite categorii, pornind de la vârsta de șapte ani și până la peste 90, reprezentați ai celor 31 de filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Prima cifră deloc întâmplătoare, ea dorind să semnifice 133 de ani ai BM în serviciul comunității chișinăuene și nu numai. Alăturat au mai fost distinși 33 de cititori din categoriile celor mai longevivi, cum ar fi plasticianul Glebus Sainciuc, pedagogul Rodion Cu-

cereanu, actrița Paulina Zavtoni, scriitoarea Argentina Cupcea-Josu ș.a., sau celor care fac parte din proiectul notorietăților *Biblioteca contează în viața ta*, de exemplu, academicienii Mihai Cimpoi și Nicolae Dabija, istoricii Ion Negrei și Ion Varta, protoiereul Petru Buburuz, dr. în economie Vasile Șoimaru ș.a., proiect cu sprijin financiar european, care rămâne deschis și în continuare.

În semn de apreciere, tuturor celor mai fideli cititori gazdele, susținute financiar de Ambasada SUA în Republica Moldova și din resurse proprii, le-au înmânat diplome de merit, cadori, constând în loturi de cărți (cele mai recente apariții editoriale ale volumelor B.P. Hasdeu, Mihai Eminescu, Ion Creangă, I.L. Caragiale ș.a.), portofolii și premii bănești.

De pe culmea celor 91 de ani, Glebus Sainciuc, avea să menționeze, că participând la sute și mii de manifestări culturale, pentru prima dată a văzut o atât de mare explozie de bucurie, omenie și bunăvoință, adunate la un loc sub sfânta cupolă a Cetății de Lumină. Nelipsit de penel, decanul de vârstă al oamenilor de cultură din Basarabia, a mai fericit o parte din numeroșii participanți cu un premiu special, oferind gratis din preaplinul sufletului său nobil minunatele sale schițe de portret, care negreșit își vor găsi locul în albumele de familie în amintirea celui care de opt decenii face pe viu istoria artelor plastice din RM.

Manifestarea a fost întregită de un recital artistic, susținut de N. Croitoru, V. Cibotaru și C. Cibotaru, ultimile acorduri considerându-se a da startul pentru următoarea ediție din anul viitor, cititorii fiind în acest fel atenționați să nu piardă o ocazie unică de a se evedenția, câștigul fiind din ambele părți: al Bibliotecii și al utilizatorului.

(*Natura*, dec. 2010, nr. 12)

MIHAIL GARAZ, CREATOR DE VALORI PERENE

POETUL, PUBLICISTUL, ECOLOGISTUL MIHAIL GARAZ ar fi împlinit la 13 noiembrie curent 80 de ani, dacă... exact cu două decenii în urmă, la 13 iulie 1990, mâna ucigașului anonim n-ar fi ținut în inima lui pentru a-i grăbi „drumurile” către „steaua care-i după stele”.

Născut în satul Susleni, raionul Orhei, încă din anii de școală demonstrează aptitudini vădite pentru natură și biologie, pentru poezie, care ulterior i-au devenit preocupările esențiale la împlinirea destinului, pe cât de dramatic și tragic, pe atât de încununat cu realizări marcante. De la învățător de școală la profesor al Catedrei de Chimie Anorganică a Institutului Politehnic din Chișinău, de la debutant în versuri la poet consacrat și publicist vervant. O calitate

aparte, distinctă a lui Mihail Garaz însă este cea de luptător consecvent pentru ecologia sufletului și a mediului înconjurător. Purtat de acest fir al Ariadnei, până în ultima clipă a vieții, n-a încetat să bată alarma, de multe ori în surdina, nefiind auzit de cei care nu numai că trebuiau să audă, dar și să întreprindă măsuri pentru a proteja natura de „ucigași”... ucigași de arbori, de sol, de râuri, de plante. Atitudinea intransigentă și-o exprima în proză, durerea de cele mai multe ori în versuri. De exemplu, în *Povestea cu ucigașul arborilor*: „A venit ucigașul arborilor, / Blestem și risipă: / Pălesc frunzele, / Păsările a primejdie țipă, / Ferigile cu torțe aprinse / Înaltă o rugă, / Trunchiurile teilor / Vor să se smulgă, să fugă, / Fluviul sevelor scapără-n soare / Ultimul său menuet, / Lacrima violetă-a pădurii / Se pietrifică-ncet. / Sau în *Pământul meu, truditule pământ* / De ce ți-i ochiul prins în cearcăn, / Ce gânduri negre te încearcă? / Am pus în brazdă boabe-alese / Și-un fir de mac – să-ți fie vesel, / Și-o rază-n fiecare pai, / Răspunde-mi, ce durere ai? / Eu sunt de felul meu țăran – / Te vreau mai rodnic an de an. / Mă doare seceta când vine / Și frigul, negru mărăcine, / Și tot ce strică și sluțește – / În mine ca o rană crește. / Din huma ta, din vechiul os / Se zămislește veșnic ce-i frumos.”

În poezia *De ce?* parcă ar fi avut o presimțire: „De-o mie de ani / Gorunii aceștia / Adună în măduva lor / Ceva nevăzut... / De ce ați venit cu securea, / Ce v-au făcut? / Ați uitat când dușmanii / Cu mâna pe clante de puști, / Hăituid, au venit? / Pădurea / Pe om l-a ferit / De ochii trădării, înguști. / Pădurea cânta, fremăta... / Sau poate plângea? / Pe frunze, / Și vreascuri, / Și flori. / Un luptător anonim / Cădea uneori.”

A căzut și luptătorul Mihail Garaz, dar nu anonim, el este viu în inima celor care l-au cunoscut, iar opera lui mai actuală ca niciodată. Or, cine ar putea spune că întrebarea-constatare „*Moare solul, se usucă pădurile, aerul este viciat, sufletul mâncat de molii. În aceste condiții, ce faci, tu, omule?*” autorul a pus-o mai multe decenii în urmă, situația neschimbându-se, doar agravându-se.

Creator de valori spirituale perene, scriitorul Mihail Garaz a lăsat generațiilor viitoare culegerile de versuri: *Cântec de septembrie; Salcie albă; Adevărul și inima; Orașul de mărgean; Destin*, de asemenea culegerile de povestiri: *Poteci de codru, Apa: descrieri și aspecte fizico-chimice; Semnele șarpelui; Comandan-tul* ș.a.

În una din ultimele poezii Mihail Garaz își exprima dorința: „Va trebui să-mi adun osteneala / Până la ultimul cuvânt. / Să nu se întâmple, cum se întâmplă / Cu frunzele galbene, duse de vânt.” N-a reușit să-și adune scrierile, nici măcar să-și vadă cuvintele rotunjite în crini latini. Au făcut-o pentru el ființele dragi – soția Ana, trecută și ea în lumea umbrelor, și cumnata Alexandra Cucu. Prima a pregătit toate materialele pentru tipar, iar a doua s-a îngrijit de edita-

rea lor, astfel că în perioada 2009-2010 la Editura „Pontos” au apărut șase volume cu întreaga operă Mihail Garaz. La aceeași editură a văzut lumina tiparului și cartea *Steaua poetului de dincolo de stele*, care cuprinde o serie de materiale semnate de numeroase persoane, ce îi aduc omagiu prin cuvânt celui dispărut, apreciindu-i talentul și regretându-i tragicul sfârșit.

Pentru a întregi portretul acestui militant timonier al luptei pentru ecologie, demnitate și spirit sănătos vom reproduce câteva referințe ale unor personalități de certă valoare.

„Mihail Garaz, a fost o personalitate de înaltă cultură, complexă, în care activau concomitent poetul, ecologul, antropologul, psihologul, și numaiedecât lingvistul. Mihail Garaz a fost un gânditor” (V. Teleucă).

„Se uită azi că scriitorii erau «unica speranță a neamului», că mișcarea pentru restructurare a luat naștere la Uniunea Scriitorilor, că peste Dumitru Matcovschi s-a trecut cu autobuzul, că Mihail Garaz a fost împușcat în curtea casei sale” (N. Dabija).

„Foarte puțini sunt temerarii care apără natura cea care nu se plânge nimănu, și nici nu strigă, chiar dacă e devastată, și nici se revoltă când este umilită. Regretatul Mihail Garaz, poet, pedagog și ecologist prin creația sa și-a mărturisit marea dragoste față de cele sfinte. Dragostea care a reușit să și-o dezvăluie pentru a transmite și celor din preajma-i sentimentul profund de pioșenie pentru cele mai sfinte daruri moștenite de noi. Mihail Garaz a lăsat o creație frumoasă, sinceră, curată și luminoasă” (Claudia Partole).

Cu ocazia împlinirii a opt decenii de la nașterea lui Mihail Garaz în republică au avut loc o serie de manifestări comemorative, în biblioteci au fost organizate expoziții de carte ale autorului, bunăoară, cea de la Biblioteca Publică „O. Ghibu” din Chișinău s-a intitulat *O viață dăruită naturii și poeziei*.

(*Vatra veche*, 2010, nr. 12)

AURELIAN SILVESTRU, REGĂSINDU-SE PE SINE

DE LA DEBUTUL EDITORIAL CU MANUALUL de psihologie, intitulat sugestiv *Cunoaște-te pe tine însuși*, apărut în 1983, și până la romanul său de debut – *Cel răătăcit*, care a văzut lumina tiparului la Editura „Prut Internațional” în 2009, Aurelian Silvestru – poetul, prozatorul, eseistul, publicistul, doctorul în psihologie și directorul fondator al Liceului experimental de creativitate și inventică „Prometeu” din Chișinău, a ars toate treptele de afirmare, căutându-se și regăsindu-se pe sine în calitatea de romancier de nota zece. Chiar din

start cartea s-a bucurat de aprecierea cititorilor și a întrunit numeroase recenzii semnate de scriitori și critici consacrați. De exemplu, acad. Nicolae Dabija avea să menționeze: „În proza basarabeană, unde de vreo 50 de ani nu se mai întâmplă nimic decât cuvinte, decât moșionisme și mătușegrăchinisme, iată și un roman cu adevărat nou, scris de un autor european din secolul XXI. *Cel rătăcit* e un roman viu, precum o helge rătăcită sub o grămadă de lemne, care se strecoară ca o suveică printre lemnele mai subțiri sau mai groase cu sentimentul că acuși o să le răstoarne în cer. Citindu-l, ai impresia că subiectul ca și cum ar exista separat de narațiune, el semănând cu un fluviu care-și inundă malurile, autorul lăsându-se în voia evenimentelor descrise, ca un înotător bun în voia talazurilor.”

Am citit cu plăcere romanul lui Aurelian Silvestru și împărtășesc cu bună seamă spusele poetului academician, cu excepția primului enunț despre nimicul din cele cinci decenii de literatură. Dovada care-l contrazice este că în ultimii ani s-au strecurat mai multe helgii, și e foarte aproape această dovadă – chiar romanul Domniei Sale *Tema pentru acasă*, care s-a bucurat de un succes remarcabil în cadrul programului *Chișinăul citește o carte*, transformată ulterior, din inițiativa bibliotecarilor și profesorilor, în *Republica Moldova citește o carte*. Aș aminti, în context, și de romanul Claudiei Partole *Viața unei nopți sau Totentanz*, desemnat ca cel mai bun roman al anului 2009. Ar mai fi și altele, dar mă opresc aici pentru că subiectul nostru de discuție este romanul *Cel rătăcit*, care a avut o frumoasă lansare la Biblioteca „Ovidius” în cadrul cenaclului literar cu același nume, condus și de cele mai dese ori moderat de poetul Ianoș Țurcanu. Nu avea să lipsească nici de data aceasta, remarcând din debutul evenimentului că a citit noul volum ca în copilărie, fără a se sustrage de la lectură de la prima până la ultima pagină. „Este un roman psihologic, social, istoric și polițist, dacă vreți. În narațiune sunt foarte multe perle-aforisme. Dacă mi-ar îngădui autorul, aș putea selecta o întreagă plachetă, care ar putea fi editată separat. Este o carte aparte, care captivează și te îndeamnă la meditație. Eu am numit-o «cartea-icoană». Romanul a plăcut nu numai la noi, dar și la Ploiești, Târgoviște, București”, a ținut să sublinieze moderatorul.

Aproape în aceeași ordine de idei, poetul Vasile Romanciuc, tot el și redactorul cărții, cu modestia și concretețea, care-i sunt caracteristice, a notat: „Mă bucur pentru Aurelian Silvestru, pentru tot ce a scris, dar mai ales pentru acest roman, despre care în ultimul timp se vorbește foarte mult. Este o carte care trezește interesul cititorului, o carte îndrăgită de cititori, fiind scrisă frumos, cu nerv, este o carte curajoasă.”

În continuare, criticul Eugen Lungu a venit cu următoarele gânduri: „Pentru o carte nou-apărută cea mai proastă notă este tăcerea, or, despre *Cel rătăcit* am

citit multe cronici și recenzii aici și în Țară. După cărțile *Noi și biografia omenirii*, *Ispita nemuririi*, *Dincolo de imposibil*, *Victoria speranței*, *Templul bunătății* – iată și o lucrare de construcție romanescă, ce vine să întregească opera lui Aurelian Silvestru. Este o carte despre existența noastră în spațiul ex-sovietic, sunt evidențiate relațiile omul-puterea; intelectualitatea-puterea; biserica-puterea etc. În mod aforistic autorul vorbește despre minciună și adevăr. Plăcerea lecturii o simți atunci când dorești ca volumul să aibă mai multe pagini. Și acest lucru îl putem spune despre romanul lansat, care-și face drum larg către cititor. Îi sugerez autorului să scrie și volumul doi, cred că ar fi pe placul tuturor, mai ales, că sfârșitul parcă ar sugera o continuare.”

Poetul Iulian Filip consideră că romanul *Cel rătăcit* testează cititorul la capitolul inteligență, iar poeta Galina Furdul e convinsă că Aurelian Silvestru e făuritorul propriului destin, destinul creatorului ales. Angela Lungu, profesoara de limba și literatura română de la Liceului „Prometeu” a disecat romanul, începând de la titlu, care, a spus ea, se pretează la asocierea cu *Fiul risipitor*. Se pare că în această scriere unicul nerătăcit este autorul, ghidându-și foarte bine personajele. Și dacă am amintit de personaje, acestea sunt: cardinalul Diego Ferosa, doctorul Jean Sorel, profesorul Cornelius Verișan, Creatorul, Al Satin, tinerii Mihai, Vica, Radu, Anton, Bondachi, asasinul Saenko, killerul Dan, comisarul Petrescu ș.a. Subiectul, foarte captivant, îl constituie căutarea unui vechi document care, pus în circulație, ar fi avut menirea să surpe temelia credinței creștine. Nu este un fapt real, dar acest lucru cititorul îl va afla doar către sfârșitul romanului, explicația o găsim la pagina 350 și vine de la personajul negativ Saenko, care-și etalează în fața unor tineri curajoși ca Mihai și Vica fațeta de „geniu” al manipulării: „Singurul prag de care Umbrela (forțele răului – *n.n.*) s-a împiedicat până acum a fost Biserica... Cu ani în urmă am pus la cale demolarea ei. Atunci am născocit așa-numitul „manuscris al lui Pilat”, cu care urma să distrugem mitul despre învierea lui Isus Hristos.”

De fapt, Saenko urmărea să descopere experimentul profesorului Verișan cu monstru extraterestru din sfera de cristal, creatură care trebuia să spună tuturor popoarelor că acesta e solul Cerului pe Terra, lovind în credința milenară a oamenilor de pe pământ. Evident că autorul Aurelian Silvestru – omul de o bonomie totală, omul care și-a demonstrat crezul adevărat în credința ortodoxă nu numai prin rugăciune, dar și prin fapte nobile, suficient este să amintim că în curtea Liceului experimental de creativitate și inventică „Prometeu” a înălțat Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae”, iar liceenii de aici își cultivă dragostea față de Dumnezeu în cadrul orelor de religie introduse în programa școlară de la bun început (Ministerul Educației din Republica Moldova a decis desfășurarea orelor de religie în mod facultativ, la cererea părinților, doar începând cu anul

de studii 2010-2011 – *n.n.*) – nu a putut să nu dezlănțuie furtuna, care să spele toate relele, pentru că „orice potop înseamnă o renaștere” (p. 356).

Iată și ultima frază din roman: „Dacă dincolo de moarte nu există Dragoste, la ce bun veșnicia?”, care, ne amintește de altă celebră frază de final a romanului *Cel mai iubit dintre pământeni* de Marin Preda: „Dacă dragoste nu e, nimic nu e...” Dragoste în romanul *Cel rătăcit* este, multă dragoste – de neam, de credință, de oameni, de ființele dragi. Revenind la comentariul profesoarei Angela Lungu, vom mai reține că dânsa a remarcat abundența elementului mitic și a simbolului în roman, despre cel principal, elementul-cheie am amintit deja – furtuna umană, furtuna în natură, atmosfera toriantă – expresii de o tonalitate majoră pentru a face mai evidențiată misiunea sacră de a restabili echilibrul. Către sfârșit eroii pozitivi nu mai sunt rătăciți, se regăsesc în iubire, în împlinire. Cartea are un final optimist, tonifiant. Romanul oferă modele de urmat de luptă cu cei din jur (negativiștii – *n.n.*), dar și cu tine însuși într-o desăvârșire. Constantin Mariniuc, directorul adjunct al aceluiași liceu, s-a destăinuit în fața publicului numeros, că a fost primul cititor al romanului și i-a plăcut, ba mai mult, oferindu-l unui bolnav, acesta s-a vindecat, urmând concluzia că *Cel rătăcit* este o carte tămăduitoare. Au mai fost și alți vorbitori, tuturor, în încheiere, autorul le-a exprimat recunoștința pentru opinii, sugestii și felicitări.

Într-un fel, romanul *Cel rătăcit* ne poate duce cu gândul la controversatul roman al lui Dan Brown *Codul lui da Vinci*, care a cunoscut un enorm succes la public, un succes de bestseller, dar care, după părerea mea, deja s-a consumat ca un foc de artificii. Elementul care-i lipsește este potopul, care să șteargă, dar să și reînnoiască totul într-o formă evoluată a civilizației umane. Ceea ce m-a cucerit în deplină măsură este și limbajul romanului: unul elevat, rafinat, de asemenea stilul, elegant și sobru, ca însuși autorul. Cititorul, adevăratul cititor, a obosit de vulgarisme, argouri, „erotisme” întinse ca o maramă pe conținutul unor lucrări cu pretenții de a se numi creații artistice. În acest sens, romanul lui Aurelian Silvestru vine să completeze fericit acest gol sau – de ce nu?! – un handicap lingvistic, dar și etic. La lectura *Celui rătăcit* și ochii, și mintea se relaxează, purificate de tonicul inteligenței.

Aici ar fi să pun punctum, dar nu mă pot abține să nu redau încă un fragment din volum, de la începutul începutului, care se vrea a fi un motto, de o strălucitoare profunzime: „Refuz să cred că putem trece prin viață fără să ucidem un vis, o floare, o speranță sau o dragoste nevinovată. Ne-am sinucide dacă ne-am da seama cât de cruzi suntem. Zilnic, iluziile mușcă din noi câte o fărâmă de suflet, până când îl mistuie aproape de tot. Atunci, fulgerați de adevăr, constatăm cu uimire că, fără suflet, nici moartea nu are nevoie de noi...” Citindu-l, cu tristețe mi-am amintit de Ioan Alexandru care, într-un interviu

acordat cu bunăvoință, într-o altă formă, gândea la fel, afirma că mărturisirea păcatului, în monstruoșitatea lui, pe unii îi poate duce la sinucidere. Se subînțelege de la sine îndemnul acestor doi autori minunați de a ne mântui sufletele, făcând bine aproapelui nostru.

Lansarea romanului lui A. Silvestru a fost întregită de o expoziție de fotografii a redactorului de radio Andrei Viziru, care a cadrat cu atmosfera caldă și destinsă de la Biblioteca „Ovidius”. Despre „clipele” înveșnicite măiestrit de acest împătimit profesionist de microfon și în timpul liber de aparatul de fotografiat, au vorbit dr. Vasile Șoimaru (în dublă postură: de unghenean, ca și A. Viziru, și de „bolnav” incurabil de arta fotografică), poezii Ianoș Țurcanu, Galina Furdui, directorul adjunct al Liceului „Prometeu” L. Silvestru ș.a., care, aproape la unison, au subliniat că fotografiile expuse – în majoritatea lor peisaje din natură în diferite anotimpuri – exprimă starea de suflet a autorului capabil să descopere frumosul cu ajutorul obiectivului.

(*BiblioPolis*, 2011, nr. 1, vol. 38)

UN TANDEM REUȘIT ÎNTRE VERS ȘI IMAGINE

„Pictura este poezia pe care o poți privi, în schimb poezia este pictura pe care o poți asculta.”
(Leonardo da Vinci)

ÎNTR-O AMBIANȚĂ DE SUFLU POETIC și de imagine plastică, la Biblioteca „Ovidius” din capitală s-a desfășurat ședința cenaclului literar cu același nume, avându-i de protagoniști pe Nicolae Bălțescu, care și-a lansat a doua plachetă de versuri intitulată *Pasaj teluric* și pe Igor Dublenco, cu vernisajul unei prime expoziții personale de pictură.

Elena Butucel, directoarea bibliotecii-gazdă, a remarcat de la început că a devenit deja o tradiție practică de a desfășura lansările de carte „în tandem” cu vernisaje de arte plastice sau de fotografii, considerând-o foarte reușită, pentru că atât cartea, cât și tabloul fac parte din aceeași lume a frumosului, emană energie pozitivă și purifică cugetele celor care asistă la astfel de evenimente.

Or, aceștia, nu s-au lăsat așteptați nici de data aceasta, inundând sala de lectură cu o prezență numeroasă, reprezentând diverse categorii de cititori.

Nicolae Bălțescu, medic de profesie, împărtășindu-și emoțiile și experiența poetică, a menționat că sufletu-i vorbește în limba poeziei. „Nu puteam să nu scriu acest volum, s-a confesat el, în însingurarea mea port marea iubire față de Creația lui Dumnezeu, față de lume, față de Neamul meu și toate durerile, suferințele, lacrimile, toate toamnele acestei lumi le port în suflet. Duc aceas-

tă povară din începuturi. Iubesc această lume și mă doare că atât de mult s-a schimbat. Sunt prea copleșiți oamenii de tot ce-i pământesc și, din păcate, pe marea majoritate a pământenilor, astăzi, mi-e atât de dureros să recunosc, nu o mai interesează nimic. Ca niște mecanisme, antrenați într-o permanentă goană după bogății, averi pământești, văduviți de sens, de dragoste adevărată, însetați de putere, cerșetori de slavă ridicolă, ei trec arogant cu vederea ceea ce este mai scump, mai de preț – Eternitatea, pe care au schimbat-o atât de ușor pe o clipă trecătoare. Foarte puțini sunt cei care-și îndreaptă privirile înrourate în sus, îndurerați de puhoaiile de suferințe, de lacrimi și sânge care se revarsă zilnic peste acest nedreptățit pământ. Anume această iubire de oameni, credință în Marele Creator, dorința arzătoare de a fi folositor în această frumoasă Zidire a Lui Dumnezeu și, nu în ultimul rând, speranța că această lume se va schimba i-au dat putere sufletului meu însingurat să scrie acest volum modest, dar plin de versul durerii și al suferinței... și al speranței.” În același context vorbitorul i-a îndemnat pe toți să fie mai buni, mai atenți și grijulii față de aproapele său.

Scriitoarea Claudia Partole, prefațatoarea volumului lansat, a remarcat faptul că Nicolae Bălțescu este omul care se zbate între două vocații dragi: medicina și poezia. De la *O lume rătăcită* (titlul primei culegeri de poezii – *n.n.*) autorul poetul se regăsește într-un *Pasaj teluric*, cu o poezie durută, purtată în suflet, de fapt, el este un om cu suflet de poezie. Versurile sunt de factură meditativă, presărate cu parabole și cugetări. Dacă în *O lume rătăcită* N. Bălțescu a voit parcă să îmblânzească lumea prin gândurile sale poetice, în volumul de față, am avut senzația că, volens-nolens, și-a asumat misiunea de a căuta lumina risipită în lume și a o dăruia acesteia. Mă bucur pentru autor pentru că este fidel Cuvântului, dar și pentru că prin cuvântul care-l exprimă poetic, ca pe un travaliu sufletesc, încearcă a se lecuși nu doar de sine. Or, numai astfel sau, mai ales, astfel ne vom lecuși de nimicnicia care ne dă târcoale la acest început de veac. Semnificativă în acest sens este poezia *Treziți iubirea*: „Oameni! Lăsați poarta deschisă, iubirea pură, năvalnic / Să intre, să pătrundă în voi, să înflorească niagaric flacăra vieții / Revărsând trandafiric petalele strălucirii pline de dor, bucurii / În avânt ideal. / În recunoștință pentru Darul Lui, treziți iubirea și pe întinsuri / Va dăinui lumină, dăruire, considerație vie aproapei. / Răul, suferințele, durerile, toamnele vor dispărea, iar în suflet / Veți purta o primăvară.”

Despre pictura lui I. Dublenco pot afirma că văd în ea poezie și chiar o cântare frumoasă. „Mi-au plăcut îndeosebi *Zorile zilei* și *Bucuria munților*, care anunță un început promițător”, – și-a încheiat mesajul Claudia Partole.

Spunându-i lui Nicolae Bălțescu bun sosit în republica literelor, scriitorul Vladimir Beșleagă a precizat că vede în poezia protagonistului o atitudine cri-

tică a lumii și a fenomenelor negative, e un fel de camerton, de lume bolnavă, pe care autorul, provocând-o, dorește ca ea să se vindece cu ajutorul credinței în Dumnezeu și a binelui făcut aproapei. „E foarte bine că lansarea se face simultan cu expoziția de tablouri. Sufletul e la fel de receptiv pentru poezie, muzică și arta plastică”, a specificat Vl. Beșleagă.

Un alt vorbitor, Ion Țăbuleac, profesor la Universitatea Slavonă, unde-și face studiile de designer și Igor Dublenco, a rămas profund copleșit de atmosfera cordială, de prietenie din cadrul cenaclului literar, salutând simbioza reușită dintre vers și imagine, exprimându-și dorința de a mai veni și la alte ședințe. Făcând o scurtă caracterizare discipolului său, a arătat că acesta este student în anul IV, un tânăr artist care caută desăvârșirea în această lume zbuciumată, este enigmatic, la început de cale, cu un stil neconturat încă, dar promițător. Dacă va munci – va reuși, a fost verdictul profesorului. Traducătoarea Eugenia David, o fidelă cititoare a Bibliotecii „Ovidius”, referitor la cei doi protagoniști, a declarat concis: „Pastelurile lui I. Dublenco sunt bune, luminoase. N. Bălțescu are vers alb, profund.” Adresându-se reprezentanților tinerei generații, dânsa a mai adăugat: „Citiți cărți de valoare pentru a vă forma gustul.”

Evenimentul a fost îmbogățit și de un spectacol de muzică susținut cu măiestrie de interpreta Nătălița Croitoru.

(*BiblioPolis*, 2011, nr. 1, vol. 38)

OMAGIU UNEI CĂRȚI ȘI CELUI CARE A SCRIS-O

SALA MARE A BIBLIOTECII „ONISIFOR GHIBU” din Chișinău s-a făcut neîncăpătoare la lansarea monografiei *Hâjdienii din stepa Bălților: file de istorie*, autor dr. în istorie Orest Tărăță, prezent la această manifestare de suflet alături de un impunător număr de locuitori și originari din acest sat de buni gospodari din nordul Moldovei.

Directoarea bibliotecii gazdă, Elena Vulpe, în calitate de moderatoare, s-a referit pe scurt la biografia protagonistului și la monografia lansată.

Am scris și eu monografia satului de baștină *Pelinia – nume de legendă*, îmi pot imagina ce muncă enormă a întreprins Orest Tărăță pe parcursul a șapte ani, cercetând în arhivele din RM, România, Ucraina, Rusia, stând de vorbă cu bătrânii satului – memoria vie a tragicelor evenimente din trecutul nu prea îndepărtat: al Doilea Război Mondial, foametea impusă, deportările, dezmoștenirea și munca forțată în colhoz, care și-au găsit o amplă oglindire în lucrarea menționată. Monografia începe cu prezentarea situației demografice a Moldo-

vei dintre Prut și Nistru, continuă cu cea a județului Bălți (Iași) și a volostei (plasei, raionului) Glodeni în secolele XIX-XX, ca mai apoi să cuprindă nemijlocit întreaga panoramă a satului, pornind de la primele atestări și până în prezent, material structurat în mai multe capitole. Iată cum motivează autorul, bunăoară, așezarea geografică a localității: „Lăsând în urmă Glodeni, și ajunși pe muchia dealului, în față se deschide o priveliște cu totul rară. Pe o fâșie de șes, în valea râului Căldărușa, cu privirea ațintită spre pohoarne și aripile crescute înspre localitățile Cajba și Danu, protejat din spate de o frumoasă pădure, sunt așezați Hâjdienii – vechi sat de plugari ai căror înaintași au descălecat pe aceste locuri cu mult timp înainte, transmițând celor care au venit după ei dragostea de glia străbună, iureșul horelor, frumusețea cântecelor, cumsecădenia și tot ce este dulcele și domolul grai moldovenesc”.

Potrivit unui act emis de Ieremia Movilă la 24 mai 1602, se menționează că Hâjdienii de pe Dubovăț au avut de suferit, satul fiind ars în luna mai 1600, de coloana a patra a oștii lui Mihai Viteazul, formată din haiducii lui Baba Novac, care-și stabiliseră tabăra la Vasileuți pe Prut, nu departe de târgul Ștefănești. Este cea mai veche atestare a satului, scoasă în lumină de către autor, poate vor mai urma și altele, căci după cum a mărturisit O. Tărăță la lansare, după editarea monografiei mai are acumulate materiale pe un cuprins de vreo 100 de pagini, ceea ce înseamnă că va continua studierea istoriei satului natal. De fapt, dacă te apuci de acest lucru, el devine molipsitor, mai ales, când e vorba de baștină, de locul unde pentru întâia oară ai văzut lumina zilei, ai respirat prima gură de aer, și s-a înscris îngemănat în actul de identitate cele două nume: propriu, moștenit de la părinți și al localității natale.

Toponimul Hâjdieni este de origine traco-dacă, el a generat mai târziu apariția vechiului nume Hajdău, des întâlnit în actele, mai ales funciare, în Moldova medievală. Cercetătorul Anatol Eremia consideră că numele satelor se trag de la numele proprietarilor de moșii, care se chemau Hâjdău. Cu acest nume este cunoscut Efrem Hâjdău, pârcălab de Hotin; Ștefan Hâjdău, pârcălab în timpul celei de-a doua domnii a lui Duca Vodă și paharnic pe timpul lui Ștefan Petriceicu Vodă; Gheorghe Hâjdău, fost mare armaș; Miron Hâjdău, alt pârcălab de Hotin. Printre Hâsdeuenii de vază se înscriu și Tadeu Hâjdău, Alexandru Hâjdău, Bogdan Petriceicu Hasdeu și fiica sa Iulia. În 1762, satul Hâjdieni, proprietate a marilor demnitari de la Curtea Domnească, este închinat Mănăstirii Cetățuia de la Iași. Evoluția satului are loc, în special, în perioada sec. XIX-XX în plan social-economic și cultural. După calvarul stalinisto-comunist prin care a trecut întreaga Basarabie, Hâjdienii au reușit să-și mențină identitatea ca localitate cu infrastructură bine dezvoltată. Actualmente satul se întinde pe o suprafață de 4235 ha, iar pădurea pe 283 ha. Sunt

înregistrate aici 21 de monumente istorice și naturale, precum și 20 de tumuli *in situ*. Populația numără 3687 de locuitori, conform datelor statistice de la 1 ianuarie 2011.

Hâjdienii din stepa Bălților: file de istorie este o carte voluminoasă, 464 de pagini, care înglobează pe lângă conținutul propriu-zis 12 anexe cu date privitoare la dinamica populației, lista locuitorilor, precum și o serie de hărți, un album color cu imagini peisagistice din sat. Principalele capitole sunt: *Toponimie, arheologie și așezare geografică; Mențiuni documentare și evoluția populației; Administrare locală; Economie; Conflagrații, deportări și foamete; Modul de viață; Cultul religios; Instituții culturale; Instituții sociale; Tradiții, obiceiuri și credințe; Hâjdienii în ziare și reviste.*

Un ultim compartiment este intitulat *Personalități marcante*, Hâjdienii mândrindu-se cu nume notorii în toate timpurile. Un cuvânt aparte merită a fi spus despre Ion Tudos, membru al Sfatului Țării, care a votat Unirea Basarabiei cu România, la 27 martie 1918. După Marea Unire el a lucrat în calitate de felcer în Hâjdieni și Danu. În 1925 a trecut cu traiul la Rădoaia, fiind aici împrăștiat cu 50 ha de pământ. După ocuparea Basarabiei la 28 iunie 1940 a revenit în satul natal. La 22 aprilie 1941 este arestat și dus la închisoarea din Bălți. După „acumularea” acuzațiilor este învinuit de activități contrarevoluționare, de semnare a actului de „trădare” privind alipirea Basarabiei la România, de propagandă cuzistă, de atitudine dușmănoasă față de puterea sovietică ș.a., fiind transferat la închisoarea nr. 1 din or. Penza, Rusia. La prelungitele interogatorii, știind bine ce-l așteaptă, el a continuat să afirme cu demnitate că Basarabia trebuie să fie condusă numai de basarabeni. A fost condamnat la moarte prin împușcare. Ion Tudos a fost reabilitat prin hotărârea Curții Supreme a RM din 27 decembrie 1999. Tragic a fost și destinul fraților lui. Gheorghe Tudos, primar de Bălți, a fost aruncat de către NKVD-iști cu capul sub roțile trenului, iar Vasile Tudos, ofițer albgardist, victimă a turnătorilor din sat, nu se știe până în prezent unde a fost dus de către ruși, pierzându-i-se orice urmă. Sora lui Ion Tudos nu s-a mai întors din Siberia, unde a fost deportată.

La evenimentul despre care vă povestim a fost prezent și primarul Iurie Pa-trașcu, iată de ce s-au făcut auzite propuneri ca numele marelui patriot Ion Tudos să fie acordat școlii și unei străzi din sat, iar autorul monografiei Orest Tărăță să fie distins cu titlul de Cetățean de Onoare al Hâjdienilor.

Alte nume ce au completat galeria personalităților cu realizări remarcabile sunt: octogenarul Boris Movilă, care a deținut funcții de redactor-șef la Asociația de filme documentare, redactor-șef adjunct la Editura „Cartea Moldovenească”, director artistic la Studioul „Moldova-film” etc.; Ion Dumbrăveanu, doctor habilitat în filologie, profesor universitar; Eugen Voinovschi, profesor

universitar, doctor în medicină; Gheorghe Rabei, doctor în economie; Vasile Ouatu, directorul Centrului Național experimental de protezare, ortopedie și reabilitare; Ion Boubătrân, doctor în agricultură; Lucia Pogor, actriță la Teatrul „Eugen Ionescu”; Veronica Razmeriță (Archea), coristă la Teatrul de Operă și Balet; Ion Sergentu, vicecomandant la Institutul Militar al Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”; Ion Crețu, doctor în medicină; Ion Ciubotaru, director al Reprezentanței Companiei farmaceutice germane „Berlin-Chemie Menarini” în Republica Moldova ș.a.

Vorbitorii – locuitori de azi ai satului, dar și originari din sat, aflați cu traiul în alte localități, în special, în capitală –, cuprinși de emoții până la lacrimi, nu și dădeau rând să vorbească despre carte și despre autor, să-și perinde amintirile despre copilărie și adolescență, despre oamenii dragi – părinți, buneii, frați și surori, dar și despre învățători și profesori, colegi și prieteni din satul natal, optând pentru o Asociație a Hâjdienilor. Pentru conformitate între aceștia îi pot numi pe Boris Movilă, Ion Dumbrăveanu, Valeriu Stângaciu, Pavel Balmuș, Lora Bucătaru, Ion Ciubotaru, Gheorghe Ciobanu, Vasile Cojocar, Nely Curararu, Viorica Buduluță, Daniela Maxim ș.a. Reprezentanți ai minunatelor colective artistice din sat *Cimbrișor*, *Armonie* și *Crizantema* au susținut un spectacol de muzică, dans și voie bună, completat de fluierarii de la Liceul „Nicolae Sulac” din Chișinău, a căror conducătoare artistică Aurelia Sergentu este originară din Hâjdieni.

Lansarea de la Biblioteca „O. Ghibu” a fost o adevărată sărbătoare a satului și a cărții sale *Hâjdienii din stepa Bălților: file de istorie*, urmând ca ea să fie continuată la baștină în primăvară cu un număr și mai mare de participanți.

(*BiblioPolis*, 2011, nr. 1, vol. 38, semnat R. ANDREI)

ARHIPELAG – O CARTE DE VIZITĂ A SCRITORILOR BASARABENI

LA BIBLIOTECA „O. GHIBU” din Chișinău a avut loc lansarea almanahului *Arhipelag*, o ediție în limbile germană, franceză și engleză care, după cum a subliniat prefațatorul ei și totodată moderatorul evenimentului Vitalie Ciobanu, este o inițiativă în premieră absolută în Basarabia. Volumul se constituie ca o antologie de texte reprezentative apărute sub egida PEN-Centrului de la Chișinău, filială a Asociației Mondiale a Scriitorilor (International PEN Club) cu sediul la Londra. Filiala din Chișinău a PEN-Clubului a fost fondată grație eforturilor, relațiilor, prestigiului scriitorilor Andrei Burac și Spiridon Van-

gheli, după destrămarea fostei Uniuni Sovietice, în anul de grație 1991, care a oferit o deschidere a Republicii Moldova spre Occident pe mai multe planuri, inclusiv în domeniul literar.

Alegerea titlului n-a fost întâmplătoare, ea ne duce cu gândul la remarcabila operă *Arhipelagul gulag* de Aleksandr Soljenițin, care a pus bazele literaturii despre închisorile staliniste. Textele incluse, neomogene ca gen și tematică (se regăsesc aici poezii, proze, interviuri, studii publicistice, eseuri, pagini de dramaturgie), abordează, în fond, problemele afirmării valorilor românești din acest spațiu. Or, cum motivează V. Ciobanu, s-a dorit prin creatorii risipiți pe „insulițe”, să se „refacă, după o lungă perioadă de teroare politică și ideologică, unitatea «continentului» pe care l-au alcătuit cândva, un continent care a însemnat la scară națională pentru scriitorii din Moldova, cultura română, iar la dimensiune universală, civilizația europeană.”

După cum era și firesc, s-a dat prioritate membrilor PEN-Centrului de la Chișinău, astfel că în sumar sunt incluși 31 de scriitori din generații diferite: Spiridon Vangheli (primul președinte), Andrei Burac (al doilea președinte), Vitalie Ciobanu (actualul președinte la al doilea mandat), Aureliu Busuioc, Leo Butnaru, Lorina Bălțeanu (stabilită la Paris), Eugen Lungu, Vasile Gârneț, Valentina Tăzlăuanu, Vasile Romanciuc, Arcadie Suceveanu, Grigore Chiper, Mihai Cimpoi, Emilian Galaicu-Păun, Constantin Cheianu, Tamara Cărăuș, Maria Șleahțișchi, Serafim Saka, Nicolae Negru, Valeria Grosu, Val Butnaru, Vladimir Beșleagă, Nicolae Leahu, Iulian Ciocan, Nicolae Popa, Nicolae Rusu, Ion Hadârcă, Nicolae Dabija, Leonida Lari, Ioan Mânăscuță, Vasile Tărățeanu (din Cernăuți), scriitori afirmați în arealul românesc, o parte și în străinătate (individual), cu stiluri și identități distincte.

În preambulul dezbaterilor V. Ciobanu a menționat importanța acestei lucrări, care poate fi interpretată ca o carte de vizită a scriitorilor basarabeni în Europa și nu numai, încununând, în acest almanah efortul de mai mulți ani al PEN-Centrului de la Chișinău întru fructificarea relațiilor de colaborare internațională. Merită a fi apreciată și ținuta grafică a lucrării măiestrită de Vitalie Coroban. Editarea a fost posibilă grație sponsorului principal Fundația „Kultur-Kontakt” de la Viena și a Institutului Cultural Român, ultimul a acoperit plata unei părți din traduceri. Apropos de traduceri, la ele s-a conlucrat cu traducători remarcabili – nume bine cunoscute în context internațional, care au asigurat și redactarea. Aceștia sunt Alistair Ian Blyth (variante engleză), Michael Astner și Iulia Richter (variante germană). Cartea a văzut lumina tiparului la Editura „Cartier” din Chișinău și va fi expusă în cadrul Târgului de Carte de la Viena. Fiind expedit unor ambasade și consulate din străinătate, *Arhipelag-ul* va fi considerat partea noastră de integrare europeană, astfel în-

cercându-se a da un exemplu bun de urmat și politicianilor noștri, a subliniat vorbitorul.

Arcadie Suceveanu, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, salutând apariția *Arhipelag*-ului, și-a exprimat speranța în posibilitatea de editare și a altor antologii de acest gen pentru o deschidere mai largă spre alte literaturi, exprimându-și în paralel dorința de reanimare a instituției traducerilor în Republica Moldova pentru a redresa activitatea în domeniu și a fonda un atelier întru pregătirea și creșterea generației noi de traducători autohtoni. Este o bucurie pentru noi toți, căci cartea este frumoasă și elegantă, o adevărată performanță a Editurii „Cartier”, pe care o recunoști prin inconfundabilul ei brand, a mai remarcat Arcadie Suceveanu.

Scriitorul Andrei Burac, prin prisma amintirilor, a evocat etapele inițiale de constituire a PEN-Centrului de la Chișinău, care din start și-a propus mobilizarea eforturilor scriitoricești pentru a face cunoscut peste hotare numele și operele de referință ale literaturii basarabene contemporane.

Scriitorul Vladimir Beșleagă, cunoscător al limbii germane, s-a arătat mulțumit de calitatea traducerilor în această limbă. Au mai vorbit Serafim Saka, Lorena Bălțeanu, Valentina Tăzlăuanu, Emil Galaicu-Păun, Constantin Cheianu, Iulian Ciocanu, aceștia adresând felicitări celor care au muncit din greu la proiect, fiind convinși că primul pas, deosebit de important, va fi urmat negreșit de următorii, astfel ca literatura basarabeană, realizările ei, să iasă în afară în toată complexitatea și evoluția sa. Reprezentanții Ambasadei Poloniei și ai României în Republica Moldova, prezenți la lansare, au vorbit despre intensificarea relațiilor de cooperare în promovarea valorilor de interes comun, întru susținerea proiectelor scriitorilor și a oamenilor de cultură în general.

Mulțumind celor prezenți pentru participare și confesiuni, organizatorii au precizat că almanahul trilingv a apărut în 500 de exemplare, în mod gratuit o parte din acesta va fi distribuit Centrelor PEN din toate țările în care ele există, de asemenea, unor prestigioase instituții de cultură străine, misiuni diplomatice etc., având sincera dorință în eventualitatea unor editări, în continuare, cel puțin, o dată la doi-trei ani, a antologiilor de acest fel. Cartea va fi distribuită și în cele mai mari biblioteci din Republica Moldova.

Volumul cuprinde 500 de pagini și se adresează cititorilor de limbă engleză, franceză și germană. În limbă română este prezentată doar prefața intitulată *O literatură de arhipelag*, în care autorul se referă nu doar la conținutul antologiei, dar și la aspectul istoric, în general, pornind de la anexarea din 1812 a Basarabiei de către Rusia și până în 1989, când s-a prăbușit Cortina de fier. Basarabenii au trebuit să lupte nu numai pentru democrație și libertate, dar și pentru redobândirea identității naționale, jefuită în urma Pactului Molo-

tov-Ribbentrop, cu toate că erau parte componentă a națiunii române, au fost văduviți de adevărata limbă română și de alfabetul ei latin, ele fiind recunoscute și proclamate oficial abia la 31 August 1989. Prefațatorul consideră obligatorie cunoașterea condițiilor istorice în care a apărut și s-a dezvoltat literatura română din Basarabia, aspecte necunoscute pentru o bună parte din literații străini din spațiul european, dar și din cel asiatic, căci chiar și în fosta Uniune Sovietică KGB-ul nu admitea străbaterea adevărului la lumină, iar cei care îndrăzneau într-o formă cât de sumară să abordeze subiectul în cauză, erau trimiși la „urșii albi”, în gulagurile siberiene.

Sușinim aprecierile și felicitările adresate, dar adăugăm și o sugestie: în viitor, la apariția altor antologii în mai multe limbi de largă circulație, numărul scriitorilor incluși să se extindă și să nu fie limitați la cel al membrilor PEN-Centrului de la Chișinău, pentru ca majoritatea scriitorilor de certă valoare să ne poată reprezenta cu prestanța corespunzătoare în spațiul literaturii universale.

(*BiblioPolis*, 2011, nr. 1, vol. 38, semnat R. PELINEANU;
Clipa, București, febr. 2011)

LUME BUNĂ LA GLUME SE ADUNĂ O seară de umor cu Efim Tarlapan

„M-am născut pe un petic de pământ
românesc și de când mă știu lupt să nu fie
transformat în cârpă.” (Efim Tarlapan)

AM SPUS-O ÎN MAI MULTE RÂNDURI că astăzi un rol deosebit în promovarea scriitorilor și a creațiilor de valoare, care rezultă din truda lor, o au bibliotecarii. Anume ei sunt cei care bat recordul în topul organizării diverselor manifestări: campanii de lectură, de exemplu, *Chișinăul citește o carte*, *Copiii Chișinăului citesc o carte* ș.a.; simpozioane, întâlniri de creație, cenacluri literare, prezentări și lansări de carte cu sau fără autori. Pentru aceste acțiuni gazdele gândesc și alcătuiesc programe interesante pentru a atrage cititorii.

Sunt scriitori a căror faimă merge înaintea numelui, de aceea publicul vine de la sine atunci când doar se anunță un eveniment cu prezența protagonistului. Unul dintre ei este Efim Tarlapan. Parafrazându-i numele de familie, am spune că e cel mai tare la pană scriitor umorist de la noi și nu numai. De la debutul editorial, semnalat prin apariția volumului de versuri satirice *Scuzați pentru deranj* (1974) și până în prezent, el seamănă umor pentru a încolți pe fețele cititorilor zâmbet și bună dispoziție, lucru pe care nu ni-l

poate oferi, din păcate, interminabila tranziție. Alte cărți care-l reprezintă pe Efim Tarlapan: *Tatuaje, Acarnița, Cartușiera, Îngerii din cerul gurii, Zâmbete cu supliment, Asta-i situația...*, *Dioptrii pentru ochelarii de cai, Coloana nă-tângilor, Mărul lui Adam, Cu poante pre moarte călcând* ș.a. Cărțile pentru copii pe care le editează sunt și ele garnisite cu umor. Dintre acestea, putem evidenția următoarele titluri: *Stați jos, copii; Iese un arici la drum...*, *Un melc la fotbal; Unde era dus tatăl iezilor din povestea „Capra cu trei iezi”?* etc. Efim Tarlapan este și un harnic alcătuitoare de cărți, elaborând dicționare, enciclopedii, antologii – evident că aproape toate sunt din domeniul îndrăgit. În acest compartiment distinct al activității sale se înscriu: *Atlas comic; Buturuga mică; Dicționar enciclopedic satiric; O antologie cronologică a aforismului românesc de pretutindeni; Epigrama daco-română contemporană; Marea antologie a epigramei românești (De la bijuterii folclorice la performanțe clasice); Aquila non capit mascaș; Pro-scris* ș.a.

Cărțile lui Efim Tarlapan se editează la Chișinău, dar și la Cluj-Napoca, grație faptului că o bună perioadă de timp autorul a locuit la Cluj împreună cu familia.

Chiar din startul unei triple lansări de carte a lui E. Tarlapan, desfășurată la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, directorul general dr. Lidia Kulikovski în cuvântul inaugural, surprinsă plăcut de numărul mare de participanți (350 de persoane după datele de înregistrare) avea să remarce: „Câtă lume bună Efim Tarlapan adună!” Și lumea bună a încercat să nu dezamăgească autorul, dându-și coate pentru a ajunge în fața microfonului, stăpânit de moderatorul Vitalie Răileanu, critic literar care, evident, și l-a oferit sie mai întâi, nu pentru a critica, dar pentru a lauda cele trei cărți lansate: *Zâmbete pentru export*, prefătată de George Corbu și „avertisment”-ată de Ștefan Cazimir, antologia de epigramă universală *Râsul lumii, la români* și al treilea volum, mai puțin voluminos și mai serios – *Daniel Ciugureanu, un prim-ministru al neamului nostru și al neamurilor mele*, o minimonografie despre personalitatea enunțată în titlu.

Au mai vorbit despre autor și despre cărțile sale academicianul Mihai Cimpoi, criticii literari prof. univ. dr. hab. Ion Ciocanu, Lidia Grosu, dr. în istorie, prof. univ. dr. hab. Ion Buga, umoriștii și epigramaștii Gheorghe Urschi, Gheorghe Bâlici, Ion Diviza, Valentin Portas, cercetătorul Pavel Balmuș, ziaristul Mihai Cucereavâi ș.a.

Întru perceperea atmosferei vom reproduce câteva fragmente din mesajele vorbitorilor.

Criticul literar Ion Ciocanu: „Efim Tarlapan este scriitorul care a adus în literatura română cele mai multe antologii, putem spune, ca nimeni altul. Îl

felicităm pentru noile apariții editoriale, îi dorim și în continuare să scrie tot atât de mult și de bine, dar dacă s-ar putea și mai bine, cu atât mai bine!”

Academicianul Mihai Cimpoi, „acest G. Călinescu al Basarabiei”, apreciind rolul scriitorului, care „ne bucură cu zecile de volume de epigrame, aforisme, antologii, editate până în prezent”, a menționat că acesta poate să se considere „împlinit, deoarece vine în literatura română și universală cu cărți unice. Este un autor clasic, mai exact clasicizat, care ne face de râsul lumii în sensul bun al cuvântului.”

„Râsul este cel mai bun medicament pentru toate bolile omenești”, a remarcat umoristul Gheorghe Urschi, argumentând că în unele țări „există clinici și metode de vindecare cu acest mijloc eficient de înzdrăvenire, de aceea mă bucură orice apariție editorială a lui Efim Tarlapan, care ne face să râdem, deci să fim sănătoși”.

Dr. în filologie Lidia Grosu: „Efim Tarlapan în creația sa critică vehement metehnele și viciile omenești, inclusiv pe cele ale demnitarilor noștri, care nu știu să-și onoreze obligațiile față de popor.”

Poetul și publicistul Ion Diviza, pe lângă cuvintele calde de apreciere a lucrărilor apărute, inspirat de patronul spiritual al Bibliotecii Municipale, i-a dedicat sărbătoritului o epigramă: „Când optzecistul moldovean / Îl arde cu blesteme / Epigramistul Tarlapan / E verde-n orice vreme!”

Epigramistul Gheorghe Bâlici a compus o replică la catrenul lui E. Tarlapan: „Din țigancă iese-o însă / Mică, dar cu mâna-ntinsă / Către domn ginecolog: / Dă-mi și mie un ban, te rog!”, care e în felul următor: „Mică, dar pe când cerea, / Șmecheră precum i-i felul, / Cu cealaltă mână ea / Moașei îi șparli inelul.”

Fabulistul Valentin Portas: „Cartea umoristică contribuie la însănătoșirea societății, fără satiră și umor societatea ar fi grav bolnavă. Anume satira și umorul joacă rolul de sistem imunologic de care oamenii au stringentă nevoie.”

Despre monografia *Daniel Ciugureanu, un prim-ministru al neamului nostru și al neamurilor mele* istoricul Ion Buga a remarcat: „Este un început de monografie despre un martir al Neamului, care a semnat *Actul Unirii* din anul 1918. Basarabeanul Daniel Ciugureanu a fost prim-ministru al Republicii Democratice Moldovenești și de patru ori ministru în Guvernul României Mari. În drum spre închisoare, în anul 1950, în mod brutal a fost asasinat. Fiind marcat de destinul tragic al acestei personalități, fiind înrudit prin marile arbore genealogic, Efim Tarlapan, poate pentru prima oară, a abordat o temă atât de serioasă, descoperind acest om politic nu doar pentru sine și cei apropiați, dar pentru publicul larg, pentru generațiile tinere care trebuie să cunoască și să poarte recunoștința celor care s-au sacrificat pentru cauza integrității românești.”

Lidia Kulikovski a mulțumit protagonistului că s-a gândit prin această manifestare culturală de caldă și veselă atmosferă să descrețească frunțile și mințile participanților, o bună parte din ei fiind chiar angajați ai sistemului de biblioteci municipale, pentru care lansarea, care a coincis cu Ziua bibliotecarului, a fost un adevărat cadou de suflet către suflet.

În încheiere, Efim Tarlapan a exprimat grațitudine gazdelor primitoare, cititorilor receptivi și în premieră a citit noi epigrame și aforisme.

(*BiblioPolis*, 2011, nr. 2, vol. 39)

VALERIU GRAUR OMAGIAT LA CHIȘINĂU

ZILELE TRECUTE, ÎN PREZENȚA UNUI NUMEROS PUBLIC, la Biblioteca Publică „O. Ghibu” din Chișinău, filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a avut loc o întâlnire impresionantă cu Valeriu Graur – militant consecvent în lupta de eliberare națională de sub ocupația sovietică și de reîntregire a neamului românesc, în cadrul căreia a fost lansat volumul Domniei Sale, intitulat *De te voi uita, Basarabie*. În organizare și-au dat concursul asociațiile „Pro Basarabia și Bucovina” din Chișinău și București, de asemenea, Asociația Tinerilor Cercetători pentru Europa Unită *Ceuforum* din Republica Moldova.

Vizita la baștină a fost prilejuită și de conferirea lui Valeriu Graur a celei mai înalte distincții – Ordinul Republicii, motiv în plus pentru felicitările care i s-au adus cu multă căldură din partea celor prezenți la eveniment.

Inspiratul titlu, după cum a mărturisit autorul, vine de la o perefrazare biblică, rostită de multregretatul ÎPS mitropolit al Ardealului Antonie Plămădeală la Congresul refugiaților basarabeni de la Iași din 30 iunie 1995: „De te voi uita, Basarabie, uscată să fie dreapta mea!” Nici Antonie Plămădeală, nici Vasile Țepordei, nici Gheorghe Ghimpu, mentorul care l-a ajutat pe Valeriu Graur „să-și deschidă ochii asupra adevărului despre neamul și istoria noastră” (N. Dabija), nici Alexandru Șoltoianu, nici mulți alții, lista, încă necompletată la ziua de astăzi, poate fi continuată, n-au uitat nici pentru o clipă de pătitul colț de Țară, unde au văzut lumina zilei. Oriunde aflați au luptat pentru marea cauză – reîntregirea. În carte sunt adunate articole scrise și publicate în perioada 1982-2009, toate consacrate problemei basarabene, despre care V. Graur argumentează: „Am simțit că nu pot și nu trebuie să tac, atunci când am văzut uluit cum cei responsabili de destinele României nu-și fac datoria sau, chiar mai rău, acționează în detrimentul interesului național suprem, pentru că mă doare problema basarabeană, pentru că aud cum bunicii mei, asasinați de ocupantul sovietic, îmi vorbesc de dincolo de mormânt și îmi cer să nu tac și să

nu uit dreptatea lor batjocorită, pentru că simt ațintite asupra mea privirile pline de reproș ale zecilor de mii de victime inocente ale sălbaticii represiuni sovietice, pentru că sunt solidar cu sutele de mii de basarabeni, bucovineni și herțeni trecuți prin gulag, prin deportări, prin jefuirea averilor, prin calvarul bejeniei, prin degradări și umilințe, victime, care nici astăzi n-au primit reparații morale pentru suferințele lor, pentru că problema basarabeană încă își așteaptă rezolvarea.”

În deschidere, Elena Vulpe, directoarea bibliotecii, a menționat că este o onoare de a lansa o asemenea carte în spațiul în care vibrează aspirațiile către Marea Unire a patronului spiritual Onisifor Ghibu, apreciind evenimentul ca pe o lecție de istorie și conștiință, de demnitate și cinstire a celor care și-au adus obolul la renașterea națională.

În continuare, tânăra doctorandă Viorica Olaru a făcut o amplă prezentare a volumului, apropiindu-se, după cum a remarcat, „de carte și de autor cu multă pietate”. Această culegere de articole, având mai mult caracter autobiografic, se omogenizează cu autorul însuși, cu tot ceea ce a făcut în numele Basarabiei. Cartea este scrisă cu un înalt grad de sinceritate și de atitudine critică, prin conținut și calitate ridicându-se la nivelul unei lucrări științifice, grație și faptului că alăturat articolelor sunt prezentate multe documente de arhivă – cele mai serioase argumente în pledoaria pentru adevărul istoric nefalsificat. Apreciind cartea lansată ca pe o veridică sursă istorică, vorbitoarea a îndemnat reprezentanții tinerei generații, mulți la număr, să o folosească ca pe o cres-tomație pentru studierea istoriei. Autorul are grijă să informeze minuțios și atent cititorii despre tot ce înseamnă mișcarea de rezistență națională, evocând personalitățile care au susținut-o continuu.

Artista Emerită Ninela Caranfil, amintindu-și de începutul luptei de eliberare națională, a făcut protagonistului o scurtă declarație: „Dle Valeriu Graur, sunteți un învingător și Dumnezeu vă iubește. În Siberia ați învins frigul de la vârsta de jumătate de an, v-ați întors la neamul din care v-ați născut ca să luptați pentru eliberarea lui, vă îndemn să continuați cauza până vom fi împreună. Această *Rugăciune* a noastră, a tuturor, cu deosebită simțire a exprimat-o în versuri poeta Leonida Lari și pe care o propun atenției întregului public.”

Acad. Nicolae Dabija a remarcat: „Am venit să mă închin în fața unui erou. Cei mai loviți, după cum știm, erau cei care aveau certificați ani grei de închisoare. Noi nu ne putem compara cu V. Graur, A. Reniță, A. Andruh, L. Neagu ș.a. eroi care sunt uitați, dar care trebuie invitați din școală în școală, pentru că ei au plătit cu viața proprie libertatea noastră. Noi trebuie să facem o carte despre eroii rezistenței. Trebuie să se știe că rezistență a existat permanent și erorile trebuiesc corectate pentru a-i repune în actualitate pe cei care s-au sa-

crificat. Să ne felicităm cu această carte lansată și e necesar ca ea să fie în fiecare bibliotecă, în fiecare școală.”

Vom sublinia că volumul se deschide cu un eseu de Nicolae Dabija *Valeriu Graur, omul de care mi-e dor...*, în loc de prefață, în care este punctată biografia autorului, începând cu momentul nașterii – 23 decembrie 1940.

În același context au mai vorbit Valeriu Matei, părintele Vlad Mihăilă, Alecu Reniță, Gabriela Ielenic ș.a.

Toți cei prezenți la manifestare au cinstit cu un moment de reculegere memoria celor care s-au jertfit pentru cauza națională.

(*BiblioPolis*, 2011, nr. 2, vol. 39)

HAGI CURDA – UN SAT ROMÂNESC DIN BASARABIA ISTORICĂ

*„În acest timp de haos... limanul de mântuire
pentru noi este studiul istoriei, singurul oracol
care ne mai poate spune viitorul.”*

(Mihai Kogălniceanu)

LA SEDIUL CENTRAL AL BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. HASDEU” din capitală, în cadrul Salonului de Carte pentru Copii și Tineret, între numeroase lansări de carte câteva au fost cu totul și cu totul deosebite. Una din ele a definit sărbătoarea cărții satului *Hagi Curda (Camășovca)*. Autorul – Tudor Iordăchescu s-a născut la 17 mai 1945 în această localitate din județul Ismail. După școala medie și serviciul militar absolvă în 1971 Facultatea de Economie a Institutului Agricol din Chișinău. Revenind în Hagi Curda, mai bine de două decenii activează în gospodăria colectivă, iar din 1993 până la pensionare se află pe post de inspector fiscal la Ismail. Intenția de a scrie o carte despre satul natal o poartă în inimă de mulți ani, dar s-a materializat după întâlnirea cu dr. Vasile Șoimaru, pe care, în căutarea românilor din jurul României, deseori îl găsești acolo, unde nici nu gândești, vorba cronicarului.

Așa cum a mărturisit în cadrul lansării, dar și în nota asupra ediției, de acest sat istoric basarabean pe acest Șoim Mare cu numele mic Vasile, îl leagă o prietenie de 38 de ani prin câțiva reprezentanți de vază a localității, dintre ei Pavel Tovstogan, fost coleg de studii la Universitatea de Finanțe și Economie din Sankt Petersburg și actualmente coleg de catedră la Academia de Studii Economice din Chișinău; Valentin Gorodnicenco, fost director adjunct al renumitului Colegiu de Finanțe și Economie din capitala RM, în prezent stabilit

la New York în SUA, la fiul său Alexandru, fost deputat, ca și Vasile Șoimaru, în Primul Parlament al RM.

Începând cu 2004 Vasile Șoimaru vizitează în mai multe rânduri Hagi Curda, iar în 2008 face cunoștință cu frații Iordăchescu – Vasile, ctitor al noii biserici din sat, construită cu sprijinul Departamentului pentru Românii de Pretutindeni de la București, și Tudor, care îi prezintă o serie de materiale despre baștină, publicate în presa de limbă română din Ucraina. Pe loc este îndemnat să alcătuiască în completare un manuscris despre satul Hagi Curda pentru a fi editat la Chișinău. *Zisul și făcutul* s-au întins pe o perioadă relativ scurtă – doi ani, timp în care s-au căutat mijloacele necesare, V. Șoimaru devenind autorul imaginilor, proiectului și coordonatorul acestuia până în ultima clipă – transmiterea către cititor a acestei frumoase cărți, apărută în 2011 la Editura „Prometeu” într-un adevărat veșmânt de sărbătoare, grație ținutei poligrafice reușite.

S-a părut a fi predestinată lansarea acestui volum în preajma zilei care a marcat Unirea Basarabiei cu România pe stil nou, după cum a remarcat directorul general al Bibliotecii Municipale Lidia Kulikovski, unul din moderatorii evenimentului pe lângă ceilalți doi – Vasile Șoimaru și Vlad Pohilă. Lucrarea se deschide cu o scrisoare adresată de autor ziarului *Concordia* din Cernăuți, intitulată *Să știți, fraților, că noi încă nu am murit...*, în care, între altele, se menționează: „Noi, fraților, încă n-am murit cu toții, iar de-om muri, pentru moartea noastră va trebui să răspundă cineva în fața Celui de Sus. Este cu adevărat ceva de neînțeles, ceva absurd. Toate popoarele bat la ușa Europei, iar noi, comunitatea românească din Sudul Basarabiei, ne pomenim uitați cu desăvârșire, rămași în urmă de carul istoriei. Iată de ce consider că cele scrise de mine în continuare ar arăta lumii că noi suntem încă în viață și că rămânem mândri de neamul nostru, de obârșia noastră, chiar în condițiile vitrege de azi. Condiții, aș spune, foarte grele, când mințile oamenilor de rând, ale copiilor sunt întunecate fără milă prin diferite politici oficiale de deznaționalizare, cum ar fi mitul despre așa-numita «limbă moldovenească» deosebită, chipurile, de limba română – sau separarea moldovenilor de ceilalți români. Toate acestea se fac ca noi să ne învrăjbim, să ne urâm între noi și să uităm pentru totdeauna cine suntem.” Adică e vorba de mancurtizare, fenomen care, cu părere de rău, încă n-a dispărut definitiv și din Republica Moldova, or, se mai „fabrică” încă unele „politici” înguste de deznaționalizare. Chintesența acestui volum e cuprinsă în acest fragment. Sunt prezentate dovezi istorice de apartenență la neamul nostru românesc a acestor patrioți, între care un merit deosebit îl are însuși autorul cărții, despre care moderatorii și vorbitorii au găsit cuvinte cordiale de apreciere și felicitare.

Cartea este îmbogățită de o precuvântare de Vl. Pohlă *Rugă pentru dăinuirea satului natal și a neamului întreg*, în care își exprimă speranța și încrederea „că lucrarea lui Tudor Iordăchescu, reprezentând o stare de fapt ce ne neliniștește și ne doare, punând în evidență un fenomen alarmant, va trezi interesul nu numai celor pentru care a scris-o, dar va pune pe gânduri și pe cei care, în virtutea unor împrejurări istorice și pur omenești, trebuie să se gândească și la destinul conaționalilor din regiunile înstrăinate. Rămân ferm alături de convingerea de care se ghida în viață și Vitoria Lipan din *Baltagul* lui Mihail Sadoveanu: Domnul pe toate le vede și le rânduiește”.

Manifestarea de simțire românească de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a fost o magnifică sărbătoare a cărții *Hagi Curda (Camășovca)* și nu numai, dar și o *Rugăciune* comună Domnului din partea celor prezenți pentru a ne apăra istoria, cultura și neamul în „tuspatru vânturi ale lumii”.

Au mai fost lansate cărțile: *Românii din Bugeac pe cale de dispariție – o călătorie prin satele românești din sudul Ucrainei*, autori George Damian și Cătălin Florințiu Vărzaru, apărută la Centrul de Studii pentru Resurse Românești din București; placheta de versuri *Departa-aproape. 100 de poezii românești din Kazahstan* de Simion Plămădeală, „exilat” de voie, de nevoie pe mai bine de 50 de ani în acest ținut îndepărtat, originar din satul Grinăuți, coleg de studii cu Spiridon Vangheli și alți scriitori consacrați, făcând parte din același proiect, coordonare și imagini Vasile Șoimaru, ambasadorul tuturor românilor înstrăinați și *Cununa fințării* de Adriana Istudor din comuna Onești, județul Bacău.

Vom mai reveni la aceste cărți, acum închei cu îndemnul de a le căuta, în primul rând, la biblioteca-gază, pentru a le citi și a susține acest semnal de alarmă pentru cei aflați în pericol de dispariție. Istoria nu o singură dată a demonstrat că în ciuda unor asemenea semnale de alarmă, din indiferența celor aflați la cârma puterii, au dispărut nu numai sate, orașe, dar și unele etnii.

Balsam pe sufletele celor reuniți au fost recitalul muzical, susținut de Ion Paulencu, originar și Domnia Sa din Basarabia istorică, și de naștii – neîntrecutul Vasile Iovu, care pe lângă cântec a venit și cu o binecuvântare din partea regelui naiului Gh. Zamfir, și mai tânărul Igor Podgoreanu. A avut loc și recitalul de versuri din culegerea *Departa-aproape*, prezentat de micuța Daria Rusu de la grădinița „Lăstăraș” din Chișinău și Diana Josanu din satul Mălăiești.

(*Natura*, 2011, nr. 4)

REVISTA *NATURA* – UN PRIETEN DE ÎNCREDERE AL BIBLIOTECARILOR

AM PUTUT OBSERVA ÎNTR-O PERIOADĂ mai îndelungată de timp că revista *Natura* este aproape în toate filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău. O prezență îndreptățită, după cum au declarat bibliotecari de la instituțiile de profil „Transilvania”, „Onisifor Ghibu”, „Ovidius”, „Târgoviște”, „Târgu-Mureș”, „Liviu Rebreanu” ș.a. cu prilejul unor ateliere de lucru. E remarcabil faptul că revista este o sursă informativă des solicitată de cititori în sala de lectură, dar mai servește totodată și bibliotecarilor de ghid constant întru organizarea diverselor manifestări, cum ar fi concursuri cu elevii pe teme de istorie, geografie, studiere a ținutului natal, ecologie, de asemenea, pentru cele de desene dedicate aceleiași tematici.

Eugenia Țurcan, bibliotecară de la Biblioteca Publică „Liviu Rebreanu” din cartierul Poșta Veche al capitalei, a mărturisit că revista *Natura* a captivat-o personal prin tematica variată și interesantă, prin ținuta grafică frumoasă. În special, îi plac fotografiile cu monumente istorice și naturale, peisaje din întreg spațiul românesc, legende, dar și materiale care dezvăluie adevărul istoric despre țara noastră. O asemenea atitudine și stare de spirit față de revistă o împărtășesc și numeroși tineri care vizitează biblioteca.

Deosebit de cotată a fost revista în perioada desfășurării acțiunii sociale *Hai Moldova*, când a sporit vădit interesul față de problematica ecologică. Eugenia a mai spus că, de fapt, revista este întrebată de reprezentanți ai tuturor categoriilor de cititori. Casnicile și pensionarele sunt preocupate de rețetele culinare, de metode de tratament cu plante medicinale, de sfaturi utile etc. O parte din utilizatori folosesc materiale din revistă pentru organizarea unor manifestări în cadrul instituțiilor de învățământ preuniversitar, dar și universitar, consacrate salvării naturii. Astfel că cei mai fideli cititori ai revistei sunt totuși elevii și studenții, interesați să-și completeze cunoștințele cu informație inedită despre Republica Moldova în plan istoric, geografic, social și chiar cultural, cuprinsă cu prisosință în cele 16 pagini ale revistei.

Opiniile bibliotecarilor în acest sens ne determină să constatăm că revista *Natura* este mai mult decât o sursă informativă, este un bun prieten al cititorilor, un sprijin de nădejde bibliotecarilor și care răspunde inteligent la toate gusturile de lectură, în ciuda concurenței pe care o face internetul cu mijloacele lui de jocuri atrăgătoare în aparență, dar mai puțin folositoare pentru trup și suflet, în special, pentru tânăra generație.

(*Natura*, 2011, nr. 5, semnat Raia ANDREI)

LUCIAN BLAGA COMEMORAT LA „TRANSILVANIA”

AM AVUT OCAZIA, FERICITĂ DE ALTFEL, de a participa la mai multe ședințe ale Salonului literar *Ceaiul de la ora patru* (cu alură mondenă, pe potri-va invitațiilor, a profesorilor și elevilor care-l frecventează), condus de distinsa profesoară de limba și literatura română de la Liceul „Gaudeamus” din capitală, doamna Alexandra Tănase, cu locație stabilă la Biblioteca Publică „Transilvania” din sectorul Ciocana.

Însă ședința dedicată comemorării unei jumătăți de veac de la trecerea în eternitate a lui Lucian Blaga mi s-a părut mai deosebită și mai frapantă, poate și din motivul că este unul din autorii mei preferați, dar mai ales că în prim-planul manifestării omagiale s-au aflat două personalități eminente ale literaturii basarabene – academicianul Mihai Cimpoi și scriitorul Vlad Pohilă, ultimul și pe post de moderator.

Doamna A. Tănase, în completare cu elevi ai clasei a XI-a de la liceul amintit, a făcut o succintă trecere în revistă a principalelor repere biografice ale scriitorului, amintind de coincidența datei de 9 mai ca zi de naștere și de înmormântare a *marelui tăcut* – poetul, dramaturgul, filozoful, diplomatul, traducătorul, prozatorul Lucian Blaga, care a lăsat de-a lungul anilor urme adânci în conștiința cititorilor – invadată mai întâi de *Poemele luminii*, cele care i-au marcat debutul, semnalând apariția unui colos în literatura română.

Rând pe rând, Lenuța Ciobanu, Olguța Simon, Viorica Tabac, Valeria Răileanu, Victoria Moroi, Ana Scutaru, Diana Hămuraru, Nina Abageru, Ștefănel Bajog și alți elevi din clasele a X-a și a XI-a au prezentat un spectacol de muzică și poezie, în special, pe versuri blagiene, creând o atmosferă de pietate, admirație și recunoștință pentru cel care a lăsat o importantă moștenire spirituală ca izvor nesecat întru dăinuire.

Profund impresionat de recitalul interpretat cu mult talent și simțire, academicianul Mihai Cimpoi, a menționat: „Este o idee extraordinară că v-ați gândit la comemorarea trecerii în Lumina lui Dumnezeu a lui Lucian Blaga, dată la care, cu regret, nu s-a gândit nici Academia noastră, nici Uniunea Scriitorilor. Sunt pe punct de pornire către Alba Iulia, unde voi participa la Zilele Lucian Blaga, completate și de Salonul de Carte, unde va fi prezentată cartea mea, proaspăt apărută la Editura «Dacia», intitulată *Lucian Blaga: paradisiacul, lucifericul, mioriticul*, o surpriză pe care mi-au făcut-o prietenii de la Cluj. Este o a doua ediție actualizată și completată cu încă trei eseuri noi despre autor: *Blaga și Nietzsche: criză în obiect; Dialogul blagian al valorilor și Sensibilitatea existențială blagiană*. Am scris această carte la solicitarea Editurii «Dacia» în anul

1990, aflat la Băile Herculane, în Hotelul «Roman», nefiind deranjat de nimeni și la fel de *mut ca o lebădă* pe perioada scrierii ca și marele nostru dispărut, pe care îl omagiem acum. Noi suntem angajați în dialogul valorilor europene. Și slavă Domnului, avem valori, în ciuda cârtitorilor. Blaga a demonstrat că nu ne putem raporta la un mit central, dar la mai multe naționale. În alt aspect poetul a avut obsesia cifrei trei, dovadă trilogiile: *Trilogia cunoașterii*; *Trilogia culturii*; *Trilogia valorilor*; *Trilogia cosmologică*”.

Am putea spune că într-un fel și domnul acad. M. Cimpoi este dominat de această cifră, cu mare semnificație în religia noastră creștină. Exemplul îl avem chiar în această carte proaspăt editată. Mai întâi putem menționa tripla fațetă a lui Blaga, care se regăsește în titlu. Apoi în continuare capitolul *Cunoaștere, axiologie, cultură* cuprinde trei eseuri, altele trei le întâlnim la capitolul *Conexiuni*, al treilea eseu de aici se intitulează *Lumini modelatoare (Blaga și Basarabia)*. Și despre ultimele trei eseuri am pomenit mai sus.

Dar să revenim după această paranteză la evenimentul nostru. În continuare directoarea bibliotecii-gazdă Parascovia Onciu și-a împărtășit impresiile despre participarea la Zilele Blaga de la Cluj-Napoca, unde a avut onoarea s-o cunoască pe fiica poetului Dorli Blaga, care a venit la Chișinău la dezvelirea bustului de pe Aleea Clasicilor din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt”. La edițiile Zilelor Bibliotecii „Transilvania”, regretatul Traian Brad, fostul director al Bibliotecii „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, invita un număr mare de personalități din Ardeal, dar și din alte provincii românești la manifestările culturale. Am avut întotdeauna sprijin în acest sens din partea multor cărturari de pe un mal și altul al Prutului. Domnul Mihai Cimpoi se simte ca acasă în biblioteca noastră, noi avându-l nu numai ca invitat, dar și în calitate de utilizator. La bibliotecă avem o sală pentru copii și un cenaclu, care poartă numele lui Traian Brad, condus de scriitorul Vlad Pohilă, a mai spus directoarea.

Preluând firul discuției inițiat de Parascovia Onciu, moderatorul Vl. Pohilă a remarcat: „S-a pomenit aici de *Poemele luminii*, au fost și recitate o parte din poemele blagiene. Întâmplarea face ca și această lansare să se desfășoare într-o perioadă luminoasă. Bibliotecile «Transilvania» din Chișinău și «Lucian Blaga» din Cluj-Napoca sunt doi poli ai românismului, care întrețin o colaborare fructuoasă. Academicianul Mihai Cimpoi este apreciat ca cel mai subtil critic și istoric al literaturii române din Basarabia, la fel, este un reputat eminescolog pe linia Călinescu. Cu timpul Domnia Sa și-a diversificat tematică și a studiat profund și alți scriitori clasici – Ion Creangă, Liviu Rebreanu, Duiliu Zamfirescu, a scris și despre sculptorul Constantin Brâncuși și iată acum avem această carte frumoasă, completată. Felicitări autorului și editorilor. S-a spus că Mihai Cimpoi este un Călinescu al Basarabiei, eu aș spune că depășește

arealul nostru pentru că abordează tematică de interes sporit pentru întreaga literatură românească. Cartea *Lucian Blaga: paradisiacul, luciferic, mioriticul* este o deschidere spre universalitate a lui Lucian Blaga, văzută de Mihai Cimpoi. Ea ar trebui citită fără grabă pentru a fi înțeleasă în complexitatea ei.”

În continuare Vlad Pohilă s-a referit la eseul *Eminescu și Blaga*, amintind despre denigratorii de azi care critică *mioritismul* și, mai nou, *meștermanolismul*, cu sublinierea lui M. Cimpoi – „fiecare cu profunzimea și altitudinea sa”. A mai spus că e îmbucurător faptul că volumul a apărut într-o Cetate a Luminii – Clujul, la o prestigioasă Editură „Dacia”. Mihai Cimpoi ca nimeni altul caută și găsește prezența lui Lucian Blaga în Basarabia. Primul care l-a redescoperit și l-a readus pe Blaga în Basarabia, în 1968, a fost Grigore Vieru, care în culegerea *Numele tău*, din cele 15 poezii cu dedicații, una este dedicată lanțrămjanului. Cenzura a scos din titlu numele Blaga, dar l-a lăsat în text. Mihai Cimpoi, arată în continuare moderatorul, spune că „s-ar putea vorbi despre trei Blaga în Basarabia: cel dintâi este al generației poetice a anilor '30 (Costenco – Menniuc – Isanos – Istru – Buzdugan); cel de-al doilea este al generației lui Vieru, care redescoperă alte dimensiuni ale personalității lirice («personanță», satul ca tipar al veșniciei, principiul matern al universului, în anii '60); în sfârșit, al treilea Blaga se impune cu întreaga sa personalitate intelectuală și artistică – cu romantismul său aprioric, ca și cu universalismul său – odată cu declanșarea procesului de Renaștere națională basarabească la sfârșitul anilor '80 (conștiința unității spațiului mioritic)”. În încheiere Vlad Pohilă a remarcat relațiile strânse culturale pe care academicianul M. Cimpoi le întreține cu Ardealul.

În replică Mihai Cimpoi a mai completat: „În calitate de academician am avut un proiect privind relațiile dintre Basarabia și Ardeal. La Cluj în perioada interbelică apărea revista *Transnistria*, iar la Chișinău – revista *Ardealul*. Referitor la prezența lui Blaga la noi, el scrie despre scoarțele (covoarele) basarabene, mai vorbește despre fântânile de aici. Dar a fost ori nu Blaga în Basarabia? Am întrebat o rudă care a spus că n-a fost, în schimb Gh. Ganea mi-a confirmat această ipoteză, susținând că a fost cu Nichifor Crainic, acesta fiind un apropiat a lui Gala Galaction, care, după cum bine se știe, în anii '30 a predat la Facultatea de Teologie din Chișinău.”

Domnul M. Cimpoi a oferit gazdelor și liceenilor câte un exemplar al cărții lansate în absolută premieră, exprimându-și admirația față de felul în care elevii l-au recitat pe Blaga, poezia acestuia fiind greu de declamat, având ritmuri și accente deosebite, care trebuie simțite, așa cum le simte actrița Ninela Caranfil.

În răspuns profesoara Alexandra Tănase a ținut să sublinieze că „vom trece această carte din mână în mână și o să vă invităm, domnule academician, și la Liceul «Gaudeamus»”.

Prezent la eveniment, directorul Centrului de Pelerinaj, domnul Anatol Nicorici, a familiarizat asistența cu itinerariile care se organizează în Ardeal, unul dintre ele fiind deja tradițional – la Alba Iulia, în fiecare an, la 1 Decembrie. Făcând un apel pentru a descoperi frumusețea Ardealului prin pelerinaje, directorul a mai spus că la solicitare pot fi stabilite popasuri și pe locurile blagiene.

Astfel comemorarea lui Lucian Blaga a depășit cadrul unei simple omagieri, dovedindu-se a fi și o lecție de onoare și demnitate, fiind dezvăluit în triplă ipostază (cu expunere academică pe alocuri): creatorul unei opere majore în toate genurile pe care le-a cultivat, exponent al culturii europene, opozant al regimului comunist (despre care s-a vorbit mai puțin, semnificativ în acest sens este romanul *Luntrea lui Caron*) și, în sfârșit, Lucian Blaga – simbol al neamului românesc pentru toate generațiile.

(*BiblioPolis*, 2011, nr. 3, vol. 40, semnat R. PELINEANU)

O REUȘITĂ DIDACTICĂ

LA BIBLIOTECA „ONISIFOR GHIBU” din Chișinău a avut loc lansarea primului volum *Probleme ale societății umane: culegere de probleme la istorie*, autor profesorul de istorie Mihai Iurașcu.

Moderatorul Igor Șarov, dr. în istorie, decanul Facultății de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova (USM), a apreciat noua lucrare ca pe una inovatoare, cu abordare absolut originală. Autorul oferă o viziune proprie și inedită asupra proceselor sociogenezei, evoluției societăților primitive, a primelor civilizații antice și a modelelor lor de funcționare. Intenția Domniei Sale merge mult mai departe de o speculație a problemelor ontologice, fiind preocupat înainte de toate de latura didactică a problemei.

Foarte emoționat, Mihai Iurașcu și-a împărtășit impresiile despre conceperea volumului, având din start intenția să abordeze altfel trecutul istoric. Pe parcursul studiului și-a dat seama că imensul material factologic adunat nu poate fi strâmtorat într-o singură culegere, ceea ce l-a determinat la scrierea unei serii-fluviu de patru volume, exprimându-și încrederea că va reuși să le realizeze și pe celelalte. Prin această carte mi-am propus, a spus autorul, să facem un prim pas în conferirea disciplinei școlare *Istoria* un caracter util mai pronunțat. Am ales o metodă nouă de abordare, nu străină de prevederile *Curriculumului* național. Astfel pentru formarea competențelor de a identifica probleme acțional-strategice și a propune soluții de rezolvare, am gândit că cel mai potrivit ar fi rezolvarea creativă a problemelor (în engleză: creative problem solving – CPS), care se anuță ca una din cele mai active și valoroase

metode ale didacticii moderne. Iar după D.P. Ausubel ea reprezintă culmea performanței cognitive, dezvoltând invenția și creativitatea elevilor.

Ala Vârlădeanu, șefa Catedrei municipale de istorie, a remarcat că întreaga breaslă este mândră de faptul că un profesor de liceu a reușit să elaboreze o culegere inovativă, oferind profesorilor posibilitatea prin prisma acesteia să pună în valoare multiplele valențe creative și inteligente ale elevilor, opinând pentru un seminar cu toți profesorii de istorie în cadrul municipal dedicat lucrării *Probleme ale societății umane*.

Eleva Cătălina Brânză, discipola profesorului Mihai Iurașcu, s-a arătat mulțumită că a fost pe post de *șoarece de experiment* în laboratorul de aplicare a unei noi metode de însușire a disciplinei de istorie pe parcursul mai multor ani, finalul fiind cel care a încununat-o cu lauri – locuri premiante la olimpiadele școlare. Și în istorie sunt necesare reforme care pun accentul pe creativitate. Dacă fiecare om își poartă crucea sa, nouă elevilor, ne este mai ușor s-o ducem la această disciplină cu o astfel de metodă, a menționat Cătălina.

Cu prilejul lansării, profesorii și elevii de la „Prometeu” au venit *in corpore* să-i adreseze felicitări domnului Mihai Iurașcu, exprimându-și dorința să facă o lansare a volumului și în cadrul liceului.

Cartea este la îndemâna gimnaziștilor, liceenilor îndeosebi, dar și a studenților, profesorilor și celor interesați de cunoașterea problemelor creative, având la dispoziție un bogat material factologic în măsură să-i ajute și să-i orienteze mai bine în materie de istorie.

(*Vatra veche*, 2011, nr. 8, semnat R. ANDREI)

MAI DĂ DOAMNE, ASEMENEA DICȚIONARE!

ACEASTĂ URARE VINE DIN PARTEA ACADEMICIANULUI Mihai Cimpoi, rostită cu prilejul lansării în Sala Azurie a Academiei de Științe a Moldovei a *Dicționarului universal ilustrat al limbii române* în cadrul mesei rotunde cu tema *Realizări recente în lexicografia explicativă română*, anunțând astfel publicului larg o nouă performanță a Editurii „Litera”, care își desfășoară cu succes activitatea pe ambele maluri ale Prutului.

Au mai vorbit despre noua lucrare și editorul ei Anatol Vidrașcu, prim-vicepreședintele Academiei de Științe a Moldovei T. Furdui, Nicolae Dabija, Petru Soltan, Vasile Bahnaru, Ion Hadârcă, Elena Constantinovici, Maria Onofraș, Vera Păcuraru, Ion Bărbuță, Ana Vulpe, Veronica Purice ș.a.

Autorii *Dicționarului...* sunt Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu și Victoria Zăstroiu de la Institutul de Limbă Română „Al. Philippide”

din Iași, nume cunoscute în lexicografia românească și, în general, în lingvistică, care au colaborat ca redactori și revizori la elaborarea *Dicționarului limbii române* al Academiei Române.

El este alcătuit din 12 volume cu 81 mii de cuvinte și 4500 de planșe și ilustrații color, în total 4320 de pagini, fiecărui volum revenindu-i câte 360. Frumos, compact, ușor manevrabil din partea utilizatorului în condiții casnice sau de bibliotecă.

Anatol Vidrașcu a remarcat că pe lângă cele peste 100 de dicționare și enciclopedii diverse pe care le-a lansat Editura „Litera” pe parcursul a 21 de ani de când funcționează eficient, *Dicționarului universal ilustrat al limbii române* este cea mai mare și complexă realizare, însumând rodul activității de două decenii ale autorilor amintiți mai sus în colaborare strânsă cu echipa de la Chișinău, care a pregătit materialul pentru tipar. Coperta și designul sunt realizate de Vladimir Zmeev, deosebit de frumoase și atractive.

Constatând lipsa unui mare dicționar etimologic în Republica Moldova, academicianul Mihai Cimpoi l-a îndemnat pe părintele-editor Anatol Vidrașcu să desfășoare în viitorul apropiat un astfel de proiect.

În final, vom adăuga la urarea-rugăciune de mai sus doar atât: „Dă, Doamne, minte oamenilor să-l procure!” Grație și prețului rezonabil, dar mai ales importanței pe care o are întru cunoașterea profundă, corectă și complexă a limbii române. Dicționarul se adresează tuturor iubitorilor din Patria lui Nichita Stănescu, adică din Patria Limbii Române.

P.S.: Am auzit zilele trecute un zvon prin capitală, cică toți cei 101 de parlamentari, indiferent de apartenență politică, și-au procurat *Dicționarul universal ilustrat al limbii române*, l-au procurat și pentru biblioteca forului legislativ într-o consultare înainte de ședințe. Nu e rău de loc, mai ales că s-a încetățenit practica transmiterii ședințelor în direct la Radio și Televiziune și ascultătorii sunt dornici să audă o limbă literară cultă. Dacă ne amintim, firul Ariadnei, pe linia dicționarelor, ne duce la domnitorul Dimitrie Cantemir, marele cărturar, care a alcătuit primele glosare de „alcătuire a cuvintelor”. Domnitorilor de azi de la noi, prin grija unor asemenea împătimiți de carte și muncă editorială ca A. Vidrașcu, le rămâne doar misiunea de a face achiziții chibzuite pentru toate instituțiile bibliofile, școlare, culturale.

(*Intercultural*, 2011, nr. 3)

BIBLIOTECA „OVIDIUS” – PROMOTOARE A VALORILOR CHIȘINĂUIENE

PENTRU A 17-A OARĂ BIBLIOTECA „OVIDIUS” din Capitală și-a îmbrăcat haine de sărbătoare pentru a marca această aniversare în cadrul Săptămânii ușilor deschise, majoritatea activităților fiind dedicate unor personalități de vază, care au imprimat pagini frumoase în istoria recentă a Chișinăului.

În debut gazdele au organizat un matineu cu genericul *Biblioteca – aici vine sufletul și se bucură*, avându-i de participanți pe elevii de la Gimnaziul nr. 53 și Școala primară nr. 32 care, practic, au invadat sala spațioasă a instituției. Timp de câteva ore aceștia au fost ghidați prin lumea miraculoasă a cărților, familiarizându-se pe larg cu toate serviciile pe care le oferă biblioteca.

În continuare elevi de la Colegiul Politehnic și de la Colegiul de Construcții, însoțiți de profesori, s-au reunit în cadrul unei manifestări de comemorare a regizorului și scenaristului Valeriu Gagi, intitulată *Omul care merge după soare*. Zinaida Timofti, văduva celui dispărut pe calea după stele, și-a împărtășit amintirile, evidențiind principalele momente legate de cinematograful, traducătorul, eseistul și omul de alături Valeriu Gagi, exprimându-și convingerea că providența pentru familia lor a fost o binecuvântare, unindu-i într-un destin comun, împărțind în egală măsură clipe de fericire și succese, dar și de tristețe.

Un alt invitat, operatorul I. Chistruga, a vorbit despre activitatea lor comună, arătând că V. Gagi a fost nu numai un foarte bun profesionist, care a stat la temelia cinematografului național, dar și un coleg minunat, care împărțea și oboseală, și realizările obținute cu întreaga echipă de lucru. „Nu-mi văd rostul decât în orașul de baștină, adică în Chișinău”, obișnuia să spună în repetate rânduri maestrul. S-a bucurat de prietenia cu poetul și parlamentarul Adrian Păunescu.

Tânăra actriță și regizoare de la „Moldova-film” Alina Ciutac a afirmat, în cunoștință de cauză, că Valeriu Gagi a fost omul sortit succesului. Treapta lui de lansare a fost de la vârsta adolescenței, restul ce a urmat a fost o desăvârșire continuă până în clipa despărțirii. Ajuns la vârsta împlinirilor, înainte de trecerea în lumea celor drepte, era și mai plin de idei, proiecte, planuri, cărora nu le-a fost dat să se împlinescă în deplină măsură. Adresându-se publicului tânăr, Alina Ciutac a spus că prioritatea de a face parte aproape din aceeași generație îi oferă dreptul de a-i îndemna pe semenii să cunoască trecutul îndepărtat, dar și cel mai apropiat, personalitățile marcante, pentru că doar așa poate fi asigurat viitorul unei națiuni. „Valeriu Gagi și-a păstrat până la urmă tinerețea în suflet. Am avut fericirea să-l cunosc pe o perioadă de șapte ani, la

început în calitate de actriță, iar mai apoi și ca regizoare. Am făcut împreună filmul documentar *Eu am mers după soare*, avându-l protagonist, trăind și re-trăind copilăria, adolescența și maturitatea, povestite și redactate de el însuși.” Premiera filmului a avut loc la conferința cu tema *Golgota Basarabiei*.

Participanții la manifestarea comemorativă au avut posibilitatea să vizioneze acest film, bucurându-se de comentariile făcute de tânăra regizoare, care s-a bucurat că filmul a întrunit critici și aprecieri favorabile, dar mai întâi de toate a primit girul chiar de la eroul principal – Valeriu Găgiu. Cu acest prilej a fost organizată și o expoziție de fotografii, cărți și documente cu și despre cel comemorat.

Elena Butucel, directoarea Bibliotecii „Ovidius”, mulțumind invitaților și participanților, a menționat că evenimentul se înscrie reușit atât într-o filă de istorie a instituției, cât și a Chișinăului, în general, aliniată remarcabilei aniversări a 575-a a capitalei.

În cadrul unui atelier profesional au fost luate în dezbateri *Aspecte etico-morale în consolidarea identității Bibliotecii Municipale*, cu accente pe stabilirea unor relații armonioase dintre utilizatori, parteneri și comunitate. După aceasta gazdele au organizat un ring bibliografic cu mottoul: „Învață să te informezi.”

În aceeași zi, elevi de la Liceul „Minerva” și de la Școala auxiliară nr. 5 au avut o întâlnire cu scriitoarea Nina Slutu, care le-a prezentat cartea sa *În Papagalia*.

Punctul culminant l-a constituit lansarea cărții *Glonte de aur* (Editura „Princeps Edit”, Iași, 2011) de Crina Popescu, absolventă a Liceului Teoretic „Liviu Rebreanu” din capitală, desfășurată la ședința Clubului „Tinere talente”. În deschidere, amfitrioana instituției a amintit de faptul că evoluția poetică a protagonistei s-a produs la Biblioteca „Ovidius”, fiind o participantă foarte activă la numeroase activități culturale în anii de școală, lansându-și tot aici și prima carte de versuri intitulată *Gânduri din gânduri*.

Prefața la volumul *Glonte de aur* este semnată de scriitorul academician Nicolae Dabija care, între altele, menționează: „Prin fiecare metaforă autoarea are o deschidere de suflet către cititorul ei. Cartea e asemenea unui film, în care fiecare poem e un cadru și în care spectatorului îi rămâne chiar lui să monteze secvențele realizate și să-și facă filmul său. Astfel își construiește Crina Popescu și piramidele sale: cu fundamentul către cer și cu vârful spre centrul pământului, ca să facă mai lesne legătura dintre magma cuvântului și cerul rostirii lui Dumnezeu.”

Moderatoarea, jurnalista și poeta Zinaida Izbaș, a ținut să remarce că atunci când Crina Popescu și-a descoperit sămânța de talent a udat-o la rădăcina până a încolțit și are în continuare grijă s-o crească – dovadă volumul *Glonte*

de aur. Primele semnale poetice Crina le-a dezvăluit în clasa a IX-a, participând la Concursul *Ars adolescentina* de la Radio Moldova, căci chiar atunci s-a învrednicit de Marele Premiu. Versurile ei emană lumină, sunt sincere, pure, îndemnând prin mesajul lor la verticalitate și demnitate națională.

În numele Direcției generale educație, tineret și sport și al Centrului adolescenților, care face parte din structura acesteia, doamna Valentina Sandu și-a exprimat mândria că este onorată să participe la lansarea celei de-a doua cărți a Crinei Popescu, caracterizând-o ca pe cea mai inteligentă și dotată, care face cinste municipiului Chișinău și Liceului „Liviu Rebreanu”.

Poeta Renata Verejanu a spus că protagonista este o norocoasă, având șansa să se nască în calitate de poetă acum și nu în timpurile de pomină, când manuscrisele, mai ales ale tinerilor condeieri, stăteau ani în șir prin sertarele de la Uniunea Scriitorilor sau la editură, îndemnând-o pe Crina să citească cât mai mult pentru a-și desăvârși talentul. Despre carte și autoare și-au mai spus cuvântul Dumitru Mămăligă, Elena Mărgineanu, Nina Caraman ș.a.

Mulțumind participanților, de altfel foarte mulți la număr, plină de emoții și de bucurie, Crina Popescu a remarcat: „Sunt aici, la lansare persoane foarte dragi sufletului meu, la care țin mult și cărora mă închin. O parte din poeziile mele sunt scrise în acest palat al cărții, de exemplu, cea care se intitulează *Copiii lumii*. Ca metaforă *Glonte de aur* vine dintr-o moarte învinsă, din universul meu liric, el este familia mea, care permanent mă susține. M-am regăsit aici, în această instituție, iată de ce Zilele Bibliotecii «Ovidius» sunt și zilele mele.”

Prezentă la lansare, doamna Alexandra Popescu – mama Crinei, a încheiat simplu și laconic sesiunea de mesaje: „Suntem mândri de tine, draga noastră fiică. Tot așa să mergi și înainte, că noi te vom ajuta mereu.” Pe parcursul acestei frumoase lansări s-au mai cântat cântece, s-au recitat versuri din volumul *Glonte de aur*. S-ar putea ca peste ani protagonista să-și amintească cu multă căldură de acest debut, încununat de sincere și elogioase aprecieri, care vor trebui îndreptățite cu muncă asiduă și perseverență.

Cu revista bibliografică *Chișinăul cultural – Chișinăul în suvenir* și Ora de informare Blogul *Chișinău – orașul meu* au continuat activitățile dedicate aniversării a 575-a a capitalei.

La *Dialoguri între generații*, care a urmat mai apoi, au participat trei din cei mai renumiți actori ai Teatrului Național „Mihai Eminescu”: Dina Cocea, Vi-
orica Chirca și Iurie Negoită.

Moderatoarea evenimentului, Larisa Ungureanu, dr. în studiul artelor, a făcut o prezentare-incursiune în biografia celor trei actori, după care fiecare și-a împărtășit amintirile, mai bine zis și-au re trăit emoțiile prin prisma rolurilor pe care le-au jucat, nu puține și, dacă ar fi să rotunjim cifra lor, se apropie de

câte o sută individual. Viorica Chirca, cu mândrie, dar și cu tristețe a menționat faptul că s-a născut în Chișinău, pe renumita stradă Ciocârlia, unde i s-au născut și strămoșii. După căsătoria cu Petru Baracci, un alt titan al scenei naționale, a plecat din casa părintească, pe care, din motive birocratice, după trecerea în neființă a părinților, n-a putut s-o moștenească, de unde și amărăciunea despre care vorbeam mai sus. Prin actorie mi-am împlinit norocul, scena este altarul nostru, de unde ne descătușăm emoțiile și împărțim energia pozitivă cu publicul spectator, a mai spus Viorica Chirca.

Dina Cocea, multe din rolurile căreia s-au impregnat în sufletul și mintea celor care le-au admirat, a făcut o surprinzătoare declarație: „Eu niciodată nu m-am gândit să fiu actriță. Trăiam bine în casa părintească din Bucovina de Nord, care mi se părea asemeni bojdeucii lui Ion Creangă. Mergeam 12 km pe jos ca să ajung la Teatrul din Cernăuți. Într-un fel singură m-am pregătit pentru această carieră. Directoarea Teatrului era bună prietenă cu Domnica Darienco, care o cunoștea bine pe mama. Gheața însă a fost spartă de fratele meu, care primul a venit la Conservatorul de Stat din Chișinău, actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, pe care l-am urmat și eu. Când am fost angajată la Teatrul «Pușkin», astăzi Teatrul Național «Mihai Eminescu», aveam vârsta doar de 19 ani. Viața de actor e un sacrificiu. Trebuie, cel puțin de două ori pe zi să te cântărești, pentru ați menține silueta. Nu ne gândeam la salariu, doar la roluri și la public. Trebuie să iubești nebunește Teatrul ca să nu-ți pese de nimic altceva, chiar și familia de multe ori era pe planul doi. Trebuie să-ți trăiești clipa! Și să știi că nu regret nimic și toate cele 100 de roluri jucate, mai mari sau mai mici, îmi sunt dragi, dar cel mai aproape de suflet îmi este totuși *Oltea* – mama lui Ștefan cel Mare și Sfânt.” Preluând ștafeta mărturisirilor, Iurie Negoită a spus că a venit în Teatrul Național în 1969 și aici a rămas până în prezent. Nașii-botezători în vocația de artist i-au fost Veniamin Apostol, Petru Baracci, Victor Ciutac ș.a.

Actorii și-a amintit și multe cazuri comice de după cortină. Dina Cocea: „Jucam un spectacol într-un sat din raionul Telenești, unde era o scenă în care trebuia să măturăm în casă. Am interpretat rolul așa cum se cuvine. După spectacol, președintele colhozului a chemat femeia de serviciu și i-a spus apăsat: «Fa, tu de ce n-ai măturat înainte scena, să vină artiștii de la Chișinău să-ți-o măture?!» În alt sat jucam spectacolul *Soacra cu trei nurori*. Noi, nurorile, ne plângeam în scenă că soacra nu ne dă de mâncare și suntem tare flămânde. Un bătrânel, se vede că era aproape de casa de cultură, a ieșit din sală și a plecat acasă și ne-a adus un coș cu merinde, oferindu-ni-l direct în scenă, spunându-ne: «Mâncați, dragele moșului, că baba asta a voastră tare-i zgârcită!»” Iurie Negoită: „Venisem într-un sat cu o comedie. S-a adunat foarte multă lume, sala

arhiplină, dar nimeni n-a râs. După spectacol l-am întrebat pe președintele colhozului dacă i-a plăcut spectacolul, el dându-ne un răspuns afirmativ. Dar de ce n-a râs nimeni, – am întrebat noi. Foarte mândru președintele a zis că înainte de a se începe comedia a adunat localnicii și le-a spus: «Măi, dacă scoateți o vorbă în timpul spectacolului, naiba vă ia!»

Publicul, alcătuit din elevi și profesori de la Colegiul Politehnic, Liceul Teoretic „Mihai Viteazul”, Liceul Teoretic „Vasile Vasilache”, i-ar fi tot ascultat pe acești maeștri ai scenei, dar și acest spectacol-dialog pe viu a trebuit să-și tragă cortina. După cum am putut observa, ambele părți au rămas în bun câștig de cauză: asistenții cu o doză plăcută de satisfacție și relaxare, artiștii, de asemenea, căci sunt sigură că i-a cucerit nu numai pe moment, dar și pentru viitoarele spectacole în care își vor avea distribuție.

În cadrul ultimei manifestări festive s-a făcut un bilanț atât al celor 17 ani de activitate, cât și al Săptămânii ușilor deschise. Tatiana Coșeriu, vicedirector al Bibliotecii Municipale, a menționat într-un cuvânt omagial că Biblioteca „Ovidius” se înscrie ca una din cele mai performante din rândul celor 30 ale sistemului municipal, grație echipei profesioniste și stabile, abilităților și competențelor deosebite pe care le manifestă fiecare în activitatea de muncă.

Valentina Butnaru, președinta Societății „Limba noastră cea română”, s-a referit la strânsele relații de colaborare pe care le întrețin cele două instituții de-a lungul perioadei de 17 ani, chiar de îndată de la fondarea bibliotecii. Scriitorul Andrei Burac a afirmat că are o legătură de suflet cu această bibliotecă, unde a înregistrat multe emisiuni radiofonice și televizate, a participat la foarte multe lansări de carte ale colegilor. „E foarte important să vizităm cât mai des Templul Cărții pentru îmbogățire spirituală”, a mai menționat vorbitorul.

În continuare a avut loc vernisajul de pictură *Reflecții de primăvară*, în cadrul căruia a expus lucrările sale plastice Iraida Ciobanu.

La Cenaclul literar „Ovidius”, moderat de poetul Ianoș Țurcanu, a avut loc lansarea cărților *Între umbre și stele*; *O sută de rondeluri* și *Amprente în timp* de Galina Furdui. Despre volumele cărora li s-a făcut undă verde către cititori și despre autoarea lor în multiplele ei posturi – de poetă remarcabilă, autoare de emisiuni, textieră, redactor-șef al revistei *Universum* etc. – au vorbit Ianoș Țurcanu, criticul literar Tudor Palladi, Nina Slutu, I. Miroljubov, profesorul Procopie Raicev, compozitorul Vlad Mircos. Luările de cuvânt au fost recreate muzical de solista Filarmonicii Naționale Viorica Moraru, care a interpretat o serie de romane, răvășind sufletul invitaților deopotrivă cu cele ale publicului numeros de la Liceul „Nicolae Sulac”, Liceul Teoretic „Vasile Vasilache”, Colegiul Politehnic, Colegiul de Construcții, precum și al altor cititori fideli ai bibliotecii-gazdă.

Săptămâna ușilor deschise s-a încheiat cu un vernisaj al expoziției lucrărilor manuale, create de copii în cadrul Clubului „Miracol”, condus de voluntara bibliotecii Nina Bejan.

(*BiblioPolis*, nr. 3, 2011, vol. 40, semnat R. ANDREI)

CAROL SCHMIDT – UN PRIMAR AL CHIȘINĂULUI READUS ÎN ACTUALITATE

ÎN ORGANIZAREA ȘI LA SEDIUL CENTRAL al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din capitală, gazdă care a colaborat cu Arhiva Națională a Republicii Moldova, cu Muzeul Național de Istorie al Moldovei, Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei, Centrul de Cultură Germană „Hoffnung”, a avut loc conferința cu tema *Carol Schmidt – primar al Chișinăului: 1877-1903*, aliniată aniversării a 165-a de la nașterea celui care avea să vadă lumina zilei la 25 iunie 1846, în orașul Bălți, în familia medicului Alexandru Schmidt (etnic german din Ținuturile Baltice, soția fiindu-i de origine poloneză) și avea să se bucure mai apoi de cel mai lung primariat – aproape 26 de ani consecutiv. Manifestarea s-a dorit a fi un omagiu acestei personalități, care a înscris o filă aparte în istoria Chișinăului, devenind o adevărată legendă.

Conferința, moderată de directorul general, conf. univ. dr. Lidia Kulikovski și de cercetătorul, scriitorul Iurie Colesnic, a debutat cu prezentarea unui film documentar în regia Elenei Pahomova *Carol Schmidt: file de istorie*, care a introdus participanții în atmosfera acelei vremi de odinioară, completată și de o expoziție de vechi dosare din sec. al XIX-lea despre viața și activitatea celui omagiat.

Elevi în costume naționale germane, voluntari ai Centrului de Cultură Germană „Hoffnung”, în persoana lui Maxim Crudu și Olga Kazaciok, au susținut o comunicare în limbile română și germană, trecând în revistă cele mai semnificative momente din biografia celui mai vestit primar al Chișinăului, realizările căruia rămân evidente până în prezent. Astfel, aflăm că din 1849 familia Schmidt trece să locuiască la Chișinău. Aici Carol învață la Gimnaziul Regional, după care în 1863-1864 face studii la Facultatea de fizică și matematici din Kiev. Peste un an susține admiterea la Universitatea din Odesa, la Facultatea de drept, absolvind-o cu gradul de doctor în științe juridice, după care este numit ajutor al anchetatorului din județul Bender, apoi șef al sectorului de anchetă al județului Chișinău. În anul 1870 este numit anchetator penal al Judecătoriei

districtului Chișinău, iar în perioada 1872-1908, tot aici, își desfășoară activitatea pe post de judecător de pace onorific.

La ședința Dumei orașenești (Primăriei) din 20 noiembrie 1877, în vârstă de 31 de ani, este ales primar al Chișinăului. Și de aici începe legenda. Carol Schmidt își propune și reușește „să pună pirostriile” unui centru cultural de orientare europeană. De numele lui e legată construcția unor importante edificii culturale și sociale, cum ar fi: Capela din cartierul Râșcani, Amfiteatrul popular cu o sală de spectacole, Școala Reală, Școala Orașenească de Arte Plastice, Gimnaziul de fete al principesei Natalia Dadiani (astăzi Liceul Teoretic „Natalia Dadiani”), Muzeul Zemstvei, Muzeul Ținutului, Școala Națională de Desen (azi Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”), Primăria (și astăzi sediul Primăriei), Spitalul de boli infecțioase (azi Spitalul „Toma Ciorbă”) și multe altele. Prin străduința lui Carol Schmidt din 1884 în Chișinău sunt instalate felinare electrice; din 1886 străzile sunt pavate cu piatră, iar din 1889 o parte chiar cu granit. La 20 decembrie 1892 a fost dată în exploatare prima tranșă a apeductului orașenesc, care pune începutul unei ere în alimentarea orașului cu apă potabilă. Astăzi aici este localizat Muzeul Capitalei. O schimbare radicală se remarcă și în transportul urban prin apariția tramvaiului – foarte curând, un mijloc de transport îndrăgit de populație.

Primarul se dovedește a fi nu numai inițiator, dar se implică plenar în toate activitățile care schimbă total imaginea orașului, precum și mentalitatea oamenilor. Rămas văduv de timpuriu, cu patru copii, pledează pentru cauza copiilor orfani și a celor din categoria păturilor vulnerabile. Poartă un respect deosebit băștinașilor, vorbind cu ei românește, dar și conlucrând la desfășurarea multor sărbători și concerte, unde participanții vin în costume populare, cântă melodii românești vechi, pe care le cunoaște pe din afară și le admiră. A fost un primar corect, n-a tolerat corupția și șmecheria. Cu solemnitate și apreciere din partea orașenilor i-a fost sărbătorită aniversarea a 25-a pe post de „cap al orașului Chișinău”, dacă e să apelăm la formula de epocă a funcției sale administrative. Fosta stradă Gostinnaia, încă în timpul vieții lui, în semn de recunoștință pentru realizările obținute, a fost numită Carol Schmidt, unde se afla casa de locuit, existentă și astăzi și unde a fost instalată o placă comemorativă (str. Mitropolit Varlaam nr. 78). Se pare că acum casa lui C. Schmidt e de vânzare. Numele străzii C. Schmidt s-a păstrat până în anul 1944.

La manifestarea de referință, tinerii participanți Maxim Crudu și Olga Kazaciok, în numele Centrului de Cultură Germană „Hoffnung”, au propus ca străzii pe care a locuit fostul primar să i se reîntoarcă numele Carol Schmidt. De altfel, aceeași idee este lansată și într-un articol inserat în revista *BiblioPolis*,

nr. 2/2011, precum și într-un memoriu redactat de conducerea BM „B.P. Hasdeu” și adresat conducerii Primăriei Chișinău.

Cu un cuvânt de salut participanților s-a adresat colaboratorul Ambasadei Germane, domnul Linus Heraid, care a mulțumit pentru invitație și posibilitatea de-a aduce un omagiu verbal lui Carol Schmidt, fiind mândru de contribuția acestuia la prosperarea orașului Chișinău.

Cu un alt cuvânt de salut a venit și primarul municipiului Chișinău Dorin Chirtoacă, menționând că este fericit ca în chiar prima zi de la începerea celui de-al doilea mandat să fie alături la sărbătorirea unuia din cei mai buni primari ai Chișinăului. Domnia Sa consideră că primarul C. Schmidt practic a pus baza construcției unui oraș modern în spirit european. Cine știe, dacă n-ar fi fost acest primar și n-ar fi condus el orașul pe o perioadă record de timp, poate că orașul Chișinău n-ar fi cunoscut o dezvoltare atât de prosperă. El este fondatorul structurii urbane a orașului Chișinău, apropiată de cele ale renumitelor orașe, bunăoară, modelul Romei, care la fel se înalță pe șapte coline. Punctualitatea proverbială germană l-a ajutat să-și desfășoare activitatea într-o manieră de foarte bună organizare cu o echipă consolidată de specialiști.

Primarul Dorin Chirtoacă a mai menționat că își propune drept obiectiv de primordială importanță reconstrucția sau, mai bine zis, restaurarea centrului istoric al Chișinăului datorat lui Carol Schmidt, redându-i frumusețea și amploarea de odinioară, într-o formulă modernă. În context a adresat un îndemn întru mobilizarea eforturilor comune pentru atingerea acestui scop. Încercând să răspundă afirmativ la propunerea de a reda numele vechi străzii unde a locuit Carol Schmidt, primarul a spus în glumă: „Cred că mitropoliții Dosoftei și Varlaam nu se vor supăra să așezăm lucrurile la locul lor.” Precizăm că în prezent o parte a fostei străzi C. Schmidt se numește *Mitropolit Varlaam*, iar cealaltă parte poartă numele *Mitropolitul Dosoftei*.

Amfitrioana Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Lidia Kulikovski i-a oferit lui D. Chirtoacă copia *Jurământului* lui Carol Schmidt, când a venit la conducerea Primăriei Chișinăului. În cuvântul de mulțumire acesta a ținut să sublinieze că va urma principiile înaintașului său și va pleda, la rândul lui, pentru transformarea capitalei într-un oraș de ținută europeană și de care să se mândrească fiecare locuitor al urbei.

În comunicarea sa Iurie Colesnic s-a referit la *Dimensiunea culturală a capitalei în epoca Carol Schmidt*, concluzionând, că acest primar a fost, „un om care a dat Chișinăului o nouă dimensiune, una neașteptată, cea mai importantă – dimensiunea culturală. Unica după care se măsoară gradul de civilizație a unui popor. Realizările lui în acest domeniu mai stau mărturie și astăzi: Primăria nouă, Banca Basarabiei, biserici și capele, bustul lui Pușkin, alte monumente”.

Dintre cele neamintite până acum mai sunt: Școala de meserii, Școala de Arte a lui T. Zubcu, Liceul Real, Liceul de Comerț, la ultimele două fiind și epitrop. De asemenea, a contribuit la edificarea Muzeului Basarabiei, Muzeului Școlilor, Societății Muzicale „Armonia”, a fost membru al Consiliului Bibliotecilor, biblioteci care aveau săli de lectură gratuite, inclusiv actuala Bibliotecă Municipală „B.P. Hasdeu”.

În altă ordine de idei, Iurie Colesnic a spus că a devenit Carol Schmidt primar din întâmplare, una nefericită pentru familie – cumnatul său Clementie Șumanschi a decedat în mod tragic și atunci Duma orașenească l-a desemnat pe el primar. Ștabela primariatului a mai fost preluată încă o dată în familie, când la această funcție în anii 1917-1918 a activat cel de-al doilea fecior al lui C. Schmidt, care se numea Alexandru, ca și bunicul său. Ce-i drept, fiul nu a avut nici pe departe prestația tatălui, inclusiv pentru că era prea de tot dominat de mentalitatea imperială rusă.

Fostul primar a avut două fiice și doi feciori, rezultați din căsătoria cu Maria Cristi, fiica moșierului Ioan V. Cristi, mareșal al nobilimii basarabene și președinte al Zemstvei guberniale și a Alexandrei Nelidov (tatăl acesteia era Alexandru Nelidov, un basarabean ajuns ambasador al Imperiului Rus la Constantinopol). Vorbitorul a mai spus că, în ciuda eforturilor întreprinse de a găsi mormântul lui Carol Schmidt, căutat în toate cimitirele Chișinăului, acesta nu s-a păstrat, rămas neîngrijit chiar după un deceniu de la dispariția primarului, după cum avea să menționeze încă în 1937 Gheorghe Bezviconi.

Despre *Un tandem de succes în arhitectura capitalei – Carol Schmidt și Alexandru Bernardazzi* a comunicat Tamara Nesterov, dr. în studiul artelor, cercetătoare la Academia de Științe a Moldovei. Pe lângă calitățile de om erudit și de o cultură aleasă, Carol Schmidt s-a mai remarcat și ca un bun profesionist, având ambiția să adune în echipa sa oameni pe măsura acestei rigori. Unul din ei a fost arhitectul Alexandru Bernardazzi care, fiind plecat la Odesa, la invitația primarului a venit și a activat până la sfârșitul vieții, fiind înmormântat în același cimitir luteran, mormânt care a dispărut ca și cel a lui Carol Schmidt. De curând s-au împlinit 180 de ani de la nașterea lui Bernardazzi. Deși nu a avut un stil unic, toate construcțiile lui sunt originale și de o rară frumusețe. O conlucrare frumoasă Carol Schmidt a avut-o și cu alți arhitecți iscusiți, de exemplu, Mitrofan Eladi și Vladimir Țigancu, ultimului îi aparține proiectul arhitectural al clădirii Sfatului Țării, Muzeului de Istorie, ospiciului de la Costiujeni-Codru. O premieră pentru Chișinău de atunci au fost casele de locuit cu două niveluri, o bună parte proiectate chiar de Al. Bernardazzi. Cele mai renumite clădiri din Chișinău au fost construite anume în acea perioadă. Până astăzi au supraviețuit circa 40 de edificii mari, construite de mari maestri.

Cu o echipă de buni profesioniști în mai toate domeniile, Carol Schmidt își propusese să facă din urbea Chișinău unul din cele mai frumoase orașe și a făcut, mai ales, din punct de vedere arhitectural. Dacă și până astăzi Chișinăul și-a menținut structura europeană, acesta e meritul deplin al lui Carol Schmidt. Și-a dat demisia în urma pogromului evreilor, simțul demnității nu i-a permis să treacă cu ușurință peste acest impediment, pentru că prea multă muncă, talent organizatoric, resurse sufletești investise întru obținerea unor realizări neatinse până la el. Acest lucru dovedește încă o dată noblețea și puritatea morală a acestui neasemuit primar, o replică al căruia ne-am dori s-o avem și astăzi. Dar, din păcate, uneori ni se pare că odată cu moartea unor ilustre personalități moare și cauza, și devotamentul acestora, iar apariția unora pe potriva lor se lasă mult așteptată. Nicolae Iorga spunea că cea mai bună dovadă este cea a faptelor. Scos din anonimat, repus în actualitate, Carol Schmidt poate fi mândru de ele și astăzi.

Maria Gonța de la Centrul de Informare și Documentare „Chișinău” al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” a susținut comunicarea intitulată *Chișinăul în secolul XIX. Ampretele lui Carol Schmidt*, cu o ilustrare practică pe baza dosarelor de arhivă. Participanții la conferință au putut vedea cu ochii proprii dosarul nr. 53 privind alegerea lui Carol Schmidt pe post de primar, la 19 noiembrie 1877, sau nr. 271 în care se cuprinde carnetul de muncă și alte lucruri interesante despre C. Schmidt și realizările lui.

Eugenia Filip, tot de la Centrul de Informare și Documentare „Chișinău” al BM, a completat expunerea despre primarul omagiat cu noi referințe interesante. Odată cu apariția actualului Cinematograf „Gaudeamus”, în anii '60 ai secolului trecut, a dispărut cimitirul luteran, dispărând astfel și mormintele celor doi mari prieteni, Carol Schmidt și Alexandru Bernardazzi. S-a făcut propunerea și ar fi bine să fie în cimitirul orașenesc o alee a marilor personalități, cu denumirea Panteonul Neamului, în care să fie trecute nume notorii din istoria orașului.

Scriitorul Vlad Pohilă, redactor-șef al revistei *BiblioPolis*, a prezentat asistenței și a donat nr. 2 al publicației proaspăt apărute, menționând, în special, pentru cei interesați, că pe lângă multe materiale, în numărul curent vor găsi și două materiale consistente despre primarul Carol Schmidt.

Participanții la conferință s-au delectat cu momente muzicale susținute de studenți de la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice și de la Colegiul Muzical „Ștefan Neaga”, laureați ai concursurilor naționale și internaționale.

Cu acest prilej a mai fost vernisată și expoziția de pictură *Chișinăul vechi*, autor Ghenadie Șonțu, care a îmbrăcat sala cu imagini splendide, încărcate de atmosferă carolschmidtiană. Între altele, artistul plastic a afirmat: „Pictez

orașul încă de mic copil, mi-a devenit și mai drag, cunoscându-i în timp o mulțime de legende. Mă pasionează clădirile vechi, cărora le redau viață în culori. Cu părere de rău, numai în anul trecut au fost distruse 21 de imobile vechi, care trebuiau să fie, dar poate și erau în patrimoniul arhitectural național. Vă îndemn să luăm o atitudine civică de protejare a orașului nostru, a capitalei. Prin aceasta vom aduce cu adevărat un omagiu remarcabil primarului Carol Schmidt care, cu ajutorul lui Dumnezeu, ne poate încuraja și binecuvânta faptele de acolo, de Sus.”

(*BiblioPolis*, 2011, nr. 3, vol. 40, semnat R. ANDREI)

LA DISPARIȚIA UNUI SUFLET GENEROS

CU TRUP ȘI SUFLET, DUPĂ O BOALĂ GREA și îndelungată, la 12 iulie curent, a plecat dintre noi unul din decanii scrisului și ai vorbirii românești din Basarabia – Alexandru Gromov, care s-a impus pregnant în calitate de prozator, eseist, traducător, redactor propagator și apărător al limbii române.

A avut o copilărie și adolescență scaldate în razele luminoase ale verbului românesc, de unde i se trage marea dragoste față de limba română, despre care într-un interviu îmi mărturisea că „a nu o cultiva în Basarabia e un păcat strigător la cer”.

S-a născut la 22 aprilie (ca și V.I. Lenin, care s-a dovedit a fi un demon rău al omenirii, pe când A. Gromov a fost un înger păzitor al limbii române, intolerant doar cu cei care comiteau greșeli) 1925, în orașul Ismail. A făcut ciclul primar în orașul Brăila, apoi Liceul „Sfântul Andrei” din București, fiind mândru că l-a avut de profesor pe renumitul critic și istoric literar Șerban Cioculescu, iar de prieten pe distinsul actor și om de teatru Radu Beligan.

Studiile superioare le-a făcut la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, care avea să devină Alma-Mater și pentru Grigore Vieru, Spiridon Vangheli, Valentin Mândăcanu, Ion Hadârcă și încă mulți scriitori și savanți din Basarabia. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a fost nevoit să se evacueze în Ural, lucrând ca lăcătuș și strungar la o uzină metalurgică. Revenind la Chișinău, deja în RSSM, activează mai întâi la ziarul raional din Durlești, apoi la editurile „Școala Sovietică” și „Cartea Moldovenească”. Colaborează la săptămânalul *Literatura și arta*, la revistele *Columna*, *Noi*, *Lanterna magică*. Începând cu anul 1966, trei decenii a fost pe post de redactor și stilizator la revista *Moldova*. Din 1995 și până în 2000 a fost redactor-șef al revistei *Intellectus*. Este deținător al titlului Maestru al Literaturii, și al medaliei *Mihai Eminescu*,

laureat al Premiului Uniunii Scriitorilor din Moldova (2002) și laureat al Premiului de Excelență al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

A debutat editorial cu scrieri științifico-fantastice și publicistice pentru copii și tineret. Primul roman, care face parte din genul SF, se intitulează *Taina Luceafărului* și vede lumina tiparului în 1957, într-o colaborare cu savantul și prietenul T. Malinowski. Printre alte lucrări de proză se mai înscriu *Lăstarii răzbat primăvara*; *Era sputnicului*; ...*Și unul pentru toți!*; *Povestea celor șapte voinici*; *Cheița fermecată*; *În ospeție la vrăjitor*; *Expediția „Penelopa”*; *Ștefan de pe linia 22*; *Noi trei și atotvăzătorul*; *Sâmburii adevărului*; *Comoara cu brâu de argint*; *Itinerare: nuvele, momente, meditații*; *Secolul vitezei*; *Alba culoare a înțelepciunii*; *Culorile începutului* ș.a. Traduce din limbile rusă, franceză și italiană: romanele *Ciociera* de Alberto Moravia, *Madam Bovary* de Gustave Flaubert, *Războiul lumilor* de Herbert Wells, *Așa s-a călit oțelul* de N. Ostrovski, *Emilia Galotti* de Lessing, proze de Georges Simenon, Ray Bradbury, Pierre Gamarra. Pe Alexandru Gromov l-am cunoscut încă pe când eram elevă la școala medie din satul Pelinia, raionul Râșcani, prin intermediul povestirilor fantastice. M-a fascinat, în special, cartea lui *O vacanță în cosmos*. Îmi plăcea să visez și să călătoresc împreună cu eroii cărților lui. Nici nu-mi puteam imagina că peste ani vom lucra împreună, cot la cot, într-o redacție, că vom fonda revista științifică *Intellectus* sub auspiciile Agenției de Stat pentru Protecția Proprietății Intelectuale din Moldova, insistând să fie onorat cu postul de redactor-șef. Pe parcursul celor șase ani de activitate comună a fost nu doar un bun coleg, dar un mare prieten și un permanent consultant pentru toți cei din redacție, dar și din agenție. Era o enciclopedie vie, iar cuvântu-i în polemici, discuții referitor la corectitudinea scrierii, dar și a vorbirii limbii române, era decisiv. Regretabil faptul că în *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia 1812-2006* al Muzeului Literaturii Române „Mihail Kogălniceanu” textul privitor la activitatea literară a lui A. Gromov nu a fost actualizat, fiind necompletat cu perioada despre care vorbesc acum, dar și cea de la *Lanterna magică*, cea din cadrul rubricilor permanente de la *Timpul*, *Flux*, al *Ghidului lingvistic* de la Radio Moldova ș.a.

Am discutat ultima oară în 2004, când i-am dus prima mea carte, cu autograf – *Convorbiri de suflet*, care cuprindea un amplu interviu cu el, luat în 2003, când se întremase după o boală severă. A fost foarte bucuros de carte și mi-a dorit succes în viitor. Ulterior boala s-a agravat, însingurându-l pe patul de suferință, el neputând să comunice decât cu rudele cele mai apropiate, ficele și nepoții. Cei care l-am cunoscut și l-am apreciat, care am gustat din umorul bancurilor rafinate, pe care le avea tot timpul la îndemână, ne întrebam deseori ce mai face, cum se simte și iată că vestea tristă a venit pe neașteptate într-o zi toridă de vară.

Petrecându-l pe ultimul drum fiecare în parte am vorbit despre calitățile care-l remarcău și-l deosebeau totodată, despre sufletul lui cald și bun. A plecat dintre noi bonomul, generosul, domnul, în adevăratul sens al cuvântului, Alexandru Gromov. Amintirea lui, vie și luminoasă, va rămâne pecetluită pe sufletele noastre.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

(*BiblioPolis*, 2011, nr. 3, vol. 40)

AURELIAN SILVESTRU ÎMPĂRTĂȘIND FĂRÂME DE SUFLET

DIN ÎNTÂMPLARE SAU PRINTR-UN GEST DE FIDELITATE pentru biblioteca care a inaugurat seria de lansări de carte din cadrul campaniei *Chișinăul citește o carte* cu primul său roman *Cel răătăcit* (poate vor veni și altele, mai ales că aceasta o doresc în mare parte cititorii), scriitorul Aurelian Silvestru și-a lansat volumul *Fărâme de suflet*, proaspăt apărut la Editura „Tocono”, tot la Biblioteca „Ovidius” din cartierul Telecentru al capitalei, lansare completată și de prezentarea cărții pentru copii *A doua șansă sau Făuritorii de școli*, și ea văzând lumina tiparului recent, adică în anul de față, la Editura „Pрут Internațional”.

Manifestarea a avut loc în cadrul Cenaclului literar „Ovidius”, condus și moderat fără întreruperi de 17 ani, de când funcționează Biblioteca, de către scriitorul Ianoș Țurcanu. La această sărbătoare, căci orice lansare de carte pentru autor e mai mult decât un simplu eveniment – e o oglindă retrovizoare, în care din diferite unghiuri se vede întreg succesul sau insuccesul unei munci intelectuale de ani de zile, a venit un public numeros, format de elevi și profesori de la Liceul de creativitate și inventică „Prometeu”, Colegiul Tehnologic, Liceul „Vasilache” și alte instituții; studenți, ziariști și, fără doar și poate, scriitori, în parte foști colegi de facultate și apropiați sufletului celui care cu generozitate împarte din el *Fărâme...* și nu numai lor, dar tuturor împătimiților de frumos și sublim.

După cuvântul inaugural al directoarei bibliotecii-gază Elena Butucel, moderatorul a făcut o scurtă prezentare a biografiei protagonistului, expunându-și opinia și despre cele două cărți aflate în atenție generală. Așadar, prof. doctor în psihologie, scriitorul, directorul-fondator al Liceului „Prometeu” din Chișinău, cavalerul Ordinului Republicii, s-a născut la 1 octombrie 1949, în satul Cușelăuca, județul Soroca. În perioada anilor 1975-1978 a făcut studii la Academia de Pedagogie din Moscova, în calitate de doctorand în psihologie, mai întâi însă a studiat la Institutul Pedagogic „Alecu Russo” din Bălți, Facul-

tatea de Psihologie (1969-1973); Universitatea de Stat din Chișinău, Facultatea Ziaristică (1966-1968), iar mai târziu la Academia de Relații Internaționale din Cairo, la cursuri de manager (1999).

Principalele activități profesionale sunt: director-fondator al Liceului de creativitate și inventică „Prometeu” din Chișinău, din 1991 până în prezent; președinte-fondator al Asociației de Creație „Tocono” („Totul copiilor noștri”), din 1990 până în prezent; colaborator științific (șef al laboratorului de psihologie) la Institutul de cercetări științifice în domeniul pedagogiei, Chișinău (1975-1990); asistent la Catedra de psihologie a Institutului Pedagogic din Bălți (1973-1975). În paralel și, în special, după 1990, publică numeroase eseuri și articole, editează trei monografii, două manuale școlare, face diverse traduceri, compune cântece pentru copii (text și muzică).

Cele mai reprezentative titluri de cărți de beletristică și publicistică sunt: *Vârsta barierelor*; *Cunoaște-te pe tine însuși*; *Daciada*; *Ispita nemuririi*; *Noi și biografia omenirii*; *Dincolo de imposibil*; *Victoria speranței*; *Cel răătăcit* (roman); *Fărâme de suflet*; *A doua șansă* ș.a.

La compartimentul „Premii și distincții”, acestea se rezumă în următoarele: premii ale Uniunii Scriitorilor din Moldova; Premiul *Cartea anului* (2004), Premiul *Simpatia copiilor*, alte premii ale Saloanelor Internaționale de Carte pentru Copii; insigna *Eminent al învățământului* (1987); medalia de aur *Proinvest* la Salonul Internațional de Inventică din România (2009); cavaler al Ordinului Republicii (2009).

Până a se referi la cărțile discutate, Ianoș Țurcanu și-a amintit cât de atent și minuțios a muncit autorul la prima sa carte *Daciada*, care i-a fost de bun augur. *Fărâmele de suflet* silvestriene le-a definit ca pe niște nuvele interesante, astfel visul lui Aurelian Silvestru împlinindu-se la cuprinderea lor într-o carte. Și, ca un rezumat atotcuprinzător, a mai adăugat: „Îmi place felul de a fi și a trăi a lui Aurelian Silvestru, este scriitorul care încă mai scrie cu penița, asigurându-și legătura directă cu Dumnezeu. Tot ce face e sub semnul talentului și al calității.” Iulian Filip a remarcat că autorul nu se repetă în niciuna din cărțile sale. *Fărâme...* le consideră ca pe niște psalmi. Și-a amintit cu multă melancolie de anii când erau studenți la Institutul Pedagogic din Bălți, de visurile comune, de participarea la concursul televizat TVC (*Tinerețe – Vis Cutezător*).

Pe scurt, Aurelian Silvestru este o figură emblematică și luminoasă, este foarte comod să vorbești despre cărțile lui pentru că toate sunt minunate. Șefa Catedrei de limba și literatura română de la Liceul „Prometeu” Angela Lungu a mărturisit despre o calitate mai puțin cunoscută a directorului Aurelian Silvestru și anume cea de arhitect al Bisericii și al Casei Profesorilor, în context mai general a subliniat că protagonistul are curajul unui om de a se deschide,

de a nu-și tăinui sufletul, în ciuda faptului că majoritatea, și mai ales în zilele noastre, aleg politica struțului. De *Fărâme de suflet* mă leagă o amintire literară, a continuat vorbitoarea. Consider că scrierile lui Mircea Eliade ar fi făcut înconjurul lumii, dacă ar fi fost traduse în principalele limbi de circulație mondială. Comparativ are același impact: ura, iubirea, credința etc. Ne recunoaștem în fiecare din acești psalmi, cum le-a spus Iulian Filip.

Autorul topește meditația trecută prin simțire deosebită, este o curgere frumoasă a gândurilor. Dincolo de arhitect, pictor, scriitor, vă îndemn să recunoaștem și filozoful, care pune întrebări, dar și răspunde, să cunoaștem omul care sfințește noțiunea de a fi Om. În completarea acestui îndemn, moderatorul a spus că Aurelian Silvestru construiește o mănăstire în raionul Călărași. Scriitorul academician Nicolae Dabija a subliniat: „Este una din cele mai frumoase cărți din istoria contemporană a literaturii. Fiecare din aceste *Fărâme de suflet* se constituie ca un veritabil model de eseu. Veți afla foarte multe lucruri interesante despre dragoste, neam, rădăcini, dar și despre invidie, răutate și altele din acestea, desprinse din Cutia Pandorei. Eu am găsit un titlu care să le unească, pentru că multe din aceste tablete au fost publicate în *Literatura și arta*, le-am zis «lecții de demnitate». Vom trăi bine atunci când vom vorbi bine în limba noastră cea română. Este o carte care trebuie să se afle în fiecare familie, în fiecare bibliotecă. Aurelian Silvestru este omul care a făcut cel mai bun liceu în Republica Moldova, este și cel mai bun compozitor și autor de texte, înțelegând profund că «e trist să ai o Țară dezbinată», melodie care a devenit imnul Forului Democrat al Românilor din R. Moldova. Iată că aici, la Biblioteca «Ovidius», îl descoperim pe Aurelian Silvestru și în postură de plastician cu aceste frumoase tablouri, care împodobesc sala. Eu păstrez însă unul mai deosebit, de la vârsta de 17 ani. De pe atunci avea foarte multe idei în artă și literatură, pentru unele a suferit, dar a venit timpul și cele mai multe s-au materializat. În același context de cordială destăinuire și-a amintit de călătoriile pe bicicletă în zona Orheiului, care aveau să dea naștere mai târziu volumului *Pe urmele lui Orfeu*; despre inițierea cenaclului literar de pe Nistru de la Șerpeni, despre cererea de a fi dat afară din Universitate și exmatricularea pe motive naționaliste, deopotrivă cu alți trei colegi – Nicolae Dabija, Ion Vicol și Vasile Romanciuc.»

Luând ca exemplu fraza lui Mihail Sadoveanu „De pe ușile acestei școli vor ieși tot atâția poeți câți au intrat”, vorbitorul a arătat că într-adevăr destinul le-a hărăzit celor patru să se afirme în literatură ca remarcabili scriitori și a concluzionat: „Aurelian Silvestru este un învingător, romanul *Cel rătăcit* este una din cele mai europene cărți, iar la *Fărâme de suflet* eu le-aș zice *Fărâme din Dumnezeu*. Ultima este o carte de învățătură care antrenează demnitatea din noi.”

În continuare, pentru a demonstra că *Fărâmele de suflet* i-a uns la inimă, un grup de elevi de la Liceul de creativitate și inventică „Prometeu”, sub îndrumarea profesoarei Daniela Știrbeț, au înscenat un adevărat spectacol, declamând fragmente din cele mai îndrăgite tablete din carte, care au fost primite cu aplauze de cei prezenți, iar pe acad. Mihai Cimpoi l-a făcut să declare: „Aceste tablete în viziunea mea ar fi niște parabole, dar dacă liceenii le recită atât de frumos ca pe niște poeme, în consecință le putem spune și poeme.” Un alt gând al Domniei Sale a fost referitor la sincronizările oamenilor de cultură de pe un mal și altul al Prutului, apreciind meritul lui Aurelian Silvestru că a extins aceste poduri de simțire românească și în domeniul educației prin schimburile reciproce, despre elevii de la „Prometeu” spunând că aceștia vorbesc mai bine ca la București. A mai adăugat și despre complementaritatea pe care o soluționează A. Silvestru: scriitor – profesor, scriitor – educator, dând ca exemplu pe germani, care, în rând cu scriitorul, apreciază foarte mult și pedagogul, responsabil de creșterea noilor generații.

Soția, dna Larisa Silvestru, fiind rugată să divulge „secrete din atelierul de creație al scriitorului”, a ocolit delicat subiectul, dar s-a referit la câteva esențe general-umane care, în fapt, a destăinuit și atmosfera de familie a unui cuplu de o rară și divină înțelegere reciprocă: „Dumnezeu a creat omul după chipul și asemănarea Sa, deci ne-a făcut pe toți creativi și depinde de fiecare cum reușește să se afirme. Principalul e să ai voință. În viață cel mai important lucru este să fim oameni buni și creștini pe măsură. Aceste lucruri înțelepte le cultivăm elevilor noștri și le-am auzit și eu, și soțul meu, de la buneii, părinți, din școală, de la serviciul divin.”

În final, protagonistul Aurelian Silvestru a mulțumit tuturor pentru prezență și elogii, din modestie considerându-le poate și exagerate, la care a urmat replica academicianului Mihai Cimpoi: „Exagerate, dar adevărate”, urmând apoi firul unei mici spovedanii, amintindu-și de anii copilăriei petrecuți la mănăstire, care l-au determinat să descopere ulterior lucrurile esențiale în viață și anume că iubirea și credința sunt pilonii de bază, că unicul loc de unde lipsește Dumnezeu este iadul, că atât raiul cât și iadul există în fiecare din noi, că rugăciunile pe care le spunem sunt pentru alții, dar nu pentru sine și alte fraze aforistice, exprimate cu sinceritate și cordialitate.

Adresându-se publicului, i-a îndemnat pe tineri să prețuiască tot ce-i frumos în jur și să conștientizeze faptul că omul este definit prin înălțare și coborâre și de fiecare depinde ce cale își alege, apreciind în context misiunea scriitorului de ajutor persoanei să se regăsească și să se afirme. Toate realizările vin în paralel cu învățătura, a mai spus Aurelian Silvestru, prezentând exemplul

marelui pictor Francisco Goya, care la vârsta de 80 de ani își nota în jurnalul său că încă mai învață.

Sala a fost împodobită de o expoziție de picturi de A. Silvestru și completată de o expoziție de carte de autor cu genericul *Talentul nu are zile de odihnă*.

(*BiblioPolis*, 2011, nr. 4, vol. 41)

CHIȘINĂUL OMAGIAT LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”, cu cele 30 de filiale, a organizat la aniversarea a 575-a de la prima atestare documentară a Capitalei RM o decadă de manifestări omagiale, punctul culminant constituindu-l lansarea antologiilor *Chișinăul în literatură* și *Creatori de ex-libris basarabeni*, apărute recent sub auspiciile acestei prestigioase instituții.

Moderatorii evenimentului – conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, directorul general al BM, și scriitorul Vlad Pohilă, prezentând prima carte, au menționat că toți cei care au muncit la cercetarea și acumularea materialelor, inclusiv la forma lor de prezentare, au dat dovadă de multă ingeniozitate, pe lângă multă hărnicie și profesionalism. Astfel, simbolică cifră 575 e respectată pe mai multe planuri. Antologia a apărut la Editura „Grafema Libris” în exact 575 de exemplare, are 575 de pagini, iar autorii concursului de eseu au trebuit să se limiteze la 575 de cuvinte.

Antologia cuprinde o selecție din 130 de autori (85 în română și 45 în alte limbi), materialele fiind repartizate în cinci capitole: *Poezie; Proză; Eseu; Versuri cântate; Chișinăul în alte limbi* și *Utilizatorii BM despre Chișinău*. Este prefăcută cu un cuvânt omagial al primarului general Dorin Chirtoacă și prin două studii consistente: *O contribuție deosebită la zestrea culturală a Chișinăului* de Lidia Kulikovski și *Scriitorul și orașul: două „vase comunicante”* de Vlad Pohilă.

Între numeroșii participanți la lansare au fost prezenți o bună parte dintre autorii care au contribuit la alcătuirea portretului din cuvinte al Chișinăului, care n-au întârziat să-și spună opiniile despre această lucrarea de pionierat, după cum au apreciat-o moderatorii.

Vlad Pohilă a remarcat, între altele, că cel mai cântat oraș în lume este Parisul, iar Sankt Petersburgul este cel mai des prezentat în literatura rusă. În cea română cel mai genial în dedicații făcute unor urbe este Mihai Eminescu (Veneția, Paris, Berlin, Viena, Blaj), care însă, curios, n-a scris ceva ieșit din comun și despre capitala București, ceea ce a făcut însă cu multă dragoste, „în

romanțele” sale Ion Minulescu, bunăoară. Chișinăul, deși parcă a fost cam neglijat de scriitori, totuși s-a reușit o antologie onorabilă.

„Oraș tânăr cu zâmbet de mireasă, oraș miraculos” – iată doar câteva nuanțări ale scriitorilor noștri, care ar putea fi continuate și cred că vor face ei înșiși, cert și incontestabil este faptul că prin evocările lor și prin cercetarea și antologarea noastră, îmbinând eforturile, am putut aduce un frumos omagiu Chișinăului drag, a menționat Lidia Kulikovski, adăugând că îi consideră de eroi pe toți cei care au muncit întru materializarea proiectului încununat de un frumos succes. S-a adunat tot ceea ce s-a putut: poezie, eseuri, cântece, proze etc., ar putea să fi rămas și pe dinafară, dar acesta-i doar un volum, primul la număr, care ar putea fi continuat. Anume chișinăuienii determină ritmul în care bate inima Chișinăului, lucru ce se vede și din antologia lansată, a mai spus moderatoarea.

În continuare, vom prezenta în expunere fragmentară câteva aprecieri făcute de unii din numeroșii protagoniști.

Scriitorul Andrei Burac: „Cu toată sinceritatea vreau să vă spun că sunt profund impresionat de această carte, cum este alcătuită, legată și ilustrată. Sunt prezentați o sumedenie de scriitori, unii devenind clasici. Sunt profund recunoscător celor care au făcut cartea, este o muncă de teză științifică, unică în felul ei. Mi se pare cu totul remarcabil faptul că alcătuitoarii au unit între copertele cărții și scriitori de alte limbi din republică. Se știe că astăzi se găsesc bani pentru orice, dar mai puțin pentru cultură și merită toată lauda această inițiativă a doamnei L. Kulikovski, a BM, a Primăriei.”

Scriitorul Val Butnaru: „Am scris despre dărâmarea Clopotniței Catedralei «Adormirea Maicii Domnului». Am fost impresionat de eseul lui Geo Bogza. Pe lângă scriitori de valoare, cartea reabilitează și niște autori, care poate nici nu o merită. Totuși, e o carte foarte frumoasă despre Chișinău. Poetul Anatol Ciocanu: „Cunosc Chișinăul de 50 de ani, de când am venit la studii. Între timp, orașul s-a schimbat extraordinar. De-a lungul anilor am tot scris despre el. Salut această noutate editorială de excepție.” Poeta Nina Slutu: „Antologia este o bogată filă de letopiseț.” Poetul Iulian Filip: „În această carte este cuprinsă istoria vie a Chișinăului.” Dr. conf. univ. de la ASEM Vasile Șoimaru: „Este cartea care a luminat ediția curentă a sărbătorii Chișinăului.”

Cum antologia lansată include și un amplu compartiment cu texte despre Chișinău compuse de autori alolingvi din R. Moldova (dar și din Israel, Rusia, Ucraina, Turcia, Polonia), este firesc să fi participat la manifestare și scriitori contemporani din această categorie. Astfel, multe cuvinte de mulțumire, de prețuire și de laudă au exprimat alcătuitoarilor și editorilor Alexandra Iunco, Alla Korkina, Aleksandr Mileah ș.a. Unii din acești vorbitori au menționat că

volumul *Chișinăul în literatură* „e o carte ce unește, nu dezbină”; alții au menționat că noua apariție editorială a BM „B.P. Hasdeu” trebuie să fie popularizată și în alte spații etnogeografice și culturale: la baștina anumitor autori, în țările unde imaginea Basarabiei suscită un interes sporit ș.a.m.d.

Referindu-se la criteriile de alcătuire a cărții, Vlad Pohilă a specificat că s-a ținut cont de valoarea artistică, dar și de cea documentară, autorii fiind plasați în ordine alfabetică. S-a ținut seama și de cei mai apropiați prieteni ai Bibliotecii, utilizatorilor revenindu-le un capitol aparte, după cum am și menționat mai sus. În cadrul unui concurs anunțat la începutul anului au participat peste 30 de concurenți cu eseuri despre Chișinău, dintre ele au fost publicate șase. Evident că învingătorii s-au ales cu premii, diferite (după aprecierea unui juriu competent), fiecare însă în mod obligatoriu a mai primit câte un exemplar al antologiei *Chișinăul în literatură* și diplome, oferite de Genoveva Scobioală, șefa Departamentului marketing al BM, merită să subliniem că anume dânsa a fost persoana care a dus întreaga povară în acest sens – de la munca de selectare, coordonare și până la cea de publicare și înmânare a cadourilor.

Evenimentul a continuat cu lansarea albumului *Creatori de ex-libris basarabeni*, alcătuitor Valeriu Herța, care se dorește a fi o premieră absolută, o primă carte în acest domeniu, cuprinzând 28 de graficieni din trei generații, inclusiv 11 tineri, dintre care trei debutanți. Concepția și prefața aparține Lidiei Kulikovski, iar nota introductivă și un studiu istoric sunt semnate de Vasile Malanețchi, designul cărții fiind realizat de Vlad Cravenco. Și această lucrare este una antologică și cuprinde autori de diferite vârste, etnii, forme de realizare artistică. Lucrările incluse în album au fost selectate în urma unui concurs dedicat Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

A fost prezentat și nr. 3 curent (nr. 40 de la fondare) al revistei *BiblioPolis*, și nu întâmplător, căci și aici au fost inserate o serie de materiale consacrate evenimentului marcat. Despre revistă pe scurt au vorbit Lidia Kulikovski: „Este revista care-mi place cel mai mult”; Andrei Burac: „E o publicație de deschidere, cultă, lingvistic bine îngrijită”; Vasile Malanețchi: „Este o revistă căutată și apreciată.”

Evenimentul omagial a fost îmbogățit de pauze muzicale și recitaluri de versuri, susținute de poeți și actori (Daniela Burlaca, Iurie Gologan), precum și de expoziții aniversare de carte și tablouri.

În acest fel Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a consemnat cu onoare sărbătorirea celor 575 de ani ai Chișinăului, vizitat de-a lungul anilor de strălucite personalități ale Neamului, ca să amintesc doar de Nicolae Iorga, Octavian Goga, George Enescu, Ion Minulescu, George Topârceanu și încă atâția! Cine

știe, poate că harnicii cercetători de la BM vor putea lua urma pașilor acestora întru alcătuirea altor antologii?

(*BiblioPolis*, 2011, nr. 4, vol. 41)

**O NOUĂ VIZITĂ –
O NOUĂ DONAȚIE DE CARTE**
**Un interviu cu Mircea Oliv,
director al Bibliotecii Județene Bistrița-Năsăud**

ÎN MOD TRADIȚIONAL, LA ANIVERSAREA zilei de naștere a romancierului Liviu Rebreanu, biblioteca din Chișinău care-i poartă numele, organizează o suită de manifestări culturale, la care de fiecare dată participă și oaspeți bistrițeni, care au pus umărul la fondarea ei. În acest an nu s-au lăsat așteptați. Delegația a fost însoțită de noul director al Bibliotecii Județene Bistrița-Năsăud, dl Mircea Oliv, secundat de scriitorii Vasile Dâncu, David Dorian, Mircea Măluț, Traian Parva Săsărman, Victor Știr, Flore Pop, folkistul Florin Săsărman și câteva bibliotecare din comune ale județului.

Cu acest prilej, în prezența multor scriitori și bibliotecari din Chișinău, a cititorilor, o parte din scriitorii bistrițeni și-au lansat noile apariții editoriale: *Exerciții de respirație*, autor David Dorian; *Fragmentele din monografiile imperiului* de Mircea Măluț și *Alcool și sânge* de Victor Știr. Ceilalți poeți din componența grupului au susținut un recital de poezie proprie. Cu mesaje de salut și versuri le-au răspuns scriitorii basarabeni Iulian Filip, Vlad Zbârciog, Nicolae Rusu, Renata Verejanu, tonul fiind dat de Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, care a menționat că anume grație acestei frumoase și durabile colaborări Filiala „Liviu Rebreanu” are faima de instituție cu cel mai valoros fond de carte.

Apoi gazdele au pus în vizorul public noile biobibliografii *Aureliu Busuioc* și *Alexandru Donos*. Mircea Oliv, în calitate de critic de artă, a conferențiat pe tema *Tensiunea etic-estetic – avantajele artistului din Est*, laitmotivul constituindu-l portretele de creație ale pictorului Horia Bernea și ale sculptorului Vasile Gorduz, originari din Basarabia, plecați de tineri de la baștină, afirmându-se plenar în plan artistic în Țară.

Evenimentele au fost îmbogățite de un recital muzical susținut și comentat de Florin Săsărman. Și de data aceasta oaspeții au venit cu o substanțială donație de carte.

Mai desfășurat despre vizită și impactul ei, și nu numai, am dialogat cu directorul Bibliotecii Județene Mircea Oliv.

„Pentru noi experiența basarabeană e una foarte bună”

Domnule director, am întâlnit la conducerea bibliotecilor istorici, scriitori, poeți, critici literari, dar iată că de data aceasta Dumneavoastră veniți din domeniul criticii de artă. Când era ministru al culturii, Andrei Pleșu, într-un interviu, îmi declarase că vede extinderea colaborării culturale până la „un minister cu două reședințe: una la București și alta la Chișinău”. N-a fost să fie chiar așa. Cum vi se pare cooperarea în domeniul bibliotecilor?

Suntem într-un moment în care ideea de bibliotecă se reconfigurează pe plan mondial. Oamenii care cunosc destinul Bibliotecii în Europa sunt conștienți de faptul că civilizația americană a adus un cu totul alt concept al instituției. Biblioteca e concepută ca a treia casă, cum zic ei, ca un club al satisfacerii intereselor culturale, intereselor sufletești ale membrilor comunității, ale utilizatorilor, cum îi numim în prezent.

La Biblioteca „Onisifor Ghibu” din cadrul Bibliotecii Municipale a avut loc un atelier de lucru cu o doamnă din SUA, de origine română, care a dezvăluit pe larg acest concept, ce presupune fel de fel de servicii, menite să atragă utilizatorul în bibliotecă, fie chiar și pentru a se informa despre graficul zborurilor aeriene, de exemplu.

Da, absolut totul se întâmplă în această a treia casă, care trebuie să devină un actor activ în viața comunității. Prin urmare, mie îmi revine la Bistrița-Năsăud misiunea de a reconfigura Biblioteca, păstrând în același timp toate virtuțile, pe care cea tradițională europeană le are. Trăiesc la Bistrița. Acesta este un oraș de stilistică germană, unde sunt oameni cu o cultură germană, prin urmare, eu trebuie să asimilez toate calitățile acestui fel de a fi, care înseamnă existența unei foarte temeinice secții de documentare a Bibliotecii, un fond documentar extraordinar, cu carte de la 1400-1500 și, în același timp, să ofer și servicii moderne și postmoderne.

Am început această activitate și am pus bazele pinacotecii Bibliotecii, a mediatecii acesteia, a secției de audio, de filme, a unei documentări cu totul noi, fără să excludem ideea tradițională de carte. Am ajuns la performanța că în Bibliotecă intră un utilizator la 90 de secunde. Pentru noi este un lucru destul de mare, gândindu-ne că trăim într-un oraș de 80 de mii de locuitori, fără un mediu academic, fără un mediu universitar, ci doar cu un mediu cultural, pe care trebuie să-l provocăm tot timpul prin evenimente.

Avem, cel puțin, trei evenimente majore pe săptămână, dintre care unul am pretenția să aibă relevanță națională, al doilea să aibă relevanță locală și al treilea să aibă relevanță județeană. Așa se întâmplă că am reușit să reinviziez tradiția locului. Județul Bistrița-Năsăud este un județ care a dat academicieni

pentru Academia Română de ordinul zecilor, e incredibil, e o forță a gândului românesc și nu numai românesc. Toate acestea sunt activate și puse pe coordonatele care meritau a fi scoase din somnolență. Și pentru că ați amintit de Andrei Pleșu. Eu fac parte din prima generație de consilieri ai lui Andrei Pleșu, din timpul și după primul său ministeriat. Am devenit consilierul lui în 1990, ne cunoșteam demult, făceam parte din grupul care a slujit pe lângă Constantin Noica. L-am cunoscut îndeaproape pe Nicolae Steinhardt, căruia i-am fost apropiat; am cunoscut și mulți alți intelectuali interbelici, care veneau la Bistrița, unde eu organizam Saloanele Liviu Rebreanu. Acestea erau întruniri culturale, subversive față de regimul comunist al lui Nicolae Ceaușescu și care, până la urmă, au construit ceea ce numim acum cu onoare – rezistența culturală românească.

Sigur că a fost o școală, pentru că e o școală să faci eveniment cultural. Managementul cultural major te învață să alegi, să discerți între fals și valoare, între cel mai înalt nivel al expresiei culturale și nivelul minor, să eviți kitschul, să eviți întâmplarea ne semnificativă și până la urmă să încerci zi de zi, prin fiecare gest pe care-l faci, instituțional vorbind, să construiești cultură. Vei fi sigur că în timp aceste lucruri se vor vedea. Personal vă spun că am și eu o carieră universitară la Universitatea din Cluj, făcută după 1990, chiar la Facultatea Științe ale Educației, deci nu sunt străin de mediile academice, dar bucuria că 19 dintre doctoranzii mei de Sorbona, și doctori de Sorbona, să fie bistrițeni, mă face să fiu cumva împăcat și liniștit. Sigur că prezența unui critic de artă în fruntea unei instituții face să aducă ceva în plus și poate fi, de asemenea, și element de frână pentru alte domenii.

În plus pentru Bibliotecă și un minus pentru criticul de artă?

Da. De un an de zile, de când conduc această instituție, am pus pe picioare secția de arte, am făcut o galerie, care deja își câștigă notorietatea, galeria din holul Bibliotecii. Am făcut câteva expoziții comandate, aparținând unor autori notorii din arta plastică românească. Până la urmă, încet-încet zidim. Suntem în situația în care, datorită faptului că nu mai încăpem în sediul actual, care este o clădire de început de secol XX, revendicată de proprietar, vom construi un nou sediu al Bibliotecii.

Spre fericirea Dumneavoastră, a colaboratorilor, dar și a utilizatorilor.

Sunt bucuros că între cei care vor contribui cu gândul bun la edificarea noului sediu mă aflu și eu, pentru că am pretenția că știu cum trebuie făcută o bibliotecă de mileniul trei, o bibliotecă de secol XXI. Din biografia mea personală, sunt fiul unui intelectual, care tot în Transilvania, a fost director de bibliotecă aproape 40 de ani. Urmez o tradiție de familie, care este pusă în slujba cărții, a informației bine structurate, a gândului bine articulat și valoros. Ce

știi eu? Știi că nu le voi oferi niciodată cititorilor sau utilizatorilor pseudocultură, de asta mă feresc și sper să nu mi se întâmple vreodată ca să pic și eu în vreo plasă din astea nefericite.

De la Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud, pentru că sunteți la Chișinău, să vorbim despre Biblioteca „Liviu Rebreanu”, căci numele scriitorului leagă cele două instituții atât de departe pe hartă, dar atât de aproape prin colaborare.

Să începem mai întâi cu Basarabia. Pentru mine ea este o experiență inițiativă. Vin pentru a doua oară aici, am fost și în anii '90, când am avut un șoc. Eu credeam în anii '80, în deceniul acela cumplit al ultimii părți de comunism, de ceaușism la noi, că nu se poate a fi mai rău. Venind pentru prima oară în Basarabia, mi-am dat seama că se poate. Sunt foarte bucuros că cei care înaintea mea au condus Biblioteca Județeană au pus pe picioare acest proiect cu Biblioteca „Liviu Rebreanu” de la Chișinău. Aș dori ca prin ceea ce facem noi, prin parteneriatul pe care-l continuăm, să dăm și o altă dimensiune Bibliotecii. După cum ați văzut, în momentul în care am avut prima întâlnire, pe lângă schimbul de amabilități, firesc, am venit cu o cantitate, atât cât ne-a permis legea, de carte. Am adus și manuscrise inedite ale unui scriitor foarte important al culturii române – Radu Petrescu. Vom continua.

Conferință pe care ați susținut-o, ați pregătit-o special pentru Basarabia sau ați prezentat-o și la Bistrița-Năsăud?

Nu, am gândit-o anume pentru Chișinău, pentru că știam de la sculptorul Vasile Gorduz că nu a avut șansa să revină aici. Acum el a revenit.

L-ați adus Dumneavoastră prin minunatele lui lucrări.

Deja este Acasă, imaginile le-am predat Bibliotecii. Am gestionat cu destulă atenție o mare parte a operei lui. Concomitent cu asta a apărut un album făcut de Sorin Dumitrescu, conferințele făcute de Dan Hăulică, un alt colaborator apropiat al meu, și sper ca în felul acesta să dăm un mesaj pentru publicul de la Chișinău, dar și de la Bistrița, că e nevoie de această colaborare, e nevoie de o stilistică unică, de același program axeologic.

Important pentru cultură și educație să se facă sincronizarea cu Țara. Cum credeți, își pot sincroniza activitatea bibliotecile noastre, cele aflate în parteneriate, de exemplu, Biblioteca „Liviu Rebreanu” și Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud sau, dacă vreți, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”?

Vreau să spun că sunteți în clipa asta, pe alocuri chiar înaintea noastră. Am convingerea că personalul este foarte bine instruit, extrem de amabil, cunoștințele, pe care le au în legătură cu fondul de carte sunt bune. Merită a fi menționată mobilitatea pe care o au cei care compun acest personal dar, și aici subliniez, ca și la noi, relația cu mediile culturale trebuie a fi luată în seamă.

Dacă vrem să devenim ceea ce americanii numesc a treia casă, practic trebuie să-i aducem pe acea care reprezintă cultura și care fac cultură, să-i aducem și în jurul lor să construim evenimente culturale și atunci o bibliotecă își găsește sensul, rostul, menirea și își asigură până la urmă istoria, istoria unei biblioteci. Despre bibliotecă trebuie să poți spune: cândva în această bibliotecă și-a citit poeziile Ioan Alexandru, Dan Coman ș.a.

De altfel, în bibliotecile noastre a fost regretatul Ioan Alexandru. La Filiala „Onisifor Ghibu” a prezentat o cutremurătoare conferință pe tema credinței în Dumnezeu, ne-a tălmăcit în felul lui Biblia, pe care o preda studenților din București.

Dan Coman e unul dintre concitadinii mei care conduce un cenaclu al Bibliotecii, se cheamă *Întâlnirile de luni*. Acest Dan Coman este unul dintre cei mai importanți poeți ai generației 2000. Noi am activat în spiritul creator românesc, poetic, în segmentele sale de vârstă cele mai diferite, atât la generația '70, cât și la generația 2000, atât în ordinul artelor plastice, cât și în ordinul muzicii. Deci, ne deschidem către toate tipurile de public.

Dar lansările de carte ale autorilor bistrițeni, care s-au făcut la Biblioteca „Liviu Rebreanu”, au fost desfășurate inițial la Biblioteca Județeană?

Nu, sunt în absolută premieră. Am încercat să vă prezint poeți care au mai fost pe la Chișinău, atât că eu i-am structurat puțin altfel. De exemplu, Vasile Dâncu. El este un om cu o instrucție poetică uimitoare, face parte dintr-o generație care vine din anii '60. Este țaran, oficial nu are decât șapte clase, dar în același timp Vasile Dâncu a citit toate bibliotecile care i-au ieșit în cale. Are scrise câteva cărți de poezie. Noi îl considerăm unul din poeții importanți ai României. Trăiește tot în satul lui de baștină. Lângă el poate sta Flore Pop, un poet, care este și conferențiar la Universitatea din Cluj, are patru doctorate și îi desparte doar un deal, aproape de locul în care s-au născut. Au mai venit David Dorian, coleg al nostru la Bibliotecă și Marcel Săsărman, care este și el poet, dar și bibliotecar. A mai venit și Victor Știr, reprezentantul generației '80. Cu ei, împreună, în fiecare an, Biblioteca organizează *Rondul de noapte*, un festival de poezie, care se organizează deja de patru ani la Bistrița.

În cadrul Bibliotecii?

Da, în cadrul Bibliotecii și în colaborare cu Uniunea Artiștilor Plastici, *Rondul de noapte* fiind o sugestie luată din Rembrandt. Se desfășoară în Galeriile de artă ale Uniunii Artiștilor Plastici. Am mai adus în delegație noastră două colege bibliotecare, care funcționează la biblioteci din comune, din localități mai mici. Asta pentru că doream să cunoască atmosfera de aici din Basarabia, dar și pentru că locurile în care ele își desfășoară activitatea sunt pline de semnificații istorico-literare și literară propriu-zisă.

Pentru noi experiența basarabeană de la Chișinău e una foarte bună. Mai întâi pentru faptul că cunoaștem oameni noi, colegi de-ai noștri, oameni competenți. Am avut câteva discuții profesionale cu niște colege de la Biblioteca „Liviu Rebreanu”, care m-au impresionat extrem de plăcut. Doamna dr. Lidia Kulikovski știe biblioteconomie foarte multă. Intenționez chiar s-o invit la noi în România să facă o serie de conferințe pe teme pe care le va alege singură. Știu că schimbul acesta de idei dintre bibliotecari din diferite spații culturale e foarte interesant și foarte rodnic. Intenționăm să facem concursuri culturale și literare comune.

Aș dori, de asemenea, să oferim o bursă pentru un bibliotecar care să stea o bucată de vreme în România și să lucreze împreună cu noi, pentru că suntem deja în etapa în care nu sunt suficiente vizitele de două trei zile, ele conțin elemente protocolare, pe când dacă am sta și am lucra împreună și am împărtăși fiecare unul altuia din experiența efectivă de muncă în instituție, am avea mult mai mult de câștigat. Le-am propus celor care conduc Biblioteca Municipală de la Chișinău „B.P. Hasdeu” să se gândească cum am putea operaționaliza acest gând, adică să vedem care sunt formele tehnice pe care le aplicăm pentru a ne prelua un bibliotecar și a-l ține la noi trei sau chiar șase luni, și a vedea cum putem învăța noi de la el sau el de la noi, după caz.

Cu ce fel de literatură veți completa fondul Bibliotecii „Liviu Rebreanu” la această vizită.

Am adus multă literatură beletristică și am adus, ca să-mi onorez condiția de critic de artă, o mulțime de albume și cataloage – unele din cele pe care chiar eu le-am făcut în România, cărți de artă, astfel încât ne străduim să punem bazele unui sector de artă plastică și în Biblioteca „Liviu Rebreanu”. Am mai adus și o mică secție de documentare. Încet-încet vom transfera informații din fondul nostru special către fondul special al Bibliotecii „Liviu Rebreanu”. Pentru că anul acesta se împlinesc 130 de ani de la *Amintirile din copilărie* ale lui Ion Creangă, și știm că Ion Creangă prin mama sa are origine bistrițeană, intenționăm să invităm unul sau mai mulți cercetători care se ocupă de opera crengiană aici, în Basarabia, să facă o conferință în perioada următoare la noi, la Bistrița. Să vedem cum se vede Creangă dinspre Creangă-moldoveanul și transilvăneanul, către noi, bistrițenii.

Vă mulțumesc mult pentru interviu.

(*BiblioPolis*, 2011, nr. 4, vol. 41, semnat R. PELINEANU)

ÎNTÂLNIRE CU AURELIAN SILVESTRU LA BIBLIOTECA „L. REBREANU”

ÎN CELE 30 DE FILIALE ALE BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. Hasdeu” din capitală e în plină desfășurare campania de lectură *Chișinăul citește o carte*. Cărțile propuse cititorilor sunt romanele *Cel rătăcit* de A. Silvestru și *Deavolul este politic corect* de S. Baștovoi. Pretutindeni în instituțiile amintite au loc discuții și dialoguri captivante cu protagoniștii.

La Biblioteca Publică „Liviu Rebreanu”, situată în cartierul Poșta Veche al Chișinăului, gazdele au organizat o întâlnire cu scriitorul Aurelian Silvestru, la care au participat elevi de la Liceul „Ștefan cel Mare” și cadeți de la Liceul de Cadeți „Sfântul Gheorghe”, cărora li s-a alăturat un grup reprezentativ de profesori de limbă și literatura română din republică, aflați la reciclare la Institutul de Științe ale Educației.

La început Elena Cibotaru, directoarea Bibliotecii, s-a referit pe scurt la importanța și scopul pe care îl urmărește această acțiune nobilă, menită să trezească interesul și dragostea cititorilor față de valorile autohtone. Aurelian Silvestru și-a împărtășit bucuria că primul său roman *Cel rătăcit* a ajuns la a treia ediție și că în cadrul salonului de Carte de la Biblioteca Națională s-a învrednicit de un premiu în categoria celor mai citite cărți. Despre titlu a spus că este semnificativ, deoarece fiecare poate fi supus rătăcirii, dar în același timp fiecare are șansa regăsirii.

Cu sprijinul profesoarelor de limba și literatura română – Larisa Guțanu și Liliana Cogut – elevii au pregătit un program foarte ingenios, care a antrenat într-un multidialog întreaga asistență, provocându-l mai ales pe autor la dezvăluiri surprinzătoare. Afirmând între altele că „spiritul nostru (al neamului) este creativ pentru că așa ne-a creat Dumnezeu” și că „dragostea e rugăciunea care ne spală de păcate”, Aurelian Silvestru a mărturisit că mama Domniei Sale în tinerețe a fost călugăriță și că tatăl a fost nevoit s-o fure pentru a-și întemeia familia și a da naștere copiilor. Atunci să ne mire că la Liceul de Inventică și Creativitate „Prometeu”, a cărui fondator este, a zidit o biserică, că elevii de aici chiar din start sunt familiarizați cu cuvântul Domnului prin orele de religie? Activitățile generoase la acest capitol sunt urmate de altele și mai de amploare.

În prezent toate gândurile și aspirațiile lui Aurelian Silvestru sunt legate de construcția unei mănăstiri la Călărași, care va găzdui și instrui grupe de copii talentați din republică din categoria celor mai săraci. Autorul consideră că anume religia, școala și pe undeva armata, sunt pilonii care mențin starea de veghe și perpetuare a neamului. Dintre scriitorii preferați pe Dostoevski îl consideră cel mai mare pe care l-a avut Omenirea, pentru că Suferința l-a făcut așa de mare.

Revenind la discuția despre *Cel rătăcit*, a spus că el se adresează unui cerc extins de cititori, aceștia tratându-l după gust – ca roman de dragoste, polițist, de ficțiune sau filozofic, dovada că place și este captivant a fost rugămintea de a scrie și volumul doi.

Opiniile elevilor au fost multe și favorabile, rezumându-se în următoarele: „Am citit romanul dintr-o suflare”; „Am stat în rând la biblioteca ca să primesc cartea și în doua zile am lecturat-o, chiar am abandonat vizita la bunicii de la țară și nu regret”; „Este cartea mea de suflet”; „Ne regăsim în personajele romanului”; „Este foarte bine că în roman Răul este învins”; „Avem multe de învățat din acest roman”; „Mi-a plăcut sfârșitul cărții”; „Fiecare elev din clasă și-a ales din roman câte un motto pentru viață, al meu este următoarea frază: «Dacă dincolo de moarte nu există Dragoste, la ce bun veșnicia?»” ș.a.m.d.

O surpriză pentru cei prezenți a fost nu numai prezentarea ultimilor cărți *A doua șansă* și *Fărăme de suflet*, dar, altruist și generos precum îl știm, Aurelian Silvestru a oferit în dar tuturor câte o carte cu autograf.

Profesoarele de limbă și literatura română, doamnele Ștefania Isac, șefa Catedrei lingvistice și literatură de la Institutul de Științe ale Educației, și Svetlana Decuvalcov, directoarea Liceului din Baimaclia, raionul Cantemir, au remarcat că apreciază mult personalitatea lui Aurelian Silvestru în multiplele posturi de scriitor, publicist, manager, compozitor etc. Referitor la campania de lectură *Chișinăul citește o carte*, au spus că este una minunată, subliniindu-i rolul de sensibilizare și deschidere nu doar spre lecturi, dar și spre autori, care vin la întâlniri cu toată responsabilitatea și grija de a cultiva dragostea față de cea mai mare comoară a lumii – Cartea. În replică Aurelian Silvestru a menționat că întâlnirile cu cititorii îl îmbogățesc și îi trezesc noi gânduri și inspirație.

Evenimentul a fost îmbogățit și de o expoziție de carte silvestriană cu genericul *Talentul nu are zile de odihnă*, unde și-au găsit loc onorabil *Daciada*; *Vârsta barierelor*; *Cunoaște-te pe tine însuși*; *Ispita nemuririi*; *Noi și biografia omenirii*; *Dincolo de imposibil*; *Victoria speranței* ș.a.

Este pentru a opta oară când Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” desfășoară cu succes campania *Chișinăul citește o carte* și pentru a șasea oară când *Copiii Chișinăului citesc o carte* (pentru ediția curentă *Floarea iubirii* de Claudia Partole).

Anul trecut, în cadrul campaniei *Chișinăul citește o carte* a fost lecturat și pus în discuții romanul *Tema pentru acasă* de Nicolae Dabija, iar micuții au citit cu plăcere *Grăunciorul de lumină* a lui Ion Hadârcă.

(*Literatura și arta*, 10 noiem. 2011)

NU M-AM TRUDIT DEGEABA...

LA CENTRUL INTERNAȚIONAL Academic Eminescu (CAIE), în premieră pe piața de carte românească, acum – la Chișinău, a fost lansat volumul *O viață de dascăl obișnuit trăită neobișnuit*, autorul ei fiind cercetătorul științific principal și directorul general adjunct pentru Europa din partea României (funcție acordată de Internațional Biographical Center al Cambridge University din Londra) domnul conf. univ. dr. Dumitru Copilu-Copillin (D. C.-C.). Noutatea ei corespunde unui nou gen de lucrare care, prin structura sa, organizarea internă și noile tehnici biblioteconomice moderne utilizate, sugerează cum s-au valorificat și cum s-ar putea valorifica integral și obiectiv realizările, adică faptele unor personalități de valoare. Interesul pentru o asemenea carte a fost stimulat în timpul elaborării de academicianul Constantin Bălăceanu-Stolnici, care și semnează prefața, o recomandare cu multiple aprecieri. Din partea Editurii „Prut Internațional”, unde a văzut lumina tiparului proaspăta (din anul 2011) lucrare, se menționează importanța acesteia și anume că în condițiile în care în prezent nu există un sistem național de evidență, estimare, încurajare, evaluare, recompensă și ierarhizare a valorilor cultural-științifice de nivel instituțional, local, național și internațional, de regulă, aceste valori (fapte de viață, descoperiri, lucrări de înaltă ținută și profundă semnificație, destinate uzului public) se pierd, se ignoră, se uită, iar în cele din urmă, ele parcă nici nu există.

Cartea cu siguranță poate servi drept model pentru autorii, dar și pentru bibliografii, care vor dori să evidențieze în acest mod o personalitate sau alta. În felul acesta Dumitru Copilu-Copillin a reușit să-și contabilizeze înfăptuirile timp de mai bine de 25 de ani de activitate universitară, 30 de ani de activitate de cercetare științifică și 60 de ani de activitate publicistică multidisciplinară.

E momentul să amintim că autorul este aureolat de cununa celor opt decenii de viață și activitate, cartea fiind un propriu omagiu adus acestui frumos jubileu. Volumul este alcătuit din două părți, anticipate de o listă de abrevieri, un motto și dedicații în versuri, preliminarii la cele patru ediții și un *Curriculum vitae*. Prima parte, intitulată *Bilanțul înfăptuirilor*, cuprinde trei capitole despre cele trei direcții principale de activitate și un capitol cu *Ecouri-referințe*. Partea a doua, *Contribuții relevante – concluzii de o viață*, inserează *Mostre de sinteză în domeniile educației și științelor literare*, completate de *Flori ale gândirii – Frunze de speranțe* (aforisme) și un *Epilog*. În *Post factum* autorul cu multă migală întocmește o serie de indici alfabetici, cronologici și tematici. Cartea se încheie cu o *Iconografie* (prezentări grafice și foto, individuale sau colective, din diferite perioade de viață ale autorului).

Vom mai arăta în acest preludiv că Dumitru Copilu-Copillin este un nume bine cunoscut în mediile științific și pedagogic de la noi, în virtutea faptului că este profesor asociat la Universitatea Ecologică din București, dar și la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, cercetător științific principal la Institutul de Științe ale Educației din metropola română, dar și la Institutul de Științe ale Educației din capitala Republicii Moldova. A conferențiat în nenumărate rânduri în cadrul mai multor instituții pe parcursul la mai mulți ani.

În deschiderea evenimentului, directoarea CAIE Elena Dabija a menționat că protagonistul nu este la prima vizită în instituția-gazdă, de multe ori a studiat profund fondul de carte Eminescu de la Bibliotecă, culegând ca albina nectarul din cărți pentru completarea unui volum „în aură total eminesciană”. Fiind însoțit, aproape că întotdeauna, de „bodyguardul personal” – soția, directoarea i-a oferit doamnei un ghiveci de crizanteme pentru a fi plantate la casa de vacanță a familiei Copilu.

Moderatorul – academicianul Mihai Cimpoi – a remarcat din start cu încântare: „Iată că și viața unui om poate fi contabilizată (nu doar banii)! În continuare a apreciat meritul lui Dumitru Copilu-Copillin în studiul eminescian privind universalitatea Luceafărului poeziei românești, contestată nu doar de unii răuvoitori, ci și de unii critici care nu cunosc adevărata dimensiune și impactul mesajului acestuia pe diferite meridiane ale globului pământesc. D. Copilu-Copillin vine cu argumente incontestabile. Dacă în 1989 – Anul Eminescu, declarat de UNESCO, dumnealui reușise să „contabilizeze” 93 de țări și 65 de limbi în care era valorificată opera eminesciană, acum sunt identificate surse în 73 de limbi, vorbite în cel puțin 200 de state ale lumii, dintre care în peste 100 s-au realizat traduceri și comentarii favorabile de către un număr de peste 700 de traducători și comentatori, între ele fiind notorietăți mondiale, organizații științifice și culturale, naționale și internaționale. Referindu-se la structura și metodologia cărții lansate, domnul acad. M. Cimpoi a specificat că ea «s-a realizat pe exemplul concret al vieții și activității unui dascăl, om al vremii sale, ridicat prin propriile puteri, dăruit muncii și cauzei sale, dezinteresat de răsplată care însă, în cele din urmă, s-a bucurat de apreciere și recunoaștere, chiar de consacrare, inclusiv în dicționare, în enciclopedii», apărute sub egida «Who is Who International».” Domnia Sa a mai spus că volumul este o carte a mai multor cărți, sugerând ideea că ea poate alcătui separat subiectul a cel puțin trei cărți. A menționat și faptul că autorul se documentează în original în trei limbi străine: rusă, engleză și franceză, în glumă exprimând nedumerirea de ce autorul situează *rusa* în prim-plan. „Eu cred că explicația vine din perioada de studii făcute

la Universitatea «Lomonosov» din Moscova”, a conchis, pe aceeași notă, dl academician.

Un alt vorbitor, poetul Iulian Filip, de asemenea, a fost de părerea că lucrarea ar putea fi despărțită în mai multe cărți și anume: *Curriculum vitae sau Povestirea vieții unui căutător de comori*, *Personalia* ar putea fi intitulată *Amintiri de pe meleaguri natale*, o replică frumoasă a *Amintirilor* lui Ion Creangă, pentru că este o povestire originală scrisă cu mult har, capitolul *Studii* ar putea constitui o altă carte despre școli, ar mai fi o a treia despre universalitatea lui Mihai Eminescu. Mi-a fost de folos această oglindă, căci așa putem numi cartea lansată, a constatat I. Filip. Ea face parte din categoria celor care se citesc, adică este atractivă. Prin ea se aduce un adevărat imn Mamei. D. Copilu-Copillin l-a cunoscut pe T. Arghezi, i-a privit în ochi, ceea ce ne îndreptățește să credem că prin ochii Domniei Sale l-am privit și noi pe marele poet.

Impresiile despre carte au fost împărtășite și de alți vorbitori.

În replică, Dumitru Copilu-Copillin a mărturisit în fața celor prezenți: „Vibrațiile despre carte mă liniștesc, dovedindu-mi că n-am trudit degeaba. Aici sunt primele ecouri publice. Cartea are mai multe lumi, pentru că sunt mostre de biblioteconomie (am lucrat și în acest domeniu), mostre de poezie, mostre de proză, mostre de analiză ș.a. Mi s-a spus că era bine să mă ocup preferențial de literatură, dar am activat așa cum mi-a dictat inima și m-a ajutat Dumnezeu. Lucrarea pe care am expus-o judecății publicului larg am realizat-o ca pe un ghid privind metodologia de contabilizare a faptelor, de aceea n-o să observați numele meu de familie pe copertă. Aș vrea să amintesc despre o chestiune interesantă care m-a marcat și m-a determinat să-mi completez numele de familie cu încă o literă. După numele tatălui eu sunt *Copil*, purtătorii lui sunt toți descendenți din satul meu de baștină. Aproape cu cincizeci de ani în urmă am realizat o anchetă deschisă de *Contemporanul* despre Maiakovski, solicitând răspunsuri de la 100 de personalități din domeniul literaturii și culturii, unul din ei fiind Tudor Arghezi. Fiind întrebat de Domnia Sa care-mi este numele de familie, am răspuns *Copil*, la care remarcabilul poet a replicat: «Copil-copil, dar al cui?» Acest lucru s-a repetat și cu alți intervievați, astfel că am hotărât să mai adaug o literă, devenind *Copilu*, iar mai târziu, când am început să public în reviste internaționale, am completat și cu dublul *Copillin*.”

Referindu-se la tematica eminesciană, a evidențiat 50 de studii scrise până acum și completarea unei baze de date despre poet, cea mai completă fiind difuzarea lui peste hotare. La scrierea lucrării *Dimensiunea și valoarea universală a moștenirii culturale a lui Mihai Eminescu* m-am sprijinit pe creațiile lui Edgar Papu, Rosa del Conte, Mihai Cimpoi, care sunt eminescologi cunoscuți în lume. Imaginar am stat mai multe luni de zile alături de Perpessicius, am

studiat *Caietele* lui Eminescu, susținând și cicluri de conferințe pe această temă la Cernăuți, Chișinău, Târgoviște și în alte localități, a mai relevat Dumitru Copilu-Copillin. În continuare, a asigurat asistența că va continua să lucreze pentru fondul Eminescu al Centrului Academic Internațional Eminescu din Chișinău, completând în permanență cartea *Dimensiunea și valoarea universală a moștenirii culturale a lui Mihai Eminescu*. O altă idee asupra căreia a stăruit oaspetele bucureștean a fost cea privind formarea competențelor școlare. Este primul conferențiar în România care a predat managementul educațional. Despre manualele sale din domeniile botanică, ecologie, anatomie ș.a. a spus că sunt cărți de învățătură pentru elevi, studenți, dascăli și părinți. Dumitru Copilu-Copillin a mulțumit gazdelor și celor prezenți pentru participarea la această sărbătoare a cărții.

În încheiere, moderatorul acad. Mihai Cimpoi a concluzionat, adresându-se protagonistului: „Și de data aceasta ați conferențiat, domnule profesor Copilu, îmbogățindu-ne cu gânduri profunde și utile.”

Evenimentul a fost completat de o expoziție fotografică a ziaristului Andrei Viziru cu imagini frumoase despre anotimpuri, în special, de toamnă, inspirate din creația și tematica eminesciană. A. Viziru a mai spus că pregătește o nouă expoziție *In memoriam: Grigore Vieru*, făcând un apel pentru adunare „în jurul lui Mihai Eminescu și al lui Grigore Vieru”.

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 1, vol. 42, semnat R. ANDREI)

NETRECĂTOARELE SPLENDORI ALE LIMBII ROMÂNE

SUB ACEST FRUMOS GENERIC, LA BIBLIOTECA „Liviu Rebreanu” din cartierul Poșta Veche al sect. Râșcani, mun. Chișinău, a avut loc o întâlnire a scriitorului Vlad Pohilă și a actriței Ninela Caranfil, devenită între timp Artistă a Poporului, prilej în plus pentru a-i adresa sincere felicitări, cu un mare grup de profesori de limba și literatura română din diverse localități ale R. Moldova, aflați un cadrul unui ciclu de instruire continuă la Institutul de Științe ale Educației din capitală.

Amfitrioana Elena Cibotaru a făcut mai întâi o succintă prezentare a activităților de creație ale protagoniștilor, inclusiv a subsemnatei, însoțită și de o prezentare a cărților de autor, aflate în fondurile instituției.

Așadar, Vlad Pohilă în formula scurt pe doi: scriitor, publicist, traducător, redactor de carte, redactor-șef al revistei *BiblioPolis*, prieten fidel al Bibliote-

cii. A debutat cu studiul *Nume proprii din alte limbi în context moldovenesc* (1988), după care au urmat alte lucrări, subiectele cărora abordează probleme de corectitudine ale limbii române, cum ar fi: *Să citim, să scriem cu litere latine* (1989); *Grafia latină pentru toți* (1990); și aici deschid o paranteză pentru a aminti că aceste cărțuții au avut o perioadă de glorie în timpul renașterii naționale, jucând rolul de ABC pentru miile de participanți la mitingurile întru susținerea dreptului statal al limbii noastre și revenirea la grafia latină. Urmează *Mic dicționar de nume proprii străine* (1998), este coautor la *Dicționarul de greșeli* (1998), editează *Și totuși, limba română* (2008) – un splendid și cuprinzător volum, care include articole, eseuri, prefete, recenzii.

Colaborează la diferite ziare și reviste de limba română din Chișinău, București, Iași, Cernăuți, ale diasporei românești din Germania, Franța, Canada, SUA, Australia, inclusiv la cele electronice. S-a impus cu editoriale și interviuri de rezonanță în ziarele *Glasul, Mesagerul, Literatura și arta, Timpul, BiblioPolis* etc.

A tradus peste 20 de cărți de artă, proză scurtă și poezii, din mai multe limbi și câteva romane: *Torentul negru* de L. Buczkowski (1986, din polonă), *Domnule, ține-mi umbrela* de I. Milev (1987, din bulgară), *Viața lui Omar Khayyam* de frații K. și Ș. Sultanov (1989, din rusă), *Cine răspândește anecdote* de Lilli Promet (2008, din estonă).

A redactat sute de manuscrise, în special, literatură artistică, fiind lector și coautor la *Dicționar enciclopedic moldovenesc* (1989), *Dicționar universal al limbii române* de L. Șăineanu (1998), *Dicționar rus-român* (2000), *Dicționar ilustrat al limbii române – DEXI* (2007), redactor și coautor la *Calendar Național*, redactor la revista de istorie *Tyragetia*.

Este din start redactorul-șef al revistei de cultură *BiblioPolis*, care-și sărbătorește un deceniu de activitate, revistă editată sub auspiciile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Calitatea de bibliofil inveterat îl plasează în topul celor mai buni cititori. Este o prezență permanentă în programele culturale ale bibliotecilor din sistemul municipal pe post de referent la conferințe, moderator la lansări de carte, conducător de cenaclu.

Această mică incursiune în breviarul lui Vlad Pohilă nu elucidează în totalitate activitatea lui polivalentă. Cred că cel mai frumos, mai amplu, mai poetic și sincer portret de fiu al Cetății i l-a conturat distinsul nostru poet Grigore Vieru în cele 15 motivații, care răspund la *De ce mi-e drag Vlad Pohilă*, titlul unei impresionante tablete. Mă voi referi doar la 3, 4, 7 și 15: „Pentru că, fiindu-i drag până la lacrimi Eminescu și apărându-l de programul demolator al ponegritorilor înăimiți sau rătăciți, îi este drag neamul care a dat naștere «potetului nepereche» și publicistului național; Pentru că este înzestrat tocmai cu

trei haruri: lingvistic, ziaristic și eseistic – calități guvernate la rândul lor de alte trei înzestrări native: sinceritate, moralitate și curaj. Iar deasupra tuturor acestor calități se ridică licoarea unui perfect simț național în mijlocul unei jungle de sulite antiromânești; Pentru că aparține cu toată ființa vieții naționale, iar propria lui viață a devenit parte a luptei pentru renașterea noastră spirituală. În fine, mi-e drag și pentru faptul că, fiind o valoare intelectuală, este totuși discret în viața de toate zilele.” O altă personalitate – nume de referință în biblioteconomia națională – dr. Lidia Kulikovski, remarcă: „Vlad Pohilă poartă o povară ceva mai mare decât el – grija limbii române.”

Despre această grijă, dar în mod special despre splendorile limbii române, s-a mărturisit protagonistul pe parcursul întâlnirii, la care vom reveni. La început însă Vlad Pohilă și-a prezentat partenera în postură de artistă talentată, artistă militantă, artistă scriitoare (încă fără carnet de membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, dar cu certitudine că îl merită și i se va oferi) și vecină de bloc. Cariera artistică a Ninelei Caranfil se apropie de patru decenii. Este o stea de primă mărime la Teatrul Național „Mihai Eminescu”, unde a interpretat 35 de roluri, personajele fiind de o gamă foarte diversificată: comice, lirice și cu predilecție dramatice și tragice. Să amintim doar de o parte din ele: Zița din spectacolul *O noapte furtunoasă* de Ion Luca Caragiale; Efimia, Nătălița și Elena din spectacolul *Pomul vieții*; Eleonora și Olia din spectacolul *Tata*; Vera din spectacolul *Abecedarul*. Aceste trei spectacole sunt din dramaturgia lui Dumitru Matcovschi, care îi este un bun și sfântos prieten.

Un rol cu totul remarcabil a făcut actrița în piesa *Casa mare* de Ion Druță, interpretând-o pe *vecina binevoitoare*. Împreună cu altă actriță, la fel de talentată – Dina Cocea, interpretează un rol cu semnificația aparte pentru neamul nostru – Oltea, mama lui Ștefan cel Mare și Sfânt în spectacolul *Io, Ștefan Voievod* de Anatol Gondi; mai face personajele Poșliopkina din *Revizorul* lui N. Gogol; Angustias din piesa *Casa Bernardei Alba* de Federico García Lorca; Hanuma din piesa cu același nume de georgianul G. Țigareli; Olinda din spectacolul *Lumea este așa cum este* de Alberto Moravia; Ursula din dramatizarea *Un veac de singurătate* de Gabriel García Márquez. Ne oprim aici ca să mai amintim că Ninela Caranfil s-a produs și în 10 filme ale Studioului „Moldova-film”, între care: *Calul, pușca și nevasta* în regia lui Vlad Ioviță, *Totul putea fi altfel* în regia lui Valeriu Jereghi, *Lebedele pe lac* în regia lui Vasile Pascaru, *Un mic serviciu* și *Cine va reuși la ultimul vagon* în regia lui Boris Conunov ș.a. A colaborat cu regizori de primă mărime ca Valeriu Cupcea, Veniamin Apostol, Victor Ciutac, Andrei Băleanu, Sandri Ion Șcurea, Andrei Vartic ș.a. din Chișinău; Nicoleta Toia, Cătălina Buzoianu din București; Peter Bocor din Canada etc.

Face parte din generația de aur a Teatrului Național și i-a avut de parteneri pe multe celebrități, cum sunt Constantin Constantinov, Dumitru Caraciobanu, Nicolae Darie, Ecaterina Malcoci, Paulina Zavtoni, Iurie Negoită, Valentina Izbeștiuc, Arcadie Plăcintă ș.a. Ninela Caranfil face, de asemenea, multe roluri în spectacole radiofonice, am putea spune chiar că este una din cele mai îndrăgite actrițe de regizorii de la Radio și Televiziune. Pe lângă această vastă activitate, în care vibrează talentul și măiestria, actrița își mai construiește propriile recitaluri lirice. Cu priză mare la public a fost *Rămâi, iubirea mea, rămâi*, pe versuri de Nichita Stănescu, Ion Vatamanu, Nicolae Dabija (fost coleg de școală), Grigore Vieru, Mihai Eminescu ș.a. Neuitate pentru cei care le-au văzut au rămas recitalurile *Rugăciune*, *Întru tine*, *Doamne, ne rugăm* ș.a. A editat și a lansat două CD-uri *Dorul infinitului din noi* și *Rugă*, în care se cuprind *Psalmii lui David*.

Despre caracterul militant al protagonistei nu trebuie să căutăm argumente decât în memoria proprie, precum și în numeroasele ecouri din presa vremii, căci a fost mereu prezentă și implicată în toate evenimentele de renaștere națională, și-a manifestat în mod curajos atitudinea civică activă față de cele mai „explozive” momente, care au ținut primele pagini ale ziarelor – greva jurnaliștilor de la Radio și Televiziune, de la Antena C, protestul tinerilor din aprilie 2009 ș.a. Chiar și la această întâlnire a venit cu un articol usturător la adresa guvernanților: *Cum nu vă este rușine*, publicat în *Timpul*. A susținut și susține recitaluri, inclusiv de poezie patriotică, dar și mesaje tulburătoare, nu numai de pe scena Teatrului, cu prilejul multor evenimente importante din istoria și cultura neamului, dar și pe Aleea Clasicilor, la Uniunea Scriitorilor și în diverse localități din R. Moldova și România în componența unor delegații și festivaluri reprezentative. În calitate de viceministru al Culturii a optat pentru actualizarea și promovarea autenticilor valori ale culturii naționale.

Purtând o venerație totală față de cuvântul rostit și scris (a predat în mai multe rânduri cursuri de măiestrie interpretativă și de arta recitării la Academii de Arte și de Poliție, la liceele „Prometeu”, „Mihail Berezovschi”, „Mihai Viteazul” din Chișinău ș.a.) s-a încumetat și a reușit să scrie două cărți minunate, destul de voluminoase, în care, pe lângă reflecțiile personale despre cele trei iubiri netrecătoare – Teatru, Credința în Dumnezeu și Limba Română – găsim o descriere veridică a atmosferei anilor și perioadelor tulburătoare pe care le-a trăit, alături de semenii săi, colegii, prietenii. Prima carte, atotcuprinzătoare, se intitulează *Tăcerea de până la cuvânt* și a doua *Nebănuita forță a scenei*, care s-au bucurat de lansări cu public numeros și select.

În ultima postură – de vecină de bloc, cred că Vlad Pohilă, pe lângă sentimentul de mândrie exprimat, a vrut să se înțeleagă și firea modestă, incorupti-

bilă a actriței, care locuiește într-un modest apartament dintr-o clădire cenușie de pe strada Igor Vieru, colț cu bulevardul Mircea cel Bătrân, în imediata apropiere cu cel în care viețuiește în condiții la fel de modeste scriitorul Petru Cărare, unde vara e prea cald, iar iarna e prea frig.

Dintre cărțile mele au fost prezentate *Convorbiri de suflet; Neamul Colibaba. Dialoguri de familie; Cu dragoste, fidelitate și dăruire* (dedicată profesorilor) și monografia *Pelinia – nume de legendă*, ultima fiind lansată și la Biblioteca „Liviu Rebreanu”.

Despre sine Vlad Pohilă a spus că se simte bine în scriitura pe care o face, cunoaște vreo șapte limbi, care îl ajută să se familiarizeze cu noutățile din lumea literară în original, să traducă și să comunice cu personalități dragi din mai multe țări. Și-a amintit de bunii săi profesori de limbă română de la țară, din cadrul studiilor universitare, dar și de viață, ultima carte fiind cu dedicație pentru unii din ei – Sava Iancovici-Gârleanu, Mioara Avram și Raoul Șorban. „Cunoscând foarte bine problemele limbii române din interior, aș vrea totuși să vă vorbesc despre netrecătoarele splendori ale acesteia, și-a început discursul Vlad Pohila, care ulterior s-a transformat într-un eficient dialog cu sala. Pe glob există vreo cinci-șase mii de limbi, din care 50-60 dispar anual din cauza că se călătoresc în lumea cealaltă purtătorii lor, dar și pentru că sunt asimilate. Uneori se încearcă crearea unor noi limbi. În calitate de profesori de limbă cunoașteți experimentul diabolic cu «limba moldovenească», care mai continuă și astăzi să fie «mărul discordiei» în rândul concetățenilor, încercându-se a se înstrăina o bună parte de purtători ai limbii de rădăcini”, a menționat vorbitorul.

„Îmi este plăcut și locul unde se desfășoară această întâlnire, este Biblioteca care poartă numele marelui romancier – Liviu Rebreanu, dar aș vrea să amintesc că și el a avut de suferit, fiind de mic constrâns să învețe în limbile maghiară și germană, care i-au folosit ulterior, dar l-au și marcat. Aici ni se aseamănă nouă și alt scriitor transilvănean, George Coșbuc, care a trecut printr-o experiență similară. Limba în esența ei nu poartă nicio vină, pentru că orice limbă este frumoasă, este de-asupra la toate, sufletul unei națiuni, așa a simțit Nichita Stănescu, când a afirmat: «Patria mea este limba română.» Dumneavoastră sunteți făclierii limbii române la țară și meritați tot respectul, a subliniat Vlad Pohilă. Fac aici din nou o paranteză pentru că mi-am amintit că Adrian Păunescu într-un ultim interviu îmi spusese despre o inscripție din casa părintească: «Învățătorul este o lumânare care se consumă luminând pe alții.»”

„Am fost în Croația și am văzut cum moare în delir o limbă, mai exact, dialectul istriot al limbii române, a continuat vorbitorul. Pentru noi influența limbii ruse este nefastă. În ultimul timp și engleza o ia în sus, căci se resimte și influența acesteia, mai ales, în vorbirea orală, dar și în cadrul emisiunilor inter-

active de la Radio și Televiziune, cu părere de rău, acest viciu este și mai accentuat în Țara-mamă România. Limba română actualmente este vorbită de circa 30 de milioane, la noi de circa trei milioane. De vreo zece ani limba română se bucură de un statut deosebit în spațiul european. Rușii nu vor obține asemenea statut, deși fac mari eforturi. Limba română face parte din categoria limbilor romanice. Se poate de verificat acest lucru prin rugăciunea *Tatăl nostru*, balada *Miorița*, poemul *Luceafărul*, unde 70 de procente din cuvinte o constituie cele de origine latină. Un alt specific al limbii române este articolul hotărât de la sfârșit, care o deosebește de alte limbi romanice. Limba noastră vine dintr-un izvor de folclor nemaipomenit – o altă splendoare. Ea este «limba vechilor cazanii». În limba română sunt traduse toate textele sacre, începând cu vreo 500 de ani în urmă. Au fost traduse *Vechiul și Noul Testament, Biblia* de la București cu 5000 de cuvinte, editată cu 330 de ani în urmă. În concluzie: nu trebuie să admitem decât că există o singură limbă pentru noi – limba română. O altă splendoare este accentul liber, apoi, ortografia, de asemenea, este un miracol. Avem o literatură foarte bogată, nu toate limbile se bucură cu asemenea capodopere. Aflându-ne în Casa lui Liviu Rebreanu – Casa Cărții, suntem îndreptățiți să spunem cu mândrie că avem o limbă bogată și frumoasă. Drept exemplu ne servește creația lui Eminescu. Limba româna s-a sincronizat cu renașterea limbilor europene. Să abordăm și unele aspecte care ne determină să iubim necondiționat limba română. Sunteți profesori, așadar sunteți dintre cei care au menirea de a promova limba română și dragostea față de lectură. Se spune pe drept cuvânt că cel mai bun prieten este cartea, dar și dragostea față de limba română e aducătoare de mari satisfacții. Trezindu-le tinerilor discipoli aceste sentimente, mai târziu veți avea totala lor recunoștință.” În încheiere, Vlad Pohilă a oferit exemplare ale revistei *BiblioPolis* celor prezenți la întâlnire.

Înainte de prezentarea recitalului, care s-a vrut a fi o dovadă în plus a celor susținute de primul vorbitor, Ninela Caranfil a menționat: „Îmi exprim bucuria de a mă afla în acest cadru de profesori de la sate, care duc o mare povară, și a-mi mărturisi toată dragostea față de dumneavoastră și de limba noastră. Din cei 40 de ani de activitate scenică, cred că vreo 30 am mers în turnee pe la sate. Sincer vă spun că îmi este tare dor de întâlnirile cu oamenii de la țară, care ne aduc pe masă pâinea noastră cea de toate zilele. Vă rog să mențineți aprinsă flacăra românismului acolo la sate, unde este cel mai greu. Femeile, în bună parte, au plecat la munci umilitoare peste hotare, pentru a-și câștiga existența. Aceste plecări au devenit o adevărată tragedie națională. Câtă mahnă și tristețe am văzut în ochii femeilor plecate în Italia! Sper să depășim cât mai curând aceste greutăți și îmi exprim speranța că va fi și bine în Țara noastră. Pentru a vă despovăra de grijile cotidiene și a vă descreți frunțile, vă propun să ne plimbăm

împreună sufletul pe calea poeziei românești, pornind chiar de pe piscul ei – marele Eminescu, vom trece și pe la Nichita Stănescu, Grigore Vieru, Leonida Lari, care ne-a părăsit nu demult, Dumitru Matcovschi, Nicolae Dabija. Mi-am improvisat acest recital din poezia de dragoste față de limba română și cea patriotică. Avem nevoie de această picătură chinezească în fiecare zi – «suntem români și punctum». Vă conjur: transmiteți tinerilor ștafeta cauzei naționale și a splendorilor limbii române pentru a dăinui ca Neam.”

În încheiere au urmat o serie de întrebări și răspunsuri, după care gazdele, în rând cu o parte din profesori, au mulțumit invitaților Vlad Pohilă și Ninela Caranfil, actrița bucurându-se chiar și de o dedicație în versuri de la Anastasia Munteanu, profesoară de limbă și literatură română din satul Popeștii de Jos, raionul Drochia: „Atât de dulce și suavă / În ochi albaștri am citit, / A limbii noastre mare slavă – / Cuvântul magic potrivit. / Atâta curgere divină / Aduce slova Dumneavoastră, / E-un paradis, e o grădină, / E floarea magică din glastră. / Tu, firavă splendoare măiestrită, / Născută din câmpie, din frumos, / Îmi plec azi fruntea-mbătrânită / La versu-ți sfânt și voluptos.”

În replică Ninela Caranfil a invitat cadrele didactice la spectacolele *Pomul vieții* de Dumitru Matcovschi, *Zăpezile de altă dată* de D. Solomon și *Actrițele* de Josef Maria Benet Jornet, spectacole din stagiunea curentă a Naționalului „Mihai Eminescu”, unde Artista Poporului joacă roluri excepționale.

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 1, vol. 42)

EMINESCU ÎN CAPTIVITATEA „NEBUNIEI”

AȘA SE NUMEȘTE O NOUĂ CARTE a reputatului critic literar, prof. dr. Theodor Codreanu, apărută recent la Editura „Universul” din Chișinău, care a fost lansată, în prezența unui numeros și competent public, alcătuit din critici, istorici, scriitori, bibliotecari la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. La începutul studiului, autorul ne prezintă o notă explicativă, intitulată *Metoda dublului referențial*, atenționând cititorul în mod special, că lectura volumului trebuie făcută anume în corespundere cu aceasta și nicidecum altfel: „Toate întâmplările trăite de Eminescu pe 28 iunie 1883 și după au fost raportate exclusiv la nebunie. Trebuie schimbat referențialul. Mai bine-zis, dublat, adică depășit, ținându-se cont simultan atât de bolile reale ale poetului, cât și de cea supraadăugată, situație stranie, oglindită de disputa între numeroasele diagnostice care au făcut carieră, între care două predominante: psihoza maniaco-depresivă și paralizia generală progresivă, pe fond luetic. Bineînțeles, mu-

tația referențială este atrasă de o revizuire critică a izvoarelor și a contextului istoric. Nu trebuie să se confunde «dublul referențial» (care simultaneizează «complexele de cultură» și «complexele de profunzime») cu «dubla măsură», simptom al unui spirit dedublat.»

Tot aici se specifică faptul că lucrarea se află la a șaptea ediție, punându-se la socoteală și două ediții care au circulat pirateresc, ele trebuind să poarte mai multe titluri, în conformitate cu ponderea referențialului abordat. Ceva timp în urmă, tot la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, fusese lansată ediția cu titlul *Dubla sacrificare a lui Eminescu*, fiind anticipată de alte ediții intitulate *De ce a fost sacrificat Eminescu?*, *Mitul Eminescu*, *Eminescu – martor al adevărului*, *Eminescu și mistica nebuniei*. Theodor Codreanu mai spune că actuala ediție „este o ameliorare a celei ratate de la sfârșitul anului 2010, solicitată de Gabriel Stănescu, dar apărută doar în 15 exemplare din pricina tragicei dispariții a editorului, chiar în ziua când trebuia să aibă loc lansarea la Târgul de Carte „Gaudeamus” din București”, exprimându-și speranța că sub acest titlu și în versiunea dată va fi definitivă.

Cu părere de rău, n-am citit niciuna din edițiile anterioare (de alți autori, cărți pe această temă am citit mai multe), *Eminescu în captivitatea „nebuniei”* însă am lecturat-o cu ușurință, într-o singură noapte, fiind intrigată să cunosc adevărul în ultimă instanță privind brutala sacrificare a poetului, căci anume așa se vrea această nouă lucrare – un adevăr franc, nu pe ocolite, pentru elucidarea căruia Th. Codreanu, dr. în filologie, a trebuit să facă o arie extinsă de revizuire aproape a tot ceea ce s-a scris și cum s-a scris, negând sau susținând diverse puncte de vedere, completând sau făcând concluzii inedite, toate în limbajul și în stilul inconfundabil al polivalentului și prodigiosului autor, căruia i se mai spune „G. Călinescu al Hușilor”. Pe alocuri cartea se substituie ca o intrigă de detectiv, cititorul fiind captivat de minuțiozitatea de expunere a faptelor, compararea și contrapunerea lor, devenind în derularea lor judecătorul peste timp al celor „care fac să moară alde Eminescu”, vorba lui B.P. Hasdeu. Apropo, de marele cărturar, în tulburătorul său necrolog, la stingerea Luceafărului, Hasdeu își exprima regretul că istoria îi va lăsa în umbră pe adevărații ucigași, dar iată că această lucrare completă nu numai că le spune acestora pe nume, dar le și prezintă vicleniile hidoase în lumina adevărului documentar. Da, astăzi cunoaștem cine l-a ucis și cum, pe Eminescu. Sub masca de prieteni și protectori l-au supus unui martiriu, încercând decenii întregi să inducă în eroare opinia cititorilor. La aceștia, fără sorți de recunoaștere, se adaugă și denigratorii, mai vechi și mai noi, nume cunoscute sau mai puțin cunoscute în literatură. Nu voi intra în amănunte pentru că această carte trebuie citită și răscită, iar mesajul ei transmis celor care nu o au la îndemână.

Dar să revenim la lansare care, de fapt, a fost dublă, fiind pus în discuții și alt volum de Theodor Codreanu, *Ion Barbu și spiritualitatea românească modernă – ermetismul canonic*, apărută tot în 2011 la Editura „Curtea Veche” din București.

Pe post de moderatori, acad. Mihai Cimpoi și scriitorul Vlad Pohilă, au făcut o succintă prezentare a celor două cărți fundamentale, ultimul apreciind cartea *Eminescu în captivitatea „nebuniei”* ca pe una zguduitoare, amintind în context și de denigrarea lui Eminescu, atribuindu-i lui Th. Codreanu calitatea de străjer al lui Eminescu, pledând pentru emiterea unor pedepse penale pentru cei care se fac vinovați de calomnierea cu bună știință a marelui poet care, oricum, în ciuda criticilor nefondate, va dăinui atât cât va exista poporul român. De fapt, Vlad Pohilă crede că aceste pedepse pot fi aplicate pentru toți calomniatorii care atacă nefondat și compromit imaginea personalităților de certă valoare din toate domeniile, așa cum se procedează în Spania, bunăoară.

Directorul general al Bibliotecii Municipale, dr. Lidia Kulikovski, a ținut să amintească celor prezenți că în istorica sală a instituției au mai fost lansate și multe alte volume frumoase și interesante din vasta operă a lui Theodor Codreanu.

Acad. Mihai Cimpoi a subliniat calitatea de remarcabil polemist a lui Theodor Codreanu, care pune pe tapet și răspunde doar prin argumente incontestabile, având facultatea de a construi o demonstrație critică. În amintitul volum autorul a prezentat o profundă demonstrație critică bazată pe logică piramidală de categorie platoniană. Cu migală a arătat și ne-a convins că a existat o moarte civilă a lui Eminescu, descrierea este în stil detectivist, nescăpându-i niciun detaliu. Statul român, a remarcat academicianul, nu a creat un mit oficial Eminescu, n-a editat integral opera lui, n-a editat *Caietele*, a făcut-o academicianul Eugen Simion; statul, de asemenea, nimic n-a făcut pentru promovarea operei eminesciene peste hotare. Au făcut-o cu precădere eminescologi din Italia, Franța, amintind de minunatele volume eminesciene ale Rosei del Conte, ale lui Alain Guillermou. Acad. M. Cimpoi a mai concretizat că la Centrul Academic Internațional Eminescu a primit și unele cărți despre Luceafăr din India, din China, Portugalia. Theodor Codreanu a specificat că la mitul lui Eminescu se adaugă trei fațete: eroul, martirul și călugărul. Dorința poetului de a se călugări a fost exprimată chiar și față de Titu Maiorescu. (Această vrere a lui M. Eminescu a fost tratată ca simptom de nebunie, deși se știe că pe linie maternă el a avut rude apropiate care s-au călugărit, în număr de vreo șapte, între care a fost și o stareță cultă și erudită. În copilărie Mihai a mers nu o singură dată în vizită la mănăstire, la mătușile lui.) Eminescu vedea în postura de călugăr calitățile de erou și martir, care se completează reciproc. Referindu-se

la cartea despre Ion Barbu, Mihai Cimpoi a spus că acesta este exact așa cum îl vede Theodor Codreanu, un poet care face strălucire poeziei românești din perioada interbelică, analizându-i opera sub aspectul ermetismului canonic.

Nicolae Dabija a menționat gradul de rubedenie cu distinsul critic, primul fiind Codreanu, al doilea de la Codreni. Despre Th. Codreanu se spune că este „Academia de Științe de la Huși”. Se pare că despre Eminescu s-a spus tot, dar despre Eminescu încă nu s-a spus nimic, urmează ca noile generații să-l descopere prin studierea profundă a operei integrale. „Personal, l-am descoperit pe Eminescu cu adevărat abia în clasa a șaptea”, a ținut să menționeze N. Dabija. „Eminescu n-a înnebunit, Eminescu a fost înnebunit, fiind tratat cu mercur. Poetul ne-a ajutat să supraviețuim și este foarte actual și astăzi, el luptă alături de noi. Am fost indignat de un reproș al unui coleg din România că, chipurile, «n-o să ajungem în Europa cu moaștele lui Eminescu», că «am rămas la Eminescu», dându-i replica, că n-am rămas, dar am ajuns la Eminescu! „Trebuie să știm că pentru poezia *La steaua*, NASA a numit o stea cu numele Eminescu. Unii denigratori îl consideră poet de debara, să le fie rușine, Eminescu a fost și va rămâne etern. Prin intermediul lui Eminescu ne-am descoperit limba română, istoria română, datinile strămoșești. Prin Eminescu am descoperit Europa.” Despre cartea *Eminescu în captivitatea „nebuniei”* N. Dabija a spus că este o carte profundă și trebuie să nu lipsească din orice școală, orice instituție de învățământ superior, de aceea e necesar să fie reeditată (tirajul cărții este de o mie de exemplare, într-adevăr insuficient pentru această acoperire, mai gândindu-ne și la cititorii din alte categorii, inclusiv scriitorii).

Oaspetele din Bacău, prof. Andrei Petruș, a spus că, asemeni poetului Grigore Vieru, a trecut cu emoții pentru prima oară Prutul. Despre Theodor Codreanu a menționat că Domnia Sa este atins de aripa geniului, manifestându-se în mai multe ipostaze: de minunat dascăl, critic literar strălucit, minunat romancier etc. „El este un foarte bun cunoscător al literaturii române și universale, iată de ce opera Domniei Sale îmi este de căpătâi, iar cartea *Eminescu în captivitatea „nebuniei”* o consider ca pe o capodoperă, stilul este elegant, limbajul bogat. Volumul cuprinde multe informații captivante, gânduri profunde. În aceeași măsură autorul răspunde curajos la provocări”.

Criticul Ion Ciocanu a abordat tema *basarabenizării* lui Theodor Codreanu, menționând că acesta are în vizor mai mulți autori de la noi: se apleacă către opera lui Grigore Vieru, vede o altă deschidere a lumii de către Victor Teleucă. Despre volumul *Eminescu în captivitatea „nebuniei”* și alte cărți dedicate temei eminesciene, a subliniat că ele formează o imagine clară despre Luceafăr, care vin s-o combată pe cea deformată și larg răspândită de denigratori, cu părere de rău, ținând să remarce că ultima este o carte de zile mari.

Criticul Ana Bantoș a fost impresionată de terminologia pusă la punct a lui Theodor Codreanu, atât în primul, cât și în al doilea volum lansat, evocând calitățile de cercetător meticolos, fundamental, fiind un model de demonstrație atât pe linie de transmodernism, cât și modernism în general. În aceeași cheie a unei atitudini cordiale au mai vorbit istoricul Ion Buga, criticii Vitalie Răileanu, Andrei Țurcanu, poetul Gheorghe Ciocoi ș.a.

Theodor Codreanu a mulțumit cu multă căldură Editurii „Universul”, prin reprezentantul ei directorul Iurie Gabura, și Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, reprezentată de directorul general Lidia Kulikovski, mai spunând că mulțumirile se îndreaptă și către Dumitru Gabura, asigurând numerosul public că această întâlnire va rămâne înscrisă în cartea sufletului. Referindu-se la volumul *Eminescu în captivitatea „nebuliei”* a mai spus că ea a încununat rodul muncii de peste 15 ani, din 1997, cunoscând metamorfoze peste metamorfoze.

În final, menționăm că ediția definitivă *Eminescu în captivitatea „nebuliei”* are 327 de pagini și este alcătuită din douăzeci și șapte de capitole, încheindu-se cu un indice de nume. Ea a întrunit foarte multe recenzii frumoase. Lui Theodor Codreanu pentru această carte i s-a acordat Premiul de Excelență „Mihai Eminescu” pentru cea mai bună carte-exegeză eminesciană din 2011, acordat de către Societatea Scriitorilor Bucovineni a Uniunii Scriitorilor din România.

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 1, vol. 42, semnat R. PELINEANU)

DISTINCȚII PENTRU PROMOVAREA ȘI CULTIVAREA LIMBII ROMÂNE

SUB EGIDA ASOCIAȚIEI NAȚIONALE a Uniunilor de Creație din Moldova (ANUCM) a fost instituită o nouă modalitate de recunoaștere a unor merite – Premiul *Parfenie Guțu*, care se va oferi anual unui profesor de limba și literatura română, desemnat ca cel mai bun în opera de promovare și cultivare a limbii materne în mediul profesoral, studentesc și liceal. Recent la Biblioteca „Onisifor Ghibu” din Chișinău a avut loc ceremonia de inaugurare a acestuia, din start bucuria revenindu-le în egală măsură la două profesoare: Veronica Bâlici și Veronica Postolachi.

Acad. Mihai Cimpoi, președintele ANUCM, subliniind importanța acestui remarcabil eveniment cultural, s-a referit la strălucita carieră pedagogică a profesorului de limbă și literatură română Parfenie Guțu, care și-a dăruit întreaga viață promovării valorilor culturale naționale, cu mijloacele pe care le-a avut, mai întâi în calitate de profesor preuniversitar, pe urmă în calitate de profesor

universitar. Distinsul profesor s-a născut la 25 februarie 1928, în comuna Noua Suliță, jud. Hotin, România. Vorbitorul a mai răsfoit câteva file de biografie, pe care le propunem în continuare.

Studii: Școala primară mixtă, comuna Noua Sulită, jud. Hotin (1935-1942); Școala silvică din Chișinău și Curtea de Argeș (1942-1944); Școala Pedagogică din Cernăuți (1945-1946); Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1948-1957).

Experiență profesională: activitate pedagogică în reg. Cernăuți, Ucraina, în calitate de învățător, clasele primare (1945-1950); serviciul militar (1950-1953); director, școala necompletă din com. Cupca, reg. Cernăuți (1953-1956); director adjunct, profesor de limba și literatura română, școala din com. Bălăsinești, raionul Briceni (1956-1957); profesor de limba și literatura română, director al școlii de seară, director-adjunct al școlii din com. Larga, raionul Briceni (1957-1970); conducător al Secției metodice de limba și literatura română, raionul Briceni (1960-1969); profesor de limba și literatura română, Școala Republicană de Arte Plastice, Chișinău (astăzi Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”, 1970-1973); profesor de limba și literatura română, Institutul Politehnic din Chișinău (astăzi Universitatea Tehnică a Moldovei, 1973-1984); activitate de organizare a cursurilor de studiere a limbii române (1987-1995).

A decedat la 17 februarie 2007 la Chișinău.

La aceste spicuiuri, a spus M. Cimpoi, adaug gândurile mele de profundă recunoștință, pentru că la o primă etapă a mea de formare l-am avut pe Parfenie Guțu în calitate de profesor de limba și literatura română, iar mai târziu și în calitate de prieten. În această familie de profesori – Parfenie și Lidia Guțu, mă bucur s-o văd pe doamna profesoară la acest minunat eveniment – au fost educați doi fii minunați: Leonardo Guțu, pictor de profesie, căruia îi aparțin portretul lui P. Guțu și certificatele Premiului – și ele adevărate obiecte de artă, și Iurie Guțu, specialist în economie.

Evenimentul se dorește a fi un omagiu la împlinirea a 84 de ani de la naștere și cinci ani de la trecerea în neființă a distinsului profesor Parfenie Guțu. Premiul este în valoare de 200 de euro pentru fiecare profesoară. În continuare cred că e bine să ascultăm câte un *Laudatio* pentru fiecare premiantă, așa cum se practică în asemenea cazuri.

Tamara Cazacu, dr. în pedagogie de la Institutul de Științe ale Educației, referindu-se la activitatea primei profesoare-laureată, a menționat următoarele: profesoara Veronica Bălăci este o visătoare. Și-a acceptat drept crez marele adevăr despre care vorbea C. Noica: acei care-și asumă destinul culturii știu că ea, cultura, nu este numai desfătare, ci este, în primul rând, suferință și muncă, dar o suferință spirituală, umană, care ține laolaltă gândirea ideatică, sensibili-

tatea și voința. Acestea fac ca ea să fie o ființă spirituală, deschisă lumii, nu doar rațională, așa cum se vrea în lumea modernă. Veronica Bâlici și-a alimentat profunzimea motivației profesionale, frumusețea idealurilor cu gândul la destinele de excepție pe care ni le-a oferit cultura națională, influențând destinul discipolilor săi – elevi, studenți, masteranzi, profesori.

Profesoară de limba și literatura română, doctor în științe pedagogice, actualmente secretar științific al Institutului de Științe ale Educației, Veronica Bâlici, s-a născut în satul Răspopeni, raionul Șoldănești, într-o familie de țărani harnici și iubitori de țară. Și-a făcut studiile la Universitatea de Stat din Chișinău, Facultatea de Filologie (1980-1985). După absolvirea facultății a mers în or. Tighina, în calitate de profesor de limba și literatura română, avansând mai apoi, datorită responsabilității, perseverenței, optimismului, în funcția de inspector școlar la Direcția orășenească de învățământ din Tighina (1990-1992). După conflictul militar din 1992, este nevoită să părăsească, împreună cu familia, orașul de pe Nistru, angajându-se în Ungheni, la Colegiul de Medicină, în calitate de profesor de limba și literatura română. În 1997, familia Bâlici se transferă la Chișinău. Este angajată în funcția de metodist superior la Catedra educație lingvistică și literară a Institutului de Științe ale Educației. Își încearcă aici primele emoții de „profesor al profesorilor” de limba și literatura română, înțelegând bine că abia de acum va trebui să învețe cu adevărat ce este datoria și curajul de a educa. De aceea, în 1999 se înscrie la studii de doctorat la Institutul de Științe ale Educației, după finalizarea cărora, în 2003, devine lector superior la aceeași catedră.

Își manifestă acum pe deplin calitățile de formator, devenind omul potrivit la locul potrivit. Impresionată de onestitatea, noblețea spirituală, curiozitatea, dăruirea profesorilor noștri, despre viața cărora află acum lucruri substanțiale, ea îi tratează cu respect, niciodată cu aere de superioritate, îi motivează prin încrederea sa, prin entuziasm; este atentă la detalii, nu suprimă libertatea și sentimentele discipolilor. Se întreabă împreună cu ei cum ar fi posibil ca elevii să fie tot mai frumoși, mai motivați. Este înzestrată cu una dintre cele mai deosebite virtuți sufletești: distinge și înțelege problemele educației, le cuprinde cu întreaga ființă, caută căi de soluționare.

În 2007, obține gradul științific de doctor în pedagogie, având în calitate de mentor și conducător științific pe Tatiana Callo, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, membră a Academiei Internaționale de Științe ale Școlii Superioare din Moscova. Tema tezei – *Formarea conștiinței lingvistice a elevilor din clasele liceale* – demonstrează sensibilitate la problemele neamului nostru, maturitate culturală. Valoarea cercetării ține, în primul rând, de actualitatea acesteia în contextul sociolingvistic al Republicii Moldova, conștiința lingvis-

tică fiind una dintre cele mai importante finalități ale educației lingvistice. Este o problemă dureroasă a spațiului pruto-nistrean, ascunsă atât de adânc în conștiințele noastre, încât s-ar părea că singura soluție este să o ignorăm. În acest context, misiunea profesorului, în opinia dnei V. Bâlici, este să pătrundă dincolo de lecția, cu care vine, în sufletul elevilor, pentru a trezi în ei Demnitatea. Limba păstrează în ea conștiința cea mai înaltă a neamului și doar prin ea ne putem înălța spre culmile spiritualității românești. De aceea, conceptul de conștiință lingvistică este factorul de cultură și fenomenul pedagogic substanțial la nivelul disciplinelor umaniste.

Domeniile de cercetare ale dnei Veronica Bâlici cuprind: științele educației, problemele educației în contemporaneitate, educația lingvistică, formarea conștiinței lingvistice / conștiinței de comunitate, limba, limbajul, comunicarea etc. Pentru activitatea sa prodigioasă în cercetare, pentru contribuția substanțială la promovarea imaginii Institutului de Științe ale Educației și a valorilor general-umane, în 2011 i se conferă *Diploma Academiei de Științe a Moldovei*. Conducerea Institutului de Științe ale Educației i-a apreciat în repetate rânduri profesionalismul, autoritatea morală și civică în domeniul educațional, spiritul creator în realizarea reformei învățământului, prin diplome de merit și de excelență în educație.

Veronica Bâlici și-a asumat cu demnitate, voință și statornicie calea de *educator*, făcându-și un crez din rostirea românească, din iubirea de oameni. Ea își urmează cu noblețe și perseverență drumul. Și-a luat drept arme simplitatea, bunul-simț, firescul ființei, cultura. Dar mai presus de toate, lecția ei este aceea de omenie față de cei ale căror destine și suflete sunt modelate de învățător și de credința că fiecare copil este unic, că el merită dăruirea, răbdarea și dragostea noastră. În mesajul de mulțumire, profesoara Veronica Bâlici și-a exprimat încrederea că va face și mai mult pentru cultivarea, promovarea și însușirea limbii române din partea celor pe care-i păstorește.

Un *Laudatio* pentru profesoara, scriitoarea, dr. în filologie Veronica Postolachi a prezentat Cristina Sibov, elevă la Liceul „Mircea Eliade” din capitală, anticipat de un breviar biografic. Premianta s-a născut în satul Costești, raionul Râșcani. A absolvit școala de opt ani din satul natal, pe urmă pe cea medie din satul Văratic, același raion. Studii superioare: Institutul Pedagogic de Stat „Alec Russo” din or. Bălți, Facultatea de Litere (1973) și Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, doctoratul susținut în 2002.

Își începe cariera pedagogică în satul Negureni, raionul Telenești. Din 1980, se stabilește la Chișinău, predând limba română la Școala nr. 11 din Chișinău (1981-1986), iar din 1989 până în prezent, la Liceul Academic Româno-Englez „M. Eliade”. Inițiatoare a Cursului *Mircea Eliade*, a manifestărilor cultural-ști-

ințifice cu același nume și a unui curs de mitologie și simbol. Posesoare a medaliilor *Mihai Eminescu* și *George Enescu*. Publică în ziare și reviste: *Cetatea culturală*, *Săptămâna*, *Literatura și arta*, *Glasul națiunii*, *Limba Română*, *Zece plus*, *Capitala*, *Univers pedagogic*, *Viața Basarabiei*, *BiblioPolis* ș.a. Organizează expoziții de artă plastică (la Chișinău și la Iași), expoziții-concurs în memoria feciorului Călin Postolachi, medalioane literare. Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Pasiuni: muzică clasică, artă declamatorie, pictură, sculptură, mitologie, elaborarea scenariilor pentru activități interactive.

Cristina Sibov, în numele elevilor, a remarcat cu multă căldură și duiosie că Veronica Postolachi, pe lângă calitățile de excelent profesor, posedă o atitudine grijulie, aproape părintească, față de fiecare discipol, este preocupată ca fiecare, pe lângă cunoștințele de limbă și literatură, să fie pătruns de sentimentul dragostei față de înaintași, de Patrie și de Neam. „Pentru mine, a subliniat eleva, profesoara V. Postolachi este o adevărată prietenă, căruia îi pot încredința din tainele inimii mele, fiind sigură că voi avea întotdeauna în persoana Domniei Sale un bun povățuitor și îndrumător. Împărtășim bucuria acestui premiu, pe care distinsa noastră profesoară îl merită pentru performanțele pe care le-a obținut și care vor continua, fără doar și poate.”

În replică, Veronica Postolachi a remarcat: „Mulțumesc mult pentru avansul de încredere celor care știu să-i aprecieze pe cei care iubesc cu adevărat limba română și transmit această dragoste inimilor tinere întru dăinuirea Neamului. O națiune este vie atât cât este vie limba pe care o moștenesc de la părinți.”

Exprimându-și gratitudinea pentru emoționanta manifestare, Iurie Guțu, fiul regretatului profesor Parfenie Guțu, a oferit Bibliotecii „Onisifor Ghibu” un set de cărți, voluminoase și foarte prețioase: *Grigore Vieru: omagiul adus memoriei poetului din orașul Marilor Uniri – Alba Iulia; Mihai Eminescu. 160 de ani de la naștere*. Partea I – *Viața*; Romulus Seișanu: *România. Atlas istoric, geografic, etnografic și economic și Harta României Mari* din 1938.

În încheiere, părintele Petru Buburuz, protoiereu la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău, a oficiat un Te Deum în memoria lui Parfenie Guțu, iar familia a oferit o masă de pomenire.

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 1, vol. 42, semnat R. PELINEANU)

O SEARĂ DE CREAȚIE CU NINA SLUTU-SOROCEANU

SUB SEMNUL UNEI FRUMOASE ANIVERSĂRI, poeta Nina Slutu-Soroceanu și-a adunat prietenii și iubitorii de poezie la o seară de creație la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Precum se obișnuiește în asemenea cazuri, pe lângă frumoasele cuvinte de felicitare, vorbitorii au încercat să contureze un portret de creație al protagonistei, evidențiind realizările obținute, la care Nina a mai adăugat o semnificativă unitate de măsură pentru a crește bilanțul, și anume lansarea a trei titluri noi de carte, recent apărute: *De la noi până la voi*; *Am vorbit cu florile*; *Moș Crăciun ne-a vizitat*. A mai fost și a patra carte care, de fapt, a constituit o surpriză plăcută pentru protagonista serii din partea lui „badea Dragobete” – alias scriitorul și editorul Vasile Căpățână, care a editat 101 poeme ale Ninei Slutu-Soroceanu în colecția *Ideal*.

Pe post de moderator – publicistul, scriitorul, traducătorul și iubitorul de oameni, Vlad Pohil, s-a referit mai întâi la acel fir al Ariadnei, care a adus-o pe tinerica Nina Slutu-Soroceanu, de sub umbrele Cetății Sorocea, în capitală, la studii universitare, pentru a-și continua ulterior aici destinul de creator, lăsându-și mereu porțile sufletului deschise pentru dragostea de locurile natale, evocată în repetate rânduri în poezie și texte de cântece, împărțită cu cea pentru Chișinău, care i-a devenit casă și masă. Subliniind faptul că autoarea este o luptătoare, nu doar pentru sine, depășind greutățile și necazurile, dar și pentru Neam, reacționând la problemele majore cu luări de atitudine civice active, exprimate în materiale publicistice, în lupta pentru renașterea și trezirea națională și menținerea noastră pe pozițiile câștigate în anii de glorie 1989-1990, Vlad Pohilă a amintit și de tradițiile literare de familie: sora, scriitoarea Claudia Slutu-Grama; regretata, talentata poetă Steliana Grama, nepoată; soțul Gheorghe Postolachi, cunoscut ziarist, redactor, umorist. „Consider că Nina a optat pentru Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” nu întâmplător, a menționat moderatorul, ea este o prezență activă la multiple manifestări organizate de sau sub auspiciile BM, de fiecare dată venind cu mesaje și comunicări, rostite cu vocea-i sonoră inconfundabilă, în această sală istorică, patronată de spiritul marelui cărturar Hasdeu, sală ce a auzit pașii unor personalități ilustre, care au dat strălucire istoriei și literaturii Neamului, de exemplu Nicolae Iorga, Ion Minulescu, Onisifor Ghibu, George Topârceanu, George Enescu ș.a.”

Oferindu-se în continuare microfonul vorbitorilor, care s-au dovedit a fi mulți la număr, aceștia au reușit prin cuvânt, muzică și poezie să creeze o atmosferă caldă și de relaxare pentru sărbătorită, dar mai ales pentru publicul numeros.

Din start poeta Renata Verejanu a declarat că are impresia că o cunoaște pe Nina Slutu-Soroceanu de un veac, drumurile lor întretându-se mereu, ba în cadrul cenaclului „Grai matern”, ba la Clubul Femeilor Scriitoare, ba la Cenaclul literar-artistic „Ideal” etc. Și pentru că o apreciază ca pe o poetă care știe să transmită mesajul poetic către cititor, definind-o ca pe o femeie dintr-o bucată, i-a înmânat din partea Organizației tinerilor pentru Consiliul Europei *Diploma de Ambasador al Păcii*.

Amfitrioana – directoarea Lidia Kulikovski – a menționat că Nina Slutu-Soroceanu este alături de Bibliotecă nu numai ca participant și utilizator activ, dar și prin produsul bibliotecar, adică prin cărțile ei de autor, care sunt lansate și prezentate cu regularitate la diferite filiale ale BM „B.P. Hasdeu”, merit pentru care i-a înmânat însemnul instituției, oferit celor mai buni parteneri de colaborare, însoțit de un simpatic coșuleț cu orhidee, dorindu-i tradiționalul *La mulți ani*, susținând că până la vârsta lui Solomon autoarea mai are de parcurs o cale lungă.

Din partea Uniunii Scriitorilor din Moldova scriitorul Vlad Zbârțciog i-a adus câteva vești bune: prima că Nina Slutu-Soroceanu a fost inclusă în lista celor 25 de autori norocoși, cărora în anul curent li se vor edita câte o carte, a doua – un buchet de flori și un plic, cum rar se mai întâmplă pe la uniunile de creație. Referindu-se la actul de creație, vorbitorul a remarcat că Poezia întotdeauna a exprimat durerea și bucuria Neamului și Nina a simțit acest lucru – durerea comună. Ea își scrie versurile „pe marginea inimii”, are și o carte care se intitulează *Boală de lume*, în care își topește simțirile, pentru a le împărtăși cu cei din jur. „Pentru fiecare în literatură există loc de afirmare, doar că trebuie să-și găsească formula proprie, așa cum a făcut-o autoarea pe care o sărbătorim. Să nu ne temem să citim poemele post-moderniste ale Ninei Slutu-Soroceanu, pentru că un poet adevărat ajunge prin simțire la sufletul cititorului, poezia dacă nu este mobilizatoare, nu are sorți de izbândă”, a mai spus între altele Vlad Zbârțciog, dorindu-i protagonistei pe viitor cărți frumoase, precum îi este sufletul.

Scriitoarea Zinaida Cenușă, arătând că Nina Slutu-Soroceanu are un locușor aparte în inima ei, i-a urat sănătate, fericire, apreciindu-i și calitățile de pictoriță. Apropos, acest lucru a putut fi observat de cei prezenți grație unei expoziții de miniaturi ale autoarei, expuse cu ocazia sărbătorii, care au întregit substanțial evenimentul în cauză.

În completare Efim Tarlapan a arătat că Nina Slutu-Soroceanu este una din cele mai harnice scriitoare, doldora de surprize, referindu-se atât la cele trei titluri de carte, dar și la șarjele care o apropie de genul umorului. „Nina vine din ziaristică și din folclor, scriitura ei caracterizându-se prin improvizatii cu har”

a mai subliniat E. Tarlapan, netrecând cu atenția și interviurile, la unul dintre care, realizat cu Domnia Sa, pentru afirmațiile făcute a trebuit „să dea seamă” la securitate. „Nina s-a apucat să scrie o monografie și îi urez succes”, a ținut să mai concretizeze vorbitorul.

Actrița Valentina Guzun a susținut un recital de poezie din cartea *De la noi până la voi*.

Mai în glumă, mai în serios, colegul de facultate și de breaslă, colonițeanul înrudit cu familia Ghimpu (politicianul Mihai Ghimpu; scriitorul Simion Ghimpu; primarul de Chișinău Dorin Chirtoacă ș.a.) – Ion Proca, răvășit după o noapte de lectură asupra cărții *De la noi până la voi*, a afirmat că Nina Slutu-Soroceanu „se zbate între doi mari scriitori: George Topârceanu și Ion Pribeagul”, dând citire și unei noi poezii-dedicație.

Claudia Slutu-Grama a răsfoit câteva file din partea de biografie comună: „Nina este mezina noastră, din cei nouă copii din familie. Îmi amintesc foarte bine ziua în care a apărut pe lume. De copilă a avut mare dragoste față de cuvânt, participa la olimpiadele de limba și literatura română, din școală scria versuri. Fiica mea – Steliana Grama, era foarte atașată de nana Nina, mai ales când mergea în vacanță la bunici, la Țepilova, de lângă Soroca. Îmi place că Nina în poezia ei post-modernistă nu folosește cuvinte indecente.”

Vitalie Răileanu și Lidia Grosu s-au referit în detalii la structura, mesajul, esența și componistica creației literare a autoarei, în special, a poeziei.

Compozitorul Ilie Văluță a prezentat în premieră o romanță pe versurile Ninei Slutu-Soroceanu, iar actorul Sandu-Aristin Cupcea – un recital de poezie.

Cu alte imagini verbale portretul de creație al Ninei Slutu-Soroceanu a fost completat de scriitorii Vasile Căpățână, Claudia Partole, Alexandru Horațiu Frișcu, reportera TVM Silvia Hodorozea, prietena Ecaterina Iurcu-Urātu ș.a.

Impresia generală despre această manifestare e că toți cei care au luat cuvântul au vorbit la subiect, consistent, concret, contribuind la alcătuirea unui portret de creație, din cuvinte, al sărbătoritei pe care o felicităm și pentru această performanță, și pe această cale, urându-i multă sănătate și noi împliniri pe drumul presărat cu flori, dar și cu spini, al inspirației literare.

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 1, vol. 42, semnat R. PELINEANU)

BIBLIOPOLIS LA O ZI DE MARE SĂRBĂTOARE

ÎNTR-O ATMOSFERĂ CORDIALĂ, la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, pe data de 10, în luna aprilie, cu începere de la ora 10 și 10 minute, a început conferința bibliotecarilor cu genericul *Revista „BiblioPolis” – produs profesional, cultural și de imagine al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”*, consacrată aniversării celor zece ani de la fondarea ei. De zece ori înmulțit la zece a fost numărul comunicărilor, mesajelor de felicitare, replicilor și epigramelor, care s-au rostit cu această frumoasă ocazie. În prima parte a evenimentului, cea oficială, științifică s-au pus pe tapet realizările obținute de revista *BiblioPolis* care, practic, treptat, de la un modest buletin a crescut până la o solidă revistă de biblioteconomie și științe ale informării, cu o largă deschidere culturală, care în prezent însumează până la 200 de pagini.

Pe post de moderator, primul dr. Lidia Kulikovski, de două ori director – al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și al revistei *BiblioPolis* – și al doilea scriitorul Vlad Pohilă, redactorul-șef al publicației sărbătorite, dar și conferențieri, cum era și firesc, au dat startul evenimentului. Nu mai e nevoie să prezentăm titlul alocuțiunii primului vorbitor, căci aceasta se cuprinde în generic, astfel că vom sublinia că doamna director (de două ori) a ținut să remarce că toți cei adunați în sală, într-o comuniune sentimental-omagială, sunt nu doar bibliotecarii, implicați mai mult sau mai puțin în editarea *BiblioPolis*-ului, lor li s-au alăturat cu drag mulți colaboratori, colegi de la alte instituții, o serie de cititori fideli, care țin la această marcă editorială de prestigiu. Ca într-o oglindă retrovizoare, evoluția revistei s-a contopit cu evoluția instituției-mamă (fondatoarea), prin prisma evocărilor, an de an ridicându-se ștacheta până la standardul european al Bibliotecii, dar și al publicației. Dar la început a fost Vlad Pohilă, care a avut curaj și a crezut că vom reuși, a subliniat Lidia Kulikovski. Am creat un sentiment de urgență și menținem ritmul de urgență. Randamentul e pe față. Am reușit pentru că am putut gestiona din interior, am putut construi o capacitate internă pentru a realiza un produs final. Zamfira Mihail, Glebus Sainciuc, Nicolae Dabija, Mihai Cimpoi... zeci și sute de personalități, care prin mesajul lor științific și publicistic au asigurat girul unei cauze de succes. Nu poți dezvolta un produs folosind doar metode tradiționale, de aceea, pentru a ne menține doar sus, ne-am bazat pe colaborare. Am reușit pentru că norocul a fost cu fața spre noi. Am avut noroc de fondatori, de Direcția culturală, de Primărie. Am editat 41 de numere (41 de volume), la care au colaborat 458 de autori, dintre care 112 angajați și 336 din afară. Ion Șpac, Ludmila Bulat, Constantin Bobeică, Nicolae Rusu etc. sunt oameni care au colaborat la revistă, care s-au identificat cu ea. Echipa BM „B.P. Hasdeu” este pregătită să parcurgă

alți zece ani în următorul tren al deceniului – tuturor le întindem mâna să pornim împreună.

Simplu și argumentat și-a formulat comunicarea redactorul-șef Vlad Pohilă: *Deschidere spre lume a revistei „BiblioPolis”*, unde a arătat că chiar de la prezentarea sumarului în trei limbi: română, rusă și engleză, se asigură o largă deschidere a revistei. De la bun început au fost inițiate câteva rubrici, care s-au permanentizat de-a lungul anilor: *Studii și cercetări; Teorie și practică; Recenzii și consemnări; Cartea pe glob; Remember; Omagieri; Manifestări culturale* ș.a., în care apar studii de specialitate, articole, recenzii, tablete vizând bibliologia și cultura din diferite țări. Pe lângă cele patru numere pe an, statutare cum ar fi, a mai fost editat un număr special tematic, cuprinzând studii și articole de bibliologie la zi, elaborate de specialiști din Europa, Asia, America. În paginile revistei în fiecare număr au fost prezentate personalități din diferite țări. Cu Mihai Eminescu, George Enescu, Mircea Eliade, Nicolae Titulescu, de asemenea, am făcut o semnificativă deschidere spre lume.

În continuare Nelly Țurcan s-a referit la evoluția demersului științific în paginile revistei, iar Tatiana Coșeriu la utilizarea *BiblioPolis*-ului ca instrument de instruire și comunicare al angajaților BM. Ludmila Pânzaru a prezentat *BiblioPolis on-line*, exemplificând că cele mai solicitate rubrici sunt *Teorie și practică* și *Calendar*, iar dintre autori Lidia Kulikovski și Nelly Țurcan. 96 de procente din cititorii virtuali o alcătuiesc cei din Moldova, iar restul din România, SUA, Franța, Brazilia ș.a. Vitalie Răileanu s-a referit la inovații și performanțe, evident în cadrul revistei. Comunicarea prezentată de Ludmila Corghenci s-a intitulat *Revista „BiblioPolis” – deschidere și solidaritate profesională*. Deosebit de emoționante au fost reflecțiile unor tinere bibliotecare universitare privind revista *BiblioPolis*, apreciind-o ca pe o Planetă a înțelepciunii, o călăuză sigură a tânărului specialist, semnând T. Beglita, I. Cerneauscaite, S. Malai.

În partea a doua a manifestării, mai relaxantă, s-au produs oaspeții, cu mesaje de felicitare și considerare, și laureații Trofeului „Mărul contribuției”. Iată câteva fragmente din preaplinul omagiilor aduse revistei.

Acad. Mihai Cimpoi: „Revista *BiblioPolis* îmi amintește de revistele lui B.P. Hasdeu, adevărate magazine, almanahuri, în care erau adunate multe informații culturale. Revista pe care o sărbătorim are o înaltă ținută intelectuală cu terminologie la zi. Când spunem Biblioteca Municipală, subînțelegem Lidia Kulikovski, când spunem *BiblioPolis* subînțelegem Vlad Pohilă.”

Acad. Nicolae Dabija: „Este o revistă caldă, atractivă. Dintr-un buletin «de boală» pentru carte și bibliotecă ați făcut o adevărată revistă. Astăzi cred că cel mai puternic partid este partidul Cărții, al Bibliotecii, al Cititorului. Să ne bucurăm că sacralitatea a mai rămas în biblioteci.”

Artista poporului Ninela Caranfil: „Am venit să mă bucur împreună cu acești născători ai revistei. Eu când trec pragul Bibliotecii mă simt fericită. Aici ni se spune cine suntem noi, aici aflăm adevărul, aici ne desfătăm sufletul.”

Dr. în economie Vasile Șoimaru: „Ceea ce fac pentru *BiblioPolis* fac pentru sufletul meu. Am ctitorit două reviste și cunosc munca enormă care se face în preambulul scoaterii în lumina tiparului și prezentarea în fața cititorului. Am făcut și voi face în continuare cu multă dragoste materiale pentru revista bibliotecarilor, dar și a noastră.”

Scriitoarea Claudia Partole: „Să ne felicităm reciproc că avem o asemenea revistă frumoasă, unde ne putem împărtăși gândurile.” Au mai vorbit Lidia Grosu, Natalia Goian, redactorul de carte Ludmila Bulat, Valentina Chitoroagă, director al Camerei Naționale a Cărții, redactorul Valeriu Rață, despre care s-a menționat că s-a „contaminat” pozitiv de *BiblioPolis*, și atât de mult încât a hotărât să-și înmănuncheze materialele publicate la revistă într-o culegere, format electronic (CD), intitulată *Florilegiu bibliofil aniversar*, dăruind cu drag participanților câte un exemplar. Iulian Filip a citit o serie de versuri dedicate revistei, iar Alexandru-Horațiu Frișcu a delectat publicul cu epigrame.

Cei prezenți au mai avut ocazia să vizualizeze patru expoziții ample, organizate cu gust și rafinament: *Revista „BiblioPolis” la un deceniu*; *Personalități despre care s-a scris în „BiblioPolis”*; *Personalități care au scris la „BiblioPolis”*; *Cărți recenzate și prezentate la „BiblioPolis”*.

Dintre cei 458 de autori, din interior și din afara Bibliotecii, care au colaborat, 50 au fost desemnați pentru a li se oferi Trofeul „Mărul contribuției”, un obiect foarte simpatic, aproape de mărimea fructului natural, din piatră semiprețioasă de onix, varietate de agat cu striatii de diferite culori. Se mai spune că este piatra discordiei și pentru ca nu cumva să apară între cei aleși, s-a ținut cont de unele prevederi. Condiția de bază a fost ca autorii selectați să dispună nu mai puțin de zece materiale publicate. A fost respectat și criteriul contribuției individuale, astfel că „Merele...” au fost însoțite de certificate cu număr de înmatriculare. Trofeul „Mărul contribuției” cu numărul 1 i-a revenit Doamnei dr. Lidia Kulikovski, având cele mai multe materiale, cu nr. 2 s-a ales Vlad Pohilă, apoi au urmat Raia Rogac, Genoveva Scobioală, Ludmila Bulat, Valeriu Rață, Claudia Partole, Ion Șpac, Mariana Harjevski, Ludmila Pânzari, Tamara Gorincioi, Constantin Bobeică, Elena Roșca, Gheorghe Pârlea, Tatiana Fiodoruc, Tatiana Ischimji, Nicolae Rusu, Mihai Cimpoi, Iulian Filip, Vasile Malanețchi, Vasile Șoimaru, Natalia Goian, Ion Stoica (București), Nicolae Dabija, Mihai Tașcă, Valeriu Herța, Lucia Culev, Emilia Ghețu, Zamfira Mihail (București), Glebus Sainciuc ș.a.m.d. – până la nr. 50. Cred că peste un deceniu, la următoarea aniversare, numărul lor se va dubla.

Pe final, Lidia Kulikovski, în postură de amfitrionă, înainte de a invita participanții la o cupă de șampanie întru urare *La mulți ani* și creativitate *BiblioPolis*-ului, a concluzionat: „Conferința a fost o reușită, una de familie, o poveste frumoasă, pe care, desfășurând-o, am văzut cine suntem și unde mergem.”

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 2, vol. 43)

MĂRTURIE DE CREDINȚĂ PENTRU BASARABIA ROMÂNĂ

LA SEDIUL CENTRAL AL BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. Hasdeu”, în prezența unui numeros public, competent, de elită, am putea spune, s-a desfășurat, pe parcursul a câteva ore pline de discuții și aprecieri elogioase, lansarea unui volum de publicistică, analize și atitudini, intitulat *Basarabia Română la cumpănă de milenii* (antologie, 1988-2010), semnat de istoricul Ion Buga, eveniment moderat cu multă competență de scriitorul Vlad Pohilă, așa precum se manifestă de fiecare dată în asemenea cazuri, având și eu bucuria de a-mi fi condus dezbaterile la o carte.

Lucrarea cuprinde în jur de 200 de articole, studii, eseuri pe o întindere de 600 de pagini, completată cu vreo 50 de pagini de album foto. Perioada în care acestea au fost scrise și publicate în cele mai bune ziare și reviste ale vremii este 1988-2010, cap de serie fiind articolul *O limbă maternă – un alfabet*, care la început a avut răsunetul unui dangăt de clopot de vestire a renașterii naționale.

În *Prefață*, prof. univ. dr. Ioan Scurtu, director al Institutului de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române, menționează: „Volumul *Basarabia Română la cumpănă de milenii* (antologie, 1988-2010) însumează o parte din creația, munca, lupta și zbaterile profesorului Ion Buga, fiind o mărturie de credință pentru un intelectual de înaltă ținută morală, care va rămâne, peste timp, un reper de conduită civică, într-o vreme tulbure, când omenirea, în ansamblul ei, își caută noi repere și căi de evoluție. Om de cultură, cu o aleasă sensibilitate, profesorul Buga a fost întotdeauna receptiv la creațiile din acest domeniu, acordând o atenție specială personalităților care, prin scrisul și atitudinea lor, au contribuit la afirmarea valorilor naționale românești. Impresionante sunt paginile scrise despre Mihai Eminescu, poetul nepereche al tuturor românilor, dar și despre contemporanii noștri, basarabeanul Grigore Vieru, regățeanul Adrian Păunescu, bucovineanul Vasile Tărățeanu ș.a.”

Sunt creionări distincte și adevărate despre autorul nostru. Trecând la tema propriu-zisă – lansarea noului volum, vom preciza că prof. Ion Buga a dat do-

vădă de o activitate prolifică, înscriindu-se în anale cu 150 de lucrări științifice, didactice și publicistice, inclusiv șapte cărți.

Din start, moderatorul Vlad Pohilă a accentuat că volumul *Basarabia Română la cumpănă de milenii* este o carte de sinteză, care trage linia, făcând bilanțul unei activități de peste două decenii. Și-a amintit că domnul Buga i-a fost profesor de istorie la Universitatea de Stat din Moldova, ulterior cunoscându-l prin articolul *O limbă maternă – un alfabet*, publicat în ziarul *Învățământul public*, o publicație prestigioasă pentru acea vreme. A fost o premieră punerea în firescul lor a limbii materne și alfabetului latin, fiind unul din manifestele perioadei de glorie a renașterii naționale. Cartea este foarte bine și frumos construită cu o emoționantă dedicație copiilor și nepoților, incluzând cele mai importante studii privind adevărul istoric în desfășurarea lui. Oricare Rogozin și șovinii ruși de teapa lui, dacă ar pune la îndoială acest adevăr, el este anihilat chiar din titlul cărții, pe care îl enunță cu toată demnitatea și verticalitatea profesorul Ion Buga. Are cartea și multe referințe, o iconografie bogată. Mihail Kogălniceanu spunea că nu se poate studia istoria Moldovei fără istoria celorlalți români – munteni, transilvăneni și prof. I. Buga a dat curs acestei opinii printre primii în rândul istoricilor noștri, încă în anii '80 ai secolului trecut. E potrivită lansarea unei cărți cu amprenta proaspătă a istoriei ultimilor decenii, în această sală, și ea istorică, pentru că aici au fost găzduiți și marele Nicolae Iorga, neîntrecutul George Enescu, remarcabila soprană Maria Cebotari, care pe vremuri își lăsase aici bagajele, am putea enumera zeci de alte personalități, dar să dăm curs luărilor de cuvânt.

Dr. hab. Anatol Petrencu: „Este un eveniment științific și cultural deosebit, pentru că și protagonistul nostru – profesorul Ion Buga este un om deosebit, deputat în primul Parlament care, de fapt, a fost cel mai important pentru evoluția R. Moldova. Domnul Buga este o persoană foarte activă. Țin să atrag atenția că această lucrare cuprinde materiale legate nu numai de istorie, dar și de cultură, diverse aspecte lingvistice, de politică. Foarte bine că autorul a conceput-o în ordine cronologică. Am avut prilejul să-l cunosc mai bine la Catedra de istorie a Universității de Stat din Moldova, predând și un curs comun. Nu putem preda istoria pe bucăți, oricare ar fi opțiunile și cât de împărțite opiniile, dovada acestei afirmații stă și în cartea profesorului Ion Buga.”

Scriitorul și cercetătorul Iurie Colesnic: „Vreau să amintesc, la rândul-mi, că în această sală a fost și în 1917, și în 1918 Constantin Stere. Deci, suflul Unirii se mai simte. Nemijlocit despre omul și cartea care ne-a adunat voi începe mai de departe. Este o carte care nu putea să nu apară. Pe autorul ei l-am cunoscut în calitate de profesor pe când eram student la Institutul Politehnic, astăzi Universitatea Politehnică. Noi încă pe-atunci îi spuneam Ion

Ionovici și nu Ivan Ivanovici, cum impunea regimul. Articolul despre care a amintit moderatorul Vlad Pohilă a fost valul care a spart zăgăzul răbdării și cuminenței noastre, valul renașterii naționale. Cartea este o cronică veridică a pașilor noștri. Ea demonstrează că memoria învinge prin oameni. Eu întrevăd continuarea cărții prin alt volum, autorul e plin de energie la această frumoasă vârstă.”

Acad. Anatol Ciobanu: „Istoria și limba trebuie s-o cunoască fiecare, pierzându-se acestea, se pierde Neamul. Profesorul Ion Buga este luptătorul pentru cauza națională de pe linia întâi. A scris cu mult curaj încă până la declararea Independenței. Reputatul lingvist, basarabeanul nostru E. Coșeriu ne îndemna să spunem despre lucruri așa cum sunt, dar să spunem adevărul despre limbă și alfabet în anii 1988-1989 nu era chiar așa de simplu pentru noi. Am asistat la «ghilotinarea» lui Ion Buga când a scris materialul la care s-a făcut trimitere. *Basarabia Română la cumpănă de milenii* este scrisă cu multe argumente și fapte. Vă îndemn să citiți studiul despre Tricolor și celelalte materiale, căci merită toată atenția. Fiindcă suntem la Biblioteca, patronul spiritual al căreia este Bogdan Petriceicu Hasdeu, aș aminti un gând spus de acest mare cărturar: «Istoricul poate fi numai român prin simțăminte.»”

Prof. Boris Volosatâi, directorul Liceului româno-francez „Gheorghe Asachi”: „Mulțumim, domnule profesor Buga, pentru acest minunat manual, nu ați cedat nimic din verticalitate. Omul se trece, cartea însă rămâne. Am trăit Istoria alături de Dumneavoastră. Această lucrare este asemenea unui testament, ea răspunde la multe întrebări. Pentru mine este ca o fereastră deschisă spre orizonturi, am aflat la lectura ei multe lucruri și detalii noi.”

Prof. dr. Timofei Melnic: „Antologia reprezintă o imagine complexă a unei personalități, care s-a inclus în lupta pentru realizarea idealurilor naționale. Este o carte integră, un volum fundamental și monumental, ca și autorul ei, care demonstrează calități iscusite de savant, publicist, cronicar. Merită toată aprecierea designerul cărții – Vitalie Pogolșa, care a realizat o copertă minunată după o fotografie de Mihai Potârniche, care ne amintește de neuitatele Mari Adunări Naționale, în consecință și piața fiind îndreptățit botezată cu acest nume. Profesorul Ion Buga poate fi mândru și de faptul că unul din participanții în prim-plan la Marea Adunare Națională este fiul său Mircea, tânăr studios pe atunci, actualmente dr. în medicină, director general al CNAM, fost viceministru al Sănătății, care a pus umărul și punga la bătaie pentru sprijin financiar la editarea volumului.”

Acad. Gheorghe Ghidirim: „Îl cunosc pe fratele Ion Buga din 1965. Sunt impresionat de credința, cumsecădenia, activismul și curajul civic de care a dat dovadă permanent. Ne-am educat și copiii în spirit patriotic. Ion Buga a fost

clopotarul, care a argumentat că avem un alfabet, o limbă a noastră și că ea este limba română.”

Ex-ministrul culturii Ion Ungureanu: „Iată că am ajuns să vedem cum «rinocerii roșii» au venit și în Piața Marii Adunări Naționale – locul nostru sacru. Suntem în plină conflagrație cu un imperiu care nu se lasă dus – iată de ce e importantă cartea lui Ion Buga, necesară în fiecare casă luminată, bibliotecă, școală. Noi avem comori care trebuie puse în circuit larg pentru a ne scoate din adormirea egipteană. Renașterea a fost o mare victorie națională, care se termină cu o rușine națională: ei – «rinocerii roșii» – vor să ne întoarcă înapoi. Cartea *Basarabia Română la cumpănă de milenii* este o chemare de a nu ne lăsa în genunchi, decât doar în fața lui Dumnezeu. Domnul Buga ne învață că istoria trebuie să țină cont de morală. Dacă istoria nu ține cont de morală, ea este imorală, deci trebuie să se ducă la groapa de gunoi a societății. Profesorul Ion Buga ne invită să cugetăm pe linia lui Mihai Eminescu. M-am gândit, citind această carte, că este foarte binevenită în aceste timpuri incerte, care-i evidențiază pe adevărații români basarabeni. Ce înseamnă a fi azi «moldovan»? – înseamnă să nu ai istorie, ca ei, dușmanii noștri, să ne ducă înapoi în Rusia cu Ștefan cel Mare și Sfânt. Asemenea cărți obligă societatea să se trezească.”

Igor Burcă, veteran al Armatei Române: „Am venit la această frumoasă adunare pentru a sărbători cartea *Basarabia Română la cumpănă de milenii*, pe care am citit-o de-a fir a păr. Am fost coleg de luptă cu Gheorghe Ghimpu, arboratorul Tricolorului, l-am admirat pe Ion Buga pentru verticalitate și patriotism.”

Nicolae Misail, ziarist: „Mă simt fericit și împlinit de faptul că am avut la facultate buni profesori, între care și domnul Ion Buga. Am conlucrat în cadrul primului Parlament al R. Moldova. Cartea e bună mai ales pentru faptul că delimitează clar minciuna de adevăr. Nu știu care este tirajul, dar cred că ar trebui să fie cât mai multe exemplare.”

Dr. hab. Ion Ciocanu, evidențiind meritul cărții, a ținut să remarce și faptul că autorul trebuia să fie mai riguros la selectarea fotografiilor pentru ca să nu fie incluse și persoane care s-au situat pe altă parte a baricadei de luptă împotriva renașterii naționale. Au completat șirul aprecierilor și opiniilor Boris Vasilev, autorul cărții *Stalin mi-a furat copilăria*, prof. V. Zagaevski, jurnalistul Ion Stici, dr. Ion Văluță, colegul de școală T. Musteață, prof. Maria Neagu din Criuleni ș.a.

Lansarea a fost un triumf, un succes al cărții, cinstea și onoarea i-a revenit autorului, așa după cum am putut observa și din această trecere în revistă a vorbitorilor.

Pentru încheiere aș mai face trimitere la două succinte referințe. Poetul academician Grigore Vieru scria: „Ion Buga este unul dintre cei mai de seamă fruntași ai mișcării pentru eliberarea noastră națională și istoria îi va înregistra numele în filele ei de aur”, iar dr. Nicolae Mățaș are convingerea că Ion Buga ar putea renunța la toate avuțiile lumii, nicidecum însă la adevărul istoric și științific.

După cum mi-am dat seama, volumul *Basarabia Română la cumpănă de milenii*, ar fi trebuit să fie editat câțiva ani în urmă, dorindu-se a fi un cadou meritat la aniversarea a 75-a de la naștere a lui Ion Buga, dar n-a fost, din motive bine cunoscute editarea s-a târăgănat din lipsă de mijloace financiare, oricum ea rămâne a fi o carte de căpătâi, o carte foarte necesară – „Cartea vieții”, așa cum a mărturisit însuși autorul că este pentru Domnia Sa, iar pentru cititori este o carte de suflet și de adevăr netrucat.

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 2, vol. 43, semnat R. ANDREI)

ADUNAȚI LA MASA ROTONDĂ A CUVINTELOR

ZILELE TRECUTE, LA SEDIUL CENTRAL al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a avut loc lansarea unui nou volum *Rotonda falnicilor tei*, apărut recent la Editura „Pontos”, a scriitorului Gheorghe Marin, și a romanului în două volume *Evadat din Basarabia cotropită*, tipărit la Editura „Bogdana” a bucureșteanului basarabean Stelian Nicula.

Mai întâi octogenarul Gh. Marin a ținut să menționeze că Stelian Nicula, care nu a putut fi prezent la eveniment din cauza unor probleme legate de perfectarea documentelor pentru trecerea frontierei, este consătean și fost coleg de clasă la școala primară din satul Câșlița-Prut, plasa Reni, județul Ismail, fiind bucuros că după o perioadă îndelungată de timp s-au regăsit în lumea cuvintelor, fiind brutal despărțiți atunci când armata sovietică „eliberatoare” a impus frontiera pe malul Prutului, unul refugiindu-se în Țara-mamă, altul rămânând în Basarabia ocupată.

Pe post de moderator, Arcadie Suceveanu, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, a menționat: „Avem bucuria de a ne întâlni cu o distinsă personalitate a culturii noastre, semnatarul unui nou volum de proză, care înregistrează un adevărat reviriment, dând viață cărților una după alta: de memorii, nuvele, scrieri pentru copii ș.a. Titlul cărții lansate este unul foarte frumos, poetic, semnificând parcă românimea adunată la Masa brâncușiană, Masă pe care o putem vedea și pe copertele acestui volum, surprinsă de maestrul fotograf, conf. univ. dr. în economie Vasile Șoimaru. Proza domnului Gh. Marin

este mai puțin obișnuită, fiind la interferența dintre genuri: eseistică, nuvelistică, memorii. Este unul din puținii cunoscători ai evenimentelor istorice trăite, un translator de memorii, cum foarte bine îl definește scriitorul Ion Hadârcă. Gh. Marin se dovedește a fi un iscusit portretist și interpret al unor evenimente și detalii inedite. Acest tip de carte se citește foarte ușor. Personal, la lectura ei, citeam pagină după pagină, vrând parcă să nu se mai termine.

Lucrarea deschide porțițe în biografia unor personalități dragi nouă tuturor. Unele întâmplări pot servi ca nucleu, subiect pentru alte povestiri, nuvele documentare mai extinse, chiar și pentru romane. Mă bucur că autorul la această vârstă frumoasă este foarte activ, o prezență cunoscută și în publicistică. L-am cunoscut vreo 35 de ani în urmă în calitate de vicepreședinte al Comitetului de stat pentru edituri, poligrafie și comerțul cu cărți. Domnia Sa a semnat pentru apariția a zeci, sute de mii de volume, inițial fiind doar o singură editură – «Cartea Moldovenească», după care au apărut «Lumina» și «Literatura Artistică». Erau trase tiraje mari, astfel că de pe urma vânzării lor în bugetul republican anual se vărsau circa 12 milioane de ruble, o cifră impunătoare. Domnul Gh. Marin n-a făcut figură de șef mare, mai mult, era ca un factor de detensionare atunci când apăreau situații critice și au fost nu puține, ajungându-se până la hotărâri de ghilotinare a unor volume semnate de scriitorii Mihail I. Cibotaru, I. Vatamanu, P. Cărare, P. Boțu ș.a., salvând imaginea scriitorului și a redactorului de carte.

Umorul și înțelepciunea care-l caracterizează îl ajutau să soluționeze o parte a nodurilor gordiene din cele mai complicate. Sunt prețioase paginile din această carte, care îi readuc în actualitate pe nonagenarul Anatol Gugel, pe regretații Gheorghe Vodă, Gheorghe Malarciuc ș.a., scriitori care fac parte din generația de aur a literaturii noastre, care ne prezintă prietenia exemplară dintre scriitori, ce trebuie să ne servească drept model de concordie. Autorul nostru cu multă candoare scrie și despre scriitorii din generația mai tânără, bunăoară, colegii Nicolae Dabija, Ion Hadârcă, Claudia Partole etc. Sunt pagini frumoase, înduioșătoare, așa că vă felicit din tot sufletul, domnule Gheorghe Marin, pentru această nouă realizare. Romanul domnului Stelian Nicula doar o să-l prezentăm, dar sperăm să facem o lansare cu prezența autorului.”

Poetul și parlamentarul Ion Hadârcă, „nașul” și prefațatorul unor cărți de ale lui Gh. Marin, a apreciat evenimentul ca pe o sărbătoare. Cartea *Rotonda falnicilor tei* este rodul unei mari prietenii, iar efortul actului creator este unul salvator. „Autorul insistă întru salvarea prin cultură. Cartea poate fi citită în mod dublu, pentru că însuși Gh. Marin a trecut prin drame mari. Ea este prefațată de acad. Gheorghe Ghidirim, care face parte din cohorta marilor personalități. Sunt de aceeași părere cu Arcadie Suceveanu, a menționat vorbitorul,

afirmând că titlul este poetic. După lectură, vezi cât de clar definește el semnificația, pare că suntem adunați la un simpozion în jurul rotondei pentru a discuta problemele neamului legate de limba română, sentimentele patriotice, demnitatea națională.

Începând cu evocarea lui Alexe Mateevici, pentru care autorul are numai cuvinte de laudă, găsește detalii inedite, cum sunt, de exemplu versurile adresate direct țarului la 100 de ani de la crotopirea Basarabiei. Anul acesta în luna mai vom marca bicentenarul acestui trist eveniment pentru neam. A fost un act de mare curaj pentru poet atunci când a scris aceste versuri cutremurătoare, aduse în actualitate și care constituie un filon al demnității naționale. Urmează portretizarea unui grup de scriitori despre care s-a pomenit, ei făcând parte din generația de sacrificiu și de risc, este vădit calvarul prin care a trecut această generație. Mă bucură noua carte și primesc cu rezervă faptul că m-a inclus și pe mine în rotondă. M-a mișcat evocarea părintelui meu.

Vreau să amintesc aici cum împreună cu domnul Gh. Marin visam la deschiderea unei edituri a cărților pentru copii, am pregătit documentația necesară, dar având o plecare la Moscova, unde am fost filat, verdictul a fost negativ pentru această inițiativă. O fi de vină Securitatea, regret că nu s-a fondat această editură a cărților pentru copii. Și ultimul aspect – evocarea celor dragi – Doina și Ion Aldea-Teodorovici. Am fost nu o dată în vizită, pe vremuri, în această familie, eram impresionat de minunata lor bibliotecă, unde, cred, mai dăinuie cântecele patriotice ale celor două inimi gemene, se mai simte candoarea aromei florilor de tei. Îndemn autorul să mai scrie cărți, inclusiv pentru copii, pentru că este mereu tânăr sufletește.”

Gheorghe Ghidirim a recunoscut că e greu pentru un chirurg să vorbească de pe același eșichier cu predecesorii săi, remarcabilii scriitori A. Suceveanu și I. Hadârcă, dar totuși a încercat să puncteze câteva gânduri în felul următor: „Îl cunosc pe Gheorghe Marin din 1960. Am rămas plăcut surprins de inteligența, cunoștințele și curajul Domniei Sale. Atunci la putere era Boduil, care a adus enorme daune culturii naționale, mai mari decât întreg Imperiul Otoman. Gheorghe Marin are cuget și suflet curat și spune adevărul. Despre toți și tot ce a scris, a făcut-o cu multă căldură, nu observăm invidie, ci generozitate, dăruire. Este foarte impresionantă evocarea prieteniei celor patru scriitori, care s-au căsătorit în aceeași zi: Gheorghe Marin, Gheorghe Malarciuc, Alexei Marinat și Arhip Cibotaru, avându-l de naș pe marele actor Constantin Constantinov (cea mai strălucită Chiriță din teatrul basarabean).

În această carte descoperim o rară frumusețe sufletească. M-a frapat ceea ce am aflat despre scriitorul creștin Vasile Militaru. Regimul comunist din România, nu mai puțin odios decât la noi, l-a întemnițat și l-a maltratat, a trecut în

veșnicie cu moarte de martir. El este un exemplu pentru generația tânără de astăzi. Mi-au provocat profunde emoții poezia *Mama*, pe care vreau s-o citesc în continuare și care cu reală îndreptățire poate sta alături de versurile închinete ființei dragi care ne aduce pe această lume ale lui Grigore Vieru și George Coșbuc.”

Nepotul Cristi Aldea-Teodorovici, împreună cu un grup de tineri interpreți Adriana Rusu, Felicia Dunay, deținătoarea Marelui Premiu la Festivalul *Două inimi gemene*, ediția 2011; Cristi Papanaga, Lavinia Rusu, ambii laureați ai aceluiași festival, și Anișoara Balmuș i-au dăruit lui Gheorghe Marin un buchet de răscolitoare melodii patriotice din repertoriul Doinei și al lui Ion Aldea-Teodorovici, dar nu înainte ca să-i mulțumească iubitelui „băbălaș” (cum îi spunea în copilărie bunicului) pentru frumoasa carte apărută și lui Dumnezeu că i-a dăruit acestuia viață și memorie lungă, cu puterea de a o împărtăși și în continuare în viitoarele cărți, și-a destăinuit visul în care bunicul o ținea de mână pe micuța Doina, fiind nu departe și bunița Eugenia, mulțumindu-i și ei pentru că are grijă de amândoi.

Maria Sarabaș, apreciată interpretă de muzică populară, a mulțumit numeroșilor participanți la eveniment, care i-a pus în față pe doi oameni venerabili, unul din ei – Stelian Nicula, fiind chiar unchiul distinsei cântărețe și profesoare universitare. Este interesant că S. Nicula nu face parte din rândul scriitorilor, dar, ajuns la onorabila vârstă de 80 de ani, în aprilie 2010, după moartea scumpei soții, a simțit nevoia să-și reverse în cuvinte scrise tumultuoasa biografie personală, a satului și a țăranilor din Câșlița-Prut. Stabilit de ani buni în București, n-a uitat rădăcinile de unde a pornit. A învățat la școala primară cu Gheorghe Marin, apoi a făcut Liceul la Ismail, a lucrat câțiva ani pe post de învățător la baștină, dar a venit „puhoiul roșu” și în 1944 s-a refugiat în Țară. Aici a învățat la Politehnică, a lucrat inginer, devenind apoi director general al Uzinei „Grivița Roșie” din București, încheindu-și strălucit cariera în fotoliul de ministru al Construcției de Mașini. Maria Sarabaș a remarcat că unchiul ei a scris cu multă dragoste și evlavie despre satul în care s-a născut, a studiat multe documente de arhivă. Cele două volume reprezintă un roman autobiografic, în care sunt evocate viața și traiul cășlițenilor, nepoata fiind mândră de memoria și imaginația bogată a lui S. Nicula, care i-au permis să oglindească minunate peisaje, folosind cu iscusință metafora, comparația etc., exprimându-și speranța că romanul le va trezi revelație cititorilor. A mai spus că autorul trudește la o a treia carte cu aceeași simțire românească care-i unește pe toți românii și că satul Câșlița-Prut mai are pornite în lume multe personalități notorii: fostul ministru al Educației Ilie Vancea, istoricul și folcloristul Valeriu Chiperi ș.a., prezenți la manifestare, făcând un apel pentru fondarea unei asociații a cășlițenilor.

Valeriu Chiperi: „Domnule Gheorghe Marin, sunteți un model pentru noi, ca și oamenii despre care scrieți, sunt oameni buni, și exemplul lor parcă ne îndeamnă și pe noi să devenim mai buni. Sper ca la Hramul satului să mai facem o lansare, am și vorbit cu primarul, care a îmbrățișat cu toată inima această propunere. Am «sorbit» cartea în câteva zile, ca de altfel și pe cea a domnului Stelian Nicula. Prin romanul *Evadat din Basarabia cotropită* mi-am amintit despre cele povestite despre satul nostru de bunica și străbunica, fiind prețioase aceste relatări, pentru că ele spun adevărul din perioada interbelică, mai puțin cunoscută, chiar și de unii profesori de istorie. Mi-a plăcut foarte mult cum este descrisă viața sătenilor, evlavia lor, credința lor adâncă în Dumnezeu și felul cum o transmiteau copiilor. Cât de frumoase erau relațiile dintre rude și nețărnută dragostea față de pământ! Sunt cutremurătoare paginile despre felul în care s-a cedat Basarabia, fără să se tragă un foc de armă, cum a venit balaurul roșu în sat cu «politrucii», care încercau să pună călușul în gura oamenilor. Familia Vancea a fost prima deportată în Siberii de gheață. Doresc protagoniștilor multă sănătate pentru a scrie și alte cărți, căci noi le vom citi cu multă recunoștință. Având asemenea personalități, avem îndreptățită motivația să fondăm o asociație a cășlițenilor. Domnul Vancea este primul om cu studii superioare din sat și cu funcția de ministru.”

În replică, Ilie Vancea, apreciind valoarea cărților care au fost lansate și a luărilor de cuvânt, a concluzionat: „Asistând la această minunată sărbătoare de suflet mă simt de parcă s-ar fi turnat ulei în candela sufletului meu și a Neamului întreg”, la care moderatorul Arcadie Sucevanu a adăugat: „Să dea Dumnezeu ca niciodată să nu se termine uleiul din candela Neamului și să ne tot adunăm la asemenea rotonde până la întregire.”

Marcela Mardare, editoarea volumului *Rotonda falnicilor tei*: „Cartea este de fapt o continuare a celorlalte, care au apărut tot la «Pontos» în 2008, 2009, exceptându-le pe cele pentru copii. Autorul a știut să adune în proaspătul volum scriitori din mai multe generații. În scrisul domnului Gh. Marin simți dragostea față de aproapele nostru, ce atât de mult ne lipsește în aceste timpuri zburcimate la care suntem martori oculari. Autorul a pășit pragul celor 80 de ani, fiind în suflet copil. Îi dorim sănătate și să-i sporească oțelul în peniță pentru a scrie noi cărți și a ne aduna și la alte rotonde, tot atât de frumoase.”

Gheorghe Marin, copleșit de emoții, a mulțumit tuturor pentru prezență, cuvinte frumoase, pentru organizare, editare și găzduire, încheind cu: „M-am simțit la fel cum mă simțeam la vârsta de șapte ani, dar și mai fragedă, când mă duceam cu mama la biserică și ascultam slujba religioasă. Vă aștept și la alte lansări, căci scriu în continuare.”

Celor interesați să citească cărțile despre care am relatat, le spunem că se pot adresa la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și la filialele acesteia.

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 2, vol. 43, semnat R. ANDREI)

LA O CINĂ DE TAINĂ CU STELIANA GRAMA

STELIANA GRAMA AR FI ÎMPLINIT LA 4 IUNIE 38 DE ANI, dar a plecat la stele și tot revine, precum a scris într-un catren: „Și când voi reveni – Cuvânt – / Din lumea cea nemuritoare, / Renaște-voi cu crezământ / Fiind mereu în deplasare.” A revenit recent la Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi” din Chișinău prin cuvântul celor două cărți noi apărute: *Dramaturgia autohtonă din anii 1960-1970 pe scena teatrelor din Moldova* (studiu monografic, Editura „Lumina”) și *Telerană* (Editura „Pontos”), grație străduințelor neostenite ale părinților: dr. Claudia Slutu-Grama și dr. Dumitru C. Grama.

Moderatoarea, dr. în studiul artelor Larisa Ungureanu, a mărturisit că manuscrisul despre dramaturgia autohtonă din anii 1960-1970 a ajuns la Domnia Sa dintr-o întâmplare fericită, care i-a oferit ocazia să facă cunoștință cu un material inedit despre activitatea scriitorilor dramaturgi și a teatrelor moldovenești din acea perioadă, care urma să fie teză de doctorat, temă puțin exploatată în ansamblu. Capitolul despre dramaturgia deceniului menționat a fost foarte puțin cercetat, ceea ce impune lucrării o notă de deschidere în domeniu, importanța fiind cu atât mai vădită, cu cât se știe că a fost scrisă într-o perioadă concretă, când teatrul trecea prin transformări radicale, iar Steliana Grama a fost martor la aproape toate evenimentele teatrale, începând de la premiere și continuând cu festivaluri, conferințe de presă, dispute. Despre multe din acestea a scris cronici, eseuri, recenzii. Și totuși, n-a preferat să scrie un studiu aprofundat despre cele văzute și trăite, abordând în cercetare aspecte din trecutul nu prea îndepărtat, dar necunoscut pe viu de ea. A ținut să rămână enigmă această doleanță dar, bănuiesc, afirmă Larisa Ungureanu, că Steliana Grama, dar și dr. Leonid Cemârtan, care i-a fost conducător științific, au înțeles că în materie de cultură nu se poate proceda ca în cazul cum au fost lichidate într-o noapte colhozurile. Tot ceea ce este bun trebuie păstrat. Or, în acest sens, autoarea menționează: „Indubitabil teatrul a dispus în perioada analizată de cadre calificate, care au creat spectacole de reală valoare scenică, contribuind la dezvoltarea tuturor speciilor artei moldovenești.”

Țin să subliniez că sunt întru totul de acord cu opinia autoarei, susținută de cea a moderatoarei, amintind că anume în această perioadă s-au produs și s-au format nume mari de referință, cum ar fi dramaturgii Ion Druță, Dumitru

Matcovschi, Andrei Strâmbeanu, Gheorghe Malarciuc, Nicolae Costenco, Alexei Marinat, Aureliu Busuioc, actorii și regizorii Ion Ungureanu, Vitalie Rusu, Valeriu Cupcea, Veniamin Apostol, Andrei Băleanu, Petru Baracci, Sandu I. Șcurea ș.a., care fac parte din pleiada de aur a teatrului național.

Cartea este alcătuită din trei capitole: *Evoluția dramaturgiei naționale din RSSM în anii 1960-1970 ai secolului al XX-lea; Spectacole după piesele dramaturgilor autohtoni, montate în teatrele din republică; Puncte de interferență: dramaturgie națională – cinematografie*. Ultimul capitol Steliana n-a reușit să-l definitiveze, în schimb lucrarea mai conține o impunătoare *Bibliografie selectivă* și un bogat arsenal de *Referințe critice*. Svidând boala nemiloasă, impunându-și o voință puternică, Steliana Grama a reușit prin acest nou volum să imprime domeniului de cercetare dramaturgică un izvor documentar profund, concret și original, care poate și trebuie să servească viitorilor cercetători, critici de artă, teatrologi, dramaturgi și altor persoane interesate.

Criticul literar Ion Ciocanu a remarcat: „E foarte bine că ne aducem aminte de o mare poetă și un critic de teatru necunoscut încă. M-am ales cu o convingere că este o întâmplare de răsunet în viața noastră de tipul Iulia Hasdeu, care a lăsat valori importante. Dumnezeu s-a milostivit să-i dea un pic mai mulți ani Stelianeii Grama, un copil minune, o tânără dezvoltată, incredibil de talentată. Nu mă mir, dar e și firesc ca ea să fi visat la zborul de stele. Mă bucur că s-a putut realiza și această carte *Telerana*. Am citit și studiul despre dramaturgie, e un progres, pentru că nu prea avem critici de teatru, cu atât mai puțin – cărți de cercetare. Plecarea Stelianeii Grama lasă un mare gol, greu încă de acoperit.”

Actrița Claudia Pătărnac, împreună cu un grup de copii din cadrul atelierului laborator, pe care-l conduce la Liceul Teoretic „Mihai Viteazul”, au prezentat un impresionant minispectacol de muzică și poezie. Tânăra interpretă și poetă Nătălița Croitoru a cântat la chitară melodia *Inimă de mamă*, pe versuri de Dumitru Matcovschi, care s-a vrut a fi o dedicație specială pentru mama Stelianeii.

Olga Starțun, profesoară de limba și literatura română de la Liceul Teoretic „Mihai Viteazul”, care a învățat-o pe Steliana Grama, a arătat că munca ei n-a fost zădarnică și că instituția școlară îi păstrează vie amintirea. În acest scop la bibliotecă a fost organizată o expoziție de carte de și despre autoare, completată de fotografii. Culegerea de versuri *Telerană* și-a găsit răsunet în sufletele elevilor, servind și ca sursă de inspirație pentru aceștia la concursul *Muncă, talent, cutezanță*. Elevii au fost îndemnați să facă o paralelă între Steliana Grama și Magda Isanos. Păstrez cu multă dragoste în biblioteca mea personală cartea *În Moldova noastră dragă*, carte pentru copii, unde pe lângă alți autori sunt și câ-

teva poezii și povestiri de Steliana, pe care ea mi-a dăruit-o cu autograf, a mai spus cu mândrie Olga Startun.

Criticul literar Tudor Palladi, cel mai consecvent cercetător al creației Steliane Grama (a scris prefața și postfața la majoritatea cărților ei), consideră că ea este o creatoare de prima mărime, făcând față și criticii teatrale, apreciind cartea despre dramaturgie ca pe un document de certă valoare. Individualitate creatoare distinctă în universul literar contemporan configurat între idee și imagine, Steliana Grama, recunoscută ca o poetă nouăzecistă organică și multiaspectual valoroasă, inclusiv ca o remarcabilă și originală textieră, dar și ca o prozatoare psihologică deosebită din mai multe racursiuri (*Speranța moare ultima*, povești adevărate de dragoste, nuvele-parabole, povestiri-poeme etc.), ca un dramaturg novator, îmbinând miticul cu poeticul și dramaticul (*Un braț de sulfină* etc.), ca o publicistă forte a generației sale și nu numai, a avut în vizorul preocupărilor sale, de asemenea, și critica teatrală, nu într-o măsură mai puțin importantă, activitate pe care a fructificat-o, de altfel, cu aceeași dăruire sufletească și acoperire metaforică de sine. Numele ei stelar strălucește și va străluci, pe bună dreptate, tot mai viu pe firmamentul literelor noastre de mâine, odată editându-i-se opera necunoscută pe care ne-a lăsat-o. Fire romantică, școlită la clasicii literaturii naționale și universale, Steliana Grama, aidoma unei *rara avis* în avântul ei creator și multicolor, nu va părăsi vreodată în niciunul din compartimentele ce-au ales-o, conform vocațiilor multiple, ideea celestă de sine și de bine, de ideal și de necesar, de logos și de ethos, funciarmente și absolutamente venind din Dumnezeu și din mereu. Referindu-se concret la studiul monografic *Dramaturgia autohtonă din anii 1960-1970 pe scena teatrelor din Moldova*, Tudor Palladi a specificat că acesta este bazat pe explorarea exegetică multiaspectuală, eticocivică și estetică, a producției literare dramatice din deceniile șase și șapte ale secolului al XX-lea, purtând semnătura scriitoarei intrate în eternitate Steliana Grama, care se impune în linia exegezelor înaintașilor ei și nu numai, prin viziunea lui de ansamblu și prin profunzimea sondajelor, precum și prin prospețimea și măiestria limbajului exegetic, prin plasticitatea și rotundimea lui expresiv-analitică și atitudinal-critică, personală și originală. Cronologic și idiatico-tematic, simbolic și metaforic, demersul critic al cercetătoarei reprezintă în mare o scoatere în prim-plan nu numai a eforturilor creatoare ale dramaturgiei propriu-zis (a „radicalizării dramaturgiei”), dar și a colectivelor teatrale din Templul Melpomenei, care îi „oferea” publicului „acea gură de oxigen și libertate atât de necesare într-un sistem totalitar”. Mai mult, exegeta scoate în lumină „factorul limbii, vorbirii scenice, punerii punctului pe „i”, evidențierii „relațiilor dintre copii și părinți, însingurarea bătrânilor, beția” etc. De asemenea, în paginile studiului se acordă atenția cuvenită „reformelor”

în teatru, a „modernizării regiei și artei actorului”, rămase de evoluțiile occidentale. În altă ordine de idei vorbitorul a mai spus că la editură se află în curs de apariție o nouă carte a Steliane Grama, care va cuprinde memorii, cronici și alte materiale inedite.

Scriitoarea și editoarea Marcela Mardare (multe din cărțile Steliane Grama au fost editate la editurile „Pontos” și „Ruxanda”) a remarcat: „Acolo, Sus, inima Steliane Grama arde, «Pubela din Calea Lactee» din «Curcubeu» și-a zidit «Cetate de dragoste», care e mereu cu porțile deschise, invitându-ne mereu la cina de taină a poeziei. Tema centrală în creația ei e totuși iubirea.”

Cartea *Teherană* a apărut la Editura „Pontos” câteva luni în urmă, de fapt, ea ar fi trebuit să vadă lumina tiparului încă în octombrie 1992, manuscrisul fiind depus la Editura „Hyperion” care, după afirmația Claudiei Slutu-Grama, trebuia să însemne debutul literar al poetei. N-a fost să fie, chiar dacă manuscrisul a fost „botezat” cu bunul de tipar din partea academicianului Nicolae Dabija care, afirma, între altele, atunci: „Avem o carte care are tot dreptul la viață, aparținând unei autoare de care vom mai auzi, autoare care se impune tot mai sigur în geografia poeziei noastre mai noi, în continuitatea sufletului dintotdeauna a acesteia, de la Dosoftei și Eminescu încoace.”

A avut dreptate. Evoluția creativă a Steliane Grama a fost fulgerătoare, ca și viața ei. S-a adevărit și pronosticul lui Iulian Filip, care spunea în același an 1992: „Există multă libertate în acest manuscris și mi-ar fi greu să redactez o expresie atât de tinerească a libertății, dar o carte de versuri pe temeiul acestui manuscris o văd și o aștept.”

Lungă a fost așteptarea, dar îndreptățită, după cum au subliniat în cadrul lansării vorbitorii. Cartea a apărut exact în forma pe care și-a dorit-o autoarea cu aproape două decenii în urmă, cuprinde trei capitole: *Baladele Zeului*, *Bal mascat* și *Destin*.

Despre creația Steliane Grama au mai vorbit: prof. Silvia Scutaru, studenta Victoria Covalciuc, dr. Gabriel Mărgineanu, scriitoarele Nina Slutu, Lidia Grosu, dr. Ana Ghilaș. Marieta Russo a recitat versuri de Steliana Grama, pe care ea le-a tradus în limba rusă. În variantă franceză versuri gramieni au fost citite de traducătoarea lor prof. Ludmila Cibotarenco.

Manifestarea s-a încheiat cu o masă de pomenire în memoria regretatei poete.

(*Vatra veche*, 2012, nr. 6)

UN VIS ÎMPLINIT CONTRA UNUI DESTIN MARCAT

LA BIBLIOTECA „OVIDIUS”, în prezența autoarei Ecaterina Drotenco, a avut loc lansarea volumului *O soartă și un vis* (o istorie tristă, sub formă de jurnal, a unei femei plecate să muncească pentru binele familiei în Italia), însoțit de un preludiv și un amplu comentariu de Dumitru Mircea (Mămăligă), carte recent apărută la Editura „Ancestrala” din Chișinău.

Abordarea acestei teme nu este nouă, dacă e să ne amintim de *Totentanz sau Viața unei noști* de Claudia Partole, romanul care i-a adus scriitoarei Premiul Uniunii Scriitorilor, care cuprinde file de jurnal a două eroine tragice, roman lansat la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și la Biblioteca „Onisifor Ghibu”. În ambele cazuri e redat calvarul prin care sunt nevoite să treacă o parte din femeile plecate din sânul familiilor pentru a câștiga bani mai mulți decât ar putea agonisi în patrie. Numai că aceste sume de bani, chiar dacă rezolvă o serie de probleme ale rudelor rămase acasă, nu vor cicatriza niciodată rănilile fizice și morale ale celor care, cu bună-știință, s-au supus martirajului. Străinii își precupețesc banii, încredințând slugilor venite de peste hotare cele mai grele munci, acestea fiind, de regulă, îngrijirea celor bătrâni sau bolnavi, de care membrii familiilor se lasă sau nu vor să se ocupe singuri. Mă întreb și probabil se întrebă mulți ca mine: „Ce e aceasta, Doamne, blestem sau cruce, atunci când pe lângă bătrânii și bolnavii ajunși în neputință italieni, greci, spanioli etc., se află nu cei apropiați, dar ființe de departe, cărora le plâng bătrânii și bolnavii, lăsați singuri în satele și orașele Moldovei? Oare a mai ajuns vreun Neam să-și bocească morții prin telefon? Când vor reveni lucrurile la normal, dacă acești bani sunt și de «cârpală» Bugetului de Stat, nu doar pentru cei de dragul și pentru nevoile cărora se muncește din greu?!”

În ciuda acestei note triste, inevitabile, atmosfera de la lansare a fost una caldă, de suflet. Autoarea, pe care au venit s-o susțină rudele, prietenii, consătenii, publicul cititor, deși răvășită de emoții, s-a arătat bucuroasă de a-și ține cartea în mână, de a-și vedea visul cu ochii. Aproape zece ani Ecaterina Drotenco a întreținut flacăra vieții unui condamnat la moarte – Silvio Certolini care, bărbat în floarea vârstei, la puțin timp după ce a făcut nunta, a fost atacat de SLA (scleroză laterală amiotrofică), fiind nevoit să se conecteze la mașina aplicată la tracamomie. Fiind părăsit de soție, cu o indiferență totală din partea rudelor, acest suflet chinuit, neîncrezător și brutal la început, a înțeles până la urmă cine este îngerul lui păzitor, astfel că nu numai că-i lua apărarea Ecaterinei, dar a și îndrăgit-o. Pare absurd, paradoxal, dar s-a dovedit a fi o dragoste reciprocă. Sufletul ei mistuit de dorul de casă, de cei apropiați, generos

și bun, nu a putut să nu-i răspundă decât prin același sentiment, contopit cu milă și suferință.

Chiar zilele trecute am ascultat spovedania unei cunoscute, ce a îngrijit în Italia cinci ani de zile o bătrânică paralizată, culcând-o, spălând-o, sculând-o, hrănind-o, însoțind-o la biserică în cărucior care, atunci când a simțit că se apropie clipele de pe urmă, n-a întins brațele nici soțului, nici fiicei, nici fiului, dar anume ei, pentru a-i spune ultimele cuvinte de dragoste și recunoștință. Între altele, în comentariu, D. Mircea menționează că „Silvio a păcălit moartea pentru mai mult de zece ani. Decizia de a trăi a fost una fericită, căci dacă nu o lua, n-ar fi cunoscut aieva firea adevărată a oamenilor – mai ales a celor dragi. Ai săi s-au îndepărtat și o femeie venită de departe, pe care nu o știuse, nici nu o văzuse, a devenit pentru el cea mai apropiată ființă. Atâta timp cât i-a stat alături, cu dragostea ei, viața în el a pâlpa. Nu putem să punem la îndoială: în persoana autoarei avem a face cu o conștiință curată, străbătută de lumina evlaviei și sacrificiului.” Da, a fost un sacrificiu, o faptă plăcută lui Dumnezeu, dar mari ne sunt păcatele, dacă ai noștri bolnavi rămân singuri în suferință, iar banii, cât de mulți n-ar fi, nu pot acoperi golul celor care trebuie să le fie în preajmă.

Această poveste de dragoste aproape incredibilă, m-a dus cu gândul la o alta, care s-a răspândit în toată lumea, fiind intitulată *Love story*, romanul lui Erich Segal, profesor de limba latină și de literatură antică de la Universitatea din Yale, după care s-a făcut și filmul cu același nume. Dacă s-ar face un scenariu de film sau o piesă pe motivul cărții *O soartă și un vis*, unde ar putea juca rolul principal însăși autoarea, cu toată sinceritatea și simplitatea ei, am impresia că ar avea un mare succes la public. O dovadă în acest sens este că volumul prezentat cititorilor Bibliotecii „Ovidius” s-a bucurat de mare priză.

Cartea a fost prezentată de D. Mircea, la care s-au alăturat și alți vorbitori: scriitoarea Raisa Plăieșu, directoarea Elena Butucel, traducătoarea Eugenia David și alții care, pe lângă aprecierile făcute, au lăsat să se audă clar apelul pentru cei plecați: „Veniți acasă!”

Participanții la acest eveniment, pe lângă exemplarul cărții lansate, s-au ales și cu alt cadou – o plachetă de versuri *Am uitat să uit de tine*, o carte de debut a Tatiane Afanase, apărută la aceeași editură, care va fi lansată în viitorul apropiat la Biblioteca „Ovidius”.

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 2, vol. 43)

TRANSNISTRIA MARTIRĂ

LA SEDIUL CENTRAL AL BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. Hasdeu” din Chișinău a avut loc lansarea unei cărți voluminoase, intitulată *Teroarea comunistă în RASSM (1924-1940) și RSSM (1944-1947)*, autor Alexei Memei.

Vreau să rețin atenția cititorilor chiar de la început că acest impunător volum cu subtitlul *Mărturii documentare* este primul studiu amplu (784 pagini) din istoriografia Republicii Moldova, care abordează tema legată de atrocitățile regimului comunist în Transnistria, aplicate de către „rinocerii roșii”, cum preferă să-i definească ministrul culturii și cultelor din Primul Parlament al RM, domnul Ion Ungureanu. Expansiunea imperiului sovietic după cel de-al Doilea Război Mondial s-a extins și împotriva României.

Cartea este structurată în două părți, după cum se observă și din titlu, fiind împărțită în 11 capitole sugestive, pe care le vom reproduce în ordine consecutivă pentru curiozitatea celor interesați: *Formarea RASSM și problema Basarabiei; Genocidul organizat de bolșevici împotriva populației din RASSM; Esența politicii coloniale teroriste a comuniștilor, promovată de RASSM; Colectivizarea forțată și lichidarea țărănimii; Foametea organizată de comuniști în RASSM; Evadarea moldovenilor din „raiul” comunist în România; Partidul comunist din RASSM și cadrele lui; Represiunile și mâncărimea între comuniști; Tragedia satului Mălăiești; Restabilirea regimului comunist în raioanele din stânga Nistrului, în martie-aprilie 1944; Genocidul promovat de regimul comunist în RSSM (1944-1947).*

În debutul lansării, prof. dr. în economie Vasile Șoimaru a menționat că demult a așteptat să se nască această carte, despre ideea și concepția căreia aflase de la fostul său director de școală, profesorul de istorie domnul Memei care, pentru a o pune în fața cititorului, douăzeci de ani a studiat și a cules date și documente din Arhiva Organizațiilor Social-Politice a Republicii Moldova și Arhiva Națională, Departamentul de Statistică a RASSM, precum și din presa locală din perioadele cercetate, inclusiv cea din România. Vorbitorul și-a amintit cu multă recunoștință despre sfatul domnului Memei, care venise din Transnistria să lucreze în Cornova lui natală la școala de opt ani, fiind îndemnat să-și continue studiile la Tehnicumul Electromecanic din Chișinău, neregretând niciodată acești primi pași în formarea sa profesională. A considerat că poate să-i răspundă cu un gest similar, asumându-și coordonarea acestui volum și implicarea altor persoane în susținere și ajutor dezinteresat pentru o cauză nobilă – punerea în lumină a adevărului istoric, nelimpezit până în zilele noastre de pe această bucată de pământ românesc – Transnistria, și mai pătimită decât Basarabia. Astfel, fiind rugat, redactorul-șef al revistei *BiblioPolis*

– scriitorul Vlad Pohilă, a redactat de două ori manuscrisul, Genoveva Scobi-oală și Gheorghe Cutasevici au lecturat-o în prima etapă, iar Valeriu Rusnac i-a asigurat tehnoredactarea. Coperta a elaborat-o cu multă inspirație graficianul Simion Zămșa.

Pe post de moderator, prof. univ. dr. hab. Anatol Petrencu, președintele INIS „ProMemoria”, a apreciat evenimentul cultural-științific ca pe unul de excepție – o premieră absolută în prezentarea istoriografică a Transnistriei și a subiectelor cărții în ordine exhaustivă, începând cu fondarea RASSM, o formațiune artificială care, după cum dovedește autorul, era gândită să „țințească cu bătaie lungă” pentru a îndepărta sau – în cel mai bun caz – subjuga populația băștinașă, schimbându-i alfabetul și limba, impunând limba rusă și obligativitatea înscrierii în colhozuri și sovhozuri. Cu aceeași atitudine criminală erau tratați și reprezentanții altor etnii, nu numai moldovenii. Cine nu era de partea „sovietelor”, erau considerați „contra”, adică „dușmani ai poporului”, dându-li-se „drept de deplasare” în Siberia, la urșii albi, în vagoane marfare, supravegheați de soldați cu automate, gata să împuște fără milă și judecată pe oricine: copil, bătrân, tânăr – toți luați cu hapca de la vatra strămoșească fără nicio vină, doar pentru că erau buni gospodari și își iubeau pământul apărat de înaintași cu prețul vieții. În felul acesta au fost depopulate multe sate din partea stângă a Nistrului. În locul lor ocupanții aduceau familii de militari ruși. O altă mare tragedie pentru oamenii locului a fost foametea organizată de expansioniștii cu seceră și ciocanul.

Un alt vorbitor, scriitorul și publicistul Vlad Pohilă, mărturisind că a avut posibilitatea de la un capăt la altul să citească cu atenție întreaga lucrare și chiar dacă a mai lecturat și alte cărți despre crimele comuniste, aceasta o depășește pe toate prin emoțiile negative și oroarea pe care o provoacă la cunoașterea adevărului. Toate holocausturile pălesc în comparație cu aceste documente de arhivă, or, acestea nu pot fi interpretate deferit sau comentate: ele redau fapte, faptele criminale ale comuniștilor sovietici, care au încercat să distrugă, să condamne la dispariție un neam pașnic, care nu a avut niciodată intenții să ocupe alte popoare, doar să se apere. Documentele spun tot adevărul, ele nu pot fi truate. Este deosebit de interesantă construcția volumului, prezentând în lanț toate crimele, bine puse la cale de Kremlinul roșu de atâta sânge nevinovat.

Astfel, a fost rău alterată conștiința localnicilor de ocupația rusistă sovietică. Toți cei care nu erau de acord cu ocupanții, erau împușcați. Mutilarea conștiinței transnistrenilor se datorează și faptului că aceștia au fost o perioadă mai îndelungată sub ocupația sovietică. Cartea cuprinde statistici uimitoare. De exemplu, am aflat că în scurt timp în Transnistria la posturile de conducere (80 de procente) erau ruși, evrei și ucraineni. Un capitol aparte este dedicat

satului de baștină Mălăiești a scriitorului octogenar Vladimir Beșleagă. Merită o prezentare și popularizare largă cartea aceasta, care este una de învățare a adevărului, mai ales că perioada este tulbure și astăzi în această parte de țară, se mai cultivă insistent românofobia. A venit Rogozin să ne învețe ce istorie avem și cum s-o predăm! „Binefăcătorii” noștri înțeleg că suntem cu toții români basarabeni și doar așa identificându-ne, ne putem menține ca Neam. Se strecoară ideea, pe care o împărtășesc, a unui genocid etnic, organizat de expansioniștii sovietici. Profesorul pensionar Memei a studiat cu minuțiozitate și a scris o carte veridică, care-l înscrie în lista istoricilor care spun adevărul despre noi cine suntem.

În continuare scriitorul Vladimir Beșleagă a punctat o serie de idei vizavi de tema abordată, Domnia Sa fiind unul din martorii oculari ai acelor vremi de restriște. Orice apariție a unei cărți este un eveniment mare. Volumul de față constituie un monument al memoriei, care nu poate fi distrus. Autorul are și el o biografie tragică – la vârsta de patru ani a fost deportat cu familia în Siberia, lucrul acesta l-am aflat de la alții, fiindcă nu-i place să-și amintească de aceste momente triste, care l-au lipsit de copilărie. Este un om blând, săritor la nevoie. Ani în șir cu asiduitate a copiat mii de pagini scrise de mână din arhive. În carte am citit despre ceea ce auzisem în copilărie, momente dramatice care s-au confirmat. Chiar dacă eram mic, țin minte cum a fost spânzurat primarul satului nostru când au venit rușii. Este o carte ieșită din comun, când citești documentele te trec fiorii. Domnul Memei își dorea să sape o fântână și nu i-a reușit, în schimb, spre binele Neamului, a săpat adânc o Fântână a Memoriei, lucru colosal de important.

În același context, scriitorul Andrei Strâmbeanu și-a depănat firul amintirilor de pe vremea când era student la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” (astăzi Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”) și învăța împreună cu Alexei Memei. Fiind copii de țărani, veniți din toate colțurile Moldovei, erau avizi de cunoștințe, fiind conștienți că doar cartea îi putea salva de sărăcie. „Volumul acesta ne trage o palmă tuturor scriitorilor, pentru că noi ar fi trebuit să-l scriem”, și-a asumat *mea culpa* în numele tuturor condeierilor vorbitorul. În timpul studenției puteai fi exmatriculat doar pentru simplu motiv de pronunțare a cuvântului Transnistria. Apreciind cartea domnului A. Memei *Teroarea comunistă în RASSM (1924-1940) și RSSM (1944-1947)* ca pe un adevărat monument, A. Strâmbeanu a mai spus că autorul ar merita titlul de academician, fiind convins că guvernării nu se vor bate de la carte, pentru că ei nu cunosc durerile Transnistriei, care și azi e măcelărită, uneori și cu acordul conducerii R. Moldova. Transnistrenii, în majoritate, provin din descendenții ardelenilor aduși aici încă de Ștefan cel Mare și Sfânt.

În continuare acad. Nicolae Dabija a ținut să remarce că volumul lansat este un rechizitoriu la adresa comunismului, ideologiei comuniste. Cartea e zguduitoare, demonstrează cu argumente cum au fost uciși mii și mii de oameni nevinovați pentru motive care pretindeau că sunt împotriva ideologiei lor păguboase. 17 scriitori au fost împușcați doar pentru că foloseau cuvinte românești în loc de cuvinte moldovenești, cum ar fi, *chibrituri* în loc de *sârnic* ș.a. Această carte face dovada holocaustului, rusificării forțate, deznaționalizării. Pentru ea autorul merită Premiul Național.

Mesaje de apreciere și felicitare pentru autor și cei care l-au ajutat, au mai rostit cercetătorii Alexandru Moraru, Nina Negru, jurnalistul Gheorghe Mârzențu, profesorul Boris Vasiliev (autorul romanului despre gulagurile siberiene *Stalin mi-a furat copilăria*), unanimi în convingerea că volumul lansat este cartea vieții pentru A. Memei și un manual veridic de istorie pentru toți, dar, în special, pentru generațiile tinere care, spre fericirea lor, n-au cunoscut calvarul ocupației și deportărilor, pentru generațiile de mâine, pentru a se documenta din sursa cea mai adevărată – documentele de arhivă.

(*Destin românesc*, 2012, nr. 2, vol.78)

ÎNDEMN PENTRU CARABINIERI: SĂ CITEASCĂ, SĂ SCRIE ȘI SĂ VORBEASCĂ ROMÂNEȘTE

ȘI ÎN ZILELE TORIDE DIN ACEASTĂ VARĂ, militarii de la Unitatea 1001 a Trupelor de Carabinieri au găsit câteva ore de refugiu și relaxare în sala răcoroasă a Bibliotecii „Liviu Rebreanu” din cartierul Poșta Veche a Chișinăului, grație unor relații de colaborare reciproc avantajoase. Pe lângă serviciile tradiționale de lectură și împrumut al cărților la Unitate, gazdele, de comun acord cu personalul de conducere, uneori chiar la sugestia acestora, organizează diverse manifestări, menite să capteze interesul și deschiderea sufletească a carabinierilor în termen.

Recent, ostași din două plutoane, conduși de locotenentul major Igor Scutaru, au avut o întâlnire cu scriitorul Vlad Pohilă, care a dezbătut la tema *Chipul ostașului în literatura română*, dar nu înainte ca să fie prezentat de directoarea Elena Cibotaru în calitate de condeier, traducător, publicist, redactor-șef la revista *BiblioPolis*, cu ilustrarea unor lucrări ale autorului din fondul bibliotecii și cu o remarcă specială asupra cuprinzătorului volum *Și totuși, limba română*, o culegere a lucrărilor publicistice sub acest generic care, de fapt, este și o sinteză a esenței și simțirii sale românești.

„Bună ziua, feciori de oaste!”, avea să se adreseze vorbitorul, cum altă dată ar fi făcut-o marele poet Vasile Alecsandri, cu unele precizări că nu intenționează să susțină un discurs literar în strictul înțeles al cuvântului, ci să-i familiarizeze cu opere și autori care au proslăvit vitejia și curajul ostașului național, fără delimitarea lor sau a istoriei, care sunt români și a românilor. Astfel, în 1843, marele scriitor și om politic Mihail Kogălniceanu, descendent din sudul Basarabiei, deschide la Iași un Curs de istorie română, accentuând că „nu se poate vorbi de istoria Moldovei, ruptă de cea a Munteniei și a Transilvaniei, întrucât istoria principatelor se intersectează”. „Ar putea astăzi, nu zic ieri, ca cineva să-l delimiteze pe Eminescu: este moldovean sau român? Geografic el este născut în Moldova, la Botoșani, dar, parcă anticipând speculațiile de viitor, Eminescu însuși a spus: «Suntem români și punctum.» O să vorbesc în limba română și pe voi vă îndemn să faceți la fel. S-au împlinit 200 de ani de când am fost ruși din corpul Moldovei. Mihai Eminescu este nu numai cel mai mare poet, dar și un mare înțelept, are și povestiri minunate, lucrări publicistice de excepție, care sunt poate și mai actuale pentru noi astăzi, pe care vi le recomand să le citiți. A lucrat la ziarul *Timpul* din București vreo șase ani, acolo și-a ruinat sănătatea, pentru că a pledat pentru adevăr, criticându-i și pe liberali, dar și pe conservatori. Eminescu avea o formulă a sa de împărțire a lumii: clasa pozitivă și clasa negativă, în prima categorie pozitivă plasând Biserica, Școala, țărâni-mea și – atențiune! – armata, iar pe oligarhi, negustori și politicieni îi trecea în cea de-a doua, negativă. Armata o vedea ca pe o structură de apărare a ființei naționale și umane.

Cele mai vechi atestări despre armată le găsim în cronicile moldovenești și muntenești. De exemplu, în *Letopisețul Țării Moldovei* Grigore Ureche îi face un portret lui Ștefan cel Mare – omul, creștinul și conducătorul de oaste, descriind sumar și bătăliile pe care le-a purtat cu dușmanii. Să amintim aici de *Testamentul* marelui Domnitor, în care se menționează că țara, slăbită, ruinată de războaie, mai bine să fie închinată turcilor, pentru că aceștia vin și pleacă, și nu rușilor, că ei de vin nu mai pleacă. Acest adevăr e valabil și astăzi, știți doar că rușii până în prezent mențin o armată de ocupație la Tiraspol, mai având separat și o bandă de mercenari – măcelari.

Pe aceeași linie a omagierii oastei naționale a continuat și cronicarul Miron Costin. În sec. XVIII s-a remarcat Ioan Neculce, în special *Cu o samă de cuvinte*, în care se descriu și multe fapte glorioase ale ostașilor, autorul contribuind, totodată, prin scriitura sa, la cizelarea limbii române, apropiind-o de stilul rustic, țărănesc, dezvoltat ulterior de Ion Creangă sau Mihail Sadoveanu. O figură proeminentă a fost Dimitrie Cantemir, care s-a aliat lui Petru cel Mare în speranța că va fi ajutat să salveze Moldova de turci. Deși turcii au jucat în

istoria noastră un rol negativ, cel al rușilor a fost de multe ori mai devastator. Se știe că primii au impus haraciul, un fel de impozite cum ar fi astăzi. Însă, pe vreme de secetă sau de holeră, turcii fie că scădeau, fie că anulau haraciul. Ce au făcut «frații mai mari», în trecutul nu prea îndepărtat cu părinții și bunicii noștri, știm bine: le-au măturat și podurile, provocând o foamete care a secerat zeci de mii de vieți omenești. Turcii nu și-au făcut moschei de închinăciune, rușii însă au distrus biserici și mănăstiri, iar acolo unde le-au păstrat, au impus arhitectura lor specifică, de exemplu, cupolele, care amintesc de forma cepelor, necaracteristice stilului nostru. Dar să revenim în temă. Ioan Neculce a descris și lupta de la Stănilești, din 1711, cu țarul rus Petru I și D. Cantemir în frunte. A fost o bătălie rușinoasă pentru ruși, pe care au pierdut-o, inclusiv din motivul că ostașii și ofițerii lui Petru I trăsese o beție cruntă, în ajunul bătăliei.

Sub alt aspect vreau să mă refer la împărțirea nejustificată în români și moldoveni, chestiune din care unii își fac astăzi mare capital politic. Pe vremuri oamenii nu se întrebau de naționalitate, ci de credință: ești creștin / necreștin, apoi locul de unde te tragi. Acum unii spun că noțiunea de român e atestată prin 1862, ceea ce nu este adevărat. Când romanii au ocupat Dacia, au adus și creștinismul cu ei. Cel creștinat se numea *romanus*, de unde și cuvântul *român*.

Armata regulată românească apare în perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza, formată după modelul francez: cu uniforme frumoase, echipament bun, termen scurt și regim democratic. Noi, basarabeni, eram atunci sub ocupație rusească, iar cei luați la armată erau obligați la 25 de ani de cazarmă, de fapt, era un fel de ocnă.

Dintre primii scriitori care au scris despre armată a fost Gh. Asachi, tot lui aparținându-i și câteva frumoase nuvele despre Ștefan cel Mare și Petru Rareș. Tema ostășească l-a preocupat și pe C. Negruzzi. Cine nu știe de nuvela *Alexandru Lăpușneanul* sau de *Sobieski și românii*, în care se descrie cum doar 19 ostași români au apărut Cetatea Neamțului de asaltul unei armate poloneze, regele polon pentru acest neîntrecut curaj le-a acordat plăieșilor români un fel de medalii de viteză. Părinții noștri știau bine poezia *Muma lui Ștefan cel Mare* de D. Bolintineanu, alt clasic al literaturii române din sec. XIX. Rușii au avut întotdeauna un apetit posesiv, chiar și atunci când am luptat împreună cu alții ei și-au însușit gloria. Așa s-a întâmplat și în Războiul ruso-româno-turc din 1877-1878, în care rușii își asumă toate meritele, uitând de vitejia românilor. Printre altele, bulgarii sunt recunoscători românilor pentru biruința de la Plevna și Șipka, care au condus la eliberarea lor.

Apropo de acest eveniment, vreau să mai spun că marele plastician N. Grigorescu a fost pictor de război, atunci a pictat lucrări de o mare valoare ca *Ata-*

cul de la Smârdan sau *Prizonierii turci*. Eminescu a scris despre acest război, despre armata română, a apărat cauza Basarabiei – suficient să ne amintim de testamentara *Doina* sau de poezia *La arme*. A excelat în tematica militară V. Alecsandri, scriind ciclul de poezii *Ostașii noștri*, memorabilele poeme *Penes Curcanul*, *Sergentul* ș.a. Ceva mai târziu G. Coșbuc a compus niște excelente *Cântece de vitejie*.

Liviu Rebreanu, patronul spiritual al Bibliotecii, abordează tematica ostășească în romanele *Adam și Eva* și *Pădurea spânzuraților*. De altfel, el a și învățat la școala militară sub regimul austro-ungar. Tot în sec. XX deja, Camil Petrescu surprinde eroi din armată în romanul *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*. Chiar și mai puțin prozaicul, glumețul G. Topârceanu a ținut un jurnal de război. Vă recomand să citiți și romanul lui Marin Preda *Delirul*, în care se descrie cum a fost eliberată Basarabia, în iunie 1941. Un alt scriitor care s-a preocupat de tema în discuție a fost V. Gheorghiu, cu *Ora 25* și *Nistrul în flăcări*. Ion Druță are nuvela *Murgul din Crimeea*, Lidia Istrati – romanul *Tot mai departe* despre Ștefan cel Mare. Au mai scris despre armată și ostași Vl. Beșleagă, Gh. Madan. În mod intenționat nu mă voi referi la elogiile scriitorilor noștri făcute ostașului sovietic „eliberator”, a fost un tribut pe care l-au făcut și Andrei Lupan, și Liviu Deleanu, și alții.

Cu regret, în 20 de ani ai Armatei Naționale nu s-a scris nimic rezistent despre armată și ostașii ei, dar îmi exprim speranța că această temă nu va fi abandonată și surprizele pot să apară în viitorul cel mai apropiat.

Către final Vl. Pohilă a răspuns la întrebări și i-a îndemnat pe ostași să citească, să scrie și să vorbească românește. Directoarea a oferit din partea autorului român Ioan Drăgușin, pentru Biblioteca Unității, cartea *Eminescu doinește*, o consistentă antologie, prefată de acad. Mihai Cimpoi.

Am rămas plăcut surprinsă să aflu că Biblioteca „Liviu Rebreanu”, cel puțin de două ori pe săptămână este „asaltată” de bravi carabinieri, de unde se vor alege la sigur cu dragoste față de Măria Sa Cartea, lectura devenindu-le o îndeletnicire pentru inimă și cuget.

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 3, vol. 44)

O NOUĂ ANTOLOGIE EMINESCU PREZENTATĂ LA BIBLIOTECA „L. REBREANU”

EDITURA „SPETEANU” DIN BUCUREȘTI a scos recent de sub tipar o nouă carte de și despre Luceafărul poeziei românești, intitulată *Eminescu doinește...*, ediție îngrijită de Ioan Drăgușin.

Autorul a avut bunăvoința să ne trimită un lot de cărți pentru a fi repartizat unor biblioteci din Republica Moldova. Deoarece antologia mi-a plăcut foarte mult, m-am hotărât să-i fac și unele prezentări în cadrul instituțiilor biblioteconomice. Am început-o cu Biblioteca „Liviu Rebreanu” din cadrul sistemului municipal, grație faptului că aceasta are consolidate parteneriate cu mai multe instituții și organizații, asigurându-și în felul acesta un public fidel și de calitate. În ziua în care am prezentat antologia la „Liviu Rebreanu”, sala era plină cu profesori de limba și literatura română din diferite localități din Moldova, veniți la un curs de reciclare la Institutul de Științe ale Educației, însoțiți de doamna dr. Maria Suruceanu. Eram sigură că antologia își va găsi un loc cald în inima lor, lucru care s-a adevărit.

Le-am spus că lucrarea se prezintă sub forma unei serioase și minuțios îngrijite antologii, care în mod prioritar cuprinde poezii de inspirație folclorică, patriotică și de esență creștină, selectate în ordine cronologică, antume și postume, pentru aceasta folosindu-se ediții anterioare, elaborate de T. Maiorescu, Perpessicius, M. Eliade, D. Morărașu, P. Creția, Ș. Badea, A. Condeescu, A. Piru, N. Manolescu, L. Ulici, A. Gh. Olteanu, V. Crăciun, A. Goci ș.a.

Este o lucrare la care autorul a muncit mulți ani, fiind încurajat de acad. Mihai Cimpoi, care a semnat prefața *Eminescu al tuturor românilor*, în care menționează: „Ioan Drăgușin vine să ne propună un Eminescu ce-și înscrie opera într-o unitate holistică perfectă: cea identitară. Ea începe, chiar în cadrul primelor încercări, cu *Doină*, *doiniță* și se încheie în mod logic cu *Doina*, considerată testamentul poetului.” Referitor la această ultimă poezie merită să subliniem că ea și-a găsit un larg ecou în inimile basarabenilor, fiind mult îndrăgită și pentru faptul că și astăzi încă nu putem „străbate de-atâta străinătate”, iar „muscalii de-a călare”, pe tancuri deja, încă se simt stăpâni la noi acasă, având la îndemână secera și ciocanul. De loc întâmplător Patriarhul Miron Cristea, care a scris primul studiu de doctorat despre Eminescu, se întreba și răspundea: „Există oare în întreaga literatură română o poezie, care să întreaacă *Doina* lui Eminescu? Eu citez a zice că nu.” Acest răspuns al Patriarhului rămâne a fi valabil încă pentru mulți ani înainte.

Am fost bucuroasă să-i pun autorului la dispoziție poezia *La arme*, fiind interesat pentru a o insera în antologie și în care Eminescu chiar de la începutul ei aude „glasul blândeii Basarabii ajunsă-n ziua de apoi”.

Cartea este structurată în două părți: *Poezii*, în număr de 116, și *Recviem pentru Domnul Eminescu*, unde 70 de personalități, începând cu Vasile Alecsandri și încheind cu Mircea Eliade, își spun cuvântul despre cel care rămâne neîntrecut în ciuda faptului că „vreme trece, vreme vine”. Alăturat este prezentată o *Addendă*, o *Bibliografie selectivă* și o hartă improvizată de I. Drăgușin, în

care sunt arătate *Drumurile poetului prin spațiul țărilor românești de la Nistru până la Tisa și Drumurile lui Eminescu prin Europa*. Lucrarea este ilustrată cu o serie de fotografii ale poetului, ale unor personalități din epocă și imagini ale unor monumente și busturi dedicate lui Eminescu, din diferite țări. Este foarte frumoasă și ținuta grafică. Prima copertă ni-l înfățișează pe Eminescu în versiune Andrei Sorel, iar coperta a patra reprezintă inconfundabila stampă *Arborele Eminescu* de Aurel David.

În legătură cu semnificația acestei noi lucrări despre Eminescu, acad. Mihai Cimpoi spune: „Prezenta culegere a lui Ioan Drăgușin se vrea o dublă sinteză: a operei poetice eminesciene ca atare și a omagiilor lirice și critice care i s-au adus Poetului ca Înaintemergător și Pattern canonic.”

Autorul își dorește ediția a fi „un mic ghid de intrare în imperiul poetic eminescian și pentru toți românii, iubitori de poezie ar putea fi o nouă treaptă în zborul către Luceafărul nostru dintotdeauna”. Cartea este foarte utilă, cu selecție riguroasă, bine îngrijită și necesară tuturor categoriilor de cititori, începând de la preșcolari și până la nonagenari.

În finalul acestei prezentări putem conchide că osteneala lui Ioan Drăgușin nu a fost în zadar, merită toată aprecierea această muncă, care la sigur va înlesni și înmulți numărul cititorilor și iubitorilor de vers eminescian, muncă ce se constituie ca un modest omagiu la cea de-a 113-a comemorare de la trecerea în eternitate a marelui poet.

Și avea să afirme cu toată certitudinea I.L. Caragiale că „generații întregi or să suie cu pompă dealul care duce la Șerban-vodă, după ce vor fi umplut cu nimicul lor o vreme, și o bucată din care să scoți un alt Eminescu nu se va mai găsi poate”.

Atunci, la prima lansare, am oferit antologia doar Bibliotecii „Liviu Rebreanu” și Bibliotecii Institutului de Științe ale Educației, dar am spus ca fiecare să-și lase adresa pentru că voi ruga autorul să mai trimită exemplare pentru fiecare participant. Domnul Ioan Drăgușin a răspuns cu plăcere la această solicitare, bucurându-se că rodul muncii sale va fi răspândit în mai multe localități basarabene.

O altă prezentare a aceleiași antologii *Eminescu doinește...* am făcut-o și pentru o parte din carabinierii în termen de la Unitatea specializată 1001, care, cel puțin de două ori pe săptămână, frecventează Biblioteca „Liviu Rebreanu”, aceasta dovedindu-se a fi o gazdă primitoare și formatoare de lecturanți pasionați. Am oferit și pentru Biblioteca Unității 1001 darul eminescian.

Țin să menționez că autorul a donat cartea și unor scriitori de la Chișinău.

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 3, vol. 44, semnat R. PELINEANU)

O AMINTIRE CARE DĂINUIE: VICTOR DUMBRĂVEANU

PROZATORUL, ESEISTUL, PUBLICISTUL Victor Dumbrăveanu s-a născut la 20 august 1946, în satul Corlăteni, județul Bălți (ulterior, raionul Râșcani), într-o familie de țărani, foarte buni gospodari. În 1968 a absolvit Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova. A început să scrie din școală, a continuat și în anii de studenție, astfel că i-a fost ușor să se angajeze pe post de redactor la mai multe ziare și reviste, chiar din ultimii ani de studii în capitală: *Moldova socialistă* (1966-1972), *Tinerimea Moldovei* (1972-1977), revista *Moldova* (1977-1986). A fost redactor-șef la revista *Orizontul (Columna)* (1986-1991), redactor-șef adjunct la *Business glob*, *Curierul de seară* (1991-1996), a fost consilier la Ministerul Culturii (1991-1996). În ultimii ani a lucrat redactor și redactor-șef adjunct la ziarul *Capitala* și la revista *Moldova*.

A debutat cu povestiri și nuvele în *Tinerimea Moldovei*, *Cultura* și *Moldova socialistă*. Editorial a debutat cu volumul de nuvele *Insula de coral* (1975). Are semnate peste douăzeci de cărți, între care romanele *Strigătul de pe celălalt mal al dragostei* (1977), *Numește fericirea altfel* (1980), *File de adio* (1981), *Nesomnul bărbașilor* (1985), *Pasărea din noi* (1987), *Îngerii de gheață – romanul unui licean singuratic* (2008); volumele de povestiri *Casa cu fața spre ispită* (1993), *Trăim ultima dată* (2002), *La Paris, la neamuri. Jurnal de impresii, note, opinii* (2002), *Leția de amor* (2010), *Jurnal ironico-sentimental* (2010), volumele de publicistică *Orele de dimineață* (1978), *Trenul ce aduce primăverile* (1980), *Minunile Meșterului Întrece-Timp* (1985), *Dor de casă* (1989) ș.a. A scris și cărți pentru copii: *Vornicel la nunta badei* (1988), *Puștanii* (1998) ș.a.

Într-o referință, acad. Mihai Cimpoi scrie despre el: „Fără a folosi formule narrative sofisticate, pseudolivrești, Victor Dumbrăveanu rămâne fidel universului mic în care omul simplu trăiește cu toate fibrele sufletului drame sentimentale, înstrăinare, momente de bucurie, dragoste și împlinire, dar și de «eclipsă», de neliniște și dezamăgire, de patimi subjugătoare și eliberări de ele: sunt file de viață simple, notate cu lirism, umor și cu credința povestitorului că și ungherele tănuite ale universului intim merită radiografiate și fixate ca niște cazuri întâmplare pentru sine, dar și pentru alții.”

Scrierile lui Victor Dumbrăveanu sunt trăiri profunde și bat la poarta inimii, îndeamnă cititorul la curățenia trupului și a sufletului, ele sunt captivante și se lecturează cu ușurință.

Scriitorul a fost un mare și bun prieten al bibliotecilor. Considera Biblioteca o a treia casă în lumea fascinantă a cărților. Majoritatea volumelor și le-a lansat mai mult în biblioteci, decât în librării sau la Uniunea Scriitorilor. Uneori

lansa o carte în serie la mai multe biblioteci. De exemplu, romanul *Îngerii de ceață* a fost lansat în premieră la Biblioteca „Ovidius”, au urmat apoi lansări la „Transilvania”, „Onisifor Ghibu”, BM „B.P. Hasdeu”. Biblioteca „Ovidius” a elaborat și editat Biobibliografia *Victor Dumbrăveanu*, de care s-a bucurat foarte mult. Era mereu prezent și la lansările colegilor săi, vorbea cu multă căldură și obiectivitate despre fiecare.

În ultimul an Victor Dumbrăveanu scria un roman de proporții despre Leonid Ilici Brejnev, se știe că acesta și-a început cariera de lider comunist în RSSM. De fiecare dată când ne întâlneam îmi vorbea despre ce a mai descoperit în dosarele secrete, mă invita să-mi citească cele mai interesante pagini. Considera că acest volum va fi romanul vieții lui. Amânam lectura pe altă dată, spunându-i că voi accepta cu bucurie să fiu printre primii cititori și să prezint romanul. Era în plină forță de creație, nimeni n-ar fi putut bănuși, nici chiar el singur, că o boală grea și necruțătoare o să-l treacă din rândurile noastre în lumea celor drepti.

Între alte lucrări, schițe, proiecte rămase în sertar, am găsit și o recenzie la monografia mea *Pelinia – nume de legendă*, nepublicată. Ultimii trei ani de școală i-a făcut în satul meu de baștină, am avut chiar același profesor de limbă și literatura română, regretatul Petru Bacoș.

Sper că de acolo din cer Victor se va bucura să-și vadă această minunată recenzie, o părticică din truda-i de pe urmă, în revista *Curtea de la Argeș*, editată de scriitorul acad. Gheorghe Păun. Vorbind despre *Pelinia*, i-a fost imposibil să nu-și depene și unele amintiri dragi sufletului și inimii lui generoase despre foștii colegi de școală, despre profesori, despre prietenii din acest sat. M-a impresionat mult că toți acei colegi de școală cu traiul în capitală și nu numai, se întâlneau foarte des, își spuneau păsul și se ajutau reciproc, mai rar o astfel de prietenie. Și acum se întâlnesc, uneori și la cimitir, la mormântul lui Victor, aprinzând câte o lumânare și regretându-i plecarea prea devreme.

În amintirea noastră, a celor care l-am cunoscut și am lucrat împreună, el rămâne o prezență luminoasă, plină de har și de bunătate.

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 4, vol. 45, semnat R. PELINEANU)

LECTURA ESTE MUNCA ȘI STILUL MEU DE VIAȚĂ

Un dialog cu Lidia Kulikovski, directoarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”

S-A NĂSCUT LA 10 MARTIE (în buletinul de identitate: 8 martie) 1951, în satul Nicoreni, raionul Drochia, în familia lui Leonid și Nina Ataman. După absolvirea școlii medii din satul natal își continuă studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, specialitatea biblioteconomie și bibliografie. În 1973 termină cu mențiune studiile superioare, privilegiu care-i oferă posibilitatea să-și aleagă locul de muncă, optând pentru funcția de bibliotecar la Biblioteca Municipală (fostă biblioteca orășenească „A. Jdanov”) din Chișinău. După căsătoria cu inginerul Victor Kulikovski se transferă în 1978 cu munca și traiul în Cahul. Aici lucrează la biblioteca raională, mai întâi în calitate de șef al secției de achiziții, iar apoi director. În 1982 revine la Chișinău din nou la Biblioteca Municipală. Lucrează metodist, pe urmă șef al departamentului pentru achizițiile de carte.

Din martie 1990 este aleasă în funcția de director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, pe care o deține până în prezent. Din start se angajează în reorganizarea sistemului municipal de biblioteci, alcătuit din 30 de instituții de profil, pledând pentru standardele europene. În colaborare cu biblioteci și consilii județene din România, inaugurează primele biblioteci de carte românească – „Transilvania”, „Onisifor Ghibu”, „Ovidius”, „Târgoviște” ș.a. În prezent sunt nouă astfel de instituții. O altă direcție de activitate ține de deschiderea unor biblioteci pentru reprezentanții etniilor conlocuitoare: rusă, ucraineană, bulgară, găgăuză, polonă, bielorusă ș.a. În sistemul de filiale au fost deschise sau reorganizate o serie de biblioteci specializate: Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi”, Biblioteca Publică de Drept, Centrul Academic Internațional Eminescu, Centrul de carte germană, Centrul de informații economice, Centru de informații europene, precum și mai multe subdiviziuni (săli specializate) de literatură pentru copii și adolescenți, de carte religioasă, didactică etc.

În 2002 fondează publicația trimestrială de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*, care a evoluat de la o simplă broșură la o revistă cu peste 200 de pagini. În 2003 susține teza de doctor în științe pedagogice, intitulată *Evoluția serviciilor de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate: Istorie. Prezent. Tendințe*. Este autoarea a unor importante proiecte de cercetare bibliografică, coordonator național al proiectelor europene *PULMAN*, *C@LIMERA*, *Public Library Development Project* ș.a., precum și a peste 600 de studii, bibliografii, articole, eseuri etc., inclusiv șapte volume de autor. Alături de munca de cercetare științifică, desfășoară o fructuoasă activitate didactică, în calitate

de conferențiar universitar la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Catedra de biblioteconomie și asistență informațională. Este deținătoarea unor prestigioase distincții și premii: „Lucrător Emerit al Culturii”, medalia *Meritul Civic*, ordinul *Gloria Muncii*, Premiul European *Managerul secolului XXI*, Premiul *Petre Andrei* al Universității cu același nume din Iași, Premiul Mare al Salonului Internațional de Carte pentru Copii „Ion Creangă” și al Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova ș.a.

În aprecierea cercetătorului Iurie Colesnic, „Lidia Kulikovski este un manager înăscut și un bibliotecar de vocație. Împacă aceste două profesii datorită unor calități pe care le poți întâlni numai la oameni cu adevărat ai cărții. Dincolo de inteligență, are dânsa o apreciabilă deschidere spre om, spre acel consumator de informații care intră în bibliotecă în speranța de a găsi răspunsuri la zecile lui de întrebări”.

Noi am încercat să aflăm răspunsul doar la 16.

Dnă director, de-a lungul anilor, ați susținut numeroase conferințe, comunicări, prelegeri, discursuri, în fața unui public divers cu prilejul multiplelor ocazii, acestea parcă curgând dintr-un izvor bine îngrijit, care lectură se cheamă. Câte tone de cărți, căci de kg nici nu poate fi vorba, ați citit cu ochii minții?

Foarte multe..., cred că o întregă bibliotecă. Țin să precizez că bibliotecarul are mai multe feluri de lecturi: lecturi profesionale pentru a cunoaște autorii și cărțile lor pentru a fi recomandate grupurilor de cititori; lecturi pentru suflet – referințe de autori, opere, domenii – pentru a fi *a la page* – cu ce se întâmplă în literatura și cultura universală; lecturi pentru dezvoltare personală; lecturi ale literaturii de specialitate etc. Un bibliotecar care nu cunoaște cărțile (oricare ar fi tipul de lectură prin care le cunoaște) este aidoma omului care trăiește într-o casă plină de străini și care nu comunică, ca într-un labirint necunoscut. Iată de ce lectura este munca și stilul meu de viață.

Nu asta, de fapt, vroiam să vă întreb la început. Mi-am amintit de mama Dvs., de un episod povestit despre ea și felul în care a primit nu un car, dar un autocar întreg de oaspeți neașteptați. Ce a făcut mama Nina, care avea puțin timp să se pregătească când ați telefonat? A chemat de urgență câteva rude și vecine și a început „porăiala”: sarmale, plăcinte, tocăniță... nu știu să le înșir pe toate, că n-am fost de față, atâta știu că musafirii și-au lins degetele, de gustoase ce erau bucatele, servite în casa mare. Cine ar mai fi în stare să facă asemenea gesturi în plină economie de piață? Deci, despre părinți să vorbim, căci lor le datorăm principalul – viața, despre atmosfera din casa părintească...

Mama mi-a transmis prin gene multe calități de-ale ei: atitudinea responsabilă față de muncă, generozitatea. Acum că nu mai este, le protejez ca și cum ar fi niște lucruri lăsate moștenire pe care trebuie să le îndreptățesc.

Și ce calitateți ați moștenit de la tata?

Bunătatea și dragostea pentru lucrul făcut. Despre vizita la baștina mea, mai bine zis la casa părintească, ce să vă spun? Am fost la Cernăuți cu un autocar plin cu personalități din Transilvania, veniți la Zilele Bibliotecii noastre „Transilvania”, le-am organizat o excursie. La întoarcere, ca să nu căutăm un loc pentru prânz, am rugat-o pe mama să se gândească ce le poate oferi colegilor mei din România. Ea m-a întrebat: „Da garantat veniți?” I-am zis: „Sută la sută, cum să nu venim?” Atâta a fost dialogul. Când am intrat glorios, cântând, în satul meu de baștină Nicoreni (oaspeții noștri nu știau nimic), la poartă erau mulți oameni adunați – toată mahala. În fața casei, ca niciodată, foarte frumos înflorise busuiocul, care te pirona în loc cu mirosul lui puternic, iar mama, cu steble în mână cânta: „Busuioace, busuioace / De te-oi rupe, nu te-i coace, / Da de ce să nu mă coc? / Dacă-s floare de noroc.” Am fost invitați în casa mare – mesele doldora de bunătați, femei trebăluind... Din cuptor se aduceau sarmale, plachie, babă albă, babă neagră, o cratiță de două căldări cu zeamă, răcitură. S-a mâncat și s-a cântat ca în tinerețe la hramuri, cum ziceau părinții mei. Și acum colegii din România își amintesc cu drag, cu admirație și uimire de acea întâlnire cu busuioc.

La alegerea profesiei eu am avut mai multe opțiuni: să mă fac judecător, apoi artist dramatic, dar în primul rând, să însușesc jurnalistică. De ar fi s-o i-au de la capăt, aș începe probabil cu aceeași greșală. Când ați decis să vă faceți bibliotecar, această profesie, în ciuda rolului important de formator, nu se bucura de prestigiul pe care îl merita.

În îndepărtatul an 1969 profesia de bibliotecar era la fel ca alte profesii pedagogice, era chiar și concurs – nouă candidați pe un loc la facultatea de filologie, că la filologie se făcea biblioteconomia. Eu nu am greșit că am făcut biblioteconomie. Cu anii m-am convins că am făcut ceea ce s-a pretat unei ocupații de suflet. Și, niciodată, nu m-am simțit profesional sub nivelul altei profesii.

Ce modele ați avut în viață?

Foarte multe modele, pentru că la fiecare etapă a vieții ele se schimbă în funcție de ocupații, de oamenii pe care îi ai în preajmă, de ce citești etc. Pot spune că am avut modele din diverse epoci, prin lecturi – de la spadasini la conducători de oști, regi, profesori, scriitori, pictori, filosofi; din viață – țărani simpli din satul natal, din satul soțului. Modelele nu pot fi urmate, pot servi doar ca exemple de comportament în diferite situații. Modelele nu pot forma omul. Părinții (pentru mine cel puțin) sunt și modele, și formatori în faza incipientă umană. S-a descoperit de curând, în Marea Britanie (cercetări făcute asupra a 4000 de conducători), gena cu denumirea Rs4950, care se moștenește din tată în fiu, este gena oamenilor care își asumă responsabilități, care iau

decizii rapide și sigure. Oamenii cu această genă se descurcă foarte bine în calitate de conducători. Cred că o am...

Credeți că asemenea cercetări trebuie efectuate și asupra politicianilor – conducători de la noi?

N-ar fi rău, dar de unde să luăm cercetători...

În glumă, dar mai mult în serios, se spune că Lidia Kulikovski e mama bibliotecarilor din Chișinău sau mai concret: când spui Biblioteca Municipală subînțelegi Lidia Kulikovski, și invers...

Dacă ar fi fost altcineva director, la fel s-ar fi spus și despre el. Când lucrezi cu pasiune te identifiți cu instituția, ești parte, fiind parte lași amprente (realizări) în activitate, iar oamenii le recunosc.

Dacă generațiile de ieri-alaltăieri, benevol, nesilite de nimeni, „pierdeau” timpul în biblioteci în căutarea înțelepciunii, astăzi instituțiile de profil au numeroase proiecte, programe, activități culturale, menite să-i atragă pe cititorii – mai nou numiți utilizatori, dar care se lasă „trași de mânecă”. Știi că realizați tot felul de sondaje, prezentați-ne câteva din cele mai interesante exemple.

Înainte erau prea puține tentațiile asupra timpului personal al omului și Biblioteca era singura instituție de cunoaștere și informare. Globalizarea și tehnologia implică omul de la distanță în evenimente, lucruri mai atractive, deși fără substanță, fără importanță, făcându-i părtași la ele. Multora le place și devin dependenți de zappinguri, talk-show-uri, telenovele, deși înțeleg că pierd timp, dar le place implicarea fără efort.

Biblioteca cere implicare intelectuală, căutare, lectură, studiu. Se spune că înainte cititorii căutau biblioteca, acum biblioteca este în căutarea cititorului. Mă refer la bibliotecile care-și asumă responsabilitatea de formare și dezvoltare a omului. Da, omul găsește, după părerea lui, ce-i trebuie în internet, omul grăbit, care se mulțumește cu date superficiale, de proastă calitate. Dar încă nu s-au terminat oamenii studioși, oamenii care, cu orice preț vor să facă carte, să se dezvolte, să răzbată – ei au nevoie de biblioteci. Lumea virtuală astăzi atrăgătoare, mâine va ajunge plicticoasă. Biblioteca își caută, alături de funcțiile sale tradiționale, nișa noilor preocupări, servicii, orientări. Sunt sigură că va izbuti să devină utilă și în continuare.

Care sunt acele proiecte cu valoare adăugată?

Tocmai cele care oferă diversitate, atractivitate, experiențe. Omul are nevoie să fie ascultat, are nevoie să împărtășească altora ceea ce știe cel mai bine a face, să-și facă cunoscut operele, preocupările, să-și exprime liber punctul de vedere pe diferite aspecte. Aici biblioteca vine cu proiecte de socializare, oferă spații de expunere, implică oamenii în dezbateri, ateliere unde învață ceva: ceramica, desenul, broderia, scrisul, comunicarea publică, psihologia, limbi moderne și

multe altele, activități orientate pe interese individuale de dezvoltare, care au rol transformator.

Ce ați fi vrut, dar n-ați reușit să faceți? De ce oare acea clădire, în care mai pălpâie istoria de odinioară și se mai aud șoptit vocile și pașii lui George Enescu, Ion Minulescu, Maria Cebotari, Constantin Stere, Mihail Sadoveanu etc. etc., nu s-a dorit a fi păstrată și reparată adecvat, ca o bijuterie arhitectonică monumentală? Mă refer la spațiul Bibliotecii Municipale, din care au rămas doar o parte din birouri și sala de lectură.

Ați sugerat și răspunsul: mi-am dorit din anii '90 ai secolului trecut să aibă Chișinăul o Bibliotecă, pentru că o merită! Dar decidenții au alte viziuni asupra orașului – să fie fără gunoi, cu troleibuze bieloruse, cu șapte brazi la Anul Nou, cu Circ, cu Valea Morilor... Sunt toate pentru chișinăuieni, recunosc, dar nu și pentru cultura, sufletul și dezvoltarea lor.

O întrebare mai mult tradițională decât provocatoare: de ce vă temeți, dna Lidia Kulikovski?

Ar fi poate prea patetic să spun că mă tem de viitorul țării și banal – că mă tem de sănătatea familiei mele, dar așa este. Am ajuns la o vârstă când îți dai seama că viitorul e mult mai mic decât trecutul și deci, sunt prea puține lucrurile de care să-ți fie teamă. Cele mai importante s-au produs, cele care vor veni nu le cunosc ca să mă tem de ele.

Autorul Dvs. preferat este Borges, motivația o știu, el și-a închipuit Biblioteca ca un paradis, l-ați coborât de pe pedestal, aveți un alt idol literar?

Unul din preferați. Se zice că bibliotecarul nu poate avea dreptul să aibă scriitori preferați, pentru că se supără ceilalți... și să știți că chiar e așa. Eu nu consider nicio carte proastă. Amintesc aici câteva din principiile biblioteconomiei: fiecare carte are cititorul său; fiecare cititor are cartea sa. Cititorul bibliotecii este pestriț, ca și lumea, divers ca intelect, interese și preocupări. Nu întotdeauna el alege sau acceptă să citească o carte bună din punctul de vedere al criticilor, o carte premiată la diverse saloane literare. El alege în funcție de nivelul său intelectual, alege cu inima și din necesitate. Bibliotecarul nu face excepție.

Acum autorii mei preferați sunt cei din domeniul managementului – nu scap niciun autor și niciun titlu de management. În rest, recitesc din Jorge Luis Borges, Gabriel García Márquez, Jorge Amado, Dan Puric, Haralambie Moraru, Iulian Filip, Vasile Romanciuc, Mario Vargas Llosa, Mihai Eminescu (doar din ultimele recitiri).

Știu că una din marile pasiuni vă sunt florile, nu numai le admirați, dar le și cultivați, la îngrijiți, le creșteți, dar cele mai dragi, vorba cântecului popular, vă sunt cele două fete, cărora le purtați dorul, căci sunt departe.

Am crescut fete și mă mândresc cu ele, am crescut fete să-mi văd continuitatea. Am reușit, dar am și pierdut. Fetele au făcut școli în străinătate, au rămas să muncească acolo, sunt departe, le duc dorul, chiar dacă ne vedem zilnic prin Skype; chiar dacă recent ne-a vizitat Victoria, cea mică, și la puțin timp după aceasta – cea mai mare, fiica Dumitrița, cu nepoțica Maria, venite din Spania. Am rămas acasă cu soțul – unicul umăr de sprijin acum, când am mare nevoie. Am rămas și cu florile din grădină, cu ele vorbesc, le îngrijesc și ele îmi răspund, înflorind mai abundent și mai frumos ca la alții.

În cazul cuplurilor reușite de familie, deseori se spune, a avut noroc de... avându-se în vedere soțul sau soața. În familia Kulikovski cine a fost cu norocul în frunte?

Nu m-am gândit... Astăzi pot spune, comparând cu experiența altor femei, că am avut noroc de soț, de copii. În genere, am avut noroc întotdeauna de oamenii din jurul meu. Succesul meu profesional s-a clădit nu doar pe abilitățile, cunoștințele sau ambițiile mele, dar, mai întâi de toate, pe susținerea multor, multor oameni.

Cum este apreciată revista „Moldova” în cadrul Bibliotecii Municipale?

Se citește... Or, acesta este indicatorul de apreciere a unei publicații – cititorii ei. O citesc cu drag și bibliotecarele. O consideră o sursă de inspirație, de idei noi, spațiu de promovare și valorificare a personalităților. Cititorul simte revista dacă e făcută cu dragoste, cu deschidere pentru public. Revista *Moldova* este percepută ca o publicație creată cu pasiune și dăruire profesională.

Iată-ne ajunse pe ultima sută de... litere, cu ce frază de încheiere doriți să încununăm acest dialog?

Dacă în ce faci în viață depui suflet și dăruire, rezultatele nu se las așteptate, vă asigur!

(Moldova, mai-iun. 2013; Rogac R. Alte punți de suflet. București, 2014)

COPIII CITESC O CARTE CU IANOȘ ȚURCANU

RECENT LA SEDIUL CENTRAL AL BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. Hasdeu” din Chișinău a fost dat startul celei mai mari campanii de lectură *Chișinăul citește o carte*, la care au fost prezenți toți cei trei scriitori, care și-au prezentat cele trei cărți, desemnate pentru această amplă manifestare, care se va desfășura pe etape în toate cele 27 de filiale ale instituției-mamă. Pentru elevii claselor gimnaziale și liceale au fost propuse romanul *Negru și Roșu* de Val Butnaru, culegerea de proză scurtă *Tunica portocalie* de Lucreția Bârlădeanu, iar micuții de la ciclul primar sunt îndemnați să citească *Dansul florilor* de

Ianoș Țurcanu – un buchet frumos de poezii ale autorului cu ilustrații de Olga Cazacu.

Zilele trecute, la Biblioteca „Ovidius”, campania amintită mai sus a debutat cu o întâlnire a poetului Ianoș Țurcanu cu picii din clasele I D și a II-a C de la Liceul Teoretic „Mihai Viteazul” din capitală, ghidați de învățătoarele Ruslana Sârbu și Adriana Moscalciuc. În calitate de gazdă directoarea Liuba Ciobanu i-a salutat și le-a spus că în fondul Bibliotecii mai sunt și alte cărți de acest autor, bunăoară: *În palat la Verde Împărat; Doi lei; Fulgul fermecat; Cântec de-nceput; Motanul-navigator; Alfabetul vesel; Zece frați neastâmpărați; Insula Madagascar; Animale sentimentale* etc., pe care oricând le pot lua cu împrumut acasă sau citi la bibliotecă. Elevii au venit cu lecția pregătită: un frumos recital de poezie țurcăneană, inclusiv versuri din *Dansul florilor*, carte apărută recent la Editura „Pruț”, iar în schimb au avut posibilitatea să procure cărți, să obțină autografe și să asalteze autorul cu zeci de întrebări legate de debutul poetic școlar, de prima dragoste, de inspirație, de baștină, de prima învățătoare, de cărțile citite etc., etc, fiind totodată provocat să-și amintească multe întâmplări hazlii pe care le-a avut la vârsta lor. De exemplu, în clasa a IV-a, visând cu ochii deschiși de mic să devină scriitor, mama i-a cumpărat un caiet gros, pe coperta căruia el cu litere mari de tipar a notat: Ianoș Țurcanu *Opere alese*, intenționând să scrie romane, povestiri, poezii, piese la acea vârstă a copilăriei. A recunoscut cu zâmbet că acestui proiect nu i-a fost sortit să se îndeplinească, de altfel, nici cu dragostea din copilărie nu prea a avut succes: fetița de care s-a îndrăgostit nu-i acorda nicio atenție, motiv pentru care s-a supărat rău și a abandonat sentimentul pentru a altă vârstă și vremuri mai bune.

În toamnă se va desfășura o conferință de totalizare a campaniei *Chișinăul citește o carte*, unde vor fi premiați cei mai „înrațiți” cititori, selectați în cadrul colocviilor de lectură, așa că toți elevii, nu doar din Chișinău, sunt îndemnați să citească pentru ca să înțelească.

(*Literatura și arta*, 9 mart. 2017)

MITROPOLITUL GURIE – OPERĂ ZIDITĂ ÎN DESTINUL BASARABIEI

LA SEDIUL CENTRAL AL BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. Hasdeu” din Chișinău, la invitația Asociației Obștești „Mitropolitul Gurie Grosu”, cu prilejul celei de-a 140-a aniversări de la nașterea Mitropolitului Gurie Grosu, s-au adunat într-un număr impresionant istorici, scriitori, preoți, bibliotecari, pentru a cinsti memoria marelui teolog, cărturar și fiu al neamului. Personalitatea

Mitropolitului Gurie al Basarabiei a revenit în actualitatea publicului și a cercetătorilor două decenii în urmă, în parte, grație și străduințelor descendenților marelui prelat, Igor și Silvia Grossu, fondatorii organizației care-i poartă numele. Până în prezent s-au întreprins mai multe acțiuni întru înveșnicire: Gimnaziul din satul de baștină Nimoreni, din raionul Ialoveni, îi poartă numele, de asemenea, o stradă din cartierul Telecentru al capitalei; consătenii i-au dezvelit un bust, iar la Hâncești se înalță o Troiță. Dintre manifestările spirituale putem aminti de simpoziioanele științifice la nivel național din anii 1998 și 2007, editarea culegerii de studii *Pastorul de Neam* de Vasile Malanețchi, directorul Muzeului Național de Literatură „Mihail Kogălniceanu”, și a studiului *File din istoria unei biserici și a unui mitropolit* de Veronica Boldișor, colaboratoare la instituția amintită mai sus.

De o altă dimensiune valorică este proiectul scoaterii în lumina tiparului a operei mitropolitului prin trilogia cu semnificativul generic *Mitropolitul Gurie – misiunea de credință și cultură*. Primul volum astfel intitulat a fost editat în 2007, la Editura „Epigraf” – ofrandă comemorativă la aniversarea a 130-a de la naștere și care cuprinde evocări ale unor importante fețe bisericești, scriitori, cercetători. Și iată că după un deceniu, la un nou jubileu, prin nemijlocita hărnicie a coordonatoarei Silvia Grossu și prin contribuția dr. în istorie Maria Danilov, la aceeași editură, apare cel de-al doilea volum *Mitropolitul Gurie – operă zidită în destinul Basarabiei*, care a fost lansat în cadrul reuniunii de la Biblioteca Municipală.

Înainte de a sublinia cele mai semnificative momente din luările de cuvânt, vom prezenta succint noua apariție editorială. Este o carte interesantă, frumoasă, voluminoasă – 320 de pagini, de o impecabilă ținută grafică, coperta fiind ilustrată cu o fotografie de epocă a ilustrului cărturar și prelat pe fundalul unei minunate imagini a interiorului Catedralei „Nașterea Domnului”, realizată de magistrul artei fotografice, dr. în economie Vasile Șoimaru. Din sumar: o *Prefață* de conf. dr. în istorie Silvia Grossu; *Argument* de dr. în istorie Maria Danilov; *Tabel cronologic – Mitropolitul Gurie*; *Repere din istoriografia Mănăstirii Noul Neamț* de dr. în istorie Maria Danilov; lucrări inedite de Gurie Grosu: *Istoria Mănăstirii Sfintei Înălțări a Domnului, Noul Neamț*, în traducere din rusă de Igor Grossu; *Momente esențiale din istoria tipăririi cărților moldovenești în Basarabia*. *Începuturile tipăririi cărților în Basarabia și înființarea Tipografiei Eparhiale Basarabene*, în traducere din rusă tot de Igor Grossu; *Câteva extrase din arhive despre școlile bisericești din Basarabia, înaintea anexării ei de către Rusia*; *Secvențe ilustrative din Bucoavna moldovenească*, cu caractere chirilice și din *Abecedar moldovenesc*, ediția 1918; partea I; varianta integrală a facsimilului *Abecedarului moldovenesc*, partea a II-a, ediția a V-a, revăzută și

corectată, 1925; *Treptele Scării Cuviosului Ioan Scărarul*, facsimil. Sumarul mai cuprinde *Valențele didactice ale activității culturale a Mitropolitului Gurie* de Silvia Grossu și Liliana Anghel și o serie de anexe, unde sunt inserate articole-elogii la împlinirea a 30 de ani de serviciu bisericesc, preluate din revista *Luminătorul*, *Bibliografie*, albumul cu poze de epocă și imagini de la evenimente comemorative. Voi menționa în mod deosebit că anul acesta se împlinesc 100 de ani de la apariția în Basarabia a primului abecedar alcătuit de Gurie Grosu, intitulat *Abecedar moldovenesc anul întâi de școală*, care a cunoscut opt ediții. Tot zece decenii se vor împlini anul acesta, la 21 noiembrie, de la Tedeumul oficiat de Mitropolitul Gurie la deschiderea ședințelor Sfatului Țării, urmat de o cuvântare a Înalt Prea Sfințitului.

Lansarea volumului II a fost moderată de Vasile Malanețchi, directorul Muzeului Național de Literatură „Mihail Kogălniceanu”, potrivit pentru punerea accentelor și ca istoric literar, dar și ca un cercetător care nu numai că a studiat, dar a și scris despre Mitropolitul Gurie, prezentându-l ca pe un erudit cărturar al timpului.

Datorită efortului intelectual al acestui neobosit om al credinței, părinții, bunicii și străbunicii noștri au avut șansa ca, în baza *Abecedarului* și a *Bucoavnei*, după un veac de înrobire lingvistică rusească, să învețe în limba mamei. În luarea sa de cuvânt, acad. Mihai Cimpoi a arătat că istoria noastră cunoaște o întreagă pleiadă strălucită de ierarhi, începând cu Dosoftei, Alexei Mateevici, Antonie Plămădeală, Nestor Vornicescu ș.a., care ne-au lăsat un prețios tezaur. *Limba noastră* a lui A. Mateevici a devenit imnul Republicii Moldova, de altfel, muzica aparține unui alt ilustru preot Alexandru Cristea, apreciat de Mitropolitul Gurie. Cel mai mare merit al Mitropolitului, a subliniat domnul academi-cian, este introducerea limbii române ca disciplină la Seminarul Teologic, ceea ce nu a plăcut mai-marilor săi și a grăbit exilarea lui la una din mănăstirile rusești. „Salut apariția acestui volum, considerație familiei Grossu pentru efort întru apariția lui”, a mai menționat domnul M. Cimpoi. În context, dna Silvia Grossu a specificat că unele momente din celălalt surghiun al său Mitropolitul Gurie le-a notat într-un jurnal, găsit recent la mănăstirea Nămăiești din Oltenia. Cel care l-a pus în valoare și l-a editat este Înalt Prea Sfințitul Calenic, Mitropolit al Argeșului și Muscelului. Jurnalul va fi inclus în ultimul volum – *Mitropolitul Gurie – procesul și apărarea mea* – al trilogiei, aflat în etapa de pregătire.

Dna Silvia Grossu și-a exprimat satisfacția în legătură cu faptul că în diverse localități din republică au loc manifestări de comemorare a Mitropolitului Gurie: conferințe, serate duhovnicești, expoziții dedicate vieții și activității lui. Referindu-se la cuprinsul volumului proaspăt apărut, doamna conferențiar a

spus că i-a fost greu să aleagă cele mai reprezentative lucrări din bogata-i zestre spirituală, una dintre ele este *Abecedarul*... în câteva ediții, care a stat la baza reformei școlare din 1917. Spre surprinderea și bucuria doamnei Silvia Grosu, în numeroasele expediții de cercetare prin sate pe care le-a făcut pe urma pașilor Mitropolitului Gurie, a întâlnit și nonagenari care cunoșteau nu din auzite *Abecedarul*, dar pe din afară. (Și mama mea, născută în 1913 și decedată în 1995, Dumnezeu s-o odihnească, a învățat după prima ediție a *Abecedarului*. Mult timp s-au păstrat în pod file din acesta și alte cărți românești, fără coperte, pentru a nu fi recunoscute, pentru că toate cărțile românești fuseseră interzise.)

„N-am putut cuprinde necuprinsul, am scos la lumină doar partea de sus a aisbergului”, a recunoscut dna S. Grosu, mulțumindu-le tuturor pentru încurajare, ajutor și participare, în special, istoricilor Ion Negrei și Maria Danilov, preotului Andrei, care a susținut la București teza de doctorat consacrată vieții Mitropolitului Gurie, studenților de la Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării a Universității de Stat din Moldova, care în cele 15 ediții ale Simpozionului științific *Presa națională – promotoare a revirimentului cultural din Basarabia interbelică* s-au aplecat asupra filelor publicisticii vrednicului înaintaș.

Un alt vorbitor – Valeriu Matei, directorul Institutului Cultural Român „Mihai Eminescu” de la Chișinău, a detaliat: „Am spus și la Uniunea Scriitorilor (în colaborare cu Muzeul Național de Literatură «Mihail Kogălniceanu» lansarea cărții a avut loc și la sediul condeierilor, cu participarea lor activă și a istoricilor), că Mitropolitul Gurie a fost o personalitate polivalentă. A avut și dușmani. Istoria se repetă și astăzi. Și-a dus crucea cu demnitate și a avut un rol important în activitatea de revigorare a Basarabiei interbelice. Îl caracteriza efervescența căutărilor și profunzimea cunoștințelor, era un adevărat intelectual basarabean, parte integrantă a intelectualității române. Am convenit cu familia Grosu să întreprindem pași siguri către o monografie amplă *Gurie Grosu*, ne dorim la anul să inaugurăm bustul mitropolitului, fie lângă recentul monument restabilit a lui Alexe Mateevici, Simeon Murafa și Andrei Hodorogea din preajma Catedralei Metropolitane «Nașterea Domnului», fie vizavi. Mitropolitul Gurie a avut un rol deosebit, ca și Constantin Stere, la trezirea conștiinței naționale a basarabenilor, căci și atunci erau multe minți rătăcite. Să ne ajute Dumnezeu să consfințim și locul unde Mitropolitul Gurie la 27 martie 1918, a oficiat serviciul divin dedicat Unirii.”

Președintele Asociației Obștești „Mitropolitul Gurie Grosu”, ziaristul Igor Grosu, a înmănat *Diplome de onoare* pentru cei care au contribuit la editarea volumului, între care și directorului Editurii „Epigraf” dl Oleg Bujor, care, mulțumind pentru onoarea de a edita această carte, a mărturisit și felul în care

a lucrat la ea colectivul editurii, într-un termen record – trei săptămâni, bineînțeles, fără zile de odihnă. „Recunoștința mea are adrese concrete: cele două doamne – coordonatoarea Silvia Grossu și redactorul Ala Rusnac – și, bineînțeles, întreaga echipă editorială. Suntem în așteptarea volumului trei, vom depune aceeași muncă de dăruire totală, îndreptățită pentru a propaga o personalitate notorie despre care vorbesc, în primul rând, faptele.”

Istoricul Ion Negrei, autorul a numeroase lucrări despre personalități care au mișcat roata istoriei înainte, în special, din cadrul Sfatului Țării, a arătat că Mitropolitul Gurie prin opera sa ne-a plasat în circuitul românesc al valorilor, deci și în cel internațional. A comparat *Abecedarul* lui Gurie Grosu cu *Albinauța* lui Grigore Vieru și Lică Sainciuc (ilustrații). A fost cu adevărat un om al Bisericii, sub nicio formă n-a acceptat compromisurile, din această cauză a avut un conflict chiar cu Regele Carol al II-lea, care a fost foarte dur cu el și l-a trimis în surghiun. „Este o carte de zile mari, care face cinste istoriei noastre”, a concluzionat dl Ion Negrei.

În continuare moderatorul Vasile Malanețchi a dezvăluit că ideea edificării monumentului lui Ștefan cel Mare și Sfânt i-a fost sugerată sculptorului Alexandru Plămădeală de către Mitropolitul Gurie. Preotul Viorel Cojocar de la Catedrala „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” a destăinuit următoarele: „Atunci când am studiat la Facultatea de Teologie din Chișinău nu ni s-a vorbit despre Mitropolitul Gurie, am ajuns singur la el, mergând pe urmele lui. Astăzi cred că dețin cam vreo 95 de procente din fondul Gurie Grosu. Are și o pastorală – *Pastorală Unirii* –, pe care eu o propun s-o citească studenților de Ziua Unirii. „Sunt convins că Actul Unirii a început de la Catedrală, l-am putea numi pe Gurie Grosu Patriarhul Unirii. Articolele lui sunt actuale și acum, între alte misiuni bisericești a avut-o și pe cea de demascare a sectanților. E bogată și remarcabilă activitatea Mitropolitului pentru ca sub stăpânirea rusească să apară prima revistă bisericească în limba română – *Luminătorul*. Publicistica Mitropolitului Gurie nu și-a pierdut din actualitate, la *Luminătorul* a avut publicate peste 200 de articole. Aflându-mă la Mănăstirea Toplița, am cunoscut un călugăr, fost stareț al mănăstirii, care, la rândul lui, l-a cunoscut pe Mitropolitul Gurie. Am aflat multe lucruri interesante de la el, chiar și faptul că atunci când a fost nevoit să plece, a luat cu el doar *Ceaslovul* și *Psaltirea*, iar veșmintele i le-a dăruit nepotului Patriarhului Miron Cristea. Sunt astăzi încă și alte persoane care l-au cunoscut, se pregătește și un film cu mărturiile acestora. În prezent se lucrează la un bust care va fi instalat la Catedrala «Sfinții Apostoli Petru și Pavel». Mitropolitul a fost un călugăr adevărat, și-a consacrat total viața și activitatea credinței în Dumnezeu, motiv pentru care ar trebui să se deschidă dosar pentru canonizarea lui. Mitropolitul Gurie pentru cauza

Unirii a și murit. Aș sugera ca integral câteva numere din actualul *Luminător* să-i fie consacrate.”

În sală au fost prezenți mai mulți preoți, din partea cărora s-a făcut auzită propunerea de a organiza un pelerinaj la mormântul Mitropolitului Gurie de la Cernica, propunere întâmpinată cu aplauze, ceea ce a însemnat că numărul de doritori este mare.

Dna dr. hab. în filologie Ana Bantșă a ținut să completeze importanța evenimentului cu următoarele gânduri: „Mitropolitul Gurie a fost un adevărat luptător pentru luminarea basarabenilor. Ne regăsim în multe aspecte ale vieții cărțurarului. Noi mai ținem minte cum am obținut trecerea la grafia latină, este foarte interesant cum a luptat și Mitropolitul Gurie pentru aceeași trecere la grafia latină aproape cu un veac în urmă. Tot din acea perioadă e semnificativă educația prin intermediul Școlii împreună cu Biserica. E timpul să ne oprim mai detaliat la rolul bisericii în educația și cultura noastră. Am fost maritor când la Biserica «Învierea Domnului» de la cel mai mare cimitir din Europa – «Sfântul Lazăr» din Chișinău, supranumit «Doina» –, slujba s-a oficiat în limba rusă, fără solicitare. Este firesc ca limba română să domine în bisericile noastre, de aceea trebuie să fim mai atenți și receptivi la ceea ce se întâmplă în jurul nostru. E bine că 2017 a fost declarat de către Mitropolia Basarabiei Anul Mitropolitului Gurie. Există multe aspecte pe care încă nu le cunoaștem. Mă bucur de apariția acestei cărți și felicit pe toți cei care au contribuit la punerea ei la dispoziția publicului larg.”

Dna conf. dr. în istorie Maria Danilov a constatat că abia la apariția celui de-al doilea volum *Mitropolitul Gurie – opera zidită în destinul Basarabiei* se poate spune că a început cu adevărat valorificarea moștenirii lui, care aparține întreg arealului românesc. Apreciind munca tuturor celor implicați în editarea cărții, dânsa a remarcat, în special, și curajul descendentului mitropolitului, Igor Grossu de a transpune în română lucrările scrise în limba rusă ale înaltului prelat, care sunt de real folos în lucrarea de propagare a unei personalități de primă mărime în istoria și cultura neamului.

Către sfârșitul comemorării Igor Grosu și-a împărtășit amintirile din familie, legate de numele Mitropolitului Gurie. Surprinzător pentru public a fost mărturisirea că abia la 23 de ani a aflat că fratele bunicului, părintelui Andrei, este Mitropolitul Gurie. N-a știut că face parte din descendenții lui, pentru că părinții au evitat să-i vorbească, protejând astfel familia de răzburarea rușilor, care nu admiteau nici rostirea cuvântului român. În 1994 soții Grossu au mers la București pentru a căuta rudele apropiate, căutare care a durat mai mulți ani din lipsa de repere concrete, timp în care trei din moșii lor au decedat la o vârstă venerabilă. La Curtea de Argeș au găsit-o pe o mătușă, de peste 90 de

ani, dar care își amintea cu lux de amănunte perioada impusă de înstrăinare, astfel Mitropolitul Gurie și din eternitate a reușit să reunească rudele arborelui genealogic Grosu.

În contextul evenimentului de comemorare a înaintașilor, s-a înscris de minune minirecitalul interpretei de muzică folk Nătălița Croitoru cu melodii-le *Balada Basarabiei*, de marele pierdut Adrian Păunescu, și melodia lui Igor Grossu *Ninge, ninge*.

(*BiblioPolis*, 2017, nr. 1, vol. 64)

PRIMUL VERNISAJ – PRIMA PORTIȚĂ

MIHAI ONCIU, SANDA CEBAN, Victoria Onica, Dumitrița Zinaida, Adriana Popotneac, Doina Mândrean, Alisa Bivol, Daniela Nemțeanu și Natalia Fostică – acești nouă elevi de la clasa tinerei profesoare Alexandra Clapatiuc de la Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru” din Chișinău și-au sărbătorit cu sucuri și biscuiți primul lor vernisaj la Biblioteca „Transilvania” din sectorul Ciocana al capitalei.

Cele peste 40 de lucrări au fost expuse chiar de la intrarea în vestibul și au continuat în sala de lectură, astfel bucurând ochii și sufletul cititorilor.

Directoarea bibliotecii-gazdă a menționat că la „Transilvania” permanent se desfășoară multiple activități culturale, inclusiv expoziții din domeniul artelor frumoase ale artiștilor profesioniști, dar și ale tinerilor creatori. Felicitându-i cu ocazia primului lor vernisaj, în semn de încurajare și apreciere, le-a dăruit fiecăruia câte o diplomă și o carte, invitându-i la bibliotecă în calitate de exponanți, dar și de utilizatori.

Protagoniștii au primit mesaje de felicitare și din partea profesorilor Cristina Chilaru, Alexandra Clapatiuc, Oleg Cojocaru etc., care au venit să-i susțină și să le spună că este foarte important să-și expună lucrările în alte spații decât cele ale Liceului și să fie apreciați de vizitatori, arătând totodată că acest vernisaj constituie prima piatră pusă întru edificarea carierei profesionale de viitori artiști plastici, subliniind pentru toți cei prezenți că, anticipat, după o minuțioasă selectare, lucrările mai întâi au fost expuse în Galeria Metodică a Liceului Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”. Părinții, cadrele didactice și colegii au rămas încântați, cum a fost și publicul de la Biblioteca „Transilvania”. Liceul „Igor Vieru” are o frumoasă colaborare cu Muzeul Național ASTRA din Sibiu. Datorită acestui parteneriat de cinci ani elevii de aici au posibilitate să-și desfășoare practica de creație într-o tabără de creație din Sibiu.

În numele celor nouă colegi, Mihai Onciu a exprimat recunoștință profesorilor, mulțumindu-le pentru atenția și deschiderea sufletească pe care o manifestă pentru viitorul lor, apoi recunoștința verbală și-a îndreptat-o și asupra părinților, care își sprijină copiii pentru a-și dezvolta vocația, pentru că efortul material este considerabil, dacă ținem cont de scumpirea periodică a vopselelor, pensulelor și a altor ustensile necesare procesului de însușire a măiestriei artistice. Nu-mi rămâne decât să le doresc vacanța plăcută cu multă inspirație la lucrările practice. Se știe că prima expoziție este prima porțiță care se deschide către misterul și tainele carierei artistice.

(*BiblioPolis*, 2017, nr. 2, vol. 64)

TRIPLĂ LANSARE DE CARTE: NINELA CARANFIL, VLAD POHILĂ ȘI VALERIU RAȚĂ

ÎN MODERAREA SCRITORULUI VLAD POHILĂ și în prezența Marianei Harjevschi, directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, la Sediul Central al acesteia, a avut loc o frumoasă sărbătoare a cărții – lansarea a trei volume: *Bărbații din viața mea* (eseuri, portrete de creație, tablete, aduceri-aminte, omagieri; Chișinău, 2017) de Ninela Caranfil, *Elogiu lecturii* (editoriale din revista *BiblioPolis*. 2003-2015; Chișinău, 2017) de Vlad Pohilă și *Vibrații ecologice* (poezii pe tema ocrotirii și salvării mediului; Chișinău, 2017) de Valeriu Rață, eveniment care s-a dorit a fi și un omagiu adus instituției-gazdă, aflate în verva jubileului de 140 de ani de la fondare.

Publicul, select și numeros, invitat de către autori în mod separat, s-a pomenit în triplu beneficiu: participarea la trei lansări în loc de una, având posibilitatea procurării cărților și obținerii autografelor de la autori. Moderatorul, în calitate și de redactor, și de prefațator al cărții actriței Ninela Caranfil, a menționat între altele: „Aceasta e a treia carte de autor a protagonistei noastre. Pe toate trei le-am citit cu plăcere și le-am redactat, pentru cea din urmă am venit și cu prefața intitulată *O actriță dragă, printre oameni dragi*, am deschis, cum ar fi, ușa din fața casei, pentru a evidenția magia și spectacolul acestui volum.”

Cartea e structurată în câteva capitole: *Cei mai dragi*; *Cei dragi*; *Atitudini*; *Strict personal* și completată cu un material în loc de postfață – *Actrița Ninela Caranfil în oglinda unui volum pentru urmași*, semnat de Vlad Pohilă și Valeriu Rață, prilejit de apariția volumului *Ninela Caranfil, artista dorurilor noastre. Biobibliografie*, apărut în 2014 sub îngrijirea dr. în științe ale comunicării Mariana Harjevschi, coordonat de conf. univ. dr. Lidia Kulikovski. Autoarea are schițate, pe lângă portretele părinților și rudelor apropiate, încă vreo 50 ale

marilor personalități ale Neamului, în special, din mediul actoricesc. Partea a doua a volumului mai cuprinde *Referințe și aprecieri* despre activitatea artistei și *Iconografie*.

În replică, vorbitorii, rând pe rând, au adus cuvinte calde cărții scrise, făcând, totodată, un portret verbal bine conturat și celei care a lansat către publicul larg un nou copil spiritual. Colega de scenă, Victoria Pană-Usatiuc, a remarcat: „Am avut o plăcere extraordinară de la lectura acestei cărți. Îmi place denumirea cărții, ea este demnă și frumoasă și exprimă dragostea sinceră față de apropiați, omul din preajmă, de țară, de neam etc. Ninela a început cartea cum nu se poate mai bine – cu părinții, frații și surorile, casa, de fapt, casele părintești, căci au fost mai multe, grație solicitării serviciului medical al tatălui în mai multe sate ale raionului Cimișlia. Un alt compartiment inserează scrisorile poetului Anatol Ciocanu, scrise Ninelei din armata sovietică, satisfăcută, în Siberia, ca și mii și mii de tineri din RSSM. Poate cineva din critici sau scriitori vor încerca să scrie o monografie sau un roman despre acest mare cavaler al neamului Anatol Ciocanu, căci merită cu deplină măsură această favoare. În acest volum găsim multe lucruri interesante despre marii actori, trecuți în nemurire – o întreagă galerie: Victor Ciutac, Veniamin Apostol, Ion Ungureanu ș.a., care fac parte din generația de aur, dintre care a mai rămas în viață doar Valentina Izbeșciuc. Mai așteptăm o altă carte de la Ninela Caranfil, căci le scrie din suflet.”

Doamna profesoară de limba și literatura română Alexandra Tănase a venit, ca de obicei, cu un grup de discipoli de la Liceul Teoretic „Gaudeamus” din capitală care, prin impresiile despre carte și recitalul din aceasta, au demonstrat că au citit-o și au îndrăgit-o, însușind și unele sfaturi practice din experiența de viață a artistei. Doamna profesoară a detaliat în mesajul de felicitare următoarele: „M-am pornit la o lansare și am ajuns la trei lansări. Am citit cu ușurință cartea Ninelei Caranfil și mi-a plăcut. Cartea nu este un roman, cum mă așteptam, ci o confesiune, o deschidere a sufletului. Scriitura este cea mai bună formă de manifestare. Printre rânduri vedem cele mai importante momente din viața actriței. Vă îndemn să procurați și să citiți această carte.

În continuare voi reproduce pe scurt gândurile elevilor vizavi de cartea lansată:

- „Am citit cartea, îndemnată fiind de profesoara A. Tănase. M-a impresionat chiar de la primele pagini.”
- „Am înțeles că Doamna Scenei Naționalului din Chișinău a crescut-o singură pe fiica Laura, asigurându-i condiții bune pentru o copilărie și adolescență fericită, dăruindu-i toată dragostea și afecțiunea. De aici concluzia: actrița Ninela Caranfil este o femeie adevărată!”

- „Am îndrăgit poezia datorită Ninelei Caranfil, ascultând-o cu recitaluri de poezie, în special, din Lucian Blaga, la Biblioteca din cartier «Transilvania». Continui mereu să învăț de la această talentată actriță. Mă bucur să mă aflu la acest festin al Cărții, având posibilitatea să-mi exprim și opinia. Cartea mi-a plăcut.”
- „Volumul lansat acum emană o mare credință în oameni buni și ne poate servi drept model. Este bine să rămânem autentici, Ninela Caranfil anume așa este.”

Moderatorul a apreciat prezentarea cărții de către prof. Alexandra Tănase și discipoli ca pe o primă recenzie favorabilă.

Tenorul Mihai Munteanu: „Mă bucur că fac parte din rândul prietenilor Ninelei Caranfil și o felicit cu noua carte editată recent. Am citit-o atent și am dedus că este scrisă cu multă dragoste față de oameni. Ninela Caranfil are locul ei aparte, distinct, alături de marii artiști. Dintre rolurile nenumărate, cel mai mult mi-a plăcut rolul Oltea din spectacolul *Io, Ștefan cel Mare* de A. Gondiu, în regia lui I. Cibotaru. Voi veni cu drag și la alte prezentări ale acestei cărți.”

Ex-președintele R. Moldova Petru Lucinschi: „Ne cunoaștem cu Ninela Caranfil demult, ca de altfel și cu Anatol Ciocanu. Am avut cu el de împărțit patru ani o cameră la cămin în anii de studenție. Ninela Caranfil este sinceră, deschisă, insistentă. Denumirea cărții este ca o intrigă și sunt sigur că o mare parte dintre bărbații, care vor citi cartea, vor rămâne dezamăgiți. Am și lucrat o vreme împreună. „Ninela este persoana care vorbește de bine și în carte, și în viață. Sunt lucruri plăcute, unele grele și complicate, cu părere de rău, noi nu luăm aminte din lecția pe care ne-o oferă viața. Anii se adună, frumusețea sufletului rămâne. Vă doresc, dragă Ninela Caranfil, și în continuare să ne aduceți bucurii din scenă, de la microfon și din cărțile de autor”, a spus în încheiere vorbitorul.

Prof. doctor Ozea Rusu: „Ninela Caranfil de mai mult timp se ocupă în institutul nostru de practica arterapiei. Societatea noastră astăzi, mai mult ca oricând, e bulversată, de aceea are nevoie de adevăr, de carte, de cuvânt, de frumos. Sperăm ca și în continuare Ninela Caranfil să dezvolte cu succes arterapia. Pentru a-i balsama sufletul i-am adus miere de la Fântâna Albă”.

Valeriu Rață a citit din versurile proprii dedicate Ninelei Caranfil, făcându-ne și pe noi solidari cu ruga din ultimul catren: „Am să rog și eu, aici, în carte: / Pentru măiestrie și curaj / Să o țină Cel de Sus aparte, / Doar cu oameni buni în anturaj.”

Ninela Caranfil: „Vă mulțumesc că sunteți așa de mulți, mă bucur că ne unește Cartea. Exprim totală recunoștință lui Vlad Pohilă pentru prefață, redactare și moderare; lui Valeriu Rață pentru lecturare, artistului plastic Valeriu

Herța pentru copertă, lui Ion Vârlan pentru paginare și, nu în ultimul rând, bibliotecarelor pentru generozitate, care mi-au întins o mână de ajutor, mi-au acordat servicii gratis, mulțumesc fiicei Laura pentru sprijin și înțelegere. Mai ca tot omul, am și eu un viciu – impulsivitatea, din care cauză pe nedrept unori rănesc persoane nevinovate, regret și-mi cer iertare. Așa cum am apucat de la părinți, am început și eu să mă pregătesc de plecarea cea mare, am cumpărat unele lucruri, conform tradiției, am mai pus și niște bănuți la ciorap. Atunci când mă frământam cu ce mijloace să editez cartea, fiica mi-a zis: «Ia banii de la moarte și dă viață cărții!» Așa am făcut!

Încercasem să solicit ajutor de la câțiva mari afaceriști, dar când am văzut că mă tot poartă cu vorba, mi-am spus că onorabila vârstă pe care o am nu poate să-mi permită să cerșesc. Am fost din întâmplare cu cineva la o casă cu trei nivele a unui îmbogățit, cu lux mare, bazine, băi finlandeze, тренажоре etc. etc., dar... n-am văzut nicio carte pe nicăieri. Am cerut să ieșim cât mai repede de acolo și nu voi mai repeta experiența. Am scos la lumină cartea și cu ajutorul unor prieteni, și cu ajutorul lui Dumnezeu. «Orice creație se naște dintr-o lacrimă și durere», spunea Constantin Noica. M-am pătruns de acest adevăr mai ales la scrierea acestui de-al treilea volum. Eu nu sunt scriitoare, sunt actriță, dar am unele stări care mă predispun și mă provoacă la descoperirea tainei scriiturii, astfel îmi vine pofta de scris, mai ales, atunci când doresc să-mi exprim o atitudine față de o persoană, fenomen, schimbare etc.

Scrierea cărții are și ea o poveste. Într-o zi de iarnă, după repetițiile generale la un spectacol de Dumitru Crudu, lângă Primărie, am lunecat, căzând mi-am frânt mâna în două locuri și m-am pomenit cu ea în ghips pe două luni. Așa și n-am mai ajuns la premieră. S-a întâmplat să fie ruptă mâna stângă și mi-am zis că este un semn de la Dumnezeu că mi-a rămas nevătămată dreapta. Cu ea, zi de zi, am scris pe tot parcursul celor două luni – rezultatul e în fața dumneavoastră.

Mă bucur s-o văd în sală pe interpreta Zinaida Julea, pe dirijorul Petre Neamțu, pe Gheorghe Rusnac, pe Ludmila Scalnâi, pe primarul de Cimișlia Gheorghe Răileanu, pe colega mea de clasă Parascovia Colța, pe surorile Osoianu, vecinele mele, pe Eugenia Bulat, pe Gheorghe Sârbu ș.a. Vă mulțumesc tuturor. Sunt fericită. Eu v-am dăruit fluizii mei și acum simt cum îi primesc pe ai dumneavoastră.”

Moderatorul Vlad Pohilă și-a prezentat succint cea de-a doua carte de editoriale din revista *BiblioPolis*, ea fiind mai completă față de prima – *Arta de a pasiona cititorii*, cuprinzând perioada anilor 2003-2015, intitulată sugestiv *Elogiu lecturii*. Cele 51 de editoriale au în prim-planul lor Biblioteca, Cartea, Bibliotecarele, Cititorii, Apărătorii bibliotecii, Zidarii la cetatea cărții etc. În

cuvântul de după *Sumar*, în loc de prefață, intitulat *Deschizând ușa din fața casei*, autorul explică rolul editorialelor, rolul și importanța primei cărți, exprimându-și speranța că și cea de-a doua intrată pe valul lansării către marele public, va cunoaște aprecieri favorabile. Vl. Pohilă a conchis, parafrazând din *Sfânta Scriptură*: „Dacă lectură nu e, nimic nu e!”

Tot la începutul cărții autorul vine cu un argument indiscutabil: „Scriu despre biblioteci, pentru că e un subiect major.” La sfârșitul cărții autorul a inclus, și bine a făcut, eseul Iuliei Mărgărit *În slujba cărții și a culturii. Cetatea BiblioPolis din Chișinău și slujitorii ei*, completat de câteva aprecieri și o *Notă biografică*. Ediția a fost îngrijită de dr. Mariana Harjevschi și coordonată de conf. univ. dr. Lidia Kulikovski. Autorul a mulțumit tuturor celor care l-au ajutat la editarea cărții, în special, echipei din interior pentru lecturare lui Valeriu Rață, pentru copertă și machetare lui Ion Vârlan. În preambulul mesajelor de felicitare, Vlad Pohilă a mărturisit: „Mă gândesc cu recunoștință la atmosfera de acasă, prielnică pentru cărți și lecturi. Una din surorile mele a îmbrățișat această profesie atât de strâns, încât ajunsă la vârsta de odihnă binemeritată, nu se desparte de ea. Cartea este principalul în viața unui om, ea este cel mai bun prieten. Cartea *Elogiu lecturii* este o laudă cititului, de altfel, cel mai bine a spus-o în acest sens cronicarul Miron Costin: «Nu este mai frumoasă și mai de folos zăbavă decât cetitul cărților.» Mai pot spune că omul care citește este puternic, iar cel care nu citește este slab. Având în vedere că Ninela Caranfil este vecină de scară la blocul în care locuiesc, aș dori să-și spună opinia referitor la editoriale, cu atât mai mult că multe îi sunt cunoscute chiar din *BiblioPolis*, eu având grijă să-i ofer revista cu fiecare ocazie editorială. Actrița este nu doar o bună cititoare, dar și autoarea multor texte inspirate.”

Ninela Caranfil: „Ce ne-am face noi fără oameni asemenea lui Vlad Pohilă? Viața ne-ar fi mai săracă, mai tristă, mai analfabetă. I-am spus că este un Învățător. (În perioada de renaștere națională Vlad Pohilă primul a sărit în ajutor cu o serie de cărți de mic format, accesibile pentru toți, care au jucat rolul de manuale pentru cei care nu cunoșteau grafia latină: *Nume proprii din alte limbi în context moldovenesc* (1988), *Să citim, să scriem cu litere latine* (1989), *Grafia latină pentru toți* (1990), urmate în 1998 de două mici dicționare: *Mic dicționar de nume proprii străine* și *Dicționarul de greșeli* în colaborare cu alți autori.

De multe ori Vlad Pohilă nu are nevoie să comunice cu oamenii, el dialoghează și cu cărțile, care mereu i se îngrămădesc la căpătâi. Cât de frumos scrie despre bibliotecă, despre bibliotecare care, deși au o muncă grea și insuficient remunerată, sunt de invidiat că se află în Cetatea de Neînvinga a Cărții. În ultimul timp vecinul nu mă mai invită în ospeție și știți de ce? Prietenii lui fideli,

cărțile, revistele și ziarele, i-au inundat casa și masa, astfel încât alți oaspeți cu greu își pot găsi un loc confortabil în acest haos aparent.

Dar să vorbim și despre editoriale. Am aflat foarte multe lucruri interesante din ele. Bunăoară, georgienii dăruiesc la nuntă tinerilor însurăței în mod obligatoriu *Biblia* și *Voinicul în piele de tigru* de Șota Rustaveli. Dar la noi? Vă spuneam de acel bogat... Dacă se găsea cineva la nuntă sau la casă nouă să-i dăruiască niște cărți, poate le avea și în castel! În timpurile mai vechi, pentru cei bogați, blazonul nobleței, cartea de vizită cum ar fi, se considera biblioteca personală, de multe ori mai bogată decât cea publică. (Nu aș fi atât de categorică, și la noi se dăruiesc cărți cu diferite ocazii, inclusiv la nunți, depinde de nuntași. Însuși Vlad Pohilă este un mare iubitor de a dăruii cărți cu orice ocazie, bibliotecilor, dar și persoanelor particulare, simțind o mare fericire de pe urma acestui act de caritate, până în prezent expediază colete cunoscuților și prietenilor din toată lumea, expedierea lor de multe ori făcându-i gaură în portmoneu.)

Ce să vă mai spun? Vlad Pohilă a citit *Sfânta Evanghelie*, după care l-a visat pe Isus Hristos. Ce poate fi mai frumos?! Mă adresez vouă, doamnelor și domnilor din această sală istorică și frumoasă din Templul Cărții, noi, cei săraci, suntem și cei mai bogați, noi avem bogăția spirituală.”

Maria Cosniceanu: „Sunteți bravo, doamnă Ninela Caranfil... O vreme am fost și colege la Institutul de Arte, dacă vă amintiți. Mai detaliat aș vrea însă să vorbesc despre colegul Vlad Pohilă de la AȘM. Ne-a luminat pe toți și apoi ne-a părăsit. Vlad Pohilă este o personalitate proeminentă, un erudit, vorbește frumos nu numai despre limba noastră română, dar și despre alte teme importante, cum ar fi cultura și literatura altor popoare. Despre aceasta poate fi ascultat de câteva ori pe săptămână la radio *Vocea Basarabiei*. Nu mai puțin interesant, dar și de un mare folos, este ghidul de cultivare a limbii române. Îi doresc lui Vlad Pohilă mulți ani să ne lumineze și să ne luminăm cu toții.”

Valeriu Rață a dedicat și lui Vlad Pohilă o poezie, elogiindu-i calitățile de erudit, luptător și redactor: „De formație polivalentă – / Publicist, lingvist și scriitor – / A tot mers pe-o cale ascendentă, / Dar fiind aproape de popor. // Știu că pentru limba cea română / Își va da cămașa de pe el.. / Lupta pentru ea nu o amână... / Nicidecum! Va merge înspre țel. // Bucuria-n suflete ne-aduce, / Explicând «grafia... pentru toți» – / Iată cum își poartă a sa cruce / De luminător: deschide porți. // Ne învață zilnic omenia, / Ne ferește calm de zăpăciți, / Apărând cu zel democrația, / Ca să fim mai fermi și mai uniți.”

Cea de-a treia carte lansată – *Vibrații ecologice* – este a șaptea la număr în ordine cronologică a lui Valeriu Rață și a patra de versuri. Se pare că încadrarea în marele colectiv al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” i-a fost de bun augur

nu doar în desăvârșirea carierei profesionale de redactor, dar și la materializarea unor vise și inspirații care-l frământau de mult timp, iar din 2012 a început să le vadă cu ochii, să le țină în mână și să le ofere și celor din jur. Anume atunci a semnat prima carte de autor *Florilegiu bibliofil aniversar* în variantă electronică, cuprinzând recenzii, cronici, consemnări – majoritatea apărute în revista *BiblioPolis*. Astfel, după acel reușit debut, V. Rață editează în fiecare an câte o carte, în 2016 chiar două, una de versuri și alta de publicistică: *Cu Dumnezeu în fiecare zi* și *Alt portret din profil cultural al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”*.

E de menționat faptul că volumele de poezii autorul și le structurează tematic. De exemplu, prima carte de versuri intitulată *Înălțarea Neamului*, apărută în 2014, include poezii patriotice și social-militante, cea de-a doua, *Frământul sufletului meu* (2015), inserează poezii lirice, de dragoste, cea de-a treia, amintită mai sus, însuși titlul vorbește: poezii creștine. La fel de elucidat este și titlul cărții lansate. Cartea se deschide cu o amplă prefață *Vibrații lirice pentru salvagardarea naturii*, semnată de Vlad Pohilă. Autorul însuși a considerat că este necesar, tot la început, să dea un argument cu titlul *O veche pasiune – tema ecologică*. Și pentru a nu fi singur în abordare, a mai oferit cititorilor o serie de opinii pe scurt, aforisme, versuri la temă, exprimate de personalități notorii. Cât de frumos spune Grigore Vieru: „Înstrăinându-ne de natură, ne înstrăinăm de Patrie” sau Dante Alighieri: „Natura este arta lui Dumnezeu cel Veșnic.” Motoul pe mai multe registre se intitulează *Să iubim și să protejăm natura*. Acest îndemn se regăsește aproape în fiecare din cele 109 poezii, adresate publicului matur sau copiilor. Cartea e îmbogățită cu imagini din inepuizabila zestre fotografică a maestrului Vasile Șoimaru.

Felicitându-l cu ocazia acestei noi lucrări, moderatorul Vlad Pohilă a amintit că „vibrații ecologice” se întâlnesc în creația poezilor Ion Bulduma, Petru Cărare, Mihail Garaz ș.a., exprimându-și convingerea că noul volum își va găsi cu certitudine cititorul: „Eu mă gândesc, în primul rând, la cititorul școlar, multe versuri sunt anume pentru elevi, chiar și pentru preșcolari. Formațiunea și practica de profesor ale autorului, chiar dacă a fost de scurtă durată, străbate prin fibra versurilor, dar, mai ales, prin ruga și mesajul de a salva și proteja natura.”

Victoria Fonari: „Mă bucur să văd multă lume la spectacolul Cărții, o carte nouă de ecologie versificată. Moderatorul Vlad Pohilă a menționat o parte din poezii care au abordat tema ecologică, sunt mai mulți și merită să batem în clopot alarmă pentru a menține în bună stare natura, căci, în ultimul timp, problema aceasta a devenit stringentă. Sunt foarte multe poezii în carte dedicate copiilor, completate și de imagini pentru aceștia. Propun autorului în

baza lor, completate fiind și cu altele noi, să editeze o carte aparte, doar pentru copii. Sunt poezii scrise cu multă dragoste. Și, deoarece sunt o cititoare fidelă a revistei *BiblioPolis*, aș menționa că tot ce scrie Valeriu Rață trece prin filiera sufletului. Apreciez toată echipa de la această revistă ca pe adevărați maeștri ai cuvântului.”

Victoria Școlnic, profesoară de limba și literatura română, nu a venit singură la această lansare de carte, ci cu un grup de elevi de la Liceul Teoretic „Lucian Blaga” din capitală, membri ai cnaclului literar, care au prezentat un recital de poezie din creația lui Valeriu Rață. De fapt, versurile au fost selectate anume din această ultimă carte. Astfel, Nicoleta Grosu, Valeria Turuta și Alexandrina Rusu au făcut publicul să guste din versuri și să-și construiască propriile opinii despre volumul *Vibrații ecologice*.

Autorului nu-i rămăsese timp decât, la rândul-i, să-și exprime mulțumirea și recunoștința pentru cei care au contribuit prin muncă și ajutor financiar la apariția cărții: lui Vlad Pohilă pentru prefață și redactare, artistului plastic Valeriu Herța pentru copertă, lui Vasile Șoimaru pentru fotografii, lui Ion Vârlan pentru machetare; Tamarei Osadci, Ninei Ghiluță și Victoriei Școlnic pentru suportul necesar editării volumului lansat.

(*BiblioPolis*, 2017, nr. 3, vol. 65)

PARTEA A DOUA

RECENZII DESPRE AUTOR

PELINIA ÎN CENTRUL ATENȚIEI

E. CIBOTARU

LA BIBLIOTECA „LIVIU REBREANU” din Chișinău, cea mai nouă filială de carte românească din Chișinău din cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, deschisă cu doi ani în urmă cu sprijinul Bibliotecii Județene Bistrița-Năsăud, în prezența prim-viceprim-ministrului Republicii Moldova Ion Negrei, istoric cu renume în Țara Românească, asistat de un public, compus din distinse personalități din diverse domenii, inclusiv scriitori, ziariști, bibliotecari, s-a desfășurat o mare sărbătoare de suflet, în centru atenției și omagiului fiind Cartea, de data aceasta monografia unui sat basarabean, intitulată *Pelinia – nume de legendă*, semnată de cunoscuta publicistă Raia Rogac, originară din acest sat.

Moderatorul și prefațatorul volumului – scriitorul, istoricul și deputatul Iurie Colesnic, avea să menționeze: „Pelinia este un sat care are tradiții seculare, pe o întindere aproape unică – de peste șapte kilometri – record, bănuiesc pentru Basarabia, care are personalități notorii, cunoscute departe în lume și în care s-a găsit o persoană, motivată doar de dragostea de baștină, să-i scrie istoria. N-a avut la îndemână decât documentul de arhivă, mărturiile unor martori oculari, amintirile unor contemporani, tocul și foia de hârtie. Dar conștiința că satul este un sat deosebit, că are un potențial, care trebuie arătat lumii, a reușit să genereze o minune – o carte integră și bine organizată, ca un numitor comun al existenței. Istoria Peliniei este oglinda vieții unor oameni pe parcursul timpului, pornind de la prima atestare documentară, pe care autoarea reușește s-o precizeze și s-a aducă la o realitate istoriografică, corectând cifra cu aproape 60 de ani.

Acest volum mai conține o noutate, pe care n-am întâlnit-o în alte istorii ale localităților, și care cred că este un exemplu bun de urmat pentru ca istoriile

satelor noastre să nu se asemene mai mult cu niște dări de seamă, cu niște rapoarte statistice, ca în ele să fie prezentă componenta umanistă sau, mai bine zis, umană, adică omul care, în fond, reprezintă subiectul acestor cărți, viața lui pe parcursul anilor, trecerea lui prin epoci și schimbări sociale, prin revoluții și războaie, prin deportări și foamete. Raia Rogac a realizat o serie de interviuri, care constituie materialul viu al cărții, secțiunea ei de aur, fiindcă din paginile respective vorbește însuși contemporanul nostru. Prin aceste spovedanii, noi deja lăsăm mărturie pentru urmași.

Printre multe alte merite ale acestei lucrări, aș menționa deosebita meticulozitate cu care a fost întocmită partea documentară. Acest lucru îi favorizează pe istorici, pe sociologi, pe folcloriști ca să integreze această scriere în istoria întregului nostru popor. Cartea este scrisă cu foarte multă dragoste pentru oamenii Peliniei. Această aserțiune ilustrează concludent două capitole: cel care stă la suprafață și care este, poate, cel mai voluminos – dicționarul personalităților, și cel de-al doilea, ceva mai ascuns, folclorul satului Pelinia, toponimia și onomastica satului, adică acele elemente pe care un om născut în sat le însușește din copilărie și care sunt jaloanele lui pe parcursul întregii vieți. Când autoarea mi-a adus manuscrisul, am înțeles că trebuie să fac o prefață, în care să se vadă un segment din istoria noastră privită prin prisma Peliniei. Această carte este o oprire a timpului la ziua în care trăim noi. Pentru cei de mâine ea va fi măsura faptelor noastre. În această conservare a timpului meritul aparține autoarei Raia Rogac.

Este foarte greu să scrii o asemenea carte, pentru că este nevoie să cercetezi în arhivă, să contactezi cu oamenii. O carte a unui sat, cum ai scrie de frumos, în ea nu poate încăpea tot satul, important este că ea a apărut, este așa cum o vedem și trebuie să ne bucurăm împreună. De ce sunt necesare și valoroase astfel de cărți? Pentru că ele ne aduc în lumină segmentul memorie. Noi, dacă vom face anumite eforturi, vom reuși să recuperăm ceea ce încă se poate recupera astăzi. Sunt multe de spus, eu în calitate de editor am rămas șocat de hârtia pe care s-a tipărit cartea, nu știu cine este sponsorul... (completare din sală din partea autoarei: un pelinian get-beget Nicolae Postolachi), este o mare realizare din acest punct de vedere. De obicei, lumea face tot posibilul ca să facă economii la hârtie, copertă, grafică etc., și unele cărți apar într-o ținută sărăcăcioasă, autorii regretând *post factum*.

Pelinia – nume de legendă din punct de vedere editorial arată superb. Pentru un asemenea sat și o comunitate peliniană din afară, tirajul de 500 de exemplare este foarte mic, cartea deja este o raritate bibliografică, într-adevăr trebuie un tiraj mare, s-ar putea să se facă o altă ediție completată. Vreau să subliniez că astăzi cărțile au o circulație largă, chiar și Biblioteca Congresului American

are nevoie de asemenea carte pentru pelinienii care locuiesc acolo. La sigur, acest volum își va găsi locul pe polițele bibliotecilor mari din Țară și de peste hotare, pe mesele de lucru ale savanților dar, în primul rând, al celor născuți în Pelinia. Pentru mine însă *Pelinia – nume de legendă* reprezintă un nou capitol din marea carte a Neamului nostru.”

Ion Negrei, prim-viceprim-ministru al Republicii Moldova: „În ajunul acestei frumoase lansări, după ce am închis cartea, era ora două de noapte. Găsesc potrivită această modalitate pe care a ales-o Raia Rogac, de a lansa monografia satului într-o bibliotecă publică, la care să poată participa o largă asistență. Cartea este inedită după formă și conținut, am citit mai multe monografii despre sate, dar *Pelinia – nume de legendă* te captivează. Pe lângă informațiile cu caracter informativ, date statistice, liste, lucrarea mai cuprinde o serie de interviuri, genul, de altfel, care o caracterizează pe autoare și în care excelează. Sunt, de asemenea, multe fotografii, un mare plus cărții, care vorbesc și ele din diferite perioade istorice, neavând nevoie de comentarii. În calitatea mea de istoric pot confirma sublinierea moderatorului că o astfel de carte se scrie foarte greu, de regulă, de o echipă întreagă, având unul sau mai mulți coordonatori. Raia Rogac a avut curajul s-o scrie singură, fapt pentru care sătenii îi vor purta recunoștința, pentru că este o lucrare deosebit de valoroasă și sub aspect istoric, dar și contemporan, ea a intrat deja în istorie și este o completare reușită a letopisetului neamului nostru. Volumul rămâne deschis, după cum a menționat și Raia Rogac în *Argument*, pentru a fi completat de alte generații. Felicitări pentru această reușită. La un sat așa de mare mai pot fi scrise încă câteva volume. Ofer autoarei o carte apărută recent la Editura «Biblioteca Bucureștilor», care se intitulează *Pantelimon Halippa – tribun al Basarabiei*, autori fiind istoricul Ion Constantin din București și subsemnatul, care va fi lansată în viitorul apropiat și o invit pe protagonistă să-mi întoarcă datoria cu prezența la lansare.”

Și-au mai expus opiniile despre carte scriitorii Iulian Filip, Ianoș Țurcanu, ziaristul Gheorghe Postolachi ș.a. Primarul de Pelinia, Gheorghe Bagrin, însoțit de o delegație de pelinieni, și-a împărtășit bucuria în numele sătenilor că în ciuda multor încercări de a scrie o carte despre sat, făcute anterior de mai multe persoane, cartea despre Pelinia a apărut, dorită de vreo 20 de ani în urmă, și nu oricum, dar în condiții foarte bune. Apreciind meritul autoarei și al cărții, primarul a invitat toată asistența la o continuare a lansării volumului nemijlocit în rândul pelinienilor de acasă pentru a doua zi de Sfintele Sărbători de Paști.

Raia Rogac a mulțumit tuturor pentru participare, aprecieri, sprijin moral și material, nu în ultimul rând gazdelor manifestării, evocând greutățile pe care a trebuit să le depășească pentru a duce la bun sfârșit o idee, materializată cu

atâta întârziere, exprimându-și dorința ca sătenii să procure cartea, pentru că ea îi reprezintă pe foarte mulți din ei prin numeroase fotografii, liste, breviare etc. Partea introductivă este prezentată în patru limbi: română, italiană, engleză, rusă, oferind posibilitatea pelinienilor, permanenți sau sezonieri din afară, s-o aibă ca pe o carte de vizită, pentru ca străinii să vadă că în ciuda sărăciei oamenii acestor locuri sunt buni gospodari și trăiesc în sate civilizate, de care ar fi mândră chiar și Europa.

„Satul natal, cu partea lui de cer și pământ, cu inconfundabila-i identitate, îl purtăm în noi și cu noi, pentru că el ne este leagănul copilăriei care –după cum afirma Lucian Blaga – este inima tuturor vârstelor, ne este Bethleemul nostru pentru veșnicie. Suntem așa precum suntem pentru că ne-a fost dat să ne naștem anume aici, și anume acolo. Ne-a mai fost dat sub lumină cerească și pământescă să avem anumiți părinți, frați și surori, moși și strămoși, născuți și ei din humă peliniană și care fac parte din același arbore spiritual, care neam se cheamă. În noi și prin noi trăiesc străbunii, dar și urmașii, pentru care ne facem utilă vremelnicia pe acest segment de cosmos. Ne trăim prin ei prezentul perpetuu, pe care întemeietorii noștri daci l-au numit nemoarte”, a ținut să completeze autoarea, spunând că își mai dorește o lansare și la Mănăstirea Neamț, pentru că anume acolo, la Bibliotecă, cu ajutorul monahilor Iacob, Serafim și Andrei, a obținut un vechi document, care dovedește că de la 14 noiembrie 1703 satul era sub oblăduirea sfântului locaș, având Binecuvântarea actualului arhimandrit Benedict de a duce la bun sfârșit lucrarea, ca un lucru bine plăcut lui Dumnezeu, dar și invitația de a veni cu pelinieni, și nu numai, la sfânta mănăstire.

Cartea a apărut la Editura „Pontos” din Chișinău, include 25 de capitole, prefața *Pelinia – un capitol din marea cronică a Neamului*, semnată de Iurie Collesnic, și postfața *Pelinia – dăinuind în timp*, semnată de scriitoarea și editoarea Marcela Mardare.

(*Revista română*, 2010, nr. 1, vol. 59)

O DUMINICĂ A SUFLETULUI LA PELINIA

Ludmila BULAT

LA PELINIA, LOCALITATE DE PRIN PĂRȚILE DROCHIEI, a avut loc un eveniment cultural de o rară frumusețe: lansarea cărții *Pelinia – nume de legendă*, autoare – publicista Raia Rogac, peliniană get-beget.

Cu acest prilej aici s-a deplasat un autocar modern cu scriitori și personalități notorii, originari din sat, pus la dispoziție tot de un pelinian get-beget

– Ion Postolachi a lui Arhip. Între oaspeții din capitală s-au aflat Claudia Par-tole, Marcela Mardare, Lidia Ungureanu, Andrei Viziru, Victor Grebenșciov, Gheorghe Postolachi, Ion C. Postolachi, Maria Șalaru, Victor Băbălău, Alexan-dru Lungu, Ion Dascăl, Lilia Bantăș, Vasile Dolință, Victor Hârjău, Gheorghe Pripa, Vladimir Rogac, Maria Timoșco, Victor Țurcanu și încă mulți alții. Au sosit, de asemenea, delegații de personalități din diverse domenii, originari din Pelinia, și nu numai, din Bălți, Drochia, Râșcani, în frunte cu Ion Nicoară, vicepreședintele raionului Drochia, și Petru Ababii, șeful Direcției raionale de cultură. Toți au venit la baștină să trăiască bucuria momentului, alături de fiii și ficele satului.

De cum am ajuns auzeam pretutindeni de la oamenii de pe loc: „Azi e mare sărbătoare – sărbătoarea cărții satului.” Și în grupuri mai mari și mai mici se îndreptau către casa de cultură, împodobită de gazde cu covoare țesute de meș-terite ıscusite pe pereți, iar pe jos cu covoare îmbătătoare de cimbrișor și corovatic, de pe scări până în scenă.

Nu cunosc date statistice privind numărul de monografii ale satelor apăru-te în ultimul timp, se presupune că ar fi peste 100. Știu însă că s-au găsit mulți entuziaști – adevărați patrioți ai neamului, care din contul odihnei, cu cheltu-ieli din propriul buzunar, s-au decis să studieze istoria satelor natale și o scot cu bine la capăt. Fiecare sat, prin trecut și prezent, înscrie pagini memorabile în istoria noastră. Și autoarea cărții lansate, până la scrierea propriu-zisă, a cercetat multe surse, dar și-a făcut modelul ei original. Bogăția unui sat sunt oamenii lui și Raia Rogac își prezintă cu multă dragoste consătenii. Pelinia este un sat mare din Nordul Moldovei, se întinde pe o distanță de șapte ki-lometri și are personalități notorii în toate domeniile. Cartea cuprinde mai multe compartimente: *Istoric, Economic, Educație, Credință, Folclor, Persona-lități, Dedicății*, completată de *Prefață, Argument, Postfață, Dicționar, Biblio-grafie* și fotoalbe: *Pelinia de azi, Pelinia de ieri*. Sunt inserate și o serie de interviuri.

În *Prefața* cărții scriitorul, istoricul, parlamentarul Iurie Colesnic, sublini-ind gândul că atare cărți se fac greu, cu multă trudă și migală, oricât a-i munci, nu încape tot satul. Cartea este o cărămidă sigură, trainică la istoria neamului, menționează Domnia Sa, iar aceste cărămizi fac istoria țării. Iurie Colesnic a mai spus, că, de obicei, asemenea cărți se scriu de o echipă de cercetători, amintind în acest context, de cercetarea de la Cornova, pe atunci, în perioada interbelică în județul Orhei, efectuată sub conducerea academicianului Dimi-trie Gusti. Apoi în anii 1990 echipa economistului Ovidiu Badina a venit în același sat și a completat cercetările. Dar nu toate satele au asemenea noroc. Și atunci trebuie să se găsească cineva care să ducă Crucea.

Manifestarea a fost binecuvântată de preotul Valeriu Gangan de la Biserica „Sfântul Slăvitul Prooroc Ilie” din sat, care i-a îndemnat pe creștini să facă fapte frumoase, plăcute lui Dumnezeu, arătând că faptele bune rămân, așa cum se vede în cartea *Pelinia – nume de legendă*.

Toți cei care au vorbit și-au exprimat admirația față de monografie și bucuria pentru această apariție editorială, la care demult satul întreg visa, și uite că și-a luat îndrăzneala o Doamnă să materializeze această idee. În diferite perioade s-au apucat mulți, dar s-au împotmolit pe parcurs, rezultatul fiind nul. Pelinia este un sat viu, activ, modern, cu gospodării frumoase, amenajate. După ploile purificatoare și dătătoare de viață, grădinile și livezile păreau a fi și mai îngrijite, iar din curțile curate ne încântau privirile bujorii, stângeneii, pe alocuri și trandafirii dați în floare. „La noi pământul e foarte roditor, mi-a spus o localnică, orice n-am pune răsare din el, doar să fie cu dragoste prelucrat.”

Satul are două cimitire, ambele întreținute în condiții foarte bune, or, acestea sunt condica de rezistență a memoriei față de cei plecați în lumea celor drepți. Datoria sfântă a fiecărui om este de a lăsa o urmă demnă pe pământ: a construi o casă, a săpa o fântână, a sădi un copac, iar pentru condeieri cea mai semnificativă dovadă în acest sens este scrierea unei cărți despre baștină, așa cum a făcut-o cu mult succes Raia Rogac, căci toate încep de la rădăcini, de acasă, de la pragul casei părintești, de la nucul de la poartă, de la izvorul cu apă cristalină – cu acest bagaj omul pornește în lumea mare.

Cartea, lansată într-o atmosferă de mare sărbătoare de suflet, este ca o sămânță aruncată într-un sol fertil, iar din această sămânță vor răsări și alte cărți, deoarece despre un sat așa de mare ca Pelinia ar trebui să se scrie mai multe volume. Aceste gânduri le-am desprins din luările de cuvânt ale vorbitorilor, foarte mulți la număr. În același context s-au făcut sugestii, propuneri pentru o nouă ediție revăzută și completată, editarea căreia să se facă în viitorul apropiat. Primarul Gheorghe Bagrin, vrednic și bun gospodar, s-a bucurat sincer că prin această carte pelinienii și-au văzut visul cu ochii, exprmându-și speranța că Raia Rogac va avea curajul să mai scoată de sub tipar încă o carte despre sat.

Autoarea a amintit consătenilor că este fiică de fântânar, iar acesta sapă mult până găsește vâna, acea șuviță de apă bună, care dă naștere izvorului. La fel și ea a săpat în arhive, în documente, în izvoare până a găsit informație inedită. „A fost o muncă grea, de parcă te-ai arunca în apă să treci oceanul, fără a ști să înoți”, a mărturisit Raia Rogac. Dar așa sunt chinurile creației, toate însă au rămas în urmă, contând doar rezultatul – o carte minunată, într-o ținută poligrafică superbă, tipărită pe hârtie de cea mai bună calitate, sponsorizată tot de un pelinian get-beget – Nicolae Postolachi, îmbogățită cu multe imagini frumoase. Autoarea a mulțumit gazdelor pentru primirea cordială, sponsorilor

și tuturor celor care au contribuit la editarea cărții, în special, reprezentărilor intelectualității din capitală, exprimându-și bucuria pentru faptul că monografia s-a dovedit a fi mult solicitată.

Oaspeții de la Chișinău au făcut donații de carte, reviste și ziare pentru bibliotecile din sat, iar conducătorul ansamblului „Mugurel” Ion Dască, reprezentantul unei cunoscute dinastii de muzicieni din sat, o oferit o colecție de discuri și casete cu înregistrări ale formației sale.

Atmosfera de sărbătoare a continuat cu un bogat program artistic, susținut de colective artistice, începând de la cei mai mici – tinere mlădițe – pelineni și pelinițe și încheiat de ansamblurile populare. Cei veniți cu dorul de Acasă s-au putut convinge că ștafeta este preluată cu succes de tinerele talente, urmând ca galeria personalităților și a bunilor gospodari să se extindă în continuare din interior și exterior.

La Pelinia a fost o Duminică Mare a Sufletului și a Spiritului, un adevărat Hram, pe Altarul căruia s-a înălțat Măria Sa Cartea, intitulată sugestiv *Pelinia – nume de legendă*.

Se cere menționat și faptul că monografia *Pelinia – nume de legendă* a fost lansată și la Biblioteca Publică „Liviu Rebreanu” din Chișinău.

(*Destin românesc*, 2010, nr. 3)

SFÂNTĂ DATORIE ÎMPLINITĂ

Claudia PARTOLE

ORICE LOCALITATE E O LUME, UN UNIVERS în miniatură. Aici se produc aceleași transformări, au loc evenimente cruciale, marcante, doar că diferă rezonanța și impactul lor. Peste tot se nasc și mor oameni. Unii cu destin comun, alții cu o soartă care-i deosebește mult de ai săi. Mulți nu se desprind de locul unde au fost să vadă lumina soarelui, dar și mai mulți, se depărtează, dar ajungând departe iau cu sine, prin amintiri, baștina, leagănul în care am crescut. Și nu se știe a cui dragoste pentru meleagul natal e mai profundă, mai sinceră, mai durabilă: a acelor care rămân sau care pleacă. Asemenea sentimente nu pot fi nici puse pe cântar, nici etichetate. Precum nu poate fi evaluată legătura fluidică, ancestrală care se instituie între individ și locul nașterii din clipa apariției sale aici, pe pământ. S-ar părea că datoria față de spațiul menit se încheie în acest moment dar, de fapt, întreaga viață, fiecare rămânem datori locului care ne-a marcat venirea.

Cel pe care providența l-a înzestrat cu har cronicăresc comite un mare păcat dacă nu-i consacră măcar o pagină localității în care s-a născut. E precum și-ar

uita părinții, neamul din care provine. Acest gând mă macină și pe mine de ani de zile. Doresc să scriu povestea satului meu. Ca în povestea cu aluna fermecată, am adunate în memorie istorii și imagini cu oameni, unii deja plecați într-o altă dimensiune, alții risipiți în lume. Adevărate povești pe care mă frământ cum să le povestesc. Dar vreau s-o fac în felul meu.

A scrie o istorie a satului nu e simplu și nici ușor. S-ar asemena această trudă cu munca albinei care parcurge distanțe incredibile și trece din floare în floare, întâmpinând tot felul de cumpene până adună un strop de miere. Cu câtă lume are nevoie să stea de vorbă acel care pornește o asemenea lucrare și de câtă răbdare trebuie să dea dovadă pentru a pătrunde adevărul adâncit în istorii uitate sau tănuite. Cât de perseverent, cât de abil, cât de devotat, de temerar trebuie să fie. Cu câtă sfințenie, responsabilitate și tenacitate trebuie să trudească. M-am bucurat sincer citind acum câțiva ani monografia distinsei interprete și folcloriste Maria Mocanu, apoi cartea ziaristului Vitalie Zagaevski. Acum, iată, stau în față cu o altă lucrare impresionantă *Pelinia – nume de legendă*, scrisă cu multă dragoste și dăruire de ziarista Raia ROGAC. Este o carte muncită, o carte care trădează devotament față de toate cele dragi.

„Istoriile satelor foarte mult se aseamnă cu destinele unor personalități”, scrie scriitorul Iurie Colesnic în prefața cărții. Aș adăuga la cele spuse un alt gând: fiecare om e marcat de istoria și destinul localității în care s-a născut. M-am convins încă o dată de aceasta citind biografiile mai multor personalități născute în Pelinia: medici, agronomi, agricultori, scriitori, ingineri, ambasadori, profesori, constructori, ofițeri, artiști, ziariști... Majoritatea fii de țărani pe care providența i-a hărăzit cu o menire în astă lume, depărtându-i de locul unde au văzut lumina zilei, totodată legându-le memoria de baștină prin amintiri.

Această idee o sugerează autoarea adunând împreună biografiile mai multor descendenți ai acestei comunități. Raia Rogac a dezvăluit cu o măiestrie de cercetător imaginea nevăzută a arborelui genealogic al Peliniei – un sat mândru, cu rădăcini adânci și cu oameni frumoși la suflet. A creat prin cuvinte un portret colectiv, cu chipuri mai mult sau mai puțin conturate, cu argumente pecetluite pe firmamentul timpului sau transformate de aceeași trecere firească a vremii în mituri ludice (credibile sau incredibile). Bineînțeles, e imposibil să povestești într-o carte despre toți și despre toate. O istorie a unui sat e o carte deschisă. Dar, cred, contează scrierea primei pagini și ferice de satul care își are (își naște!) cronicarul său.

Raia Rogac nu s-a limitat la informațiile deja cunoscute, ea a căutat să pătrundă în tainele istoriei, a cercetat arhive, s-a documentat, astfel motivând legendele, mărturisirile și poveștile satului Pelinia, transmise din tată în fiu. Nu i-a fost simplu, bănuiesc, să profileze chipul unui sat cu tradiții vetuste și cu o

identitate eclipsată de schimbările la față ale istoriei. Îmi închipui cu câtă lume a trebuit să stea de vorbă, câte memorii a răscolit, câte drumuri a făcut – în sat, la mănăstiri, în arhive, cât praf a înghițit, ștergând uitarea din memoria timpului, pe câți i-a supărat și deranjat, toate punându-le pe cântarul care mizează pe cuvinte ce exprimă (trebuie să exprime!) adevărul.

Din simplu ziarist, Raia Rogac a devenit arheolog, etimolog, folclorist; a trebuit să se posteze în ipostază de ascultător cuminte și tenace, căruia se mărturișește cu smerenie și încredere sufletul țăranului. În acest context sunt impresiionante dialogurile cu patriarhii vii (!) ai satului. Aici se trădează pasiunea Raiei Rogac pentru meseria aleasă (ziaristica) – izbutește să descoase personajele intervievate, să le provoace la deschidere, astfel la scrierea materialului utilizând mai multe genuri publicistice, fapt care implică lucrării și mai mult dinamism. De la informații, autoarea trece la crochiu, apoi la interviu, iar până la ultimele pagini, în final, cartea capătă valoarea unei istorii orale despre destinul unui întreg sat. E ceva inedit! Alte elemente care-i completează scrierea, cum ar fi *Dicționarul*, *Bibliografia selectivă*, fiind o dovadă a strădaniei și dorinței autoarei de a fi corectă cu toate.

Lucrarea, scrisă într-o frumoasă limbă românească, emană dragoste de neam, de străbuni, de moșie. E asemeni unei sfinte datorii. Aș zice o datorie împlinită! Spunea cineva că a scrie istoria neamului e precum ai încărca o armă cu gura întoarsă spre sine. Iar dacă insiști s-o faci, e bine să nu te întâlnești cu cei implicați în timpul și spațiul lucrării tale... E, firește, o spusă-glumă, dar foarte adevărată, precum că, oricât de obiectiv și principial ai încerca să fii, oricum ceva îți va scăpa și cineva va fi uitat. În schimb, memoria va avea mai puține spații necunoscute. Pelinia îi este și-i va fi recunoscătoare Raiei Rogac. Iar istoria acestui sat rămâne deschisă pentru a fi completată în viitor și de alți temerari.

Eu, citindu-i colegei mele cartea, m-am gândit la datoria pe care o am și față de satul meu Cotova: să-i scriu (să mă grăbesc!) povestea. Și o voi scri în într-o zi, cu atât mai mult că iarăși Raia Rogac a fost cea care, cercetând documente și hrisoave în arhive, a descoperit date impresionante și despre satul meu.

Acum autoarea cărții *Pelinia – nume de legendă* a primit titlul de Cetățean de Onoare al satului ei. E o apreciere foarte înaltă! Am simțit respectul sătenilor față de munca realizată de către Raia Rogac, fiind prezentă la evenimentul de lansare a cărții, care s-a produs într-o zi de Sfântă Duminică Mare la Pelinia. A fost o sărbătoare deosebită, o zi de naștere-renăștere din neuitare a frumoasei localități pe nume PELINIA. Cartea s-a bucurat de o lansare impresionantă și la Biblioteca „Liviu Rebranu” din Chișinău.

(*Vatra veche*, 2010, nr. 1)

PELINIA – DOINĂ ÎN CEASLOVUL VREMII

Lidia UNGUREANU

„SATUL NATAL, CU PARTEA LUI DE CER și pământ, cu inconfundabila-i identitate, îl purtăm în noi și cu noi, pentru că el ne este leagănul copilăriei, care – după cum afirma Lucian Blaga – este inima tuturor vârstelor, ne este Bethlehemul nostru pentru veșnicie”, se spune în cartea *Pelinia – nume de legendă*, pe care o și semnează cunoscuta publicistă Raia Rogac, apărută la Editura „Pontos” din capitală, cu o frumoasă dedicație părinților săi Andrei și Tecla Rogac, tuturor pelinienilor de pretutindeni.

Dovadă a perpetuării în veac a celor „plămădiți din timp” (Borges), vorba filosofului, publicarea acestui volum integrator, multășteptat, asemeni unei capodopere venită către noi de peste veacuri, continuă a fi pentru respectivul sat cu tradiții seculare un eveniment magistral. „Pelinia e un capitol din marea cronică a neamului”, afirmă în prefață scriitorul Iurie Colesnic, salutând travaliul scrupulos al condeierei Raia Rogac, dar și „clipa creației, adică acea stare perfectă a cronicarului, care răspunde în fața istoriei prin cuvântul scris”.

Cu ochi de bun observator, inspirată, autoarea evocă, structurează, nuanțează și fixează cu răbdare și entuziasm date, ani, nume, imagini, documente, mărturisiri, hrisoave și destine, le redimensionează într-un chip fericit și astfel rupe din anonim și inerție propria baștină, trecutul și realitatea ei vie, având „conștiința că satul Pelinia este un sat deosebit, care are potențial ce trebuie arătat lumii” (I. Colșesnic).

Raia Rogac nota: „Dragostea față de trecutul satului consolidează dragostea față de patrie. Sentimentul adevărat de patriotism doar în felul acesta poate fi stimulat, mai ales, în rândul tinerei generații...”

Cu adevărat, profesorii și elevii de la instituțiile de învățământ, toți cei născuți în Pelinia, deschizând acest volum-memorie, vor putea descifra mai ușor codul ființial al localității cercetând capitolele sale inedite, vor „ceti” descoperite în arhive dorul, visele, predilecțiile, poate chiar și destinele strămoșilor și contemporanilor, inserate din belșug în cele peste 300 de pagini peste care autorul s-a plecat cu multă dăruire și răbdare.

Ne definim și ne regăsim în fapte de cultură. Astfel, respectiva carte „pentru generațiile viitoare... este o bună călăuză” (Ion Vieru), cuprinde biografii și imagini de la începutul secolului trecut până în prezent ale veteranilor, dar și ale eroilor morți în război, a copiilor care au cântat în corul bisericesc, a colectivelor de artiști amatori, imagini de la botez, de la hora satului, ale alaiului de nuntă, ale călușarilor de cândva, ale copiilor de la grădiniță, ale elevilor și

profesorilor din diferite promoții, ale studenților, ale cititorilor la bibliotecă, ale băieților petrecuți la armată, ale meșterilor populari, ale culegătorilor la vie etc., etc.

„Ferice de acel scriitor care are o baștină, unde-i sunt rădăcinile și totul ce are el mai sfânt”, scria poetul Liviu Damian. În acest context vom aminti cititorilor că Pelinia e baștina scriitorilor Silvia Celac, Ion Vieru, Ianoș Țurcanu, ziaristului Gheorghe Postolache, a lui Ion Dascăl, dirijor al orchestrei „Mugurel”, Petru Pripa, director al Agenției Municipale de Ipotecă din Chișinău, și ale altor personalități bine cunoscute în republică și peste hotarele ei.

Organizată de către Primăria satului, primar Gheorghe Bagrin, în conclucrare cu Direcția de cultură (Drochia), cu bibliotecile din sat, cu întreaga intelectualitate locală, lansarea volumului *Pelinia – nume de legendă* a înscris o nouă pagină în palmaresul vieții sociospirituale a satului.

Oaspeții au intrat în Casa de Cultură pe un covor de flori așternut de copii, reprezentanți ai celor peste 8600 de locuitori din sat. La festivitatea de lansare a cărții au fost invitați mai mulți oameni de litere, de cultură și de știință, precum Claudia Partole, Marcela Mardare, Maria Timošco (Beșliu), Maria Șalaru, părintele Valeriu, dnii Ion Nicoară, Petru Ababii, Ion Dascăl, Ion Postolachi, Ludmila Bulat, Andrei Viziru, Gheorghe Postolache, dar și mulți originari ai acestei localități, care de-o viață împărtășesc predilecția pentru diverse profesii la fel de minunate.

Evoluarea colectivului de dans și cel coral „Mugurașii” (dirijor Claudia Bantș), a picilor de la grădiniță, a colectivului folcloric de femei și a ansamblului de bărbați „Balada” – a fost pe drept cuvânt emoționantă pentru publicul adunat la sărbătorirea de neuitat a cărții satului. Pelinei și pelinițe, de la mic la mare, au recitat poezii, au cântat și s-au prins în joc. Refrenul „În satul meu, la Pelinia, / Eu îmi petrec copilăria...” adus publicului local foarte receptiv la frumos de către cei micuți, melodia populară *Satule*, prezentată de către Sandu Borș (elev la Școala de Arte din sat), și alte interpretări scenice de o manieră profesionistă, au fost urmate de aplauze nesfârșite. Concertul a culminat cu ieșirea în scenă a frumoaselor perechi de fete cosânzene și băieți ca brazii din clasele superioare, care au dovedit har nativ și o înaltă măiestrie în executarea mai multor figuri de dans inedite și faptul indiscutabil că tradiția și arta populară băștinașii o deprind și o învață din fragedă copilărie.

„Ce este Pelinia, satul în care m-am născut și trăiesc?” se întrebă și răspunde Maria Cozmolici, elevă în clasa a X-a a Liceului Teoretic din sat. „Pelinia sunt oamenii de ieri, care au lăsat o doină în ceaslovul vremii pentru noi...”

„Nimic în astă lume nu se naște fără rădăcină. Rădăcinile unui sat sunt oamenii. Raia Rogac a scris această carte cu sufletul, a remarcat editoarea Mar-

cela Mardare. Cartea *Pelinia – nume de legendă* ne îndeamnă să ne cunoaștem istoria, să respectăm trecutul, să ne trăim cu demnitate prezentul și să investim ce avem mai bun în viitor...”

În atmosferă de sărbătoare și cu numeros public cartea a fost lansată mai întâi la Biblioteca „Liviu Rebreanu” din Chișinău.

(*Florile dalbe*, 2010, nr. 27)

ÎNCĂ UN SAT ȘI-A GĂSIT CRONICARUL

Ludmila BULAT

LA MIJLOCUL LUI IANUARIE A.C., la Biblioteca Publică „Liviu Rebreanu” din cartierul Poșta Veche al Capitalei, a avut loc un important eveniment cultural: lansarea cărții *Pelinia – nume de legendă*, autoare – publicista Raia Rogac, peleniancă get-beget. Alegere de loc întâmplătoare, dacă luăm în considerare faptul că la ultima etapă de scriere a monografiei instituția nominalizată, într-un fel, i-a devenit „laborator de creație”, aici fiind definitivat manuscrisul. Binevoitoarele bibliotecare Irina Tutun, Eugenia Țurcan, Maria Botnaru, împreună cu directoarea Elena Cibotaru, au ajutat-o în căutarea unor surse de informații, i-au pus la dispoziție calculatorul, făcându-i uneori și câte o cafeluță, astfel încât, după cum a mărturisit însăși autoarea, Biblioteca a devenit pentru ea una de suflet. S-a întâmplat așa că ziua lansării să coincidă cu ziua de naștere a semnatarei, Raia Rogac fiind un om al cărții, al bibliotecilor, nici nu-și poate imagina că în această zi s-ar putea afla într-un bar sau restaurant. Până la scrierea cărții autoarea a studiat multe surse, inclusiv monografii despre alte sate, dar în realizare și-a dorit modelul ei propriu, original, ceea ce și pot observa cititorii, lucru remarcat de vorbitori la lansare – cartea este inedită sub toate aspectele: conținut, formă de prezentare, aspect grafic etc.

Volumul cuprinde compartimentele: *Argument, Prefață, Identitate, Istoric, Economic, Educație, Credință, Cultură, Folclor, Personalități, Dedicății...* Plus cinci interviuri. Manifestarea s-a bucurat de prezența unui public numeros. Au vorbit despre carte Ion Negrei, doctor în istorie, prim-viceprim-ministru; Iurie Colesnic, scriitor, deputat în Parlamentul RM; scriitorii Iulian Filip, Ianoș Țurcanu, Victor Dumbrăveanu, Gheorghe Postolache, Valeria Dascăl ș.a. În sală s-a aflat un mare număr de pelinieni, stabiliți la Chișinău, cu renume de savanți, manageri ai unor instituții prestigioase de stat și particulare, precum și o delegație de săteni în frunte cu primarul Gheorghe Bagrin.

Iurie Colesnic, pe post de moderator și în calitate de prefațator, a subliniat că asemenea cărți se fac greu, cu multă trudă, oricât ai munci, nu încape tot

satul. Lucrarea Raiei Rogac este o cărămidă sigură, trainică la istoria neamului, iar aceste cărămizi fac istoria țării. Pentru un sat așa de mare tirajul este foarte mic, cartea a devenit deja o raritate bibliografică. Administrația publică locală ar trebui să se gândească să mai scoată un tiraj, despre Pelinia se pot scrie mai multe volume, principalul e că avem pe masă prima carte, după care vor putea veni și altele completate.

În prezent autorii volumelor *Localitățile Republicii Moldova* au ajuns la volumul 10, în care va fi inclus și satul Pelinia și care vor putea folosi la maximum o parte din materialul inclus în această carte. De ce majoritatea basarabenilor nu își cunosc arborele genealogic al familiilor, istoria localităților? Pentru că în majoritatea familiilor de teamă nu se vorbea de origine, se ascundea faptul că avem rude în România, că suntem aceeași națiune, că am fost o țară ș.a. Iurie Colesnic a menționat că asemenea cărți se scriu de o echipă de cercetători, amintind în acest context de cercetarea de la Cornova, pe atunci județul Orhei, din interbelic, efectuată sub conducerea academicianului Dimitrie Gusti. Apoi, în anii '90 ai secolului XX, echipa economistului și sociologului Ovidiu Bădina a venit în același sat și a completat cercetările. Marele patriot Vasile Șoimaru a venit cu o excepțională carte despre Cornova. Dar nu toate satele au un asemenea noroc. Și atunci... „Trebuie să se găsească un nebun care să-și ducă crucea și să scrie cu multă dragoste despre satul de baștină”, a concluzionat domnul I. Colesnic.

Tot sub viziune istorică a apreciat cartea și dl Ion Negrei, remarcând formula inedită a acesteia. Autoarea face lumină și asupra unui aspect mai puțin cunoscut din istoria noastră: instruirea FZO, absolvenții fiind trimiși la minele din Donbas, iar cei care fugeau acasă erau băgați la ani grei de pușcărie.

Pe lângă alte calități ale studiului monografic, mai consider că autoarea a exploatat la maximum meseria de ziarist, realizând interviuri cu înalte fețe bisericești, cu persoane deportate, cu participanți la război, care demonstrează înaltul ei profesionalism. Citind interviul cu primarul Gh. Bagrin, îți dai seama că Pelinia este un sat viu, activ în care clocotește viața, o comună care trăiește din plin.

Satele Pelinia și Sofia, fiind sate mari, învecinate, întotdeauna au fost în competiție: unde-s oamenii mai gospodari, unde-s mai mulți învățați... De data aceasta s-au întrecut doi scriitori, sofanul Iulian Filip și pelinianul Ianoș Țurcanu, s-au și făcut glume în acest sens. Dar I. Filip s-a declarat învins: Sofia încă nu are o carte despre sat. „O duc la Sofia și-i pun pe consătenii mei pe jăratec”, a declarat Domnia Sa.

Primarul de Pelinia Gheorghe Bagrin și-a exprimat bucuria că există în sfârșit o carte despre sat și exprimă profunda recunoștință autoarei Raiei Rogac.

Avem personalități care trudes în toate domeniile, a menționat Gh. Bagrin. Într-o carte nu-i poți cuprinde pe toți, dar nu trebuie să apară zăzanie, precum că despre acela s-a scris, iar despre altul nu... Și primarul, și alți pelinieni au lansat îndemnul ca această carte să-i unească pe toți consătenii. Mulți vor căuta să procure cartea, 500 de exemplare fiind prea puține pentru un sat cu aproape 9000 de locuitori acasă și cu alte zeci de mii în toată lumea. Numai prin unire, frăție și omenie se fac lucruri mari. Desigur, că va urma lansarea cărții în Casa de Cultură a satului, a mai promis primarul.

Jurnalistul Gheorghe Postolache, și el de obârșie din Pelinia, a vorbit în calitate de prim cititor al cărții, menționând că s-au apucat și alții să facă cartea satului, dar la anumite etape s-au împotmolit. Dumnezeu consideră că este o lucrare reușită, o fărâamă din istoria Neamului. Pelinia este un sat mare și ar trebui să se scrie mai multe cărți, dar nu putem să nu ne exprimăm sincera bucurie că există deja o primă monografie a satului natal.

În mărturisirile sale Raia Rogac s-a destăinuit în fața publicului că a lucrat cu multă plăcere, dar i-a fost greu pentru că și-a asumat o responsabilitate pe măsura unui colectiv, într-un termen record de realizare, de aici – și inimaginabil de greu, cu momente de disperare când i se părea că toți au treabă și doar ea vine să-i deranjeze pe toți cu diferite întrebări, căutări în trecut, fotografii etc. În final, ea a spus că se simte așa de parcă ar fi trecut oceanul înot, fără a cunoaște această practică, dar minunea lui Dumnezeu, oameni binevoitori au încurajat-o ca să ducă la bun sfârșit o lucrare demnă de toate aprecierile.

Când manuscrisul a fost predat la editură, a fost nevoită, în ciuda promisiunilor făcute de acoperire financiară, să caute sponsori, ajutoare particulare, deseori din această cauză simțindu-se umilită, pentru că a trebuit să depășească tot felul de greutăți și atitudini. Mai în glumă, mai în serios, legat de aceste momente, autoarea a declarat: câte lacrimi pe ascuns am vărsat pentru ca să fac să apară, frumoasă și inedită, *Pelinia – nume de legendă*, cred că dacă se revărsau pe Câmpia Peliniței, la sigur se obțineau câte două-trei recolte la plantele cultivate. Acestea sunt chinurile creației, dar toate au rămas în urmă. A apărut o carte într-o ținută poligrafică superbă, după cum au subliniat toți vorbitorii, tipărită pe o hârtie de cea mai bună calitate, îmbogățită cu multe imagini. Informația despre sat începe chiar de la copertă, de la foaia de gardă.

Despre carte, satul de baștină și meritele autoarei au mai vorbit și alți originari din sat, între care V. Băbălău, doctor în medicină, G. Pripa, doctor în agricultură, Ș. Postolachi, doctor în biologie, ș.a., pentru care Pelinia este cel mai frumos sat din lume, numai la auzul acestui cuvânt le tresare inima și li se bucură sufletul. Or, Pelinia nu este un nume, după cum avea să remarce chiar Raia Rogac, într-un fragment inclus și pe copertă: „Pelinia este un sentiment

care ne leagă ca și cordonul ombilical pe toată viața, fie că suntem pelinieni din afară, reprezentând-o cu demnitate prin realizări și succese, fie că suntem pelinieni din interior, care-i continuăm zidirea și-i ținem aprins focul în vatră. Satul natal, cu partea lui de cer și pământ, cu inconfundabila-i identitate, îl purtăm în noi și cu noi, pentru că el ne este leagănul copilăriei, care – după cum afirma Lucian Blaga – este inima tuturor vârstelor, ne este Bethleemul nostru pentru veșnicie. Suntem așa precum suntem pentru că ne-a fost dat să ne naștem anume atunci, și anume acolo. Ne-a mai fost dat sub lumină cerească și pământească să avem anumiți părinți, frați și surori, moși și strămoși, născuți și ei din humă peliniană, și care fac parte din același arbore spiritual, care neam se cheamă. În noi și prin noi trăiesc străbunii, dar și urmașii, pentru care ne facem utilă vremelnicia pe acest microsegment de cosmos. Ne trăim prin ei prezentul perpetuu pe care întemeietorii noștri daci l-au numit nemoarte...” Toți vorbitorii au subliniat ideea că ar trebui să apară și ediția a doua, a treia...

A urmat și o parte neoficială a evenimentului. Delegația de la Pelinia a venit cu o expoziție de artizanat, completată de alta culinară: plăcinte, sarmale ca de-a acasă, coapte la cuptor, colaci, vinișor de poamă-alesă, fructe, legume, care spre sfârșit au fost consumate de participanți cu multă plăcere în alinarea dorului de satul natal, în care locuiesc rudele, își odihnesc somnul de veci părinții, buneii, străbuneii. Astfel, evenimentul produs, prilejuit de lansarea monografiei *Pelinia – nume de legendă*, a fost o întâlnire de suflet a pelinienilor, o sărbătoare a lor de neuitat până la o altă lansare la baștină.

(*BiblioPolis*, 2010, nr. 1, vol. 33)

CONVORBIRI DESPRE VALORI

Gheorghe PĂUN

AM ALES CA TITLU AL ACESTOR RÂNDURI chiar titlul prefeței cu care acad. Mihai Cimpoi deschide volumul *Punți de suflet. Convorbiri*, pe care Raia Rogac, o cunoscută ziaristă din Chișinău, cu numeroase articole apărute în ziare și reviste din Republica Moldova și din România, l-a publicat în 2011 la Editura «Biblioteca Bucureștilor». Un volum de interviuri, treizeci la număr, cu personalități culturale, scriitori, actori, cântăreți (de operă sau de folk), preoți, editori de carte etc., trăind de o parte și de alta a Prutului, dar și cu un pictor român din Cehia (Teodor Buzu) și un preot român din Serbia (Ștefan Fănică Lupșici). Nume sonore adesea, precum Ioan Alexandru, Mit-

zura Arghezi, Tudor Gheorghe, Adrian Păunescu, Dinu Săraru, Dan Zamfirescu, Felicia Filip, Nicolae Băciuț – dedincoace de Prut, Mihai Cimpoi, Ion Ungureanu, Gheorghe Marin, Veronica Postolachi – din partea stângă a mult pomenitului fir de apă. Unul din interviuri o are ca protagonistă chiar pe... Raia Rogac; e mai degrabă o frumoasă declarație de dragoste pentru locurile natale, de baștină, cum se spune nostalgic în carte, prilejuită de publicarea monografiei *Pelinia – nume de legendă* (Chișinău, Editura „Pontos”, 2009), organizată însă ca interviu, cu întrebări minimale, mai degrabă titluri de capitol (Raia Rogac are și alte volume de dialoguri și publicistică, apărute la aceeași editură).

O carte profesionistă, care probează încă o dată afirmația că interviul care este un gen literar aparte, cere talent și pregătire a întrebărilor, inspirație și prezență de spirit. Iar „autoarea acestei cărți are câteva calități obligatorii pentru un reporter: curiozitate, spontaneitate, fler, plăcerea conversației, respectul pentru interlocutor” (Nicolae Băciuț, în *Viitorul din trecut*, a doua prefață a volumului). Cei cu care dialoghează sunt aleși cu grijă, întrebările sunt personalizate, detaliate uneori pe multe rânduri, cu directe rădăcini în biografia și opera celor intervievați – unele convorbiri chiar sunt precedate de bibliografii cuprinzătoare (este cazul lui Nicolae Băciuț, Mihai Cimpoi, Ion Mărgineanu, Teodor Buzu, Dinu Săraru și al altora). Câteva dintre dialoguri sunt urmate de texte care nu-și au originea în întrebări. De exemplu, după convorbirea cu Mitzura Arghezi, urmează extrase din cuvântul acesteia la sărbătoarea de conferință a numelui Tudor Arghezi Bibliotecii de Arte din Chișinău, în timp ce Florin Rotaru, directorul Bibliotecii Metropolitane din București, încheie cu o convingătoare pledoarie pentru biblioteca virtuală, exemplificând cu *Dacoromanica*, o ambițioasă întreprindere, pornită în colaborare cu Academia Română, o bibliotecă virtuală gândită a reprezenta identitatea culturală definitorie pentru imaginea României spirituale în ciber spațiu.

Dacă ar fi să căutăm cuvintele-cheie ale convorbirilor, cele spre care ziarista își îndreaptă interlocutorii (este de presupus că îi și alege cu un asemenea gând sau că mai ales printre ei își desfășoară activitatea), am putea enumera: românism, istorie, credință, cultură, carte, politică actuală, relațiile dintre România și Republica Moldova și altele asemenea, din aceeași sferă. Patriotismul militant, pledoaria pentru credință, convingerea că salvarea stă în cultură, că poporul român are nu numai o șansă, ci și o datorie în acest sens, sunt (câteva dintre) tezele cărții. „Căci, ne spune autoarea în *Argument*, intenția a fost de a stabili punți, între oameni, între scriitor și personajele sale, între personaje și cititor, între românii de pretutindeni, între trecut și viitor, replici ale entuziaștelor poduri de flori de la începutul anilor '90. Iar pilonii acestor poduri sunt: unitatea

de Neam, credința în Dumnezeu, dragostea de frumos, de tradiții, cartea și Paradisul acesteia – Biblioteca.”

Adăugând doar că volumul se încheie cu o incitantă convorbire cu Dan Zamfirescu și că toate interviurile au un ceva care le face memorabile, firești și adânci în același timp, nu-mi rămâne decât să invit la parcurgerea cărții, una de înaltă clasă în genul ei.

(*AgerPres*, 14 dec. 2011; Păun Gh. *Cărți și autori*. Editura „Tiparg”, Pitești, 2012)

COLABORARE ROMÂNNO-ROMÂNĂ: PUNȚI DE SUFLET – PUNȚI DE SPIRITUALITATE

Nina SLUTU-SOROCEANU

ÎN UNA DIN ZILELE DE ÎNCEPUT AL LUNII FLORAR, la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” a avut loc lansarea unui nou volum de publicistică literară, semnat de Raia Rogac, om al Cărții, om al Bibliotecii, la care au participat scriitori, ziariști, bibliotecari, oaspeți din România și Canada, din satul de baștină Pelinia al autoarei. Mulți din ei și-au împărtășit opiniile despre carte și protagonistă. În continuare vă propunem o selecție din luările de cuvânt, subliniind următoarele: pe doamna Iulia Scutaru-Cristea nu am cunoscut-o, dar am citit de două ori interviul acordat de dumneaei și care a fost inclus în volumul *Punți de suflet*, și, în genere, am citit de două ori noua carte a Raiei Rogac. M-a impresionat, îi cunosc personal aproape pe toți protagoniștii, dar pentru doamna Iulia pot reproduce citate întregi, despre refugiere, despre Albota din Cahul, multe-multe. Ceea ce a consemnat Raia Rogac transmite această căldură sufletească, această vibrație, această înfrățire și este important că *Punțile...* ne înfrățesc, ne însuroresc, ne fac să ne vedem cum suntem. Să zică oricine ar zice că scriitorii din Basarabia sunt a cincea roată la căruță, nu mă interesează, este important că se muncește mult, perseverent, și se fac aceste *Punți...*, care – sunt sigură – vor fi durabile.

Vlad Pohilă, moderator: „Nu voi încerca să enumăr nici jumătate din cei implicați în aceste dialoguri. Raia Rogac este o meșterită în a face interviuri – specie gazetărească nu chiar ușoară. Ea știe, cum se spune în Basarabia, a trage de limbă, a provoca interlocutorul și a-l ghida pe niște căi nebănuite pentru a face interviuri de lectură fascinantă. Am fost cu totul devastat de câteva dialoguri și nu pot să nu spun despre acești protagoniști. Ioan Alexandru, care i-a acordat un interviu memorabil și chiar o invidiez pe Raia Rogac pentru că a avut ocazia să discute cu acest om de excepție. Un alt om extraordinar – prota-

gonist, este în această sală, doamna Iulia Scutaru-Cristea, apoi Ion Ungureanu, Mihai Cimpoi, Lidia Kulikovski – iată doar câțiva dintre intervievați. Vreau să mai spun că Raia Rogac îi scoate pe unii din anonim, de exemplu, pe pictorul Mihai Țăruș, pentru care autoarea a găsit o formulă originală de a-l pune în evidență; o scoate din anonim și pe Marica Bălan, o actriță și cântăreață, care o reproduce în stil basarabean pe Maria Tănase.

Merită foarte mult ca să fie citită această carte, cred că pentru fiecare prezintă interes. Este o carte de cultură, este o carte de informare, este o carte, care vrea să ne facă mai frumoși, mai puternici, mai siguri în drumul spre unitate. Are drept motto, fără să figureze în carte, un gând al lui Gh. Barițiu; spunea acest mare ardelean și acest mare cărturar european, că limba și naționalitatea sunt mai scumpe chiar decât libertatea, pentru că libertatea pierdută o poți recupera, pe când naționalitatea și limba nu le mai poți recupera. Acest adevăr cu atât mai valabil este pentru noi, românii din Basarabia. Menționez încă o calitate a acestei cărți, respectiv a autoarei: ea promovează un românism discret și aceasta îmi place în mod deosebit. Nici nu bănuiam că românismul ca opțiune, ca stare, poate să fie atât de mult diversificat la noi: un românism țipat, altul afișat, al treilea – comercial ș.a.m.d. Felicitări autoarei că promovează acest românism discret, precum am spus; îi urăm sănătate și forțe de muncă să scrie pe aceeași linie a românismului discret, nu de altă factură.”

Lidia Kulikovski: „Avem în față o carte – *Punți de suflet*. Probabil că atunci când i-a venit ideea să încorporeze aceste 30 de interviuri într-un volum, Raia Rogac mai puțin se gândea la cei 200 de ani de înstrăinare a Basarabiei, de care a amintit Vlad Pohilă și care iată că această carte poate fi înscrisă și la acest mare eveniment comemorativ. Cartea este o reușită editorială, în afară de efortul autoarei, vreau să menționez că este o reușită editorială a Bibliotecii Metropolitane «Mihail Sadoveanu» din București, pentru că este editată de această instituție în colecția numită convențional *Cărți despre Basarabia și ale basarabenilor*. Cartea este foarte frumoasă. Eu am citit-o, nu doar am văzut-o. Tipografic este executată excelent, mulțumită nu numai Bibliotecii Metropolitane din București, dar și designerului Anca Ivan, redactorului Iulia Scutaru-Cristea, lectorului Vlad Pohilă, dar mai ales că această copertă este o lucrare a unui interviuat – Teodor Buzu, pictorul care a făcut lucrarea *Aspirație către sublim*, ceea ce înseamnă aspirație spre unire, căci probabil la aceasta s-a gândit Raia Rogac, când a unit prin interviuri 30 de personalități de pe ambele maluri ale Prutului, dar și basarabeni, trecuți de granițele României. Ce îi unește, din punctul meu de vedere, în primul rând? 17 din ei au într-o oarecare măsură, mai mare sau mai mică, legătură cu Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu».

Chiar și Ioan Alexandru. L-a interviewat Raia Rogac atunci când a ținut o conferință la Biblioteca «Onisifor Ghibu». Cu Mitzura Arghezi interviul a fost luat atunci când Bibliotecii de Arte i s-a conferit numele lui «Tudor Arghezi». Nicolae Băciuț a fost responsabil de foarte multe activități culturale consacrate lui Grigore Vieru, dar și Bibliotecii «Târgu-Mureș» din Chișinău. Mihai Cimpoi, chiar din titlu, declara: «Tot ce am bun datorez Bibliotecii», apoi vorbește atât de Biblioteca Națională, unde s-a format când era student, cât și despre filialele bibliotecii noastre, despre Filiala «Liviu Rebreanu» – al nouălea briliant în salba sistemului nostru de biblioteci de carte românească în parteneriat cu instituții din România. Constanța Ghibu se referă direct la Biblioteca «Onisifor Ghibu», nemaivorbind de Lidia Kulikovski, care este direct din Bibliotecă.

Și Gheorghe Marin este cititorul și scriitorul nostru preferat, aici, la Sediul Central, și-a zămislit unele cărți și tot aici le-a lansat pe toate; apoi Ion Mărgineanu, cel vinovat de fondarea Bibliotecii «Alba Iulia». Despre Claudia Partole nu mai vorbesc – este prezentă în toate bibliotecile publice; Veronica Postolachi, colaborează cu Biblioteca «Onisifor Ghibu», iar lucrările elevilor ei sunt permanent prezente în paginile revistei *BiblioPolis*; Florin Rotaru – un alt director, cel al Bibliotecii Metropolitane din București, în interviul său prezintă foarte multe amănunte referitor la aniversarea Bibliotecii «Onisifor Ghibu», care în acest an împlinește 20 de ani, eveniment ce se va produce, cred eu, în toamnă la Chișinău, la care vă invităm de pe acum. Fiind întrebat de aniversarea Bibliotecii «Onisifor Ghibu», F. Rotaru a spus că la 20 de ani de existență a Bibliotecii «Onisifor Ghibu» suntem obligați moral și profesional să scriem o monografie a Filialei «Onisifor Ghibu», iar în acest scop se vor asigura toate fondurile financiare necesare unei asemenea lucrări. Ce elogii aduce Bibliotecii noastre! Dar unele detalii care s-au încurcat timp de 20 de ani referitor la prima și a doua bibliotecă românească din spațiul chișinăuian, iată că Florin Rotaru le precizează în interviul dat, corectează într-un fel istoria.

Margareta Sârbu, s-a produs de atâtea ori în incinta Filialei «Onisifor Ghibu»; Ion Ungureanu, pe atunci ministru al Culturii și Cultelor, a dispus acordarea unui spațiu central Bibliotecii «Onisifor Ghibu»; Dan Zamfirescu, în interviul lui mărturisește că a venit a doua oară pentru Hasdeu, apreciind activitatea noastră de cercetare în domeniul hasdeologiei. Putem spune că aceste personalități Raia Rogac le-a găsit prin biblioteci, pentru că oamenii de cultură, oamenii de valoare, se adună în jurul valorilor, așa cum scrie în *Prefață* acad. Mihai Cimpoi. În dialogurile sale Raia Rogac este preocupată de destinul valorilor într-o lume atât de nesigură. Nicolae Băciuț consideră această carte un demers recuperator, noi o considerăm ca o filă cu contribuții deosebite la istoria Bibliotecii noastre și a acelor personalități (scriitori, artiști

plastici, directori de biblioteci, profesori, preoți etc.), care s-au perindat prin Bibliotecă.”

Iulia Scutaru-Cristea: „Vreau să aduc mulțumiri publice prietenei mele Raia Rogac pentru răbdarea, perseverența, pentru tenacitatea pe care a avut-o, ca să putem realiza acest interviu. Interviul mi l-a cerut acum vreo doi ani și întrebările mi le-a dat anul trecut. Asta nu înseamnă că Raia Rogac are ceva comun din acel tip uman despre care unii curioși vorbesc, despre acel tip uman socotit atotbiruitor și despre care se spune cu umor românesc, că-l dai afara pe ușă și el intră pe fereastră. Raia nu numai că nu intră pe fereastră, dar și pe ușă intră numai după ce a bătut politicos în scândură, și apoi dacă a apucat a intra în casă, încetul cu încetul, cu bonomia ei, ajunge la cheie și odată ajunsă la cheie chiar deschide sufletul. Și așa se întâmplă și până la urmă îi ești recunoscător pentru ocazia de a spune despre ce ai mai dureros, dar și despre ce ai mai bun. Cartea se deschide în ordine alfabetică, cu litera A și întâmplarea fericită este ca acesta să fie Ioan Alexandru, care a fost un Cap: cap de carte, cap de serie, cap de generație. A fost un om extraordinar și vreau să spun că am discutat cu el în 1988, la parastasul lui Eminescu, la Putna, și a ținut o predică, i-au dat voie de la Patriarhie. Vă dați seama de înălțimea lui spirituală: fără să aibă studii teologice, i s-a dat voie de la Patriarhie să predice. Aceeași predică despre care se vorbește în carte.

Pentru cine n-a citit volumul, pot să spun că tot în 1988, noi, basarabenii refugiați, eram foarte solidari în București și făceam tot posibilul, cum am spus și altă dată, să nu lăsăm Basarabia să se rupă de noi, cu orice prilej o ținem strâns de noi. Odată, la comemorarea lui A. Mateevici, noi o făceam în fiecare an, l-am invitat pe Ioan Alexandru. Biserica era plină. A vorbit atât de frumos, atât de impresionant, atât de emoționant despre poetul de 29 de ani, care a făcut atâtea lucruri bune. A fost un îndrumător, un învățător al Neamului, a fost scriitor, a fost preot, a fost o performanță rară în literatura românească. Spuneam că Ion Alexandru a cucerit inimile tuturor, astfel că l-am aplaudat, chiar dacă acest lucru nu se face în biserică.

Cartea *Punți de suflet* se deschide cu interviul lui Ioan Alexandru. În vremurile acestea haotice pe care le trăim, când secularizarea, globalizarea, când îndârjirea continuă – a creștinismului în special –, se manifestă cu atâta vigoare, Ioan Alexandru pune din capul locului un fel de deviză, ideea este asta: să nu uităm nici pentru o clipă că suntem creația unei făpturi supreme, că omul nu se poate mântui decât admitând condiția lui de creație a lui Dumnezeu. Această idee ca un abur, ca un duh, se transmite din pagină în pagină. A intuit Raia ce importanță are clipa aceasta când trebuie să ne apărăm credința, ce importanță are prezența unui om ca Ioan Alexandru și a avut norocul să-i i-a interviu?

Și ca să fac o marcă a cărții – Raia repune interviul în drept. Ce înseamnă interviul azi? Înseamnă mai ales talk-show televizat, unde vin inși de torent, plini de ei, egolatri, care cred că le știu pe toate și care nu se acomodează câtuși de puțin la mecanica strictă a măsurii, a duratei și a echilibrului dintre cel care întreabă și cel care răspunde. Ei pun întrebarea, de cele mai multe ori, ei și răspund. Ca ziaristă, mi-a fost foarte drag și apropiat genul interviului. După cum spuneam, ei pun întrebarea și nu-i dau nici măcar un sfert din ce vrea să răspundă omului, imediat este întrerupt, imediat i se arată că interviewerul este mai deștept, mai cunoscător și, în cele din urmă, practic se lustruiește pe sine. Raia stabilește interviul, se așază în fața interviuatului, îi pune întrebările sau i le dă din timp, ceea ce este și mai bine, pentru că poți să te gândești la ceea ce a-i de spus, și îl lasă pe om să spună, dacă vrea să afle ceva, îl lasă să spună, îl urmărește cu delicatețe, niciodată nu pare enervată sau dezamăgită de ceea ce i se spune.

Interviul are o desfășurare domoală și asta mă duce cu gândul la un model de interviu, care-i de-asupra tuturor, un model de vreo câțiva ani, un interviu luat de un cineast rus Aleksandr Sokurov lui Aleksandr Soljenițin. Este o operă de artă ce se întâmplă în filmul respectiv, în primul rând, pentru că Sokurov este o voce audiogenică, foarte plăcută, care nu-l urmărește, dar îl urmează pe Soljenițin în mersul lui domol într-o casă mare, cu camerele aproape goale, pentru că n-au nevoie de pat, n-au nevoie de masă, n-au nevoie de scaune, cadrele sunt pline de copleșitoarea personalitate, iar el, la rândul lui, vorbește, vorbește de parcă în clipa aceea ar pune la punct un sistem filozofic. Răspunde ușor, răspunde încet, răspunde rar, se mai uită la mestecenii de la fereastră. Soljenițin are degete deformatate, de gulag, de muncă, de boală, de vârstă, Dumnezeu să-l odinească. Dar atât de mult spun degetele acelea greoaie, cu noduri! Acest interviu al lui Sokurov cu Soljenițin este ceea ce apreciez eu cel mai mult, genul complexiv, care îl ajută pe om să se dezvăluie așa cum este, pentru că avem tot felul de interviuri – economice, comerciale etc., dar genul acesta este interviul omului.

Apropo de om, în grila Raiei, ceea ce caută ea în primul rând este valoarea umană, indiferent de profesie, valoarea predominantă. Sigur că ne aduce în față oameni care excelează în profesia lor, am auzit aici pe doi dintre ei, îi vom auzi și pe alții, dar neapărat omul să fie cum spunea Carol I: «Nu mă interesează atât talentul, mă interesează caracterul.» O interesează caracterul, omenia, valoarea adevărată, ceea ce cu atât îi mai important cu cât acum valoarea este anihilată și îi ia locul fel de fel de tabloizi. Totodată, reabilitând genul, Raia ne pune să ne gândim la condiția intelectualului. Intelectualul nu este neapărat, și nu numai, acela care are un maldăr de diplome, de titluri... Tot respectul meu, toată

admirația pentru oamenii care-și merită maldărul de diplome și titluri, dar pot fi intelectuali în adevăratul sens al cuvântului și cei care gândesc, care-și pun întrebări despre ei, despre cei din jur, despre viață, despre ce se întâmplă cu lumea; lumea este bulversată; acum este o răsturnare de valori de neînchipuit, acum când este domnia banului, adevărații intelectuali și omul simplu, care se scoală dimineața și spune: «Azi e soare, azi pot să mă duc la lucru, mulțumesc lui Dumnezeu că sunt sănătos, că pot munci.»

Condiția umană o interesează la toate nivelurile. Și ar mai fi ceva de spus: în toate aceste interviuri nimeni nu privește înapoi cu mânie, ca să folosesc un termen de film, în felul acesta avem în față o carte bună, bună nu în sensul cum este realizată, bună, care constituie sentimentul de bunătate, o carte curajoasă, pentru că nu astupă gura nimănui atunci când se spun lucruri mai riscante. Eu una n-am ezitat să le spun, m-a lăsat să le spun așa cum am vrut. Este o carte optimistă, care ne sugerează că totuși încă nu-i totul pierdut. Faptul că avem această carte aici, că suntem împreună, că au cântat aceste fetițe de la Liceul «Prometeu» atât de frumos, melodii atât de frumoase, atât de dragi inimilor noastre, faptul că ne interesăm ce se mai întâmplă. Eu, plecată de aici, stabilită la București, vă sunt profund recunoscătoare că ați rezistat, că ați salvat limba. Și am fost personal furioasă pe Nicolae Manolescu când a spus despre scriitorii basarabeni că sunt defazați. Este o nerușinare să spui despre cineva că-i defazat, dar mai ales pentru cei, care până una alta, ți-au salvat limba, și au salvat-o într-o parte importantă de Țară. Au făcut-o scriitorii și intelectualii toți, oamenii de carte, de toate felurile, au făcut-o cu riscuri, cu pericol. Cinste lor! Hristos a înviat!”

Ion Constantin: „Am avut posibilitatea să prezint această carte la Târgul de carte «Gaudeamus» din București. La Sediul Central al Bibliotecii Municipale a fost lansată mai deunăzi cartea despre Ion Pelivan, ediția a doua completată și editată la Chișinău, prima a fost editată de Editura «Biblioteca Bucureștilor» în cadrul colaborării româno-române a Bibliotecii Metropolitane din București cu Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu» din Chișinău. Sigur că am interferat cu activitatea autoarei. La prezentarea acestei cărți la «Gaudeamus» am avut plăcerea să spun doar câteva cuvinte. Este o lucrare de excepție, care radiografiază o serie majoră de personalități de dincolo și dincoace de Prut. Eu aș menționa din cele treizeci de interviuri câteva, la care încă nu s-au făcut referiri pentru a completa tabloul cât mai bine, de exemplu, scriitorul Dinu Săraru, părintele Sergiu Roșca, basarabean de origine, Tudor Gheorghe, cunoscutul actor și interpret, oltean, un om de cultură de excepție și un mare prieten al Basarabiei. Este vorba de prezența unor personalități care au avut un rol extrem de important în apropierea româno-română, în apropierea spirituală de pe cele două maluri ale Prutului.

Eu aş vrea să mă refer nu doar la această lucrare, care este de o factură extraordinară, noi am fost încântați să publicăm o asemenea lucrare la Editura «Biblioteca Bucureștilor». Aş vrea să vorbesc mai degrabă despre ceea ce avem de făcut acum și în viitor. Întâmplător sau nu, cu doamna Raia Rogac, elaborăm o monografie consacrată Bibliotecii «Onisifor Ghibu» de la Chișinău, care se știe foarte bine că este rodul unei colaborări dintre București și Chișinău, în perioada imediat următoare după 1991. Avem plăcerea să prezentăm cu această ocazie cel mai important ciclu de cultură românească, în opinia mea, din Basarabia – Biblioteca «Onisifor Ghibu» – cei 20 de ani de existență extrem de valoroasă, pe care o vom prezenta cu minuție. Eu personal împărtășesc emoția și încrederea că vom face lucruri bune în continuare. E un îndemn pe care-l adresez dumneavoastră și doamnei Raia Rogac și mă bucur foarte mult că este prezentă și doamna Lidia Kulikovski, care întotdeauna a ținut legături strânse cu noi și a făcut acele demersuri încurajatoare pentru perspectiva colaborării dintre Biblioteca Metropolitană și Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu». Cum am mai spus: «Nu vă lăsați, căci nici noi n-o să vă lăsăm!»

Victor Prohin: „A realiza un interviu de multe ori e ca și când ai săpa o fântână, trebuie să sapi adânc și să găsești acea vână de apă, care să dea naștere fântânii. Pentru această ultimă calitate trebuie să ai răbdare și hărnicie. Raia Rogac e o foarte bună colegă de publicistică, i-am urmărit cu mult interes convorbirile realizate cu personalități cunoscute sau mai puțin cunoscute, publicate atât în presa din Republica Moldova, cât și din România. Eu aş zice că sunt trei tipuri de interviuri. Primul tip este cel al anilor '70 și ni l-a prezentat Serafim Saka. Acest tip de interviu eu l-aș compara cu o competiție, în care ambii se străduiesc să fie egali. Mai este interviul când interlocutorului aproape că nu i se oferă posibilitatea să vorbească. Și ultimul tip de interviu, când intervievatorul îl lasă pe interlocutor să spună ce are de spus, el plasându-se pe planul doi. În felul acesta se apropie de interlocutor și Raia Rogac, dar spre deosebire de majoritatea autorilor de interviuri din Republica Moldova și din România, dumneaei introduce un element nou, în capul interviului introducând un CV, din care se profilează mai bine portretul celor cu care discută.

În paginile acestei cărți sunt oameni cunoscuți publicului. Interviul cu Mihai Cimpoi l-am citit mai înainte și am aflat multe lucruri noi, despre care n-am știut, bunăoară, pasiunea pentru studiul Rebreanu. Îl cunosc de mai mulți ani pe colonelul Andrei Covrig, am fost coleg de redacție cu Claudia Partole, am citit nenumărate interviuri cu Ion Ungureanu, dar de fiecare dată Raia Rogac aduce informație nouă și anumite gânduri, pe care mai înainte nu le-am sesizat. Aş zice că dânsa vorbește despre acest segment de timp, din această fărâcă

a globului pământesc prin gurile convorbitorilor săi. De fapt, Raia Rogac, prin aceste personaje, ne spune gândurile, opiniile sale.

Mi-a plăcut mult încă un moment din această carte. Zilele acestea am citit și o carte de maxime engleze, reținându-mi atenția următoarea: «Devenim înțelepți nu prin răscolirea trecutului comun, dar prin provocările viitorului nostru comun.» Și așa zice că Raia în aceste cărți implică atât înțelepciunea proverbului latin, cât și gândirea deșteaptă a lui Bernard Shaw. Această carte este o carte de zile mari și la noi, în Republica Moldova, ar merita să fie editată cu un tiraj de cel puțin 5000 de exemplare, câte două-trei exemplare în fiecare bibliotecă, s-o poată cumpăra și acei care ar vrea s-o vadă în biblioteca personală. Valoarea ei va crește cu anii, deoarece oamenii se duc, nu sunt veșnici, dar aceste gânduri pe care le-au spus, aceste puncte de vedere, pe care le-au exprimat, vor rămâne. Deci, Raia, te felicit din toată inima, ai scris o carte de zile mari.”

Ion Hadârcă: „Recunosc că n-am citit întreaga carte, am răsfoit mai multe interviuri, aproape de personalitățile care mi-a fost dat să le cunosc și am avut poate fericirea să le cunosc. Pentru mine această carte are valoare sentimentală de apropiere și de cunoaștere a unor fațete de confesiuni. *Punți de suflet* sunt niște succesoare ale *Podurilor de flori*, pentru că și de acolo și prin aceste poduri de flori am avut norocul să cunosc foarte multe personalități, cu care am inițiat multe proiecte, unele din ele s-au realizat, altele încă urmează. Din acest punct de vedere pentru mine personal este o achiziție foarte prețioasă, care are un loc de cinste în biblioteca mea și ecou pe o durată de timp destul de îndelungată.

Sunt într-o stare dezamăgită, după o polemică în Parlament, tocmai legată de problemele trecutului, apropiată de consemnarea a 200 de ani de la ocuparea Basarabiei. Nu suntem demni de a crea un viitor, dacă nu vom avea trecut. Parcă a fost o încercare de a se trece cu un burete peste acest trecut, peste memorie, peste toate aceste personalități, peste Hasdeu, peste Stere, care a suferit atât de mult, peste întreaga generație a Unirii, peste cei care au pregătit-o și au urmat-o, care au suferit, care au fost duși prin gulaguri. Simt autismul acesta pe care-l aud, și-l aud tot mai înfricoșător, tot mai amenințător pentru valorile pe care le-a promovat de atâta vreme și care sunt consemnate și în această carte. Eu cred că deja este un semn de maladie socială, cred că prin această tăcere, prin această lașitate să nu deranjăm cumva pe cineva, ca nu cumva să se întâmple ceva... De parcă încercarea de a proclama ziua de 16 mai zi de doliu, ar fi o declarație de război pentru noi! S-ar fi putut trece foarte liniștit și foarte calm, consemnând în tăcere ca să fie așa o zi de resemnare, de abținere, fără strigăte, fără țipete, fără isterii. Din păcate, nici acest lucru nu am putut să-l obținem de la colegii noștri, ceea ce mă întristează foarte mult.

Să-mi iertați modestia, nu pretind a fi un Meșter Manole, dar împreună și cu doamna Raia Rogac, și cu toți acei care sunt aici care se interesează de valori, chiar parcă am fi în ipostaza acelor meșteri mari care zidesc-zidesc și încearcă să zidească și se vede bine o altă forță malefică cu uitare, cu nedorință de a pune preț pe aceste valori, de a ști cine suntem, de a ști ce a fost înaintea noastră. Noi, de fapt, suntem rezultatul, doar consecința a ceea ce au reușit să apere, să promoveze înaintașii noștri. Cred că acesta este mesajul cel mai consistent și dominant al acestei cărți, al acestor interviuri, care seamănă cu niște citiri ale sufletului în palmă și nu avem decât recunoștință pentru cea care a adunat între aceste coperte *Punți de suflet*, convorbirile cu personalități nestemate, un respect deosebit și o dorință, să se continue, să încercăm să perseverăm totuși în acest efort, în efortul de a spune adevărul, de a ne cunoaște trecutul, de a ne cunoaște valorile, personalitățile, pentru că numai în felul acesta noi putem să rezistăm, dacă nu vom continua ideea aceasta, eu nu știu dacă mai are rost existența noastră.”

Claudia Partole: „Multe interviuri din această carte le-am lecturat în presa noastră, în revistele din Țară, și mi s-a creat impresia că autoarea de mult a făcut Unirea prin această carte. Venind aici, mă gândeam la altceva, am auzit că există un monument al unui urât, foarte puțini rezistă să stea în față acestui monument, pentru că își văd chipul adevărat din interior. Volumul *Punți de suflet* este cartea omului frumos. Fiecare interviu este o oglindă a unui suflet frumos, care este sufletul Neamului nostru. Eu mă bucur pentru Raia, pentru această realizare.”

Vlad Pohlă: „De 23 de ani BM ține o linie, nu s-a făcut vreo concesie nici în anii de revenire a comuniștilor – am rămas cu limba română, am rămas cu românismul la o stare normală și să dea Domnul să rămânem tot așa, grație dumneavoastră. Poate că unii bucureșteni ne găsesc deplasați. Nu ne supără, nu aș dori, dar ar putea să se inverseze lucrurile. Pentru noi Bucureștii a fost mai mult decât micul Paris, a fost un mare Paris, când ni se inocula că doar de la Răsărit vine lucoare, noi vedeam în București un liman al culturii românești, dar, cu regret, acum Bucureștii se transformă într-un Fanar, în care tot soiul de Manolești și Patapievici evaporează ideea că a fi român este penibil; a fi ungur este bine, evreu la fel, au o pasiune față de ruși, exacerbată și nemotivată. Noi suntem motivați în atașamentul față de ruși, sunt unii care abia îi delimitează pe Pușkin de Putin, pe Dostoievski de Dzerjinski, însă ne dau nouă lecții cum să-i iubim pe ruși.

Multe ar fi de spus la acest compartiment și contextul, din păcate, predis-pune. Eu vreau să repet crezul meu: cei 22 de ani de aflare a Basarabiei în componența României Mari, nu spun altfel, plus cu cei trei ani, când Anto-

nescu le ordonase ostașilor să treacă Prutul, total 25 de ani, au fost pentru noi absolut sărbători. Dacă nu erau acei 25 de ani, nu mai vorbeam cum vorbim astăzi, nu mai gândeam cum gândim astăzi, nu mai aveam starea pe care o avem astăzi, iată ce înseamnă 25 de ani să fii cu ai tăi, față de 175 de ani cu străinii...”

Maria Grumeza: „Sunt pentru prima dată la o sărbătoare așa de frumoasă, la o lansare de carte. Am venit cu mare dragoste, cu mare respect față de tot ce este frumos și curat. Aș spune că lansarea aceasta este un botez, o sărbătoare și pentru autoare, care a depus o muncă asiduă în realizarea ei. Este un succes pentru protagonistă și o bucurie pentru cititori. Satul nostru Pelinia se mândrește cu așa oameni deosebiți ca Ion Vieru, Ianoș Țurcanu, Raia Rogac, care este o doamnă cu literă mare. Este o colaborare între sat și toți acei care au avut aripi de zbor și au venit în Chișinău și ne duc faima atât în întreaga Moldova, cât și peste hotarele ei. Le suntem recunoscători acestor oameni ai scrisului, care depun efort într-o crearea unor lucrări valoroase, care să rămână tinerei generații.

Vin din partea tuturor consătenilor și a domnului primar, îi aducem mulțumiri pentru ceea ce a făcut pentru sat, inclusiv pentru monografia *Pelinia – nume de legendă*, îi dorim inspirație și succes, fie ca Domnul să vă aibă în pază permanent, să ne faceți zile frumoase, așa cum este lansarea aceasta, să știți că toți sătenii sunt alături de dumneavoastră. Vreau să zic cu glas mândru că vă apreciem și vă iubim foarte-foarte mult. Fie ca pomul vieții dumneavoastră în continuare să fie luminat de sfântul soare și păzit de bunul Dumnezeu.”

Lidia Grosu: „Mă bucur să particip la această lansare de carte, carte pe care o țin în mână și consider că este o comoară. Indiferent de ceea ce a spus N. Manolescu, Ion Rotaru despre scriitorii basarabeni, noi ne bucurăm de frumosul, pe care-l trăim și din acest frumos face parte și Raia Rogac. O văd permanent la manifestările culturale, este pe verticală. Cartea vorbește despre acest lucru. Cine totuși este dumneaei? Este un om care tinde mereu spre perfecțiune și am pus-o într-o formulă, citindu-i cartea – demnitate națională, credință, iubire de Dumnezeu, de creștinism și interviurile ei pot avea o clasificare: iubirea de cele șapte arte și, mai ales, de arta cuvântului, grija de purificarea noastră spirituală cu aceste personalități luminoase. Vreau să vă doresc multă-multă sănătate, să vă mențineți în această albie a frumosului, să ne bucurați și în continuare cu cuvântul sublimat, cu eleganța lui, cu artistismul lui, pentru că interviurile, de fapt, nu sunt sufletismul celor intervievați, dar sufletul dumneavoastră prin prisma totului unitar.”

Colonel Andrei Covrig: „Pentru mine este o onoare să fac parte din protagoniștii cărții, alături de personalități din stânga și dreapta Prutului. Vreau să

vă mărturisesc că acest interviu mi-a oferit posibilitatea de a vorbi și despre acei care, cu regret, nu mai sunt cu noi, din neamul nostru Covrig, despre părinții mei, Dumnezeu să-i ierte, au fost niște oameni deosebiți, însă în mod special am vorbit despre o persoană care, într-un anumit fel, m-a format ca personalitate, care trebuia să se rupă de la acea mentalitate sovietică, imperială, deoarece am făcut serviciul militar și în armata sovietică, am fost în Afganistan. Din 1992 sunt venit în Moldova, am făcut serviciul militar în Armata Națională. A fost grea această rupere de la mentalitatea imperială.

În acest context, am avut posibilitatea, ca prin acest interviu, să povestesc despre apropiații mei. Nana mea și unchiul meu în 1944 s-au refugiat în România, au pribegit foarte mult, ca și mulți din cei care în 1944 s-au retras în dreapta Prutului. Mulți basarabeni erau urmăriți de serviciile speciale românești împreună cu NKVD-ul rusesc. Unchiul meu a scăpat, căci a lucrat în calitate de ziarist la Radio și TVR. Fiind departe, la București, era aproape de noi prin emisiunile sale, noi ascultam, cei aflați de-a lungul Prutului, emisiunile din România. Cartea merită atenție sporită și un tiraj mare. Eu personal am luat trei cărți, un exemplar îl voi duce la biblioteca din sat. Mărturisesc că sunt nespus de bucuros că am încăput în paginile acestei cărți în rând cu multe personalități despre care lumea trebuie să știe din prima sursă. Doamna Raia Rogac a reușit să deschidă sufletul celor intervievați și acesta este un merit absolut al autoarei.”

Nina Slutu: „*Punți de sufle* face parte din categoria pieselor de tezaur spiritual. De ani buni, publicista Raia Rogac aduce în prim-planul opiniei publice personalități notorii sau mai puțin vizibile, însă care au ceva de spus, despre care merită să aflăm. O face cu dăruire și profesionalism, ea știind a dialoga cu protagoniștii săi de la egal la egal, fie că-i vorba de muzicieni, scriitori, teologi, medici, artiști etc. Și atunci când adună suficient material, Raia Rogac le înmănușează în culegeri.

Recenta carte de convorbiri intitulată *Punți de suflet* a văzut lumina tiparului la Editura «Biblioteca Bucureștilor». În cele aproape 500 de pagini ale cărții, autoarea a amprentat nu numai nume, fapte și evenimente ale clipei, ci și stări emoționante sufletești ale convorbitorilor săi, astfel că titlul cărții dezvăluie și scopul pe care-l urmărește autoarea: de a-l conduce pe eventualul său cititor spre punțile sufletești, deși fragile, însă durabile și rezistente, pe care e bine să învățăm a le zidi. Valoarea lucrării referențiale stă în profunzimea gândurilor, ideilor ce le conține. Întrucât Raia Rogac nu se lasă momită, aidoma altor confrăți ai zilelor noastre, de teme minore, dar cu efect imediat preferat de cei avizi de senzational, spectaculozitate etc., ea având inteligența și tăria de caracter necesare atunci când conștiința importanței muncii, pe care o depui.

Convorbirile pe care le susține autoarea atestă o temeinică pregătire profesională, o poziție civică sănătoasă. Abilitatea de a dialoga, de care dă dovadă autoarea, vin dintr-o școlire exemplară, dar și din sincera-i coparticipare la dialog, la priceperea de a-și invita protagoniștii la deschidere, sinceritate, ceea ce-l face pe cititor să dea crezare comunicărilor pe care le parcurge cu privirea. Raia Rogac îi ajută cititorului să descopere în semeni frumosul, vitalul, idealul, de aici și plăcerea, dar și îngândurarea ce pun stăpânire pe acel ce lecturează cartea fără implicare morală. *Punți de suflet* este o piesă de tezaur spiritual care va rămâne deschisă și pentru generațiile viitoare.”

Raia Rogac: „Mulțumesc mult pentru aprecieri, cuvinte frumoase. Lansarea unei cărți pentru autor e ca un examen, la final își poate da seama dacă a făcut sau nu ceva bun. Cu sinceritate vreau să spun că m-au încurajat recenziile care s-au făcut, mai am interviuri culese pentru o carte nouă.”

(*BiblioPolis*, 2012, nr. 2, vol. 43)

CEA DINTOTDEAUNA RAIA ROGAC – FIDELĂ SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI

Lidia GROSU

ÎN ZIUA DE NAȘTERE A CĂRȚII *Punți de suflet*, nu vă întrebați care sunt calitățile autoarei ei Raia Rogac – Dumnezeu a înzestrat-o cu cele mai alese, cultivându-ni-le și promovându-le printr-un dialog continuu cu personalități notorii și trezindu-ne un viu interes pentru ceea ce am putea numi confidențele unui publicist pasionat de fiecare dintre domeniile artei din care face parte cel intervievat. Fiecare poveste reală vorbește despre un zbulcium dorit de un suflet generos cu un spațiu locuibil în dimensiunea căutare, construind nenumărate punți pentru a-și împleti destinul de scrib ales cu atâtea alte destine despre care a scris, hărăzite să ne împartă din lumina lor, și cu care, volens-nolens, se contopește, mai dăruindu-ne din plăcerea de a ne delecta pe un ogor imens al patriotismului și demnității de neam. *Punțile de suflet*, marcate și în noi, cititorii, sunt poduri încărcate de flori, de fiori și de convingerea că unirea spirituală românească s-a produs demult prin simțul nostru de neam întregit atât cât mai avem asemenea oameni curajoși precum autoarea lor, în pofida faptului că, pe lângă cotropitori, elementele mancurtiste „au avut grijă” să înșăileze cu multă migală vrajba și ura.

Dar cartea este una luminoasă, cartea e despre cum suntem unii, dar și cum trebuie să fim. Cele 30 de dialoguri realizate sunt 30 de universuri – un tot unitar în care se înscrie jurnalista Raia Rogac și al cărei interior poate fi dedus

conform formulei: 1) demnitatea creștină și iubirea față de Dumnezeu – cu poetul, omul de cultură Ioan Alexandru (*Conștiința păcatului este cea mai mare valoare a omului*); cu părintele Pavel Borșevschi (*Mama mi-a sfințit credința în Dumnezeu cu dragostea ei*); cu părintele Nicolae Ciobanu (*Dacă între preoți nu va fi unire, unde s-o mai căutăm?*); cu Florin Rotaru (*Rostul nostru pe pământ are mai multe legături cu liniștea iubirii tainice*); cu pedagogul Tatiiana Doibani (*Dumnezeu m-a ajutat să vin acasă*); cu Sergiu C. Roșca (*Dor de Basarabia*); cu Ștefan Fănică Lupsici (*La Deriblata limba română a început să dispară...*); 2) mândria națională – cu Mitzura Arghezi, fiica renumitului poet Tudor Arghezi (*Tata știa limba română îngrozitor de bine*); cu Ion Mărgineanu (*Pe mine mă doare limba română*); cu Raia Rogac (*Baștina – simbol al iubirii*); cu Constantin (Dinu) Grigore Săraru (*Mereu am rămas victima speranței sau ultimul țăran din Slătioara*); cu Iulia Scutaru-Cristea (*Visul de duminică*); cu Dan Zamfirescu (*Dacă n-ar fi fost Hasdeu, Iorga nu exista...*); cu Andrei Covrig (*Dacă încredere nu e, nimic nu e*); 3) dorul de sublimare a cuvântului românesc – cu academicianul, criticul literar Mihai Cimpoi (*Tot ce am bun dătoz bibliotecii*); cu Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (*Prin Cetatea de Lumină*); cu redactorul-șef al revistei *Vatra*, scriitorul, poetul român Nicolae Băciuț (*Ministerul Culturii nu a avut niciodată în frunte pe ministrul finanțelor*); cu poetul Adrian Păunescu (*Nașterea mea e definitiv basarabeană*); cu scriitoarea Claudia Partole (*Îmi trăiesc cu intensitate clipa*); cu Anatol Vidrașcu (*Am devenit editor din sete și dragoste de carte*); cu Gheorghe Marin (*Îmi sunt dragi cărțile mele ca și copiii pe care i-am avut*); cu președinta Fundației „Onisifor și Octavian Ghibu” Constanța Ghibu (*Toată Basarabia era la noi în casă*); 4) iubirea de guvernare a artelor – cu marele rapsod Tudor Gheorghe (*Mulți oameni din țară au zis că sunt basarabean*); cu actrița Maria Balan (*Trecând podurile vieții*); cu pictorul Teodor Buzu (*Un ambasador al culorilor*); cu actorul actorilor, ex-ministru al culturii și cultelor Ion Ungureanu (*Teatrul vieții mele*); cu Margareta Sârbu, cântăreață de muzică folk (*Încerc să nu dau atenție lucrurilor mărunte de frică să nu supăr viața*).

Căutat și descoperit, sinele Raiei Rogac se află în spațiul în care dezideratul și realizările se află sub semnul major al echilibrului sufletesc. De fapt, fiecare căutare, cu escapade în Schambala, finalizează cu noi descoperiri inundate de o lumină nouă ce asigură strălucirea stelelor, dar și zborul în ascensiune al autoarei care tot o stea este. Înscriind pagini alese în palmaresul ei distinct cu fiecare interviu formula **Raia Rogac**, dedusă pe calea măiestriei omului de litere, vertical întotdeauna, demn de neamul, scrisul, cultura și istoria lui, ne asigură alimentarea spirituală, promovând continuu cuvântul delicios,

elegant și plin de vivacitatea și splendoarea unei vieți trăite cu intensitate, lumea Domniei Sale fiind oamenii-valori, a cărei existență nu și-ar imagina-o în afara lor.

(*Literatura și arta*, 31 mai 2012, nr. 22)

ISTORIE CAPTIVANTĂ CA ÎNSĂȘI REALITATEA

Ion CIOCANU

INAUGURATĂ OFICIAL LA 15 IANUARIE 1992, Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu” din Chișinău a împlinit două decenii de activitate fructuoasă în chiar inima Chișinăului, devenind, între timp, un adevărat Centru de Cultură autentic, românească. S-ar părea: a apărut ideea unei biblioteci, au fost susținători, dar și adversari ai ideii, au fost învinse piedicile și iată că există instituția respectivă.

Biblioteca în cauză a avut o istorie inimaginabil de complicată, ideea creării ei fiind lansată în condițiile și atmosfera unui regim social-politic prea puțin favorabil realizării ei practice, atât în România anilor 1990-1991, cât și în Republica Moldova anilor imediat următori. Calea parcursă de cititorii, promotorii și organizatorii acestei oaze de cultură autentic românească în centrul Chișinăului încă sovietic, apoi agrarian (agrarienii reprezentând, în fapt, aceiași comuniști sovietici de odinioară ca mentalitate dușmănoasă ideii de românism) este descrisă inspirat, cu amănunte și exemple revoltătoare, în monografia de zile mari *Biblioteca „Onisifor Ghibu”. Două decenii de istorie*, apărută recent la Editura „Biblioteca Bucureștilor”. Autorii ei – Raia Rogac și Ion Constantin – ne oferă un tablou amplu, de-a dreptul captivant, al devenirii, minunatei Cetăți de Carte Românească, în urma unor idei temerare, încolțite la București, acceptate în mințile emancipate de sub ideologia comunistă de la Chișinău, dar care aveau a învinge obstacolele dintre cele mai mari.

Pentru o informare veridică a cititorului cronicii de față, e nevoie să dăm aici un rezumat succint, evident, palid în comparație cu cartea recenzată. Ideea primei biblioteci de carte românească (la Chișinău – I.C.) a venit de la București în 1990, scrie negru pe alb Lidia Kulikovski în prefață (p. 9). Sunt înșirate nume concrete, pe care, oricât de stăruitor le-am enumera, nu le-am epuiza în două-trei pagini. Merită să-i numim, în primul rând, pe Gheorghe Buluță, directorul Bibliotecii Municipale din București „Mihail Sadoveanu”, Ștefan Ciurel, primarul Bucureștilor și Nicolae Costin, primarul de Chișinău, apoi neapărat Florin Rotaru și ar fi de neiertat să-l scăpăm pe Octavian Ghibu, fiul mai mare al ilustrului român ardelean Onisifor Ghibu, care a făcut foarte mult

pentru Basarabia înstrăinată, ca și pentru Ardealul său natal. Pe parcursul desfășurării evenimentelor, Biblioteca a fost sprijinită de șefele ei Romela Osoianu, Saida Oanță și, îndeosebi, de Elena Vulpe.

Dar multe lucruri ar fi rămas nerezolvate fără concursul miniștrilor Ion Ungureanu și Nicolae Mătcaș, viceprimarului de Chișinău Ilie Coșanu, directorului general al Departamentului cultură al Primăriei Chișinău Iulian Filip, locțiitorului acestuia Tudor Zbârnea ș.a. Rămâneau irezolvabile unele probleme de ordin legislativ, ca posibilitatea însăși de a face donație din partea României, lucru care a necesitat implicarea prim-ministrului de atunci al României Petre Roman. În fine, au început să vină mașini de mare tonaj cu carte dăruită de București, dar Chișinăul nu avea un local potrivit pentru o atare bogăție de carte românească. Ion Ungureanu a fost pus în situația de a emite un ordin extraordinar (în răspăr cu legislația oficială), cu privire la amplasarea Bibliotecii „Onisifor Ghibu” în localul prevăzut inițial pentru somtuoase activități diplomatice (fostul Palat „Prietenia”, actualul Palat al Republicii).

Apoi nenumărate alte acțiuni temerare ale patrioților ajunși în vârful piramidei diriguitoare au făcut posibilă buna așezare și funcționare a Bibliotecii „Onisifor Ghibu” românești, în care azi intrăm cu inima deschisă și ieșim îmbogățiți sufletește și intelectual. În prezent Biblioteca înregistrează studenți de la peste 130 de facultăți din 31 de instituții de învățământ superior cu profiluri, studenți din 15 colegii, elevi din 17 gimnazii și 35 de licee (p. 18). Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu” este cea mai primitoare gazdă și organizatoare a numeroase conferințe, simpozioane, mese rotunde, ateliere profesionale și de dezbateri, de creație, concursuri, zile și expoziții tematice, recitaluri, întâlniri și dialoguri cu personalități literare, politice, științifice, multiple expoziții de carte, dar și de pictură, de fotografii, de documente, la care vin numeroși participanți, tineri și adulți din toate sferile sociale (p. 19).

Faceți parte, stimați cititori, ai rândurilor de față, dintre utilizatorii permanenți ai acestui Centru deosebit al Culturii și Artei române din Basarabia sau abia vă pregătiți să deveniți vizitatori interesați, fideli și de durată al bogăției de carte și de alte materiale ilustrative ale culturii întregului popor român? La edificarea instituției în cauză și-au dat concursul atâția oameni de mare cultură de pe ambele maluri ale Prutului și sacrificiul lor merită din plin recunoștința noastră, după cum ne convingem la lectura cărții recenzate aici. Mergeți la Biblioteca „Onisifor Ghibu”, informați-vă direct de la sursă asupra căii parcurse de această Cetate a Cărții românești, înrolați-vă în fructificarea potențialului ei instructiv-educativ de excepție!

(*Florile dalbe*, 2012, nr. 30)

DULCI AMINTIRI DE LA PELINIA

Victor DUMBRĂVEANU

N-AȘ PUTEA SPUNE CĂ ACEASTĂ VECHE AȘEZARE e a doua mea baștină. Căci fiecare dintre noi are un colț sfânt de pământ de unde îi cresc rădăcinile. Îl am și eu de bună seamă, dar mai am încă unul, despre care nu mi-am permis până acum să vorbesc. Fiind de la Strâmba (azi Corlăteni), primul sat de dincolo de Bălți pe magistrala nordului, coloana vertebrală a Moldovei, am fost nevoit să termin școala medie la Pelinia, localitate ce mi-a intrat adânc în biografia și în ființa mea. Astfel o pot considera un fel de altoi pe tulpina existenței mele. De aici m-am ales cu prieteni de-o viață, am avut parte de pedagogi extraordinari, am trăit prima mea dragoste și chiar dacă am venit la Pelinia, adus de mama, la 13 ani, și am părăsit satul la 16, amintirile acelor trei ani îmi dănuie ca o primăvară curată și sinceră, culorile căreia s-au prelins cu dărnicie în paginile cărților mele ce le-am scris.

Deși suntem din sate diferite, am învățat în aceeași școală cu poezii Ion Vieru, Ianoș Țurcanu, umoristul Gheorghe Postolache, publicista Raia Rogac. Am avut toți parte de o atmosferă caldă, în care era imposibil să nu te ții de carte, dar principalul, l-am avut dascăl pe profesorul de limbă și literatură română Petru Bacoș, un pedagog de excepție, cu studii liceale românești, care a știut să ne altoiască dragostea față de cuvântul artistic, ne-a cultivat gustul elevat pentru literatura clasică și, mai ales, pentru corifeii ei Eminescu, Creangă, Alexandri. Orele mirifice ale lui Petru Bacoș erau adevărate perle pedagogice, în care triumfau frumosul, ingeniozitatea, imaginativul, de aceea majoritatea absolvenților ce treceau prin clasele lui obțineau note mari la tezele scrise, aveau o pregătire teoretică temeinică și posedau o bună cultură a expunerii. Deja după mulți ani, domnul Bacoș se mândrea cu noi, ne citea cărțile, ne aștepta, ne propaga opera printre elevii și studenții de la colegiul din Râșcani, unde lucrase în ultimii ani.

Printre prietenii intimi din acei ani pelinieni mi-au rămas pentru toată viața foștii colegi de clasă Ștefan Țurcanu, doctor habilitat, șef de catedră la Universitatea Agrară, Alexandru Lungu, medic-farmacist, și Petre Pasecinic, inginer și om de afaceri din Sankt Petersburg. Cu mulți pelinieni însă mă cunosc din școală, ne bucurăm de fiecare dată când ne întâlnim. De exemplu, economistul Victor Ghilescu, fost șef al Direcției financiare a Primăriei Chișinău, a susținut cu noi doar examenele de absolvire, el frecventând școala serală. Odată, la o întrunire înaltă a finanțistilor din republică, el vorbise cel mai bine dintre toți, convingător, cu argumente, pe când ministrul și niște viceministri o spălasă în niște ape, cum se mai spune. Și atunci eu, întreținându-mă cu un coleg de bre-

slă, mă întrebai retoric: „Pe Ghilescu îl știi, căci a terminat la Pelinia serala, dar ce-au terminat iștilalți, care au mai vorbit aici? Și au terminat oare ceva?”

Un nou prilej de a reveni la anii candizi ai adolescenței a fost apariția volumului *Pelinia – nume de legendă* a publicistei Raia Rogac. După ce mai editase vreo trei cărți de publicistică, iar una mi-a fost oferită cu autograf, rugându-mă să-i fac o prezentare, dar nu știu cum nu ajungeam să o scriu, iată în sfârșit lovitura de grație a Raiei, pentru care o laud și o apreciez în mod deosebit. Fie ca aceste elogii să treacă și la truda anterioară a condeierei. Cartea Raiei mi-a adus între copertele ei mulți oameni pe care i-am cunoscut pe parcursul anilor, răscolindu-mi amintirile.

Locuiam la internatul școlii cu alți băieți și fete veniți de prin împrejurimile Peliniei. Mi-am amintit de colegul meu de bancă, tot Victor și el, fratele poetului Ianoș Țurcanu, pe care nu l-am mai văzut demult. Clasa noastră a fost foarte unită. Opt ani în urmă am sărbătorit aniversarea a 40-a de la absolvire, unde au fost prezenți și majoritatea profesorilor noștri. Peste doi ani se vor împlini 50, învățătorii s-au cam trecut, dar și colegii ni s-au rărit, așa că nu știu dacă ne vom mai aduna.

La pregătirea volumului de față autoarea a dat dovadă nu numai de vervă și har publicistic, dar și de cunoștințe temeinice în mai multe domenii. Pentru a prezenta un sat în deplinul sens al cuvântului, calitățile de reporter ale autoarei s-au dovedit a fi insuficiente. Și i-au ajutat istoricul, cartograful, folcloristul, economistul, pedagogul, biblioteconomul, medicul, asistentul social, funcționarul public, specialistul în onomastică, lingvistul – și toate într-o singură persoană, cea a autorului – Raia Rogac, care a știut să adune texte ale mai multor consăteni de-ai ei. Mai adăugăm la toate acestea și nețărnumurita dragoste față de baștina dulce cu gust amar în denumire.

Acest lucru îl remarcă și prefațatorul, scriitorul și editorul Iurie Colesnic: „Cartea este scrisă cu foarte multă dragoste pentru oamenii Peliniei. Această aserțiune o ilustrează concludent două capitole: cel care stă la suprafață și care este, poate cel mai voluminos – dicționarul personalităților, și cel de-al doilea, ceva mai ascuns – folclorul satului Pelinia, toponimia și onomastica satului, adică acele elemente pe care un om născut în sat le însușește din copilărie și care sunt jaloanele lui pe parcursul întregii vieți.”

Materialul scris, precum și cel fotografic nu epuizează nici pe departe tema propusă. Profilul unei așezări omenești, preocupările locuitorilor, destinele lor intercalate în evenimente istorice e un flux inepuizabil. Se prea poate că volumul Raiei Rogac va fi un peron de plecare pentru alți autori, care vor merge și mai departe, vor săpa în profunzime, vor generaliza aspectele vieții și traiului pelinianului de rând, dar și a intelectualilor proveniți din partea locului. Ori-

cum, cei care vor scrie mai departe cronica Peliniei vor porni de la cartea în cauză, care deja a devenit raritate bibliografică. La lansarea ei au venit oameni de la Pelinia în frunte cu primarul Gheorghe Bagrin, dar și mulți chișinăuieni de obârșie peliniană. Au fost și lăturași, ca de exemplu, eu și poetul sofian Iulian Filip. Ne uitam ambii cu invidie la autoare și la volumul de o excelentă ținută grafică, deoarece satele noastre nu dispun de asemenea cronici. L-am întrebat pe colegul Iulian Filip:

- Te-ai apuca de-o asemenea muncă?
- Nu m-aș încumeta, a fost răspunsul lui, care l-a generat și pe al meu.
- Nici eu. Nu mi-ar ajunge puteri și răbdare.

Schimbul acesta de replici e poate cea mai concludentă apreciere a faptei publicistei Raia Rogac. Îi dau dreptate autoarei că Pelinia e mai mult decât un nume, ci e un destin, ce unește străbunii cu urmașii, creând un cosmos numit de daci NEMOARTE.

(*Curtea de la Argeș*, 2012, nr. 3)

RAIA ROGAC, ION CONSTANTIN: *BIBLIOTECA „ONISIFOR Ghibu”: DOUĂ DECENII DE ISTORIE*

Anatol PETRENCU

RECENT, LA EDITURA „BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR”, a văzut lumina tiparului monografia *Biblioteca „Onisifor Ghibu”: două decenii de istorie*. Volumul îi are drept autori pe Raia Rogac și Ion Constantin. Cele două cuvinte introductive, *Biblioteca „Onisifor Ghibu”, o bibliotecă a speranței naționale și Câteva stări de suflet*, sunt semnate de doamna dr. Lidia Kulikovski și, respectiv, de domnul dr. Florin Rotaru.

Capitolul I include și el două părți: A) *Biblioteca „Onisifor Ghibu” – Centru cultural de reîntregire a Neamului și B) Biblioteca „Onisifor Ghibu” din Chișinău* (p. 17-28), prima evocând momente impresionante din viața și activitatea ctitorului Bibliotecii, distinsul om de cultură Octavian Ghibu, care a pledat pentru întemeierea acestui locaș de cultură și spiritualitate românească la Chișinău, a doua – momente importante din istoria întemeierii Bibliotecii. Capitolul II, intitulat *Ghibu – o familie pentru panteonul românilor* (p. 29-65) întrunește cele mai relevante momente din viața și activitatea lui Onisifor Ghibu în perioada 1917-1918, inclusiv perioada basarabeană, în anii celui de-al Doilea Război Mondial sau în anii postbelici (memoriul către Nikita S. Hrușciiov și Nicolai I. Bulganin (din 31 octombrie 1956), p. 55 și urm.).

Acest capitol abordează detaliat activitatea de valorificare a operei pedagogice, politice, științifice a lui Onisifor Ghibu de către fiul acestuia – Octavian Ghibu. În capitolul III, *Cronologie* (p. 66-175) sunt expuse în ordine cronologică activitățile cultural-științifice, desfășurate de către angajații Bibliotecii „Onisifor Ghibu” în cei 20 de ani de funcționare a instituției. Al IV-lea capitol, intitulat *Restituiri prin amintiri* (p. 176-191) adună în paginile sale memoriile unor personalități marcante ale științei, culturii, spiritualității românești, între care domnul Alexandru Moșanu, membru de Onoare al Academiei Române; domnul Ion Ungureanu, ex-ministru al culturii și cultelor; domnul Alexe Rău, directorul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, etc. Capitolul V, *Personalități marcante în dialog cu Biblioteca* (p. 192-234) însumează opiniile oamenilor de cultură și știință, referitoare la evenimentele organizate pe parcursul a două decenii în incinta Bibliotecii „Onisifor Ghibu”, materiale semnate de acad. Mihai Cimpoi, acad. Nicolae Dabija, poetul Ion Hadârcă, publicistul și bibliograful Vlad Pohilă, scriitorii Vladimir Beșleagă, Claudia Partole, Iurie Colesnic, Iulian Filip etc., oamenii de cultură Lucia Culev, Maria Mocanu, Ninela Caranfil etc. Capitolul VI (p. 235-278), intitulat *Autografe și dedicații*, reproduce impresiile vizitatorilor și / sau cititorilor Bibliotecii, lăsate în *Cartea de Onoare* a instituției, dar și mostre de autografe de pe cărțile donate Bibliotecii (selectiv, în ordinea alfabetică). Capitolul VII, *Publicațiile Bibliotecii „Onisifor Ghibu”* (p. 278-282) prezintă lista lucrărilor elaborate de către colaboratorii Bibliotecii, în principiu bibliografii consacrate marilor personalități istorice sau culturale din spațiul românesc (în total 17 titluri, inclusiv: Mihai Viteazul, bibliografie, Chișinău, 2000, 22 p.; I.L. Caragiale, bibliografie, Chișinău, 2002, 10 p.) (p. 278-279) etc.

Următorul compartiment, *Biblioteca în mass-media*, reprezintă un fel de cronică a materialelor publicistice care au reflectat activitatea colectivului Bibliotecii „Onisifor Ghibu” în diferite mijloace mass-media, în primul rând, în presa scrisă (în total – 1035 de titluri). În capitolul *Biblioteca în imagini*, care încheie monografia, autorii au selectat și au prezentat în ordine cronologică imagini și fotografii de la festivitatea de deschidere a Bibliotecii (15 ianuarie 1992), de la numeroase întruniri, conferințe și evenimente de importanță istorică pentru viața și cultura republicii noastre, inclusiv activități desfășurate pe parcursul anului 2012.

Lucrarea este însoțită și de compartimentele *Bibliografie selectivă* (p. 417-418) și *Anexe* (facsimile ale diverselor documente, referitoare la Biblioteca „Onisifor Ghibu” și scurte informații despre autorii monografiei) (p. 431-432). Volumul de față prezintă o operă științifică de valoare, în care sunt analizate și expuse aspecte importante ale activității uneia din cele mai pre-

stigioase instituții cultural-științifice din mun. Chișinău – Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu”. Felicitări autorilor! Felicitări colaboratorilor Bibliotecii „Onisifor Ghibu”!

(*Destin românesc*, 2012, nr. 3)

HRONICUL UNEI BIBLIOTECI

Ludmila BULAT

PRIN CARTEA *Biblioteca „Onisifor Ghibu”. Două decenii de istorie. Monografie*, jurnalista Raia Rogac (Chișinău) și dr. Ion Constantin (București) vin să demonstreze că pe parcursul a douăzeci de ani prestigioasa instituție de cultură a înscris adevărate pagini de istorie. Pe coperta cărții este înfățișată sala acestui așezământ, în care s-au petrecut sumedenie de manifestări, protejată de chipul patronului ei spiritual Onisifor Ghibu și privegheată de imaginea *Eminescu-Arbore* de pe superbul tablou al lui Aurel David – ca o amintire că Biblioteca a fost inaugurată la 15 ianuarie 1992.

Cartea se deschide cu o prefață *Biblioteca „Onisifor Ghibu”, o bibliotecă a speranței naționale*, semnată de conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, și încă o prefață *Câteva stări sufletești*, autor dr. Florin Rotaru, director general al Bibliotecii Metropolitane București, mărturie că instituția respectivă este rodul eforturilor, strădaniilor unor personalități de pe ambele maluri ale Prutului.

În primul capitol sunt expuse demersurile întreprinse privind apariția instituției. La 2 septembrie 1990, Petre Roman, prim-ministru al Guvernului României, emite o hotărâre, prin care Primăria Municipiului București este abilitată, ca prin subdiviziunile sale – Inspectoratul municipal pentru cultură și Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” – să organizeze la Chișinău o bibliotecă publică, asigurând-o cu donații treptate de mobilier specific bibliotecilor, cărți, periodice etc. La fondarea Bibliotecii și-au adus contribuția: primarul Ștefan Ciurel, Paul Caravia, director adjunct al Inspectoratului pentru cultură din Primăria București, Gheorghe Buluță, directorul Bibliotecii Municipale București, Florin Rotaru, pe atunci specialist la Inspectoratul pentru cultură al Municipiului București, cărturarul, dr. în economie Octavian Ghibu.

Biblioteca a apărut într-o perioadă favorabilă pentru cultură: ministru al culturii și cultelor era Ion Ungureanu, al educației – Nicolae Mătcaș; primar de Chișinău – Nicolae Costin, director al Direcției cultură a Primăriei Municipiului Chișinău – Iulian Filip. Ideea a fost susținută de Mircea Druc, prim-ministru al Republicii Moldova; Alexandru Moșanu, președintele Par-

lamentului; Mircea Snegur, președintele Republicii Moldova. Biblioteca a apărut într-o perioadă când se simțea o lipsă acută de carte românească în grafie latină, cititorul basarabean era flămând de carte românească. Capitolul doi, un capitol amplu, este consacrat familiei Ghibu, autor Ion Constantin. Onisifor Ghibu a fost o personalitate polivalentă a culturii românești – pedagog, istoric, publicist, memorialist, un om de o vastă cultură. Sosit în Basarabia în anii 1917-1918, a participat cu întreaga ființă la mișcarea națională din Basarabia, s-a încadrat în trezirea conștiinței naționale adormite a populației băștinașe.

În cartea *Pe baricadele vieții. În Basarabia revoluționară (1917-1918). Amintiri* (apărută în 1992 la Editura „Universitas”, Chișinău) Onisifor Ghibu mărturisește: „Am cumpărat pe bani proprii câteva mii de abecedare, cărți de citire, istorii, geografii și aritmetici pentru școlile primare – golind toate librăriile din Iași și ducând peste Prut o pradă pe cât numai s-a putut de bogată, ceea ce a permis apoi cursurilor de învățatură să se desfășoare în condiții relativ satisfăcătoare.” Fiii Octavian Ghibu, un mare cărturar și patriot, și ing. Mihai Ghibu, cel mai tânăr fiu al lui Onisifor Ghibu, trecut în nevință la onorabila vârstă de 93 de ani, au continuat opera tatălui. Ei au donat întreaga bibliotecă a părintelui lor Bibliotecii „Onisifor Ghibu”, îndeplinind în felul acesta o datorie de suflet, au întreținut cele mai strânse relații cu instituția respectivă, îmbogățind-o mereu cu donații, participând la diverse evenimente culturale.

Destul de dens, consistent este capitolul *Cronologie*. Autoarea Raia Rogac a trudit mult în arhiva Bibliotecii pentru a selecta cele mai importante evenimente și a le trece în revistă. Este necesar să le numim, în primul rând, pe cele devenite tradiționale: Zilele Onisifor Ghibu, Zilele Mircea Eliade, ședințele Cenaclului „Mihai Eminescu” (președinte Ion Hadârcă), ședințele Cenaclului „Julia Hasdeu” (președinte Eugenia Bulat) ș.a.m.d. Vom enumera doar câteva lansări de carte memorabile ale unor personalități de primă mărime: întâlnirea cu poeta și eseista Ana Blandiana cu prilejul lansării volumului antologic *La cules de îngeri*, apărut la Editura „Litera” din Chișinău (1997); lansarea în premieră absolută a romanului *Fabricius* a domnului Radu Vasile, prim-ministru al României (1999); lansarea cărții *Audiențe în aer liber* (2 vol.), autor Constantin Simirad, primarul general al municipiului Iași (2000) etc. În cadrul Salonului muzical a avut loc întâlnirea cu celebrul interpret Tudor Gheorghe (1997); un spectacol prezentat de Maria Bieșu, prim-madona Operei Naționale, cea mai bună *Cio Cio San* din lume, o întâlnire cu Ion Paulencu, solist al Operei Naționale, sunt doar câteva. Salonul de Arte Frumoase din incinta Bibliotecii a găzduit sute de expoziții ale artiștilor plastici din Republica Moldova, precum și din alte țări.

Următoarele două capitole cuprind amintiri, impresii ale unor personalități marcante despre prestigioasa instituție de cultură: Alexandru Moșanu, Ion Ungureanu, Gheorghe Buluță, Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Ion Hadârcă, Vlad Pohilă, Anatol Petrencu, Iurie Colesnic și încă mulți, mulți alții. Biblioteca este apreciată prin cele mai frumoase calificative: *Miracolul Ghibu* (Valeriu Saharneanu); *Biblioteca mea de suflet* (Maria Mocanu); *Simbol al românismului* (Ninela Caranfil); *Locul unde se întâmplă mistere* (Claudia Partole); *Ambasador al cărții* (Claudia Șatravca); *O instituție de cultură europeană* (Andrei Viziru) etc. Sunt prezentate autografe și dedicații din *Cartea de Onoare* a Bibliotecii.

Dar Biblioteca a avut de înfruntat și perioade extrem de dificile. În perioada de guvernare agrariano-comunistă s-a pornit o ofensivă de a lichida această instituție, li se deconecta curentul, li se închidea apa... În apărarea Bibliotecii s-au ridicat mari personalități, bibliotecarele aflându-se pe baricade. Într-un capitol aparte sunt prezentate publicațiile Bibliotecii „Onisifor Ghibu”, nu sunt multe, dar reprezentative, spre exemplu: *Mihai Viteazul: Bibliografie* (2000); *Nicolae Iorga și permanențele istoriei: bibliografie selectivă* (2006); *Nicolae Titulescu – figură emblematică a diplomației internaționale: bibliografie selectivă* (2007) etc.

Impresionează și numărul mare de articole, informații scrise despre instituția respectivă – 1035! Toate enumerate în capitolul *Biblioteca în mass-media*. Cartea se încheie cu o bogată iconografie, care prezintă secvențe de la numeroasele manifestări ce s-au derulat în sediul Bibliotecii „Onisifor Ghibu”.

La 23 octombrie 2012 în incinta Bibliotecii publice „Onisifor Ghibu”, în cadrul suitei de manifestări prilejuite de împlinirea a 135 de ani de la fondarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a avut loc lansarea cărții nominalizate. Au fost prezenți o bună parte din cei care au pus umărul la fondarea ei: Florin Rotaru, Lidia Kulikovski, Ion Ungureanu, Mihai Cimpoi, Iulian Filip, autorii volumului Raia Rogac și Ion Constantin, dr. Marian Nencescu, redactor-șef al revistei de notorietate *Biblioteca Bucureștilor*, numeroși oameni de cultură. S-au evocat momente frumoase, s-au depănat amintiri, dar principalul gând care s-a accentuat a fost: oricine va fi director, oricine vor fi colaboratorii, să țină întotdeauna sus făclia românismului, acesta a fost visul lui Octavian Ghibu.

(*Limba Română*, 2012, nr. 11-12)

BIBLIOTECA „ONISIFOR GHIBU” LA DOUĂ DECENII

Claudia SLUTU-GRAMA

LA SALONUL INTERNAȚIONAL DE CARTE din Chișinău, ediția a XXI-a, ce s-a desfășurat în perioada 31 august – 4 septembrie 2012, pe lângă alte evenimente culturale, a fost lansat volumul monografic *Biblioteca „Onisifor Ghibu”: două decenii de istorie*, avându-i în calitate de autori pe Raia Rogac și pe Ion Constantin. Astfel, și-au dat mâna frățește doi autori de valoare de pe ambele maluri ale Prutului – dna Rogac din Chișinău, cu un buchet de cărți la activ, începând de la *Convorbiri de suflet* (Ed. „Pontos”, Chișinău, 2004) și continuând cu alte șase volume; penultimul, al șaptelea, fiind *Punți de suflet*, editat la Editura „Biblioteca Bucureștilor” în 2011. (Fără tăgadă aș vrea să menționez că dna Rogac este și autoarea unui număr impresionant de articole despre lumea bibliotecară din republică și nu numai, semănate în presa vremii, unele fiind semnate cu pseudonime: bunăoară, Raia Andrei (cap. VIII, nr. 817, 818), Anda Persic (cap. VIII, nr. 846); R. Pelineanu (cap. VIII, nr. 980) etc. Cel de-al doilea autor al studiului monografic – Ion Constantin – este doctor în istorie, actualmente cercetător științific asociat la Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului al Academiei Române și, concomitent, este cercetător științific la Biblioteca Metropolitană „Mihail Sadoveanu” din București, cunoscut în Țară și în Basarabia drept un laborios și documentat savant ce se apleacă asupra cercetării diverselor probleme din trecutul Basarabiei (semnatar a șapte volume) și din istoria Poloniei (semnatar a patru volume).

Cu 22 de ani în urmă, în 1990, se profila un plan măreț – de a deschide o bibliotecă de carte românească la Chișinău! Ideea a fost promovată de Gheorghe Buluță, director al Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu” din București, și de către Florin Rotaru, pe atunci consilier la Inspectoratul pentru cultură al Primăriei Municipiului București.

Ideea a căzut pe sol fertil (eufemistic vorbind), la țanc: Republica Moldova revenea la alfabetul latin și la cartea românească și avea stringent nevoie de ajutor, căci „eram flămânzi de libertate, de istorie, de rădăcini” (Lidia Kulikovski). Protocolul a fost semnat de dr. Nicolae Costin, primar de Chișinău, și de Ștefan Ciurel, primar de București, și contrasemnat de directorii ambelor biblioteci: dr. Lidia Kulikovski și dr. Gheorghe Buluță, iar noua instituție a fost botezată cu numele lui Onisifor Ghibu, un mare patriot român, care a activat în perioada interbelică și în Basarabia.

Monografia *Biblioteca „Onisifor Ghibu”: două decenii de istorie*, în 432 de pagini, face un bilanț al realizărilor ei și a văzut lumina tiparului la Editura „Bi-

biblioteca Bucureștilor” în 2012. Este compartimentată foarte judicios în nouă capitole, plus *Bibliografie selectivă* și *Anexe*.

După cum îi stă bine unei monografii clasice, și aceasta se deschide cu un *Cuvânt introductiv*, semnat de conf. univ. dr. Lidia Kulikovski cu titlul *Biblioteca „Onisifor Ghibu”, o bibliotecă a speranței naționale*, suplimentat de cuvântul introductiv al dr. Florin Rotaru – *Câteva stări sufletești*. Lidia Kulikovski – „Doamna Cărții”, cum i se spune cu drag – se oprește detaliat la fondarea acestei instituții infodocumentare, „de-o seamă cu țara, cu independența și democrația Republicii Moldova” (p. 10), subliniind faptul că „Biblioteca s-a transformat de la sine, cu ajutorul oamenilor, cititorilor – într-o platformă de expunere. Nu exista în Chișinău, alt loc unde se puteau spune lucruri care dor, de care ne era dor, lucruri care nu puteau fi spuse în altă parte” (p. 11). Dna directoare a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” L. Kulikovski, în subordinea căreia se află filiala „Onisifor Ghibu”, punctează atât realizările, cât și impedimentele cu care s-a confruntat instituția pe parcurs: problema spațiului, problema cadrelor etc., dar odată rezolvate, a purces pe un făgaș de succes. „Multe au fost activitățile care au rămas în memoria chișinăuienilor. Multe au fost personalitățile care au trecut prin Bibliotecă, care s-au produs la Biblioteca «Onisifor Ghibu», care au fost cunoscuți prin Biblioteca «Onisifor Ghibu»” (p. 12), ea fiind „o pavăză culturală românească” (p. 12).

Câteva stări sufletești, pe care le traversa dr. Florin Rotaru în acea perioadă de constituire a BM „Onisifor Ghibu”, neobișnuite poate, i-au permis totuși „să creeze o instituție model în Basarabia” (p. 14), „cu toate formele de organizare administrativă, inclusiv sistematizarea fondului de publicații potrivit clasificării zecimale universale (CZU)”, „cu cataloagele alfabetic și sistematic, cu registrele inventar, cu tipizatele specifice în limba română, precum și cu mobilierul aferent” (p. 14), astăzi aflându-ne cu toții „în fața unui mister al regăsirii” (p. 13).

În capitolul I cu titlul *Biblioteca „Onisifor Ghibu” – centru cultural de reîntregire a Neamului* se specifică primii pași în stabilirea, după atâția ani trăiți înstrăinați după sârma ghimpată, a contactelor culturale – de la podul de flori – la podul de cărți, urmate de demersurile oficiale pentru înființarea BP „Onisifor Ghibu”, inaugurarea Bibliotecii la 15 ianuarie 1992 și colaborarea fructuoasă în domeniul cultural-științific a personalităților de pe ambele maluri ale Prutului. Capitolul II – *Ghibu – o familie pentru Panteonul Românilor* – include pagini importante despre Onisifor Ghibu, patronul spiritual al BP din Chișinău, care-i poartă numele (originea, familia, educația), legăturile sufletești cu Basarabia ale marelui nostru înaintaș, care s-au stabilit mai îndeaproape, începând cu 7 decembrie 1916, continuând în luna martie 1917, când se transferă la Chișinău împreună cu toată familia, luptând pentru trezirea conștiinței naționale a

localnicilor, așa cum o făcuse și Sergiu Victor Cujbă, fiul lui Victor Crășescu, cam tot în acea perioadă (prin „grai viu”, prin școală, cămine culturale, la diverse cursuri etc., inițiind publicațiile promotoare ale unirii românilor într-un singur stat – *Ardealul și România Nouă*).

Autorii monografiei s-au oprit detaliat la opera lui Onisifor Ghibu, care este extrem de bogată și variată: de exemplu, până în 1944 i-au fost tipărite circa 100 de lucrări, în volum sau broșură, și 1500 de studii și articole despre istoria națională, politica minoritară, bilingvism, istoria culturii, pedagogie, literatură și memorialistică etc. Partea a doua din acest capitol este consacrată lui Octavian O. Ghibu – fiul cel mai mare al lui Onisifor Ghibu, născut la 19 august 1912, cel care a cunoscut Basarabia de la cinci anișori, urmat de amintirile lui Mihai Ghibu – fiul cel mai tânăr, despre deschiderea la Chișinău a BP ce-i poartă numele părintelui său.

Un capitol foarte impunător, bogat în informații, este cel cu nr. III, intitulat *Cronologie* (p. 66-175), deși, în opinia noastră, nici pe departe nu-s amintite și „trecute la condică” toate evenimentele culturale, artistice și științifice, ce s-au produs, începând cu 1992 până în 2011, căci ar fi fost necesar un spațiu cu mult mai vast decât cel atribuit în monografie. *Restituiri din amintiri* este titlul capitolului IV, unde s-au produs, în calitate de autori și admiratori ai instituției infodocumentare, personalități de mâna întâi din Basarabia și din Țară: Alexandru Moșanu, Ion Ungureanu, Alexe Rău, Gheorghe Buluță ș.a. Bunăoară, Ion Ungureanu în materialul său, intitulat metaforic *Mica Românie*, specifică literalmente următoarele: „Acest local a devenit un centru al spiritualității românești, la care venim să ne încălzim sufletele, să găsim un reazem atunci când ne clătinăm” (p. 180). Poetul Alexe Rău, dr. în filozofie, directorul Bibliotecii Naționale, menționa în eseu *O Bibliotecă simbolizând Țara* (p. 181-185) aportul lui Onisifor Ghibu și al fiilor săi, cărora „li s-au asociat reprezentanți ai Munteniei și Moldovei, pentru a duce la bun sfârșit o operă care e, pe drept cuvânt, a tustrelor principate, iar inaugurarea, care a fost, de fapt, o mică adunare națională cu vorbitori, iarăși din toate plaiurile românești, conferă Bibliotecii «Onisifor Ghibu» statutul de simbol al țării întregite” (p. 185).

Capitolul V – *Personalități marcante în dialog cu Biblioteca* – continuă firul amintirilor, ajuns până în zilele noastre, elucidat în capitolul precedent. (În opinia noastră, capitolul IV și capitolul V ar fi putut constitui un singur compartiment.) Printre autori îi menționăm pe acad. Mihai Cimpoi (*Biblioteca „Onisifor Ghibu”: destin și rezistență*, p. 192-193); ambasadoarea Iuliana Gore-Costin (*Biblioteca „Onisifor Ghibu” – oază de lumină și înțelepciune*, p. 194-195); scriitorul și parlamentarul Ion Hadârcă (*Părintele Octavian Ghibu și*

odrasla-i aniversară – 20, p. 195-197); scriitorul și publicistul Vlad Pohilă (*O Bibliotecă fără de care viața noastră ar fi infinit de tristă*, p. 197-199); jurnalistul și parlamentarul Valeriu Saharneanu (*Minunea Ghibu*, p. 200-202); scriitoarea și savanta Ana Bantoș (*Biblioteca și nevoia de emancipare a românului basarabean*, p. 202-2003); șefa Direcției municipale de cultură Lucia Culev (*O Bibliotecă care a răspuns orizontului de așteptare sau Unirea deja s-a produs la Biblioteca „Onisifor Ghibu”*, p. 203-204); scriitorul și cercetătorul Iurie Colesnic (*O oază a culturii românești*, p. 204-205); prof., dr. Veronica Postolachi (*Imperiul căutării de sine*, p. 205-207) și alți oameni de cultură și de știință. Le vom menționa în continuare numele, căci cu toții și-au sădit o parte din sufletul lor în grădina înfloritoare care este astăzi BP „Onisifor Ghibu”: dr. hab. Anatol Petrencu; dr. Sergiu Mustață; scriitorul Vladimir Beșleagă; scriitorul, dr. Aurelian Silvestru; interpreta Maria Mocanu, Artistă a Poporului; Ninela Caranfil, Artistă a Poporului; scriitoarea Claudia Partole; publicista Ludmila Bulat, scriitoarea Eugenia Bulat; dr. și poetul Iulian Filip; directorul general al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” Claudia Balaban, publicistul Andrei Viziru; interpreta de muzică folk Margareta Sârbu ș.a. După cum e și firesc, în multe materiale din monografie sunt elogiați bibliotecarii acestei instituții în frunte cu neobosita directoare Elena Vulpe.

Dacă doriți să cunoașteți cine din personalitățile din România și din Moldova și-au lăsat autografe și destăinuiri de dragoste către Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu” pe file de carte – acest lucru e realizabil, citind frapantul capitol VI – *Autografe și dedicații* (p. 235-277).

Iar în capitolul VII – *Publicațiile Bibliotecii „Onisifor Ghibu”* – sunt incluse în ordine cronologică publicațiile ce au ieșit de sub pana colaboratorilor instituției, descrise conform standardelor, însoțite de adnotările respective: genul, destinația etc.

În palmaresul Bibliotecii „Onisifor Ghibu” s-a adunat de-a lungul celor 20 de ani un impresionant număr de publicații – în total 1035 – despre activitatea-i prodigioasă, care face obiectul capitolului VIII *Biblioteca în mass-media*. Au scris în ziare, reviste, cărți, despre instituția dată jurnaliști, profesori, bibliotecari, scriitori, actori, pictori ș.a. Materialul este structurat conform anului de publicare, iar în cadrul fiecărui an în ordinea alfabetică semnatarii, indicându-se, conform regulilor de descriere bibliografică analitică, titlul articolului, sursa etc. O delectare sufletească îți produce capitolul final, bogat ilustrat, care ne aduce în lumea magică, pe care putem s-o admirăm, să citim anul când s-a produs evenimentul, cine a participat etc. Acest capitol este intitulat *Biblioteca în imagini* (p. 357-416). Câte evenimente și câți oameni de elită, personalități din diverse domenii, dar și tineret studios, dornic de noi cunoștințe, au încăput

în obiectivele aparatelor foto! E un capitol tot atât de captivant pentru cititor, ca și celelalte, de altfel!

Închid volumul *Biblioteca „Onisifor Ghibu”*: două decenii de istorie și pe retina ochiului îmi apar secvențe clare de la lansarea oficială a acestei monografii, care s-a produs în instituția-gazdă la 23 octombrie 2012, sala de conferințe, alias sala de lectură, era arhiplină: bibliotecari, scriitori, publiciști, savanți, actori, pictori – toți prietenii Bibliotecii au venit să asculte și să spună un cuvânt de bine despre instituția de carte românească, oază de Lumină și Adevăr, prima care s-a deschis pe plaiul nostru de la obținerea Independenței și cartea ei de vizită – monografia *Biblioteca „Onisifor Ghibu”*: două decenii de istorie, apărută într-o impecabilă ținută grafică și textuală la Editura „Biblioteca Bucureștilor”.

În concluzie subliniem încă o dată că s-a produs un eveniment științific, editorial, cultural valoros, o investigație complexă din punct de vedere științific, profund argumentată și logic structurată, având un caracter original, novator. Apariția acestui volum, cu voia monografiștilor și a celor „întrebați”, vorba lui Iulian Filip, consacrat organizării, etapelor de devenire și de activitate a unei Biblioteci – puternic centru cultural românesc la Chișinău, e un lucru important, căci la noi astfel de lucrări văd lumina tiparului rar de tot, dar adunat puținul ce se scrie și se editează, credem, cu timpul se va găsi omul potrivit să elaboreze și un tratat academic al istoriei bibliotecilor din Basarabia, care va deschide o nouă pagină în studierea fiecărei instituții infodocumentare, unde se produc lucruri mari, importante, semnificative pentru spiritualitate și cultură, dar despre existența lor cunoaște foarte puțină lume și au impresia unii că ele nici nu există astăzi (bibliotecile), la etapa ciberculturii care se manifestă prin aceea că se pierde legătura sufletească între oameni, îi îndepărtează într-un mod monstruos de frumusețile vieții văzute și simțite pe viu, cu toți porii, în lumea mereu schimbătoare.

(*Curtea de la Argeș*, 2013, nr. 2)

CULTURA BIBLIOTECII ȘI BIBLIOTECA CULTURII

Tudor PALLADI

IZVORĂTĂ DINTR-O IMPERIOASĂ *necesitate de a înțelege rosturile culturii din perspectiva trăirilor interioare ale omului* (Florin Rotaru), Biblioteca „Onisifor Ghibu”, într-adevăr, *a fost întruchipată din vis, dar și din datorია față de sacrificiul înaintașilor și din iubirea față de țară*, vorba aceluiași director general al Bibliotecii Metropolitane „Mihail Sadoveanu” din București. Or, Biblioteca

„Onisifor Ghibu” a fost ca spirit, ca ideal, *un exemplu de luptă pentru limbă, istorie, țară* (Lidia Kulikovski). De aceea, *prin activitățile organizate, prin inițiativele lansate, prin serviciile prestate, demonstrează* că suntem o cultură luptătoare (Nicolae Iorga). Conform opiniei directorului general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, *a fost nevoie de o instituție infodocumentară care să furnizeze informații și cunoștințe în limba română, a fost nevoie de o pavăză culturală românească în acel timp al schimbării alfabetului, al recunoașterii limbii române.*

Autorii monografiei *Biblioteca „Onisifor Ghibu”: două decenii de istorie*, Raia Rogac și Ion Constantin, ne oferă o posibilitate rară de a recunoaște într-un fel sau altul, indirect contribuția socioculturală a Bibliotecii date în viața capitalei și nu numai, din perspectiva cărții și a personalității umane. Bine documentat, volumul ne pune la dispoziție, chiar din primul capitol, toată informația referitor la Biblioteca „Onisifor Ghibu” ca *Centru Cultural de reîntregire a Neamului și ca rod al colaborării româno-române, inclusiv: 1) Primii pași. De la podul de flori la podul de cărți; 2) Demersurile oficiale pentru înființarea Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu”; 3) Inaugurarea Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu”; 4) Colaborarea fructuoasă în domeniul cultural-științific.* Următorul capitol *Ghibu – o familie pentru panteonul românilor*, relevă magistral despre: A. *Patronul spiritual al Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu” – un revoluționar ardelean-basabean*; B. *Octavian Ghibu – o datorie de suflet împlinită*; C. *După douăzeci de ani – amintiri și dorințe* (ing. Mihai O. Ghibu).

Cel de-al treilea capitol, intitulat *Cronologie*, cuprinde o descriere panoramică – din 1990 până în 2012 – a evenimentelor cultural-artistice legate de momentul înființării, inaugurării și activității propriu-zise a Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu”.

Interesante sunt pentru publicul cititor și materialele inserate în capitolul IV: *Restituiri prin amintiri (Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu” – semn de încurajare* de Alexandru Moșanu, prof. univ. dr. în istorie, președinte al Parlamentului RM; *Mica Românie* de Ion Ungureanu, ministrul culturii și cultelor din Primul Parlament; *O Bibliotecă simbolizând Țara* de Alexe Rău, poet, dr. în filozofie, directorul Bibliotecii Naționale a RM; *O experiență unicat* de Gheorghe Buluță, ex-director al Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu” din București, etc).

Capitolele V-IX: *Personalități marcante în dialog cu Biblioteca; Autografe și dedicații; Publicațiile Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu”; Biblioteca în mass-media; Biblioteca în imagini*, oferă oricum, în mod succesiv, publicului larg toată informația privind istoria Bibliotecii „Onisifor Ghibu”, acumulată pe parcursul celor două decenii de istorie cultural-națională.

Acesta e drumul imaginar al destinului cărții sau cultura Bibliotecii și Biblioteca culturii.

Dacă ne-am închipui o carte în căutarea cititorului, înseamnă că și atunci Biblioteca lucrează, își caută oamenii ei într-o culturaliza. Civilizația românească de milenii o putem reconstitui și în baza cărților, acestor izvoare / surse necesare și ideale într-o ne potoli setea noastră de cunoștințe din orice domeniu. Cartea de față *Biblioteca „Onisifor Ghibu”*, deși cuprinde doar două decenii de istorie, este una dintre acelea care au ce spune într-un fel oricui, pentru că e una de referință *despre o bibliotecă a speranței naționale*, precum subliniază conf. univ. dr. Lidia Kulikovski în *Prefața*, pe care o semnează.

(Moldova, sept.-oct. 2013)

CÂND BASARABIA NE (MAI) ÎNTINDE O MÂNĂ (Gânduri despre interviurile și eseurile dnei Raia Rogac)

Marian NENCESCU

PARADOXAL, JUDECÂND DUPĂ TRECUTUL ISTORIC comun, dar și după gena preponderent etnică, relațiile culturale și, implicit, literare ale RSS Moldovenească, entitate creată ad-hoc de ruși la 2 august 1940, cu România, au înghețat cvasidefinitiv, în special, după data de 10 februarie 1947, când a fost semnat Tratatul de Pace de la Paris, prin care învingătorul sovietic a stabilit, încă o dată, granița cu România. Prețul acestei tăceri, intrată inclusiv în folclor prin formula: „Singura țară străină (s.n.) cu care RSS Moldovenească se învecinează este România”, a fost abandonarea celor 11 000 de familii de țărani basarabeni (cam un sfert din populația rurală a țării – n.a.), strămutate „definitiv” de Stalin în Siberia, la fel ca și foametea, sărăcia forțată și deznaționalizarea ce au făcut, pe alocuri, ca elementul etnic românesc să devină minoritar (în special, în zonele industrializate, din păcate, din start, falimentare economic). Practic, printr-o politică naționalistă agresivă și unilaterală, conservată și perpetuată ca element de stat până la sfârșitul anilor '80, orice referire la tradițiile culturale comune românești era percepută în Basarabia ca un act de trădare. Documente istorice relevante indică faptul că, după 1944, în Moldova sovietică au fost închise peste 1000 de biserici, iar până și celebrii „codri ai Orheiului”, evocați în scrierile cronicarilor, au fost tăiați și arși, doar pentru a se mai distruge un mit al Moldovei istorice. În aceste condiții, nu e de mirare că s-au găsit, inclusiv în rândul „intelighenției” cu origini românești, apostoli ai panslavismului care au promovat intens „limba și cultura moldovenească”, negând cu tărie românitatea, ca element etnic local.

Aceste bariere ideologice, însoțite și de drastice măsuri polițienești, ce au sugrumat până și relațiile interfamiliale firești, au făcut ca legăturile dintre cele

două țări să înceteze *de facto* și să ia naștere, peste Prut, o literatură panmoldovenească, având ca suport exclusiv limba și cultura locală, pe motiv că „din pricina stăpânirii burghezo-moșierești, azi nu mai putem să folosim literatura artistică a României pentru a îmbogăți limba moldovenească” (*Culegere de articole*, Moscova, 1953). În acest cadru organizatoric, dominant prosovietic, în condițiile selectării și promovării scriitorilor doar pe considerente etnopolitice, au proliferat, la Chișinău, adevărate *falsuri* culturale, pornindu-se de la teza că „în zorii literaturii” a existat o literatură moldovenească „progresistă”, care a fost „depravată” de anexarea românească și salvată, *in extremis*, de *șuvoiul slav*. Pentru a susține această teză păguboasă, a autarhiei literaturii moldovenești, s-a recurs inclusiv la *expurgări*, de la care nu au fost scutiți nici clasicii, precum Mihai Eminescu, prezent într-o culegere din 1954 cu o singură poezie, *Epigonii*, ce începea însă de la strofa a doua pentru a se evita, probabil, sintagma: „Când privesc zilele de-aur a scripturilor române...”

Asta nu a împiedicat ca, nici după două decenii, același Eminescu să fie catalogat drept „culmea poeziei moldovenești și românești” (*Enciclopedia sovietică moldovenească*, II, p. 458), iar versurile sale „bunuri comune” ale celor două Moldove, în vreme ce restul scriitorilor moldoveni din partea românească, necontaminați de idealurile politice și culturale panslave, erau considerați „irecuperabili”. Această politică forțată, susținută de autoritățile celor două state, s-a menținut și la București, unde s-a încercat ștergerea oricăror urme vizibile ale istoriei comune româno-basarabene, mergându-se până la acoperirea cu pământ a Monumentului *Roza Vânturilor*, din Piața Sfântul Gheorghe, „kilometrul 0 al Capitalei”, doar pentru a nu mai fi văzute cifrele cu distanțele până în fostele capitale de județe ale României Mari. În același timp, scriitori basarabeni rămași în țară, scăpați întâmplător de repatrierea forțată ce a survenit după armistițiul din 12 septembrie 1944, când Moscova și-a revendicat cei „50 000 de cetățeni sovietici” refugiați, au fost fie marginalizați, cei mai mulți închiși, iar cei mai norocoși obligați să trăiască din traduceri ori să scrie literatură pentru copii. S-a ajuns chiar, susține Marian Popa în *Dicționarul literaturii române contemporane* ca indicațiile privind numele localităților natale ale unor scriitori născuți în... URSS, să fie omise (*Istoria literaturii române de azi pe mâine*, II, p. 1170). Un exemplu poate fi chiar cazul maestrului Adrian Păunescu care mărturisește: „Eu nu eram născut în *Copăceni – URSS*, pentru că URSS nu venise în Bălți când m-am născut eu. S-a găsit o formulă, la fel de nefericită, *Copăceni – azi URSS*. Eu am făcut din nou scandal, am spus: nici un *azi*, căci eu nu sunt născut ca să fiu trecut în acte – de *azi* încolo. Acum, tot o formulă de compromis este – *Copăceni, Republica Moldova*. Și le-am spus din nou: «Domnilor, nici acest lucru nu-i

adevărat. Eu m-am născut în Copăceni, județul Bălți, România, și atât! Nici în URSS, nici azi în URSS, nici Copăceni, nici Republica Moldova.» Încă n-am terminat bătălia” (Raia Rogac. *Punți de suflet*, Editura „Biblioteca Bucureștilor”, p. 221-222).

În aceste condiții, nu e de mirare că, deși e vorba de două literaturi surori, în țară se știe foarte puțin despre literatura basarabeană, inclusiv în mediile culturale și literare, asta deși avem la dispoziție cartea lui Mihai Cimpoi *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia* (ed. a II-a, 1997), lucrare încadrată cu indulgență de N. Manolescu la categoria *Istorie. Panorame. Dicționare. Enciclopedii*, din *O istorie critică... cinci secole de literatură* (Pitești, „Paralela”, 2002, p. 145), în vreme ce, dintre scriitori, singurul basarabean, semnalat eliptic la capitolul *Scriitori de dicționar* (op. cit., p. 1396), este Grigore Vieru, despre care aflăm importanta știre că e născut în 1935, fără a se indica, evident, localitatea și țara de naștere.

Să ne întrebăm, în aceste condiții, de ce, din marile biblioteci din țară, lipsesc cărțile cele mai importante ale literaturii de peste Prut, de ce niciun autor basarabean nu figurează în vreunul din zecile de manuale „alternative”, ori de ce scriitorii basarabeni sunt priviți cu atâta reticență de criticii „academizați” de la noi? Parțial răspunsul îl găsim tot în caracterul *etnicist* al literaturii moldovenești.

Despre aceste aspecte, dar și despre altele, *particulare*, ale legăturilor culturale ale Basarabiei cu România, aflăm mai multe amănunte din trilogia Raiei Rogac (n. Pelinia, R. Moldova), reunită în ciclul *Punți de suflet*, apărută, succesiv, între 2010 și 2015, la București și Târgu-Mureș, în colecțiile editurilor „Biblioteca Bucureștilor”, „Detectiv Literar” și „Nico”.

Deși, editorial, sunt patru cărți cu titlu distinct, *Punți de suflet* (două ediții: editurile „Nico” și „Biblioteca Bucureștilor”), *Alte punți de suflet* și *Taina mărturisirilor* (Editura „Detectiv Literar”), practic avem a face cu o singură lucrare, cu subiect unic, o panoramă a preocupărilor literare și politice ale unui important segment al intelectualității basarabene de azi, și, în paralel, gândurile unor cărturari din țară, favorabili, în principiu, ideii de unitate culturală. Cu totul, lucrarea cuprinde 82 de interviuri, culese și selectate de Raia Rogac în mai mulți ani de activitate publicistică. Prezentă periodic în România, la intervale greu de anticipat, singură sau însoțită de confrăți cu multiple preocupări artistice – scriitori, actori, pictori ori muzicieni – Raia Rogac își riscă timpul și energia pentru a comunica românilor un mesaj optimist, debordant și tonic. Veritabil purtător de cuvânt al basarabenilor, autoarea ne comunică, prin cărțile sale o mărturie asupra unei experiențe istorice irepetabile.

Fie că se adresează unor conaționali mai puțin cunoscuți în țară, fie unor personalități, de la (selectiv) Nicolae Dabija, Ion Daghi, Petru Soltan, ori Eugen Doga, Raia Rogac smulge de fiecare dată mărturii sincere, calde, despre un trecut apropiat, nepervertit ideologic, interlocutorii săi fiind cu toții cuprinși, fără excepție, de un fior patriotic autentic panromânesc. La rândul lor, intelectualii din țară cu care a stat de vorbă Raia Rogac, de la Ioan Alexandru, la Solomon Marcus, Mihail Diaconescu, Theodor Codreanu ori Gheorghe Păun, spre a-i numi doar pe câțiva, sunt cu toții convinși, asemenea academicianului, director de revistă culturală *Curtea de la Argeș*, anume că: „Basarabia nu este altceva decât un ținut de limba română, un ținut cu români, dornic de a sta în legătură cu Țara, așa cum Țara este (ar trebui să fie) dornică de a sta în legătură cu orice sat de români, de oriunde din lume” (*Alte punți de suflet*, Editura „Detectiv Literar”, 2014, p. 223).

Citind cu atenție mărturiile fraților moldoveni, ne cuprinde adânc fiorul suferinței unei generații sacrificate: „Mi-am petrecut copilăria la Cahul, pe malul Prutului, își amintește pictorița basarabeană Ecaterina Ajder (n. 1961). Cartierul Lipoveanca din Cahul era foarte frumos. Acolo trăiau, pe o stradă, moldovenii, pe alta veneticii lipoveni. Aici erau cândva două biserici. Pe cea creștină, «Sfântul Dumitru», au demolat-o definitiv în 1963, alta au transformat-o în depozit de cărbuni. Pe timpuri, ateștii locali se lăudau cu marea lor «faptă». A fost o injurie, iar lumea era nevoită să se ducă la Bolgrad să se cunune, ori să se boteze...” (op. cit., p. 27). Tot din această categorie fac parte și mărturiile cunoscutului actor al Teatrului „Lucefărul”, din Chișinău, Andrei Soțchi (n. la 13 decembrie 1946, în localitatea Pohoarne), în prezent stabilit la București: „Mă întorc acasă și taică-meu, mă întreabă: «Ce-ai făcut, mă? Unde ai intrat?» Atunci nu umblau părinții după copii, la admitere. Le dădeau 10 ruble și du-te în lume” (op. cit., p. 275). Surprinsă de gest, este însă și autoarea interviului, care adaugă: „Extraordinar! Aceeași sumă mi s-a dat și mie când am dat admiterea la Universitatea de Stat din Moldova. Doar că eu veneam la Chișinău din Pelinia.” În continuare, Andrei Soțchi, adaugă: „Și mă întreabă deci tata: «Unde ai intrat, mă?» «La Școala Teatrală», i-am răspuns. De unde să știe sărmanul ce mai e și asta...” (ibidem, p. 275).

Mai apropiate de zilele noastre sunt mărturiile despre *Agora* cetățenească, organizată în Piața Marii Adunări Naționale, de parcă ar fi fost un răspuns anticipat la frauduloasa afacere de un miliard de euro, pusă la cale, poate chiar de *agrarieni*, cum își amintește scriitoarea Eugenia Bulat (n. 1956, Sadova, jud. Călărași): „Atacul delapidator s-a efectuat masiv și prin *Codul funciar*, adoptat de către primul Parlament, printr-o luptă crâncenă cu forțele care s-au identificat apoi ca *agrarieni* (aceeași comuniști). Acesta conține, după mine, fisuri

grave, care au permis *agrarienilor* să nedreptățească anume pe reprezentanții progresiști ai societății (*Taina mărturisirilor*, Editura «Detectiv Literar», 2015, p. 41). Am mers cu mulți unioniști manifestând pentru susținerea revendicărilor noastre” (ibidem, p. 42).

Replica, din țară, față de literatură vine, firesc, din partea unui mare intelectual unionist, Theodor Codreanu (n. 1 aprilie 1945, com. Sârbi, jud. Vaslui), care observă: „Noi nu am considerat niciodată că literatura basarabeană este altceva decât cea română. O fac, din păcate critici și istorici literari de mărirea și prestigiul unui Nicolae Manolescu care, cunoscând foarte vag ceea ce se petrece, consideră că între Prut și Nistru nu există literatură, ci doar câteva nume, care s-au «sincronizat» cu moda literară din Țară. Ceilalți ar fi «depășiți», «tradiționaliști» etc. Pe de altă parte, nu încapе îndoială că există un specific basarabean și în literatură, semn al varietății în unitate. Și acest specific trebuie semnalat și valorificat. Principala maladie a criticii noastre literare este că judecă lucrurile într-un referențial unilateral, la nivelul «complexelor de cultură», ignorând «complexele de profunzime», singurele care dau adevărat dimensiunea consistenței canonice într-o cultură” (ibidem, p. 91).

Pentru a înțelege, așadar, situația acestui segment de românism, care este Basarabia, cartea / ciclul Raiei Rogac este un veritabil ghid spiritual. Scrisă cu modestie și onestitate, ea este ca o cetate cu turn. Cu regretul că, între atâtea sute de pagini, autoarea n-a găsit de cuviință să adauge și un autointerviu, cu totul necesar pentru istoria literară, nu-mi rămâne decât să citez cuvintele sale: „Eu spun că la fel de bine e și când poți ajuta, și când ești ajutată. Sau, cum ar spune un înțelept: «Un minut de succes poate șterge ani de nereușite.»” Din acest punct de vedere, inegalabila Raia Rogac, ghidul nostru din vremuri bune de la Chișinău, are nu minutul, ci viața ei de succes.

(*BiblioPolis*, 2016, nr. 4, vol. 62;

Vatra veche, 2017, nr. 1;

Gând românesc, 2017, nr. 3)

DESPRE AUTOR

Raia Rogac s-a născut la 16 ianuarie 1954, în satul Pelinia, raionul Drochia. Licențiată a Universității de Stat din Moldova, Facultatea Filologie cu specializare în jurnalistică.

Activități: redactor la Radio și Televiziune (actualități); redactor, redactor superior la Agenția de Stat „Moldova-Press”; redactor-șef la revista specializată *BOPI* și redactor coordonator la revista *Intellectus* în cadrul Agenției de Stat pentru Protecția Proprietății Intelectuale; șef oficiu la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”; colaborator literar la revista *Moldova*.

Membru al Uniunii Jurnaliștilor din Moldova și al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România. Cetățean de Onoare al satului Pelinia.

Colaborări: reviste și ziare din Republica Moldova și România: *Limba Română*, *BiblioPolis*, *Glasul Națiunii*, *Literatura și arta*, *Glasul*, *Făclia*, *Florile dalbe*, *Accente*, *Biblioteca Bucureștilor*, *Clipa de la București*, *Revista Română de la Iași*, *Vatra veche de la Târgu-Mureș*, *Mișcarea literară de la Bistrița*, *Curtea de la Argeș* din localitatea cu același nume ș.a.

Volume publicate:

1. *Convorbiri de suflet*, Editura „Pontos”, Chișinău, 2004, 120 p.

2. *Neamul Colibaba. Dialoguri de familie*, Editura „Pontos”, Chișinău, 2005, 84 p.

3. *Cu dragoste, fidelitate și dăruire*, Editura „Pontos”, Chișinău, 2006, 272 p.

4. *Tentația metaforei* (grup de autori), Editura „Pontos”, Chișinău, 2007, 30 p.

5. *Pelinia – nume de legendă*, Editura „Pontos”, Chișinău, 2009, 254 p. (Premiu la Salonul de Carte de la Biblioteca Națională a Moldovei, ediția 2010)

6. *Punți de suflet*, Editura „Nico”, Târgu-Mureș, 2010, 350 p.

7. *Punți de suflet*, Editura „Biblioteca Bucureștilor”, București, 2011, 430 p. (Premiu la Salonul de Carte de la Biblioteca Națională a Moldovei, ediția 2011)

8. *Biblioteca „Onisifor Ghibu”: două decenii de istorie* (în colaborare cu Ion Constantin), Editura „Biblioteca Bucureștilor”, București, 2012, 432 p.

9. *Alte punți de suflet*, Editura „Detectiv Literar”, București, 2014, 320 p.

10. *Taina mărturisirilor*, Editura „Detectiv Literar”, București, 2015, 304 p.

Cărțile au fost lansate la Salonul de Carte de la Biblioteca Națională a RM, la Târgul „Gaudeamus” și Librăria „Mihail Sadoveanu” din București, la Salonul de Carte din Galați, la Clubul Iubitorilor de Cultură de la Curtea de Argeș, la Festivalul Internațional de Carte *Bookfest* din Chișinău și, în special, în sistemul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”: la Sediul Central, la bibliotecile publice „Transilvania”, „Liviu Rebreanu”, „Maramureș” ș.a.

ICONOGRAFIE

Întâlniri și lansări memorabile

La sfat cu Octavian Ghibu , Biblioteca „Onisifor Ghibu”

Lansare „Neamul Colibaba. Dialoguri de familie”, Biblioteca „Transilvania”

Lansare „Convorbiri de suflet”, Biblioteca „Transilvania”

Lansare „Convorbiri de suflet”, Biblioteca „Transilvania”

Lansare „Convorbiri de suflet”, Biblioteca „Transilvania”

Lansare „Pelinia – nume de legendă”, s. Pelinia

Lansare „Pelinia – nume de legendă”, Biblioteca „L.Rebreanu”

Lansare „Pelinia – nume de legendă”, Biblioteca „L.Rebreanu”

*Lansare „Biblioteca Onisifor Ghibu.
Două decenii de istorie”,
Biblioteca „Onisifor Ghibu”*

*Lansare
„Biblioteca Onisifor Ghibu.
Două decenii de istorie”,
Biblioteca Națională*

*Lansare „Punți de
suflet”, Biblioteca
„B.P.Hasdeu”*

Lansare „Punți de suflet”, Biblioteca Națională

Lansare „Punți de suflet”, Biblioteca „B.P.Hasdeu”

Lansare „Punți de suflet”, Târgul de carte „Gaudeamus”, București

Prezentare „Antologia Eminescu”, Biblioteca „L.Rebreanu”

La o aniversare, Biblioteca „Transilvania”

Lansare „Alte punți de suflet”, Biblioteca Județeană din Galați

Lansare „Alte punți de suflet”, Biblioteca Județeană din Galați

Lansare „Alte punți de suflet”, Librăria „Mihail Sadoveanu” din București

Lansare „Alte punți de suflet”, Librăria „Mihail Sadoveanu” din București

*La un autograf cu M.Arghezi,
Casa „Mărțișor”, București*

*Cu M.Arghezi la Biblioteca de Arte
„T. Arghezi” din Chișinău*

*Lansare „Taina mărturisirilor”
în comuna Biești, Orhei*